

ATLES DEL PORT DE MAÓ

VOLUM 1. CATÀLEG

toni vidal jordi

ATLES DEL PORT DE MAÓ

VOLUM I. CATÀLEG

toni vidal jordi

DIRECTORA DE TESI DOCTORAL

magda mària serrano

Departament de Projectes Arquitectònics - DPA
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona - ETSAB
Universitat Politècnica de Catalunya - UPC

Títol de Tesi Doctoral, **Atles del port de Maó**
Doctorand Antoni Vidal Jordi, Arquitecte
Directora Magda Mària Serrano, Dra. Arquitecta

HABITAR – Grup de Recerca UPC

Marc Acadèmic: RD 99/2011
UPC - Universitat Politècnica de Catalunya
dpa - Departament de Projectes Arquitectònics

Barcelona, Juliol de 2019

Tesi realitzada amb el suport de les Beca FI-AGAUR 2015 de la Generalitat de Catalunya;
i de la Beca IME 2014, de l'Institut Menorquí d'Estudis

A na Lis

A na Nura i en Teo

AGRAÏMENTS

Aquest tesi doctoral recull material existent, generat o custodiat per altres persones. Sense l'ajut i la col·laboració de tantíssimes d'elles, aquest treball no hagués estat, senzillament, possible. Sovint, també, comprensió, paciència i, perquè no, compromís. Compromís amb el patrimoni i la seva memòria; amb la necessitat de facilitar la recerca sobre els elements d'un port entesos per elles com un bé patrimonial indiscutible, que necessitava ser estudiat, explorat i documentat. Molta gent ho ha entès així, fent molt fàcil la recerca i l'accés a fonts documentals.

Des de la primera complicitat de Joan Enric Vilardell, qui va oferir l'accés a la seva magnífica biblioteca sobre el port i, d'entrada, va apostar per a la recerca orientant en algunes de les més segures pistes d'investigació. Des de Benjamí Carreras Font qui, amb la visita al seu arxiu personal, obrí un ventall indispensable d'oportunitats de recerca. Des de Miquel Huguet, Albert Martínez, Lucía Pons o Margarita Caules, facilitant l'accés als seus treballs, col·leccions i arxius; des de la Família Borrás, mostrant el seu arxiu familiar; a Sílvia Delás, Joan Vives, José Barber, Joan Albinyana, José Ignacio Seguí Chinchilla, Ma Àngels Rita, Santi Lafuente o Vicent Garcia, obrint la porta de casa seva, patrimoni portuari de primer ordre.

Des de Ma. Ángeles Hernández, Marga Carlès, de l'Arxiu Municipal de Maó; Diego Pons i Toni Riudavets, de l'Arxiu Municipal des Castell; Blanca Torres, Francis Vila (†), Francisco Fornals (†), Javier Girona, Rosa Mari Manent i Carlos Van Walré, de l'Arxiu del Museu Militar de Menorca. Des de Manel González, obrint sense reserves els arxius de la Delegació de Maó d'Autoritat Portuària de Balears; José Luis Diego, mostrant l'Arxiu de la Comandància Naval de Maó; Miguel Á. Marín, responsable de l'Arxiu Històric GESA-Endesa Balears; Roberto Victory, preservador de l'Arxiu d'IB Salut a Menorca; o fins a Antònia Cardona, responsable de l'Arxiu Històric de Maó i de l'Arxiu de la Universitat de Maó, qui, amb les seves contínues indicacions, ha orientat la recerca en un fons amplíssim.

Des d'Ester Cladera i Esperança Pallicer de l'Arxiu d'Imatge i So de Menorca; Joana Riudavets, facilitant l'accés a l'Arxiu Històric del COAIB – Menorca; des dels responsables de l'Arxiu Històric del COAC, fent possible l'accés al Fons Cantallops Valeri i al Fons Milá; les bibliotecàries dels Arxius Històrics de l'ETSAB i l'ETSAV; Susana Fabrelles i Elisenda Boet, del Dep. d'Urbanisme de l'Ajuntament de Maó, facilitant l'accés al fons de planejament urbanístic; Ricard Cots, responsable del servei cartogràfic IDE del Consell Insular de Menorca; a Emili de Balanzó, donant testimoni precís de l'experiència viscuda a Foment del Turisme.

Des de José Ferragut Canals, que custodia amb màxima responsabilitat l'Arxiu del seu oncle José Ferragut Pou; José Jordá, responsable de l'Arxiu Pedro L. Mercadal; a José Ma. Villalonga, responsable de l'Arxiu del seu pare, Jaume Villalonga. Des de la complicitat de moltes i molts companys arquitectes, que han donat ple accés al seus arxius, o m'han enviat els projectes que els anava demanant, suportant amb paciència la meva recerca: Joan J. Gomila, Vicenç Ll. Jordi, Miguel Barca, Joan Enric Vilardell, Enric Taltavull, Enric Serra, Lluís Vives, Jordi Cartagena, Llorenç Seguí, Josep Montoya, Guillem Carreras, Nando Pons, Enric Sòria, Aquiles González, Nicolás Faedo, Jesús Cardona, Gabriel Montañés, Miguel Timoner, Simón Abellán, Isabel Espiau, Lluís Jordi, Elsa Florit.

Més enllà de la recerca, ha estat fonamental la col·laboració de moltes amigues i amics. Des de la garantia de comptar amb el disseny gràfic i els consells de Lluís C. Catchot a l'hora de preparar l'edició d'aquest document; la col·laboració de Guillem Ventosa; el suport i consells d'Eduard Callís, Cristóbal Fernández, Jordi Sardá, Ana Santolària i Alba Arboix.

El seguiment del treball per Magda Mària, Directora de Tesi Doctoral, i les seves precisions, han resultat fonamentals perquè aquest document vegi la llum com el rebrà el lector.

I sense el consell, compromís, paciència, comprensió i generositat de na Lis Figueras, res de tot això hagués estat possible. El treball és, per tant, també seu.

ÍNDEX

Presentació	12
Catàleg	20
Plànols guia	636
Arxius consultats	640
Bibliografia	644

El cronista, que detalla los acontecimientos sin discernir entre grandes y pequeños, tiene en cuenta la verdad de que nada de lo que alguna vez aconteció puede darse por perdido en la historia.

Walter Benjamin. *"Sobre el concepto de historia"*, 1939

Presentació

Catàleg

Arxius Consultats

Bibliografia

PRESENTACIÓ

Aquest primer volum no és una guia. Tampoc un inventari, o un cens exhaustiu, objectiu: no hi ha tot el que, algú, podria considerar que hi ha d'haver. S'assembla a una col·lecció; però sense la llibertat plena del col·leccionista, que tria només allò que vol mostrar, no ho pot ser. És un catàleg¹.

Un catàleg que mostra tot allò que s'ha considerat indispensable per explicar el port de Maó, i donar cos documental prou sòlid a la tesi doctoral que s'obre amb aquest primer volum, *Atles del port de Maó*². També, perquè qui el consulti hi trobi resumits, de manera clara, gràfica i estructurada, bona part dels elements arquitectònics, infraestructurals, o senzillament documentals, que han conformat i conformen el port de Maó. Per a poder entendre la complexitat d'un paisatge com el del port de Maó des de la successió documental.

Podria haver-se tractat com un annex. Com aquell annex documental que, de manera de vegades subsidiària o secundària, acompanya una recerca tant intensa com una Tesi Doctoral. Sovint, el llibre que, sense més, ve després. Podria haver-se tractat així; demostrant el viatge de coneixement adquirit durant aquest procés de recerca.

Altrement, però, la intenció no era aquesta. La voluntat d'aquest document era precisament la contrària: recopilar tota aquella documentació necessària per a redactar amb rigor la tesi i emetre alguna conclusió sensata, i presentar-la, en canvi, abans. Presentar-la com tot allò que, necessàriament, hem hagut de conèixer i relacionar, des d'un punt de vista documental, per llençar-nos a la aventura de valorar el port de Maó des d'una tesi doctoral, i des de l'arquitectura com a punt de partida.

¹ *Catàleg*. "Lista descriptiva de coses agrupades per un nexa comú redactada segons unes regles establertes". Pascual, Emili; Torras, Montserrat; Folia, Marta; Gil, Oriol; Lluís, Lidia. *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona. Primera Edició, Tercera Reimpressió. 1995.

D'altra banda, el compromís és el de valorar aquest paisatge des d'una manera plena: entendre el port de Maó com una entitat global, un paisatge sencer, que superi determinades fronteres físiques; així com també, administratives, competencials i temporals. Defugint decantar municipis, d'entrada, per exemple; defugint decantar allò que és sota el domini de l'Autoritat Portuària i el Ministerio de Fomento del que apareix en els dominis dels Ajuntaments, del Consell Insular, de la DG de Costes, o del Ministerio de Defensa. Defugint decantar projectes d'obres construïdes; arquitectures d'infraestructures; arquitectures de documents de planejament; planejaments urbans de portuaris.

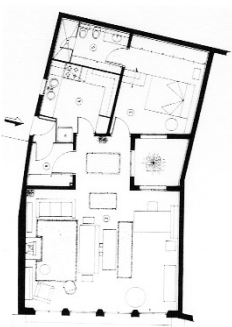
Renunciant a separar obres re-exides, monumentals, catalogades, estudiades i documentades, d'obres anònimes, de més o menys valor arquitectònic; però sí amb el mateix valor representatiu, per entendre i qualificar el paisatge que es vol estudiar. Per això, en aquest catàleg, hi és tot. Tot, en el sentit inclúsiu d'allò que jutgem necessari per entendre el port. Allò de qualitat i allò menor; allò bonic, i allò lleig. Tot, temàticament i de manera qualitativa, sense excepcions, però no, en canvi, de manera quantitativa. Però "tot" allò que hem considerat representatiu.

Tot i que el catàleg, a dia d'avui, considera fins a 309 casos, aquests, evidentment, no són tota l'arquitectura del port, en termes quantitius (cadastrals), quan, i depenent dels límits d'estudi que imposéssim, aquests arribarien als dos milers. Però sí són els que hem escollit perquè, de manera prou representativa, aflorin prou realitats per entendre aquest port.

² Vidal Jordi, Toni, Doctorand; Mària Serrano—, Magda, Directora. *Atles del port de Maó*. Tesi doctoral en curs, 2014-2019. Universitat Politècnica de Catalunya. Departament de Projectes Arquitectònics. Escola Tècnica Superior de Barcelona – ETSAB.

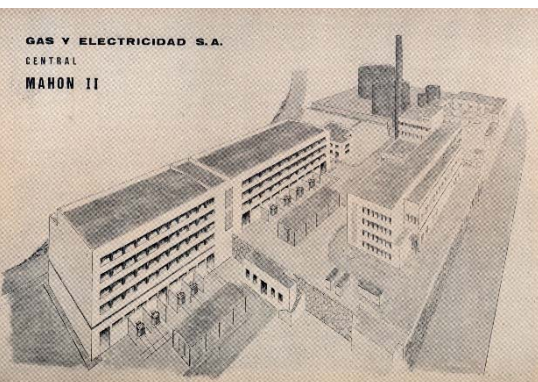
1 Documentació d'arxiu a l'Arxiu Històric d'APB a Maó

2 Planta de la casa Milà. La Solana, 1981. Alfonso Milà, arquitecte. *Correa & Milà, Obra Completa.*

3 Perspectiva de la proposta d'ampliació de l'antiga central tèrmica de GESA, 1967 circa. José Ferragut, arq. *Fiestas de Ntra. Sra. De Gracia, 1970.*

ELS CRITERIS

Des d'aquest doble marc, qualitatiu i representatiu en termes –prou- quantitius, són diversos els criteris seguits per a incloure o descartar els elements incorporats al catàleg.

D'una banda, s'han incorporat totes aquelles arquitectures que la societat menorquina i les persones que abans ja han estudiat, d'una manera o altra, el port, ens han fet entendre com imprescindibles. Molt lligats als principals avatars històrics del port, de l'illa, que els expliquen, i carregats de monumentalitat. Des del castell de St. Felip al Llatzeret, els conjunts eclesiàstics de la cornisa portuària, o l'Hospital de l'Illa del Rei, per exemple.

També s'han inclòs totes aquelles arquitectures que ja han estat citades bibliogràficament, i això les fa rellevants, com guies d'arquitectura, o monogràfics d'arquitectura contemporània. Des del lloc de Sant Antoni, a la Casa Francès del Fonduco o la Casa Milà de la Solana. No podien faltar-hi, tampoc, d'altres que, a judici de l'autor, reunirien prou mèrits per a ser incloses en una guia d'arquitectura del port, o una d'actualitzada de Menorca: els Hotels Port Mahon, Carlos III, o la Casa Melià de Cala Ratolí.

I especialment, s'hi han afegit moltes d'aquelles arquitectures anònimes, anodines, vulgars, o fins i tot, lletges, a priori. “[...] *Casi siempre resulta difícil establecer hasta qué punto ciertos conceptos pueden ser identificables con los nuestros, aunque la tradición nos ha inducido a traducirlos a términos occidentales como ‘bello’ o ‘feo’. Y aunque se tomaran en consideración las traducciones, no bastaría saber que en una cultura determinada se considera bella una cosa dotada, por ejemplo, de proporción y armonía.*”

¿Qué significan, en realidad, estos dos términos? Su sentido también ha cambiado a lo largo de la historia occidental. Solo comparando afirmaciones teóricas con un cuadro o un construcción arquitectónica de la época nos damos cuenta de que lo que se consideraba proporcionado en un siglo ya no lo era en el otro; cuando un filósofo medieval hablaba de proporción, por ejemplo, estaba pensando en las dimensiones y en la forma de la catedral gótica, mientras que un teórico renacentista pensaba en el templo del siglo XVI, cuyas partes estaban reguladas por la sección áurea, y a los renacentistas les parecían bárbaras, y justamente, ‘góticas’, las proporciones de las catedrales.

Los conceptos de lo bello y lo feo están en relación con los distintos períodos históricos o las distintas culturas [...]” Els arguments d'Umberto Eco sobre allò que és bell, del que és lleig, brut però, segons com, bell segons altres judicis –altres prejudicis–, es reben com a essencials per poder explicar perquè algunes coses apareixen en aquest catàleg: segurament algunes coses poc boniques, fins i tot lletges, brutes, expliquen amb la mateixa intensitat, o millor, la complexitat del port. Per això mateix, no hi mancaran sils, magatzems, tancs de gasoil, molls o la Central Tèrmica de GESA Endesa –tot i la bellesa, de ple dret, que segurament seria fàcil de apreciar, de manera amplament consensuada, en l'obra original de José Ferragut.

El ventall de l'anàlisi ha estat el màxim, en la dimensió temporal: el catàleg s'obre amb la primera obra documentada del port, la basílica paleocristiana de l'Illa del Rei, als voltants de l'any 450, i es tanca amb el recent concurs d'Ordenació de Cala Figuera, del passat 2018.

L'accés, o la disponibilitat de documentació, gràfica o escrita, de diversos arxius de les administracions,

³ Eco, Umberto. Pons Irazazábal, María, traducció. *Historia de la fealdad.* Storia della bruttezza, títol original. Barcelona: Lumen. 2007

d'estudis d'arquitectura, o de col·leccions particulars, sovint ha estat un vehicle d'inclusió d'algunes peces. Algunes hi són, en detriment d'altres, perquè representen situacions i dinàmiques semblants del port i, a sobre, podem documentar-les. Per tant, aquest criteri, trobar informació rellevant per a fer-la aflorar, en arxius públics diversos, o en estudis d'arquitectura que s'hi han brindat, ha estat, en alguns casos, la motivació que ha permès incloure arquitectures.

I, evidentment, un criteri de valoració subjectiva, a partir de la capacitat d'anàlisi que quatre d'anys de recerca sobre el port atorguen, mitjançant el qual es posen de relleu alguns casos perquè es consideren prou interessants per explicar múltiples situacions portuàries.

Aquesta subjectivitat, però, ha mirat de ser limitada físicament. Això és, s'ha establert un marc físic, definit per el dibuix, per a considerar fins a on arriba el port. Tal i com es desenvolupa al volum 2 d'aquesta tesi, i ja s'ha exposat en algun article previ⁴, un dels criteris per entendre fins on arriba el port pot ser el dels límits de la seva *escena*, físicament. Fins on arriba el teló escenogràfic del port; fins on arriba la vista d'aquell observador que, entrant pel port en vaixell, miri de descobrir els límits del port.

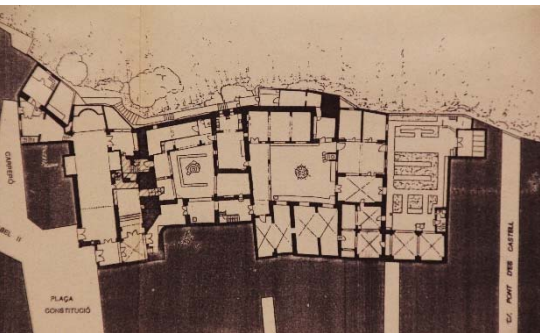
Definit per la primera i segona façana de les zones urbanes, la carretera de la Cala de St. Esteve, i de Maó - Es Castell, a la riba Sud; per la carena del turó de la Colàrsega; i per els límits visuals definits per la carena i de la plana central de la península de la Mola, a la riba Nord, aquesta serà l'escena portuària considerada, i el marc físic màxim que, amb alguna excepció justificada, engloba els casos considerats. Dit d'una altra manera, tots els casos considerats són arquitectures des d'on es veu el mar; són visibles des del mar, o estan intrínsecament lligats, gairebé físicament, al mar.

Estirar aquest context, possible si entenem que el port poden ser moltes coses, i molts territoris alhora, hagués fet molt difícil tancar aquest document. La norma d'aquest context físic i geogràfic, i que a les pàgines següents podran visualitzar i resseguir com a plànol guia per a localitzar totes les arquitectures tractades, només s'altera quan parlem d'algun document de planejament, per exemple, que supera aquest límit. Aquest és el cas dels plans generals d'ordenació urbana de Maó o Es Castell, o les pròpies urbanitzacions, senceres de Sol del Este i Santa Anna.

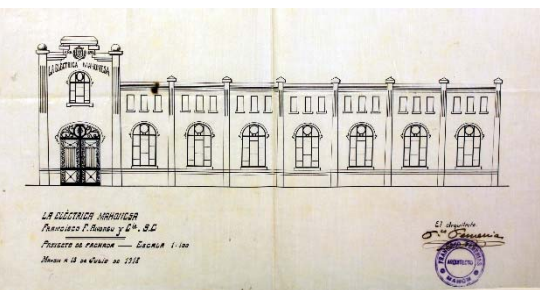
⁴ Límit escenogràfic del port considerat .
Dibuix de l'autor.

⁴ Vidal Jordi, Toni. "Tres dibuixos. La paradoxa d'un límit". *Menorca. Diari Insular*, Edició del 7 de Febrer de 2017.

5 Planta del Convent de les Concepcionistes. Arxiu Gomila-Enrich, arqtes.

6 Façana de *La Eléctrica Mahonesa*. 1918. Francesc Femenías, arq. AMM

L'ORDRE I ELS CONTEXTOS

Paral·lelament als criteris d'inclusió i exclusió anteriors, s'ha decidit presentar aquest catàleg de manera cronològica. Aquest ordre, que pot semblar immediat i no gens temàtic, per descomptat atorga a la col·lecció, però, un valor afegit: el de crònica gràfica.

La presentació successiva i de manera ordenada en el temps, no prioritza una arquitectura més representativa respecte una altra de banal: les posa al mateix nivell. Gràcies a aquest exercici, senzillament podem anar observant quines architectures han estat les pròpies de cada època; quines interessos, quines prioritats s'han bolcat respecte el paisatge sencer del port de Maó en cada moment de la seva història. Veurem quan han primat els interessos geo-estratègics i militars; quan s'han prioritzat les obres industrials; quan les infraestructurals. Quan, per exemple, s'ha fet del turisme un vehicle de construcció del –o “en el”- paisatge. Quan la sanitat ha interessat, quan l'habitatge ha dominat el port com a vector principal d'intervenció. O quan, fins i tot, s'hi ha especulat.

També, tot i l'aproximació selectiva i qualitativa al paisatge mitjançant el catàleg, la col·lecció cronològica també permet treure alguna conclusió quantitativa de tot aquest modelat progressiu de l'enclavament. Si de cada època hem exposat un número representatiu proporcional de casos, se'n dedueixen conclusions en aquest sentit.

Per això s'ha fragmentat el catàleg en diverses èpoques o contextos, semblants al nombre de casos, però variables temporalment, atenent a determinades fites històriques que es presumeixen rellevants en la història del port, després de l'aproximació que atorga la recerca documental d'aquests anys. Entre una època de dominacions militars, l'arribada d'una empenta industrial, l'aparició de la figura clau d'un personatge –un arquitecte, un alcalde, o una situació política determinada – una

dictadura, una república-, o econòmica –una crisi-, aquests moments ens serveixen per situar els contextos en què es divideix el catàleg, i poden orientar el lector. Fins i tot, poden convidar-lo a intentar buscar relacions entre architectures, i èpoques.

Aquests contextos històrics en què s'ha dividit el catàleg són els següents, atenent als fets o dinàmiques, en cada cas, més determinants:

0-1707	Abans de la dominació britànica	9 casos
1708-1802	Dominacions estrangeres	23 casos
1803-1855	Dominació espanyola definitiva	12 casos
1856-1901	Primera indústria civil	32 casos
1902-1939	F. Femenías. Dictadura i República	38 casos
1940-1955	J. Claret. Postguerra i dictadura	25 casos
1956-1973	Primer turisme. <i>Desarrollismo</i>	42 casos
1974-1982	Crisi. Transició democràtica	18 casos
1983-1992	B. Carreras, alcalde	40 casos
1993-2008	Entre dues crisis. Bombolla	51 casos
2009-2018	Des de la darrera crisi	28 casos

Com dèiem, la mostra és una representació d'allò que s'ha jutjat transcendent, interessant, o prou ben documentat. Tot i aquesta condició, insistim, qualitativa, ofereix algunes dades quantitatives: És interessant entendre que, fins a principis del s. XIX, ens trobem davant pocs casos, però importants; la història, es construeix poc a poc.

Més enllà de la basílica paleocristiana de l'illa del Rei, no s'han pogut documentar amb seguretat casos anteriors a la dominació catalana; així, la segona fitxa, el Casat de Sant Antoni, la situem l'any 1287⁵. El Castell de Maó, els conjunts eclesiàstics de la cornisa, el Castell de St. Felip, i poca cosa més. Poques, però contundents.

La successió de diverses dominacions estrangeres (britànica, francesa, britànica, espanyola, britànica) que defineix el segle il·lustrat menorquí, el XVIII, denota la revolució infraestructural i econòmica que la lògica geoestratègica i imperial comportarà per al port de Maó. És el moment de fites tant importants com l'inici de l'Arsenal Britànic - Base Naval; l'Hospital Militar de l'illa del Rei, o a la dominació espanyola anterior a la definitiva, els primers projectes per al Llatzeret. La proporció és semblant per al mig primer segle XIX, quan s'estableix definitivament el domini espanyol, època que per exemple acollirà l'inici de la construcció de la Fortalesa d'Isabel II a la Mola (1848-1860-1898).

L'arribada d'una tímida revolució industrial al port de Maó i Menorca (Gomila, 1998), mostrarà un sobtat augment dels casos documentats i escollits; la construcció de La Industrial Mahonesa, l'any 1856, representa l'inici d'aquest quart període del catàleg. Mig segle en el que, gairebé, es tripliquen els casos aportats respecte el mig segle anterior. La transició amb el període següent enceta i mostra gran quantitat de petits casos d'un fenomen nou, l'ús recreatiu de diumenge i l'estiueig de les classes populars: apareixen multitud de cases de vorera. Els quaranta anys posteriors s'enceten, l'any 1902, amb una fita prou important: l'inici de l'activitat professional del primer arquitecte maonès, Francesc Femenias.

Gairebé quaranta anys, prou convulsos a nivell polític (regnat d'Alfons XIII, dictadura de Primo de Rivera, II República i Guerra Civil), que no seran inconvenient per a

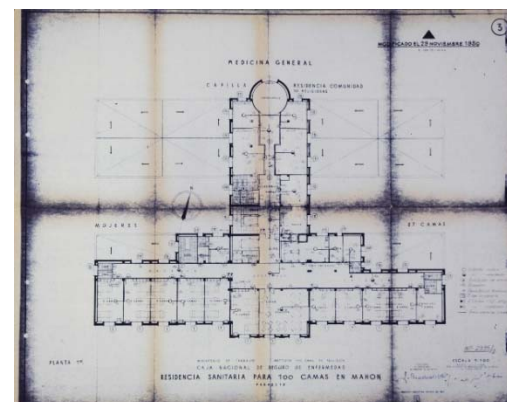
⁵ Malgrat tots els autors situen en l'època britànica la façana clàssica, amb frontons i arcades, al segle XVIII, Mascaró Pasarius situa els

un creixement proporcional dels casos aportats. 38, concretament; el quart en número, de totes les èpoques en que es divideix el catàleg. La Casa Mir, la nova Peixateria, la façana de La Eléctrica Mahonesa -totes tres de Femenias-, o la gran sèrie de projectes infraestructurals de la fundada, al final del XIX, Junta de Obras del Puerto; dels primers projectes de "limpia" - dragat - a la voladura de l'illa de les Rates, en plena II República.

L'arribada d'un personatge tant determinant per a la postguerra menorquina, com és Josep Claret, que farà d'arquitecte municipal de Maó, i d'arquitecte també, gairebé únic, per als particulars, defineix el període següent: 1940-1955. L'enderroc de la illeta que generarà la plaça de la Conquesta; Can Mercadal; multitud de arranjaments de cases d'Isabel II, l'execució de la costa de Ses Voltes; la urbanització Port Mahon, amb la casa Montañés i el seu esplendorós hotel, i els primers orígens d'un turisme, encara entès de manera pràcticament romàntica i provinciana. D'aquesta mateixa època serà el nou hospital, Verge del Toro (1949-1951), o els primers treballs d'adequació de l'antic "merendero" Las Chumberas al Fonduco, per la família que regentava la cuina de l'antic Hotel Sevilla del centre de Maó; això és, la família Borràs, posant en marxa el Restaurant i Hostal Rocamar.

Encetada la fórmula del turisme, l'època següent, fins a la crisi del petroli de 1973, en ple context de la expansió econòmica espanyola que atorguen los Planes de Desarrollo estatals, s'obre amb un exemple representatiu d'aquest desenvolupament accelerat, com és la nova Central Tèrmica del Cos Nou, o la nova Central Logística de CAMPSA. L'acompanyen successius hotels de nova planta, com el Carlos III, l'Agamennon, el Hamilton, o les urbanitzacions de Cala Llonga, Son Vilar - Horizonte, Santa Anna i Sol del Este. Bones arquitectures, en alguns casos, que gairebé exclusivament, desenvoluparà una

origens d'aquesta casa de pagès a cavall entre les dominacions musulmana i catalana (Mascaró Pasarius, 1982)

7 Planta tipus de l'Hospital Verge del Toro, 1949. Martín J. Marcide, arq. Arxiu IB Salut.

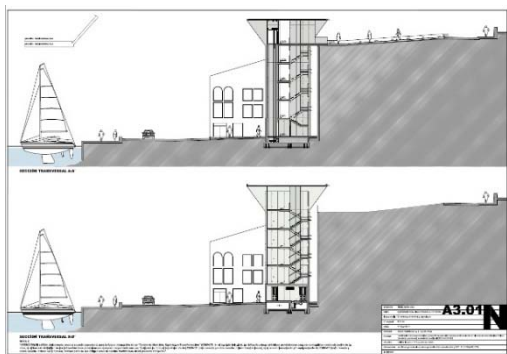
8 Antiga seu del CMM, amb l'Hotel Port Mahon al fons. Arxiu Sturla.

9 Planta tipus dels habitatges al Ps. Marítim. 1977. Néstor O. Rubé, arq. AMM.

10 Escales i ascensor a Sa Punta. 2013. Nicolás Faedo, arq. Arxiu N. Faedo, arq.

nova fornada de tres arquitectes, ara menorquins -Jaume Villalonga, Mateu Seguí, Pedro L. Mercadal- que vindran a omplir el buit deixat per Josep Claret. Sobrevola la figura de José Ferragut, en els seus treballs per a GESA.

El següent període, entre la crisi i els primers governs socialistes democràtics, coincideix per tant amb la Transició política espanyola des de la Dictadura. Entre 1974 i 1982, apareixen arquitectures interessants, com l'Estació Marítima d'IBERINSA, la Casa Francès d'Studi Per, i nous arquitectes, com Vicenç Jordi, Enric Taltavull, Domènec Enrich i Joan J. Gomila o Miguel Barca, que començaran a treballar a Maó; també al port. Són d'aquesta època projectes tant rellevants com l'Edifici Sa Nostra de Fort de l'Eau, de Gomila i Enrich. Jordi i Taltavull iniciaran els seus treballs a St. Francesc, i Barca dedicarà el seu Projecte de Final de Carrera a Cala Figuera.

Són, però, només 18 casos en 9 anys naturals. La crisi del petroli s'ha notat, i l'elevada inflació del moment segurament no deparava el millor moment per a l'arquitectura menorquina. L'edifici Carmonte de la Miranda, s'endarrerirà 7 anys, per exemple. Tot i això, s'engeguen algunes promocions, com l'Edifici Sa Illa de Francesc Barba Corsini, al moll de Baixamar, o els apartaments de Sol del Este.

L'arribada de Borja Carreras, arquitecte i alcalde de Maó entre 1983 i 1994, dispararà el número de casos, en quantitat i representativitat, del període següent. La seva batllia defineix aquest període. La seva aposta pel port des de l'inici del mandat, amb el lideratge municipal per engegar projectes i reflexions, motivarà projectes i documents de planejament com el Pla Director del port de Maó, de Lluís Cantalops i Estanislau Roca; l'Estudi de Detall per al port d'Hivernada de Garcés i Sòria; el Projecte de Cornisa i Passeig Marítim de Bohigas, Martorell i Mackay, per citar-ne tres. Ahora que la seva figura influeix de manera important en el Pla General del 1987 de Ferrer-Sabaté-Castiñeira-Serra-Vives, o en el Projecte

d'ampliació i reforma dels Molls de Baixamar, de Rafael Soler des del Grupo de Puertos de Baleares, convidant a la participació de l'equip MBM, altra vegada.

Una època plena de casos, en que Jordi i Taltavull construïran de cop tota la primera línia de la part oriental de Cala Llonga; Rubé deixarà l'exemplar edifici d'habitatges del Passeig Marítim; Lluís Cantalops aixecarà el seu magnífic edifici d'habitatges de Cales Fonts, i Miguel Barca estarà darrera del darrer hotel del port fins a la data, el Mirador, a Dalt Sant Joan. I d'algun fracàs, com els fallits intents de trobar un ús concessionat que revertís la dinàmica de deteriorament progressiu de l'antic hospital de l'Illa del Rei. 40 casos documentats, en 9 anys, sense anar més lluny. Fins l'arribada de la crisi econòmica que esclatarà amb la fi de les Olimpíades del 92, un any després d'inaugurar l'ampliació de la Central Tèrmica de GESA.

Una etapa que considerarem sencera fins a la crisi de 2008. De crisi a crisi i, enmig, 16 anys de progressiu augment de la intensitat i número de projectes, obres i planejaments. Joan Enric Vilardell començarà a gaudir d'important nombre d'encàrrecs, com la casa Sabattini, que inaugura el moment, o la successió d'habitatges Bon Dia, Àncora, Coral i Dau al Set. Anys en què s'enderrocarà el Club Marítim i se'n farà un de nou, i on l'explosió immobiliària deixarà alguns bons exemples d'arquitectura, com l'edifici Marès de Josep Crivillers; les cases Santaló de Gomila i Enrich; l'edifici Sirenita de Seguí i Carreras. I bons exemples d'habitatge unifamiliar, com la Casa Vives Riera d'Enric Sòria. L'època, que presenta el PUEP 2006 és, amb diferència, el tall del que en trobem més referències, amb 51.

Des de 2009 fins avui, 10 anys sencers, trobem gairebé una trentena de casos. Molts, però, seran documents de planejament, com el nou Pla General de Maó, el DEUP 2016, o el Pla d'Acció per al port de Maó; diversos Projectes Finals de Carrera, com els de Simón Abellán i

Elsa Florit; concursos, com el de la nova Estació Marítima i el de Cala Figuera; o tallers i workshops sobre el port, com el de MBArch i la USI-Accademia de Mendrisio. Una darrera època caracteritzada per més volatilitat: més reflexió, debat i discussió, menys arquitectura construïda per documentar. Segurament, signe dels temps d'indefinició actuals del port.

11 Vista de la piscina i façana de l'Hotel Agamenon. 1964.
Mateu Seguí, arq. Fotografia de l'autor.

CATÀLEG

ÍNDEX DEL CATÀLEG

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
0 – 1707				39
	575 circa	Basílica Paleocristina de l'Illa del Rei	01	41
	1287-1750 circa	Casat de Sant Antoni	02	42
	1287 circa	Es Pont des Castell	03	46
	1300 circa -1942	Rampa de l'Abundància	04	48
	1490-1905 circa	Llatzeret de l'Illa Plana	05	50
	1555-1798	Castell de Sant Felip	06	52
	1616-1747-1997	Convent de les Concepcionistes	07	56
	1680-1850 circa	Conjunt del carrer d'Isabel II	08	58
	1695-1795-1995	Convent i Església de Sant Francesc	09	60
1708– 1802				63
	1708 circa -1771	Raval de Sant Felip	10	64
	1711-1771-2004	Hospital Militar de l'Illa del Rei	11	66
	1722-1807-1910c	Cas General – Palau del Governador	12	70
	1724-2016	Fort Malborough	13	72
	1726-1808-1998	Convent i Església del Carne - Mercat	14	74
	1745-1964	Arsenal Britànic i Base Naval	15	78
	1751-1788-2014	Església de Santa Maria	16	86
	1760 circa-1941	Consigna / Duana	17	88
	1761-1941	Can Mercadal. Biblioteca Municipal	18	90

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1763 circa-1962	Collingwood House – Hotel del Almirante	19	92
	1764-1771	Fundació de Georgetown	20	94
	1775	Quarters des Castell	21	98
	1775 circa	Polvorí de Marina	22	100
	1775 circa	Duana al Moll d'en Pons	23	101
	1782	Costa de ses Piques	24	102
	1785-1997	Ajuntament des Castell	25	103
	1785	Passeig de l'Alameda – Hort Nou	26	104
	1786-1817-1916	Llatzeret	27	106
	1788-1979	Ajuntament de Maó	28	112
	1790 circa	Casa Pons i Soler	29	113
	1793-2016	Rectoria de Santa Maria	30	114
	1798	Torres de Felipet i de Cala Teulera	31	116
	1802-1805-2015	Ca n'Oliver	32	118
1803– 1855				121
	1810 circa-1937	Consolat Holandès	33	122
	1811	Urbanització de les Tanques del Carme	34	123
	1814	Costa Llarga o d'Enmig	35	124
	1820-1997-2018	Baluard de Sa Punta	36	125
	1825 circa	Casa del Coll des Vent	37	126
	1828	Costa de la Miranda i Magatzems Estela	38	127
	1826	Cementiri dels Anglesos	39	127
	1832-1927	Antiga Peixateria	40	130

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1841	Cementiri dels Francesos	41	131
	1848-1898	Fortalesa d'Isabel II a la Mola	42	132
	1850 circa	Casa Mesa	43	140
1856– 1901				143
	1856	La Industrial Mahonesa	44	144
	1863	Bateries de la Mola	45	148
	1871	Banyers de Pedra	46	149
	1873	Magatzem a la Punta de Cala Figuera	47	150
	1873	Casa a la Rampa de l'Abundància	48	151
	1875	"Proyecto de Renovación de Cadenas y Muerto"	49	153
	1877	Reforç de Talús al Moll de Llevant	50	153
	1879	"Proyecto de Limpia del Pto de Mahón"	51	154
	1883	Alfarera al Vapor	52	156
	1886	Ermite de Sant Joan dels Vergers	53	157
	1887	Casa al Portal de Mar	54	158
	1890 circa -1989	Villa Mercedes (des Castell)	55	159
	1892-1918	La Eléctrica Mahonesa	56	160
	1892-1925-1969	Fàbrica de Gas Sociedad Gral Alumbrado	57	162
	1893	Casa a Cala Corb	58	164
	1894	Merendero Llansó	59	165
	1895	Taller de Fundició al Moll de Ponent	60	166
	1895 -1970	Casa Fdez. Terrés	61	167

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1895	Casa Martí	62	168
	1895 circa	Casa Miramar	63	169
	1895 -1980	Es Cau	64	170
	1895 circa	Casa a Cales Fonts	65	171
	1895-1904-1910	La Maquinista Naval – Sociedad Anglo-española	66	172
	1898	Vivers Maspoch	67	174
	1900	Casa Vila	68	176
	1900 circa	Embarcador de St. Antoni	69	177
	1900	"Reparación del Faro del Puerto"	70	178
	1900 circa	Petita Venecia	71	179
	1900	"Casita de Recreo" al Fonduco	72	180
	1900	Villa Sintes	73	181
	1900 circa-2012	Villa Montserrat	74	182
	1900 circa-2016	Venecia	75	183
1902– 1939				185
	1901	"Poy. de Demolición del Edificio de la Consigna"	76	186
	1902	"Proy. de Grúa en el Lazareto	77	187
	1903	"Casita de Recreo" al Fonduco	78	188
	1905	Casa a Cala Corb	79	189
	1905	Magatzem a Cales Fonts	80	190
	1905-1994	Farinera i Restaurant a la Minerva	81	192
	1905 circa	Obertura del Canal del Llatzeret	82	194
	1905 circa-1948	Merendero Las Chumberas	83	195
	1908	Casa al Fonduco	84	196

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1909	Casa Martorell	85	197
	1910	"Casita de Recreo" al Fonduco	86	198
	1913	"Casita de Recreo" al Fonduco	87	199
	1913	Casa al Fonduco	88	200
	1913	Casa al Fonduco	89	201
	1916-1924	"Proyecto de Dragado del Puerto del Mahón"	90	202
	1916-1935	Casa al Moll de Llevant	91	204
	1919	Comandància Naval	92	205
	1919	Casa Mir Lafuente	93	206
	1920 circa	Villa Pilar	94	210
	1920-2011	Villa Laura	95	211
	1921	Villa Maria Esther – Villa Francisca	96	212
	1925	Casa Hdez. Andreu	97	213
	1926-1989	Nou Mercat del Peix	98	214
	1926	Plus Ultra	99	218
	1927	Ascensor a la Miranda	100	219
	1929	Pont a la Colàrsega	101	220
	1930 circa	Casa Vives Campomar	102	221
	1930-2016	Casa Las Palmas	103	222
	1930 circa-1999	Villa Adela	104	223
	1930-1957	Casa Miramar	105	224
	1932-1944	"Habilitación del Puerto para Amarraderos de Grandes Buques"	106	226
	1932	"Proyecto de Ensanche del Muelle de Poniente"	107	230
	1933	Casa Reynés	108	231
	1934-1936	"Proyecto de Voladura de las Islas de las Ratas"	109	232

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1934-1951	Costa de Ses Voltes	110	236
	1936	"Proyecto de Muelle para Submarinos"	111	240
	1936	Casa Gomila	112	241
	1936	"Proyecto de Varadero en Cala Figuera"	113	242
	1936	Villa Margarita	114	243
1940– 1955				245
	1941	Casa Mir Díaz	115	246
	1941-1944	Plaça de la Conquesta	116	248
	1942	Verger des Pla	117	250
	1942	Reforma de la casa Clar	118	251
	1943 -1964 circa	Antic Hotel Hamilton	119	252
	1944	Pla d'Eixample de Maó	120	254
	1944-1975 circa	Sector Bellavista – Urb. Port Mahón	121	256
	1946	Villa Solimar	122	258
	1947	Reforma de Casa a Isabel II	123	259
	1948-1961-1999	Hotel Rocamar	124	260
	1948	Casa Gabino Sintes	125	264
	1948	Ampliació del Cementiri C. des Castell	126	266
	1948	Reforma de la casa Andreu	127	267
	1950-1975	Verger des Valencià	128	268
	1950	Casa Mercadal	130	269
	1950	Casa al Moll d'en Pons	129	270

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1951	Hospital Verge del Toro	131	272
	1953 circa-1999	Antic Edifici Club Marítim de Mahón-CMM	132	276
	1954-2005 circa	Molls del Cós Nou	133	278
	1955 circa	Edifici de Correus	134	282
	1955 circa	Escales Claret Port Mahon	135	283
	1955	Hotel Port Mahon	136	284
	1955-1969	Millors al Moll de Llevant	137	288
	1955-2015	Edifici d'Hisenda	138	290
	1955 circa-2010	Estació d'Hidrocarburs de CAMPSA	139	292
1956– 1973				295
	1956-1960-1968	Antiga Central Tèrmica - GESA	140	296
	1957	Casa Codina Valeri	141	304
	1957	Casa Olives Cardona	142	305
	1957	Casa Montañés	143	306
	1958	Casa a Cala Partió	144	308
	1958	Reforma de la casa Albertí	145	309
	1959	Casa Mir Llambias	146	310
	1959	Espigó a la Punta del Relotge	147	311
	1960 circa	Casa Trafford	148	312
	1960 circa	Casa a l'Av. Port Mahon	149	313
	1960-1964	Antiga Estació Marítima	150	314
	1960	Villa Elvira	151	316
	1961-1963-2014	Hotel Carlos III	152	318
	1961-2012	Nou Hotel Hamilton	153	322

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1963-1983	Urbanització Cala Llonga	154	324
	1963	Casa Salou	155	330
	1963	Casa Florit Fernández	156	331
	1963	Casa Vidal Venturini	157	332
	1963-1999 circa	Hostal Miramar	158	334
	1963	Casa a la Punta den Gallerut	159	336
	1964	Casa Prats Anglada	160	337
	1964	Hotel Agamenon	161	338
	1965	Casa Espiau	162	342
	1965	Cases James Pitt	163	344
	1966-1992	Ampliació de la Fàbrica Plastiflor	164	345
	1966	Cases de la GESA	165	346
	1967	Caseta a la Cala de St. Esteve	166	350
	1967	Cabana al Port de Maó	167	351
	1967	Urbanització Horizonte	168	352
	1968 circa	Apartaments Vila	169	354
	1968	Casa Sirerol Gomila	170	355
	1968	Xalet a Son Vilar	171	356
	1968	Casa Robert	172	357
	1968-1974	1a Ampliació del Moll Comercial	173	358
	1969	PGO Sector Cala Lladró	174	360
	1970 circa	Port Esportiu a Cala Rata	175	361
	1970	Urbanització Santa Anna	176	362
	1971	Casa Witchard	177	364
	1971	Sils de Ciment	178	365
	1973	Casa Vallirana	179	366

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1973	Reforma de la Casa Cano	180	367
	1973	Urbanització Sol del Este	181	368
1974- 1982				371
	1974-1985	Xalet a Venecia	182	372
	1974	Reforma de la casa Pelegrí	183	373
	1974	Mol Comercial i Estació Marítima "Nova"	184	374
	1974-1984	Edifici Carmonte	185	378
	1975	PFC Club Marítim a Cala Figuera	186	380
	1975	Habitatges a Cala Corb	187	382
	1975-1976	Casa Glez. Honrado	188	383
	1976-1979	Casa del Mar	189	384
	1977	Casa Francès	190	386
	1977	Habitatges "Sa Nostra"	191	388
	1977-1981	Edifici "Sa Illa"	192	390
	1978-2016	Casa Monjo	193	394
	1979-1982	Habitatges al Ps. Marítim	194	396
	1980	Cafè Baixamar	195	400
	1981	Bar Akelarre	196	401
	1981-2013	Casa Milà	197	402
	1982	Habitatges a Dalt St. Joan	198	406
	1982	Apartaments Protusol	199	408

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
1983– 1992				411
	1983	Pla d'Ordenació del Port	200	412
	1983	Apartaments a Fontanilles	201	416
	1984	Casa Gomila Pons	202	417
	1985	Pla General d'Ord. Urbana Municipal	203	418
	1985	Passeig de Cornisa	204	422
	1985	Casa Reynés Hdez.	205	426
	1986 circa-2014	Casa Hdez. Aguado-Gliksberg	206	427
	1985-1990	Ampliació dels Molls de Baixamar	207	428
	1985	Casa Sanjosé Cuesta	208	432
	1986	Casa Gardés Montañés	209	434
	1986	Casa Hdez. Mercadal	210	435
	1986	Hotel Mirador	211	436
	1987	Habitatges a Cales Fonts	212	438
	1987	Casa Jordi	213	442
	1987	Hotel Son Granot	214	444
	1987-2015	Cobert i Nova Estació Marítima	215	446
	1987	Casa Bover	216	448
	1987-1990	Casa Son Blau	217	449
	1987-1990	Apartaments i Centre Comercial a Cala Llonga	218	450
	1988	Casa Gil-Vernet	219	452
	1988-2015	Restaurant Marivent-Rais	220	454
	1988-2014	Casa García-Velasco	221	455
	1988	Concurs d'idees per a l'Illa del Rei	222	456

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1989-1990	Remodelació de la Costa de la Miranda	223	458
	1989-1990	Remodelació de la Costa des General	224	460
	1989	PFC – Cetàrea als Vivers Maspoch	225	462
	1988	Estudi de Detall – Port d'Hivernada	226	464
	1990-1995	Pla Especial del Port de Maó	227	466
	1991	Ampliació de la Central Tèrmica GESA	228	472
	1992	Habitatges a la Illa Plastífor	229	476
	1993– 2008			479
	1994-1996	Casa Sabbatini	230	480
	1996-2003	Quatre Edificis d'Habitatges a Fort de l'Eau	231	482
	1996-1997	Cases Santaló	232	488
	1997	PFC – Escola de Submarinisme als Vivers Maspoch	233	490
	1997	Casa Hernández Sintès	234	492
	1998	Casa Sintès Lluch	235	493
	1998	Edifici Marès	236	494
	1998	Casa Sintès	237	498
	1998-2000	Hotel “Los Argonautas”	238	499
	1998-2001	Oficines Gabinet Orfila	239	500
	1998-2008 circa	Restaurant Viejo Almacén	240	501
	1998-2000	Casino i Nou CMM – Club Marítim Maó	241	502
	1998 circa-2000	Edifici Estribor	242	504
	1999	PFC – Centre I+D Ciències del Mar a l'Illa del Rei	243	506

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	1999-2000	Casa Cabiró Reforma de Façana	244	508
	2000	Casa Draper	245	509
	2000- 2003	Casa Martínez Mascaró	246	510
	2001-2003 circa	Edifici Forma Nou	247	512
	2001	Casa Hdez. Aguado II	248	513
	2001-2005	Edifici Sirenita	249	514
	2002-2004	Apartaments a Fontanilles	250	516
	2002	Cafè la Mar	251	518
	2002-2004 circa	Casa Gardés-Montañés II	252	519
	2002-2003	Adossats a Cala Llonga	253	520
	2002-2004	Habitatges a les Tanques del Carne	254	521
	2002	Estudi de Detall – Moll de Llevant	255	522
	2003-2005	Casa Vives Riera	256	524
	2003	UA 9 - UA 10 Estudi de Detall Sector Colàrsega	257	530
	2003-2005	Casa Quintana Seguí	258	532
	2003-2004	Casa Koster	259	534
	2003-2005	Cases Mir Pons	260	536
	2005-2006 circa	Casa Carlès	261	537
	2005 circa-2007	Ampliació del Cementiri des Castell	262	538
	2005-2009	Pla Director Fortalesa de la Mola	263	542
	2005-2007	Casa L & L	264	543
	2006	Casa Newis	265	544
	2006-2008 circa	Edifici Milà	266	546
	2006	Estació de Recerca marítime-Terrestre	267	548
	2006	Màter ETSAB UPC – La Gran Escala	268	550
	2006	PUEP – Plan de Usos i Espacios Portuarios	269	554

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	2006-2008	Casa Melià Vidal	270	558
	2006-2010	Casa a Cala Ratolí	271	560
	2006 circa-2008	Casa Thompson	272	562
	2006	Habitatges a Cala Corb	273	564
	2007-2008	Nova La Mejor i Casa Serrat	274	565
	2007-2012	Revisió del PGOUM de Maó	275	566
	2007	Habitatges al Moll de Llevant	276	568
	2007-2008 circa	Restauració del Polvorí de la Reina Isabel II	277	570
	2008	PFC – Centre de Congressos a l'Illa del Rei	278	572
	2008	Habitatge i Bar Sa Falúa	279	574
	2008	Casa Linares	280	575
	2009–2018			577
	2009	Casa Barca Fontana	281	578
	2009	Concurs Nova Estació Marítima al Cós Nou	282	580
	2009-2010	Reforma de l'Esplanada des Castell	283	584
	2010	Apartaments Silarmax	284	586
	2010	Enderroc de la Instal·lació de CLH	285	588
	2010-2011	Casa Newcomer	286	590
	2012 circa	Escales a St. Francesc	287	591
	2013	Ascensor a Sa Punta	288	592
	2013	PFC – Facultat de Ciències del Mar, Base Naval	289	594
	2013-2015	Nou vial d'accés al Cós Nou	290	595

Època	Any	Obra / Projecte / Document	Referència	Pàg
	2013	Escales Mecàniques a Rochina	291	596
	2014	Casa Serrat	292	597
	2014	Concurs Sa Punta	293	598
	2014	Concurs Costa de Ses Voltes	294	601
	2015	DEUP – Delimitació Espais i Usos Portuaris	295	602
	2015	Pla Especial Illa del Rei	296	606
	2015	Enderroc del Taló del Moll comercial	297	608
	2016-2019	Ascensor a Rochina	298	609
	2016	Pla d'Acció del Port de Maó	299	610
	2016	Casa d'Annoux	300	611
	2016	Pla d'Usos del Llatzaret	301	612
	2016	Màster MARCH ETSAB Workshop Reocupar el Port	302	614
	2017	USI – Accademia Mendrisio – 10 Projectes al Port de Maó	303	620
	2018	PFC – Conservatori de Música a Miranda	304	624
	2017	Casa Montañés II	305	628
	2018	Casa a Fontanilles	306	630
	2018	Reforma a Isabel II	307	631
	2018	PFC – Centre de Recerca al Fonduco	308	632
	2018	Concurs d'Ordenació de Cala Figuera	309	634

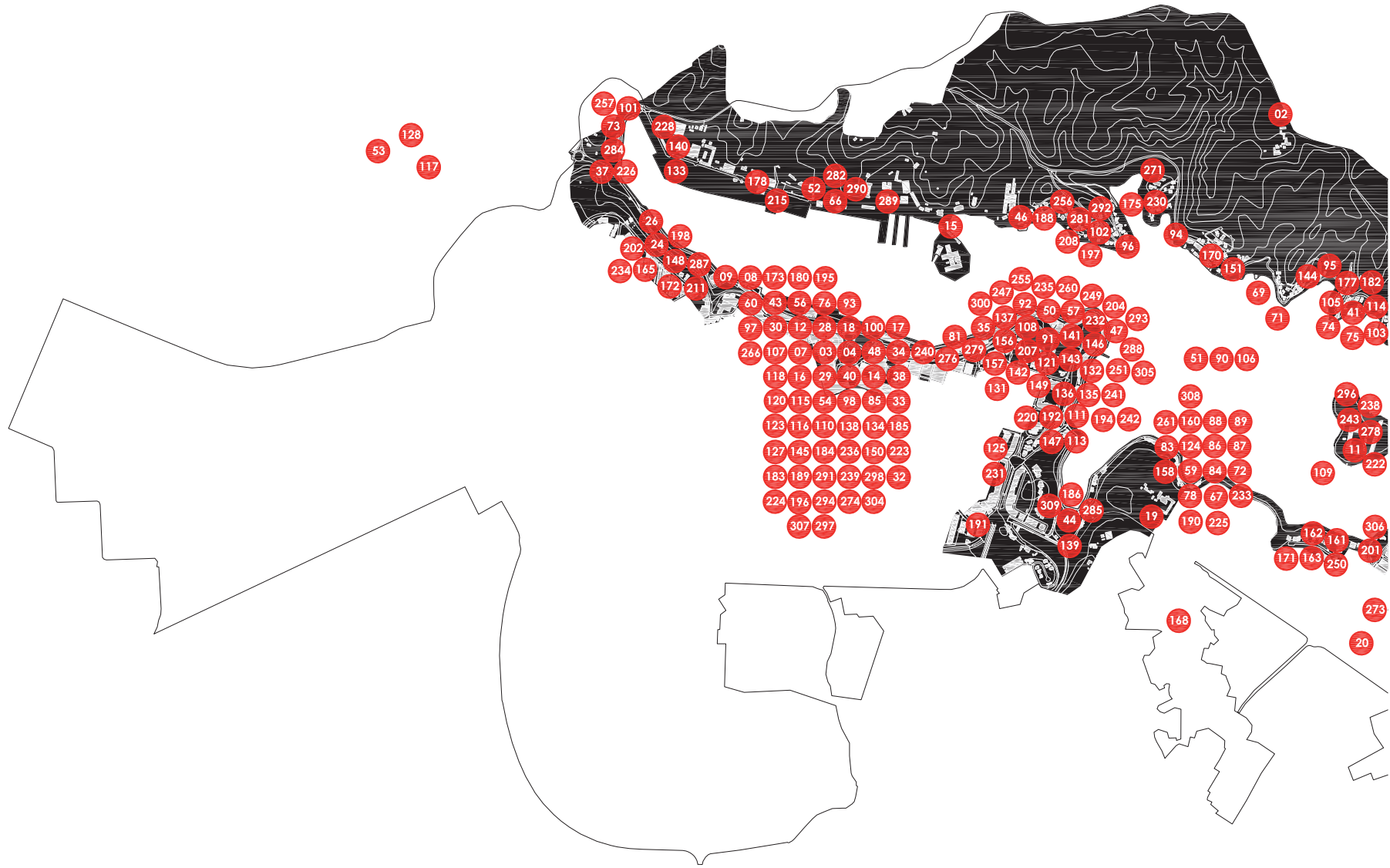
EL FORMAT

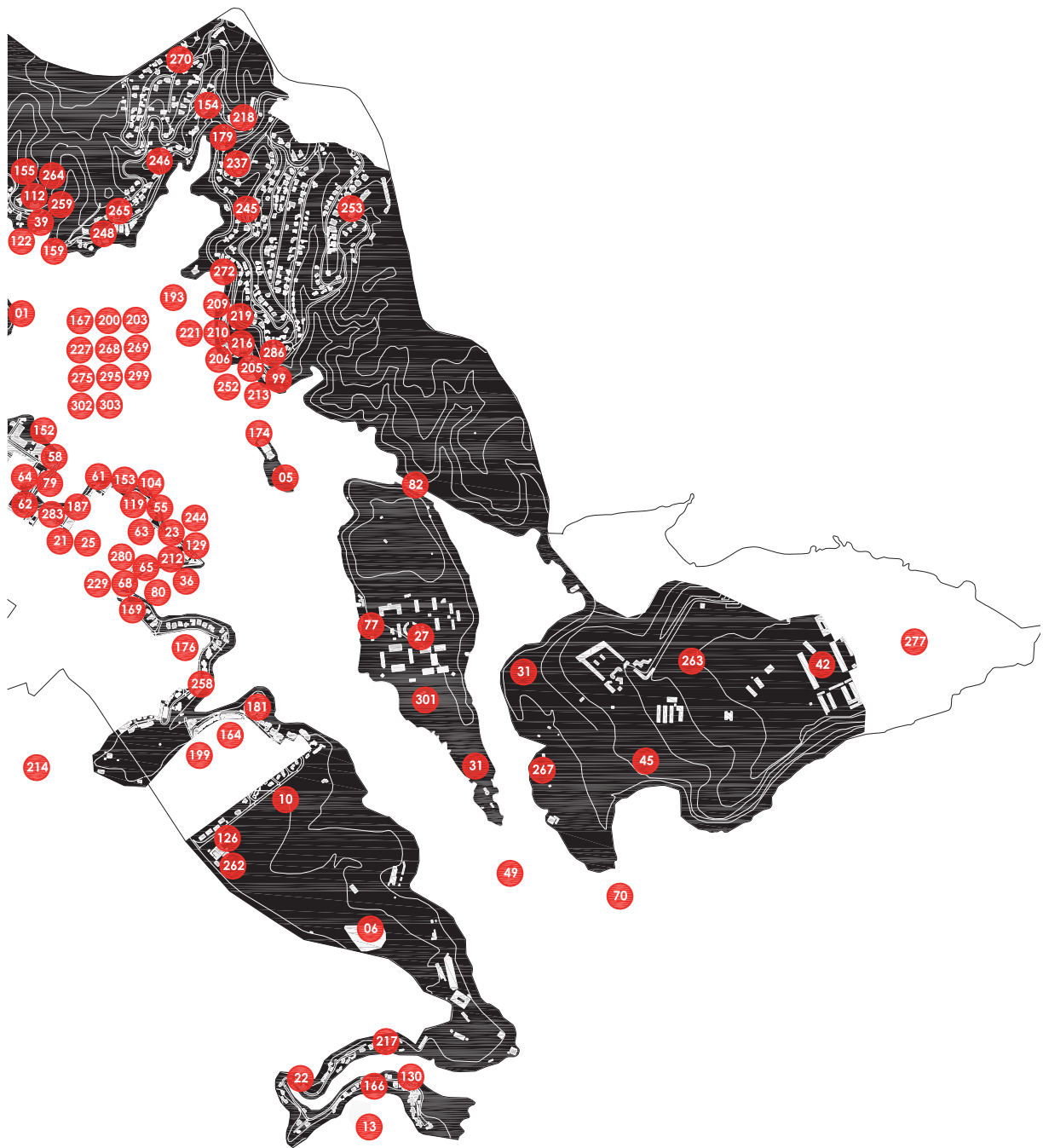
Cadascun dels casos es presenta organitzat en un document de resum, una fitxa, que segons la importància relativa de la peça, o la quantitat de documentació aconseguida i que es vol compartir, disposarà d'una plana, dues, quatre o, molt puntualment, fins a sis o vuit.

Amb una petita referència gràfica de la seva ubicació, i una breu explicació, de poques línies dels trets més interessants de la peça, cada fitxa mostra l'època de la construcció i, si es coneix, la d'enderroc o canvi -intervenció- substancial.

S'acompanya de les dades de projecte i autoria de l'obra, del constructor -si es coneix- i l'adreça. També de les dades bibliogràfiques i de les fonts consultades.

Finalment, un plànol guia general, sintètic, que poden consultar a la pàgina següent, permet ubicar els 309 casos considerats sobre els límits geogràfics considerats per al port de Maó. Al final del document les zones del plànol amb major concentració de casos, i que requereixen major detall per a la identificació precisa de les peces, es presenten ampliades.

PROJECTES PER ÈPOCA

0-1707	01	09
1708-1802	10	32
1803-1855	33	43
1856-1901	44	75
1902-1939	76	114
1940-1955	115	139
1956-1973	140	181
1974-1982	182	199
1983-1992	200	229
1993-2008	230	280
2009-2018	281	309

0
1707

575 circa BASÍLICA PALEOCRISTINA ILLA DEL REI

Basilica paleocristina del segle VIè, aproximadment. Conjunt de la mateixa època a Illa de Torrelló. Descoberta el 1898, durant els treballs de llaurat d'un pagès que conreava a l'hort de l'Hospital de l'Illa del Rei. Les excavacions començaran el anys 60 del segle passat, dirigides per l'arqueòloga i directora del Museu de Menorca, Maria Lluïsa Serra.

Als fonaments del jaciment s'hi identifiquen diversos espais. El més notables, la pica baptismal, i l'absis. Destaquen els mosaics recuperats, exposats al Museu de Menorca. El conjunt forma part del Catàleg de Protecció del Patrimoni de l'Ajuntament de Maó.

01

Illa del Rei, vessant oriental. Maó

Bibliografia 12, 38, 71

Fonts: Eraub, grup de Recerca UB, Museu de Menorca

01
Planta de la Basílica. Aixecament, Grup de Recerca Eraub, UB

02
Mosaic original de la Basílica. Museu de Menorca

03
Fotografia del jaciment. Eraub, UB

04
Imatge de l'autor. Octubre de 2017

05
Vista aèria del jaciment. Amics de l'Illa de l'Hospital

1287 - 1750 circa

CASAT DE SANT ANTONI

Casat senyorial que domina el port des de la carena Nord, a la finca del mateix nom, també coneguda com a Binissermenya.

Mascaró Pasarius hi situa l'existència d'una alqueria ja en època musulmana. És probable que l'actual fesomia de l'edifici, deutora de les intervencions sota domini britànic, parteixi de la modificació de construccions prèvies al segle XVIII, fins i tot anteriors a la dominació catalana de 1287.

Són de notable interès la façana vermella d'inspiració neopalladiana, la noblesa dels salons a Migjorn de planta primera, i la contundent austeritat de la resta de façanes, pròpies d'una casa de pagès.

02

Ctra Maó - La Mola. Finca de Sant Antoni - Binissermenya. Maó

1287 circa, referències a la preexistència del casat

1750 circa, reformes sota la dominació britànica

Bibliografia 38, 52, 53

Fonts: Arxiu Família Delás-Vigo, Fons fotogràfic de Toni Vidal Miquel

01

Plànol de la finca de Binissermenya. Arxiu família Delás - Vigo

02

Planta del complex. Arxiu família Delás - Vigo.

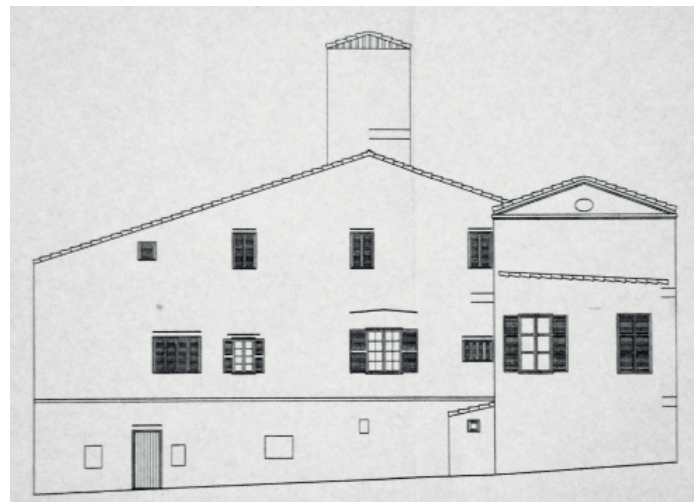

03

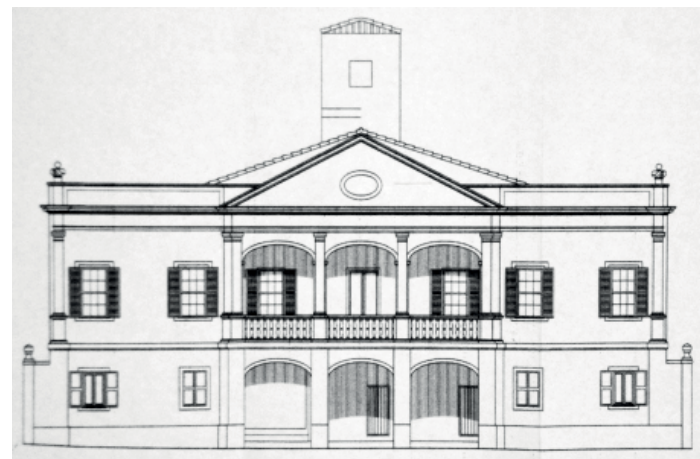
Imatge de la façana principal. Fotografia de l'autor

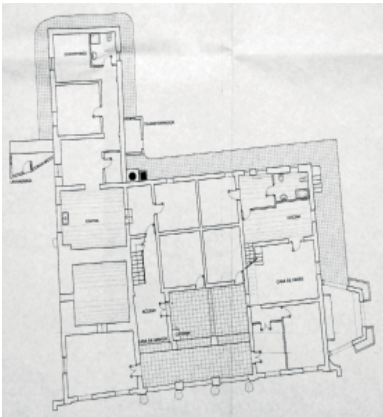
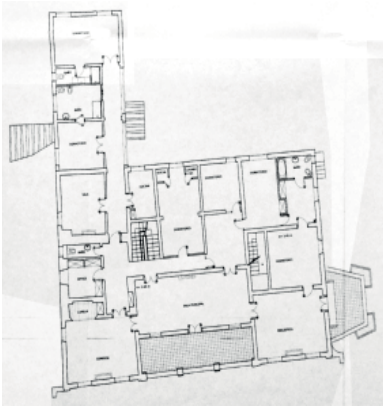
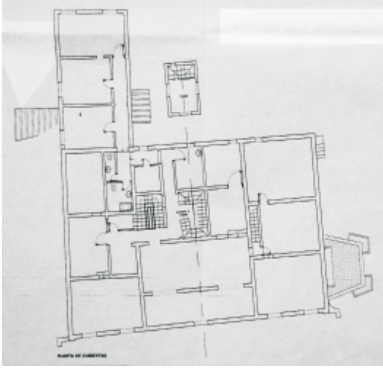
04
Imatge de la façana posterior.
Fotografia de l'autor

05
Façana posterior. Arxiu família
Delás - Vigo

06
Façana principal Arxiu família
Delás - Vigo.

07
Planta Segona
08
Planta Primera
09
Planta Baixa

10
Imatge del menjador. Planta Pri-
mera. Fotografia de Toni Vidal
Miquel, fotogràf.

11
Imatge de la zona d'estar. Foto-
grafia de l'autor.

12
Reportatge sobre la finca al diari
La Vanguardia. Edició de l'11 de
Març de 1984

«The Golden Farm», el refugio menorquín de Nelson

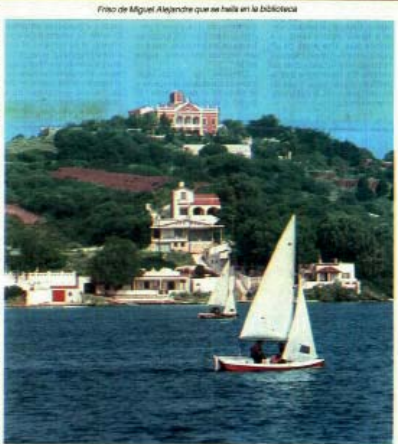
El 12 de octubre de 1799 el "Foudoyant", poderoso navío insignia de los catrones, del capitán Horace Nelson, jefe supremo de las fuerzas navales británicas en el Mediterráneo, entró en un puerto desgraciado y viento en popa, la boca de un raso y dedicado puerto de Mahón.

Desde el castillo de San Felipe, en cuya torre más alta ondeaba la bandera inglesa, le hicieron las salidas de ordenanza cuando el "Foudoyant" estuvo a su altura.

Lord Nelson, barón del Mar, hijo de Abuk, permaneció aquí el día 27 de octubre, día de la victoria, cuando el legendario dios del mar y de las victorias.

El día era tibio y luminoso, propio del otoño menorquín, con brisas frescas del cuarto cuadrante. La atmósfera estaba cargada de aromas de tomatero, de hierbas y de manzanilla silvestre que crecen en las montañas por las laderas de La Mola, y las casas de Sant Jordi, Llong y Sant Antoni, a lo largo de la línea sustancial de la amplia rada menorquina.

Pero no era esta la primera vez que lord Nelson contemplara Mahón. El año anterior había escotado con siete navíos, dos fragatas y dos corbetas, los veinte transportes que conducían las tropas del general al Cheas Stewart que ocuparon Mahón. Era la tercera vez que los ingleses le hacían en ese siglo XVIII.

El pueblo visto desde el puerto de Mahón

«The Golden Farm»

Las autoridades inglesas de Mahón prepararon un recibimiento triunfal al ejército. Incluso habían adornado con guirnaldas de paja, dice el historiador coralero José Corina Ferrer, los árboles de los callejones que hablan de utilidades para los desplazamientos de lord Nelson por Mahón, y sobre el blanco metal colocaron de forma destacada la inscripción de «Baron of the Nile».

Mientras tanto, en la antigua alquería de Sant Antoni se ultimaban los preparativos para alojar a tan ilustre huésped.

La alquería de Sant Antoni la encontramos citada en la documentación más antigua de la isla, en el mismo año de su conquista en 1286, y es Sant Polí que los topó-

La biblioteca de «La Granja Diversa»

mas de Sant Antoni y Sant Jordi tenían como origen la invocación de viva voz de las tropas catalanas del rey Alfonso el Liberal, «San Jordi Sant Antoni!» mientras avanzaban sobre el castillo de Mahón primero y después sobre el de Santa Agueda, último baluarte del último rey moro de Mallorca, donde capituló y donde se lo victoreó la escuadra catalana como señal de dominio absoluto de la isla.

La alquería de Sant Antoni se construyó a partir del siglo XVIII con los muros de The Yellow House, The Golden Farm y The Nelson's House y desde ella se domina como a ojo de aguja, la bocana del puerto, el castillo de San Felipe, el Fort de Marborough, la isla del Rey, Vila Carlos, la ermita de George Town, fundada por los ingleses, la ciudad inglesa de Mahón, en lo alto de los acantilados de la ribera meridional, coronada por las moles de las Iglesias de Santa María y del convento de San Francisco, hacia el extremo interior del puerto. Ningún pensamiento podía ser más grieto para los ojos de un hombre de mar.

Dos fechas clave.

Los catalanes.

En enero de 1286 las huestes catalanas de Alfonso el Liberal, II de Cataluña y III de Aragón habrían desembarcado en una isla (la dea Conila) situada precisamente frente a la alquería de Sant Antoni en

el centro del puerto, o de aquí al momento y la circunstancia pasó a ser nombrada Isla del Rei. Ferran Soldevila supo gozar, que este proviene de más a cuando el rey Pere el Grande se embarcó en esta isla el día de Santa Agueda, último baluarte del último rey moro de Mallorca, donde capituló y donde se lo victoreó la escuadra catalana como señal de dominio absoluto de la isla.

La alquería de Sant Antoni se construyó a partir del siglo XVIII con los muros de The Yellow House, The Golden Farm y The Nelson's House y desde ella se domina como a ojo de aguja, la bocana del puerto, el castillo de San Felipe, el Fort de Marborough, la isla del Rey, Vila Carlos, la ermita de George Town, fundada por los ingleses, la ciudad inglesa de Mahón, en lo alto de los acantilados de la ribera meridional, coronada por las moles de las Iglesias de Santa María y del convento de San Francisco, hacia el extremo interior del puerto. Ningún pensamiento podía ser más grieto para los ojos de un hombre de mar.

Dos fechas clave.

Los catalanes.

En enero de 1286 las huestes catalanas de Alfonso el Liberal, II de Cataluña y III de Aragón habrían desembarcado en una isla (la dea Conila) situada precisamente frente a la alquería de Sant Antoni en

Habitación llamada de Nelson

«The Golden Farm», el refugio menorquín de Nelson

Muerto Nelson el 21 de octubre de 1805 en la batalla de Trafalgar, Edward Cayner Fry se retiró a Mahón, donde vivió hasta su muerte, treinta y seis años después.

En Mahón se alojó, según Santiago Martínez, en la casa de la familia de don Juan Calatayud, natural de Barcelona, hijo de don José Calatayud y de doña Ana Escotet. Al morir Edward Cayner, don Juan Calatayud-Escotet y su familia se trasladaron a Barcelona donde nacieron de nuevo su residencia, levantando con ellos algunos objetos de su propiedad que habían pertenecido a lord Nelson y que años después vendieron, entre los cuales había el bastón de mando presidencial de lord Nelson, un curioso bastón forrado por piel de caballo, que era el mismo tiempo británico, catalán y francés, un artefacto de ingeniería técnica de artesano, que a principio de siglo estaban en manos de un genio de Barcelona, don Marcos Jesús Benítez y Tardá, quién había heredado de su padre, a este a su vez de Juan Calatayud-Escotet, último amigo suyo.

He perdido la pista de esta preciosa reliquia histórica que rescatan las autoridades británicas quisieron comprar a Marcos Jesús Benítez, sin conseguirlo.

Mientras tanto, el reciente general sir James Murray, gobernador de Mahón, ante el temor de ser forzado la entrada al puerto de Mahón y acendado de nuevo el castillo de San Felipe por los franceses, nos cuenta el historiador Hernández Sans, haber ordenado el hundimiento de la fragata «Minotaur», de los buques «General Murray» y «Eagle» y de diez navíos, entre La Mola y La Mola. Las prescripciones de San Felipe, de Santa Ana, de Marborough y de Fontse habían sido puestas

Fachada principal del palacio de San Antoni

en estado de alerta. Es por eso, que la fragata de Narva de Abuk, lord Nelson, resultó hundida en la quietud y población británica de Mahón.

Lord Nelson quedó alojado en la alquería de Sant Antoni, no lejos del castillo, en un edificio que tenía el nombre de «La Granja Diversa».

Mientras tanto, el reciente general sir James Murray, gobernador de Mahón, ante el temor de ser forzado la entrada al puerto de Mahón y acendado de nuevo el castillo de San Felipe por los franceses, nos cuenta el historiador Hernández Sans, haber ordenado el hundimiento de la fragata «Minotaur», de los buques «General Murray» y «Eagle» y de diez navíos, entre La Mola y La Mola. Las prescripciones de San Felipe, de Santa Ana, de Marborough y de Fontse habían sido puestas

Corredor principal del palacio

Chimenea de molino de Mahón

en estado de alerta. Es por eso, que la fragata de Narva de Abuk, lord Nelson, resultó hundida en la quietud y población británica de Mahón.

Lord Nelson quedó alojado en la alquería de Sant Antoni, no lejos del castillo, en un edificio que tenía el nombre de «La Granja Diversa».

Mientras tanto, el reciente general sir James Murray, gobernador de Mahón, ante el temor de ser forzado la entrada al puerto de Mahón y acendado de nuevo el castillo de San Felipe por los franceses, nos cuenta el historiador Hernández Sans, haber ordenado el hundimiento de la fragata «Minotaur», de los buques «General Murray» y «Eagle» y de diez navíos, entre La Mola y La Mola. Las prescripciones de San Felipe, de Santa Ana, de Marborough y de Fontse habían sido puestas

MASCARÓ PARRALIS Foto: JORDI DÍEZIS

1287 circa ES PONT DES CASTELL

Conjunt emmurallat sobre el que s'hi disposaren els primers assentaments urbans de Maó, a tocar del penya-segat, sobre la traça de l'actual Plaça de la Conquesta, Santa Maria, Casa de Cultura, Ajuntament i Convent de les Concepcionistes.

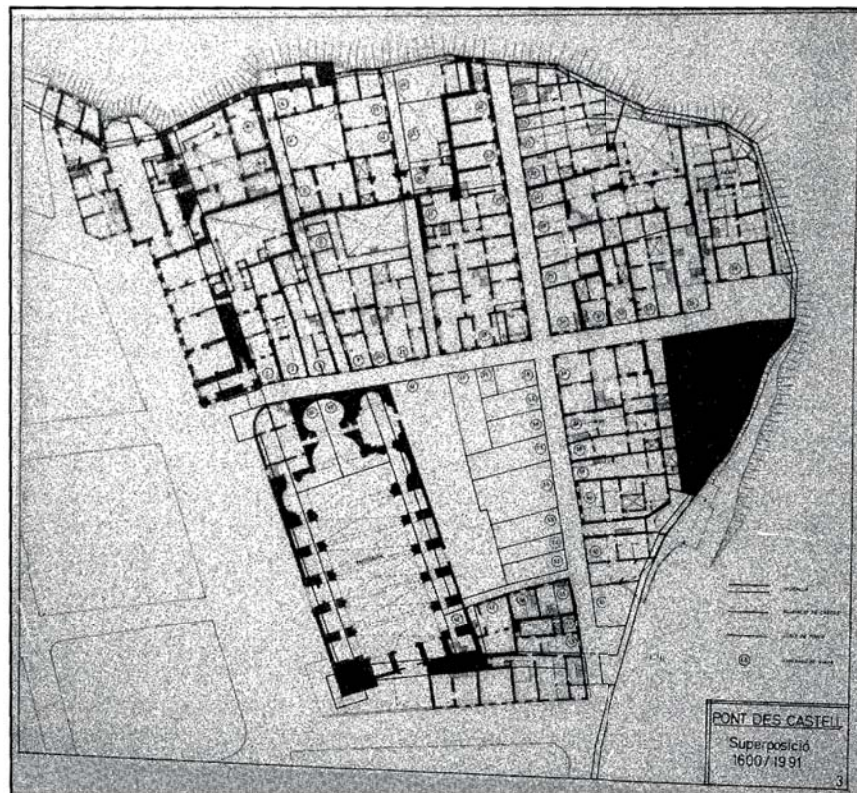
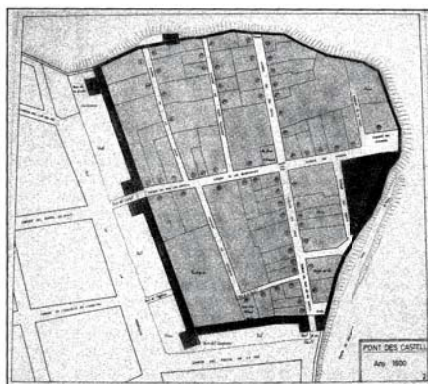
La manca de qualsevol referència documental o estudi anterior a la conquesta catalana de 1287, ens fa situar en aquesta data l'origen d'aquest conjunt, tot i que és probable que ja fos encetat en èpoques romana i musulmana.

Són identificables, encara, algunes traces de la muralla original, especialment en el pla del mur de les concepcionistes i de la casa De Olives. És destacable l'esforç de recuperació de memòria de l'indret per Albert Martínez.

03

Conjunt al voltant de la Pl. de la Conquesta, Santa Maria, Ajuntament i Concepcionistes, sobre el penya-segat del port. MAÓ

Bibliografia 16, 38, 50
Fonts: Albert Martínez

01

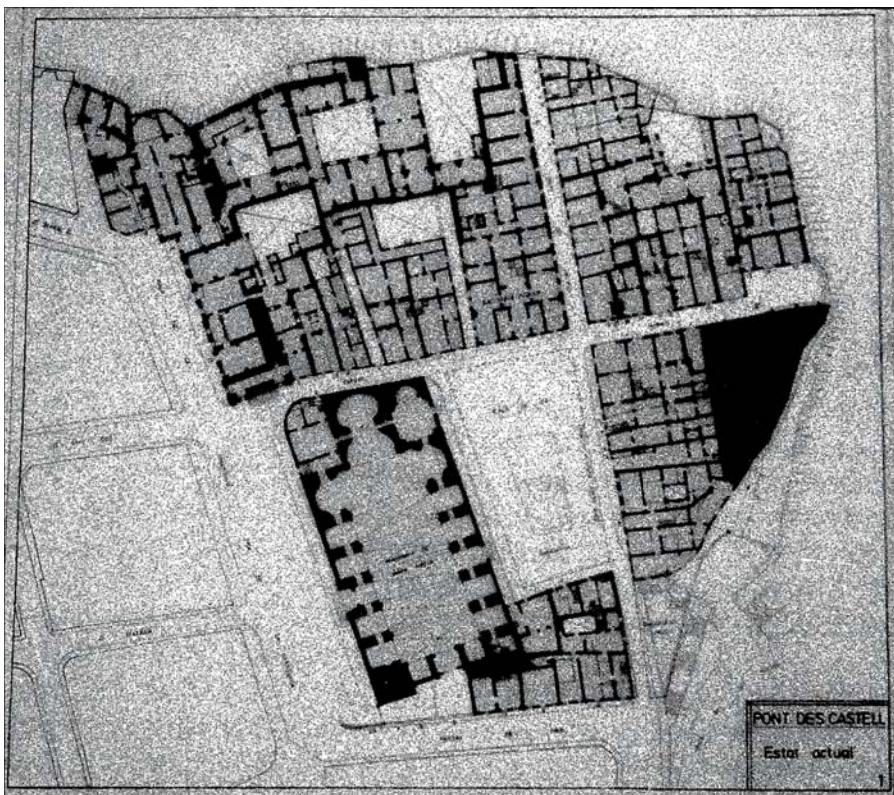
Vista de l'àmbit del port on es reconeix el traçat del pont des Castell. Fotografia de l'autor

02

Traçat del pont des Castell al voltants de 1600. Martínez, Albert, *Es Pont des Castell*. Revista de Menorca, 1995

03

Superposició del traçat de 1600 amb el traçat de 1991. Martínez, Albert, *Es Pont des Castell*. Revista de Menorca, 1995

04

Traçat del pont des Castell al 1991, sense considerar les reformes de la Casa de Cultural i l'Ajuntament de Maó. Martínez, Albert, *Es Pont des Castell*. Revista de Menorca, 1995

05

Vista del mirador des pont des Castell. Fotografia de l'autor.

1300 circa - 1942

RAMPA DE L'ABUNDÀNCIA

Antiga costa de davallada al moll des del pont des Castell, també coneguda com a Costa de Baixamar o de la Marian, de traçat recte sobre l'actual recorregut sinuós de la Costa de Ses Voltes, i que transitava sobre l'abrupta geografia del barranc des Freginal en la seva arribada al port.

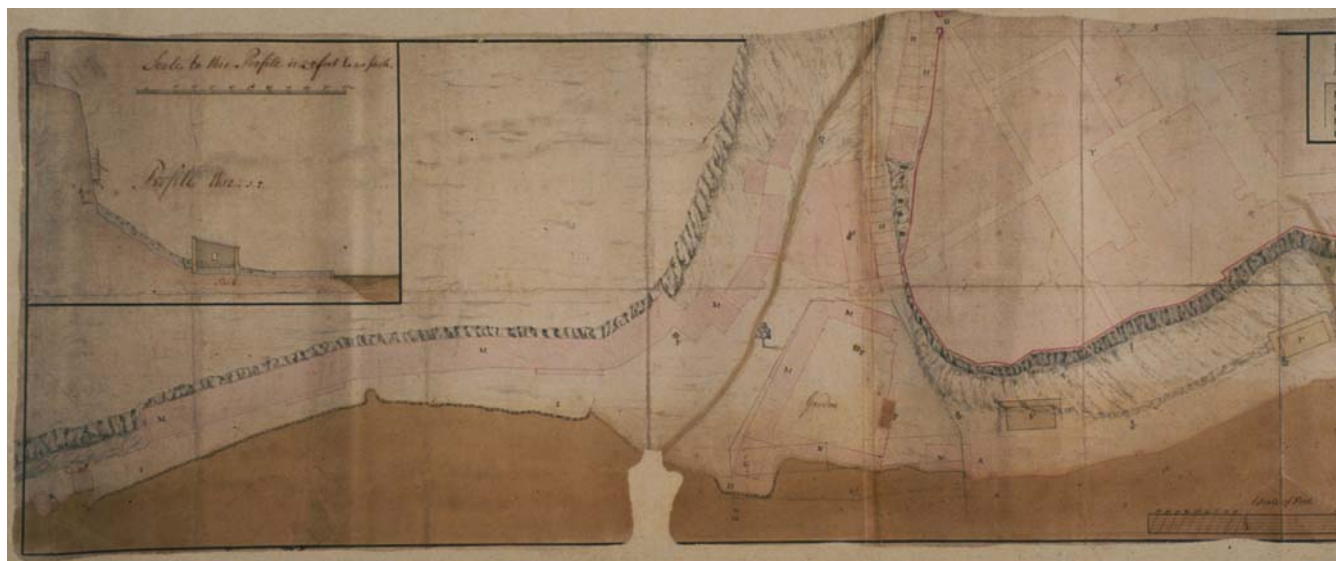
Al segle XIX s'hi identifiquen les fileres de cases i l'església de St. Pere que definiran el barri popular de pescaors que s'assenta-va en la davallada.

El projecte, primer de Francesc Femenías, arquitecte, i culminat per Josep Claret, arquitecte entre 1942 i 1950, suposarà l'enderroc del traçat existent de la costa.

04

Costa de Ses Voltes. MAÓ
Enderroc, 1942 circa. Traçat original,
desaparegut

Bibliografia 16, 24, 38, 50
Fonts: Public Record Office. Arxiu del Mu-
seu Militar de Menorca; Col·lecció Benjami
Carreras Font, Fons Salvador Almirall

01
Giusseppe Chiesa. *"Perspective
de la ville du Port Mahon. Royal
Eduard Auguste Duc de York"*.
Detall Museu de Menorca

02
Planta de la Rampa de l'Abun-
dància. 1720 circa, Public Re-
cord Office. Arxiu del Museu
Militar de Menorca

Plano taquimétrico
relativo a la zona del
anteproyecto de vía de
enlace de la Ciudad de
Mahón con su puerto.
Escala 1:500.

03
Imatge de la Rampa de l'Abundància. 1910 circa, Salvador Almirall. Fons Salvador Almirall. Arxiu d'Imatge i So de Menorca

04
"Plano Taquimétrico relativo a la zona de anteproyecto de vía de enlace de la Ciudad de Mahón con su puerto", 1926. Col·lecció Benjamí Carreras Font

1490 - 1905 circa LLATZERET DE L'ILLA PLANA

Primer llatzeret de l'illa, construït ja amb finalitats sanitàries a finals del segle XV, quan l'illot conegut més tard com a Illa de la Quarantena, o avui Illa Plana, es feia servir per dipositar-hi mercaderies que arribaven a Menorca (Vidal Hernández, 2008).

Sota la dominació britànica s'hi va construir l'edifici linial, de façana barroca dominada per tres torres amb els seus frontons, que veiem reproduït en diversos gravats i marines.

L'edifici va ser finalment enderrocat als volts de 1905.

05

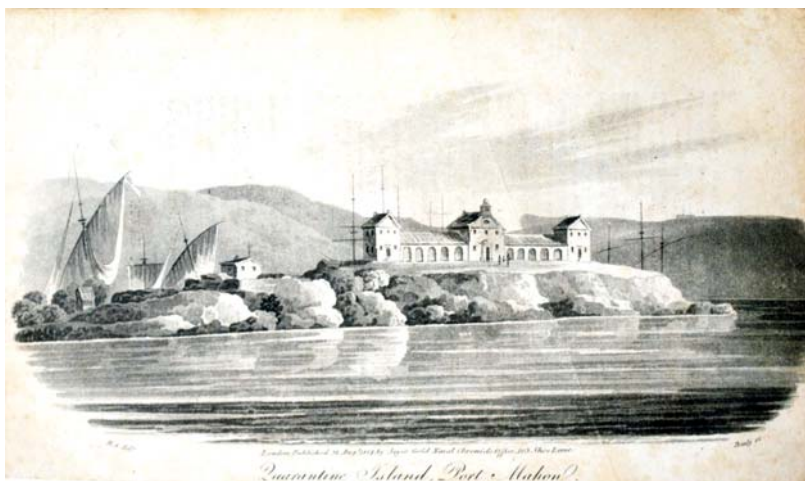
Illà Plana, MAÓ

1490, primeres construccions per habilitar-hi un llatzeret.

1905 circa, enderroc

Bibliografia 01, 94

Fonts: Col·lecció Hdez. Sanz - Hdez Mora (Centre d'Art Ca n'Oliver); Col·lecció Josep Montoya; Amics de la Mar - Port Maó

01, 02

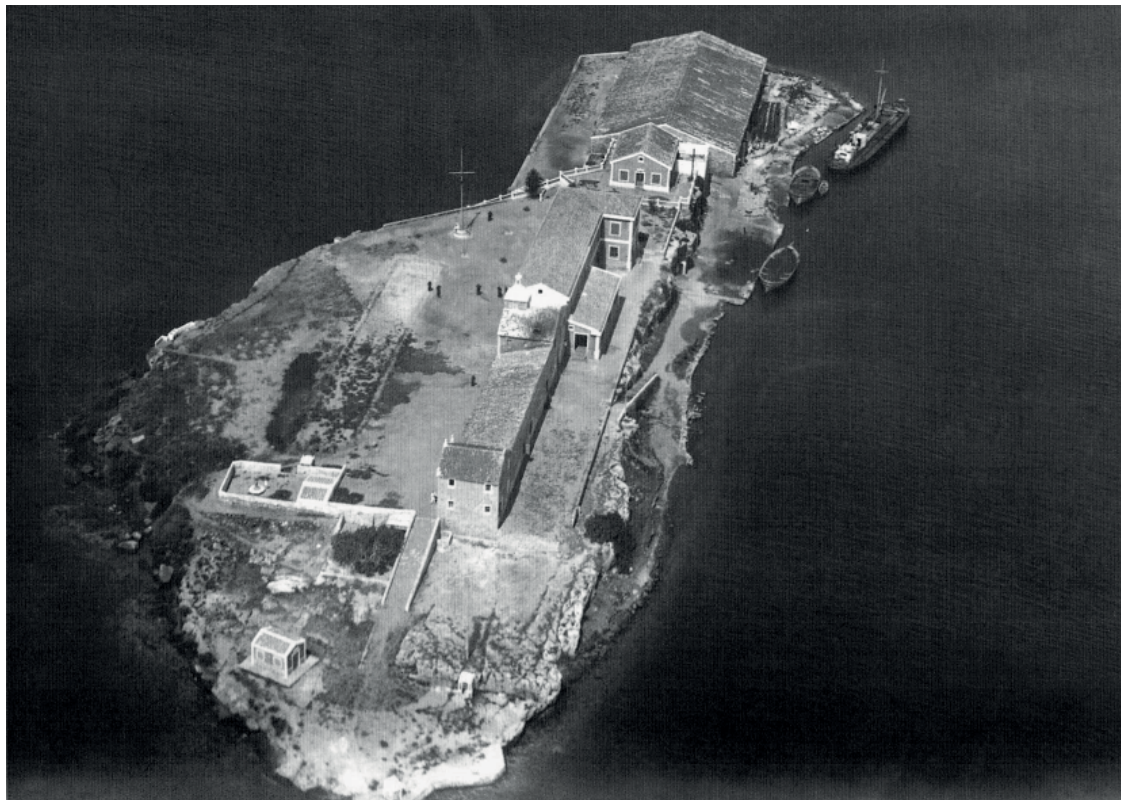
Maqueta de l'Hospital de Quarantena, desaparegut. Col·lecció Josep Montoya

03

"Quarantine Island, Port - Mahon". Joyce Gold Naval Chronicle Office, 103 Shoe Lane. Londres, 3 d'Agost de 1814. Gravat, col·lecció Hernández Sanz- Hernández Mora

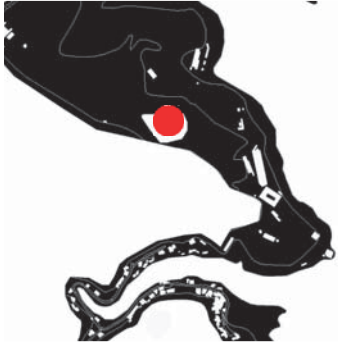

04
Marina de l'Illa Plana. Oli, col·lecció Hernández Sanz- Hernández Mora

05
Vista aèria de l'Illa Plana. 1905 circa. Anxiu Sturla.

1555- 1798 CASTELL DE SANT FELIP

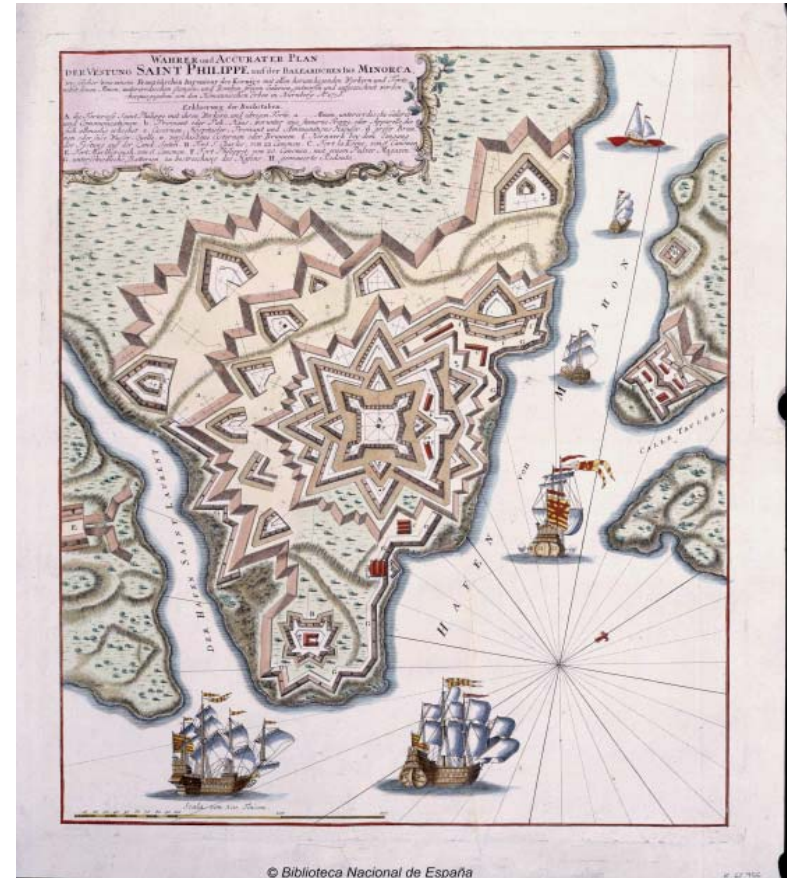
Extraordinari castell de defensa de l'entrada del port de Maó, a la seva riba Sud, considerat un dels millors de la seva categoria, i la seva època, a Europa.

De planta quadrada, construït segons disseny de Juan Bautista Calvi al s. XVI, fou ampliat successivament durant la dominació britànica amb un ric conjunt de baluards que li otorgaren la forma estrellada que coneixem. Enderrocat sota el regnat de Carles III en ser recuperat per Espanya el 1782, resten encara les runes del pati d'armes, dels seus talusos i murs, així com de les galeries subterrànies.

06

Ctra Maó - Cala Sant Esteve, s/n.
Juan Bautista Calvi. J.P. Fratin, 1555-1597, projecte original
Peter Durand i Lewis Petit, 1708-1738; W. Homeck i J. Hargrave, 1722-1739; Patrick Mackellar, 1763-1778, successives ampliacions britàniques

Bibliografia 1, 23, 38, 43, 49, 52, 81, 103
Fonts: Archivo del Museo Militar de Menorca, Biblioteca Digital Hispánica, Joan J. Gomila

01

1730-1760. Plano de la Fortaleza de San Felipe en la Ysla de Menorca. Biblioteca Digital Hispánica.

03

1756_Wahrer und Accurater Plan der Vestung Saint Philippe. Biblioteca Digital Hispánica

02

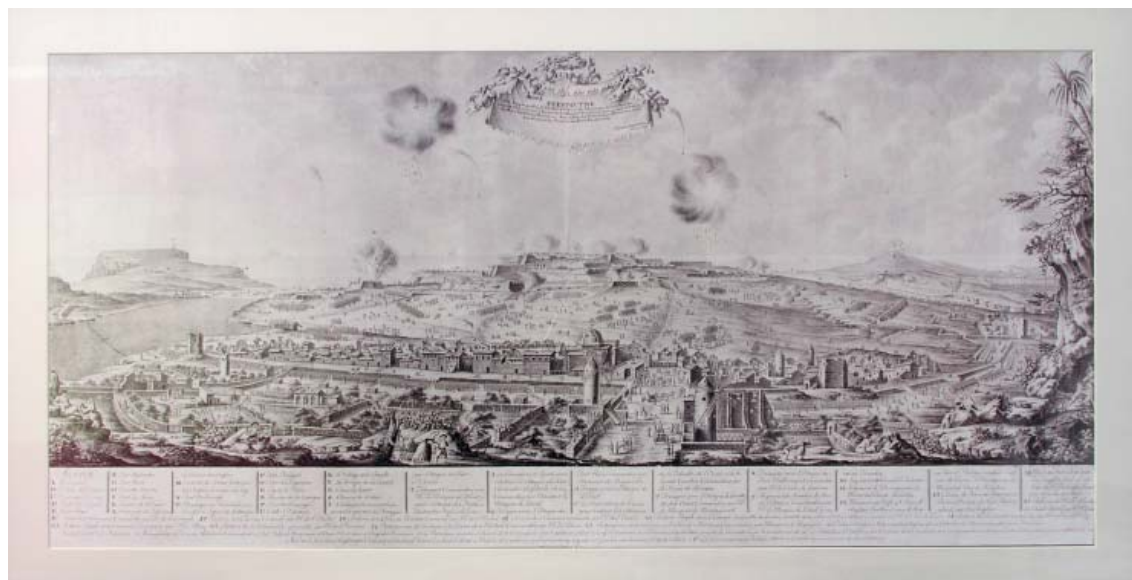
1780-1789. Última vista del Castillo de San Felipe. Librería de Escribano. Biblioteca Digital Hispánica

VISTA DEL CASTELL DE STH. PHILIP A LA ENTRADA DEL PORT DE MAHO PRES DEL CAMÍ

VISTA DEL CASTELL DE STH. PHILIP DES DEL PORT DE MAHO PRES DEL CAP MOLA

04

Vista del Castell de Sth. Philip a la entrada du port de Maho. Prese del Camí. Archivo del Museo Militar de Menorca.

05

Vista del Castell de Sth. Philip a la entrada du port de Maho. Prese del Cap Mola. Archivo del Museo Militar de Menorca.

06

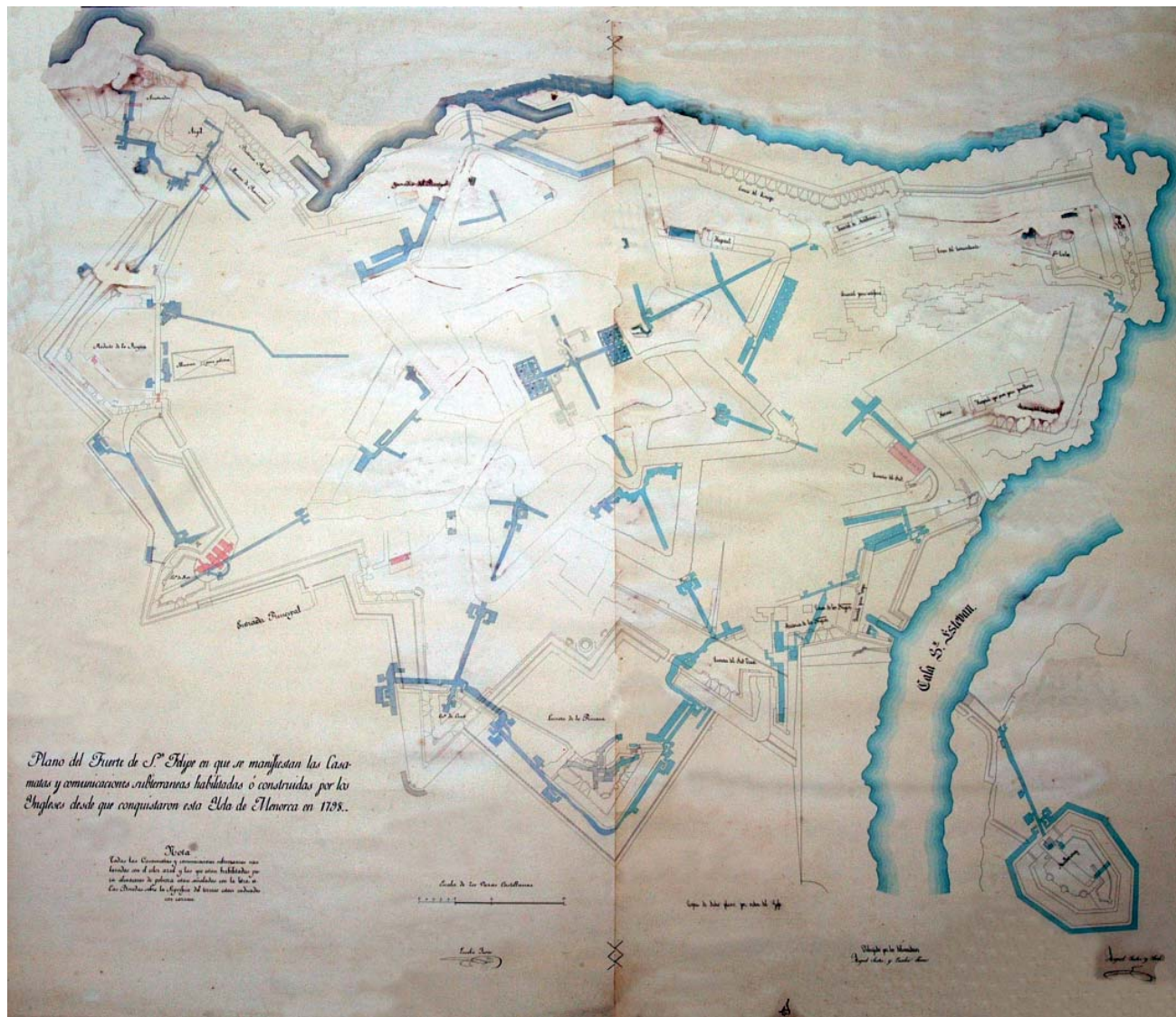
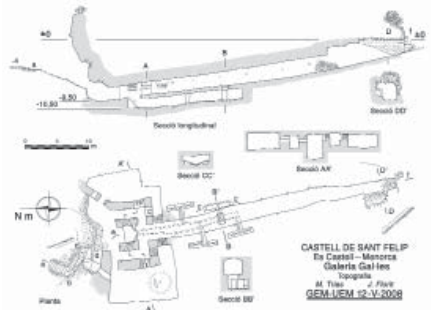
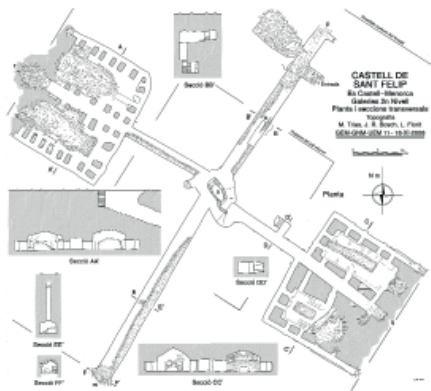
Vista de l'assetjament francès al castell de St. Felip Archivo del Museo Militar de Menorca.

07
Aixecament topogràfic actual de
la zona del castell de St. Felip.
Guia d'Arquitectura de Menorca

08
Vista dels talusos de l'antic cas-
tell a la zona des Pouet. 2015,
Fotografia de l'autor.

09
Vista de les galeries subterrànies
del castell. 2015, Fotografia de
l'autor.

10, 11, 12
 Aixecaments topogràfics, en planta i secció de diversos trams de les galeries subterrànies. Trias-Font-Seguí, topògrafs. Archivo del Museo Militar de Menorca.

13
 "Plano del fuerte de Sant Felipe en que se manifiestan las Casamatas y comunicaciones subterráneas habilitadas y construidas por los ingleses desde que conquistaron la Isla de Menorca en 1798". Archivo del

1616-1747-1997

CONVENT DE LES CONCEPCIONISTES

Conjunt conventual construït sobre el traçat de l'antic Pont d'es Castell, de manera tangent al penya-segat. L'església apareix fora del recinte definit per la primera muralla.

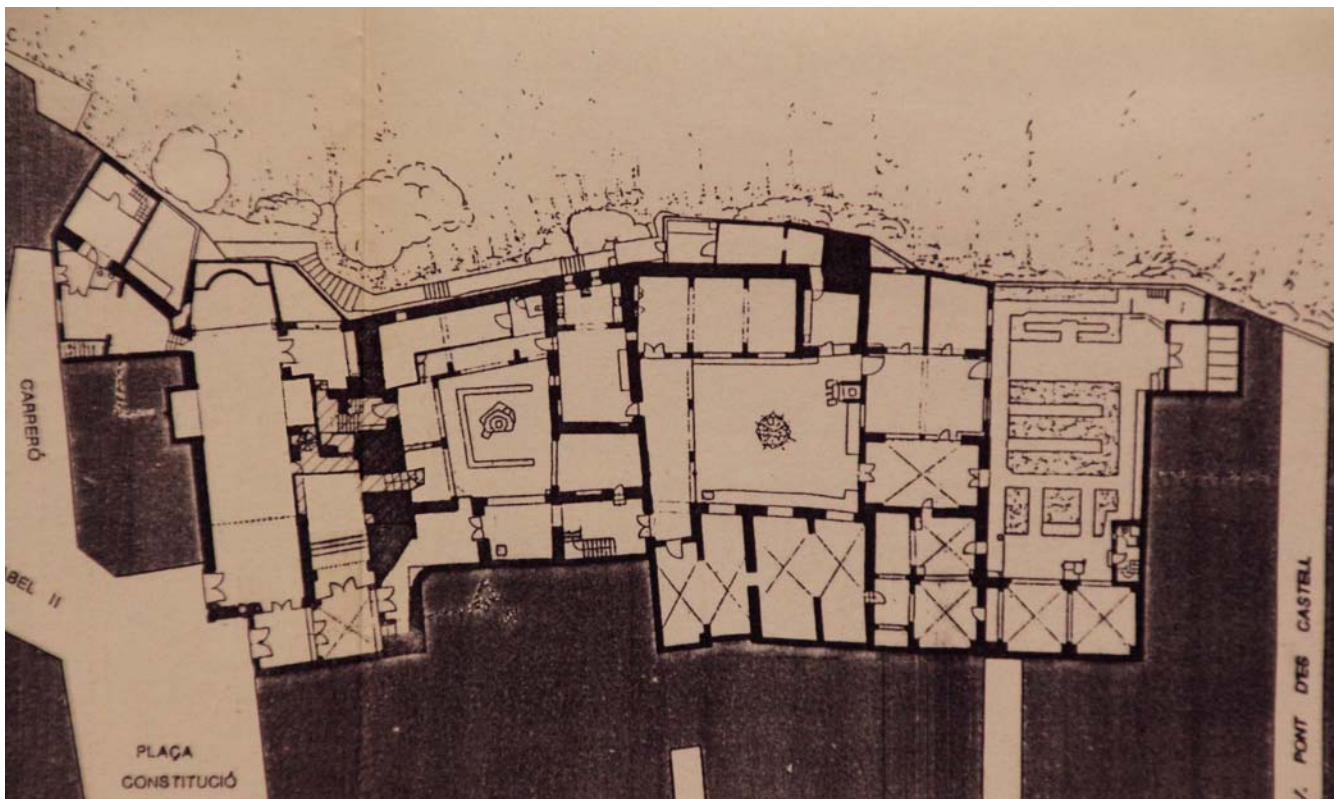
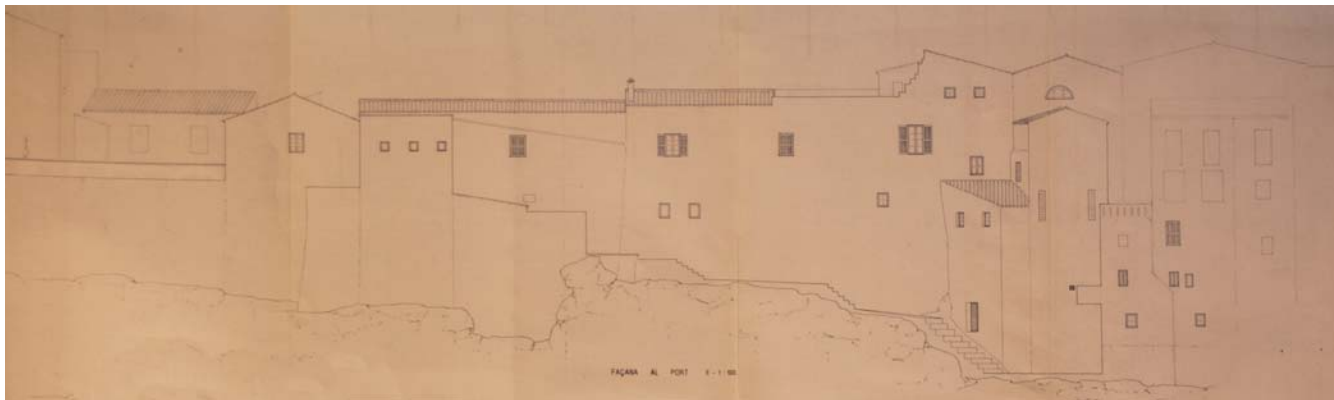
Destaca la successió dels tres patis interiors que ventilen les dependències; el primer, claustre auster i serè, presidit per arcs rebaixats. Són destacables la sobrietat de la façana a port, sobre el penyal, i la riquesa de l'ús de la rajola vidrada, a l'entrada.

El conjunt va ser objectes de reformes, amb la disposició d'un ascensor, entre 1987 i 1997. Els treballs van ser dirigits per Gomila-Enrich, arqtes.

07

Pl. de la Constitució, 2
Anònim, 1616 - 1747, projecte original
Joan J. Gomila, i Domingo Enrich, arqtes. 1987-1997, Rehabilitació

Bibliografia 31, 38, 52
Fonts: Arxiu Gomila-Enrich, arqtes.

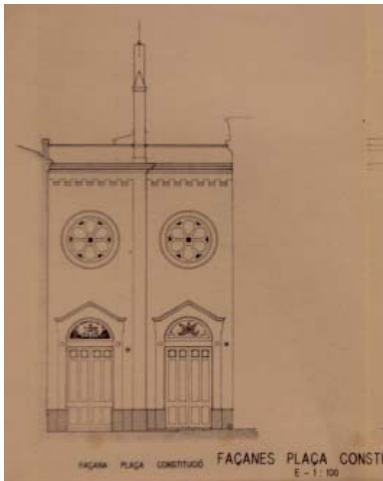

01

Façana del Convent al port, sobre el penya-segat. Arxiu Gomila-Enrich, arqtes

02

Planta del conjunt. Arxiu Gomila-Enrich, arqtes

03, 04
Façanes a la Plaça Constitució.
Axiu Gomila-Enrich, arqtes.

05
Imatges de l'accés i de la fa-
çana a la Plaça Constitució. Foto-
grafies de l'autor

1680 - 1850 circa CONJUNT DEL CARRER D'ISABEL II

El, fins el 1848, anomenat carrer de Sant Cristòfol - avui c. d'Isabe II- s'obre al voltants de 1680 en permetre la construcció de cases fora de la muralla medieval, en el camí d'horts que portava al Monestir.

Destacarà per la notable qualitat de les cases de la vessant mar , i de les de la vessant interior dins del recinte murat. Cases de trast i mig o dos trastos, que albergaran alguns burgesos i senyors. Són remarcables els fons balconcs de forja d'unes façanes ben planes, amb clara influència del llegat britànic en les obertures.

L'any 1722 s'hi començarà a construir el Palau del Governador a l'antic Palau del Rei.

08

c. Isabel II MAÓ

1720, Primers permisos de construcció

1785 circa, consolidació del carrer

1850 circa, culminació del carrer

Bibliografia 1, 16, 31, 38, 52

Fonts: Domènech, Gomila, Martínez, Seguí

01, 02, 03

Imatges actuals del carrer.
2016, Fotografies de l'autor

04

Aixecament de la façana. *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

05

Plànol de reparcel·lació del pla del Monestir. *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

06

Perspectiva general del carrer, i façana al mar. 2016, Fotografies de l'autor

1695-1795_1995 CONVENT I ESGLÉSIA DE SANT FRANCESC

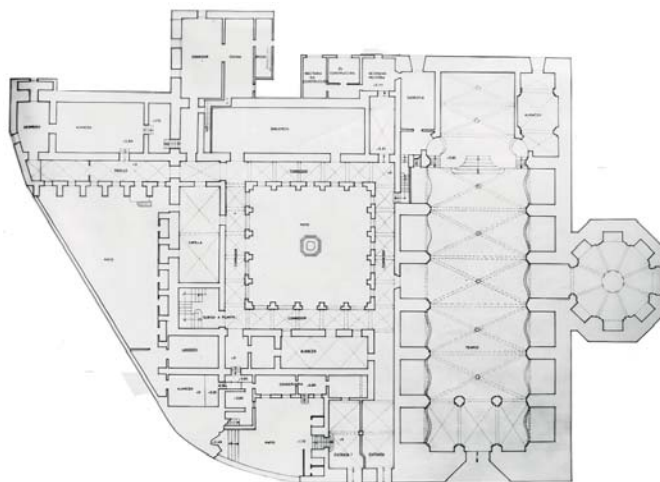
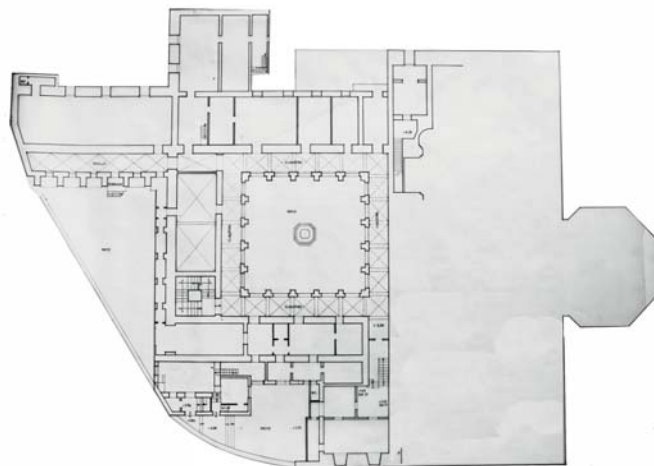
Claustre i església amb motius barrocs de finals del s. XVII i principis del XVIII, aixecats en les terres de l'ordre franciscana fora muralles, cap a Ponent. Destaca la bona conservació del seu claustre, que amb les seves dependències va albergar l'Institut de Batxilerat per ser avui la seu del Museu de Menorca.

Són de notable interès la capella de planta octogonal sobre el port, l'austeritat de les façanes del conjunt i els seus motius barrocs. La intervenció de Torres-Lapeña per adequar-lo com a museu esdevé un bon exemple d'intervenció en el patrimoni en clau contemporània.

09

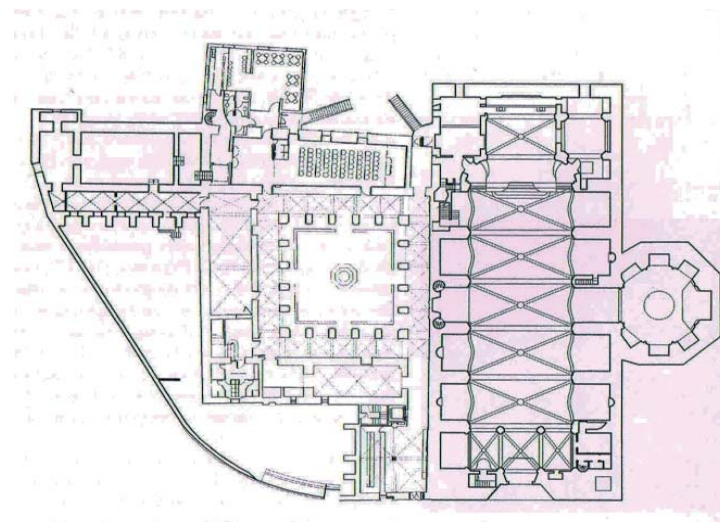
Pl. de St. Francesc, osta de Ses Piques
Anònim, 1695-1795, projecte original
Rehabilitació, 1980, Viçenç Jordi i Enric Tal-
tavull, arquitectes
Adaptació com a Museu, 1995: Elies Torres
i J. Antonio Martínez-Lapeña, arquitectes

Bibliografia 16, 31, 38, 46, 52, 110
Fonts: Arxiu COAIB Menorca

01, 02
Planta Baixa i Planta Primera ori-
ginals del Claustre de St. Fran-
cesc. Arxiu COAIB - Menorca

03,04
Imatges de l'exterior de l'esglé-
sia i el claustr. Fotografies de
l'autor

04, 05
Imatge interior del claustre i l'actual Museu de Menorca

06
Planta Baixa rehabilitada com a Museu de Menorca. Guia d'Arquitectura de Menorca

07
Imatge de l'Església de St. Francesc sobre la cornisa de la Ribera Sud. Fotografia i muntatge de l'autor.

1708

1802

1708 circa - 1771 RAVAL DE SANT FELIP

Traçat del primer assentament civil fora muralles del castell de St. Felip. Poblament de forma allargada, relativament perpendicular a la costa i al camí que portava fins al castell.

Va ser utilitzat per l'Exèrcit Francès per a guarir-se de les defenses britàniques durant el setge de 1756, fet que motivà el seu enderrocament, trasllat i fundació de la futura Georgetown en ser recuperada l'illa pels britànics l'any 1764.

No s'aprecien traces de la seva presència al terreny, avui, si bé la seva presència és força documentada en tots tipus de cartografies i marines històriques.

10

Plana de S. Felip, Es Castell
1726, Sir John Churchill

Bibliografia 1, 43, 81, 103

Fonts: Arxiu del Museu Militar de Menorca, Biblioteca Digital Hispànica, Col·lecció Hdez. Sanz -Hdez. Mora (Centre d'Art Ca n'Oliver)

01

Plano del puerto de Mahon en la Ysla de Menorca. 1730-1760, Juan de Aguirre. Biblioteca Digital Hispànica

02, 03

Plànol general i detall de la planta del Raval de St. Felip. "Plànol of the Town and the Harbour of Mahon, St. Phillip's Castle and its Fortifications. 1730-1750, Isaac Basire. Biblioteca Digital Hispànica

04

"Vista del castillo de S. Felipe en la Explanada del puerto de Mahón en su sitio de 1856". Giuseppe Chiesa. Col·lecció Hdez. Sanz - Hdez. Mora, Centre d'Art Ca n'Oliver

1711-1771-2004

HOSPITAL MILITAR DE L'ILLA DEL REI

Hospital construït per tractar els ferits de la flota britànica del Mediterrani occidental. Amb un disseny original de forma d'U però d'una sola planta, el 1771 és ampliat amb una planta més. Emprat com a hospital militar fins el 1964, és abandonat. No fructifiquen diverses iniciatives per fer-ne un parador. El 1985 esdevé propietat municipal, i s'engeguen diversos concursos i iniciatives per trobar-hi un ús, sense èxit. Des de 2004, l'Associació Amics de l'Illa de l'Hospital treballa per recuperar-lo, sense un criteri clar d'aprofitament. Actualment, Hauser & Wirth projecta una galeria a l'edifici Langara

11

Illa del Rei, Maó

1711, Enginyers militars britànics

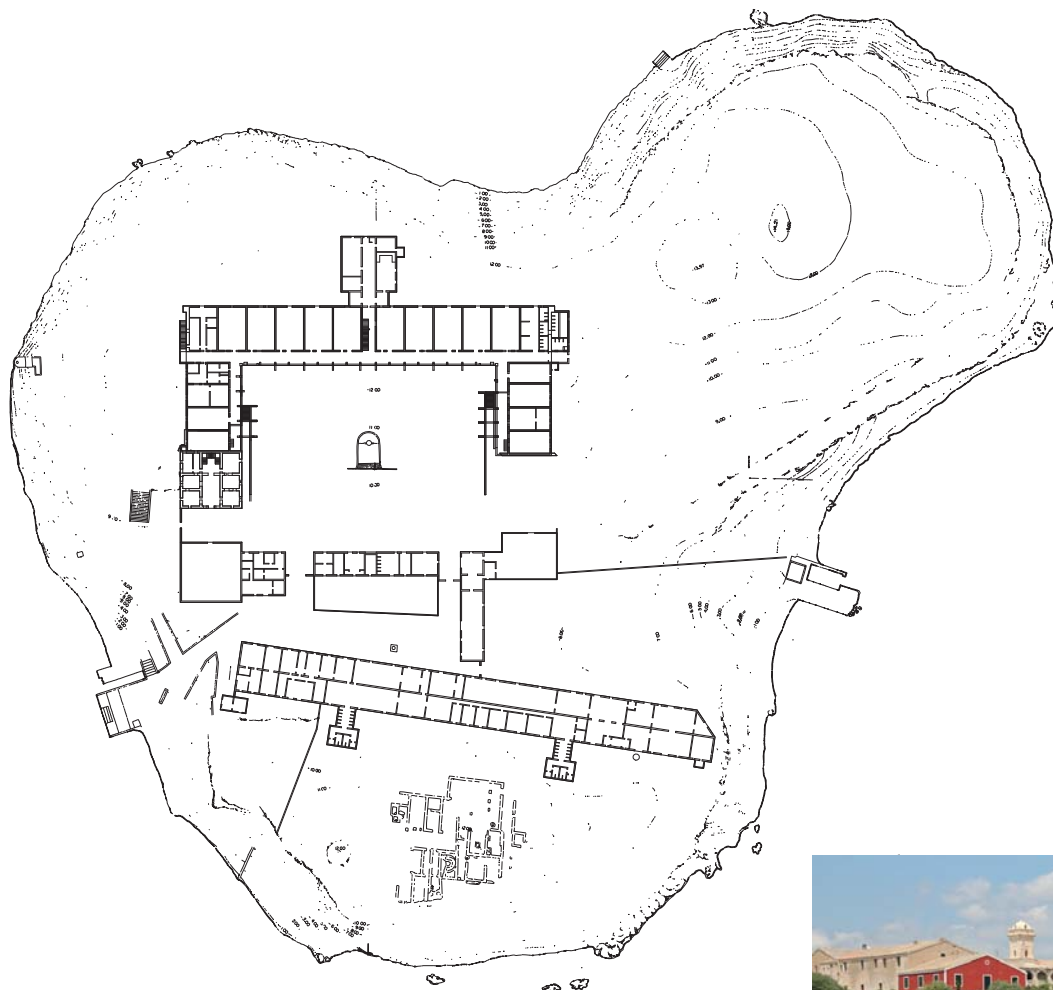
1771-1776, E. militars britànics, ampliació

1964, Abandonament

2004-, Associació Amics de l'Illa de l'Hospital, recuperació

Bibliografia 1, 3, 31, 38, 52, 77, 109

Font: Axiu Jordi & Reynés, estudi d'arquitectura; Col·lecció Hdez. Sanz-Hdez. Mora; Axiu Museu Militar de Menorca, Fundació amics de l'Illa de l'Hospital

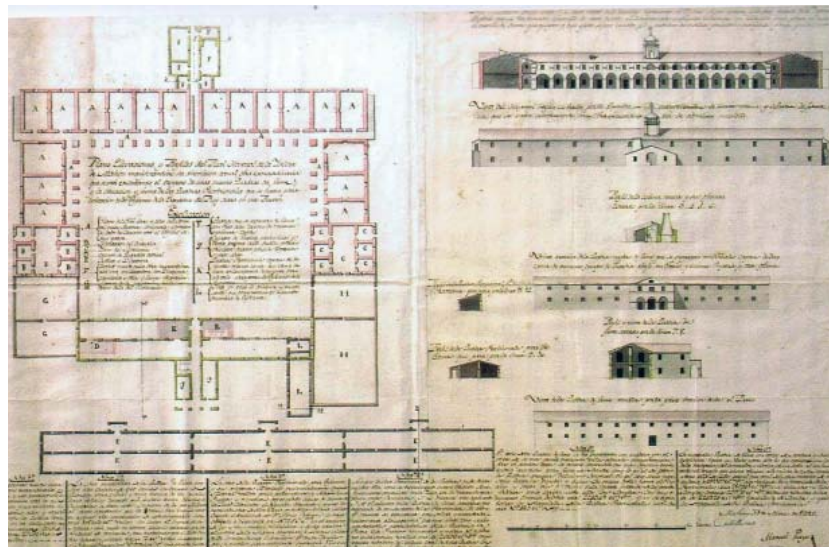
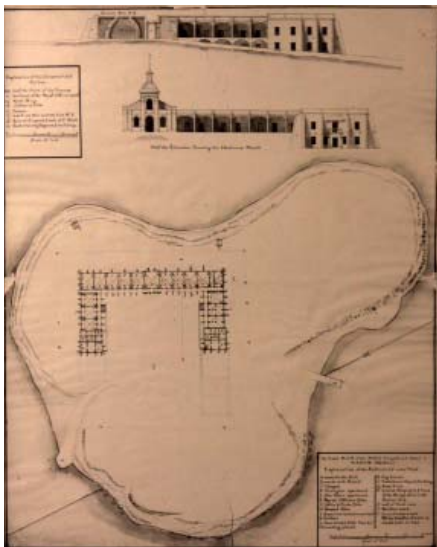
01

Plànol general d'implantació de l'Hospital a l'Illa del Rei. Aixecament, Jordi & Reynés, Estudi d'Arquitectura

02

Imatge de l'hospital des del mar, arribant al moll principal. Fotografia de l'autor

03

Plànol britànic de la primera fase de construcció de l'hospital britànic. Col·lecció Hdez. Sanz - Hdez Mora.

04

Aixecament per Manuel Pueyo de l'Hospital després de la seva ampliació. M.Militar de Menorca

05

Aixecament francès de la façana principal. M. Militar de Menorca

06, 07, 08

Detall dels contraforts i vista general del pati de l'hospital. Fotografies de l'autor.

09

Imatge del porxo de planta baixa de l'hospital. Eduardo Chamizo, 1990. Amics de l'Illa de l'Hospital 10

Imatge del porxo de planta baixa de l'hospital, restaurat. Fotografia de l'autor, 2016

11, 12
Imatges d'una cel·la i semisoterrani de l'hospital, restaurades.
Fotografia de l'autor

13
Imatges de la parròquia anglicana, restaurada. Fotografia de l'autor.

1722-1807-1910c CAS GENERAL - PALAU DEL GOVERNADOR

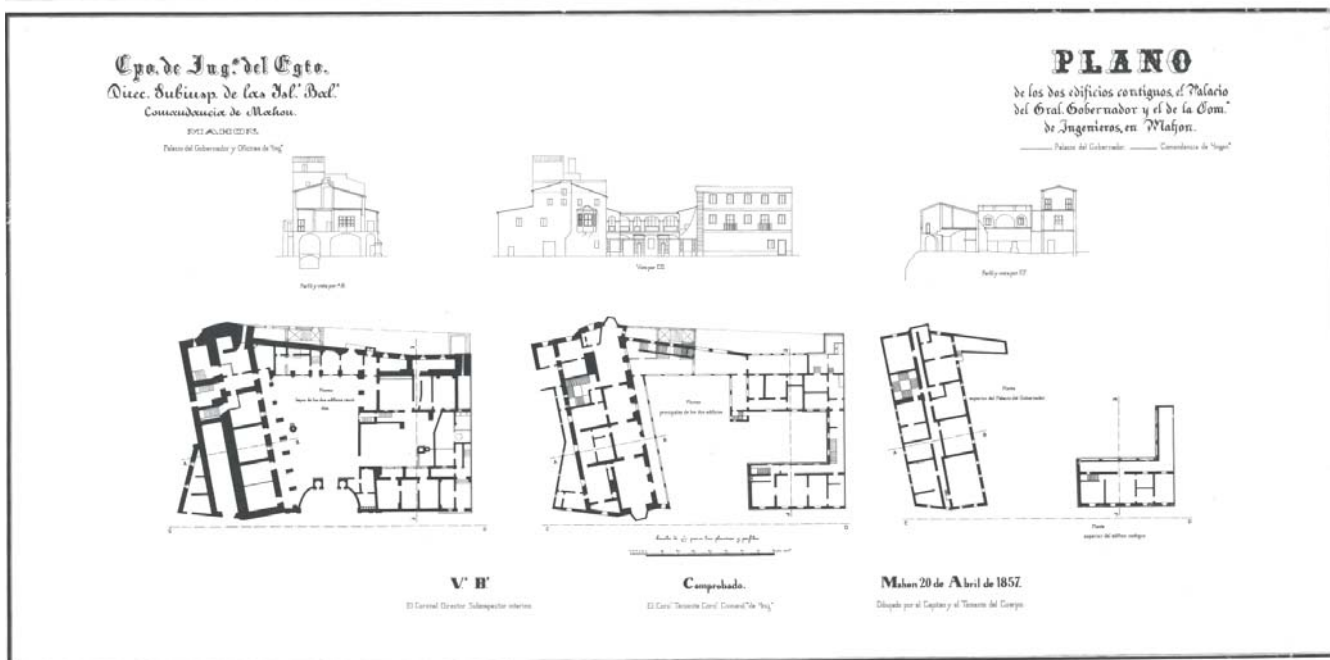
Sobre el penya-segat, al carrer d'Isabel II, el conjunt mostra un notable interès. Situem el seu primer estadi en les ampliacions i reformes britàniques documentades l'any 1722, i que generen el palau amb la disposició d'un pati, recolzat en el darrer tram de la segona muralla, en la seva arribada al port, i algunes construccions habilitades.

És força notable l'aparent regularitat del pati tot assumint la irregularitat geomètrica del cos de ponent, això és, la muralla medieval; aquesta es manifesta en la seva rica generació de contraforts, al pati, i arbotants, al carreró que dona accés a la costa. Interessants aportacions, com la tribuna o les ornamentacions.

12

c. Isabel II, 20, Maó
1722, Palau del Governador Civil, reformes d'enginyers militars britànics
1807-1857, Seu del Govern Militar, cos d'enginyers militars espanyol

Bibliografia 1, 16, 31, 38, 46, 52
Fonts: Arxiu Albert Martínez; Domènech, Gomila, Martínez, Seguí

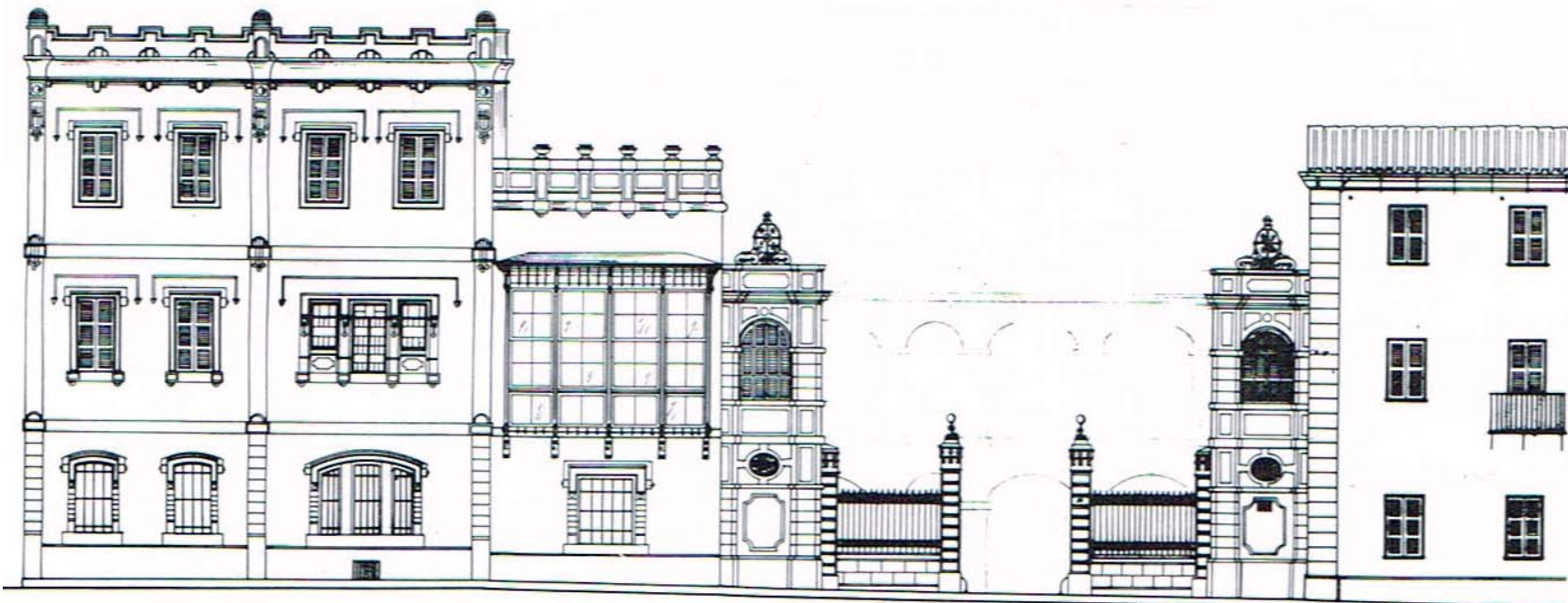

01, 02, 03

Imatges del pati d'accés, del carreró a la Costa des General, i de la façana portuària. Fotografies de l'autor

04

"Plano de los edificios contiguos del Palacio del Gral. Gobernador y de la Comandancia de Ingenieros de Mahón", 1857. Arxiu Martínez

05, 06, 07, 08

Imatge interior del claustre i l'actual Museu de Menorca

09

Façana actual del Palau del Governador. *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

1724 - 2016

FORT MALBOROUGH

Fort excavat a la roca, avantguarda de defensa cap a sud del Castell de St. Felip, construït durant la dominació britànica, una volta aquest ja guaria amb garanties el port.

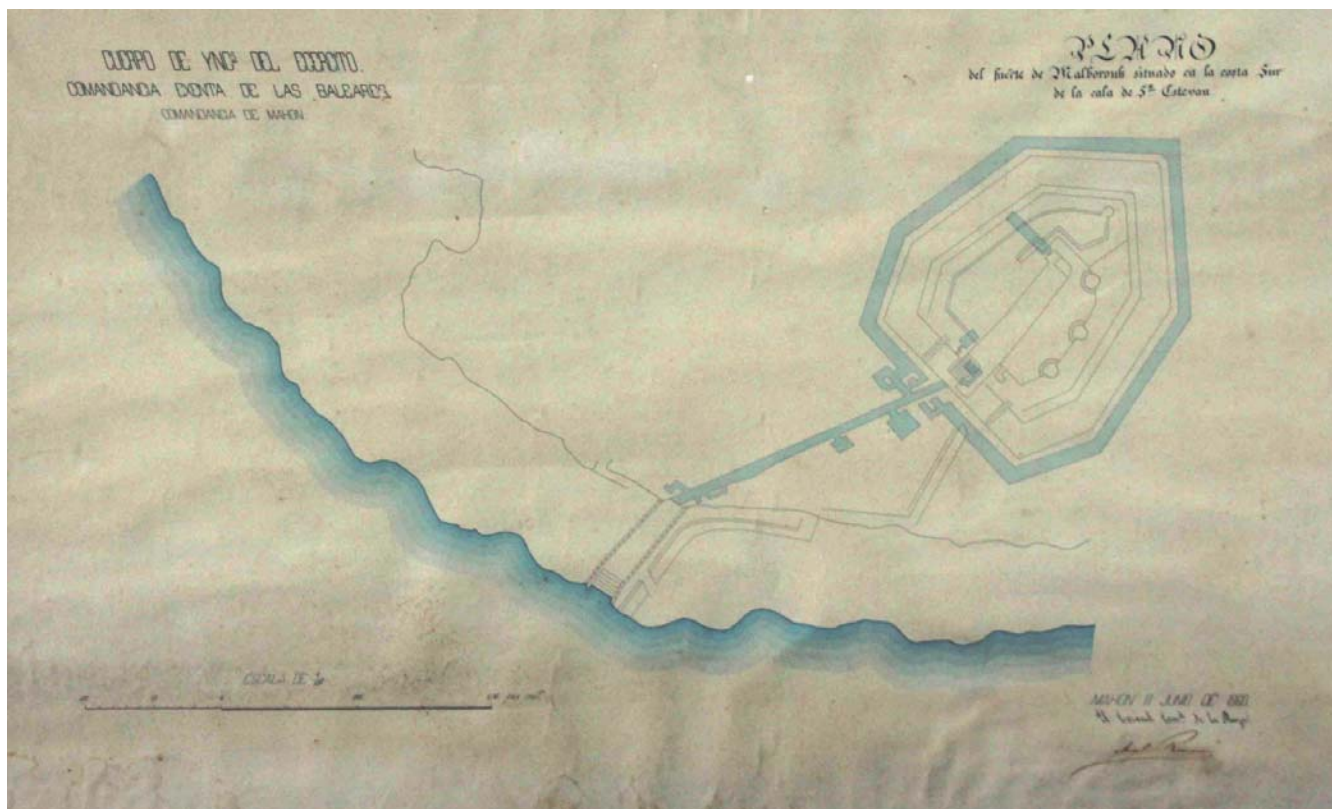
És interessant la seva geometria heptagonal, en forma de baluart, que li atorga direccionalitat. La seva condició excavada, no emergent, el fan encara més interessant, i genera una curiosa integració amb el paisatge de la roca calcària de la zona.

Darrerament s'han dut a termes diverses intervencions menors per a condicionar-lo per a la seva visita turística i cultural.

13

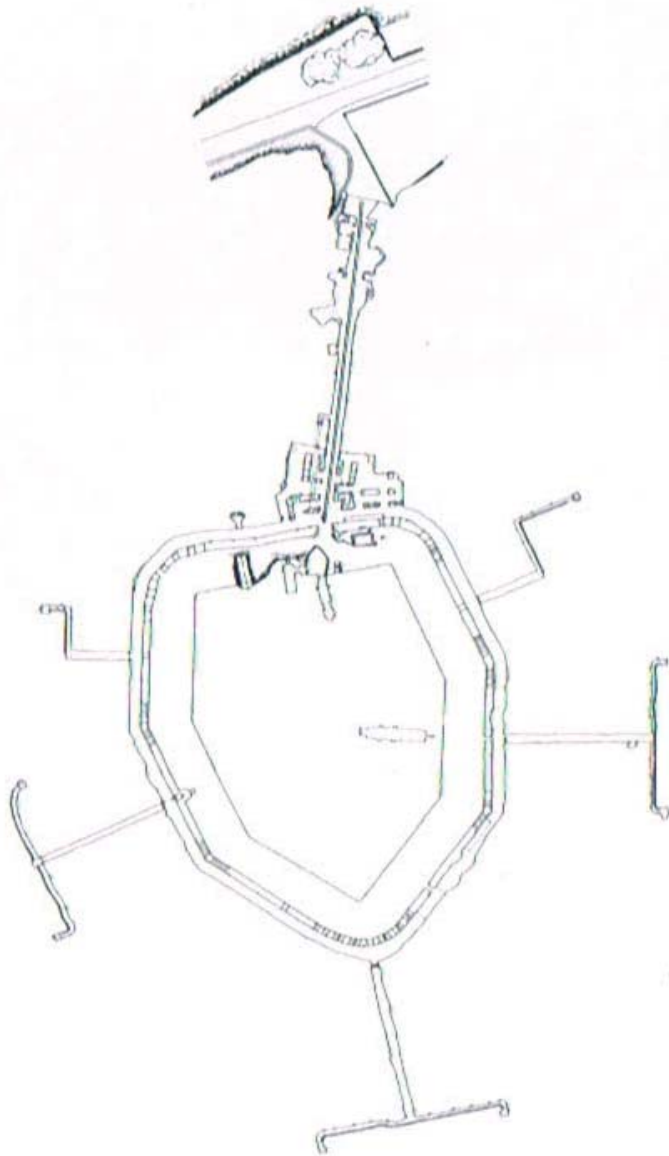
Cala St. Esteve, Riba Sud, Es Castell
1724-1726, Sir John Churchill
1798-1801, R. D'Arcy, reconstrucció
1989-1993, Gomila-Enrich, restauració
2016, L.Villalonga, accessos

Bibliografia 23, 26, 38, 52, 81, 103
Fonts: Arxiu del Museu Militar de Menorca

01
Vista àeria actual del Fort. Fotografia, Fundació Destí Menorca

02
Plano del fuerte de Malborough situado en la costa Sur de la Cala de St. Esteban, 1860. Cuerpo de Ing. del Ejército. Arxiu Museu Militar de Menorca

03
 Planta actual del Fort de Malborough. *Guia d'Arquitectura de Menorca* (Joan J. Gomila)

04, 05, 06, 07
 Façana actual del Palau del Governador. *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

1726 -1808 -1998

CONVENT I ESGLÉSIA DEL CARME - MERCAT

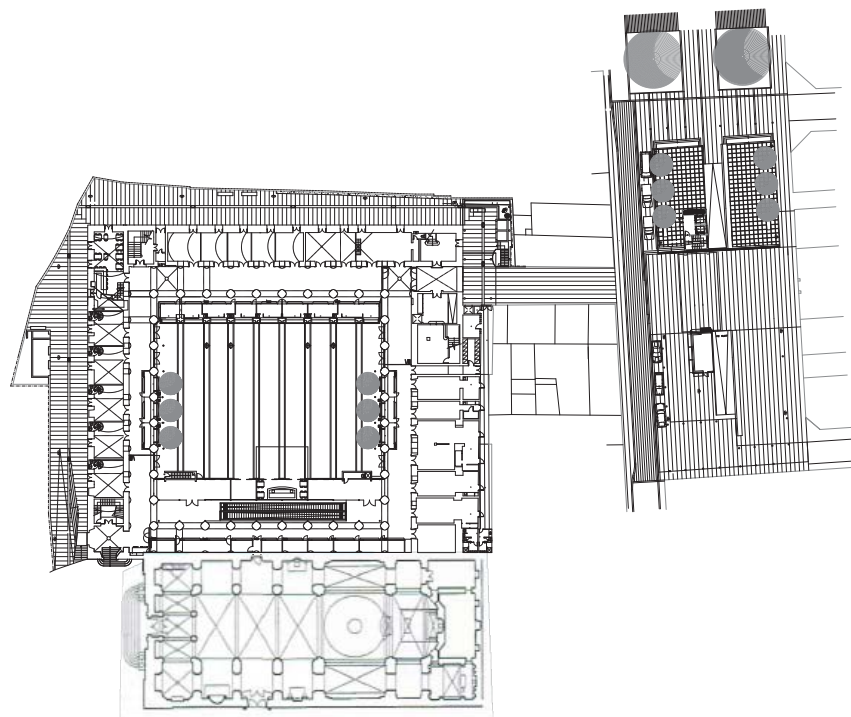
Un dels tres conjunts eclesiàstics que es revelen sobre la cornisa del port, a la riba Sud, construït a l'altra banda del barranc quan la ciutat comença a créixer cap a llevant, fora muralles.

És interessant l'austera façana de marès de l'església. El claustre, d'ús civil des de les desamortitzacions del s. XIX, acull el mercat municipal des del seu trasllat des de la plaça Bastió, i el Conservatori Municipal de Música des de les rehabilitacions dels 80. La reforma del mercat als anys 90, amb l'excavació del pati com a supermercat i connexió amb la Pl. Miranda, ha canviat força la fesomia interior original del claustre

14

Pl. del Carme - Pl. Miranda, MAÓ
1726-1808, Joan Vila, mestre de cases, projecte original
1910 circa, F. Femenías, intervencions
1981-1998, Viçenç Jordi i Enric Taltavull, arquitectes, reforma del mercat i rehabilitació com a conservatori municipal de música

Bibliografia 16, 31, 38, 46, 52, 110
Fonts: Arxiu V. Jordi arqte

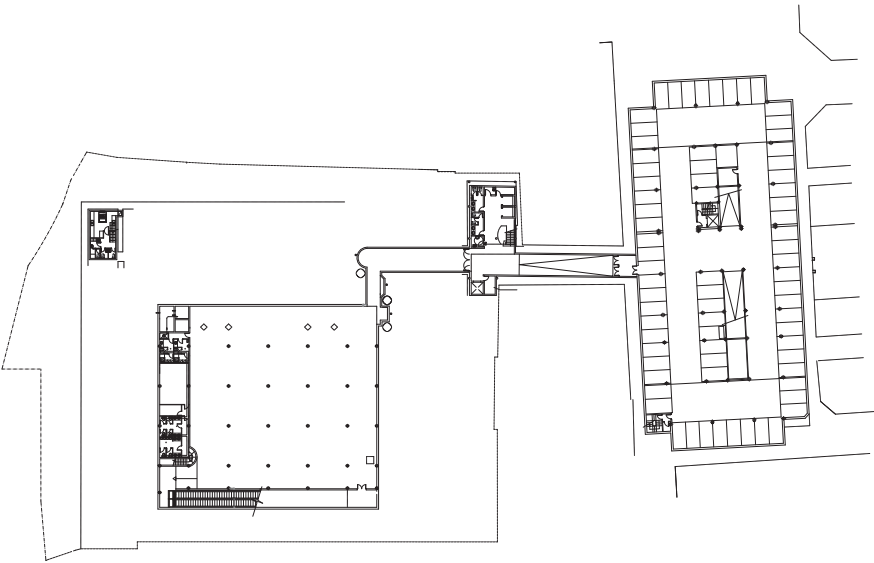

01, 02, 03, 04

Imatges de l'exterior de l'església i els voltants del claustre. Fotografies de l'autor

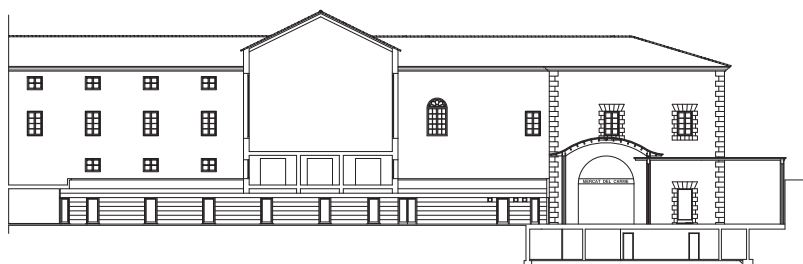
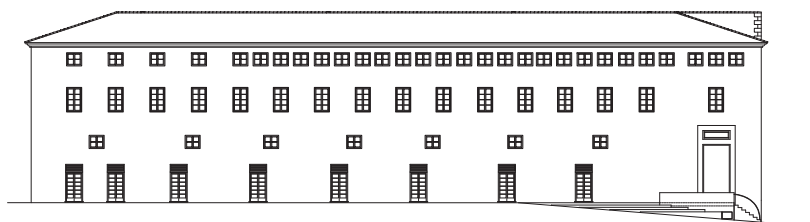
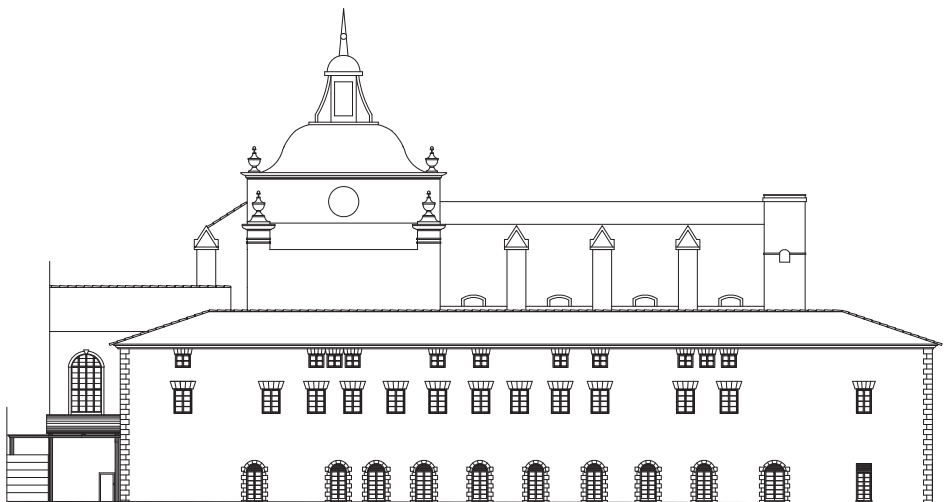
05

Planta baixa conjunta del claustre, l'església i la plaça de la Miranda. Arxiu V. Jordi i Enric Taltavull, arquitectes

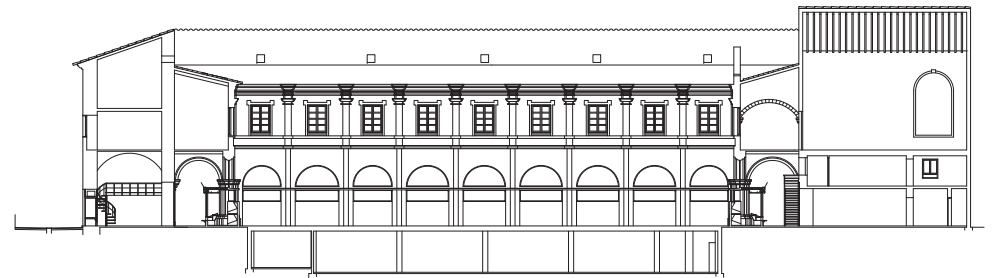
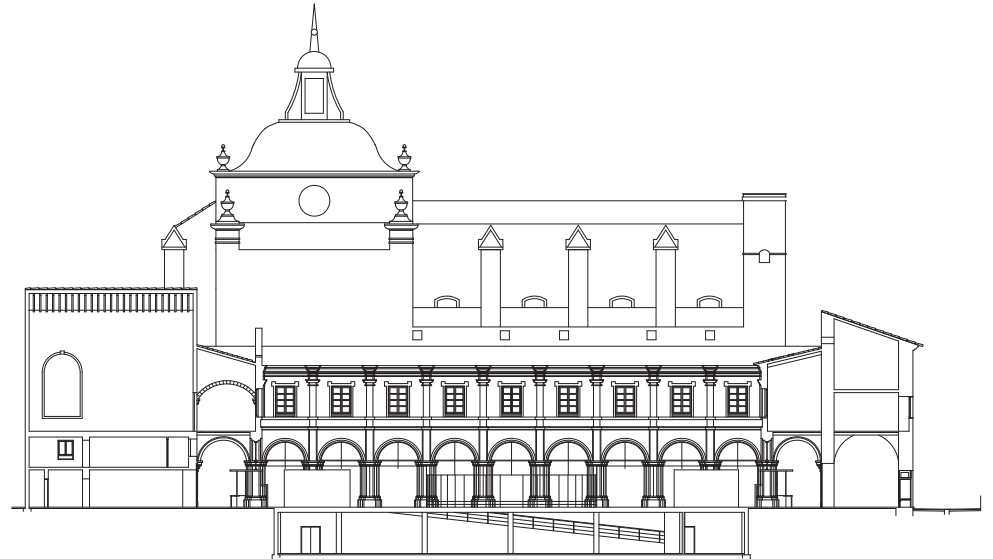
06
Planta soterrani conjunta del claustre, li l'aparcament públic soterrat de la plaça de la Miranda. Anxi V. Jordi i Enric Taltavull, arquitectes

07, 08, 09, 10
Imatges de l'accés a la planta soterrani, i de la nova urbanització de la plaça Miranda. Fotografies de l'autor.

11
Façana Nord
12
Passatge façana de Ponent
13
Passatge façana de Llevant
Arxiu V. Jordi i E. Taltavull, arqui-
tectes

13, 14, 15
Imatges interiors i exteriors del
claustre i el pati. Fotografies de
l'autor.

16, 17

Imatges exteriors del pati. Fotografies de l'autor.

18

Secció longitudinal pel pati del claustre - façana Nord

19

Secció longitudinal - façana Sud

20

Secció transv. - façana Ponent

Aixiu V. Jordi i E. Taltavull, arquitectes

1745 - 1964

ARSENAL BRITÀNIC I BASE NAVAL

Extraordinari conjunt arquitectònic de la riba nord del port, davant de la ciutat. Destaca per el complex dels edificis situats al propi moll del Cos Nou, i l'edifici en forma de doble T que, regularitzant l'Illa Pinto, esdevingué l'Arsenal Britànic definitiu.

L'any 1915, sota la direcció de Pedro Ma Cardona es consolida l'arquitectura dels edificis del moll per a fer del complex una Base Naval per a Submarins, amb una arquitectura, de ferro i pedra, notable. Entre 1950 i 1964, es completa el conjunt amb el quarter de marineria de la vessant de levant i la xarxa de túnels soterrats per a torpedes

15

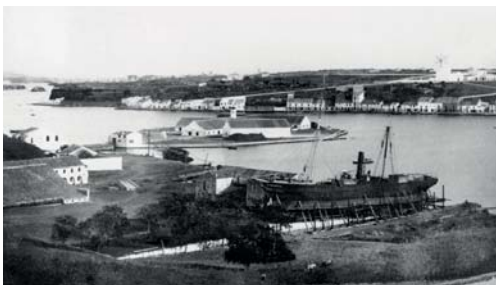
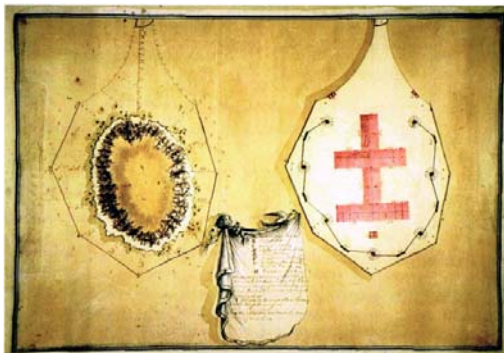
Cós Nou, MAÓ

1745, Primeres construccions al moll
1768-1774, Consolidació de l'arsenal d'Illa Pinto

1915, Base Naval espanyola. Projecte de Pedro Ma Cardona

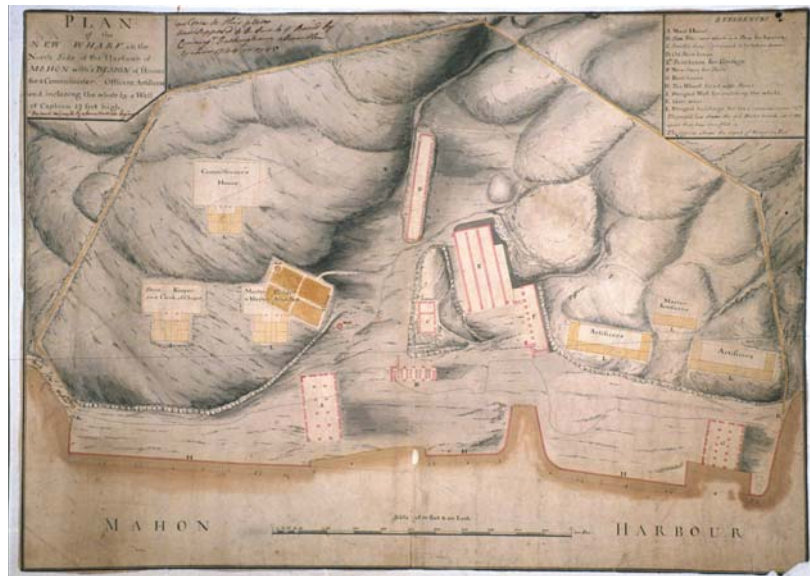
Bibliografia (25)

Fonts: Arxiu de la Comandancia Naval de Mahón; Public Record Office; Francisco Fornals; Museu de Menorca; Arxiu Sturla

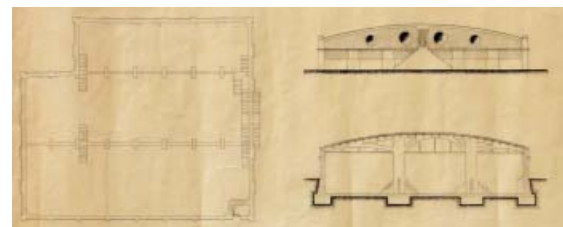
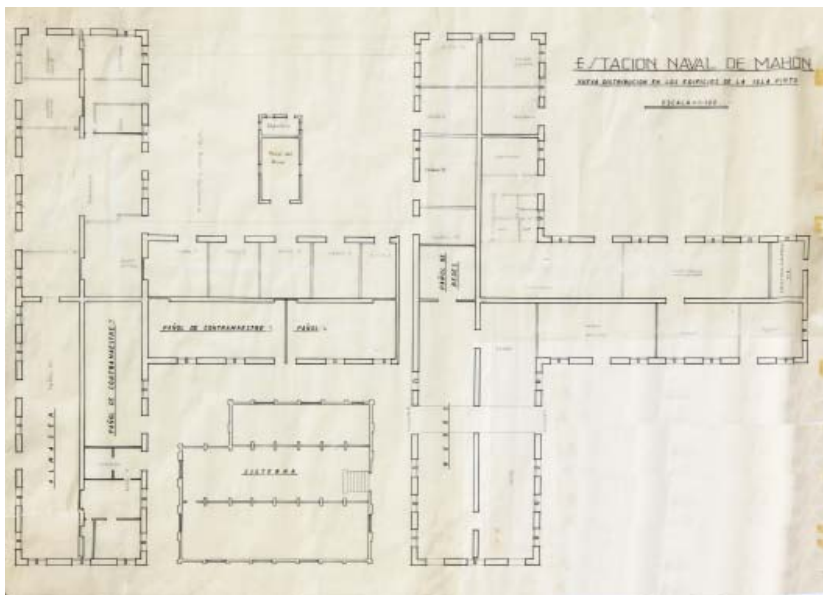
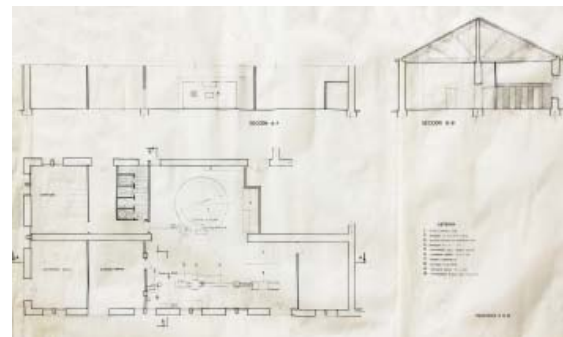

01
Projecte de consolidació de l'Illa Pinto. Melbourne Marsh, Naval Officer. 1764. *"La base naval del puerto de Mahón"*, Fornals, Francisco. ADM 140/314

02
Vista de l'arsenal britànic. J. Croome, 1773. M. de Menorca
03
Drassanes a l'Arsenal. Arxiu Sturla

04 i 05
Vista i planta de l'arsenal britànic. Public Record Office, cedit per el Museu Militar de Menorca.

06 i 07 Edifici en doble T a l'illa Pinto. Àmbit del rellotge. Fotografia de l'autor

08 Planta i secció de detall de l'àmbit de l'edifici de l'illa Pinto habitada com a Forn. Arxiu Comandancia Naval de Mahón

09 Visita general de l'illa Pinto. Fotografia de l'autor

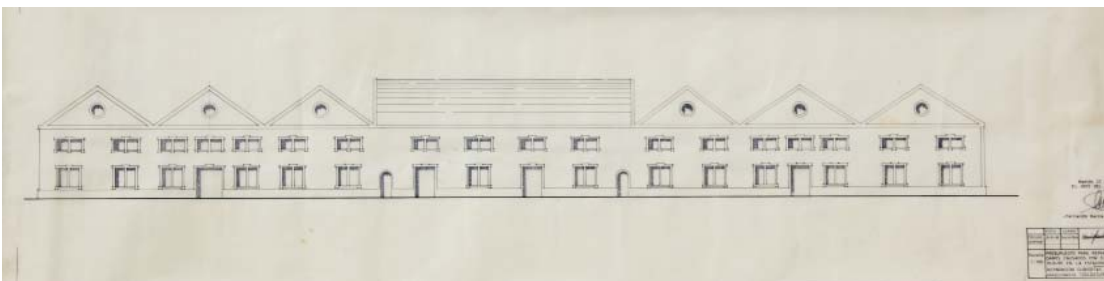
10 Planta dels edificis en Doble-T de l'illa Pinto. Arxiu Comandancia Naval de Mahón.

11 i 12 Cisterna a l'illa Pinto. Fotografia de l'autor i Arxiu Comandancia Naval de Mahón.

13-20

Vistes dels magatzems que alberguen, al seu interior, la capella de l'estació. Arquitectura dins d'arquitectures. Fotografies de l'autor

21
Façana de l'edifici de tallers. Fotografia de l'autor

22
Alçat de l'edifici de tallers. Arxiu Comandancia Naval de Mahón

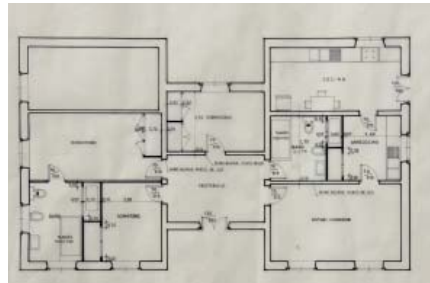
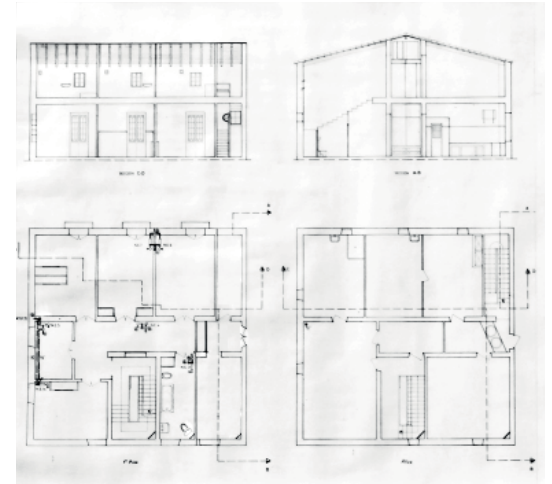
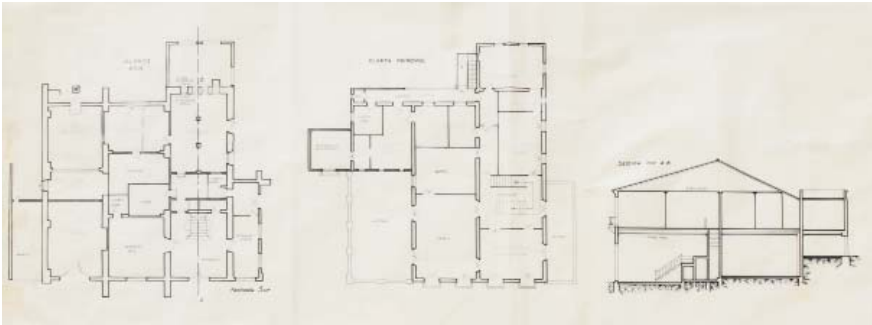
23
Planta General de la Base Naval, 1966 circa

24
Interior de l'edifici del tallers mecànics. Fotografia de l'autor.

25
Hidroavió aterrant a la Base Naval. 1920 circa. Arxiu Sturla

26, 27, 28

Vistes, planta i alçat de l'Edifici de Jefatura. Arxiu CNM i fotografies de l'autor

29, 30

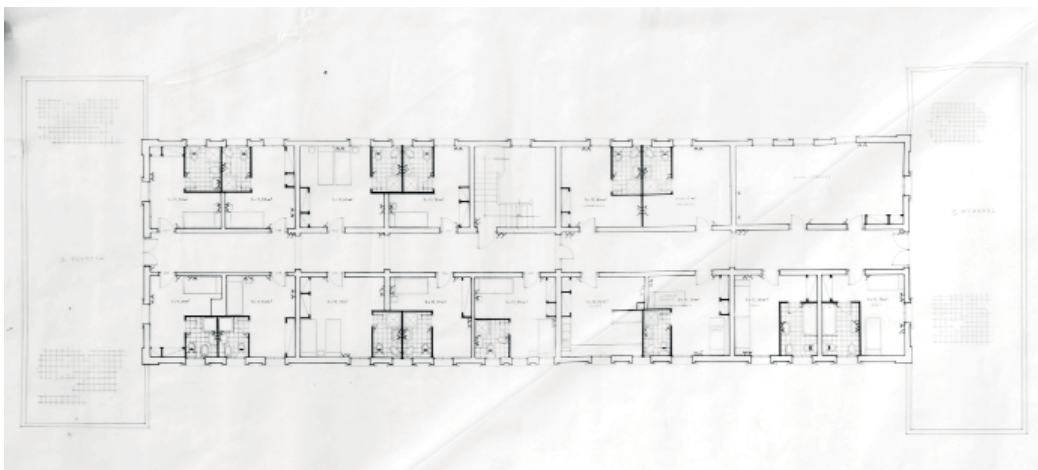
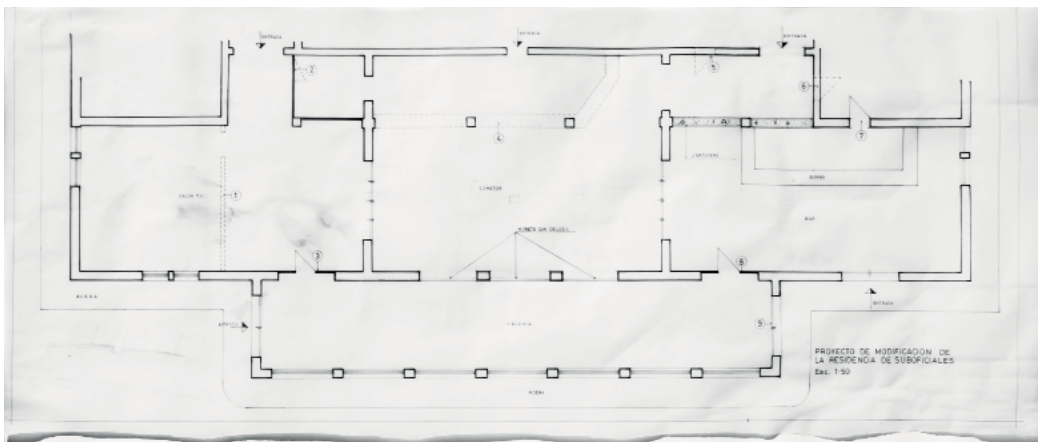
Plantes dels Habitatges del contramaestre i operador de ràdio. Arxiu CNM.

31, 32

Vista exterior i detall de façana de l'antic habitatge del cap de l'estació. Arxiu CNM i fotografia de l'autor

33, 34

Planta i alçat de l'habitatge de l'enginyer. Arxiu CNM.

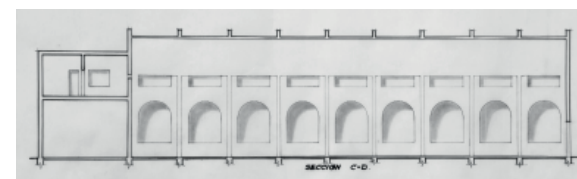
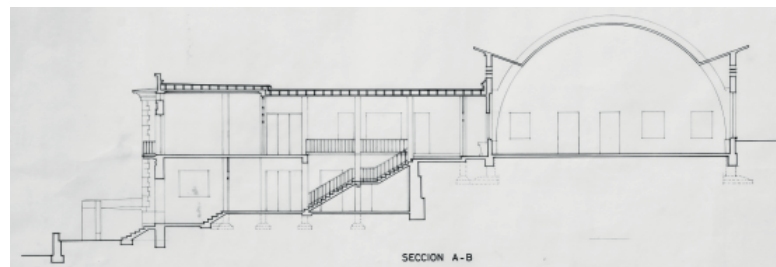
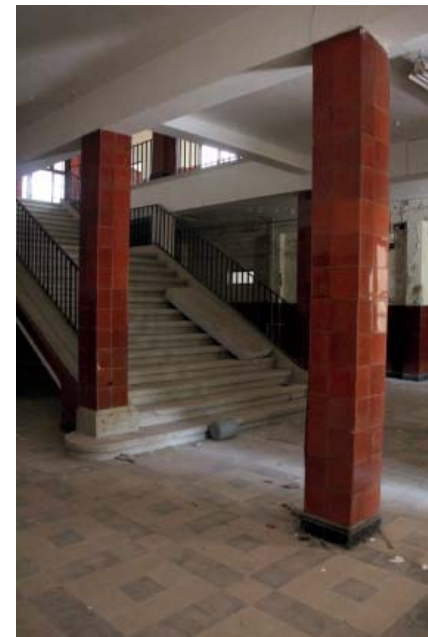
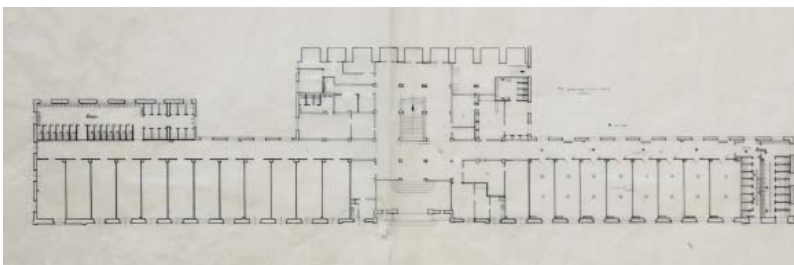
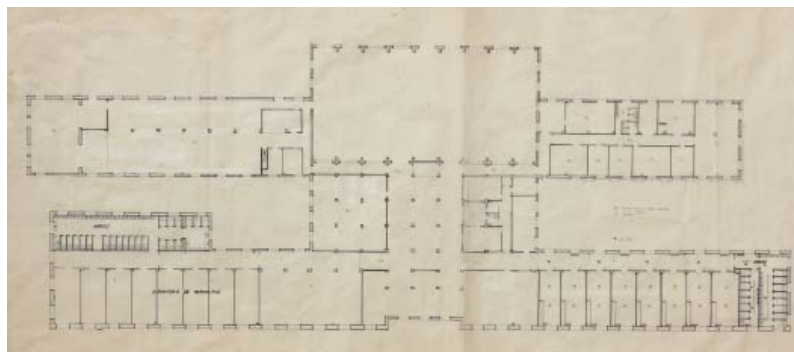

35, 36, 37

Planta i fotografies de la residència de suboficials. Arxiu CNM i fotografia de l'autor

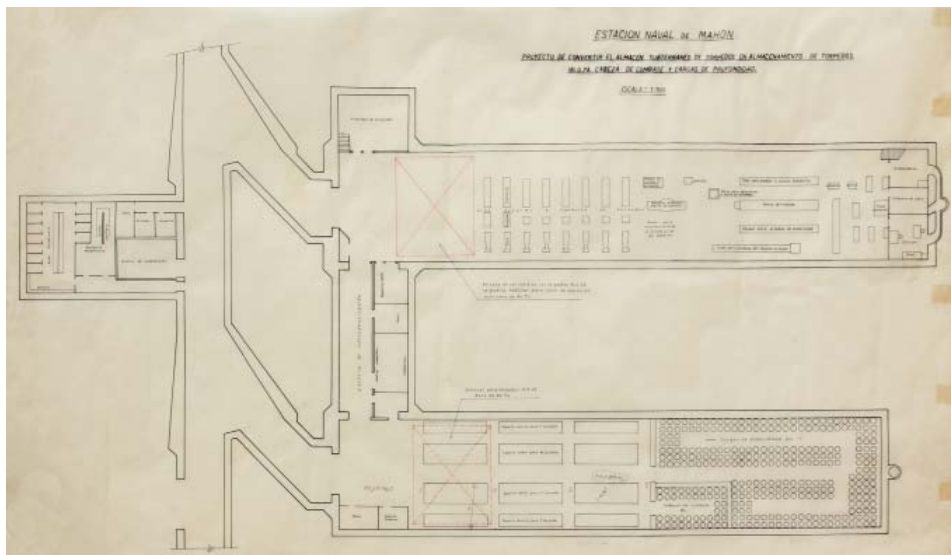
38, 39, 40, 41

Planta i fotografies de la residència d'oficials. Arxiu CNM i fotografia de l'autor

42
Planta general de l'àmbit dels
Quarters de Marineria Arxiu
CNM
43, 44, 45
Plantes baixa i primera dels
quarters, i imatge del vestíbul.
Arxiu CNM i fotografies de l'autor

46, 47, 48
Vistes del pis superior: cantina
i gimnàs. Fotografies de l'autor
49, 50
Secció del quarter per el vestíbul
i gimnàs. Arxiu CNM.

51

Planta de detall d'un dels magatzems de Torpedos, construïts a mitjans dels anys 50. Arxiu CNM

52, 53 i 54

Imatges de les galeries d'accés, i magatzem subterrani per a torpedos. Fotografies de l'autor.

1751 -1788 -2014

ESGLÉSIA DE SANTA MARIA

Església construïda adossada a la primera muralla, del pont des castell de Maó.

Destaca la rotunditat austera de les façanes, l'interior de la façana neogòtica, i la situació exempta i asimètrica del seu campanar, que es dibuixa en la silueta portuària juntament amb les altres dues parròquies, St. Francesc i El Carme.

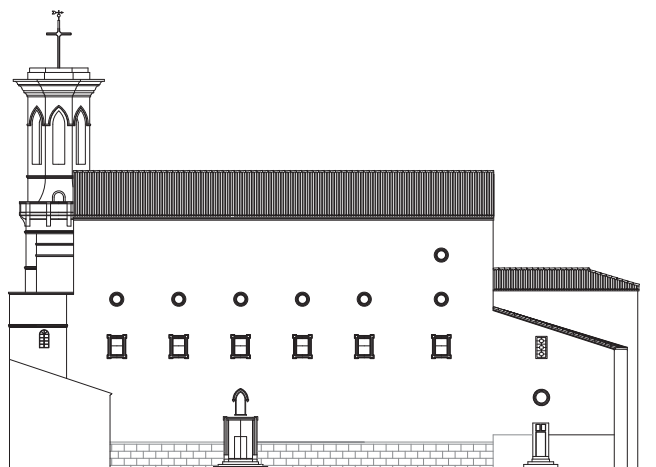
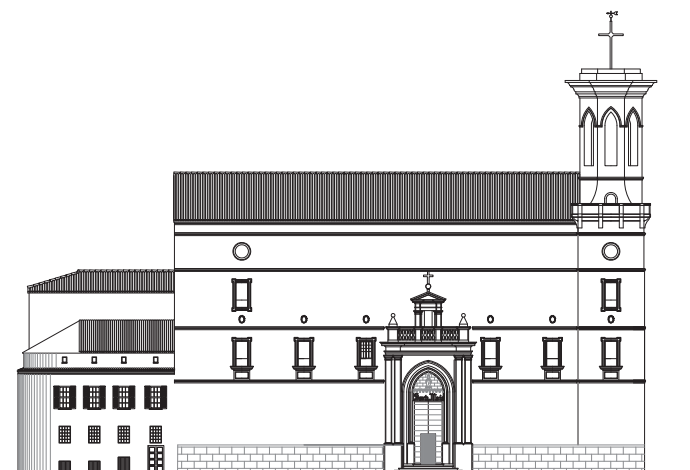
És de notable interès el nou paviment fractal de la nau, projectat per Jesús Cardona.

16

Pl. de la Constitució i Pl. Conquesta - MAÓ
1751-1792, Nau neogòtica, Joseph Soler i Rafael Vidal, mestres d'obres
2014, Jesús Cardona, arquitecte, Rehabilitació de paviment,

Bibliografia 31, 38, 52 ,110

Fonts: Arxiu Històric de Maó (AHM) i Arxiu estudi de Jesús Cardona, arquitecte

01, 02

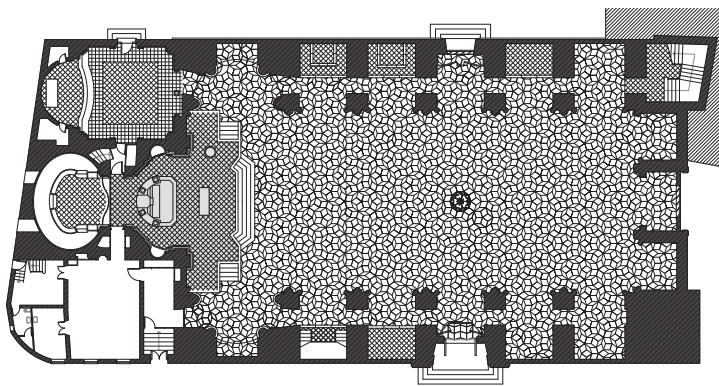
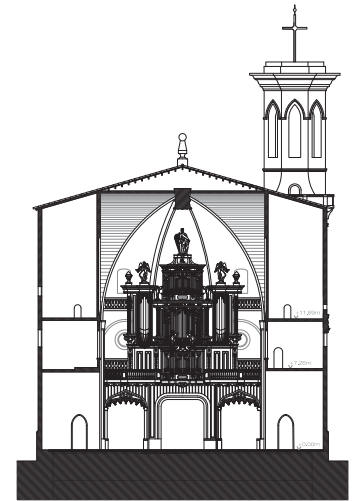
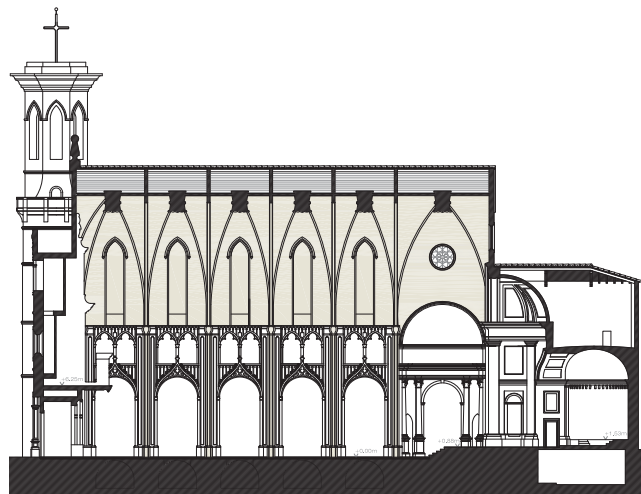
Façanes de l'església a la Pl. de la Constitució i de la Conquesta. Dibuixos de Jesús Cardona, arqte.

03

Imatge de la façana al Pl. de la Constitució. Fotografia de l'autor

04

Realinació de la façana de l'orgue de Sta. Maria. Joseph Soler, Mestre d'obres. 1792. Carpeta U391 AHM.

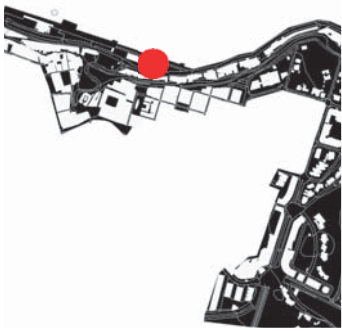
05
Plano y perfil de la parroquia de Sta. Maria. Rafael Vidal, Mestre d'obres. 1751. Carpeta U391 AHM.

06, 07, 08
Planta amb el nou paviment, i seccions longitudinal i transversal. Dibuixos de Jesús Cardona, arqte.

09, 10, 11
Imatges de l'espai interior i del nou paviment fractal de 2014. Fotografies de l'autor.

1760 circa - 1941

CONSIGNA / DUANA

De la duana o consigna en tenim moltes notícies, però ben pocs testimonis. Sembla que estem davant d'un edifici o estructura coberta que facilitava i donava aixopluc a l'intercanvi comercial arran de mar, als molls.

De probable construcció britànica a la primera dominació, s'ubicava entre les costes de la Miranda i la llavors costa de la Marina, de Baixamar o de l'Abundància. Va ser enderrocada l'any 1905.

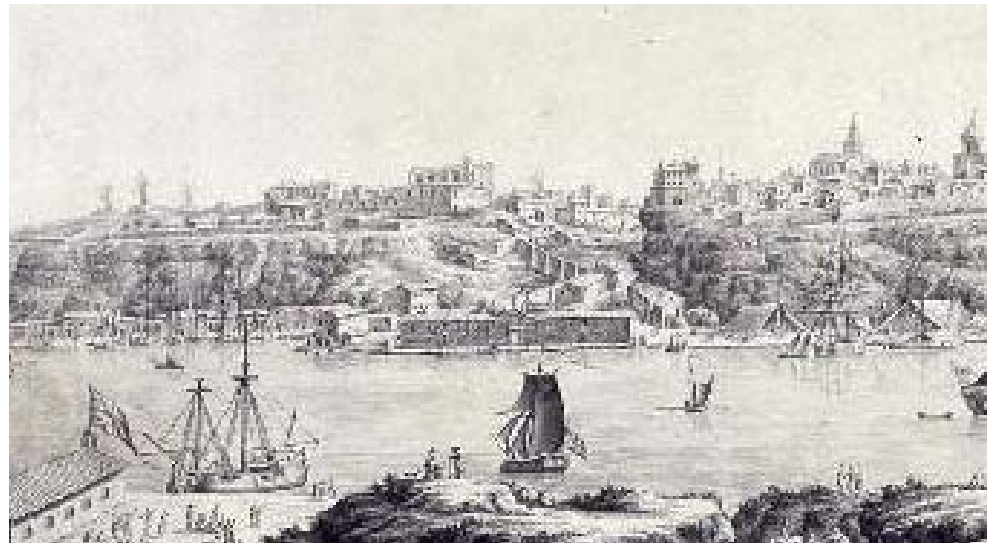
Al marge del reconeixement de l'edifici en algun plànol britànic de la Public Record Office, o en els aixecaments "estat original" de Femenias i Claret per escometre l'obre de la costa de Ses Voltes, el testimoni més conegut és aquest són els gravats de Giuseppe Chiesa 1765, o els olis de Fonti Vidal del segle XIX.

17

Moll de Llevant, MAÓ

Bibliografia 1, 16, 24, 42

Font: Museu de Menorca i Ministerio de Cultura

01, 02

Gravat de la façana portuària de Maó, i detall del mateix. 1765, Giuseppe Chiesa. Museu de Menorca

03

Aixecament de l'emplaçament de la consigna, o duana, l'any 1941. Josep Claret, arquitecte

04

Panorama del puerto y ciudad de Mahón. Del Natural por J. Font. Font i Vidal, 1880. d'Etall de la consigna

1761 - 1941

CAN MERCADAL, BIBLIOTECA MUNICIPAL

Palau burgès construït al pont del Castell de Maó al segle XVII, de façana representativa d'estil neoclàssic.

L'any 1941, sota l'alcaldia de José Codina, l'Ajuntament adquireix l'edifici per fer-ne la seu de la biblioteca municipal. Josep Claret, en aquells moments arquitecte municipal, n'assumeix el projecte. La intervenció serà força agressiva amb l'edifici original, respectant, només, les voltes de les primeres crugies en planta baixa, i l'escala.

18

Pl. de la Conquesta, MAÓ

1761, Construcció

1941, Josep Claret, arquitecte municipal, Projecte de rehabilitació com a biblioteca, arxiu i museu,

Bibliografia 16, 38, 44, 52, 73

Font: Arxiu Municipal de Maó, *Bloc Imatges den primer*, Magda Florit

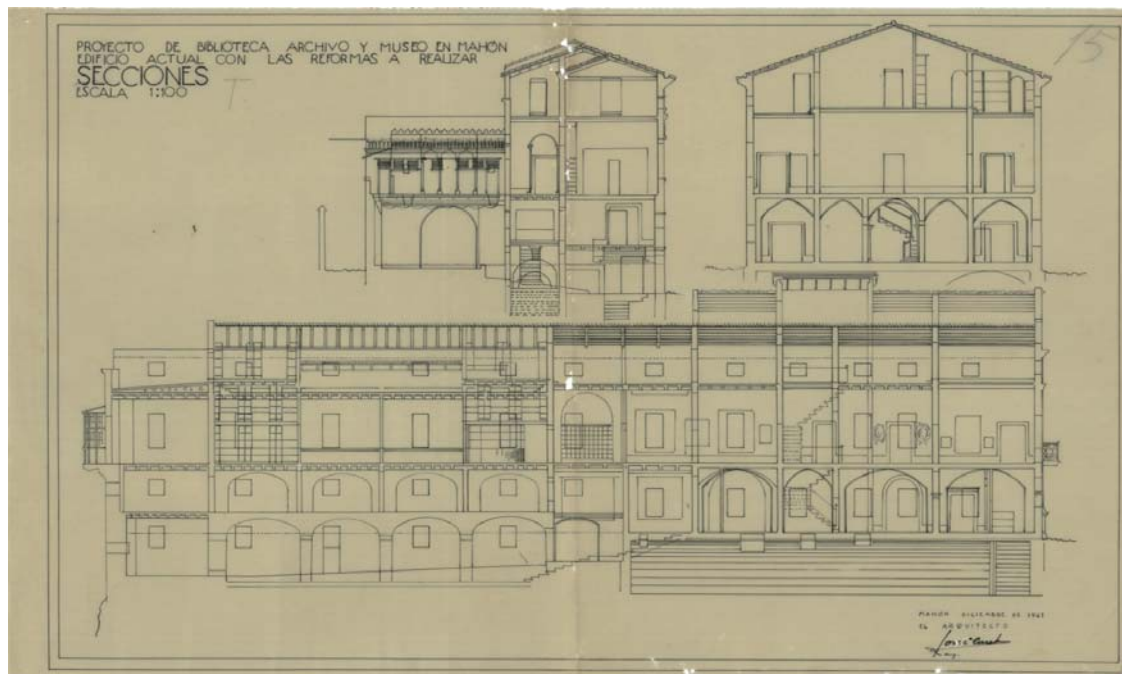
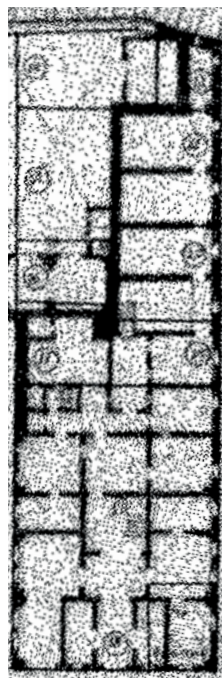

01

Dibuix de la façana de Can Mercadal. *Bloc Imatges den primer*, Magda Florit.

02, 03

Imatges actuals de la façana i del vestíbul. Fotografies de l'autor

04

Planta original, abans de les reformes com a biblioteca. Axiu Albert Martínez

05, 06

Imatges actuals de l'interior. Fotografia de l'autor

07

Vista de la façana posterior, al port, amb la tribuna mirador.

08

Seccions del "Proyecto de Biblioteca, Archivo y Museo de Mahón". 1941, Josep Claret, arquitecte municipal.

1763 circa - 1962 COLLINGWOOD HOUSE - HOTEL DEL ALMIRANTE

Casa principal de l'antic lloc del Fonduco, de caràcter georgià, de probable origen britànic utilitzada la segona meitat del s. XVIII per allotjar-hi comandaments militars britànics, entre ells, l'almirall Lord Colingwood.

Amb façana porxada a Migjorn, i tancada a nord, destaquen seus salons i espai central amb l'escala. Va albergar el Consolat d'Alemania fins el 1945 (Méndez, 2017). L'any 1964 es converteix en hotel, segons projecte d'ampliació de Pedro L. Mercadal, afegint-hi un cos d'habitacions en L, generant un pati amb piscina entre el nou volum i la casa, en una interessant seccó que, buscant el Sud, - permet la continuïtat amb el port.

19

Carretera Maó - Es Castell, ES CASTELL
1763 circa, construcció
1964, ampliació, Pedro L. Mercadal, arqte.
1980 circa, nova ampliació del restaurant.
Arquitecte desconegut

Bibliografia 55, 81
Fonts: Arxiu Municipal Es Castell, Arxiu Pedro L. Mercadal (José Jordà, arqte), Web Hotel del Almirante - Collingwood House

01
Imatge de l'Hotel de l'Almirante des del mar. Fotografia de l'autor

02, 03, 04
Imatge del camí d'arribada i de l'interior. Fotografies de la web Hotel del Almirante - Collingwood House

05 - 06

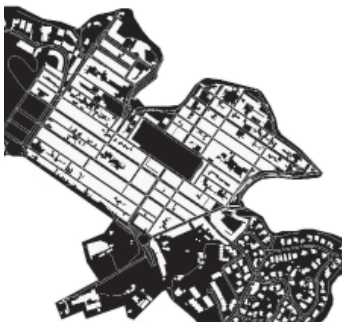
Imatges de l'entorn del pati amb piscina resultat de l'ampliació de l'any 1964 de Pedro Luis Mercadal, Arquitecte. Web Hotel del Almirante - Colingwood House.

07, 08, 09

Avantprojecte d'ampliació de la Colingwood House com a Hotel del Almirante. 1964, Pedro L. Mercadal, arquitecte. Arxiu Pedro L. Mercadal, custodiat per José Jordà, arquitecte.

1764 - 1771

FUNDACIÓ DE GEORGETOWN

Originalment Georgetown, després Villacarlos, i finalment conegut com Es Castell, el poble es funda l'any 1771 per resoldre el trasllat del Raval de St. Felip.

S'escull la ubicació entre Cala Corb i Cales Fonts, per la topografia relativament plana de la zona, el fàcil accés al mar a través dels barrancs de les mateixes cales i la presència d'aigua a l'enclavament. D'estructura perfectament reticular, el traçat respon als replantejos habituals dels pobles i barris de nova fundació de l'època de la Il·lustració, sovint en terres col·lionals.

Destaca la impressionant Esplanada, la plaça d'armes flanquejada pels quarters, travessada pel *cardo* -carrer de l'Església- ; mentre el *decumanus* es presenta exempt - carrer Gran - .

20

ES CASTELL

1756, Primeres idees d'ubicació
1764-1771, Patrick Mackellar, enginyer militar britànic. Board of Ordnance

Bibliografia 38, 43, 52, 81, 91, 103
Font: Arxiu Joan Enric Vilardell

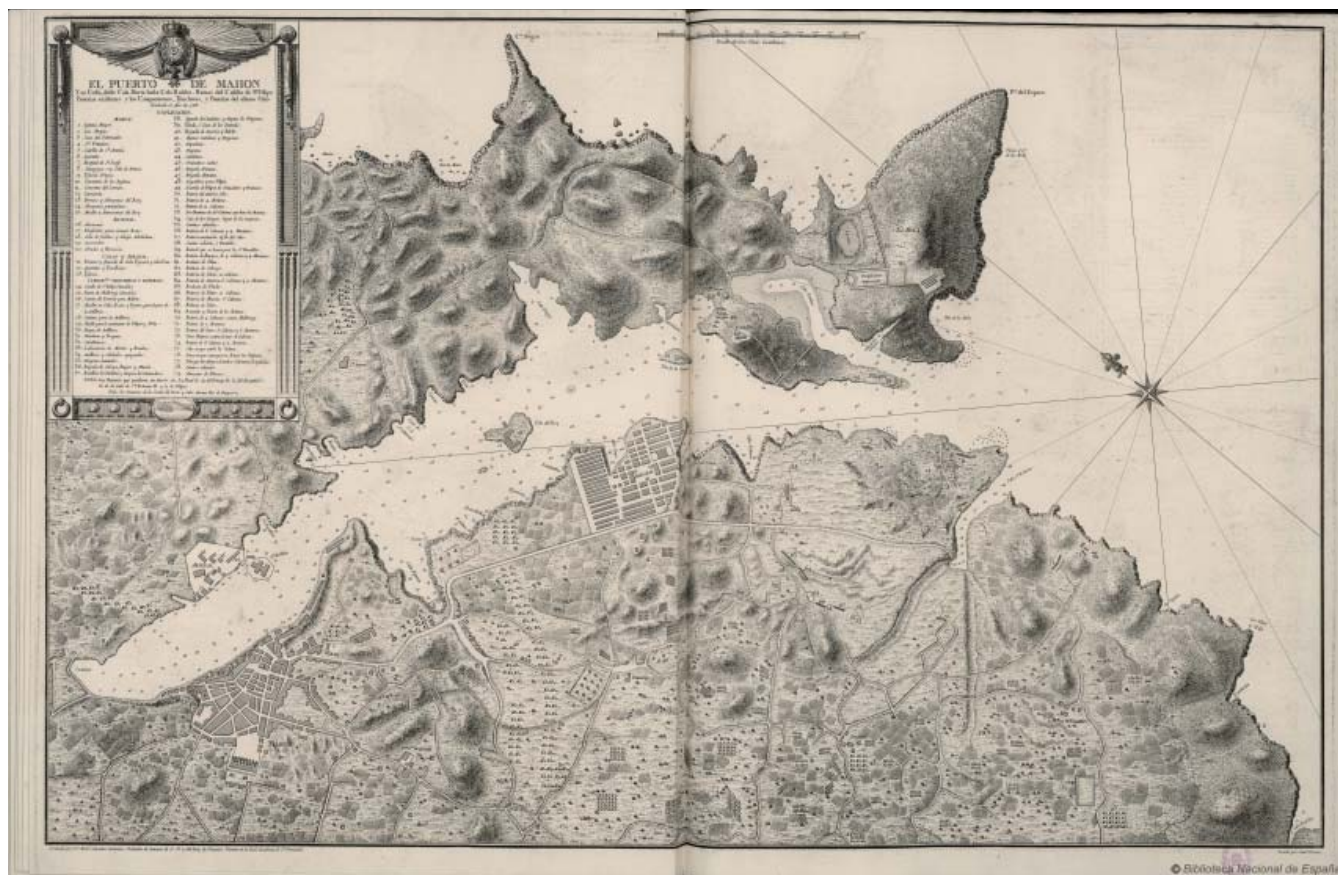
01

Primer replanteig de Georgetown. Patrick Mackellar, enginyer britànic, 1764., a *La Fundació de Georgetown* (Vilardell, 2016)

02, 03 04

Imatge del carrer Stuart, de l'esplanada i de l'arribada del nucli des Castell a Cales Fonts. Fotografies de l'autor.

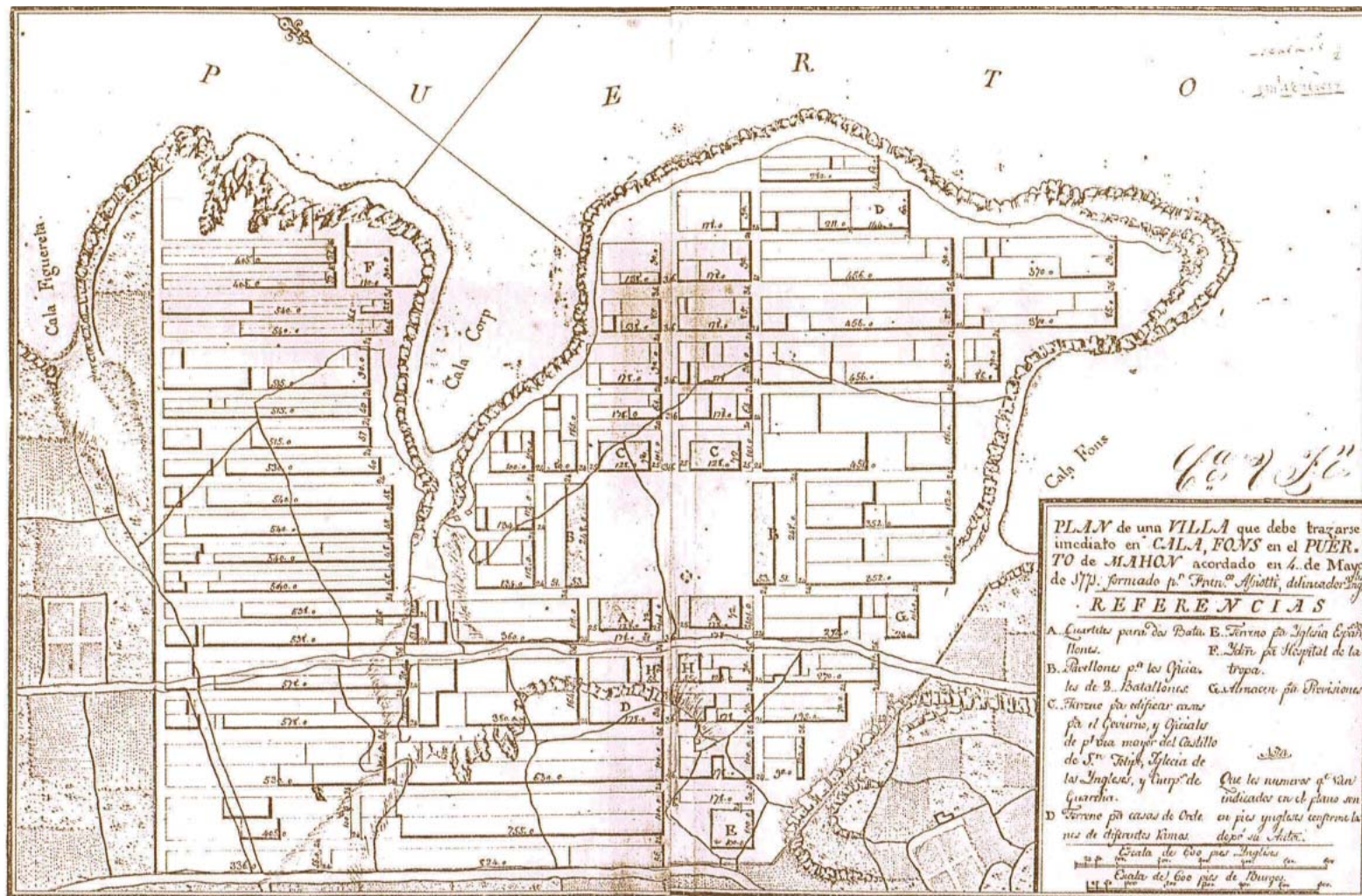

05

Vista aèria recent des Castell.
2000, circa. A *La Fundación de
Georgetown* (Vilardell, 2016)

06

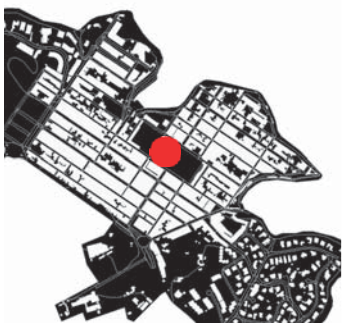
El puerto de Mahón. 1789, Vi-
cente Tofiño. *Atlas Marítimo de
España*.

07

Replanteig definitiu del poble.
F. A. Assoti. *La Fundación de
Georgetown* (Vilardell, 2016)

1775 QUARTERS D'ES CASTELL

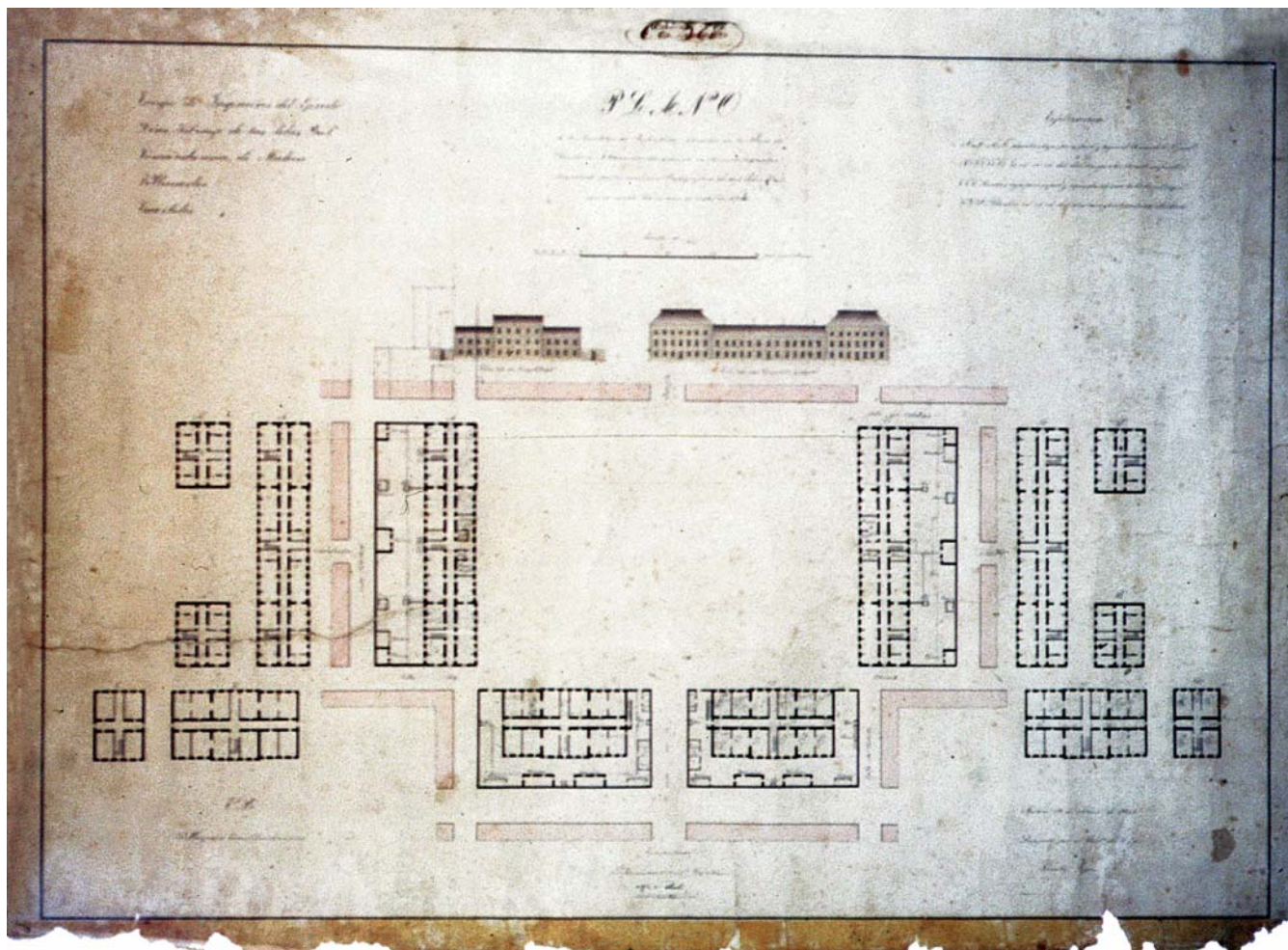
Conjunt de quatre quarters que envolten l'antiga plaça d'armes des Castell, coneguda com a Esplanda. Es caracteritzen per la seva arquitectura sòbria, de façana contínua només amb finestres. Els dos quarters més grans, Duque de Crillon i Conde de Cifuentes, presenten una simetria accentuada pels volums extrems, d'una planta més; l'actual Museu Militar i el desaparegut a l'altra banda del carrer de l'Església aixequen una planta més.

Excepte el Museu Militar, els dos restants i principals són venuts per Ministerio de Defensa a un grup immobiliari, que farà fallida el 2007 i acabarà en mans de la Sareb. L'any 2018 es signa el conveni a tres bandes entre aquesta societat, el Govern Balear i el Consell Insular de Menorca, per a adquirir-los i retornar-los a la titularitat municipal

21

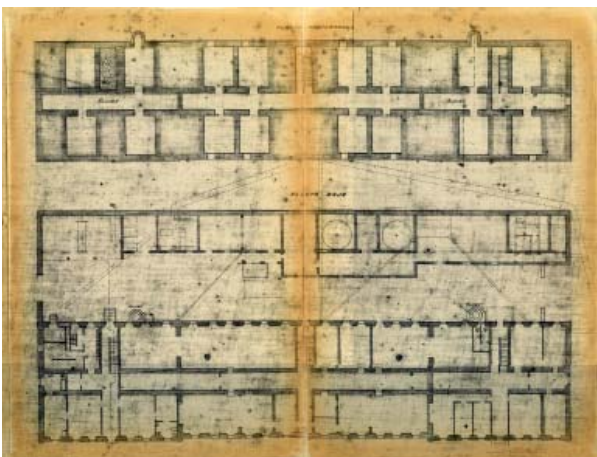
Plaça de l'Explanda. ES CASTELL
1775. Enginyers militars britànics

Bibliografia 38, 52, 81, 103, 105
Font: Arxiu Joan Enric Vilardell

01

Planta general dels quarters i la plaça d'armes d'Es Castell. *La fundación de Georgetown*, Joan E. Vilardell.

02
Planta del Quarter Duc de Crillon. Arxiu Joan E. Vilardell

03, 04
Imatges del Quarter Duc de Crillon i del Quarter Conde de Cifuentes. Fotografies de l'autor.

1775 circa POLVORÍ DE MARINA

Antic polvorí britànic rehabilitat per l'artista Núria Roman com a habitatge unifamiliar. Construït segons els esquemes habituals d'aquest tipus de construcció, amb un mur perimetral de contenció de l'onada expansiva en cas de deflagració per accident.

Una tipologia que el nou ús no ha alterat. Un bon exemple de la preservació possible del patrimoni per a usos permanents, encara que aquests passin per l'habitatge. També, una mostra de la capacitat de la iniciativa privada d'implicació en la salvaguarda de les preexistències construïdes.

22

Cala de St. Esteve ES CASTELL

1775 circa, Enginyers militars anglesos, probablement

1995 circa, recuperació com a habitatge

Bibliografia 81

Font: Catàleg Patrimoni Es Castell, Núria Román

01

Imatge del polvorí des del mar.
2014, fotografia de l'autor.

02

Vista del polvorí des del carrer.
Fotografia, Catàleg de patrimoni des Castell (Sales, Anglada, Cardona)

1775 circa DUANA AL MOLL DEN PONS

Singular edifici en forma de torre que es troba al moll d'en Pons. De tipologia semblant, vertical, a la casa Fdez. Terrés de Cala Corb, amb les cantonades expressivament dibuixades pel carreuat blanc.

Diversos historiadors situen el seu origen com a antiga duana a l'accés del port (Sales, 2017).

23

Moll den Pons, ES CASTELL
1775, circa

Bibliografia 81

Font: Font i Vidal; Fotografies de l'autor

01

Imatge de la casa des de Moll d'en Pons. 2016. Fotografia de l'autor

02

Alçat de conjunt del Moll d'en Pons. 2016. Fotografia de l'autor.

03

Marina del moll d'en Pons, amb la casa com a una de les poques construccions existents de l'època.. 1850 circa, Josep Font i Vidal.

1782

COSTA DE SES PIQUES

Costa construïda per ordre del Comte de Cifuentes cap als vergers de Sant Joan i ponent, més còmoda i suau que les anteriors costes des General o des Muret.

Com d'aquestes, no s'ha trobat documentació del seu traçat, excepte en les marines representades per diversos pintors, com Schranz o Font i Vidal.

24

Costa de Ses Piques, Maó

Bibliografia 1, 16, 41

Fonts: Fotografies de l'autor, Col·lecció Hereus de Juan Ortiz Font

01, 02

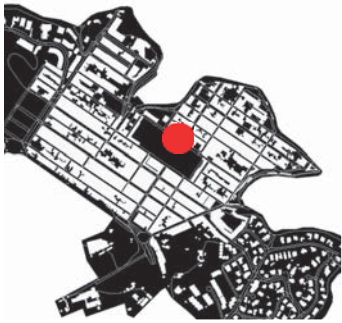
Imatges de la costa. Fotografies de l'autor

06

"SM D. Isabel II, su agosto esposo y familia se embarcan en el puerto de Mahón para Barcelona". Font i Vidal. Col·lecció hereus de Juan Ortiz Font. Extret de *Font i Vidal: Cròniques pictòriques del s. XIX*. Hemández, Àngels. Ed. Ajuntament de Maó

1785 - 1997

AJUNTAMENT DES CASTELL

Edifici construït durant la dominació espanyola del segle XVIII, que completa el conjunt monumental de l'Esplanada, amb els tres quaters militars.

EAl marge de la torre, que el diferencia dels quaters la seva imatge, el més característic és la seva planta quadrada, amb el pati al mig, que les reformes dels anys 90 de Joan Enric Vilardell van aprofitar per fer-ne d'atri distribuïdor, a l'aire lliure i amb corredor superior, a les diferents dependències administratives.

Emprat com a Mercat Municipal, i com a Escola Pública durant bona part del segle XX a la planta baixa.

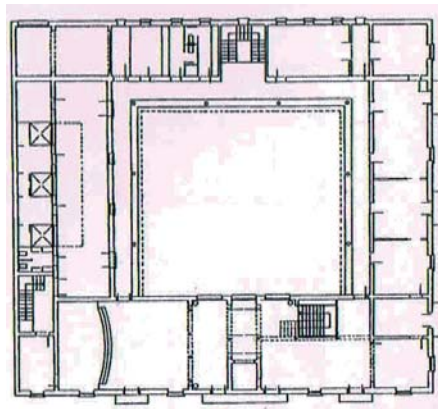
25

Pl. de l'Esplanada, ES CASTELL

1785, Projecte Original, Enginyers militars espanyols
1991-1997, Reformes, Joan Enric Vilardell, arqte.

Bibliografia 38, 52, 81

Fonts: Fotografies de l'autor, Col·lecció He-reus de Juan Ortiz Font

01

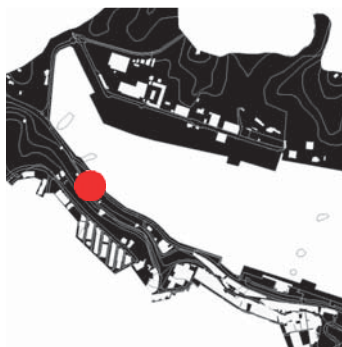
Planta de l'Ajuntament després de la reforma de 1991. Joan Enric Vilardell, arqte.

02

Imatges de la costa. 2011, Fotografia de l'autor

1785 PASSEIG DE L'ALAMEDA - HORT NOU

Espai civil urbanitzat entre l'anterior Costa de Ses Piques i el mar, per generar un passeig d'esbarjo.

Destaca la projectació de la ubicació del centenar d'àlbers en filera, l'ús del marès emblanquat com a element formal dels elements urbans, i el petit pabelló neoclàssic amb escala simètrica que enllaça amb la costa.

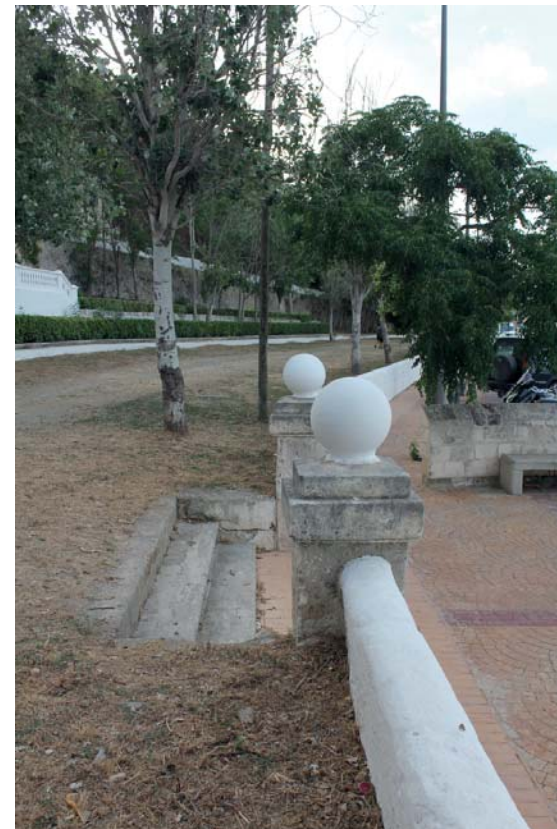
El pabelló, molt senzill, era utilitzat per les autoritats per a presidir les celebracions de la festa marinera de St. Pere (Gomila, 1998)

26

S'Hort Nou. Moll de ponent, MAÓ
1785. Francisco Fernández de Angulo,
enginyer militar espanyol

Bibliografia 1, 31, 38, 52

Font: Col·lecció Hdez. Sanz - Hdez. Mora

01, 02, 03

Vistes actuals del Passeig de
l'Alameda, Hort Nou. Fotografies
de l'autor.

04, 05, 06

"Vista de una parte del puerto y ciudad de Mahón". 3 versions de Joan WFont i Vidal. Col·lecció Hdez Sanz-Hdez Mora

1786-1817-1916

LLATZERET

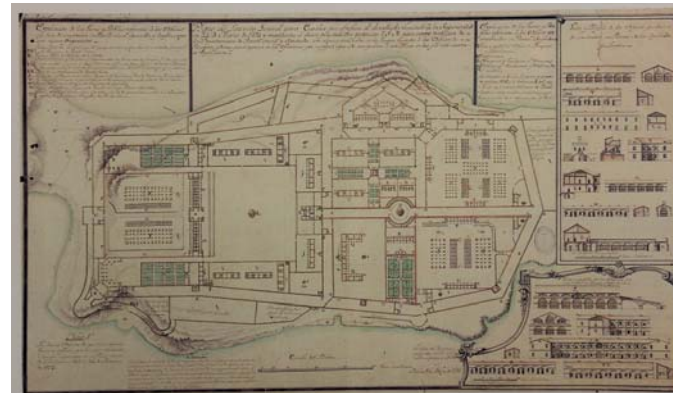
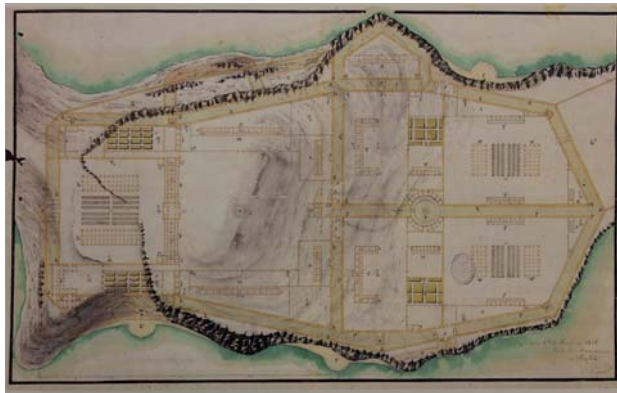
Llatzeret, hospital de quarentena construït pels espanyols per aïllar les mercaderies i persones que provenien del Mediterrani oriental i el Nord d'Àfrica. Arquitectura de plena il·lustració espanyola, el conjunt presenta 4 àmbits, depenent de les tres patents, neta, sospitosa i bruta, i el cementiri. Només va ser construït la meitat del complex inicialment projectat.

Són destacables la racionalitat del conjunt, amb els seus pabellons aïllats, que l'apropen a una relativa modernitat arquitectònica, i l'expressivitat de la muralla de doble mur, que li atorga el caràcter de "fortalesa sanitària". Cessada la seva activitat, és emprat com a lloc d'estiueig per a funcionaris del Ministerio de Sanidad fins 2015

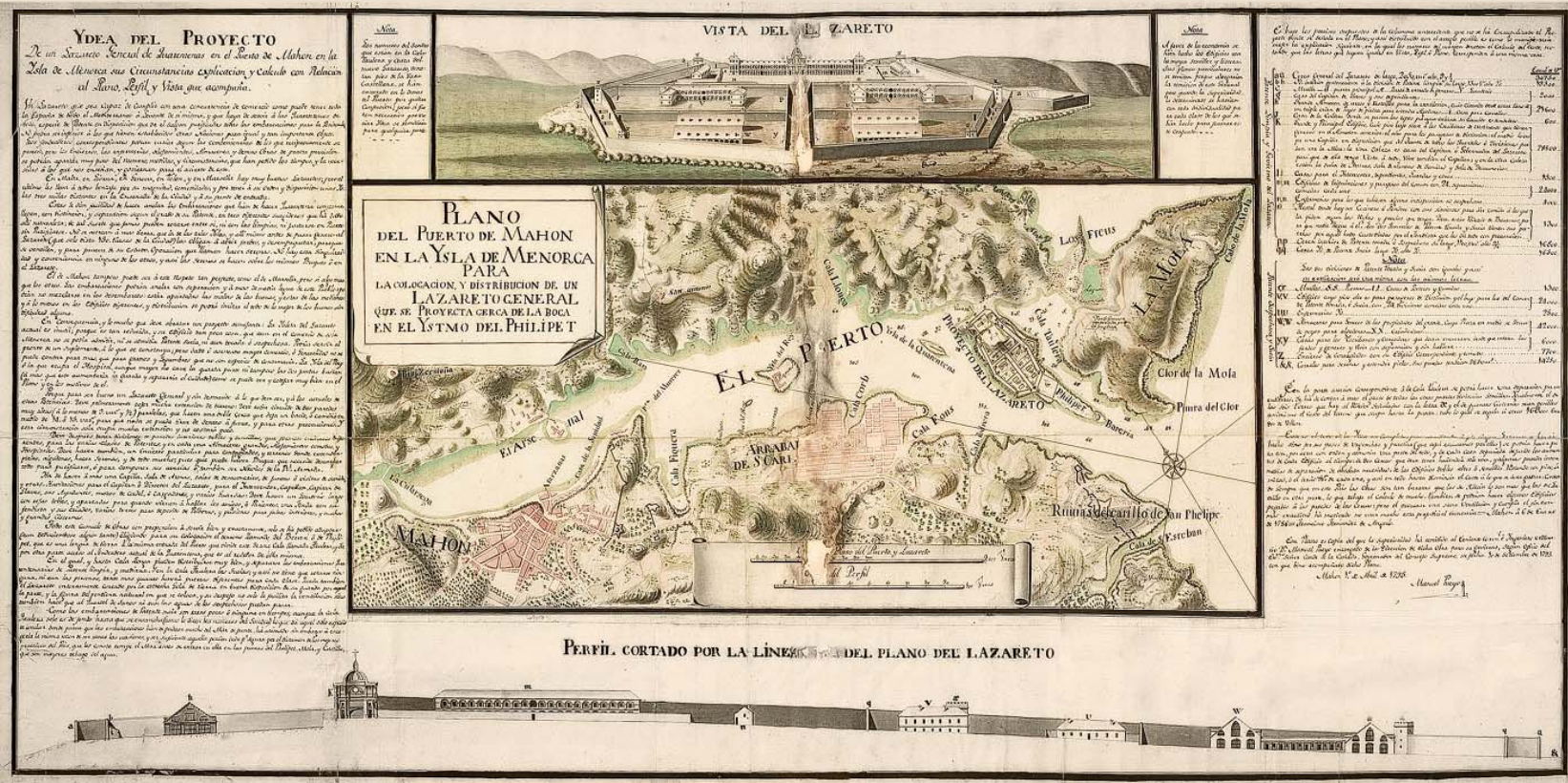
27

Illa de Llatzeret, MAÓ
1786. Francisco Fdez. de Angulo,
1793-1817. Manuel Pueyo, Eng. militar espanyol
1880. Pedro Reyes
1909-1917. Guillem Reynés, reformes

Bibliografia 1, 31, 38, 52,, 90, 94, 110
Font: Servicio Histórico Militar, Arxiu Històric de Maó, José Luis Terrón Ponce, Escola de Salut Pública de Menorca

- 01 Projecte del Llatzeret per Francisco Fdez. de Angulo, 1786. Servicio Histórico Militar
- 02 Projecte del Llatzeret per Manuel Pueyo 1794. Servicio Histórico Militar
- 03 Fotografia aèria del Llatzeret. *Menorca des del Cel*. Ed. Triangle

04
 Projecte del Lazaret per Manuel
 Pueyo 1795. Servicio Histórico
 Militar
 05
 Vista del Lazaret des del mar.
 Fotografia de l'autor.

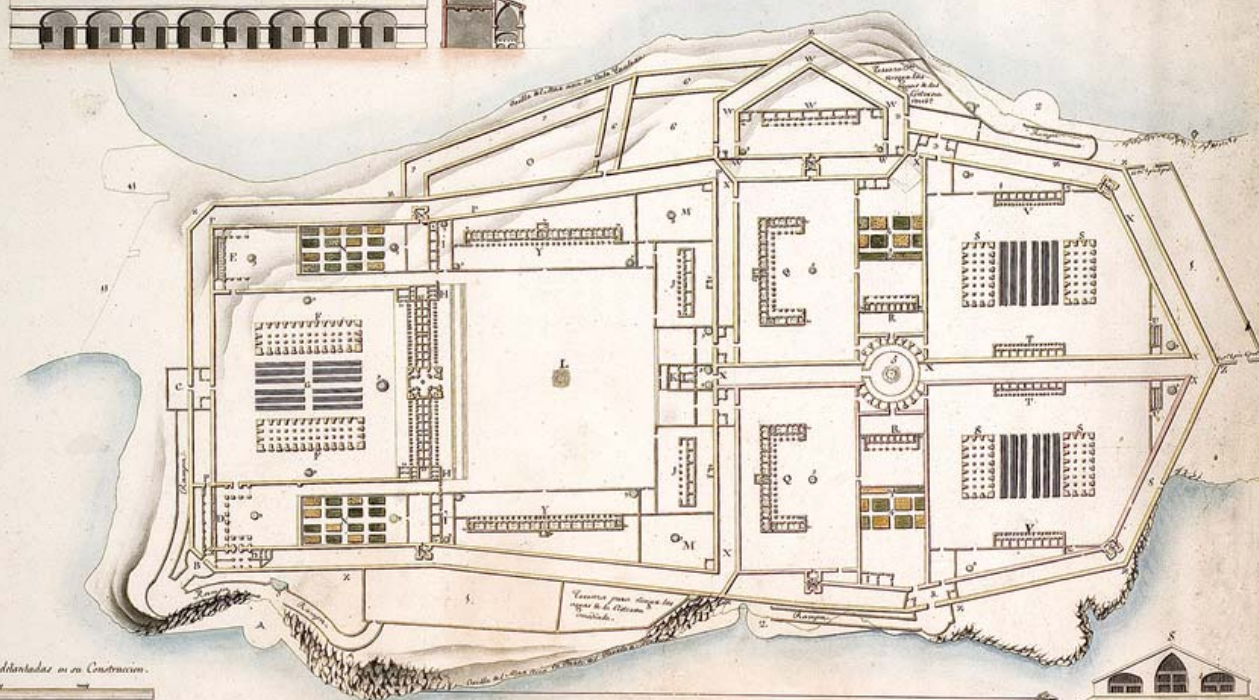

Plano N.º 1. del Lazareto General de España que se construye en Menorca y es copia del detallado y remitido a la Superioridad en 24. de Marzo de 1794, cuya Explicacion va en papel separado.

Vista y Perfil de las Oficinas de Correos y moras de Ciudad construidas ya en Menorca superior.

Este no se expresa la Vista y Perfil de las Capellanías de Obispos superiores y otros que están concluidos, por ser un edificio de poca importancia en Menorca y ademas las de los Obispos que están en las demas Obispos por lo que se refiere a la Vista perspectiva y perfil general q' incluye el Plano remitido en 24 de Marzo de 1794.

Vista y perfil de las Esfermas de Bando superiores q' están muy adelantadas en su Construcion.

Vista y Perfil del edificio de pasajeros y Regalaciones, precisos a concluirse en Menorca Superior.

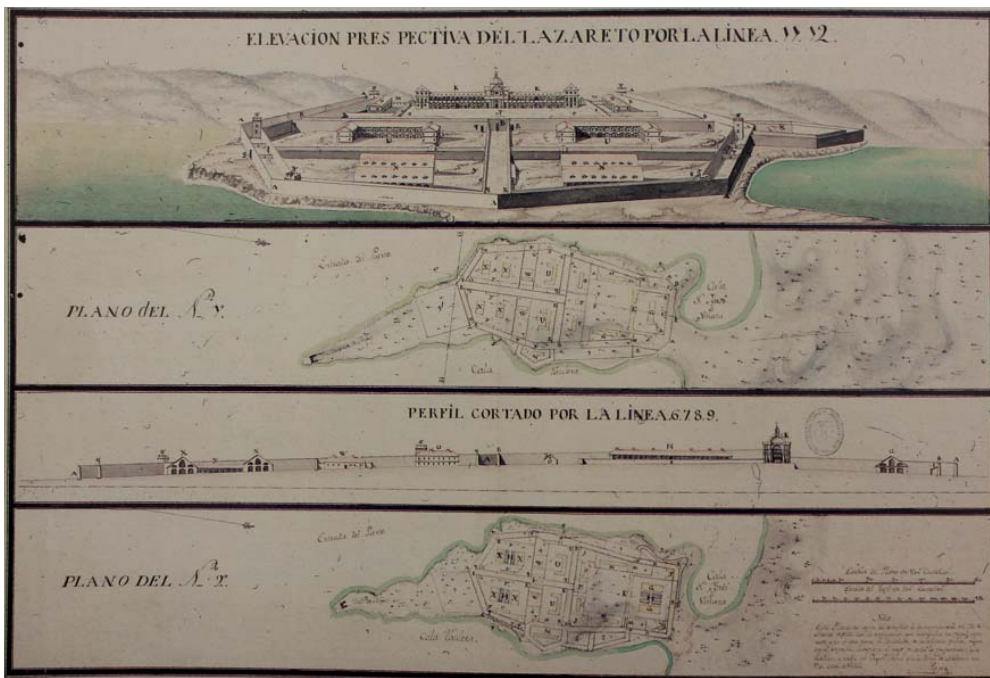

Vista del Fronte y cubo de las Amasuras construidas ya en Menorca Superior en sus correspondientes Rangos.

06

Planta del Lazareto. Manuel Pueyo, 1795. Servicio Histórico Militar

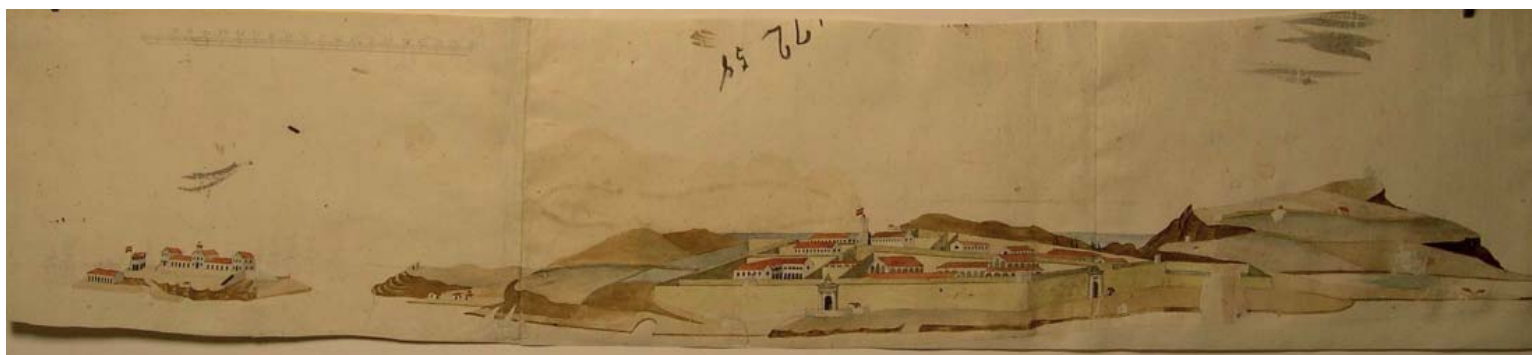
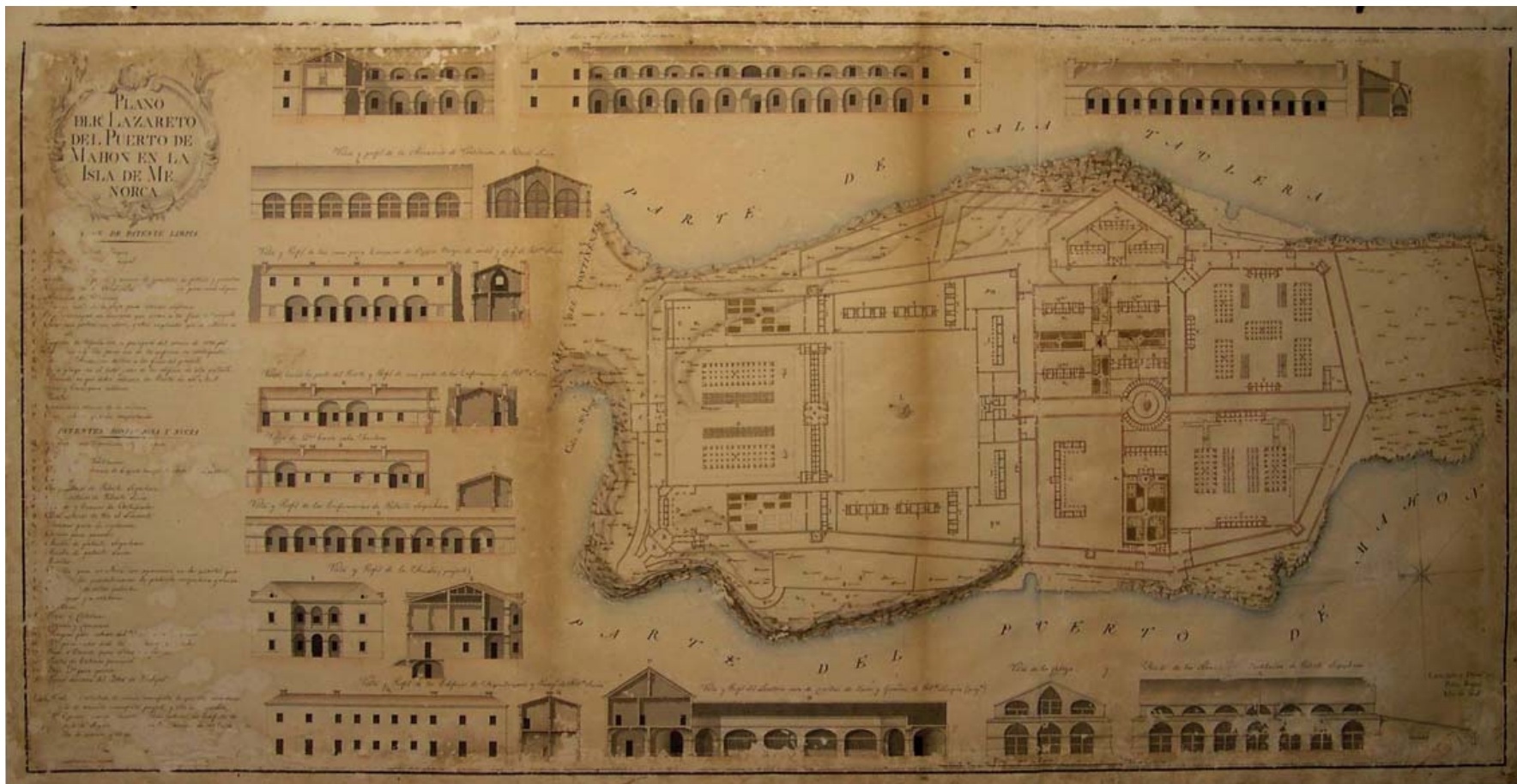

07

Plànols de replanteig, perspectiva i tall longitudinal del Llatzeret. Francisco Fdez. de Angulo, 1796

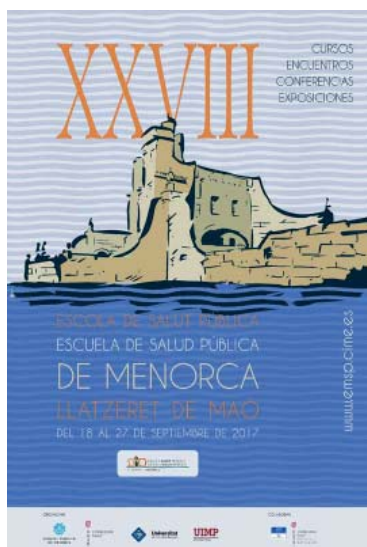
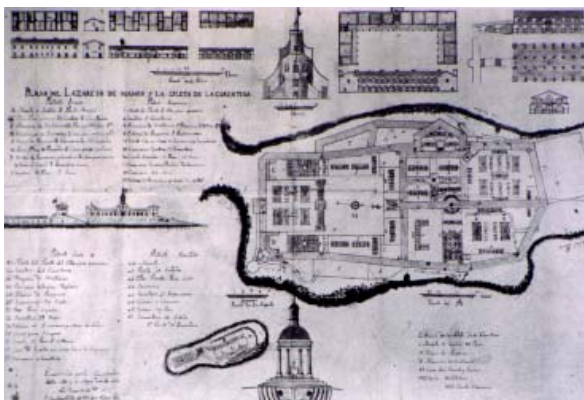
08

Vista de les doble murades del Llatzeret. Fotografia de l'autor

09
 Plano del Lazareto en el Puerto de Mahón de la Isla de Menorca. Aixecament de Pedro Reyes, 1880. Arxiu Històric de Maó

10
 Vista general del Lazareto. Anònim. Arxiu Històric de Maó

11 Plànols general del Llatzeret amb detall d'alguns elements arquitectònics. Anònim

12 Cartell de la 27a edició de l'Escola de Salut Pública de Menorca, celebrada el Setembre de 2017

13 Imatges del pabelló que alberga el saló d'actes, de la torre de vigia, de la capella central i del pabelló habilitat com a hotel. Fotografies de l'autor.

1788 - 1979

AJUNTAMENT DE MAÓ

Edifici de -gairebé- nova planta construït sota la dominació espanyola de finals del s.XVIII, obra de Fdez. de Angulo.

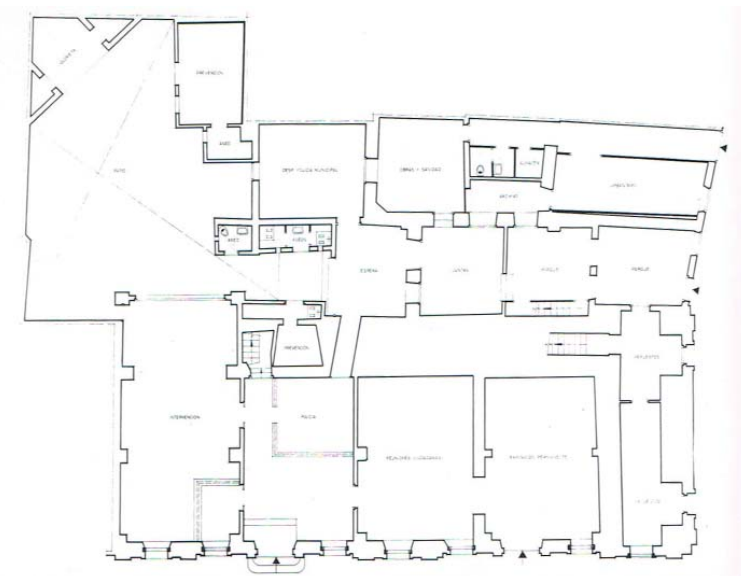
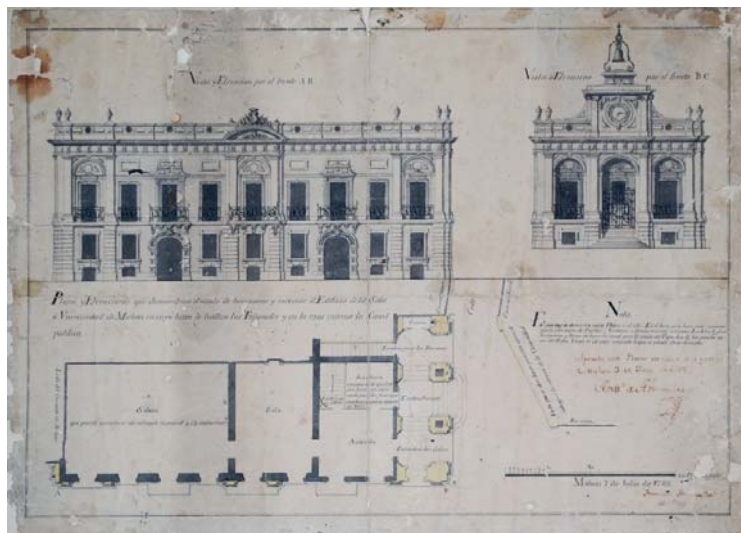
El més interessant és segurament la cota a mitja planta, respecte la plaça, a la que es presenta la planta noble, amb el graonat, el porxo de tres arcades i dos balcons perimetrals de l'entrada principal.

Façana relativament eclèctica, d'inspiració renaixentista amb elements neoclàssics, com les pilatres en façana, és possible la influència francesa d'Antoine d'Allemand, responsable de l'església de Sant Lluís (Gomila, 1998). Alguns elements, com els òculs, són obra de l'escultor Miquel Comas.

28

Plaça de la Constitució, MAÓ
1788, Francisco Fdez. de Angulo, Enginyer Militar Espanyol
1973-1979, Mateu Seguí, Reformes

Bibliografia 16, 31, 38, 52, 110
Font: Arxiu Municipal de Maó, Gomila et alter.

01
Projecte original de l'Ajuntament de Maó. Francisco Fdez. de Angulo, 1788. Arxiu Municipal de Maó

02
Aixecament de l'estat actual de l'Ajuntament. *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

03
Vista parcial de la façana lateral. Fotografia de l'autor

1790 circa CASA PONS I SOLER

Una de les primeres cases refetes amb intenció representativa al carrer de Sant Cristòfol, avui d'Isabel II.

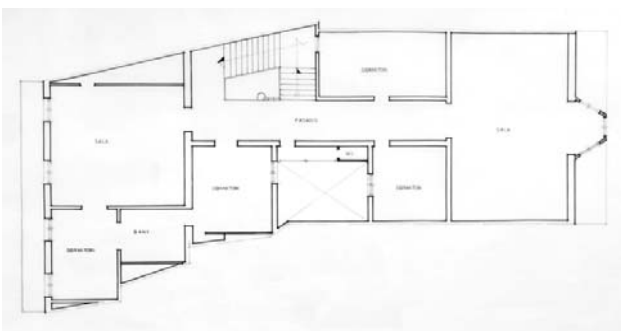
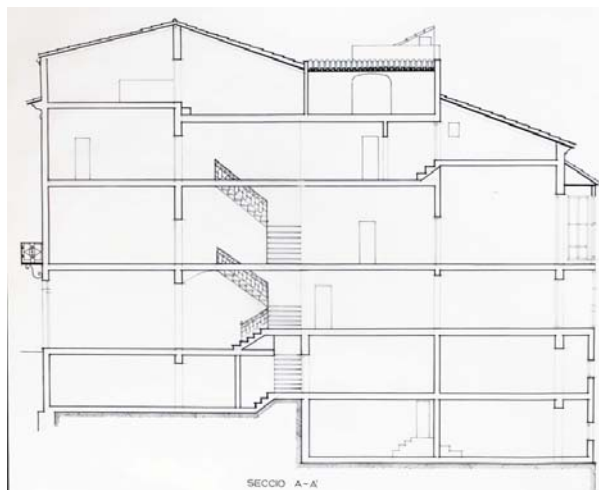
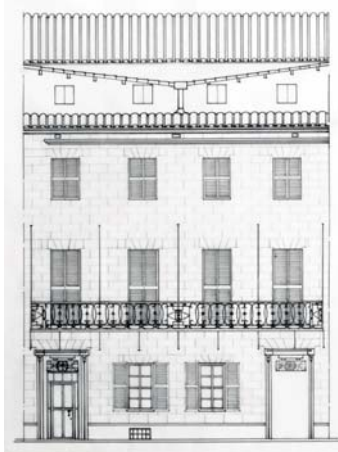
Casa de dos trastos, prou ampla, a carrer hi reconeixem una façana plana puntuada per un balcó corregut de forja i lleuger, atirantat per una superestructura de forja que, potser, permetia la disposició d'alguna mena de tendal. És interessant la gran càrrega simètrica de la façana, que emula una suposada regularitat, quan la parcel·la és força oblicua fins a la meitat de la seva fondària.

Al port hi distingim una doble tribuna o boinder: correguda, de mitgera a mitgera en planta pis, semihexagonal en planta segona.

29

c. d'Isabel II, 6 MAÓ
1790. Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 16, 31, 38, 46, 52
Font: Arxiu Històric del COAIB Menorca, i Joan J. Gomila et alter.

01,02
Aixecament de l'alçat i secció de la Casa Pons i Soler, 1981 circa per Francesc Garcia Arbós. Arxiu Històric COAIB - Menorca

03
Aixecament de la planta de la Casa Soler. *La ciutat des del carrer*. Joan J. Gomila et alter

04
Vista de la façana de la casa Pons i Soler. Fotografia de l'autor

1793 - 2016

RECTORIA DE SANTA MARIA

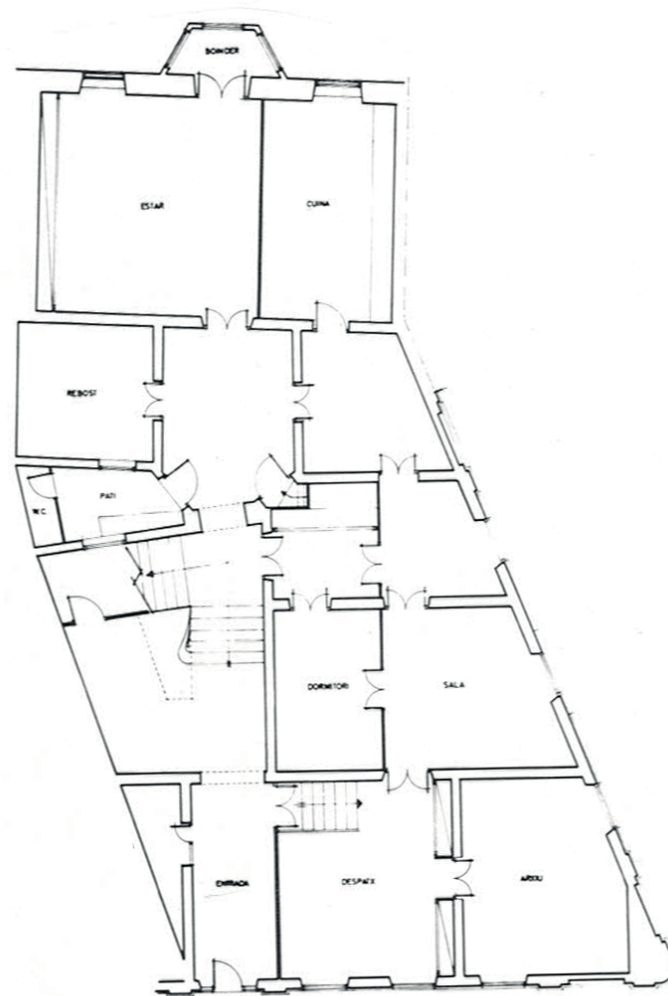
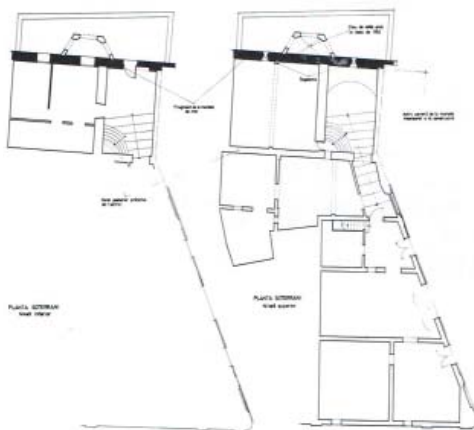
Segona casa refeta a l'antic carrer de Sant Cristòfol, avui Isabel II, amb voluntat representativa. Com ja identifiquem a la veïna casa Pons i Soler, la façana, molt simètrica, és plana, de finestres balconeres i un balcó corregut de forja, lleuger, però incorpora elements nous, com les pilastes que emmarquen de dalt a baix el conjunt, a banda i banda de les portes.

Com en el cas anterior, la composició de la façana mira d'amagar l'accentuada irregularitat de la parcel·la, reproduint una porta de la mateixa jerarquia que la principal. Són destacables els espais de l'escala, les sales i la tribuna cap al mar, a la planta noble, tant característic de les cases del carrer

30

c. d'Isabel II, 4 MAÓ
1793, mestre d'obres desconegut
2016, reformes a coberta, Jesús Cardona

Bibliografia 16, 31, 38, 52
Font: *La ciutat des del carrer*. Domènech, Gomila, Martínez i Seguí.

01, 02

Vistes de la tribuna sobre el port de la sala de planta primera, i de l'escala principal. Fotografies de l'autor.

03, 04, 05

Planta soterrani i baixa al c. Isabel II *La ciutat des del Carrer*. Domènech, Gomila, Martínez, Seguí

06

Façana al c. Isabel II *La ciutat des del Carrer*. Domènech, Gomis, Martínez, Seguí

07, 08

Vistes de la façana al port de la casa, i del conjunt d'Isabel II. Fotografies de l'autor.

1798 - 2007

TORRES DE FELIPET I CALA TEULERA

Dues de les diverses i connectades "Torres Martello" construïdes pels britànics al llarg de la costa per a defensar el port i l'illa. De planta circular i secció lleugerament tronco-cònica, permetia l'allotjament d'una petita guarnició, i diverses bateries que podien batre, des de la coberta, a 360°. La torre de Felipet, a l'illa de Llatzeret sobre les runes de l'antic fortí de Felipet, forma part del conjunt que guaria, així, l'accés al port de Maó, conjuntament amb la torre d'en Penjat, de Cala Teulera i de la Princesa. L'any 2007, la torre de Cala Teulera va ser restaurada per Joan J. Gomila i D. Enrich, en un projecte que va destacar per la recuperació del terrat, ara accessible, i per l'ús de l'acer COR-TEN com a material per a resoldre les portes, llindars i la nova escala.

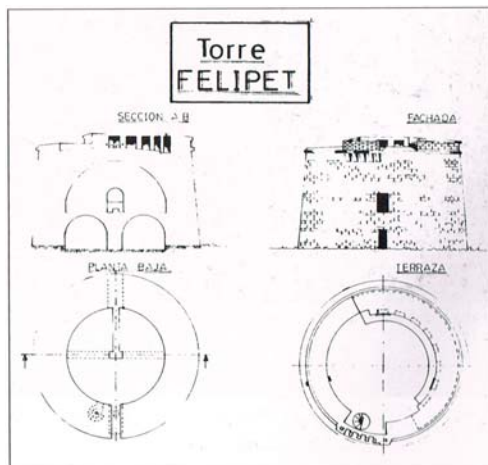
31

Illa del Llatzeret i Península de la Mola MAÓ 2007, Projecte. Joan J. Gomila i Domènec Enrich, arquitectes. Rafael Mus i Amílcar Mus, aparelladors.
DG de Bellas Artes y Bienes Culturales del Ministerio de Cultura, promotora

Bibliografia 1, 22, 25, 81

Fonts: Arxiu Joan J. Gomila, arq - AJJGA

116 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

01, 02

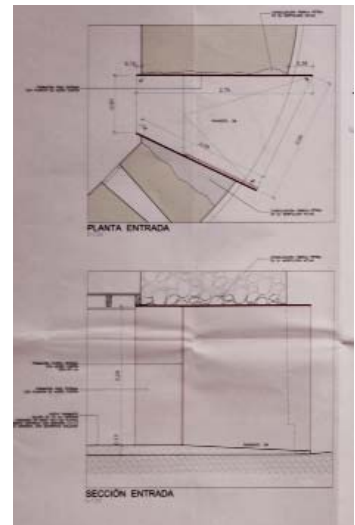
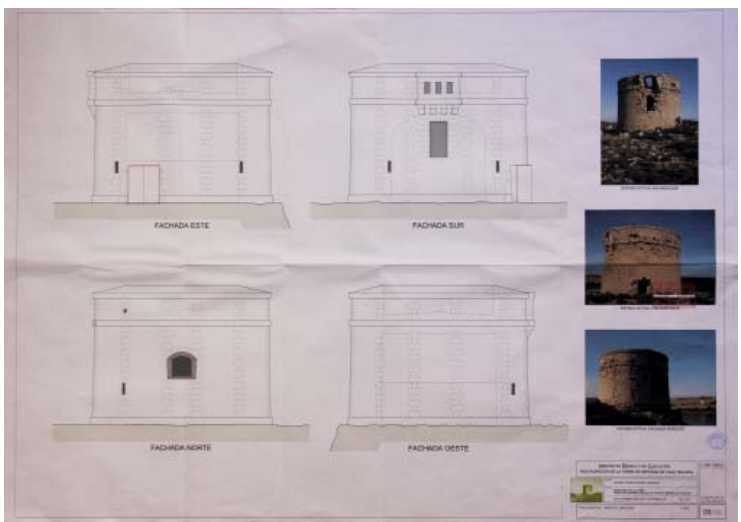
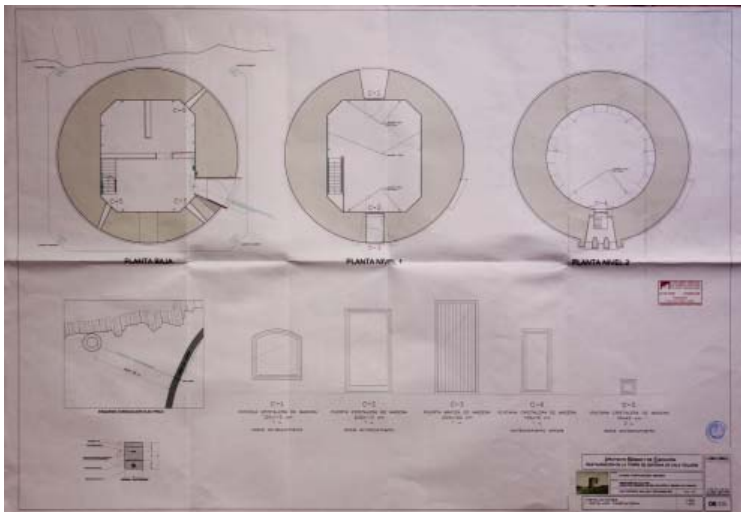
Imatges de la torre des del nord-
Fotografies de l'autor

03

Imatges de la torre des del Sud.
Fotografies de l'autor

04

Alçat, secció i plantes de la torre. Francisco Fornals

05, 06
Plantes i alçats reformats.
2007, Projecte. Joan J. Gomila
i Domènech Enrich, arquitectes.
Així Joan J. Gomila, arquitecte
- AJJGA

07
Detall d'acabat de la nova porta.
2007, Projecte. Joan J. Gomila
i Domènech Enrich, arquitectes.
AJJGA

08, 09, 10
Diferents vistes generals i de
detall de la torre, després de la
restauració. 2012, 2017, foto-
grafies de l'autor.

1802-1805-2015

CA N'OLIVER

Esplèndida casa burgesa encomanda pel comerciant Llorenç Oliver a principis del XIX. Construïda al nou eixample del c. Anunciavay, destaca especialment per la seva arquitectura, a mig camí entre el barroc i el neoclàssic, amb una escala singular i les pintures decorades de Patania i Cottardi. L'edifici, mitjançant la torre, guarda gran relació amb el port: permetia a Oliver controlar l'arribada dels seus vaixells comercials; la torre, connecta visualment amb Sant Antoni, i aquesta, amb la Mola. L'any 2005 l'adquireix l'Ajuntament de Maó, i el 2015 es culmina la seva rehabilitació com a centre d'art, amb una obra dirigida per Figueras, Jordi i Vidal. La intervenció potencia el pati i el seu vincle amb el carrer.

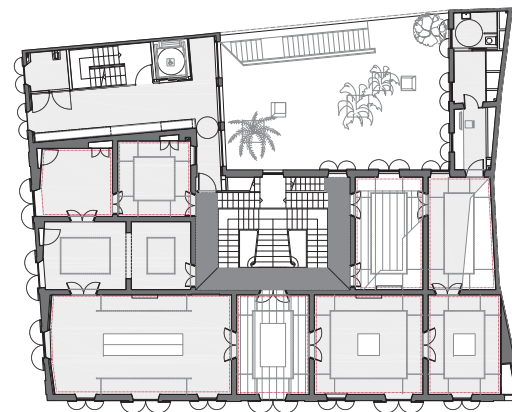
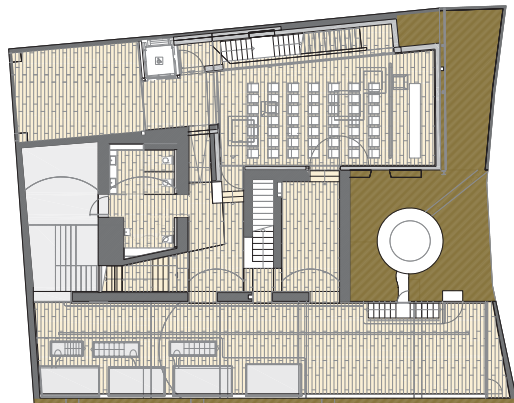
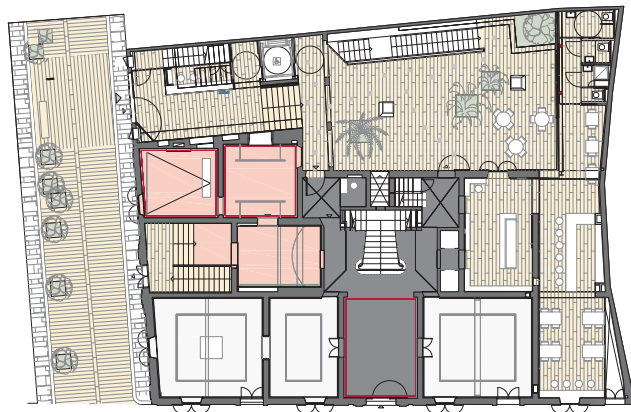
32

c. Anunciavay 2, c. Infanta 11 MAÓ
 1802-1805, Mestre d'obres desconegut
 Giuseppe Patania i Stefano Cottardi, pintors de les teles decorades i frescos.
 Llorenç Oliver, promotor
 1955 c - 2005, Família Victory, propietària
 2008-2015, Rehabilitació, Centre d'Art
 Aj. Maó i Ministerio de Fomento, promotors
 Lis Figueras, Vicenç Jordi i Toni Vidal, arqs
 Albert Giménez i Pep Camps, museologia
 Mediterranea, museografia
 Dragados, SA, constructora

Bibliografia 16, 38, 52

Fonts: Arxiu Lis Figueras i Toni Vidal, arqs

118 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

01, 02, 03

Plantes baixa, soterrani i noble (primera), rehabilitades. 2015, L. Figueras, V. Jordi, T. Vidal, projecte. Arxiu Lis Figueras i Toni Vidal, arqs - ALFTV

04, 05, 06, 07

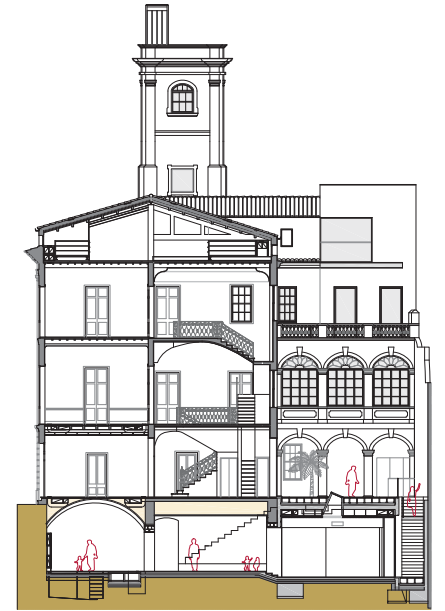
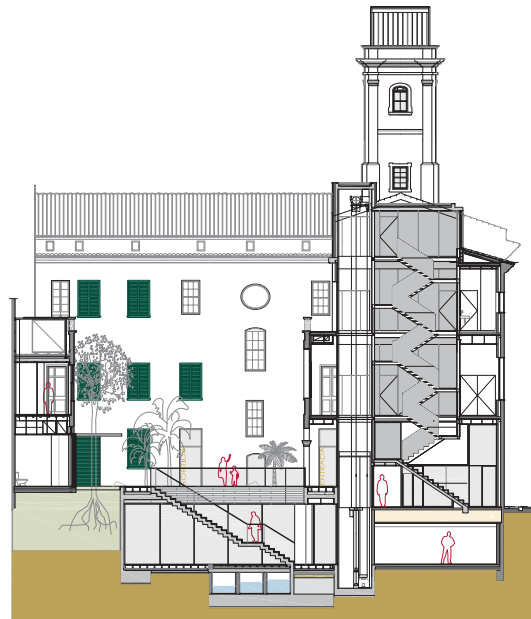
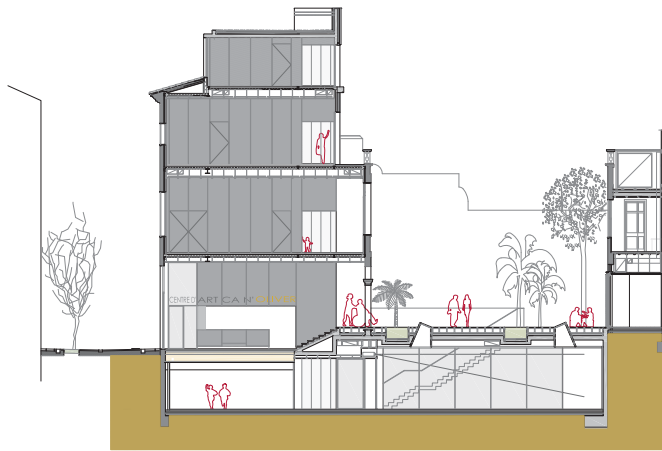
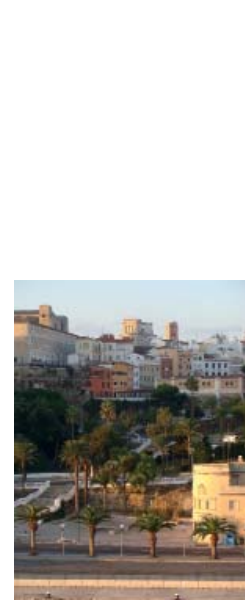
Imatges de l'interior de la casa, rehabilitada. 2015, fotografies de l'autor.

08, 09

Vistes de la torre de la casa, que permetia guaitar sobre el port. 2010, 2015, fotografies de l'autor.

01-11

Seccions de la casa, rehabilitada. 2015, L. Figueras, V. Jordi, T. Vidal, projecte. ALFTV

1803

1855

1810 circa - 1937 CONSOLAT HOLANDÈS

Casa destacada sobre la cornisa portuària, limitant a un costat de la Plaça de la Miranda, on avui s'hi troba l'edifici del sindical.

Bombardejat l'any 1937 durant la Guerra Civil, durant el segle XIX va allotjar la seu del Consolat Holandès a Menorca, que denota l'interès d'aquesta potència en el port i l'illa.

De façana sòbria, plana amb finestres, només, excepte en el boïnder a la plaça, la seva presència és recurrent en molts documents gràfics, des del quadre anònim de la Consigna del Museu de Menorca, algunes fotografies i postals del primer terç del segle XX.

33

Plaça de la Miranda, MAÓ
1810 circa, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 110
Fonts: Arxiu Albert Martínez, Museu de Menorca; Fòrum Fotos Antiguas de Menorca

01, 02, 03

Postals de finals del S. XIX i principis del S. XX, en què s'aprecia l'edifici del Consolat Holandès.
Arxiu Albert Martínez

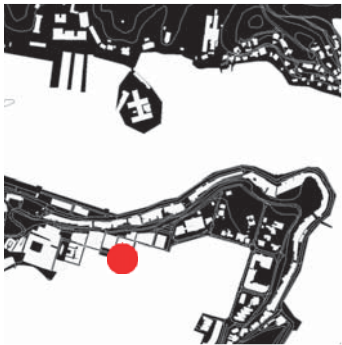
04

Vista del balcó de la Miranda, amb l'edifici desaparegut. 1955 circa. *Fotos Antiguas Menorca*

05

Detall de l'oli anònim sobre el Moll de la Consigna, en què s'aprecia l'edifici del Consolat. Museu de Menorca.

1811 URBANITZACIÓ DE LES TANQUES DEL CARME

Projecte d'urbanització dels terrenys de les Carmeslites, sobre la cornisa portuària, cap a Llevant.

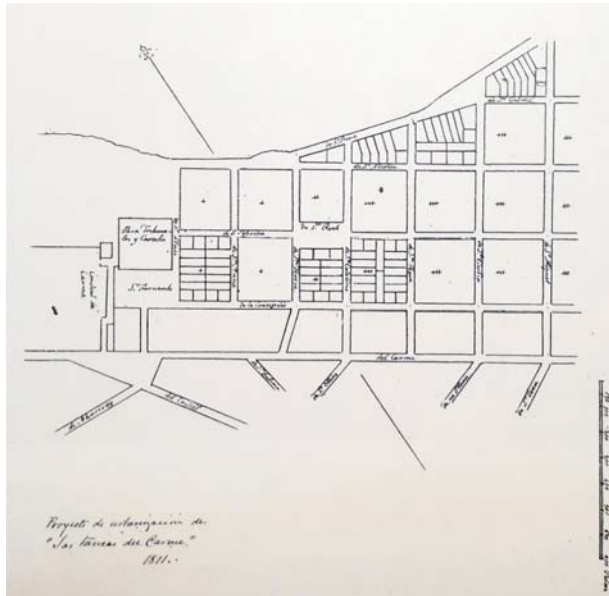
Entorn durant molts anys que ha acollit les classes més poulars de la cutat, Primer barri o eixample de la ciutat projectat de manera regular i traçada amb ortogonalitat.

34

Tanques del Carme, MAÓ
1811

Bibliografia 16

Fonts: *La ciutat des del carrer*; Guillem Sin-tes Espasa

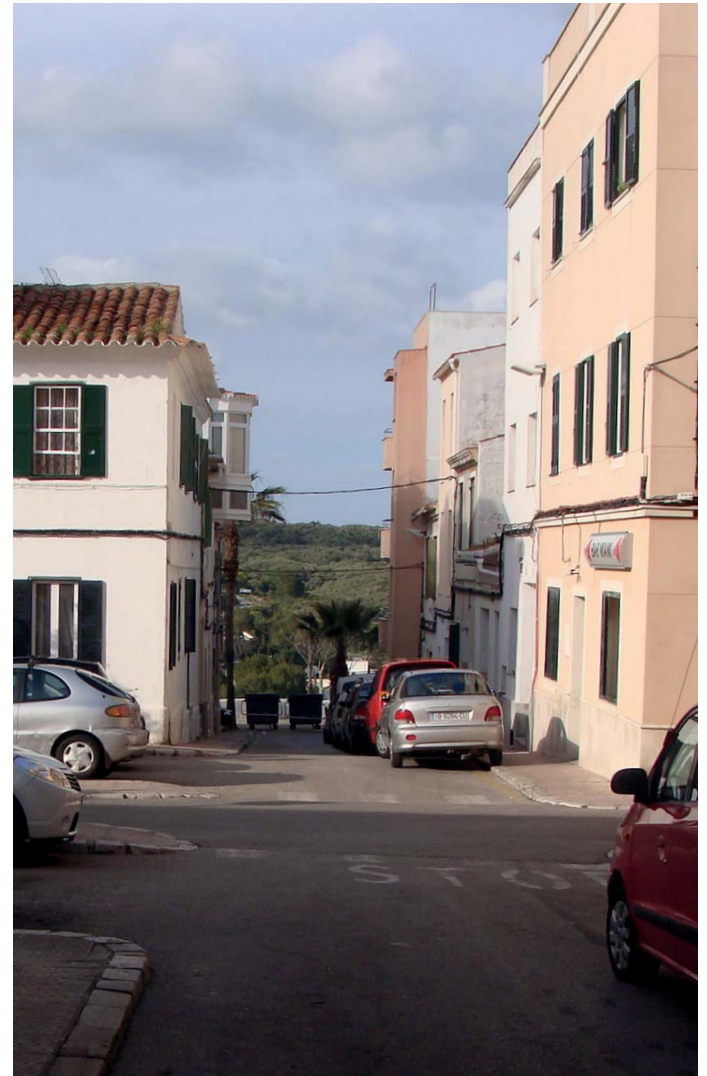

01, 02

Plànol de parcelació de la urbanització de les Tanques del Carme. *La ciutat des del carrer*.

03

Vista del carrer de Santa Catalina, amb el port al fons. 2014, fotografia de l'autor.

1814

COSTA LLARGA O D'ENMIG

Costa llarga i més còmoda que l'anterior de l'Abundànica o de la Miranda, per anar cap a a zona de la Punta de Cala Figuera, on comencem a proliferar els magatzems arran de moll, o petites drassanes seguint la tipologia de les cases de trast. D'aquesta manera, serà més fàcil el transport de mercaderies amb els caruatges.

Amb la barana de marès, emblancada, la seva manifestació formarà part de l'expressivitat de la façana portuària. Fet que serà representat sovint per autors com Font i Vidal durant el segle XIX.

35

Costa llarga, d'enmig o den Reynés, MAÓ
1814

Bibliografia 16, 38, 41

Fonts: Arxiu Sturla; *La ciutat des del carrer*;
Font i Vidal, cròniques pictòriques del s. XIX

01, 02

Panorama del puerto y ciudad de Mahón. Del Natural por J. Font. Font i Vidal, 1880

03

Vista de la costa als voltants de 1940. Arxiu Sturla. La ciutat des del carrer.

04

Vista de la costa, avui. 2014, fotografia de l'autor.

1820-1997-2018

BALUARD DE SA PUNTA

Baluart espanyol construït a la punta de Cales Fonts, al seu extrem de ponent, per acabar de defensar l'accés a l'interior del port, una vegada Carles III motivà la insolvència del Castell de St. Felip a tal efecte.

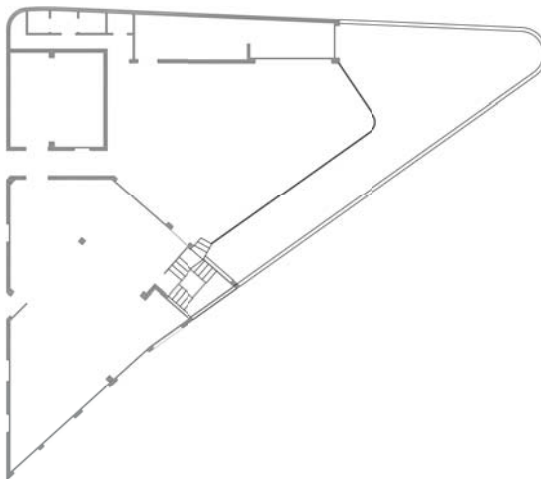
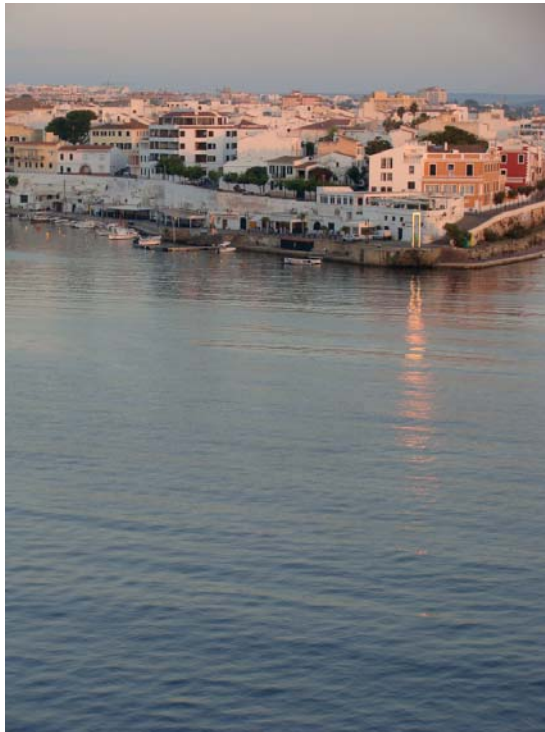
Emblanecat, la seva massissivitat n'és la característica més interessant. Alhora, és seu del Club Nàutic des Castell, que fa servir les seves coves i soterranis oberts al moll de la cala. Al terrat, diverses obres, entre elles les dirigides per Jordi i Taltavull, han anat habitant-lo per ubicar-hi el restaurant del club.

L'any 2018 ha estat sotmès a una nova intervenció.

36

Punta de Cales Fonts, ES CASTELL
1820, Enginyers militars espanyols
1997, Adaptació de part del terrat com a restaurant. Jordi, Taltavull & Reynés, estudi d'arquitectura
2018, reformes

Bibliografia 1, 81
Font: Arxiu Jordi & Reynés, estudi d'arquitectura, SC

- 01 Planta terrat i del Restaurant *Sa Punta* del Baluard. Jordi, Taltavull i Reynés, Estudi d'Arquitectura, 1997. Planta elaborada per l'autor, treballant a l'estudi l'estiu de 1997
- 02, 03, 04 Vistes des del mar del Baluard. Fotografies de l'autor.

1825 circa CASA DEL COLL DES VENT

Casa particular construïda als hortalats aterassats de Dalt de Sant Joan, a l'embut geogràfic entre Sa Colàrsega i els Vergers de Sant Joan.

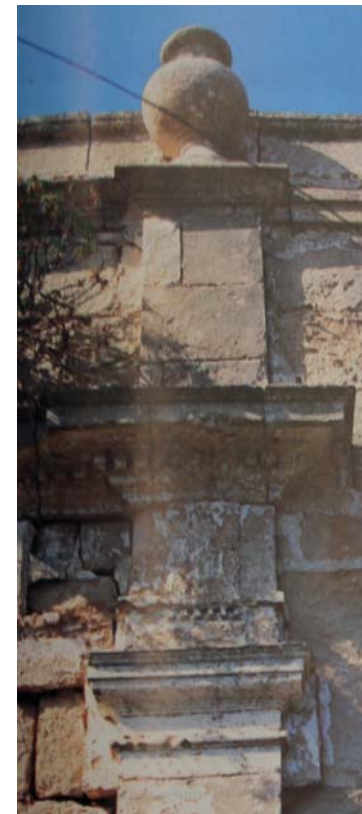
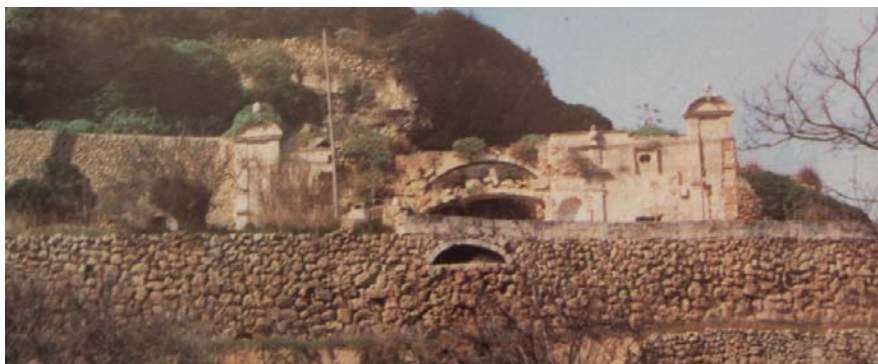
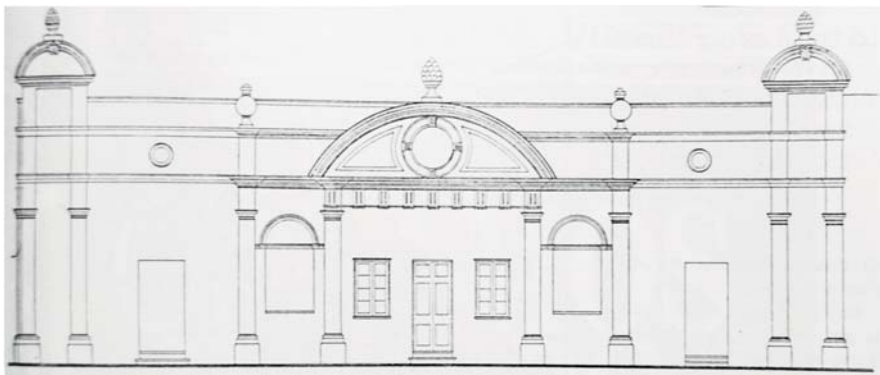
El seu estat és d'abandonament progressiu fins, a dia d'avui, la seva pràctica desaparició. L'article i dibuixos elaborats l'any 1989 per Albert Martínez i Ma. Àngels Hernández esdevenen un dels pocs testimonis del conjunt que ens han arribat.

37

Es Coll des Vent - Dalt Sant Joan, MAÓ
1825 circa, Mestre d'obres desconegut
Bartomeu Mercadal i Pons, Promotor

Bibliografia 40

Fonts: "Es Coll des Vent". Hernández, Ma. Àngeles; Martínez, Albert. 1989, Revista de la Mare de Déu de Gràcia.

01

Aixecmanet de l'Alçat del la casa del Coll des vent. 1989, Albert Martínez

02

Imatge de l'estat de conservació del conjunt el 1989. Fotografia, Albert Martínez

05

Detall de les pilastres de façana. 1989, Fotografia, Albert Martínez

1825 circa COSTA DE LA MIRANDA I MAGATZEMS ESTELA

Llevant del centre urbà, de davallada al port, després de la costa de la Marina o Rampa de l'Abundància.

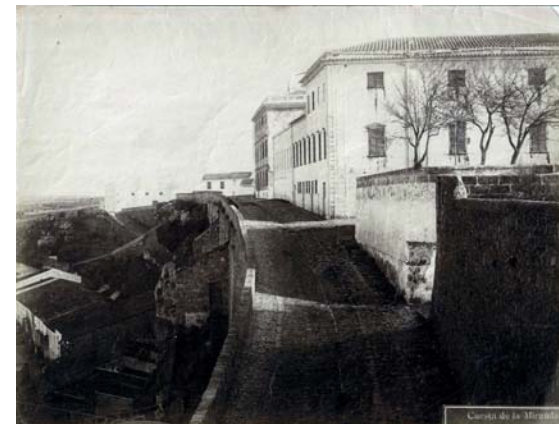
El més interessant és la seva façana serpentejant, tant caracterísitca, formalment, des del port, accentuada per l'encintat d'emblancat del marès que esdevé la seva expressiva barana.

38

Plaça de la Miranda - Baixamar, MAÓ
1828, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 16, 110

Fonts: Museu de Menorca; *La ciutat des del carrer*

01, 02, 03

Postals de finals del S. XIX i principis del S. XX, en què s'aprecia l'edifici del Consolat Holandès. Arxiu Albert Martínez

04

Vista del balcó de la Miranda, amb l'edifici desaparegut. 1955 circa. *Fotos Antigas Menorca*

05

Detall de l'oli anònim sobre el Moll de la Consigna, en què s'aprecia l'edifici del Consolat. Museu de Menorca.

1826

CEMENTIRI DELS ANGLESES

El Cementiri Anglo-americà, més conegut com a Cementiri dels Anglesos és un petit recinte amurallat de la riba nord del port, entre Cala Venècia i la Punta den Gallerut, on hi reposen les despulles de molts combatents anglosaxons.

El recinte és interessant per la sobrietat del conjunt, de pedra de marès emblancada, arran de mar.

Les comunitats anglosaxones de l'illa gestionen el bon manteniment de la peça.

39

Punta d'en Gallerut, MAÓ
1826, Enginyers militars nord-americans

Bibliografia 1, 88
Font: José Luis Terrón Ponce

01, 02, 03

Imatges de l'interior, des de la vorera i des del mar del Cementiri Anglo-americà

04

Oli del Cementiri Anglo-americà. Autor desconegut. Font, *Balearweb*

05

Vista del cementiri des de la carena cap al Mar. *El cementerio anglo-americano en el puerto de Mahón*. Terrón Ponce, José L. Ed. Museo Militar de Menorca, 2006. Fotografia de José L. Terrón Ponce.

1832-1927

ANTIGA PEIXATERIA

Antic mercat del peix, construït al mateix emplaçament que l'actual. L'obra de 1927-1929 de Francesc Femenías, ve a substituir aquest antic porxo, també en forma d'U.

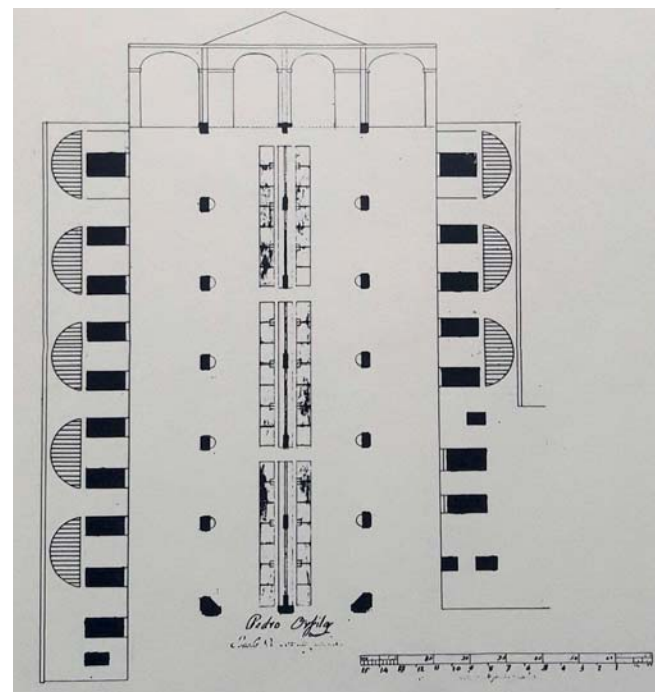
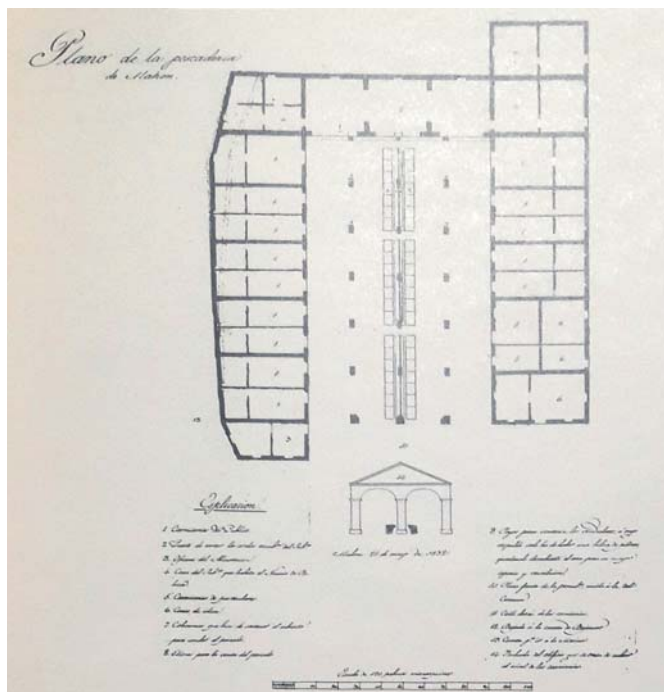
Se'n coneixen pocs testimonis; només els recollits per Domènech, Gomila, Martínez i Seguí a *La Ciutat des del carrer*.

40

Mateix emplaçament aproximat de l'actual mercat del peix-, MAO
1832, Pedro Orfila.

Bibliografia 16

Fonts: *La ciutat des del carrer*;

01, 02

Plànols de l'antiga peixateria. A *La ciutat des del carrer*. Domènech, Gomila, Martínez, Seguí, 1983

1841 CEMENTIRI DELS FRANCESOS

Cementiri francès a la riba Nord del port, a la Cala de Venècia. El recinte més petit i regular que l'anglès, també vora el mar, està senzillament puntuat per un petit frontó davant la porta principal.

Integrat als jardins d'una casa particular, diverses plaques, recentment instal·lades, deixen palesa la seva memòria.

41

Cala Venècia, MAÓ

Bibliografia 1

01, 02, 03

Vistes exterior i interior del Cementiri. Fotografies de l'autor

04

Placa de l'Estat Francès en record dels francesos enterrats al cementiri, 1841. Fotografia de l'autor

1848-1898 FORTALESA D'ISABEL II A LA MOLA

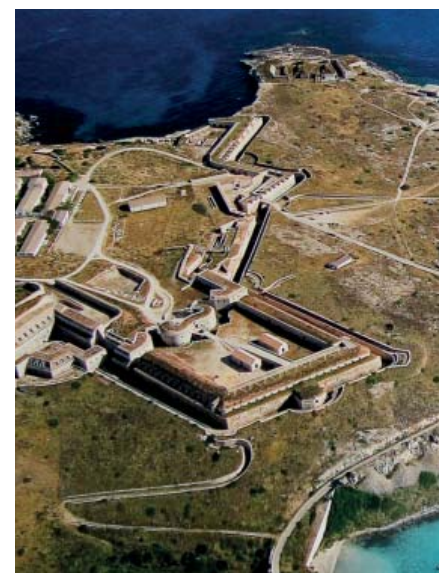
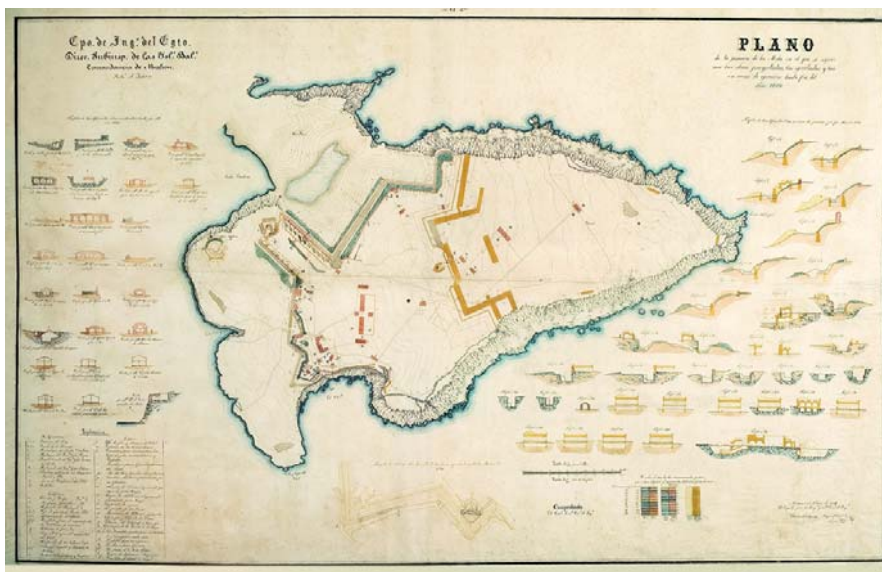
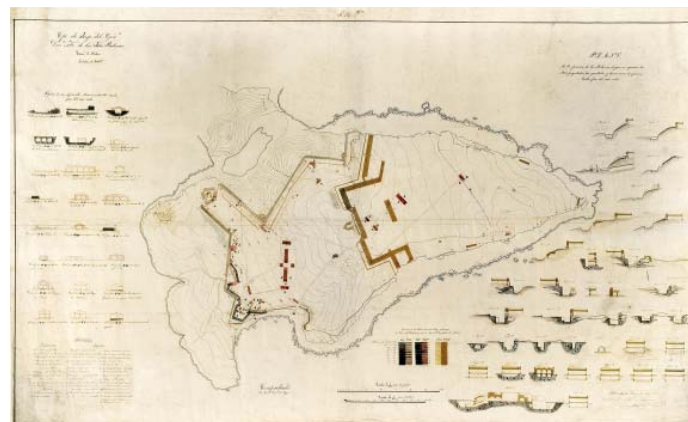
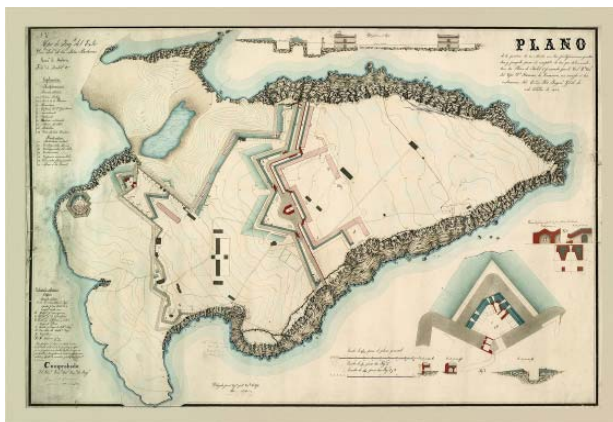

Fortalesa militar espanyola construïda entre 1848 i 1860, bàsicament, i completada l'any 1898, per guarir el port i preservar la titularitat espanyola de l'illa, enmig de les amenaces de les potències britànica i francesa, una vegada el castell de St. Felip ha desaparegut. Els projectes són successius, aconseguit una notabilíssima fortificació en forma de serpenti que busca els dos penya-segats complementàriament. Són remarcables l'espai de l'Hornabec o la Galeria Espillerada. Obsoleta en finalitzar-se, i sense haver entrat mai en situació de combat, el conjunt és completat pels "Cuarteles Altos" i la Penitenciaria, edificis exempts de l'obra d'enginyeria original, al pla superior de la península. Des de 2005, cessada l'activitat militar, el Consorci del Museu Militar de Menorca té concessionada la seva explotació amb fins turístics i culturals

42

Península de la Mola, MAÓ
1848-1959. Enginyers militars espanyols

Bibliografia 1, 11, 27, 86, 89, 93, 98
Font: Arxiu del Museu Militar de Menorca;
Francisco Fornals; Cordial Hoteles

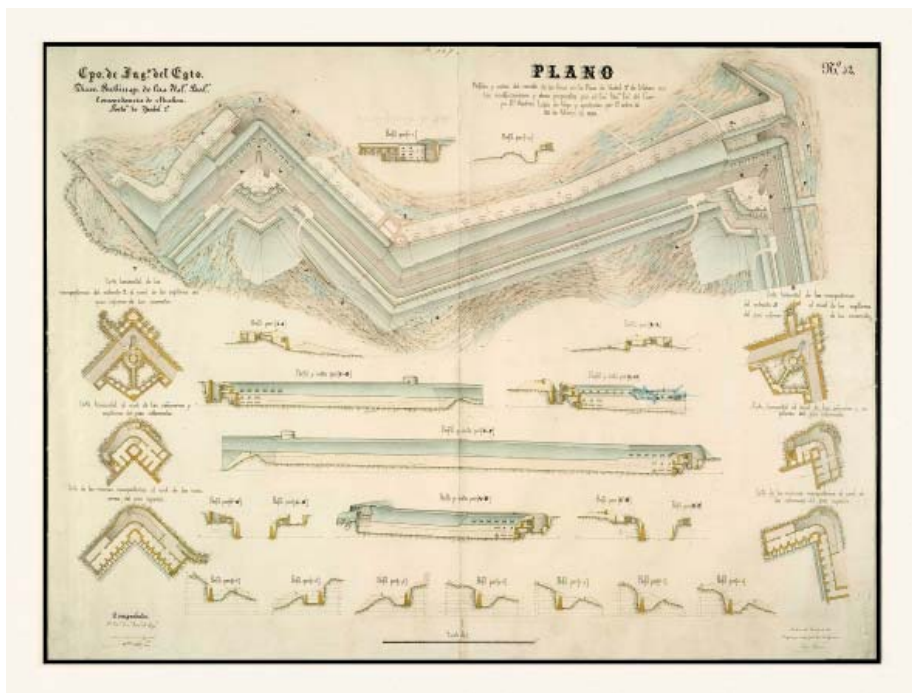
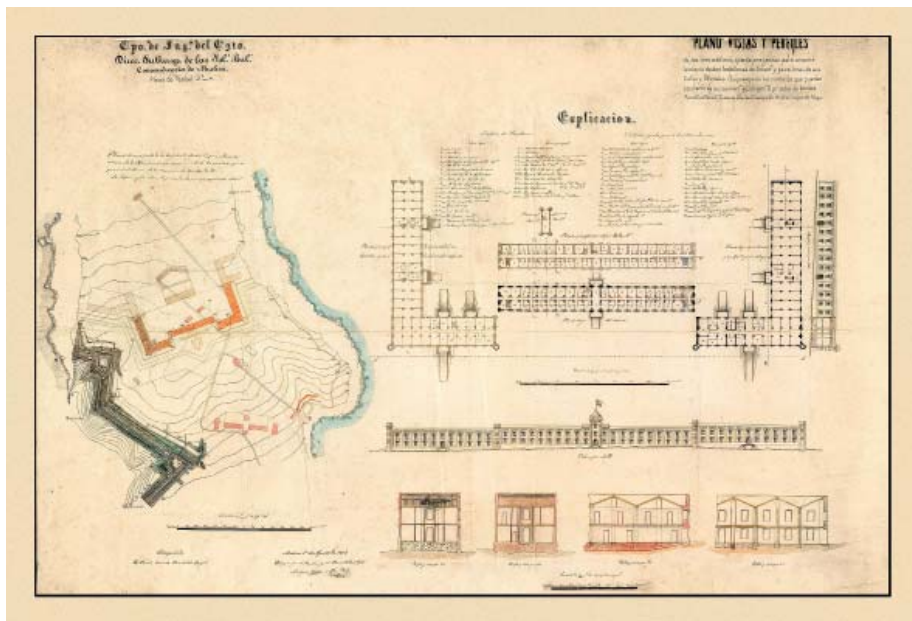

01
Projecte de la Fortalesa de la Mola. Cuerpo de Ingenieros del Ejército, 1853. Arxiu Museu Militar de Menorca

02
Projecte de la Fortalesa de la Mola. Cuerpo de Ingenieros del Ejército, 1855. Arxiu Museu Militar de Menorca

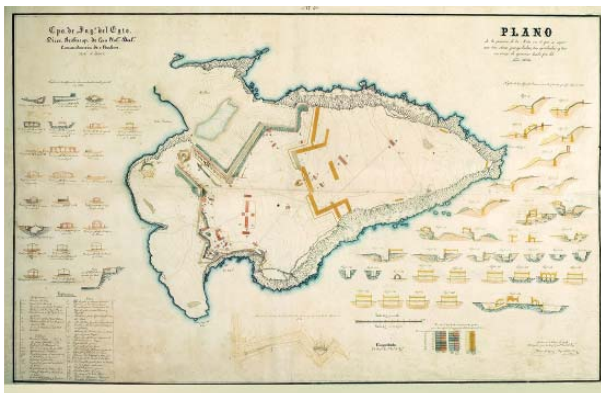
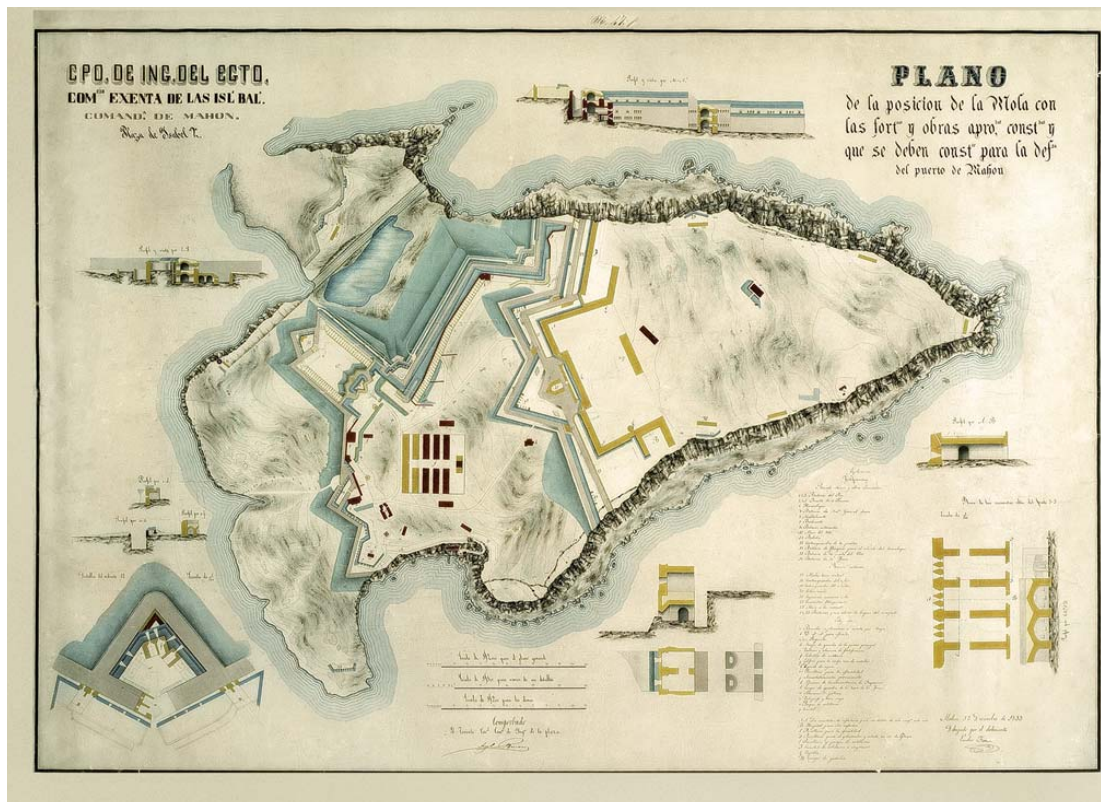
03
Projecte de la Fortalesa de la Mola. Cuerpo de Ingenieros del Ejército, 1856. Arxiu Museu Militar de Menorca

04
Vista aèria parcial de la Fortalesa i la península. *Fortalesa de La Mola*, Joana Català. Ed. Triangle

05
 Projecte dels Cuarteles Altos de La Mola. López de Vega, 1857.
 Cuero de Ingenieros del Ejército.
 Axiu Museu Militar de Menorca

06
 Detall de fossats i revellins. 1856
 Cuero de Ingenieros del Ejército.
 Axiu Museu Militar de Menorca.
 07
 Detall de la Porta de la Reina.
 Fotografia de l'autor.

08

Vista dels fossats que tanquen amb el penyal de la Riba Nord. Fotografia de l'autor

09

"Plano de la posición de la Mola con las fortificaciones y obras aproximadas, construcciones y que se deben construir para la defensa del puerto de Mahón". 1859, Cuerpo de ingenieros del Ejército. Arxiu Museu Militar

10

Proyecto de la Mola. 1856, Cuerpo de ingenieros del ejército. Arxiu MMM

11

Vista de la península i la Fortalesa des des Freus. *La Fortesa de la La Mola*. Ed. Triangle

12

Aixecament de la Fortalesa de la Mola. 1868, Cuerpo de Ingenieros del Ejército. Arxiu MMM

13

Aixecament de la Fortalesa de la Mola. 1970 circa, Cuerpo de Ingenieros del Ejército. Arxiu MMM

14

Vista del fossat des de la port de la Reina

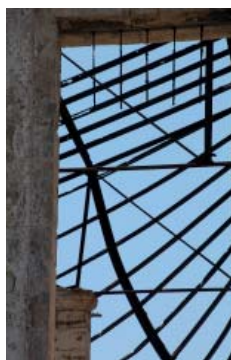
15

Vista de l'accés a l'Homabec

16

Vista de les galeries de la murada Sud. Fotografies de l'autor

17, 18, 19

Imatges de los Cuarteles Altos, avui. Fotografia de l'autor

20

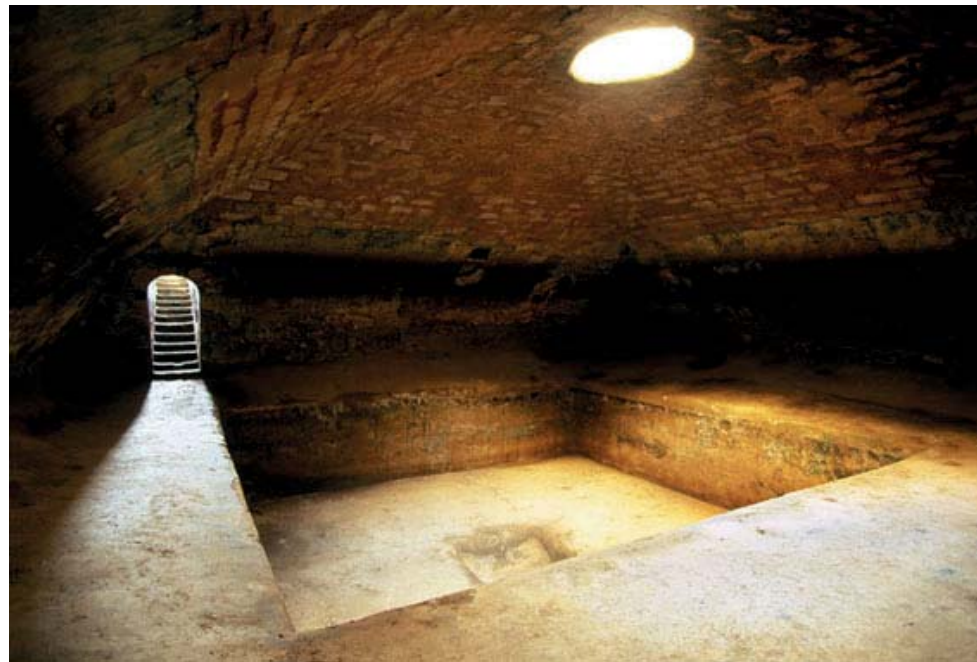
Imatge de la Galeria espillerada. Fotografia de l'autor

21

Imatge de galeria amb òcul, després de la galeria espiral·lada, sota la sortida a l'alçada de la Torre de la Reina. Fotografia de l'autor

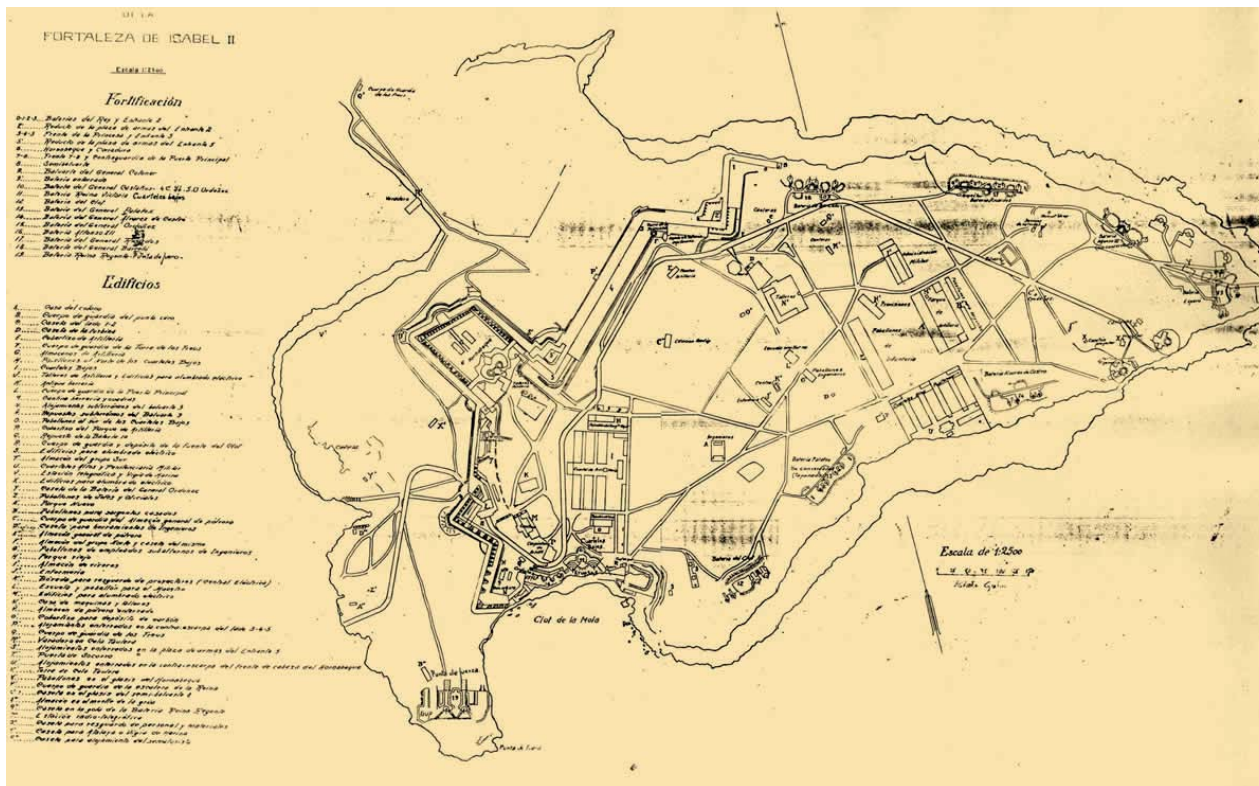

22, 23, 24
Imatges del sistema d'aljubs exterior. Fotografies de l'autor

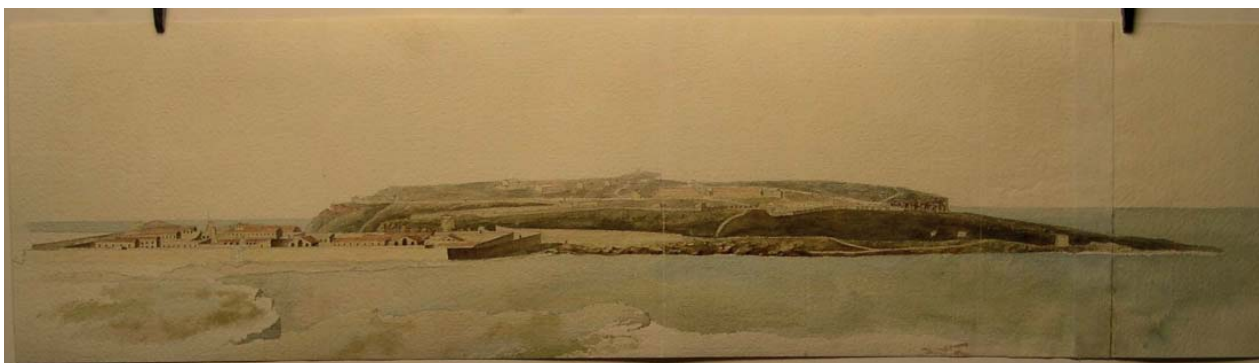

25
Vista de l'interior de l'Ajub de la Reina. *La Fortalesa de la Mola*. Joana Català. Ed. Triangle

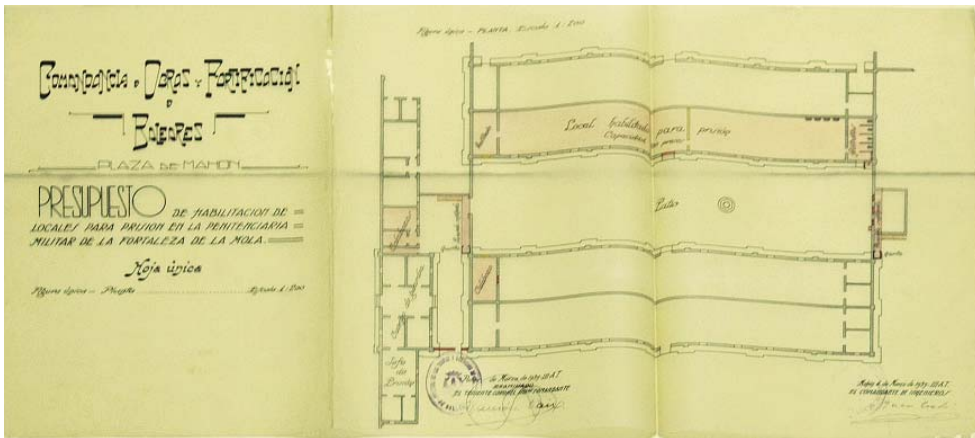
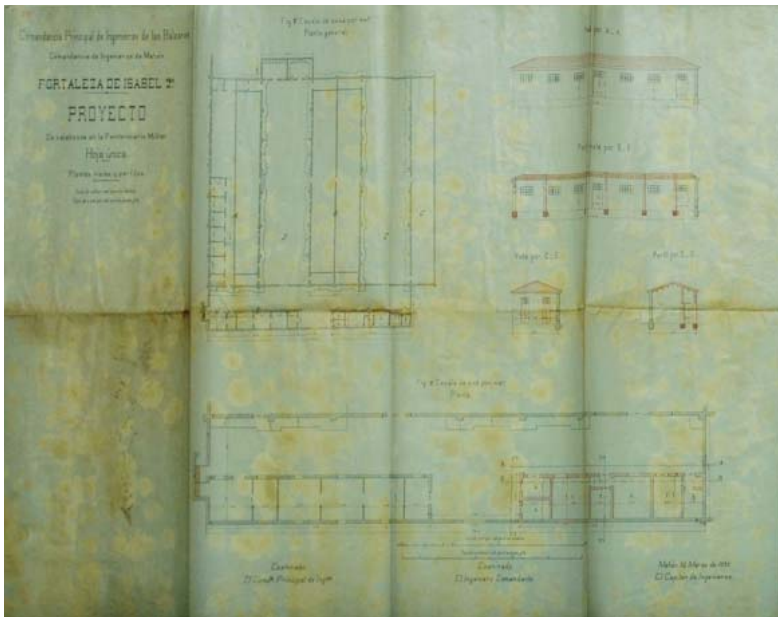

26
Aixecament de l'estat actual de la Fortalesa. 1970, circa. *La Fortalesa de Isabel II en la Mola.* Francisco Fornals

27
Vista general de la Mola. Aquarel·la, anònim. Arxiu Històric de Maó

28

"Proyecto de calabozos en la penitenciaría militar. Hoja única. Plantas generales y perfiles". 1895, Comandancia de Ingenieros. Archivo MMM, MTME 3673

29

"Presupuesto de habilitación de locales para prisión en la penitenciaría militar de la Fortalez de la Mola". 1959, Comandancia de Obras y Fortificación de Baleares. Jefatura de Ingenieros. Archivo MMM, MTME 3872

30

Vista actual de l'edifici de penitenciaría. Fotografia de l'autor.

1850 circa CASA MESA

Una de les cases més destacades, d'origen burgès, del renovat carrer de St. Cristòfol o d'Isabel II des del s. XVIII.

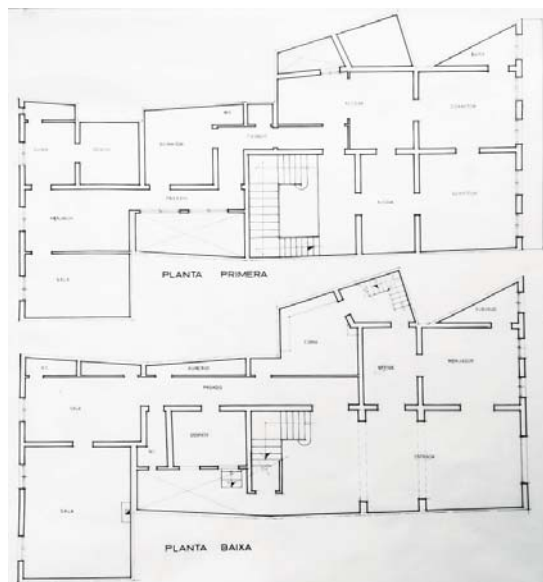
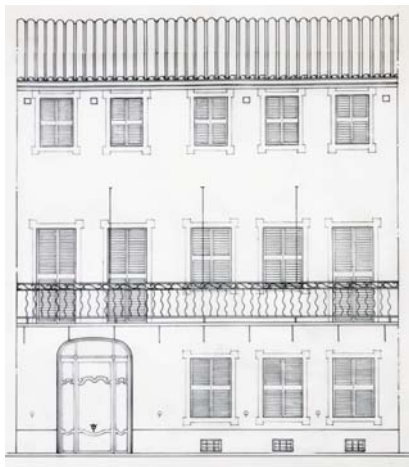
De manera semblant a com passa amb les cases Pons i Soler, o a la Rectoria de Santa Maria, la façana, plana, es completa amb un balcó corregut lleuger de forja. L'escala, representativa, es situa al bell mig de les fondària edificable, mentre que les sales al port assumeixen l'important desplaçament de la parcel·la.

43

c. d'Isabel II, 10, MAÓ

Bibliografia 16, 38, 52

Font: Arxiu Històric del COAIB - Menorca

01,
Façana al c. d'Isabel II. Dibuix
de Francesc Garcia Arbós. Arxiu
Històric del COAIB-Menorca

02
Plantes al c. d'Isabel II. Dibuix
de Francesc Garcia Arbós. Arxiu
Històric del COAIB-Menorca

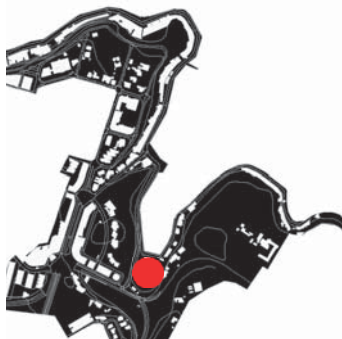
03
Imatge de la façana al port de la
casa. Fotografia de l'autor

1856

1900

1856

LA INDUSTRIAL MAHONESA

Primera exemple d'indústria civil del port de Maó i l'illa, després de la primigènia indústria naval militar que havia representat l'Arsenal de la riba Nord del port. Dedicada a una fàbrica tèxtil, va ocupar bona part de treballadors de les poblacions de Maó i Es Castell fins a la seua tancament, l'any 1905, associat a la fallida del Banco de Mahón.

L'edifici, d'una gran sola planta amb els shed's característics de les construccions industrials, destaca per la representativitat que, des del mar, li atorga el seu cos avançat d'oficines i d'accés. Una façana tripartita amb frontó central, invers a la lògica d'aquest primer cos del conjunt, i que va ser profusament representat per pintors com Font i Vidal o Bernardo Pax. L'any 1920, aproximadament, va aser enderrocada

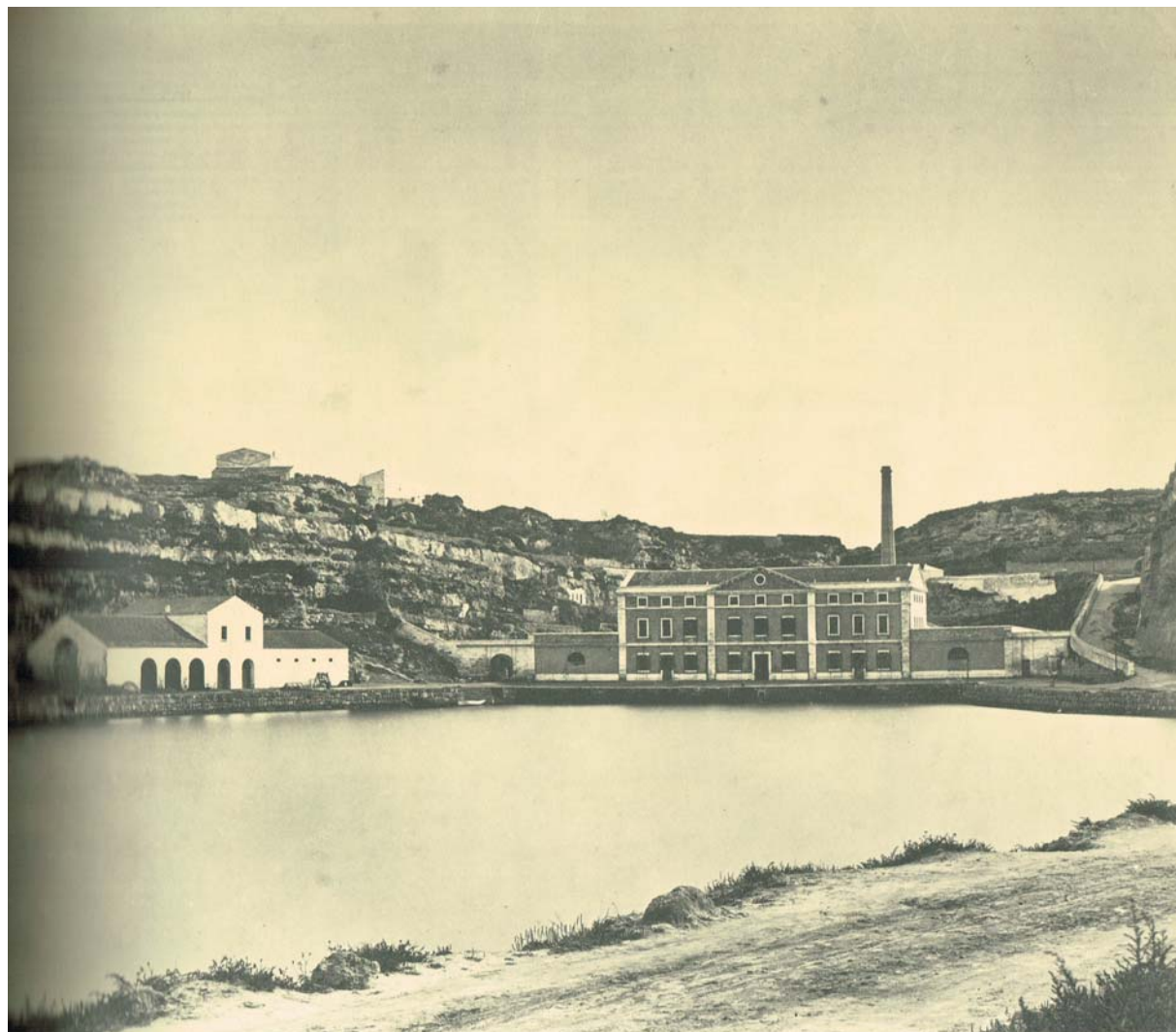
44

Plana de Cala Figuera, MAÓ - ES CASTELL
Mestre d'Obres, desconegut, 1856
La Industrial Mahonesa de tejidos, Sociedad Fabril Anónima, promotora

Bibliografia 07, 16, 41, 42, 57

Font: Col F. Cardona Goñalons, Casino Mahonès, Museu de Menorca, Biblioteca Virtual de Prens, Arxiu Sturla, Arxiu Benjamí Careras Font

144 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

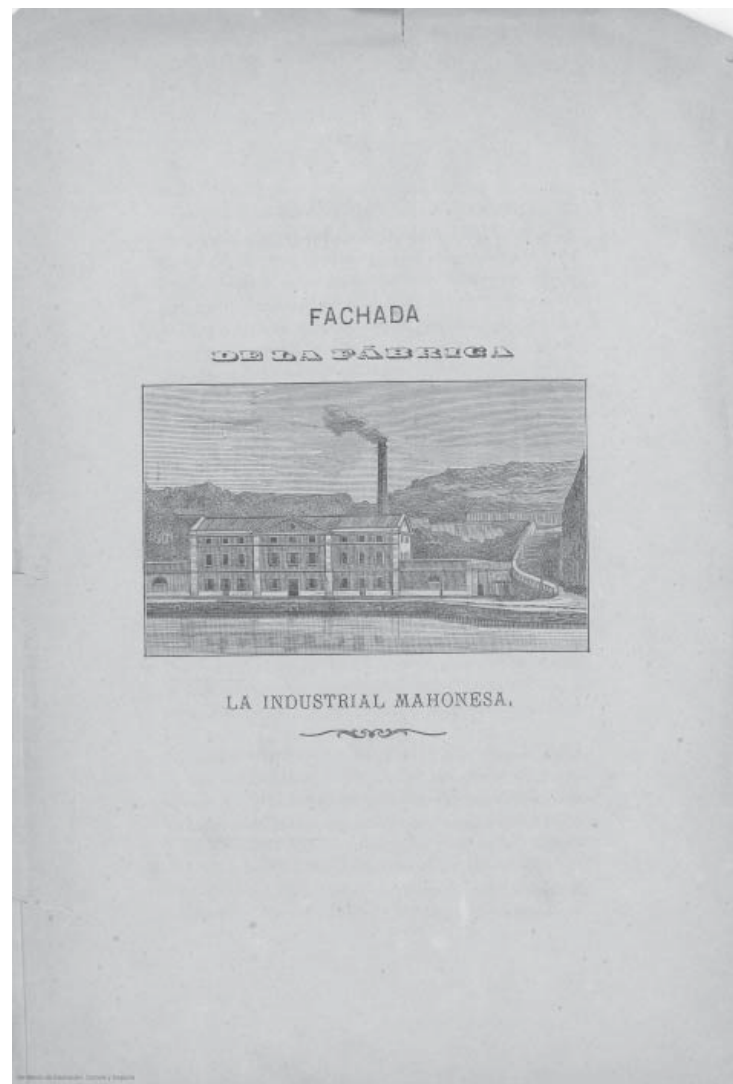
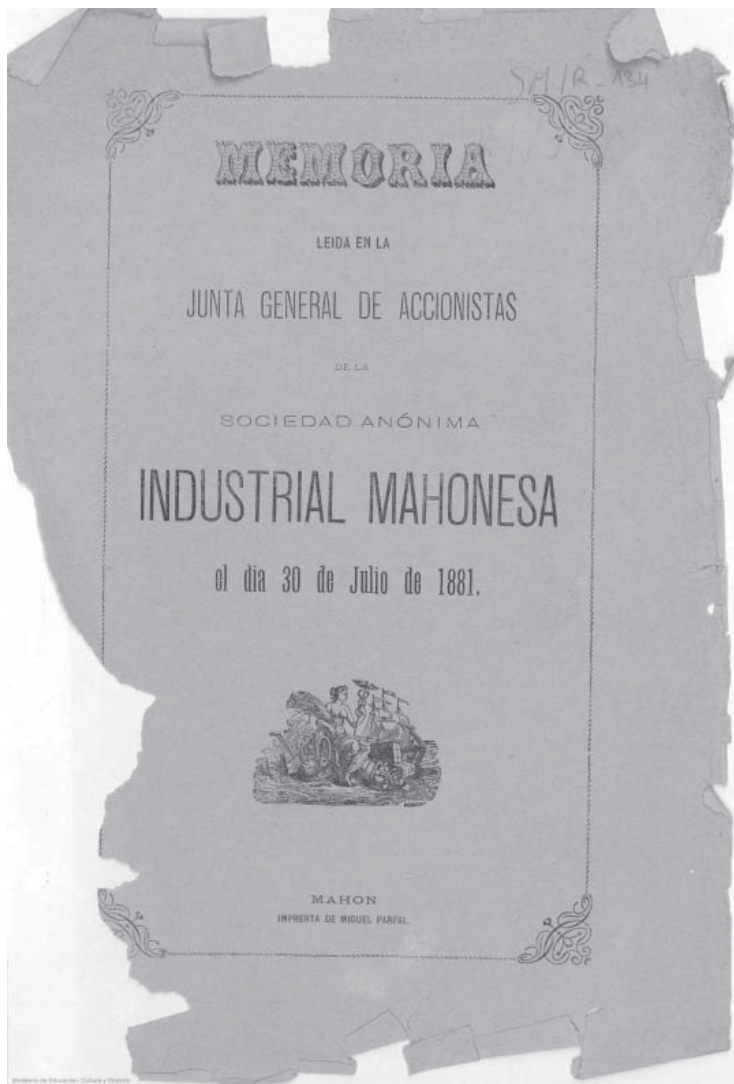

01

Foto, grafia de la façana de La Industrial Mahonesa. Autor desconegut. Col. F. Cardona Goñalons, a *La Ciutat des del Carrer* (Domènech, Gomila, Martínez, Seguí)

02
Yndustria Mahonesa. Obra de
Joan Font i Vidal. Col·lecció
Casino Maonès. Es coneix un
altra obra gairebé idèntica atri-
buida a Bernardo Pax (Museu
de Menorca)

03, 04

Memoria de la Junta General d'Accionistes de 30 de Juliol de 1881. Biblioteca Virtual de Prensa

05
Títol d'acció de La Industrial Mahonesa, Sociedad Fabril Anónima. 30 d'Abril de 1880. Col·lecció Benjamí Carreras Font.

06
Fotografia presa des de la corba de Cala Figuera de la ctra. Maó - Es Castell. Arxiu Sturla. 1900 circa

06
Fotografia presa des del penya-segat, vessant d'Es Castell. Arxiu Sturla. 1900 circa

1863

BATERIES DE LA MOLA

Bateries construïdes fora de l'àmbit de la Fortalesa de la Mola, per reforçar, probablement, la capacitat de batre l'entrada al port des del Nord, davant la limitació d'abast des d'una fortalesa encara no acabada.

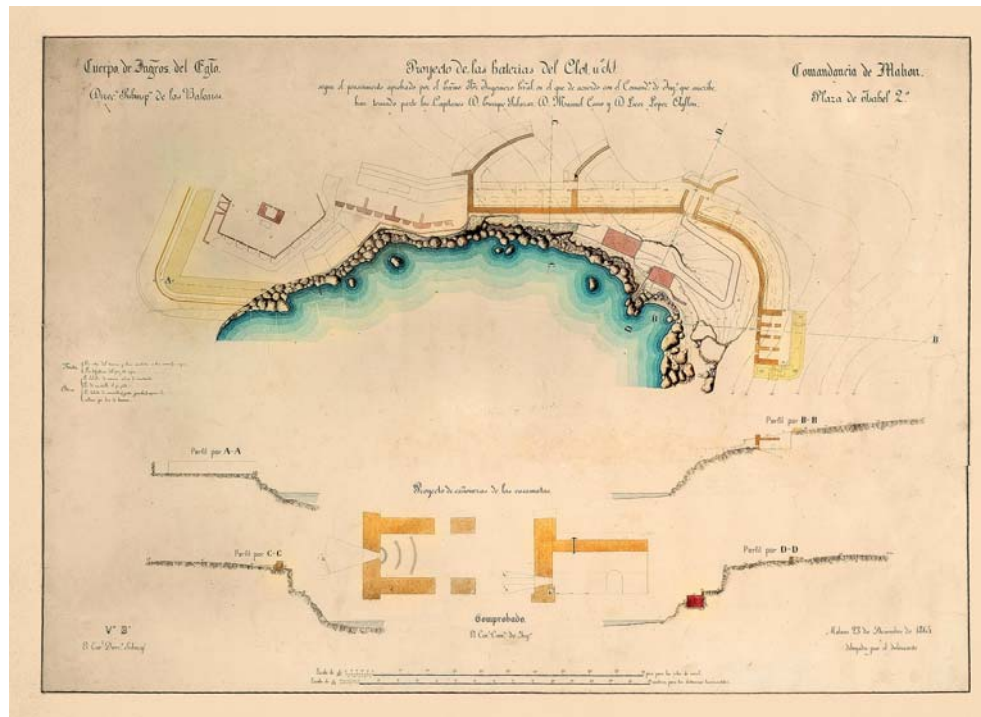
Entraran en desús, per a ser desmantellades, a finals del segle XX.

45

Península de la Mola. El Clot, MAÓ
1863, Cuerpo de ingenieros del Ejército

Bibliografia 27, 89

Font: Arxiu del Museo Militar de Menorca

01

Vista de les bateries des del mar.
Fotografia de l'autor

02

"Proyecto de las Baterias del Clot". 1863, cuerpo de ingenieros del ejército. Arxiu del Museo Militar de Menorca.

1871 BANYERS DE PEDRA

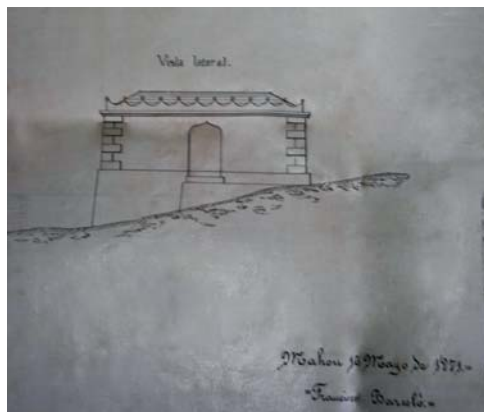
Primer exemple construït i documentat de l'ús del port com a espai de lleure, recreatiu, i alhora entenen el bany com un acte de salut i íntim.

La construcció, característica per les seves 7 arcades que -gairebé- emergeixen des del mar, permet fins i tot, avui, l'accés amb embarcació al seu interior. El conjunt es completa amb un habitatge, avui casa de vacances, al nivell superior, amb accés des del terrat.

46

c. de Riupla, 25-29. S'Altre Banda MAÓ
1871, Francisco Barceló, Mestre d'obres

Bibliografia 125
Font: Col·lecció Alfons Méndez

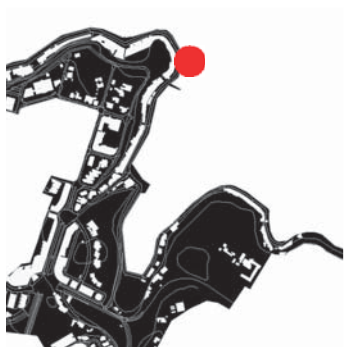

01
Detall del Projecte dels Banyers de Pedra promogut el 1871 per Francisco Barceló. Col·lecció Alfons Méndez

02, 03, 04
Imatges generals i de detall dels banyers. Fotografies de l'autor

1873

MAGATZEM A LA PUNTA DE CALA FIGUERA

Un dels primers magatzems documentats a l'Arxiu Històric de Maó de Baixama. Al moll de Llevant, presenta la característica parcel·lació de trast (5.5 m), aproximadament.

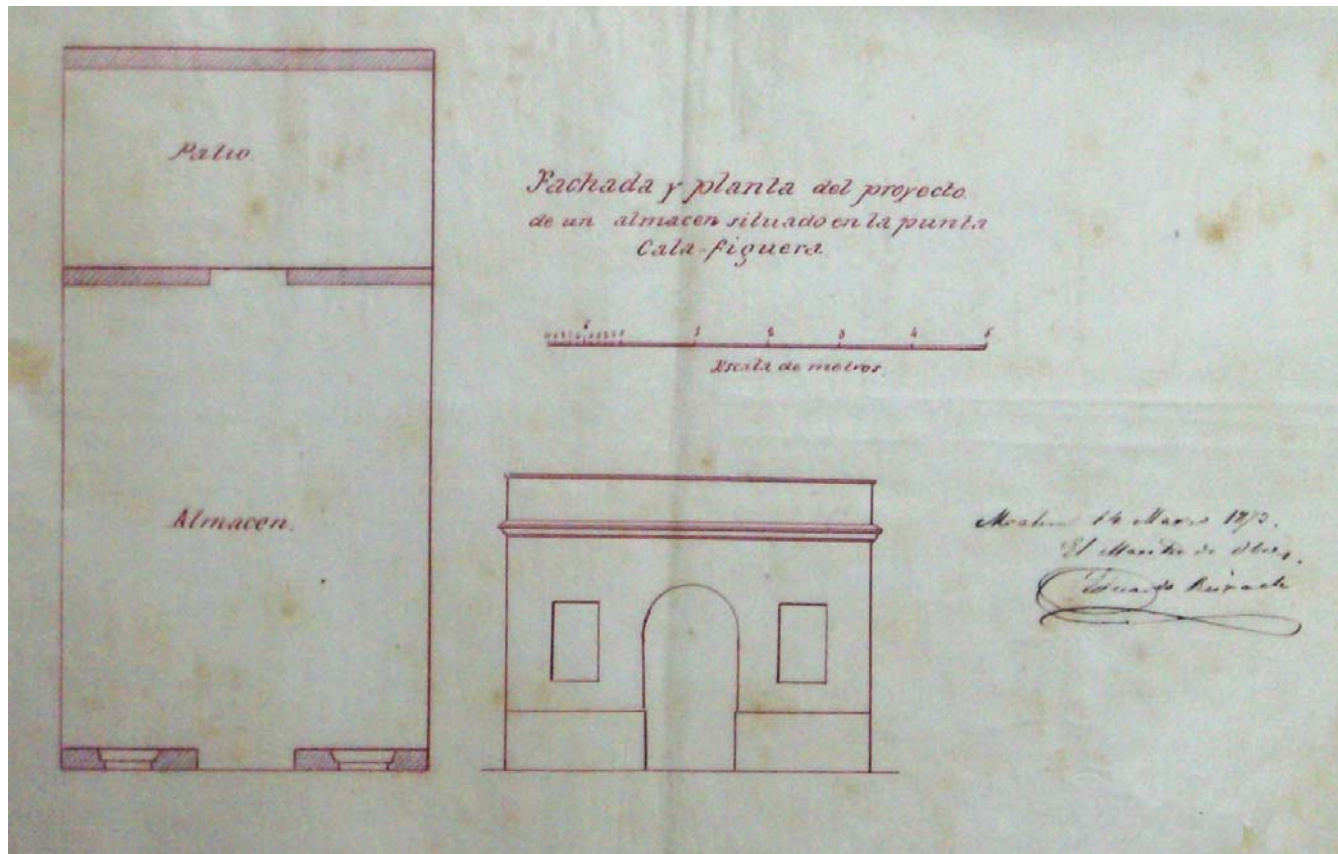
Construït sota la direcció del mestre d'obres Eduardo Riudavets. Amb una senzilla façana de porta central coronada per un arc de mig punt, i dues finestres a banda i banda, es caracteritza per un sol únic espai -almacén- que lliura de la base del penyal amb un pati. Molts d'aquets magatzems es dedicaven a dues activitats: la gestió de les càrregues de cereals, o com a drassanes de petites activitats navals, albergant la feina dels mestres d'aixa.

47

P. Cala Figuera, Moll de Llevant, s/n MAÓ
1873, Eduardo Riudavets, Mestre d'obres

Bibliografia 51

Font: Col·lecció Albert Martínez

01

"Fachada y planta del proyecto de un almacén situado en la punta de Cala Figuera". Exp. Llicències Policia Local 023/1973. Arxiu Històric de Maó. Col·lecció Albert Martínez

1873

CASA A LA RAMPA DE L'ABUNDÀNCIA

Casa que existia al número 34 de la desapareguda Rampa de l'Abundància, que resol·lia la davallada a Baixamar segons traçat, recte, des del portal de Mar, on ara s'hi troba la Costa de Ses Voltes.

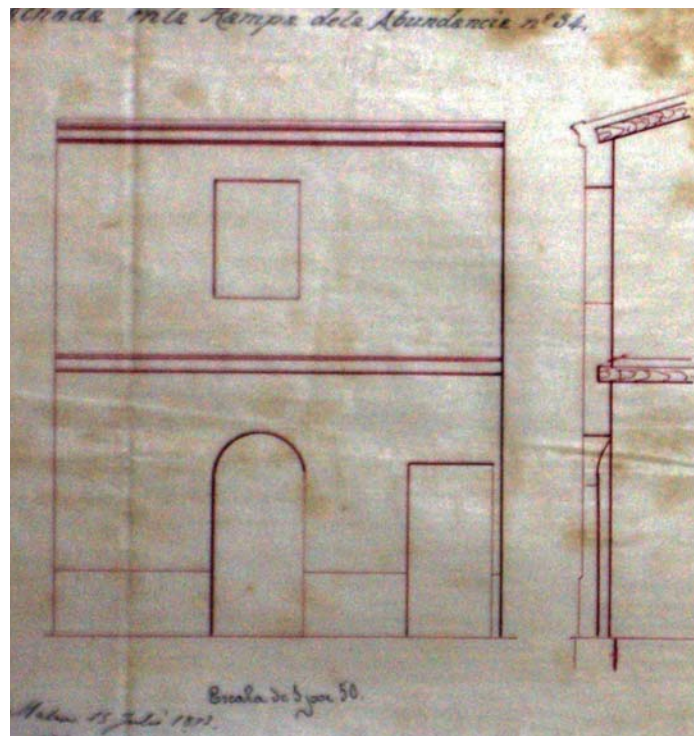
El document representa els treballs per fer-hi una nova façana, ben senzilla, composta només per dues portes en planta baixa i una finestra, central, en planta primera. La casa devia ser enderrocada als voltants de 1940, desenvolupant els treballs previs per a la construcció de la nova costa.

48

Rampa de l'Abundància, 34. MAÓ
Costa i edifici enderrocats
1873, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 51

Font: Col·lecció Albert Martínez

01

"Fachada en la Rampa de l'Abundància, 34". Exp. Llicències Policia Local 023/1973. Arxiu Històric de Maó. Col·lecció Albert Martínez

02

Vista de la Rampa de l'Abundància abans del seu enderroc. 1910, circa. Fons Salvador Almirall. Arxiu d'Imatge i So.

1875 "PROYECTO DE RENOVACIÓN DE CADENAS Y MUERTO" Y MUERTO"

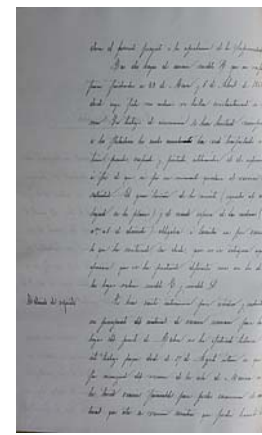
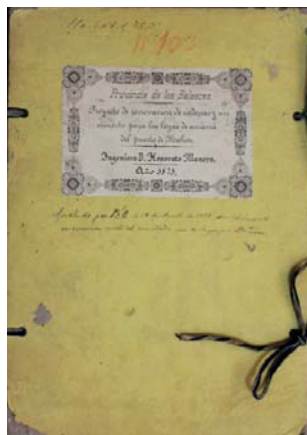
Un dels primers projectes d'infraestructura per al port documentats de la Junta de Obras del Puerto de Palma per a Maó, encarregada de la gestió d'obres dels ports d'interès general i d'abric dels ports de Balears del de la reforma administrativa liberal de 1868, que substituïa l'anterior Servicio de Obras Públicas (Soler, 2004).

El projecte d'Honorato Manera recull només les obres per a disposar una cadena física de tancament del port.

49

Boca del port de Maó
1875, Honorato Manera, enginyer

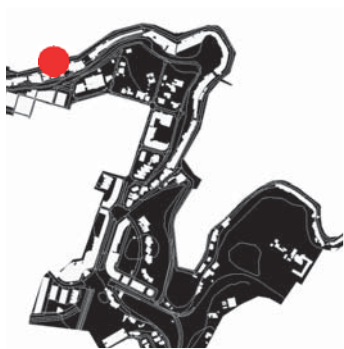
Bibliografía 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears. Delegació de Maó - AHAPB Maó

01
"Proyecto de renovación de cadenas y muerto para las boyas de amarre del puerto de Mahón". 1875, Honorato Manera, Ingeniero. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - AHAPB Maó. Portada i memòria

02
"Proyecto de renovación de cadenas y muerto para las boyas de amarre del puerto de Mahón". 1875, Honorato Manera, Ingeniero. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - AHAPB Maó. Plànol

1877 REFORÇ DE TALÚS AL MOLL DE LLEVANT

Projecte de consolidació de la trobada d'un magatzem de Baixamar amb el talús construït per a contenir la costa llarga de davallada al port. El reforç es realitza a base de disposició de rocalla en massa.

El projecte, en qualsevol cas, anticipa un dels principals problemes encara vigents al port, els desprendiments i contenció del penya-segat de la riba Sud, i de les seves obres associades, d'importants efectes sobre els magatzems dels molls.

50

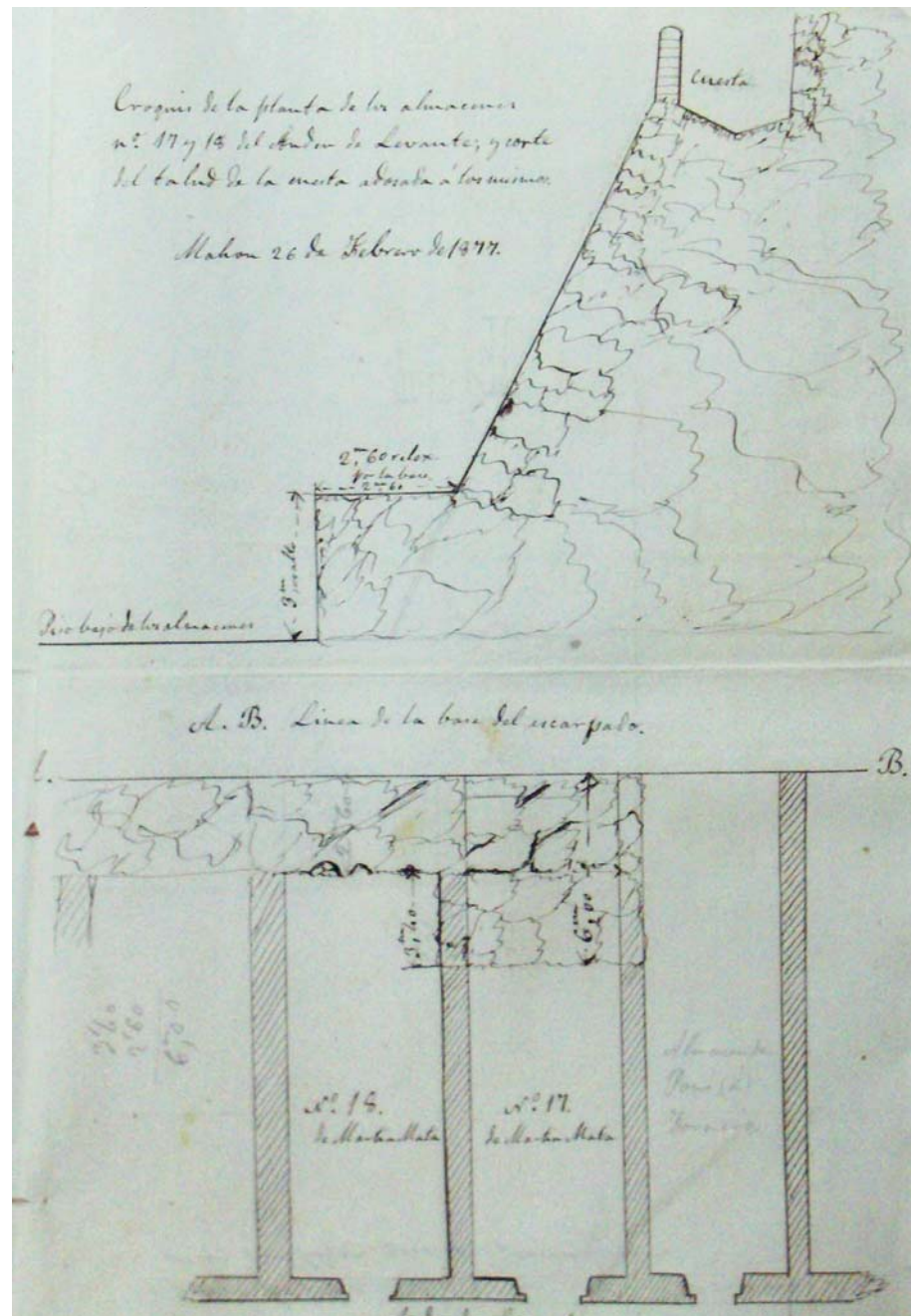
Moll de llevant, 17 i 18 MAÓ
1877, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 51

Font: Col·leccio Albert Martínez; Arxiu Històric de Maó - AHIM

01

Croquis de la planta de los almacenes nº 17 y 18 del Andén de Levante; y corte del talud de la cuesta adosada a los mismos. Arxiu Històric de Maó. Llicències de la policia municipal.

1879

“PROYECTO DE LIMPIA DEL PTO DE MAHÓN”

Primer projecte de neteja de calats i dragatge documentat al port de Maó. Redactat per Honorato Manera, enginyer de la Junta de Obras del Puerto de Palma, encarregada de les obres dels ports de Balears.

El projecte centra el dragatge bàsicament en dos àmbits del port: Cala Teulera, entre les penínsules de Felipet i la Mola, i la zona de colàrsega, a toca del pont que crea el torrent de St. Joan i porta fins a la riba Nord.

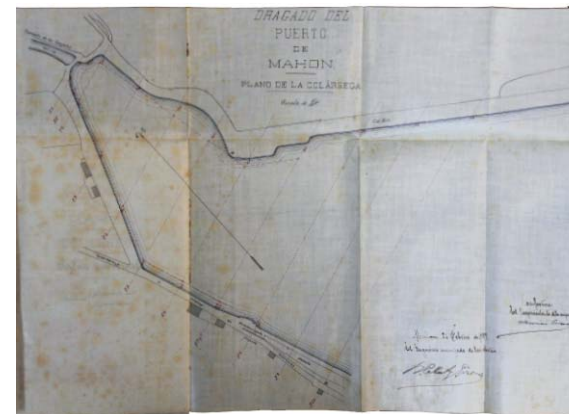
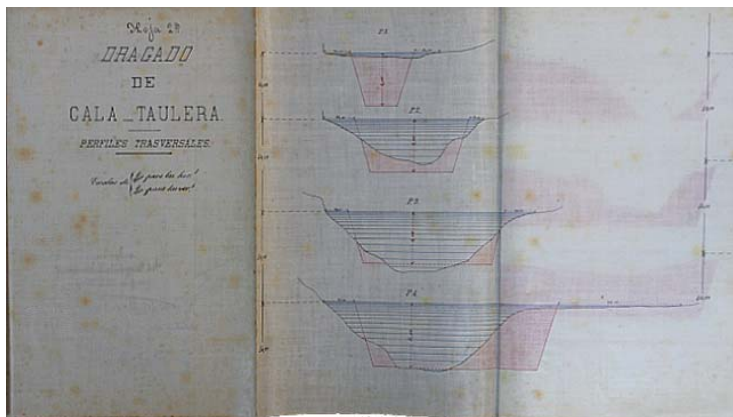
Destaca el detall amb què es redacta tot la successió de perfils transversals, indicant amb precisió les batimetries i les fondària a dragar en cada tram.

51

Port de Maó
1879, Honorato Manera, enginyer

Bibliografia 1, 86

Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Menorca; Col·lecció Benjamí Carreras Font

01, 02

“Proyecto de Limpia del Puerto de Mahón”. 1879, Honorato Manera. Dragado de Cala Teulera y Colàrsega. Arxiu Històric d'APB - Menorca

03

“Proyecto de Limpia del Puerto de Mahón”. 1879, Honorato Manera. Planta General Col·lecció Benjamí Carreras Font

04, 05, 06
 "Proyecto de Limpia del Puerto de Mahón". 1879, Honorato Manera. Index de plànols i seccions transversals. Arxiu Històric d'APB - Menorca

07
 "Proyecto de Limpia del Puerto de Mahón". 1879, Honorato Manera. Memòria. Arxiu Històric d'APB - Menorca

1883

ALFARERA AL VAPOR

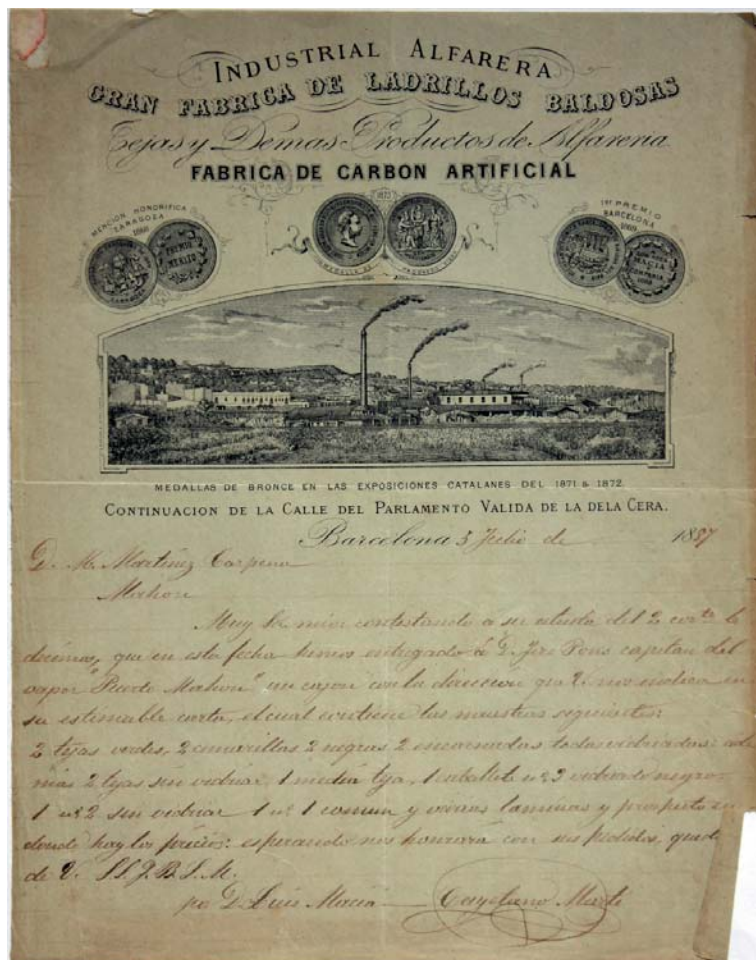
Diverses fonts (Bennàssar - Puertas, 1992; Méndez - Hernández, 2010) assenyalen la presència d'una fàbrica de ceràmica a la riba Nord, a prop de l'antic Arsenal Britànic.

Tot i no haver trobat cap documentació original de la instal·lació, sembla provada l'existència d'aquesta segona fàbrica civil. De probable capital català i vincles amb Barcelona, a la fitxa es reproduïx correspondència de la fàbrica mahonesa amb la central amb seu a Catalunya.

52

Moll des Cós Nou, MAÓ
1883, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 7, 57
Font: Col·lecció Benjamí Carreras Font.

01
Correspondència de l'Alfarera al Vapor amb la central catalana. Barcelona, 5 de Juliol de 1887. Col·lecció Benjamí Carreras

1886

ERMITA DE SANT JOAN DELS VERGERS

Tot i que algunes autors (Pons, 2002) testimonien la possible presència d'una ermita o espai religiós a la mateixa zona en temps d'Alfons III, el segle XVI o XVII, les dades cadastrals situen l'origen d'aquesta modesta església en l'any 1886.

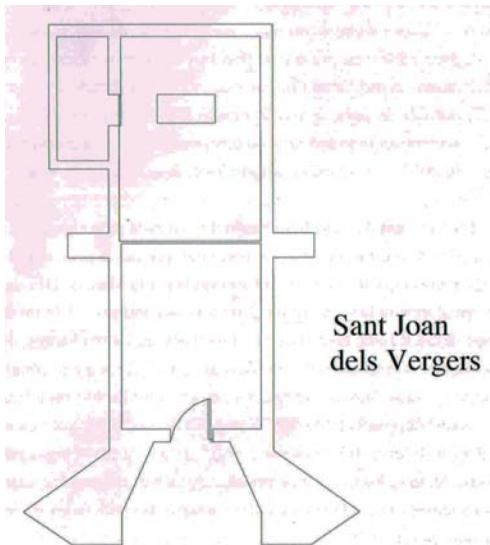
Formada per un curiós frontó, que assumeix el gruix de la portalada com si de dos gran contraforts es tractés, a banda i banda de la porta d'entrada, i una sola nau, l'ermita destaca per la seva rotunditat i netedat volumètrica. Una simplicitat que l'apropa a una mena d'interessant modernitat.

53

Camí de Baix de Sant Joan, MAÓ
1886, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 31, 78

Font: Fons Salvador Almirall, Arxiu d'imatge i So de Menorca

01

Planta de l'ermita. Pons, Llucia, 2002.

04

Imatge d'època. 1905 circa. Fotografia Salvador Almirall (Fons Salvador Almirall, Arxiu d'imatge i So de Menorca)

02

Ajub de Sant Joan. Fotografies de l'autor

03

Vista frontal de la façana.

1887

CASA AL PORTAL DE MAR

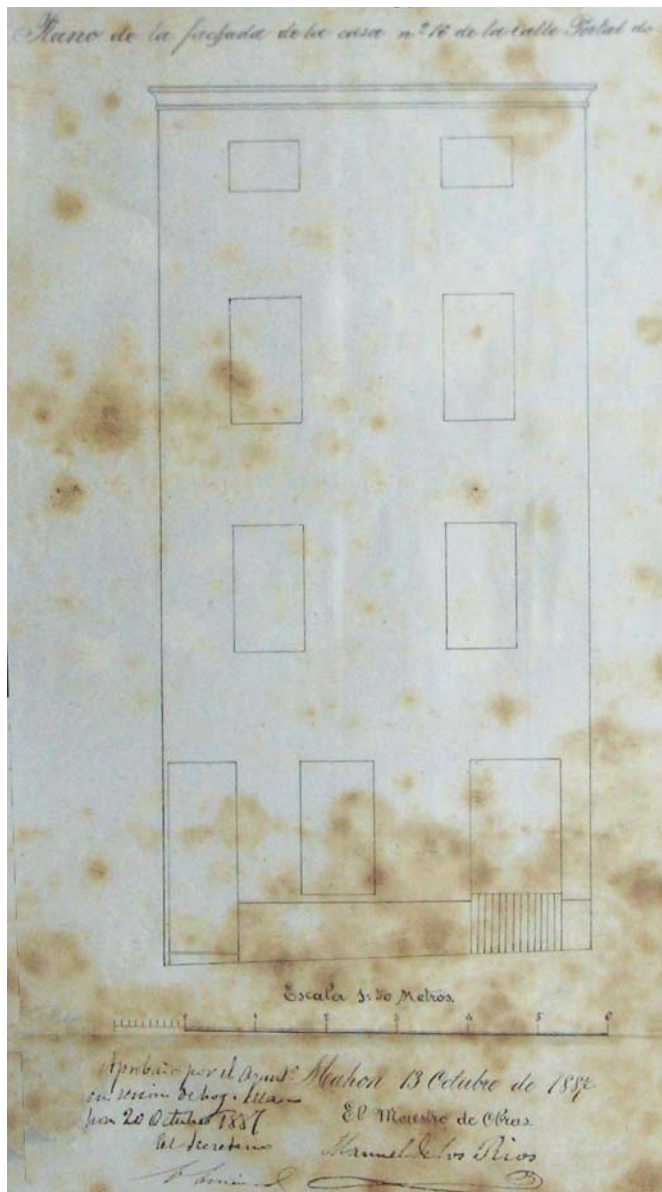
Casa de planta baixa, dos pisos i porxos que es documenta a l'inventari de llicències de policia urbana d'Albert Martínez, trobat a l'Arxiu Històric de Maó.

El projecte és només de façana, signat per Manuel de los Ríos, un dels dos mestres d'obres més important del moment a Maó.

54

Portal de Mar, 16-18
1887, Manuel de los Ríos, Mestre d'Obres

Bibliografia 51
Font: Arxiu Històric de Maó; Col·lecció Albert Martínez

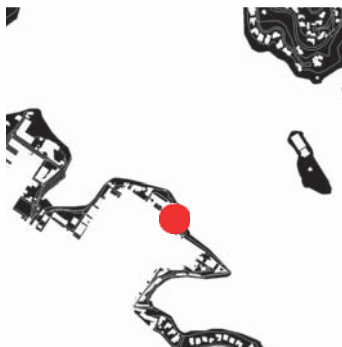

01

"Proyecto de fachada de la calle núm. 16 de la calle Portal de Mar". 1887, Manuel de los Rios. Arxiu Històric de Maó; Col·lecció Albert Martínez

1890 circa - 1989

VILLA MERCEDES (DES CASTELL)

Casa d'estiueig situada en primer línia de mar a l'antic carrer Belleure (avui Bellavista) des Castell.

La casa d'arquitectura compacta i cotundent, és de dues plantes i porxos, amb un porxo avançat cap a llevant, cap al jardí. Un jardí de vocació romàntica que es projecta cap a la boca del port i el Moll den Pons.

Parcel·la parcialment siutada darrera del nou Hotel Hamilton, el conjunt va ser enderrocat a finals dels anys vuitanta per construir-hi un bloc d'habitatges que ocupa gairebé tota la parcel·la.

55

Carrer Bellavista, ES CASTELL

1890 circa, Mestre d'obres desconegut
1989 circa, Enderroc

Bibliografia 49

Font: Col·lecció Diego Pons, Arxiu Sturla,
Jordi & Reynés, Estudi d'Arquitectura

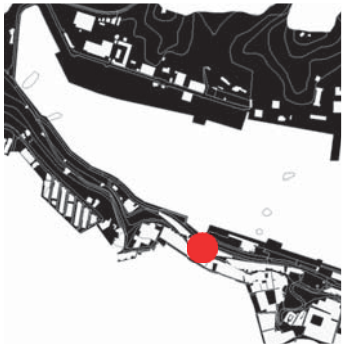
01

Fotografia de Villa Mercedes i del pati posterior, amb el port al fons. Martín, Xavier. 2005: *Imatges del passat: Es Castell*

02

Vista dels jardins des del balcó de la casa. *Menorca, records d'un temps.* Arxiu Sturla

1892-1918 LA ELÉCTRICA MAHONESA

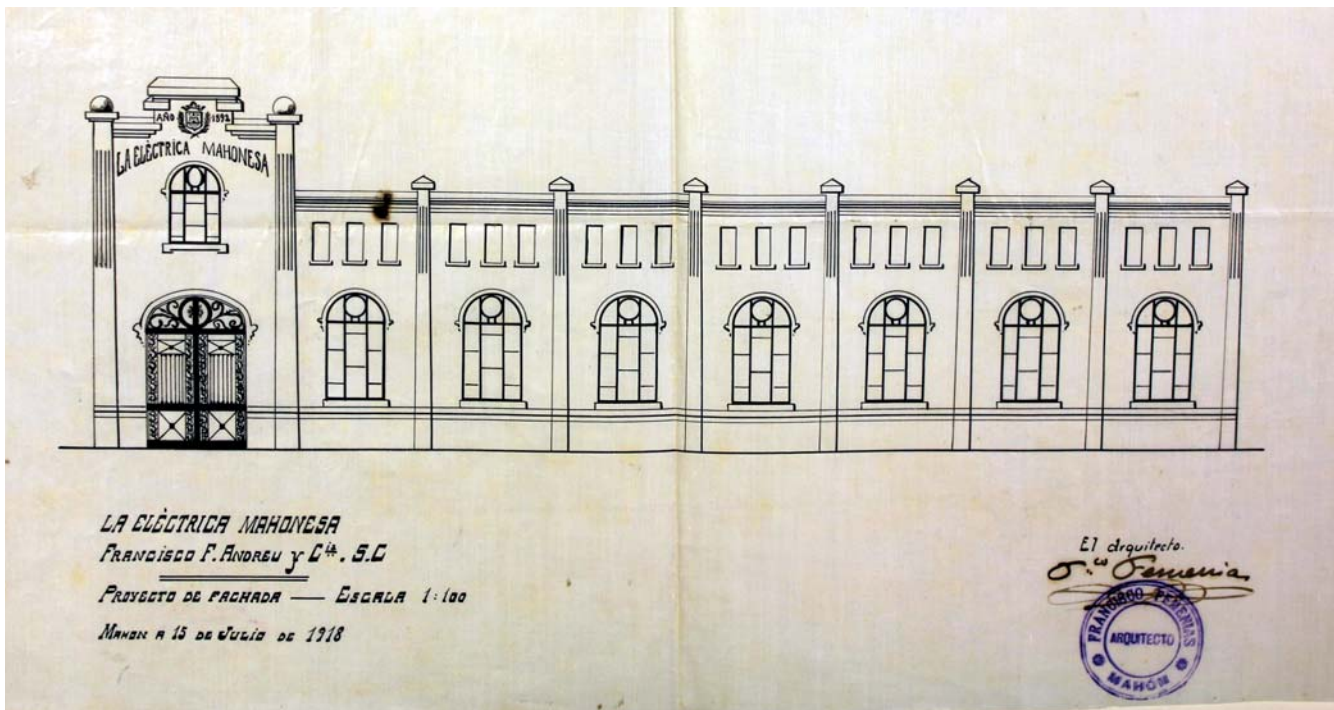
Segon edifici de la primera elèctrica de les Illes Balears, fundada a finals dels anys 1880 per Francesc Fernández Andreu. L'any 1895 l'empresa, La Eléctrica Mahonesa, es traslladarà a Baixamar, on hi incorporarà els nous motors Diésel.

En un context de clara competència, l'any 1918 F. Andreu encarregarà una nova façana, representativa, a l'únic arquitecte present a Maó a l'època, Francesc Femenías. El més interessant de l'edifici és l'assimetria del conjunt, amb l'original edifici d'oficines a l'extrem esquerra de la façana, articulant-se amb el cos lineal amb el recurs de les pilastres. L'edifici construït disposa de 10 mòduls per a la nau, enloc dels 7 dels dibuixos originals

56

Moll de Ponent, 75, MAÓ
1892-1895, construcció
1918, Francesc Femenías, Arqte, Projecte de Façana
La Eléctrica Mahonesa. Francisco F. Andreu i Cia, SC, Promotora

Bibliografia 7, 16, 31, 57, 119
Font: Arxiu Municipal de Maó, Fons Salvador Almirall - Arxiu d'Imatge i So de Menorca

01

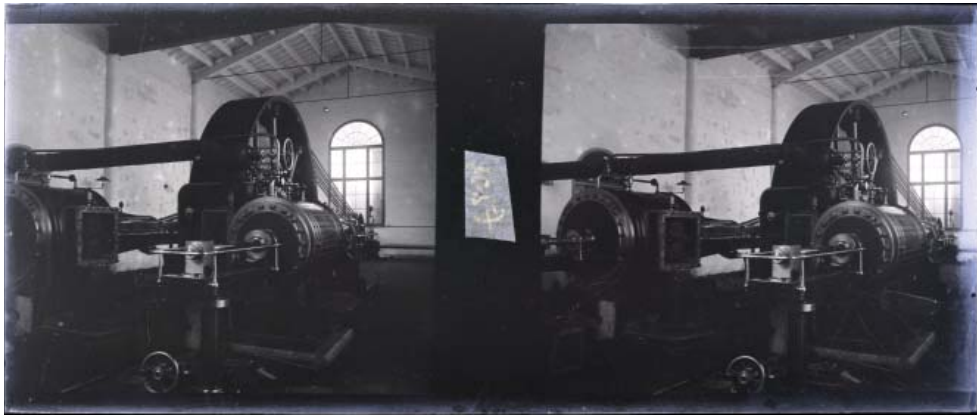
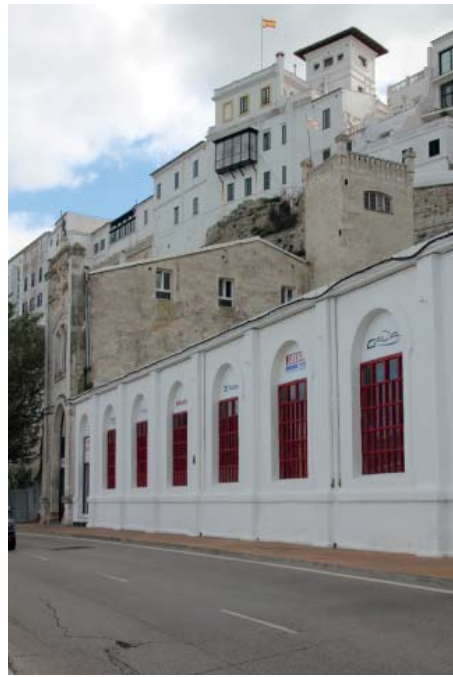
Sol·licitud de Llicència d'obres per a la façana nova i ampliació de 1918. Arxiu Municipal Maó

02

Vista frontal i actual des del mar. Fotografia de l'autor

03

"Proyecto de Fachada de la Eléctrica Mahonesa". 1918, Francesc Femenías, arqte. Arxiu Municipal de Maó

04, 05

Vistes actuals de detall de les façanes. Fotografies de l'autor

06

Sala de Motors Diésel. Fons Salvador Almirall; Arxu d'Imatge i So de Menorca.

1892-1925-1967

FÀBRICA DE GAS

SOCIEDAD GRAL

ALHUMBRADO

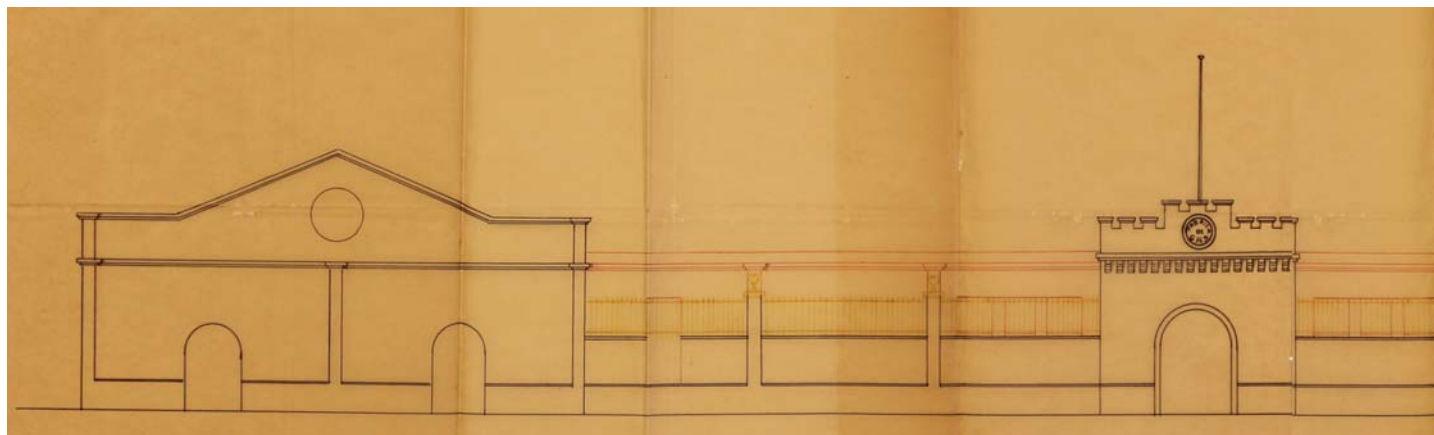
La Sociedad General del Alhumbado, o Fàbrica de Gas, esdevé contemporània a La Industrial Mahonesa, i ahora, la seva gran competidora en l'incipient negoci de la generació d'electricitat.

Situada al Moll de Levant de Baixamar, als peus de Sa Punta, l'any 1925 desenvolupa un projecte de nova façana per tancar el pati, en una nova alineació. Destaca la simetria del conjunt, amb el mur i la portada centrals i dues naus simètriques a dues aigües. Tot i que no se n'ha provat l'autoria, és probable que el responsable del projecte fos Francesc Femenías. A finals dels 60 cessa l'activitat i s'enderroca.

57

Moll de Levant, 216-217, MAÓ
1895, construcció
1925 Ampliació de façana. Mestre d'obres desconegut
1967, cessament d'activitat
1969 circa, enderroc

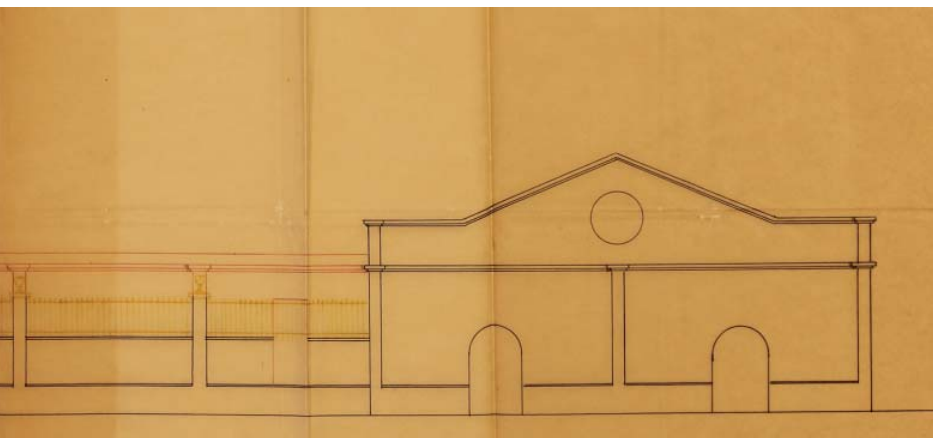
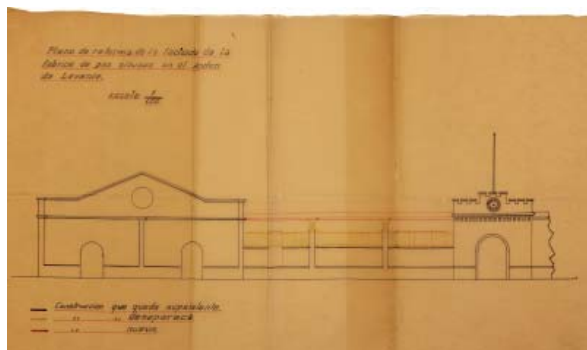
Bibliografia 7, 16, 31, 57, 119, 126
Font: Arxiu Municipal de Maó, Col·lecció Bennàssar - Puertas

01, 02
Solicitud de Licència d'obres per a l'ampliació de la façana de la Fàbrica. 1925. Arxiu Municipal Maó

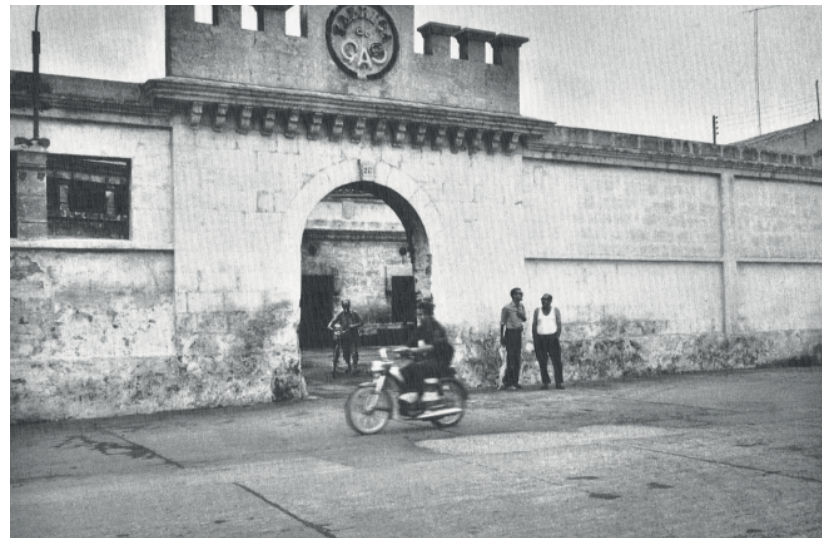
03
Muntatge global de la façana a partir de la simetria del "Plano de reforma de la fachada de la fábrica de gas situada en el Andén de Levante". 1925. Arxiu Municipal de Maó

04
Vista de la fàbrica a la primera meitat del segle XX. Data indeterminada. *Arqueologia industrial a Maó*. Bennàssar - Puertas.

05
"Plano de reforma de la fachada de la fábrica de gas situada en el Andén de Levante". 1925. Arxiu Municipal de Maó

06, 07
Imatges de la fàbrica a mitjans dels anys 60. 1965 circa, Toni Vidal Miquel, fotogràf. *Toni Vidal. Des de dins*. 2018, Catàleg d'exposició.

1893 CASA A CALA CORB

Exemple d'un dels casos de casa d'estiueig que comencen a sovintejar a les voreres d'ambdues ribes, fins i tot al poble des Castell, en aquest cas a Cala Corb.

Havent acollit fins no fa gaire temps el restaurant Aurora, el conjunt destaca per la seva assimetria. Entre el volum vertical de la dreta, i el més llarg de l'esquerra amb el balcó.

La façana vermella i pilastres, cornises i llindars emblancants i diferenciants, elements comuns als dos cossos, així com el mateix tipus d'obertures, retomen unitat a aquesta curiosa edificació.

58

c. Fàbregas, 17, Cala Corb, ES CASTELL
1893, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 81

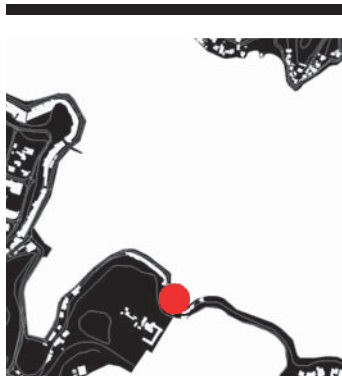
Font: Cadastre (Ministerio de Hacienda);
Catàleg del Patrimoni Arquitectònic des Castell

01, 02, 03

Vistes generals i de detall de la casa de vorera, i de l'escala que li permetia la baixada al moll de Cala Corb. Fotografies de l'autor

1894 MERENDERO LLANSÓ

El Merendero Llansó del Fonduco, i la fabulosa documentació gràfica que ens ha arribat, és probable que sigui el millor exponent de l'ús del port de Maó com a espai recreatiu i de lleure.

L'edificació era ben senzilla: una casa adossada al penyal i una de les escales que connecten amb el Repòs del Rei i, el més singular, un porxo avançar a dues aigües, aixecat un metre respecte la rasant del moll. El porxo era ben característic per l'estructura lleugera de pilars de fusta, en algunes èpoques trinagulada, que suportava la coberta i el frontó en gelosia. Una barana en forma d'aspes completava l'escena.

Es desconeix el moment de la seva desaparició i enderroc

59

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1894 circa, Mestre d'obres desconegut
Data indeterminada, Enderroc

Bibliografia 82, 127
Font: Fons Salvador Almirall, Arxiu Sturla

01, 02

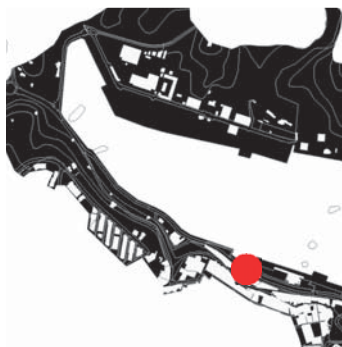
Vista dels prohoms de l'època gaudint del repòs i el lleure al Merendero. Fotografia, Salvador Almirall. Fons Salvador Almirall, Arxiu d'imatge i So de Menorca.

03

Vista dels prohoms de l'època gaudint del repòs al Merendero. S'aprecia un canvi en l'estructura del pòrtic. *Menorca, record d'un temps.* Arxiu Sturla.

1895

TALLER DE FUNDICIÓ AL MOLL DE PONENT

Taller de fundició al moll de Ponent en un magatzem ocupat parcialment, a dia d'avui, per el Bar Akelarre.

La façana, de planta baixa i primer pis, i simètrica, amb portes a banda i banda d'arcs rebaixats, destaca per presentar totes les finestres coronades amb un arc de mig punt. Una cornisa superior remata el conjunt.

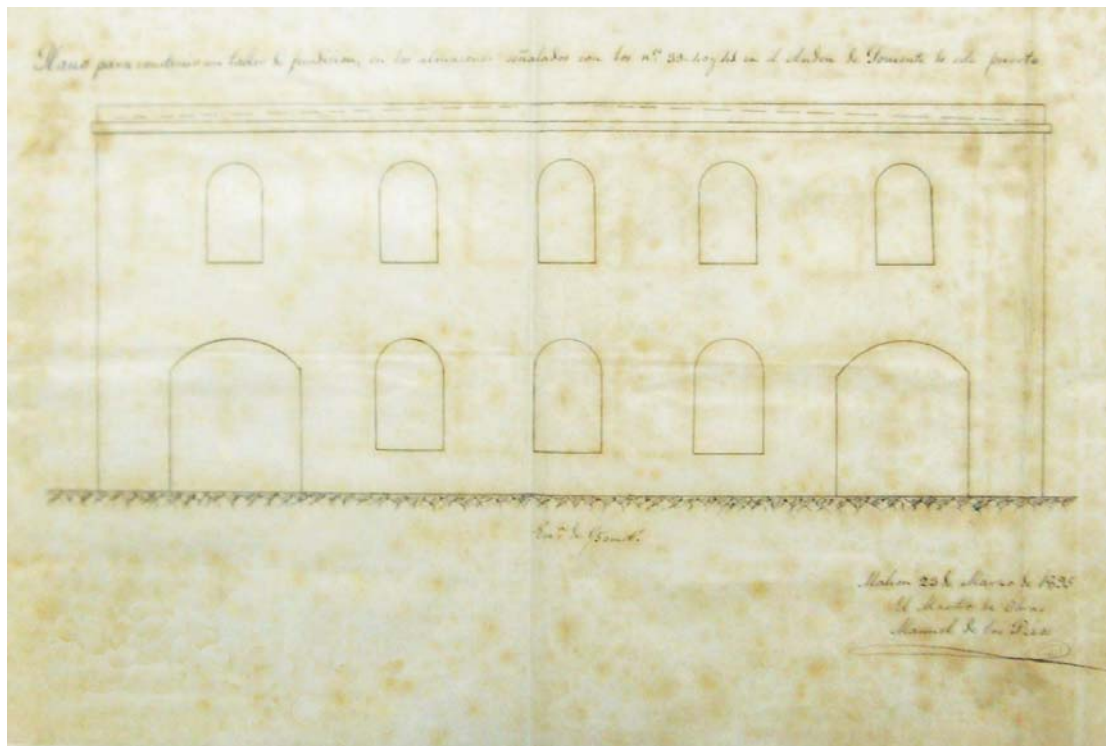
El cas testimoni, altra vegada, l'ús profusament industrial de les edificacions de Baixamar.

60

Moll de Ponent, 39, 40, 41 MAÓ
1895, 25 de Març. Manuel de los Ríos,
Mestre d'Obres.

Bibliografia 51

Font: Arxiu Històric de Maó; Col·lecció Albert Martínez

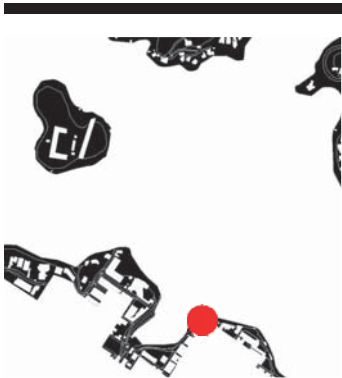

01

"Plano para construir un taller de fundición en los almacenes señalados con los n.º 39, 40 y 41 en el Andén de Poniente del puerto". Licències de Policia Urbana, exp 001/1895. Arxiu Històric de Maó. Col·lecció Albert Martínez

1895 - 1970

CASA FDEZ. TERRÉS

Casa singular situada sobre el penya-segat de Cala Corb, a l'extrem oriental de la cala.

És possible que realitzés en alguna data anterior a la citada, alguna tasca de vigia, possibilitat aquesta no probada. Des de finals del segle XIX i fins avui, s'ha emprat com a casa d'estiueig de la Família Fernández Terrés.

Com l'antiga duana del Moll den Pons, la façana és vermella, carredada a les cantonadaes amb elements constructius emblancats. És destacable el seu notable jardí, paral·lel a la costa

61

c. Bellavista, 1 ES CASTELL
1895, Mestre d'obres desconegut
1970, Reformes

Bibliografia (25)
Font: Família Fernández Terrés.

01, 02

Vistes des del penya-segat de Cala Corb i des del Mar de la casa. Fotografies de l'autor

1895

CASA MARTÍN

Casa d'estiueig de la família Martín, situada al carrer de Cala Corb, a la davallada cap a la cala.

Destaca per la seva compacitat i noblesa, amb un balcó lleuger, amb baranes i mènsules de forja, que recorden les solucions constructives de les cases burgeses i senyorials del primer tram del c. Isabel II de Maó.

Les obertures de balconeres i finestres, amb persianes, són també de proporció vertical interessant. Una cornisa perimetral que dóna la volta a les dues façanes atorga monumentalitat a la casa i resol hàbilment, la presència en cantonada d'una edificació amb coberta de dues aigües en un sol

62

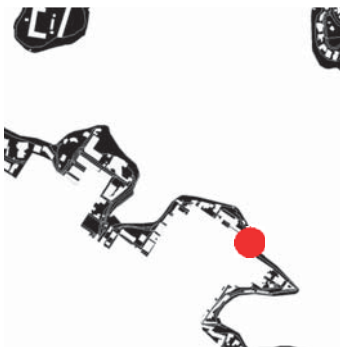
Carrer de Cala Corb, ES CASTELL
1895, Construcció, Mestre d'Obres desconegut

Bibliografia 81
Font: -

01, 02
Vista de la casa. 2017, fotografies de l'autor

1895 circa CASA MIRAMAR

Casa d'estiueig situada a l'entorn de l'Hotel Carlos III. D'extrema senzillesa, un sol volum a dues aigües que manifesten la façana a mar, vermella i de tres forats (porta central i dues finestres), com si d'un frontó es tractés, amb el nom de la casa i una petita ornamentació de coronament.

El més interessant de la caseta és el jardí, aterratjat en pendent cap al mar, que s'organitza davant de la façana.

63

Vorera sud, zona del Carles III, ES CASTELL
1895 circa, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 81
Font: -

01, 02
Vistes exteriors de la caseta. Fotografies de l'autor.

1895 - 1967

ES CAU

Una de les petites coves de la vessant occidental de Cala Corb, antigament emprades com a magatzem de barques i arts de pesca, reutilitzada des de 1967 com a bar.

El canvi d'ús es produeix amb l'arribada d'un turisme incipient, que fan des de llavors un lloc recurrent com espai de difusió de la cançó menorquina, moviment musical que es consolida als 60.

L'espai es caracteritza per la seva excavació directa de la roca calcària, vista. En contrast, la modesta façana es presenta com un pla arrebossat, blanc, superposat.

64

Moll de Cala Corb, ES CASTELL
1900, Construcció, Mestre d'Obres. des-
conegut

Bibliografia (25)
Font: Pàgina web de Facebook "Bar Es
Cau", Menorca. Diari Insular

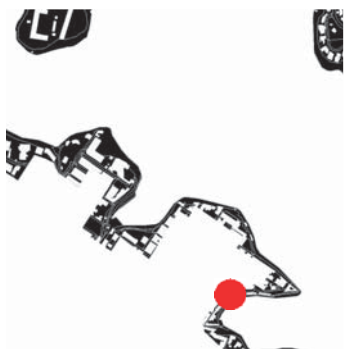
01, 02

Vista exterior de la façana de la cova des Cau. 2017, fotografia de l'autor

02, 03

Vistes interiors de la cova, adaptada com a bar. Pàgina web de Facebook "Bar Es Cau"

1895 circa CASA A CALES FONTS

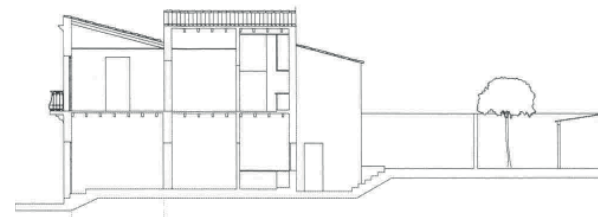
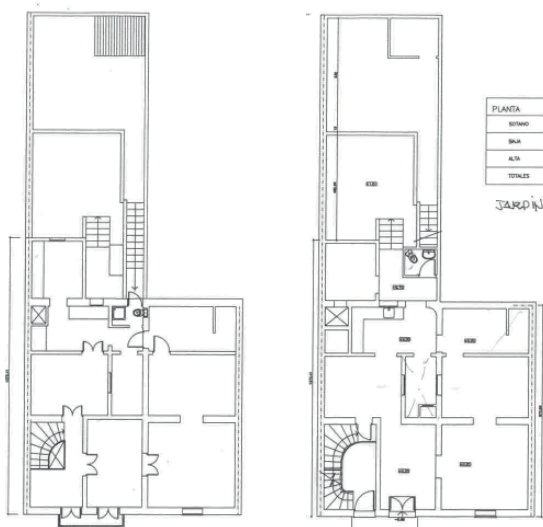
Casa notable de la façana del c. de la Font des Castell, així és de la façana dalt del penya-segat de Cales Fonts. Són interessants la seva escala interior, de marbre i forja; els mosaics del paviment; i la façana, que ben resolta, preten amagar el fet que l'obra en realitat parteix de reformar i ajuntar dues finques independents, com posa de manifest la planta.

Tot i haver passat a mans d'un grup inversor immobiliari, els darrers anys, la finca manté el seu caràcter original, amb els estucats, alicatats i fusteries, de notable qualitat.

65

Carrer de la Font, ES CASTELL
1895 circa, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 81
Font: Finques Armengol

01, 02, 03, 04

Vista exterior de façana, i interiors de la casa. 2014, Fotografies de l'autor.

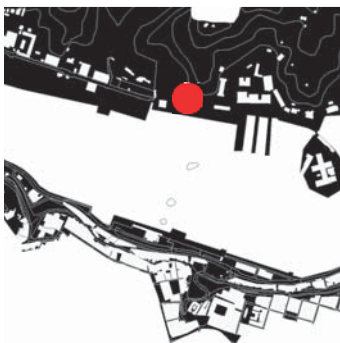
05, 06

Plantes de la casa. ARU Arquitectura (Nando Pons, arquitecte)

07, 08

Secció longitudinal i façana de la casa. ARU Arquitectura (Nando Pons, arquitecte)

1895-1904-1910 LA MAQUINISTA NAVAL - SOCIEDAD AN- GLO-ESPAÑOLA

Un dels principals exponents de la primera industrialització del port de Maó i Menorca. Lligada a les pre-existència de l'antic arsenal britànic, una drassana en la que durant el segle XIX s'hi construeixen diversos vapors, a finals d'aquest segle s'hi instal·la aquesta fàbrica, de capital català, que es dedicarà a construir motors per a vaixells.

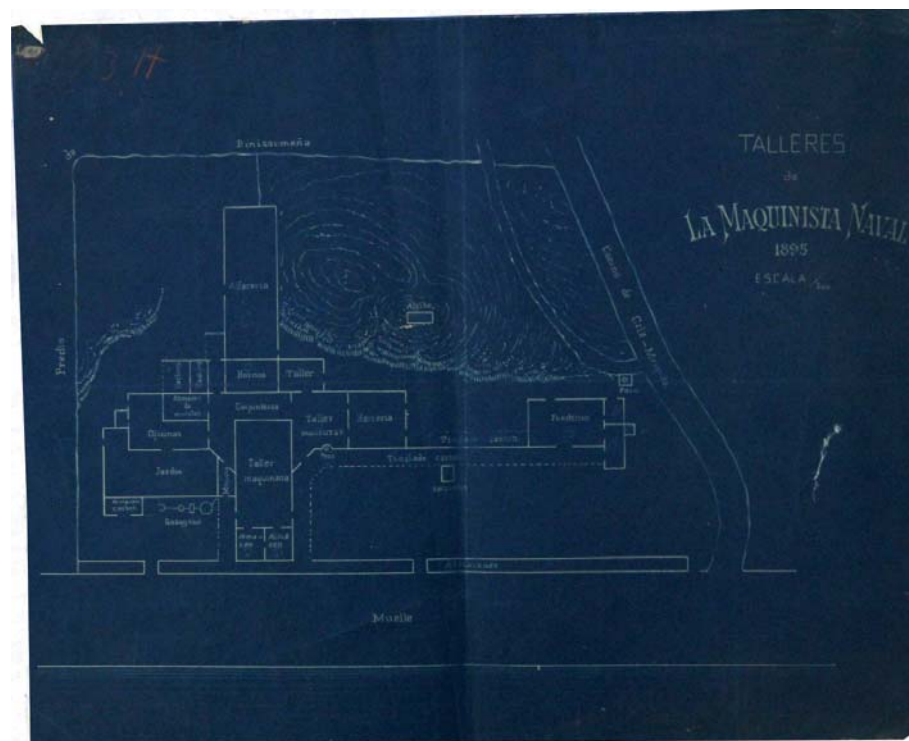
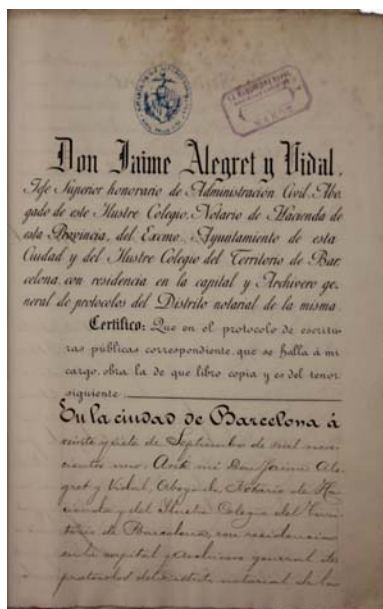
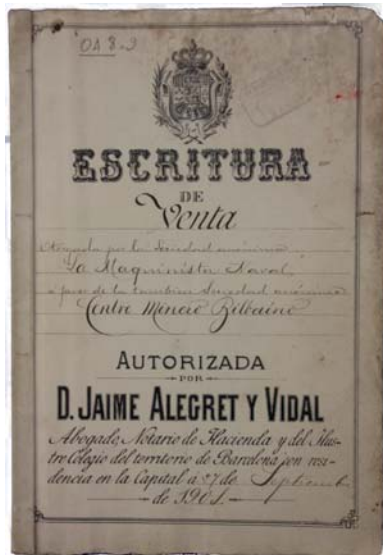
El plànol rescatat de l'Arxiu Històric de Maó, i una famosa fotografia des del centre de la ciutat, mostren un complex format per diversos pavellons formant una primera organització en forma, aproximada, de T, entre els molls i els turons posteriors. En canvia el nom de la sociaetat, l'edifici s'ampliarà i reformarà la façana del conjunt.

66

Cós Nou, MAÓ
1895, construcció, m
1904 Reformes; 1910 circa, enderroc

Bibliografia 7, 16, 24
Font: Arxiu Municipal de Maó, Col·lecció Benjamí Carreras Font, A. Buenaventura

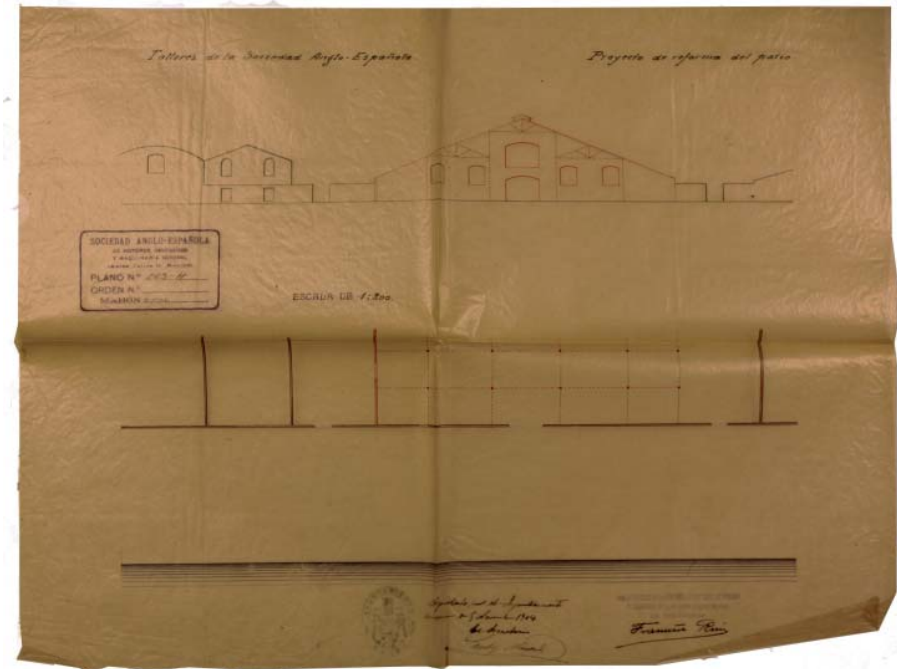
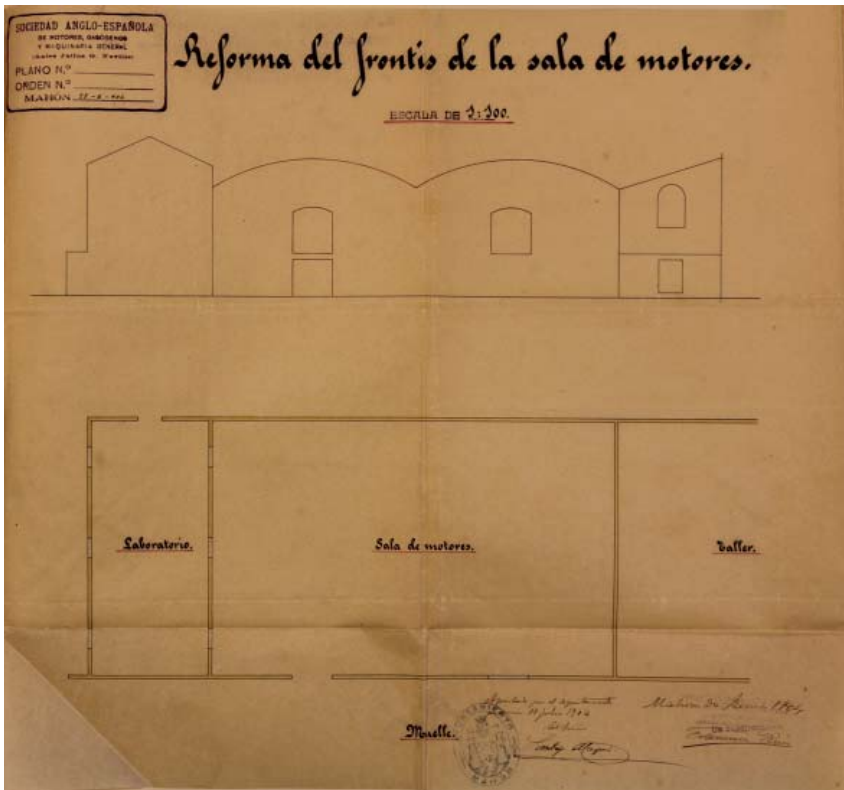
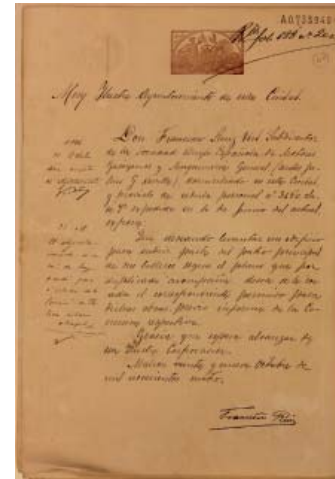
172 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

01, 02
Documents de l'Escriptura de compravenda de La Maquinista Naval. Arxiu Històric de Maó

03
Plànol que acompanya l'Escriptura de compravenda de La Maquinista Naval. Arxiu Històric de Maó

04
Vista de La Maquinista Naval - Sociedad Anglo-Española. Fotografia d'autor indeterminat. Col·lecció Josep M. Vidal Hernández

05 Acció de la Sociedad Anglo-Española. Col·lecció Benjamí Carreras Font.

06 Anunci en premsa d'ampliació de capital de la Sociedad Anglo-Española. Col·lecció Alfonso Buenaventura

07 "Reforma de frontis de la sala de motores", 1904, Arxiu Municipal de Maó.

07 "Proyecto de Reforma del Patio", 1904, Arxiu MM

08 Sol·licituds de llicència dels projectes de reforma de façana i pati. Arxiu Municipal de Maó

1898 VIVERS MASPOCH

Els vivers de llagosta del Fonduco, petita activitat marisquera que, amb voluntat d'esdevenir "indústria", promou Santiago MasPOCH l'any 1898, esdevé un dels episodis d'economia marítima més vinculats a la memòria col·lectiva maonesa, avui encara.

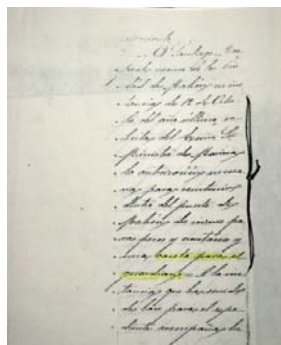
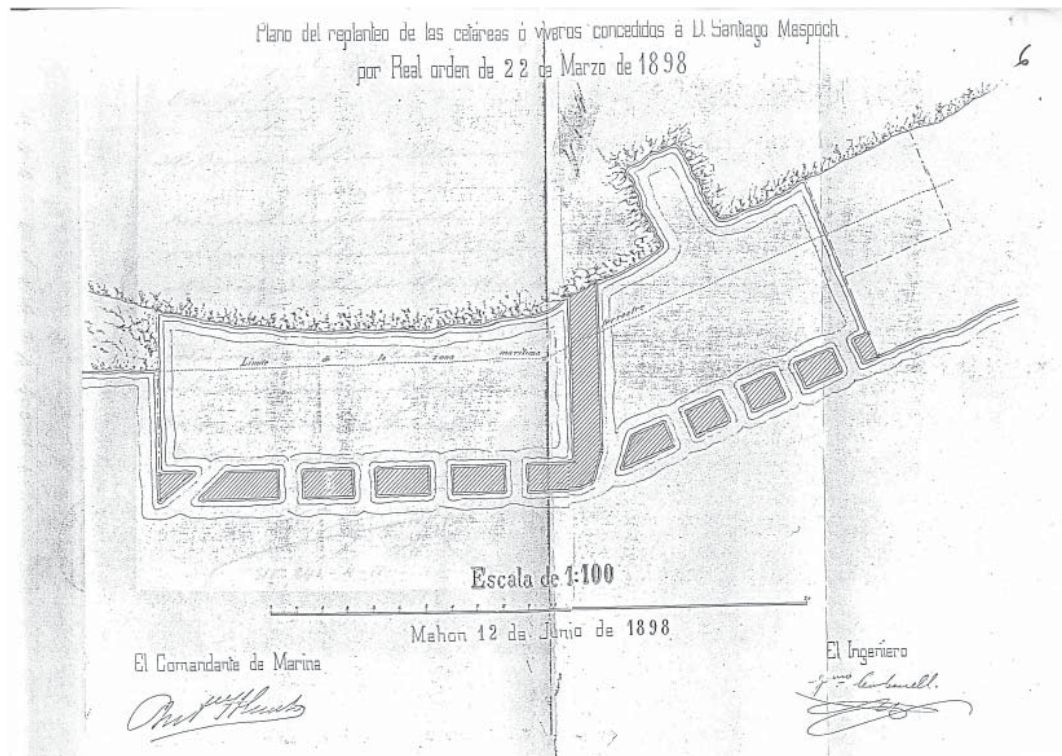
El conjunt es caracteritza per l'excavació d'una sèrie de galeries inundades a la base del penya-segat de l'extrem oriental de la Cala del Fonduco, tombant cap al Repòs del Rei. Una sèrie de grans daus de marès al bany, generen un segon espai; una mena de piscines d'aigua salada, protegides de l'oleatge. L'espai apareix en diverses fotografies d'època cobert per una estructura de fusta amb una teulada d'una vessant, capa a mar. Diversos volums completaven el conjunt al seu accés. L'abandonament ha provocat la seva pràctica desaparició.

67

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1898, Construcció

Bibliografia (25)

Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears; Col·lecció Diego Pons

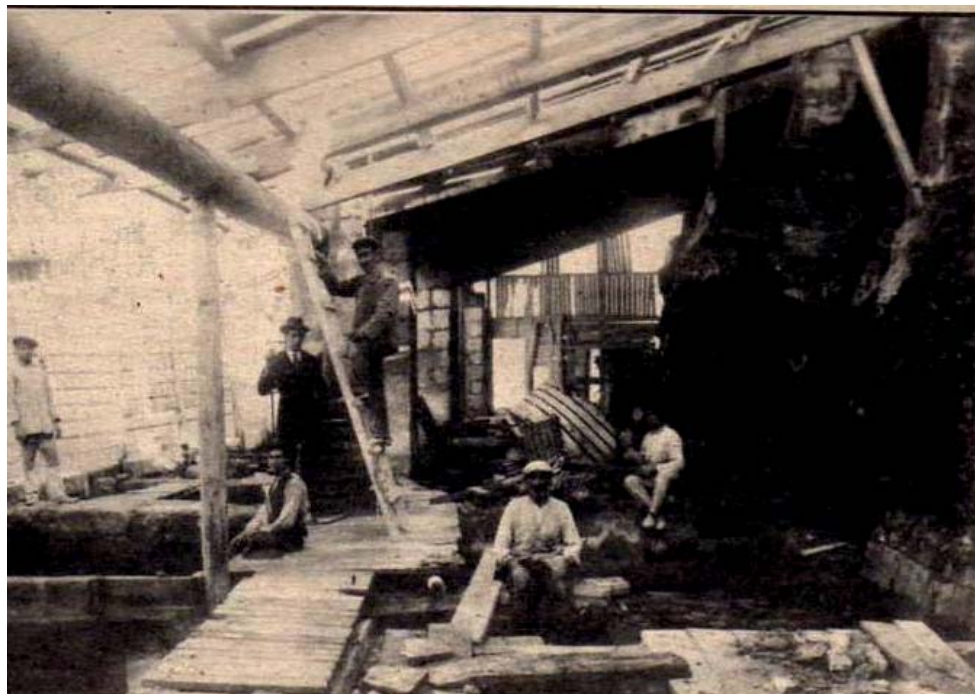

01

"Plano de replanteo de las cetareas o viveros concedidos a D. Santiago MasPOCH por Real Orden del 22 de Marzo de 1898".
Arxiu Autoritat Portuària de Balears. Col·lecció Diego Pons

02-06

Sol·licitud de concessió i permís d'obres per a construir la cetàrea, concedida per la Jefatura de Obras Públicas de la Provincia de Balears. Arxiu APB. Col·lecció Diego Pons

07

Imatge d'època dels viviers. 1910 circa. Fons Salvador Almirall. Arxiu Imatge i So Menorca

08

Imatge d'època. 1910 circa. Col·lecció Diego Pons

09, 10, 11

Imatges de l'estat actual, enderrocats, de les construccions adossades al penya-segat que completaven l'a cetàrea. Fotografies de l'autor

1900 CASA VILA

Casa reeixida de la cantonada del c. de la Font (dalt Cales Fonts), amb el carrer de St. Aleix, a Es Castell.

Conserva encara la seva noblesa, relativament majestàtica, original. El més interessant, probablement, la cura en els seus paviments de mosaic i acabats de fusteria interiors, i la solvència amb la que resol la cantonada i el canvi de rasant amb el carrer de St. Aleix.

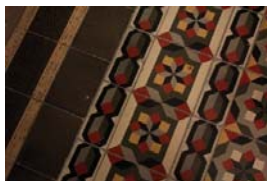
L'accés s'organitza d'aquest carrer, perpendicular a la cala, per alliberar la sala principal cap al mar.

68

c. de Sant Font - c. St. Aleix, Cales Fonts, ES CASTELL

1900, Construcció, Mestre d'Obres desconegut

Bibliografia (25)

01-05

Vistes interiors i exteriors de la casa Vila. Visita cortesia de la Sra. Rita Vila

1900 circa EMBARCADOR DE ST. ANTONI

Un dels pocs casos, juntament amb els "banyers de pedra", en què trobem una embarcador dins del mar, per a estojar una embarcació.

Pertanyent a la finca de Sant Antoni, des d'on els seus habitants s'embarcaven amb comoditat, d'una petita caseta, formada per un sol volum a dues aigües i un petit terrat a migjorn, d'un sol color, el vermell. El petit edifici forma part important de la memòria dels habitants del lloc.

69

Cala de St. Antoni, S'Altra Banda, MAÓ
1900 circa, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia (25)

Font: -

01, 02, 03

Vistes exteriors de la caseta
d'embarcador. Fotografies de
l'autor.

1900

"REPARACIÓN DEL FARO DEL PUERTO"

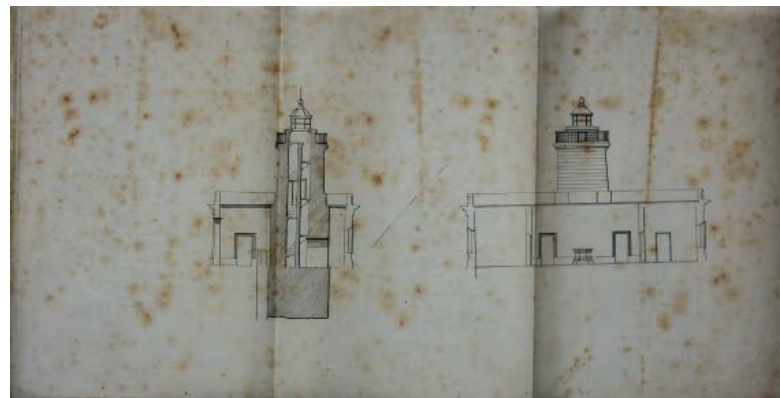
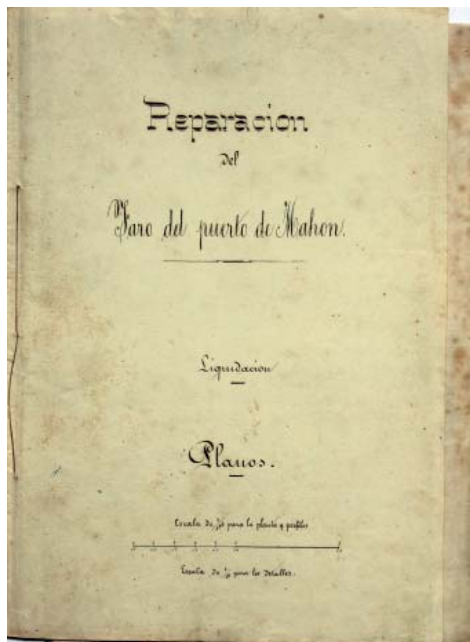
Projecte de reparació del far del port de Maó document que recorda l'existència del "Far de Sant Carles", que existí a la riba Sud de la boca del port, dins del complex militar de l'antic Castell de Sant Felip, entre 1852 i 1917, quan va ser enderrocat.

Havia entrat en desús l'any 1912, després d'inhabilitar-lo per l'obstaculització que representava per a les pràctiques de tir militars que es feien al recinte, i el conseqüent risc per al farer. D'estructura semblant al far de Cavalleria, amb una base rectangular per a albergar l'habitatge del farer, el far s'aixeca relativament poc, donada la baixa topografia i bona orientació de l'element.

70

Far de Sant Carles. Boca del port. Riba sud, Complex de St .Felip, ES CASTELL 1852, construcció
1900 circa. Projecte de reparació
1912, desús
1917, enderroc

Bibliografia 127
Font: Col·lecció Benjamí Carreras Font

01

Portada del projecte de "Reparación del faro del puerto de Mahón". Col·lecció Benjamí Carreras Font

02, 03

Plantes, alçats i seccions del projecte de "Reparación del faro del puerto de Mahón". Col·lecció Benjamí Carreras Font

1900 circa PETITA VENECIA

Casa recreativa, d'estiueig, situada a la vorera, entre Cala Apartió i Cala Venècia. Es caracteritza per la seva simplicitat volumètrica, un cos dual format per un avançer amb terrat al davant d'una sola planta; i un cos de dues plantes amb teulada a dues aigües, per on s'hi accedeix.

La coberta, pintada de blanc, atorga rotunditat al conjunt; i són característiques les impostes i elements de coberta vermells. Es tracta d'una casa de vorera construïda amb la concessió dels propietaris del lloc de Binisermenya - Sant Antoni, la família De Vigo, que començà, a finals del segle XIX, a treure rèdit de la urbanització del seu litoral, gneralment per a permetre la construcció de "cases de vega".

71

c. de Sa Bassa, 14, Cala Apartió, S'Altra Banda, MAÓ

1900 circa, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 1

Font: Vicent Garcia

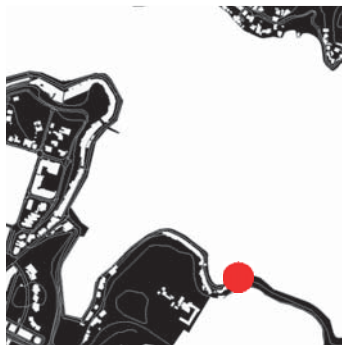
01, 02, 03, 04

Vistes exteriors de la casa anomenada Petita Venècia. Fotografies de l'autor.

05

Imatge d'època del port i amb la casa. 1920 circa. Col·lecció Vicent Garcia

1900 "CASITA DE RECRO" AL FONDUCO

Caseta d'estiueig o d'esbarjo, promoguda per Santiago Maspoch. La documentació localitzada no va acompanyada en aquest cas, d'informació gràfica; només de la sol·licitud de llicència

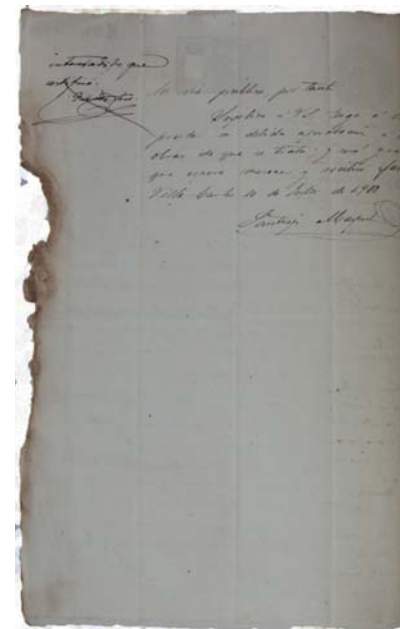
72

Carrer Moll del Fonduco, 1 Cala del Fonduco ES CASTELL

1900, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia 49

Font: Arxiu Municipal des Castell; Col·lecció Diego Pons

01, 02

Imatges d'època de la Cala Fonduco, amb els vivèrs i la caseta Maspoch al fons. 1920 circa. Col·lecció Diegon Pons

04, 05, 06

Sol·licitud de permís d'obres per a "edificar una casita de recreo en el muelle de la Cala Fonduco, solicitado por D. Santiago Maspoch". Arxiu Municipal des Castell

1900

VILLA SINTES

Casa per a la família Sintes construïda a la Colàrsega del port. De tres plantes, amb planta baixa porxada amb arcades, destaca la seva contundència volumètrica, i l'exercici de composició de la seva façana, amb només tres forats.

És rellevant el paper de la vegetació del jardí, amb les seves palmeres. La seva permanència sempre s'ha vist amenaçada per els successius plans d'usos, delimitacions d'espais d'APB i les Unitats d'Actuació (UA) dels darrers plans generals municipals.

73

Colàrsega, 8-11 MAÓ
1900, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia -

Font: -

01, 02

Vista general i detall del rètol de la Vila Sintes. Fotografies de l'autor..

1900 circa - 2012

VILLA MONTSERRAT

Antiga casa de vorera, avui habitatge de segona residència, construïda a principis de segle XX entre la cala de Sant Antoni i Cala Apartió. De volumetria molt present en posicionar-se sobre el morro del turó que separa les dues cales, com es característic en aquest tipus de construcció, presenta un sol volum contundent de dues plantes, a dues aigües, amb un cos de planta baixa, avançat.

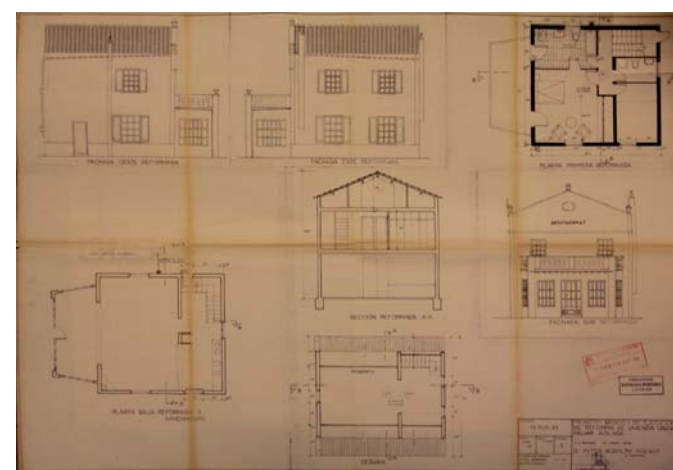
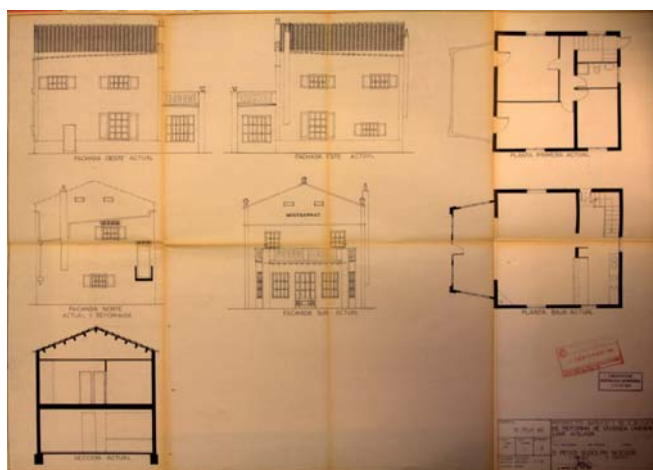
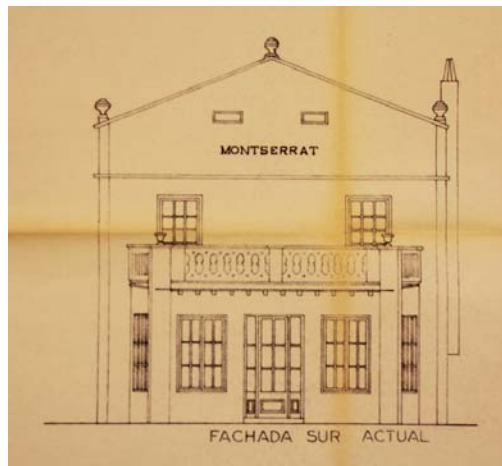
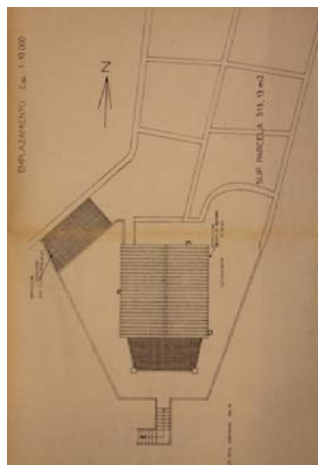
Tot i que el projecte de Josep Montoya respecta el seu caràcter original, pel que fa al cos de planta baixa i les obertures, les darreres rehabilitacions de 2012 han desnaturat alguns elements, transformant l'avaner en un porxo. És interessant el treball de paisatgisme que envolta la casa.

74

c. d s'Escull, 12. Cala Sant Antoni / Cala Apartió. S'Altra Banda, MAÓ
1900 circa, Mestre d'obres desconegut
1984, Josep Montoya, arqte, rehabilitació
Peter Rudolph, Promotor
2012, Nova rehabilitació

Bibliografia -

Font: Arxiu Municipal de Maó, Josep Montoya, arquitecte

01, 02, 03, 04

05

Plànols de l'estat original i del projecte de reforma signat per Josep Montoya el 1984. Arxiu Municipal de Maó

Vista des del mar de la casa. Fotografia de l'autor

1900 circa - 2016

VENECIA

Probablement, la "casa de voerera" més icònica del port de Maó. Habitatge construït pràcticament sobre el mar, en domini portuari, recomplint i consolidant un antic espigó natural de roca. El volum és gairebé invers al de "Petita Venècia", amb el prisma el darrera, i el cos a dues aigües al davant, ambdós de dues plantes. És característic l'accés al terrat posterior per l'escala de dos trams, exterior.

La reforma i rehabilitació de 2016 l'han salvaguardada de la seva desaparició, tot i desnaturalitzar la genuïnitat d'alguns elements, com l'escala exterior, ara d'acer inoxidable, o l'espigó posterior, ara totalment formigonat. La Llei de ports vigent ha fet incompatible la concessió del seu ús com a habitatge; ara és un espai per a celebració d'esdeveniments gestionat per l'empresa concessionària dels amarraments de la riba Nord

75

Cala Venècia, S'Altra Banda, MAÓ
1900 circa, Mestre d'obres desconegut
2016, Guillem Carreras, Rehabilitació
Marina Menorca SA, Promotora

Bibliografia 1, 31,
Font: Col·lecció Vicent Garcia i Margarita Caules.

01

Postal d'època amb la casa Venècia com a motiu. 1920 circa. Col·lecció Vicent Garcia

02

Oli d'A. Moll amb motiu de la casa Venècia. Col·lecció Margarita Caules

06

Vista exterior de la casa abans de la reforma. 2014.

04, 05, 07

La casa després de la reforma, 2016. Fotografies de l'autor

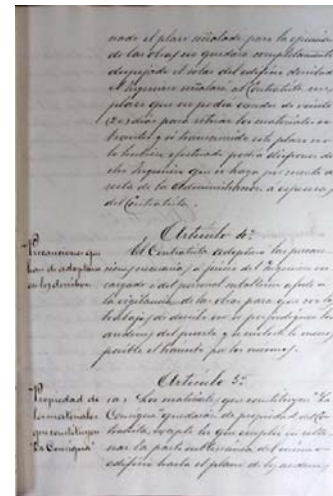
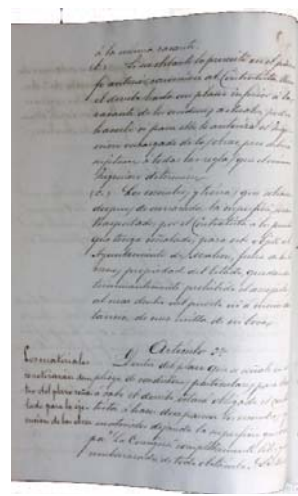
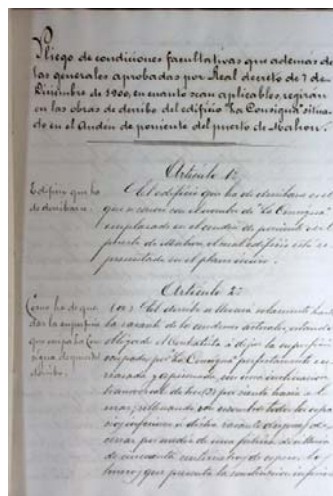
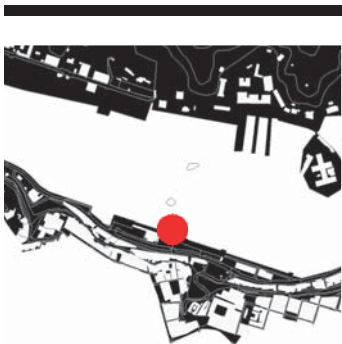

1901

1939

1901

"PROY. DE DEMOLICIÓN DEL EDIFICIO DE LA CONSIGNA"

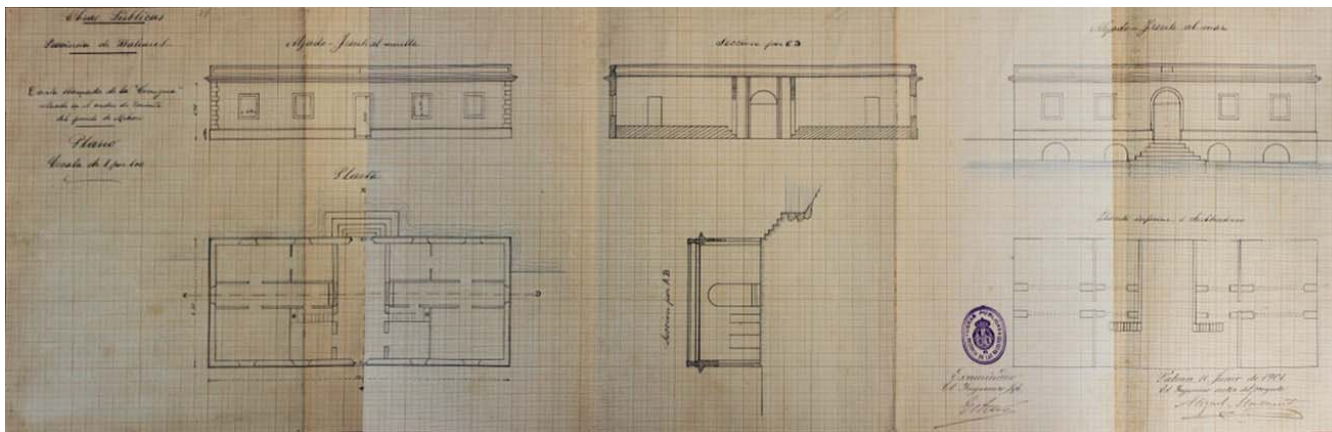
Projecte d'enderroc de l'antic edifici de la duana o consigna, construït en època britànica.

El valor principal del document és l'aixecament que l'acompanya, en què veiem un cos rectangular amb escales d'accés directe al mar, per facilitar el control i descàrrega.

Sembla que l'edifici seria el que es trobava al moll de ponent, més petit que el qui havia als peus de la rampla de l'Abundància.

76

Moll de Ponent, MAÓ
1901, Enderroc. Projecte, Miguel Massanet

Bibliografía 1, 24, 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó.

- 01 - 04 "Pliego de condiciones facultativas del Proyecto de Demolición de Consigna en el Muelle de Poniente del Pto. de Mahón". Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó.
- 05 Plànol del projecte d'enderroc. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó.

1902

"PROY. DE GRÚA EN EL LAZARETO"

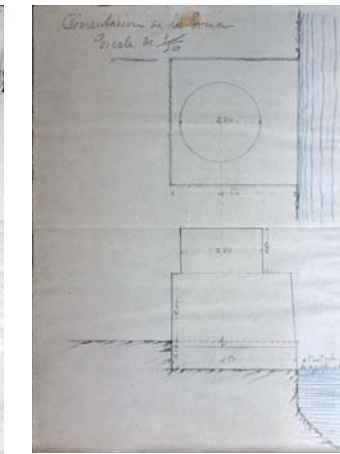
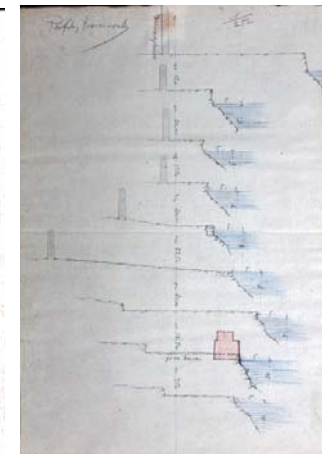

Projecte d'una grua a vapor al llatzeret de Maó, per a càrrega i descàrrega, situat al Clot dels Ases de la península de Felipet, o Illa del Llatzeret.

77

Illa del Llatzeret, MAÓ
1902, Projecte, Vicente Moreno

Bibliografia 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

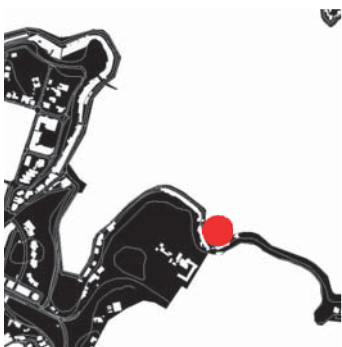

01 - 04
Memòria descriptiva i Pressupost del "Proyecto de Grúa den el Lazareto del Pto. de Mahón". Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó.

05 - 07
Plànols del "Proyecto de Grúa den el Lazareto del Pto. de Mahón". Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó.

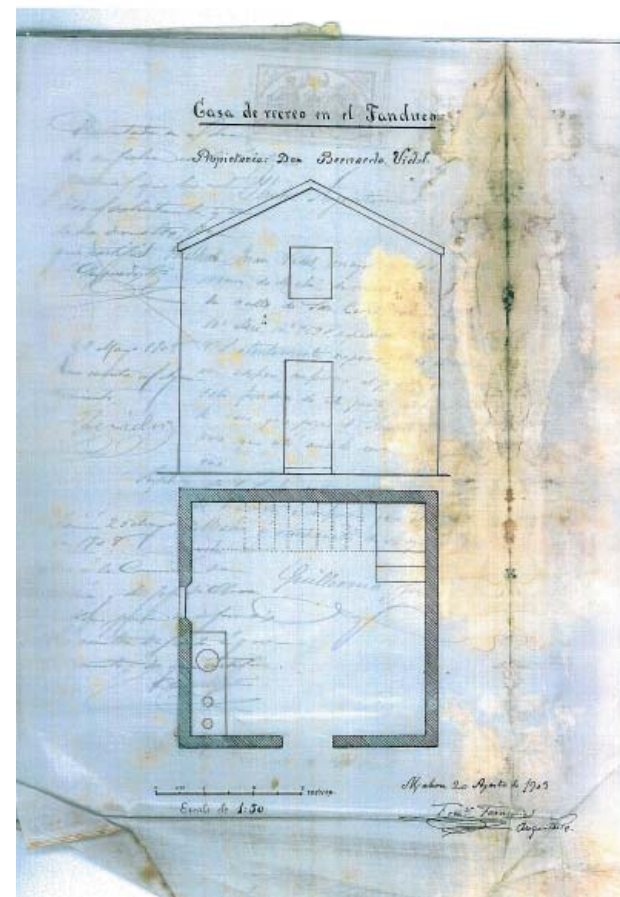
1903

"CASITA DE RECREO" AL FONDUCO

Casa d'estiueig, recreativa, construïda al Fonduco. La necessitat de disposar de llicència municipal comportà la redacció del seu projecte, ara ja sí, per un arquitecte, en aquest cas, l'únic i primer arquitecte de l'època a Maó, Francesc Femenías. Els documents de l'arxiu de Diego Pons mostren un interessant plànol amb una planta quadrada i alçat, amb escala que porta a una planta superior.

Tot i que no ens coneixem l'emplaçament exacte, i els documents barregen la propietat de Bernardo Vidal i la titularitat de Santiago Maspoch, una finestra lateral del volum sembla denotar la condició exempta de la casa. Podria tractar-se de la casa exempta del començament de la cala del Fonduco

78

Cala del Fonduco, ES CASTELL
Emplaçament indeterminat
1903. Francesc Femenías, arqte
Antonio Maspoch, Promotor

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

01, 02

Sol·licitud de Llicència. Arxiu Diego Pons

02, 03

Plànol de Projecte. Francesc Femenías, arqte. Arxiu Diego Pons

1905 CASA TRIAY

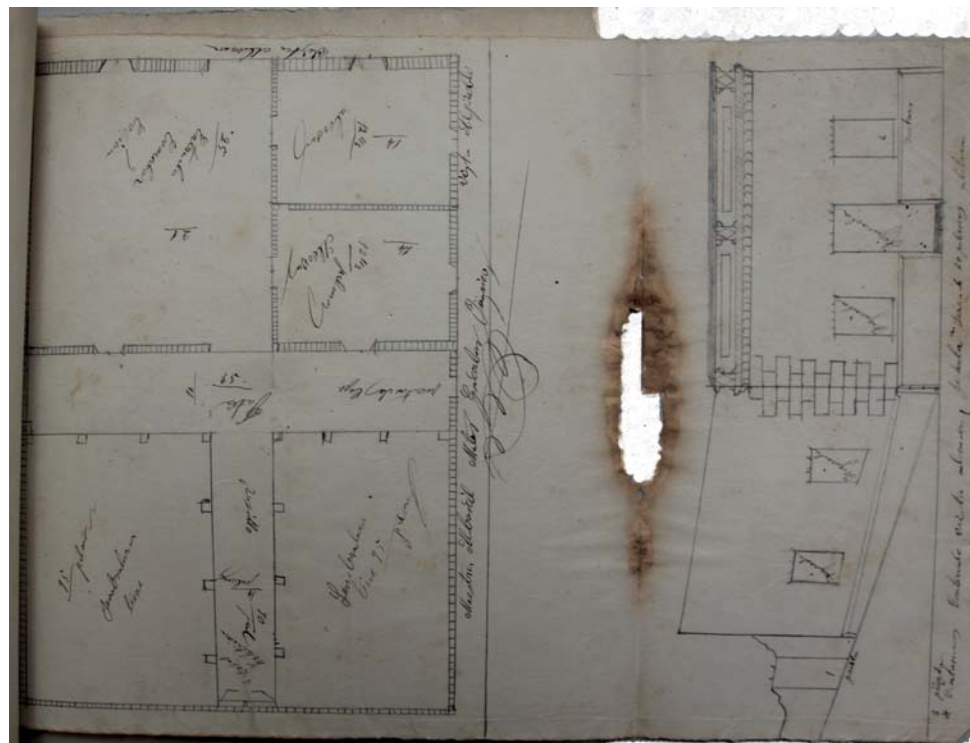
Casa a Cala Corb, promoguda per Antonio Triay, d'ubicació indeterminada. És possible l'autoria, tot i que no provada, de l'únic arquitecte que operava al moment, Francesc Femenías.

Es tracta d'una casa de planta baixa, entre mitgeres i en cantonada, d'un sol volum i pati posterior. El volum tancat està format per tres espais, una gran sala i dues cambres o habitacions obertes al carrer perpendicular.

79

Cala Corb, ES CASTELL
1905, Mestre d'obres desconegut
Antonio Triay, Promotor

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

01, 02

Sol·licitud de Llicència. Axiu
Diego Pons

03

Plànol. Axiu Diego Pons

1905 MAGATZEM VILA

Conjunt de magatzems projectats per Francesc Femenías al carrer de la Font de Cales Fonts, aprofitant les antigues coves excavades, i el desnivell en secció.

És interessant precisament el desenvolupament del projecte, en secció i alçat de conjunt de Femenías, controlant i observant l'afectació del resultat a la rasant del carrer superior, i a la visió del mar des d'aquest: la coberta del magatzem, acuradament, no rebassa la barana del c. de la Font.

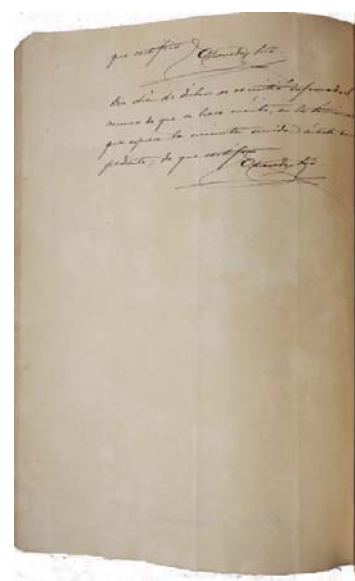
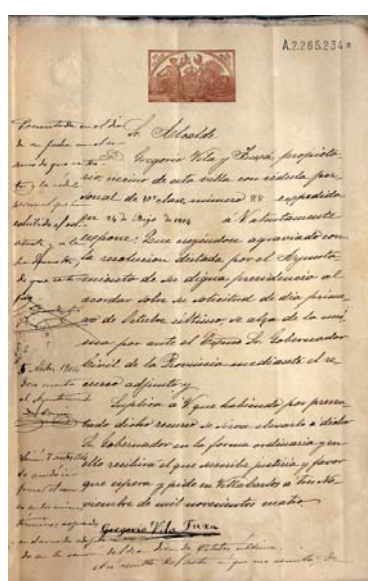
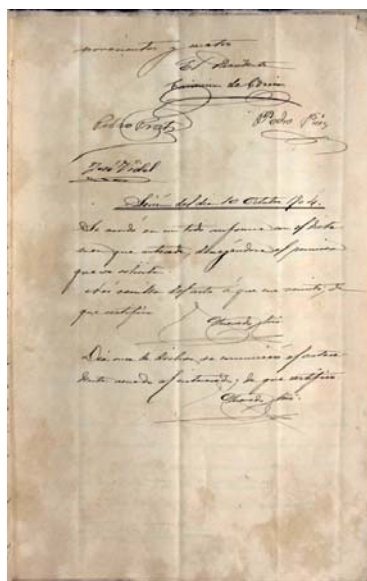
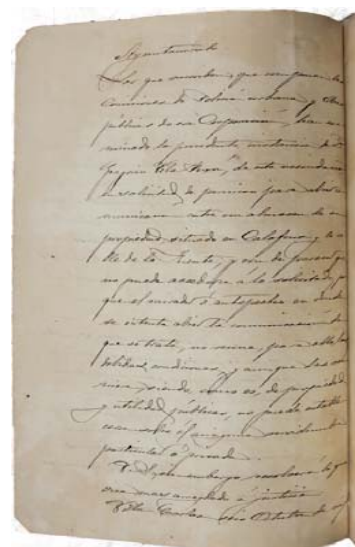
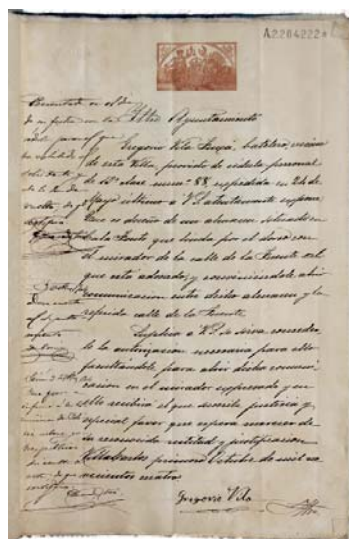
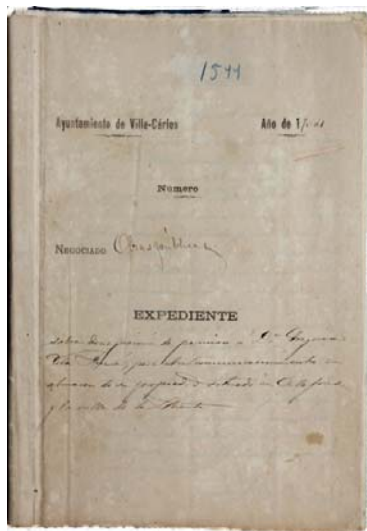
El promotor és Gregorio Vila, el mateix de la casa Vila del mateix carrer, cantonada amb el c. de St. Aleix.

80

Carrer de la Font, Moll de Cales Fonts, ES CASTELL
1904, Construcció. Fr. Femenías, Arqte.
Gregorio Vila, Promotor

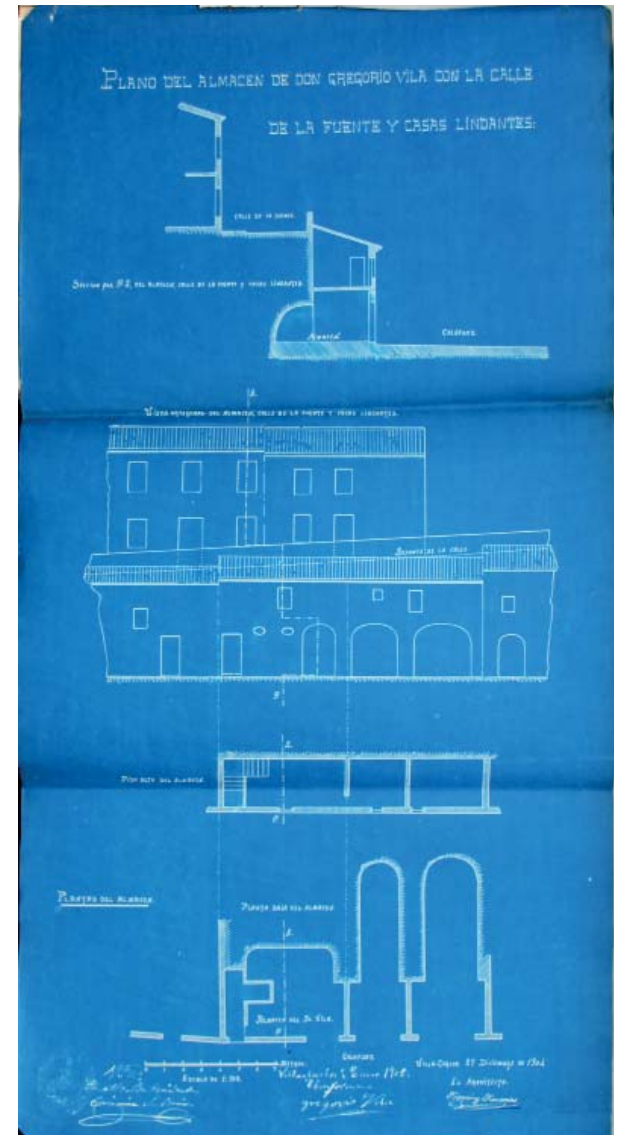
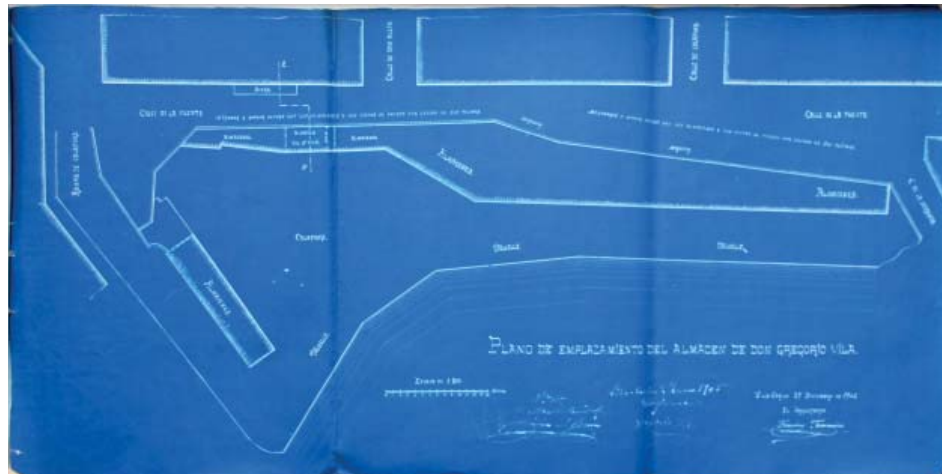
Bibliografia -

Font: Arxiu Municipal des Castell

01 - 06

Expedient de sol·licitud de llicència del "Negociado de Obras Públicas" per a construir un Magatzem a Cales Fonts. 1904, Francesc Femenías, arqte. Arxiu Municipal des Castell

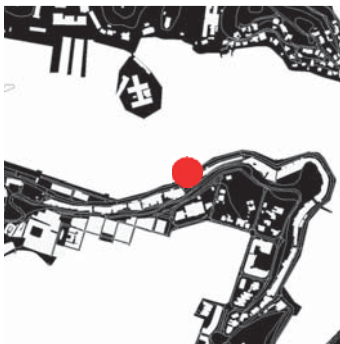

07, 08

Plànol d'emplaçament i plànol general del "Almacén de don Gregorio Vila" a Cales Fonts. 1904, Francesc Femenias, arqte.

1905 - 1994

FARINERA I RESTAURANT LA MINERVA

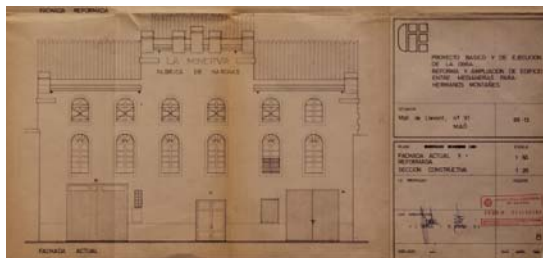
Un altre exemple de la tímida "revolució industrial" (Gomila, 2018) maonesa de finals del XIX. Fàbrica farinera ormadada per l'agregació de tres magatzems de trast, el del mig de més alçada, que la façanan resol amb un frontó respresentatiu. Es probable l'autoria de Francesc Femenías, no provada.

L'any 1994 l'edifici és adquirit i rehabilitat per la família Montañés, per fer-hi el restaurant La Minerva, del mateix nom de la farinera. El projecte de Gomila i Enrich destacarà per el manteniment, tot i la reforma, de l'estructura tipològica tripartita, heredada dels tres magatzems originals, i el treball en secció per a aportar llum natural a la planta superior

81

Moll de Llevant, MAÓ
1905, Construcció. Francesc Femenías, arqte, probable autor
La Harinera Mahonesa, Promotora
1994, Rehabilitació com a restaurant. Joan J. Gomila i Domènec Enrich, arqtes.
Germans Montañés, Promotors

Bibliografia 7, 16
Font: Arxiu Gomila-Enrich, arqtes.

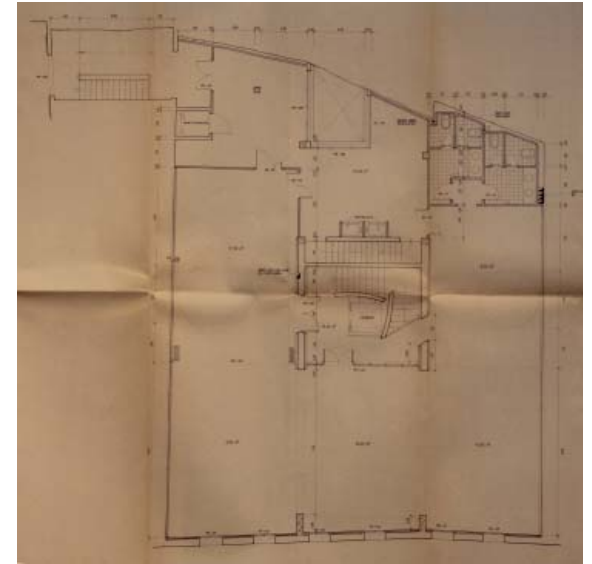
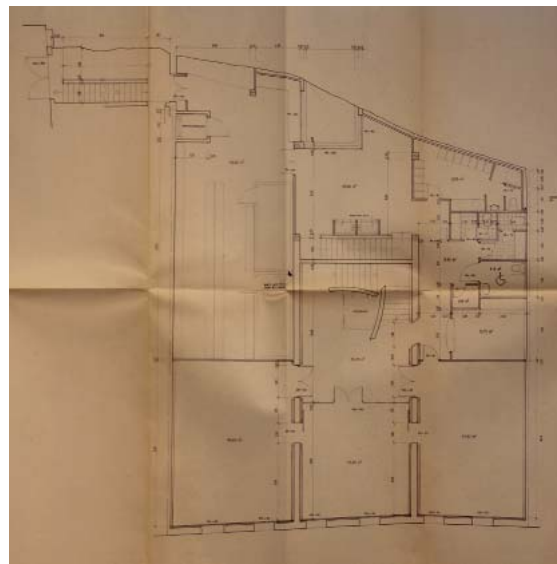
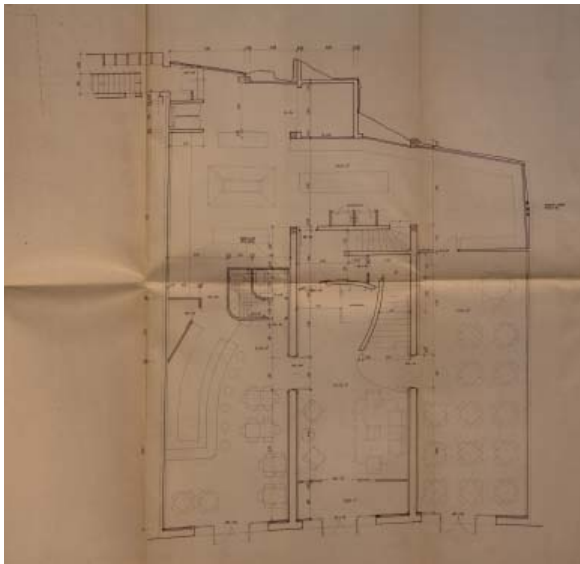
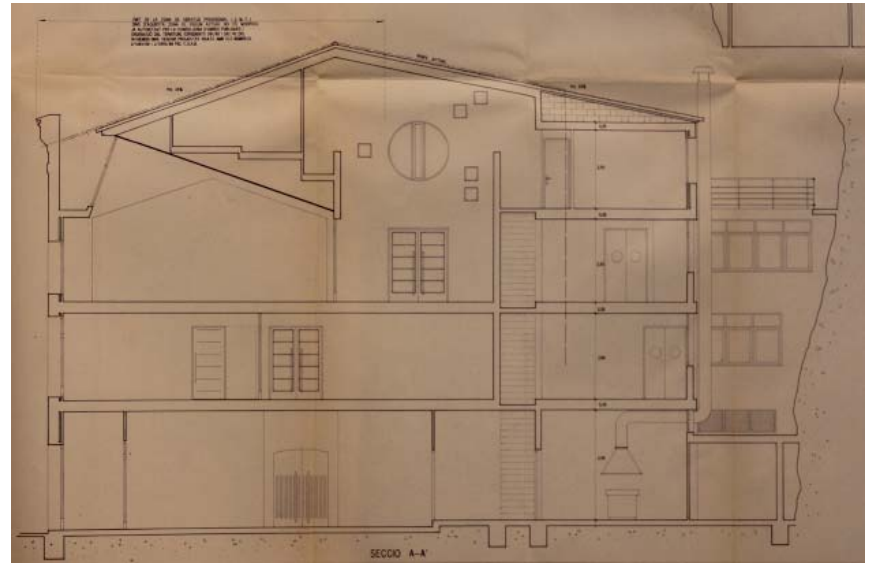

01, 02

Façana original i reformada de La Harinera La Minerva. 1994, Projecte de rehabilitació com a restaurant de Joan J. Gomila i Domènec Enrich. Arxiu Gomila-Enrich, arqtes.

03, 04

Imatges actuals de la façana. Fotografies de l'autor

05
Secció reformada de l'edifici.
Projecte de rehabilitació com
a restaurant de Joan J. Gomila
i Domènech Enric. Axiu Gomi-
la-Enrich, arqtes.

06, 07, 08
Plantes Baixa, Primera i Segona
reformades. Projecte de rehabi-
litació com a restaurant de Joan
J. Gomila i Domènech Enric. Ar-
xiu Gomila-Enrich, arqtes.

1905 circa OBERTURA DEL CANAL DEL LLATZARET

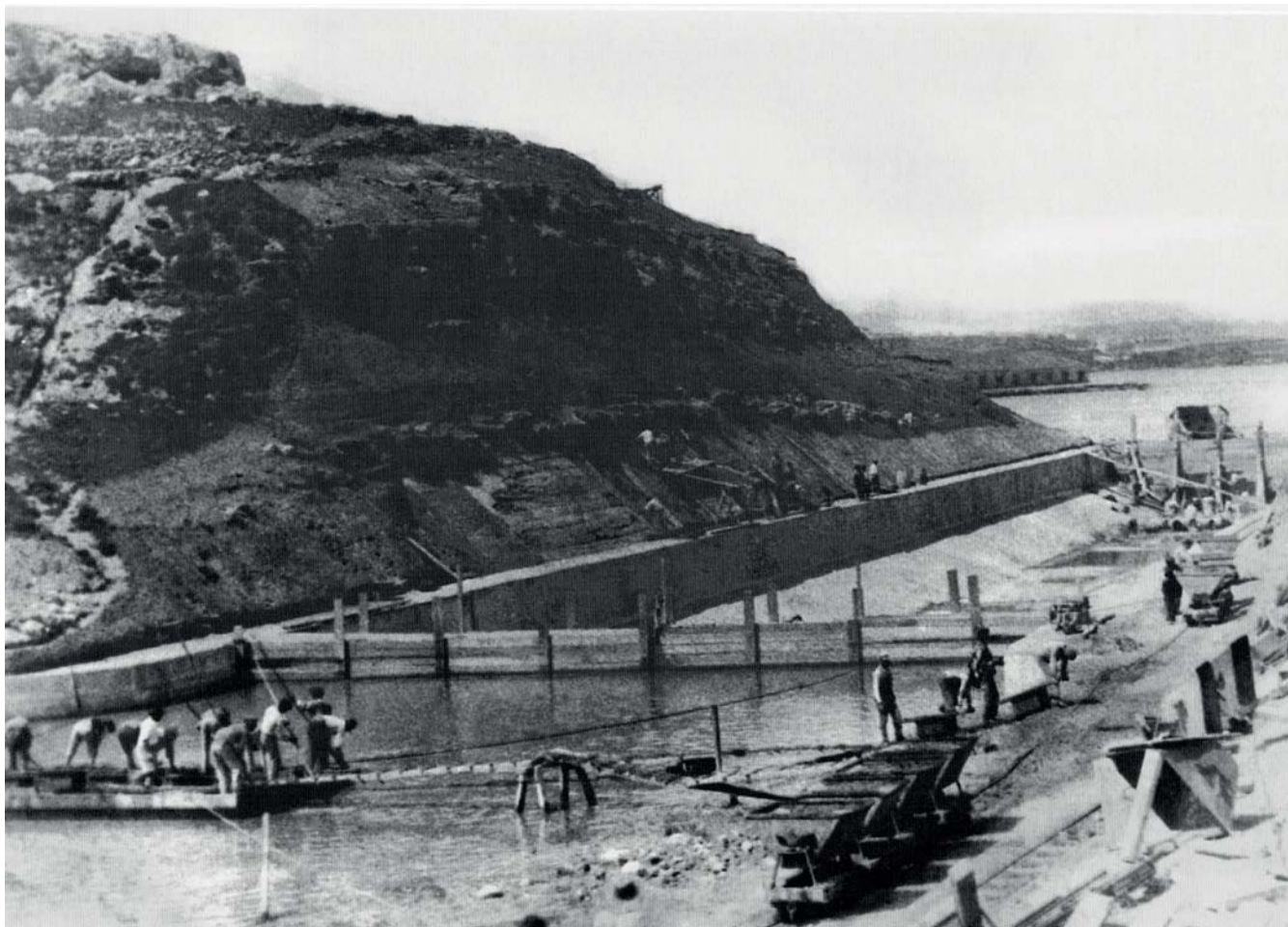
Segurament, una de les obres d'infraestructura més trascendents, junament amb la demolició de l'Illa de les Rates i els molls comercials, que s'han fet mai al port. La intervenció va consistir en la superessió de l'istme que ajuntava la península de Felipet amb la riba Nord del port, fent esdevenir-la una illa, de fet.

El motiu no és sanitari en relació a l'aïllament del Llatzaret, si no una qüestió de seguretat marítima: garantir l'accés per mar a Cala Teulera i, per tant, a la Península de la Mola, de manera recerada, evitant la sobre exposició que comportava a les embarcacions fer la volta per davant de la península fins, gairebé, la boca del port. El canal presenta avui el mateix aspecte.

82

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1905 circa. Enginyer responsable, desconegut.
Junta de Obras del Puerto, promotor

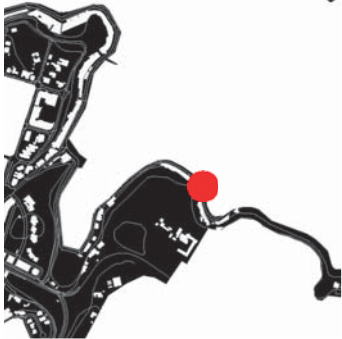
Bibliografia 1, 86
Font: Arxiu Sturla

01
Fotografia dels treballs de l'obertura del canal. 1905 circa, Fotògraf desconegut. Arxiu Sturla

1905 circa - 1948

MERENDERO LAS CHUMBERAS

Merendero situat al començament de la cala del Fonduco, emprat per a sortides recreatives populars. Es disposa de poca documentació del local.

L'edifici i el negoci, són, de fet, el primigeni precedent del futur Restaurant i Hostal Rocamar, que començarà la seva activitat des d'aquest establiment.

83

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1905 circa, Mestre d'obres desconegut

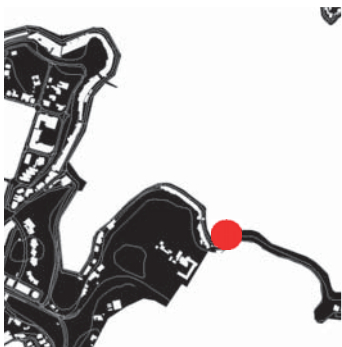
Bibliografia (25)
Font: Arxiu Sturla

01

Fotografia d'època, de data indeterminada. 1940 circa, fotògraf desconegut. Arxiu Sturla

1908 CASA AL FONDUCO

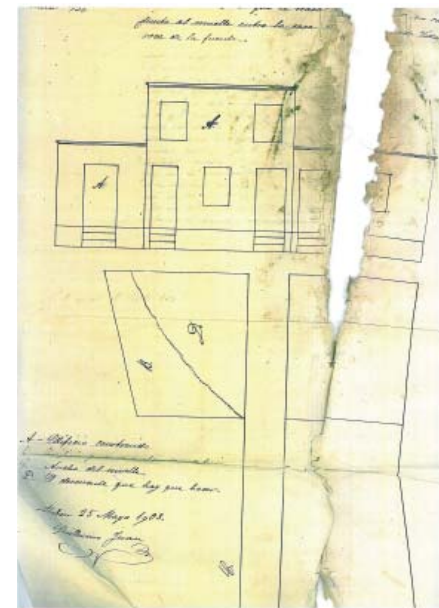
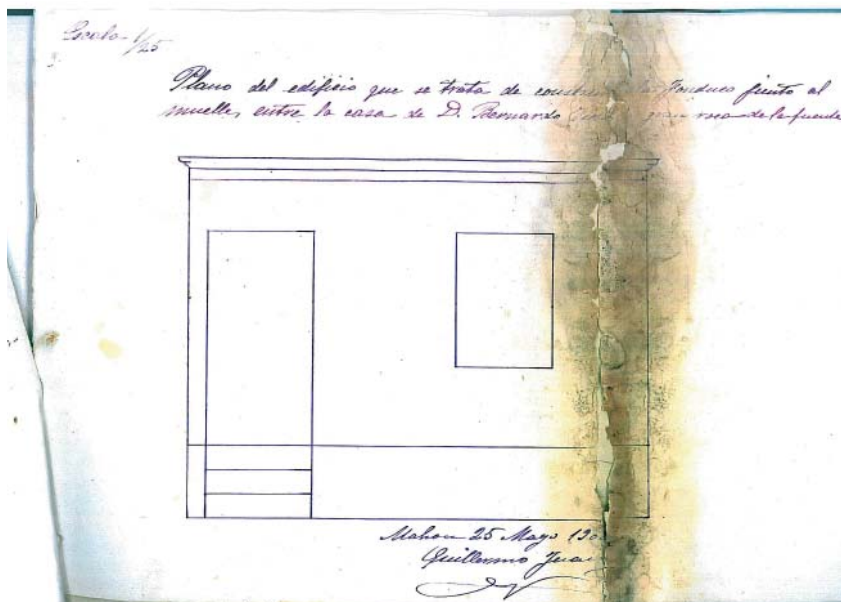
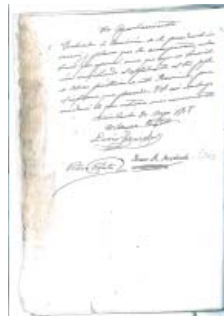
Caseta d'esbarjo al Fonduco, promoguda pel sr. Guillermo Juan. L'expedient disposa de planimetria adjunta a la sol·licitud de llicència.

El més interessant d'aquest cas és la denegació per part de la Junta de Obras del Puerto, de l'ampliació de 1911, que implicava un desmunt parcial del penya-segat posterior. Aquesta situació administrativa denota la participació, ja en aquell temps, de dues administracions - Ajuntament i gestor del port - per tutelar i aturitzar algunes obres.

84

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1908, Mestre d'obres desconegut.
Guillermo Juan, Promotor

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

01, 02

Sol·licitud de Llicència. Arxiu Diego Pons

03, 04

Denegació del a Junta d'Obres del Port per a una ampliació posterior, de 1911. Arxiu Diego Pons

05

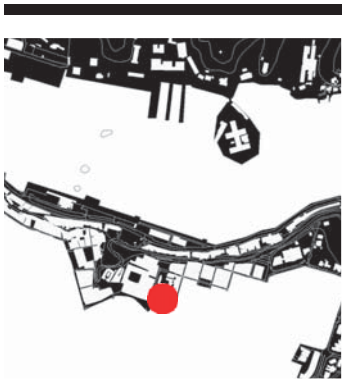
Plànol de façana del Projecte Original, 1908. Arxiu Diego Pons

06

Plànols de l'ampliació sol·licitada el 1911, amb el desmunt del penya-segat que preveu. Arxiu Diego Pons

1909

CASA MARTORELL

La Casa Martorell, també coneguda com a Casa Ulldemolins, és una de les obres més conegudes dels primers anys de Francesc Femenías.

Situada a la plaça del Príncep, tanca la façana de la plaça del Príncep amb la seva trobada amb el carrer del Carme i la plaça de la Miranda.

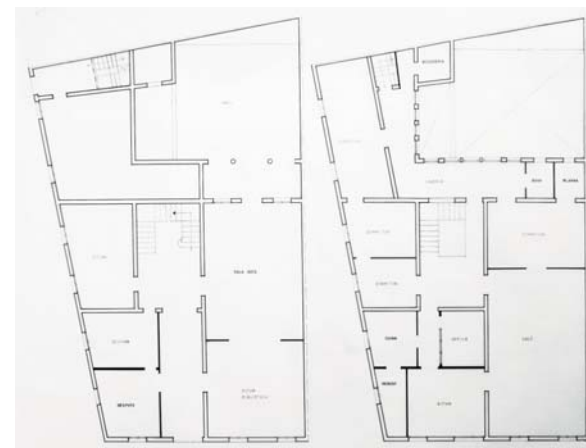
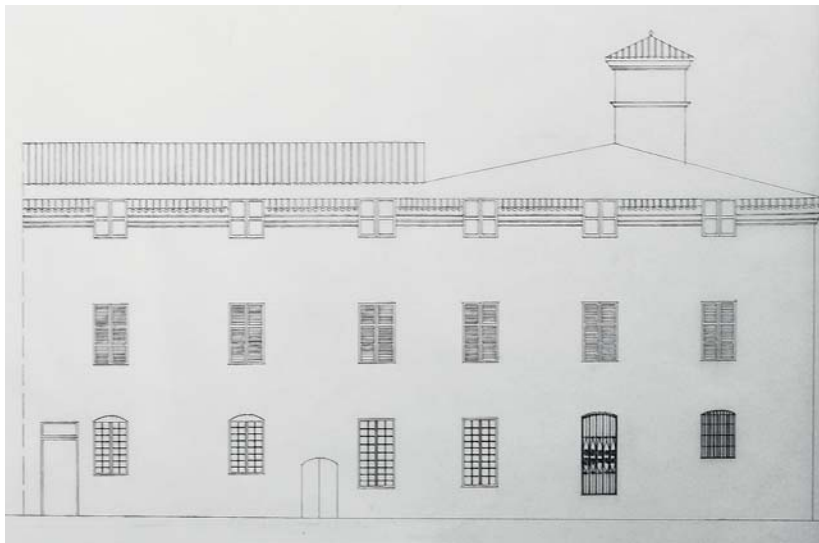
És rellevant el tractament diferenciat de les dues façanes, i el llenguatge personal i neogòtic de la façana al c.del Carme. La torre, que guaita al port, és un dels elements més representatius.

85

Pl. del Príncep, c. del Carme, MAÓ
1909, Francesc Femenías, arqte.
Francisca Martorell, Promotora

Bibliografia 38, 52

Font: Arxiu Històric COAIB - Menorca.

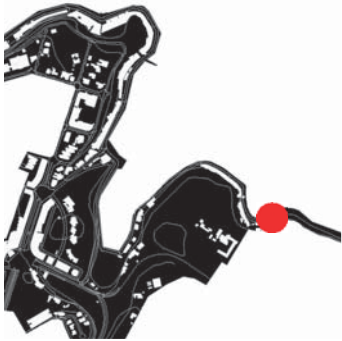

01, 02, 03

Façanes del c. del Carme, Pl. del Príncep; i plantes baixa i primera. 1909, Frances Femenías, arqte. Arxiu Històric COAIB - Menorca

1910

"CASITA DE RECREO" AL FONDUCO

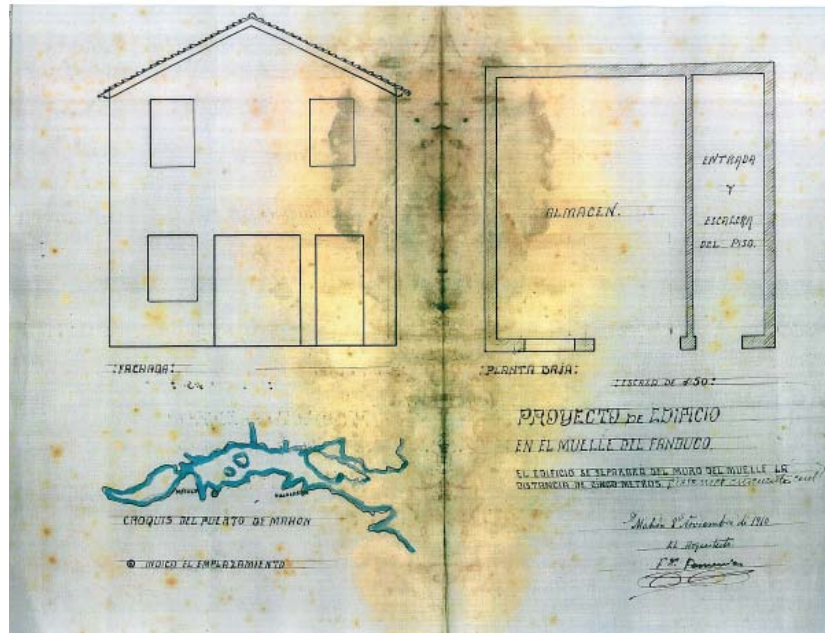
Projecte per a una casa d'esbarjo al Fonduco, redactat per l'arquitecte Francesc Femenías. La documentació localitzada, de cada vegada mostra major precisió en la definició de l'arquitectura.

En aquest cas, es tracta d'un sol volum de dues plantes amb coberta a dues aigües. La referència a la distància al moll evidencia el seu tràmit, també, davant la Junta de Obras del Puerto.

86

Cala del Fonduco, ES CASTELL
1910. Francesc Femenías, arqte

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons
Joaquín Juan, Promotor

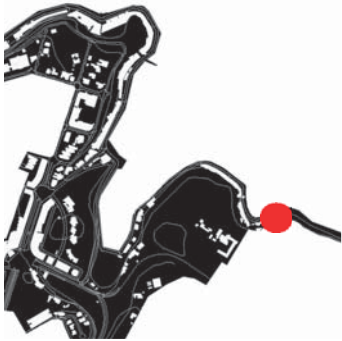

01, 02
Solicitud de Licencia. Arxiu Diego Pons
03
Plànol que acompanya la sol·licitud de Licencia. Arxiu Diego Pons

04, 05
Conformitat amb la construcció de la Junta de Obras del Puerto. Arxiu Diego Pons

1913

"CASITA DE RECREO" AL FONDUCO

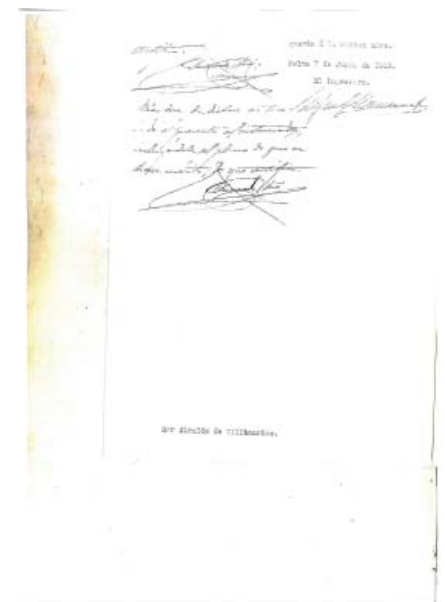

Caseta d'estiueig o d'esbarjo, promoguda per Catalina Menorca i projectada, també, per Francesc Femenías. La documentació localitzada no va acompanyada en aquest cas, d'informació gràfica.

87

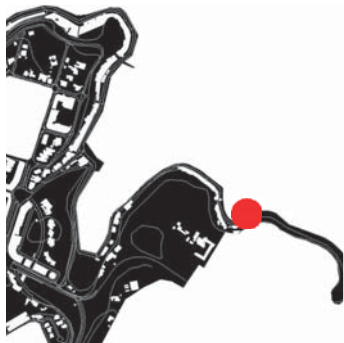
Cala del Fonduco, ES CASTELL
1910. Francesc Femenías, arqte
Catalina Menorca, Promotora

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

01, 02, 03
Solicitud de Llicència. Arxiu
Diego Pons

1913 CASA AL FONDUCO

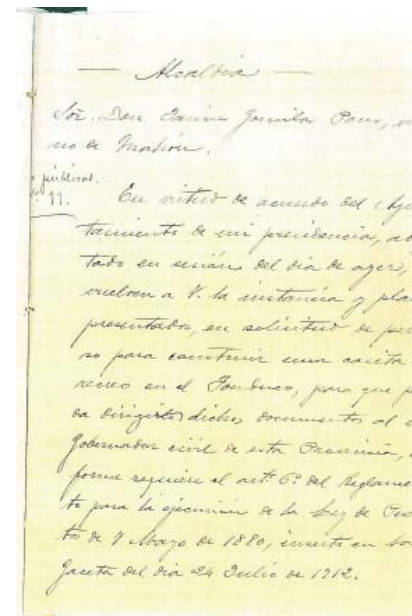
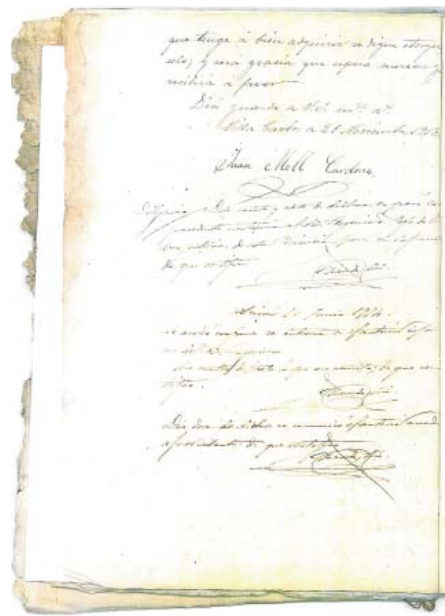
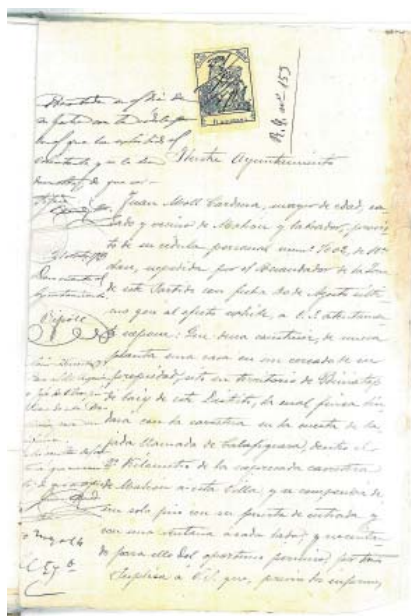

Caseta d'esbarjo, promoguda per Juan Moll, però de la que no en coneixem l'autoria. La documentació localitzada no va acompanyada en aquest cas, d'informació gràfica, però el cas ens serveix per acreditar l'interès creixent en el port com a espai de lleure i recreatiu.

88

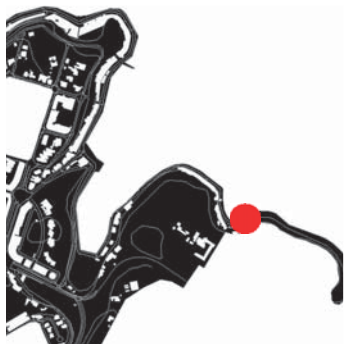
Cala del Fonduc, ES CASTELL
1913, Mestre d'obres desconegut
Juan Moll, Promotor

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

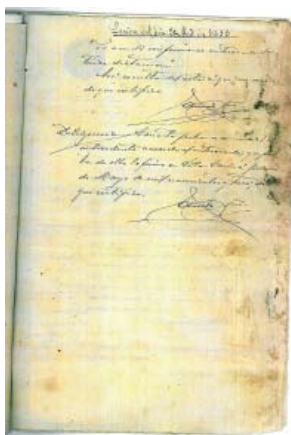

01, 02, 03
Sol·licitud de Llicència. Anxiu
Diego Pons

1913 CASA MARTÍNEZ

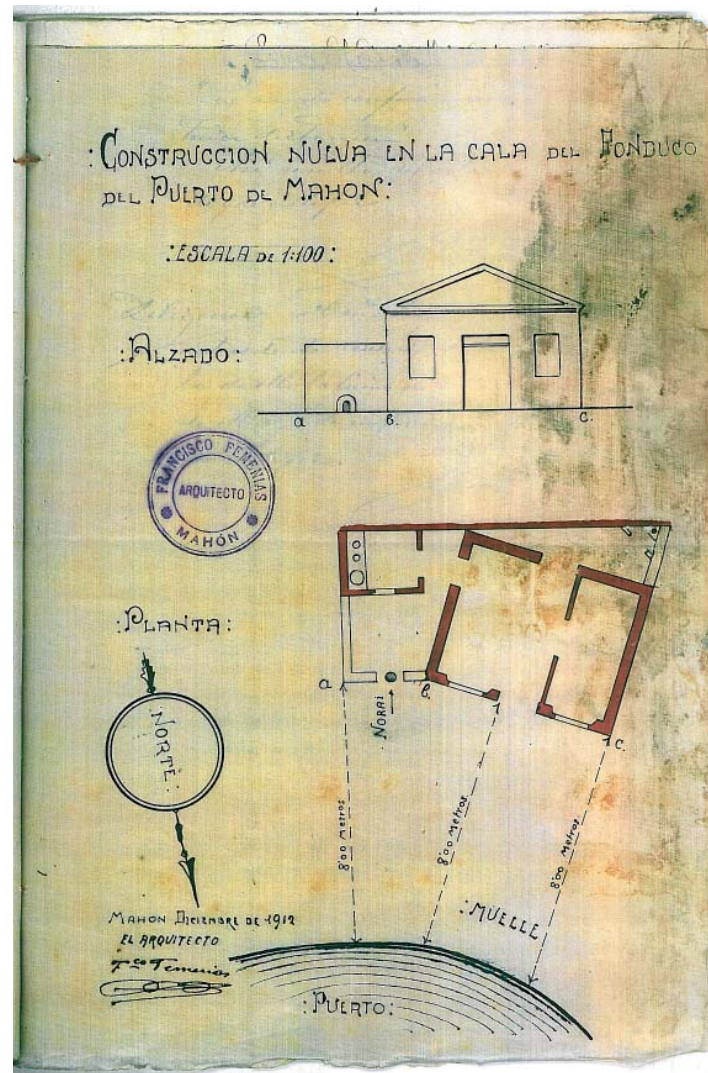
Casa al Fonduco, projectada per Francesc Femenias, a la inflexió interior de la cala. D'una sola planta amb un petit cos lateral annex per a la cuina i un pati, el projecte destaca per la cura i claredat com Femenias justifica la posició relativa del volum respecte el moll.

89

Cala del Fonduc, ES CASTELL
1913, Francesc Femenias, Arqte
Mariano Martínez, Promotor

Bibliografia -
Font: Col·lecció Diego Pons

01

Fotografia d'època, 1920 circa,
amb la casa de Mariano Martí-
nez a la dreta. Arxiu Diego Pons

04

Plànol. Arxiu Diego Pons

02, 03

Sol·licitud de Licència. Arxiu
Diego Pons

1916 - 1924

“PROYECTO DE DRAGADO DEL PUERTO DE MAHÓN”

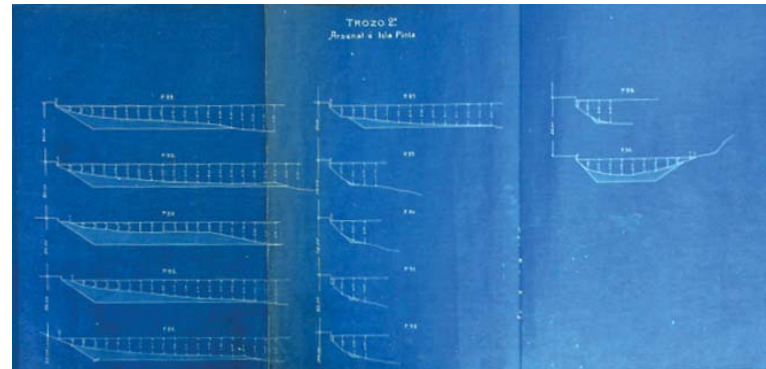
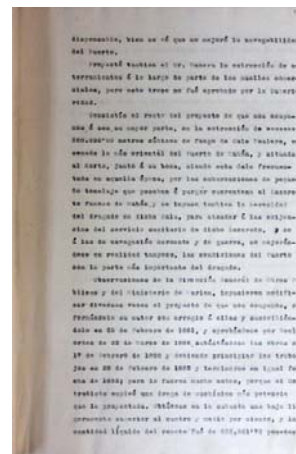
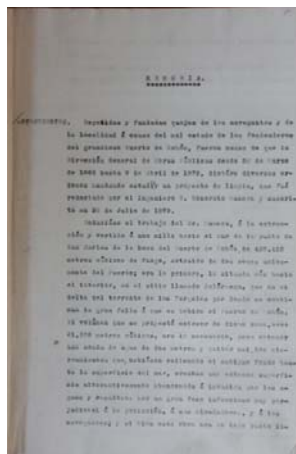
Projecte de dragat integral del port de Maó. Un dels successius que escomet el gestor portuari des del s. XIX. El projecte és detallat en documentació i definició dels perfils a buidar, amb batimetries i zonificacions en planta ben precises.

Aquest dragat es centrarà bàsicament als voltants de l'illa del Rei i la seva trobada sota mar amb la riba Nord, i al Cós Nou, als voltants de l'illa Pinto.

90

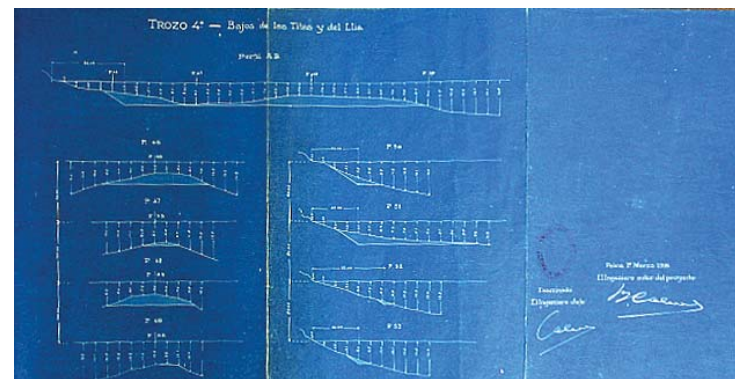
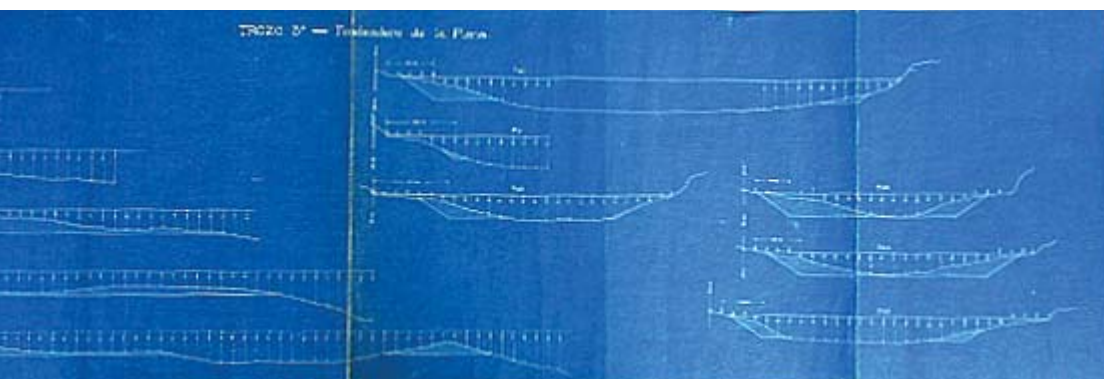
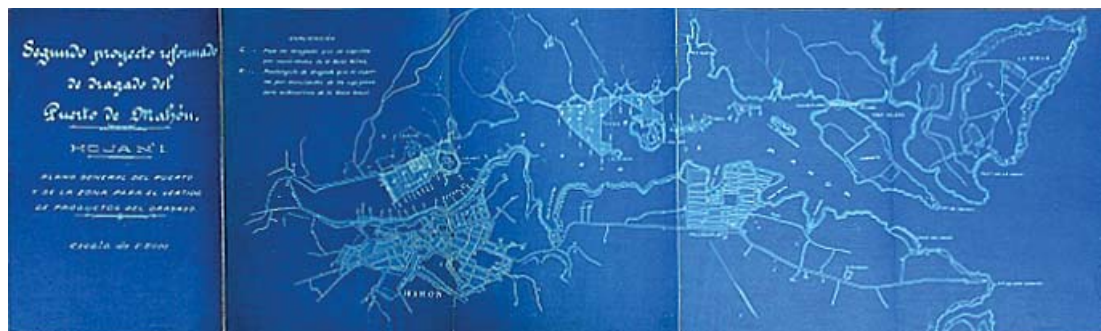
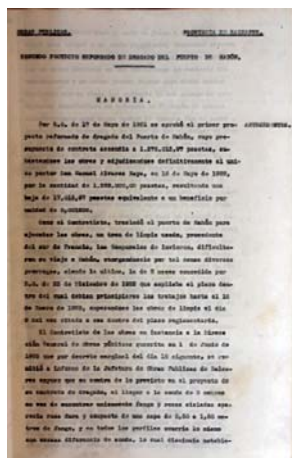
Port de Maó, abast integral
1916 Projecte de Dragat, Bernardo Calvet, enginyer
1924, Segon Projecte Reformat. Eusebio Pascual, enginyer

Bibliografia 1, 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de

01, 02
Memòria del projecte original de Dragat, 1916. Bernardo Calvet, Enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

03
Plànol general del projecte original, 1916. Bernardo Calvet, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó
04 - 07
Seccions transversals. Arxiu Històric APB - Maó

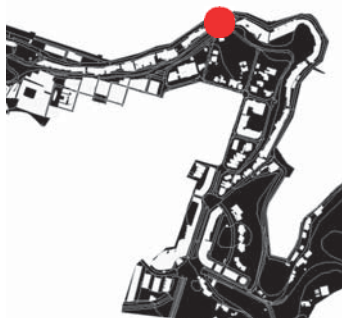

08 - 09
Memòria del "2º Proy. Reforma-
do". Eusebio Pacual, Engineer.
Arxiu Històric d'Autoritat Por-
tuària de Balears - Delegació
de Maó

10
Plànol general del "2º Proy. Refor-
mado". Eusebio Pacual, En-
ginyer. Arxiu Històric APB - Maó

1916-1935-1995

CASA AL MOLL DE LLEVANT

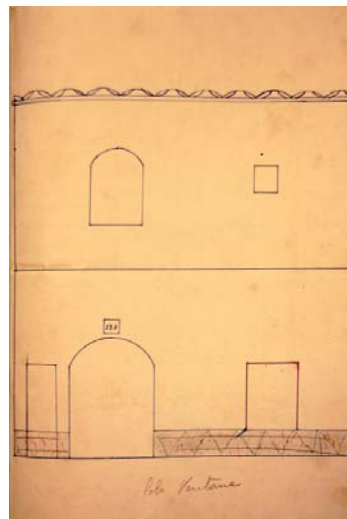
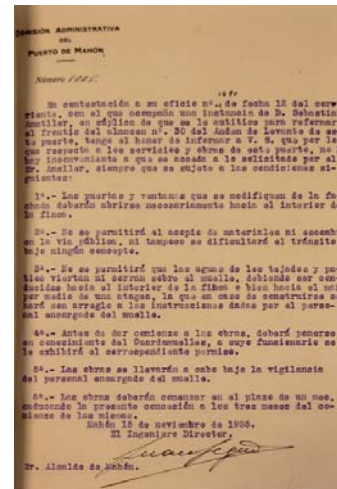
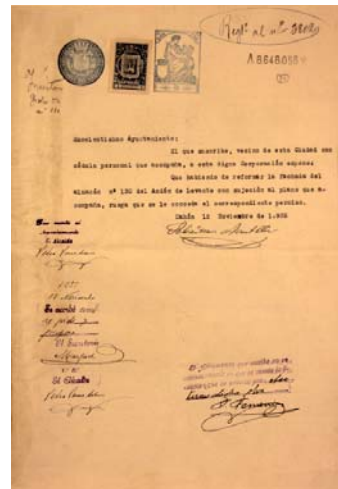
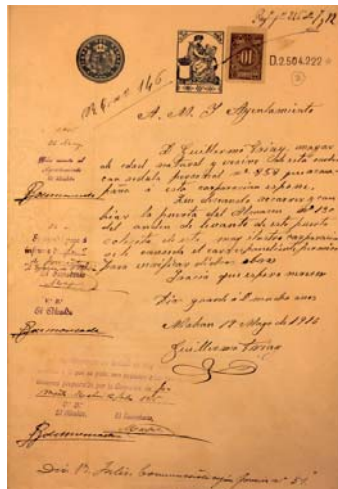
Casa - magatzem al moll de llevant, de la que en disposem d'un plànol de façana. De planta baixa i primer pis. als mitjans dels anys 90 la finca va ser rehabilitada i remuntada per a generar-hi un petit edifici d'habitatge plurifamiliar.

L'ampliació de 1935 ja va ser tramitada per la Comisión Administrativa del puerto de Mahón, enlloc de l'anterior Junta de Obras del puerto.

91

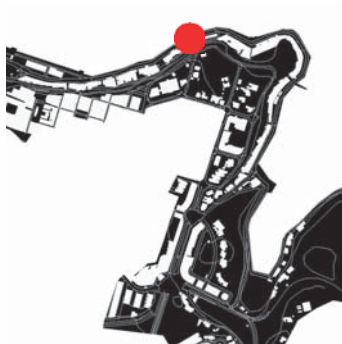
Moll de Llevant, 130, MAÓ
 1916, Mestre d'obres desconegut
 Guillermo Triay, Promotor
 1995 circa, reforma i ampliació

Bibliografia -
 Font: Arxiu Municipal de Maó

01	Sol·licitud de llicència per a obrir-hi una porta. 1916, Arxiu Municipal de Maó - AMM	03	Plànol de la llicència d'ampliació. 1935, AMM.
02	Sol·licitud de llicència d'ampliació. 1935, AMM.	04	Imatge actual, 2014. Fotografia de l'autor

1919 COMANDÀNCIA NAVAL

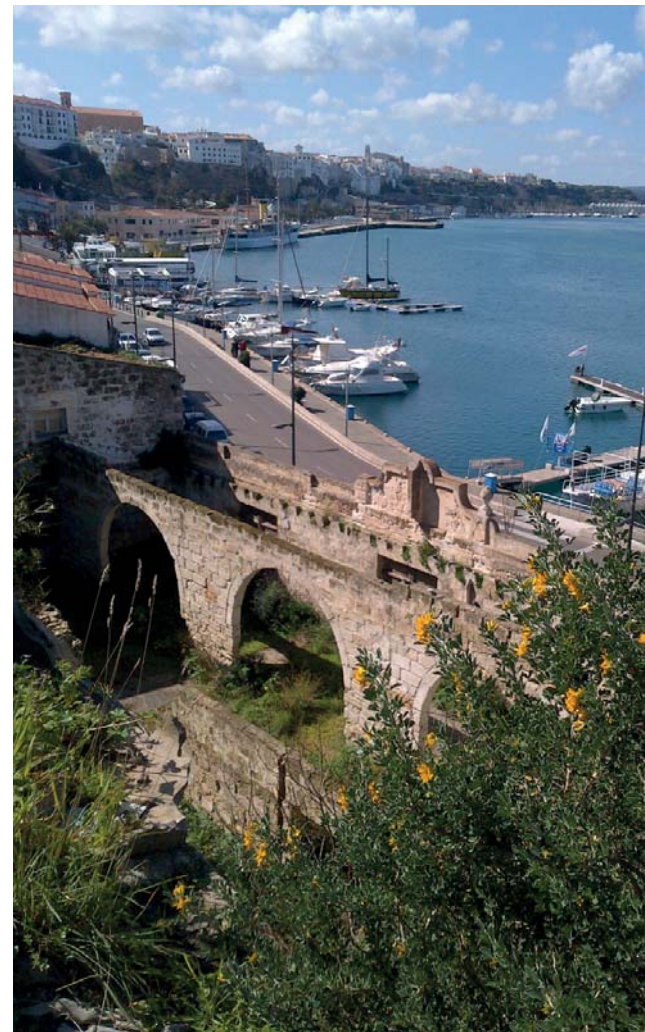
Interessant edifici que va acollir la seu de la Comandància Naval de Maó. Parcialment enderrocada, havent desaparegut les seves cobertes i essent presents, a dia d'avui, només, els murs diagràmmatics paral·lels de façana, les seves restes mostren la relativa monumentalitat del conjunt.

Un altre motiu d'interès de l'edifici és, també la seva amplada, en tant que ajunta tres o quatre finques de trast. Per a assumir-ho, la façana presenta un frontó central, alineat amb la porta principal, flanquejat per dues portes laterals.

92

Moll de Llevant 133, MAÓ
1919, Arquitecte o enginyer desconegut

Bibliografia 1, 86
Font: Fotografies de l'autor

01

Imatge de la façana l'estiu de 2014. Fotografia de l'autor

02

Imatge de la façana, pintada, l'octubre de 2016. Fotografia de l'autor.

03

Imatge de l'espai interior, amb els sostres esfondrats. Setembre de 2014. Fotografia de l'autor.

1919

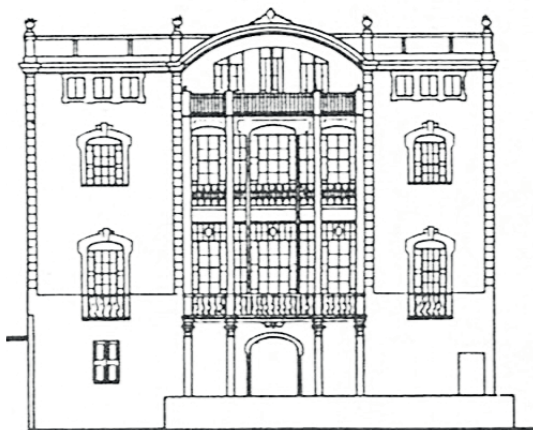
CASA MIR LAFUENTE

Esplèndid habitatge que es mosra sobre la façana de Maó de la vessant occidental del Ses Voltes o Parc Rochina.

Bona part de la casa i la conegudíssima façana, de trets modernistes, projectada per Francesc Femenias amb la col·laboració del seu promotor, el sr. Mir (Gomila, 2017), respon, en realitat, a la reforma de l'any 2019 necessària, precisament, com a conseqüència de l'enderroc parcial de l'habitatge en enfonsar-se el mur conegut popularment com S'Esquinça Colzos.

La façana assumeix així un biaix diagonal, que genera una estreta però interessant galeria amb els espais posteriors. És interessant l'acuradíssim detall i especejament de la fusteria. Després de diverses reformes, l'edifici s'ha dividit, convertint-se, de fet, en una casa de pisos.

93

Pl. de la Conquesta - Costa de Ses Voltes,
MAÓ
1919, Francesc Femenias, arqte.

Bibliografia 16, 31, 33, 38, 52

Font: Família Mir - Lafuente, Joan J. Gomila,
Catàleg de Patrimoni de Maó

01

Façana a la costa de Ses Voltes.
Póster del Catàleg de Patrimoni
Arqueològic i Arquitectònic de
Maó. Joan J. Gomila

02

Vista general de la Costa de Ses
Voltes.

03

Vista de la façana principal re-
sultat de la reforma de 1919.
Francesc Femenias, arqte. Fo-
tografies de l'autor

04

Detall de la vidrera del projecte de Francesc Femenias, arqte. Fotografia de l'autor

05

Croquis de la façana. José Álvarez Guerra. *Menorca, Sitios y Lugares*

06

de l'accés a la planta soterrani. Fotografies de l'autor.

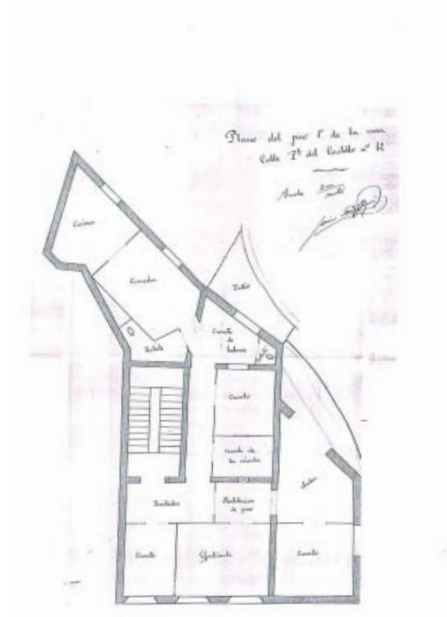

07

Vista de la casa de pisos des
de la Pl. Conquesta. Fotografia
de l'autor

08, 09, 10

Vistes de l'interior i del porxo
posterior. Fotografies de l'autor

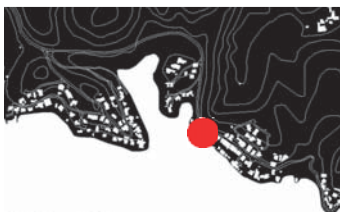

11
Planta de la casa segons projecte de reforma de Francesc Femenias de 1919. Arxiu Joan J. Gomila.

12
Interior de la galeria de la vidrera, motiu principal de la intervenció de Francesc Femenias. Fotografies de l'autor.

1920 circa VILLA PILAR

Casa de vorera molt lligada a la memòria col·lectiva, al començament de l'àmbit de La Solana, a S'Altra Banda.

Es considera que va ser la casa on hi va viure la famosa cantant maonesa Pilar Alonso, qui dona nom a la casa. El volum, ben senzill, es caracteritza per un cos vertical de dues plantes cobert a dues aigües, i un cos lineal, adossat, d'una sola aigüa, amb les pendents invertides.

Destaca la presència que li atorga el jardí, amb les palmeres anteriors.

94

La Solana, S'Altra Banda, MAÓ
1920, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia -

Font: -

01

Vista des del mar.

02

Vista de l'accés posterior per terra. Fotografies de l'autor.

1920 - 2011

VILLA LAURA

Casa de vorera, rehabilitada com a habitatge permanent de segona residència. A diferència de moltes altres, està retirada de la primera línia de mar.

L'obra original presenta algun dels elements més característics d'aquestes cases, com les encavallades de fusta verda, sovint triangulades, i les mènsules, per a suportar el porxo.

Edifici originalment d'una sola planta, la darrera ampliació escomesa encerta, en respectar aquesta única alçada, sense desnaturalitzar la volumetria original.

95

c. Salou, 2, Cala Apartió, S'Altra Banda, MAÓ

1920, Mestre d'obres desconegut

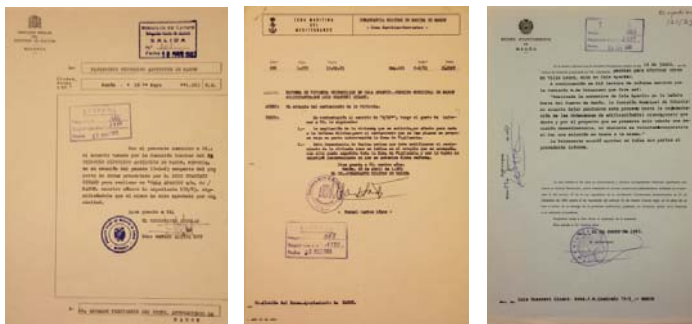
1983, Projecte d'ampliació no construït. Viçenç Jordi i Enric Taltavull, arqtes.

2011, Projecte d'ampliació construït. Domènec Enric, arqte.

Família Guasteví, Promotora

Bibliografia -

Font: Arxiu Municipal de Maó

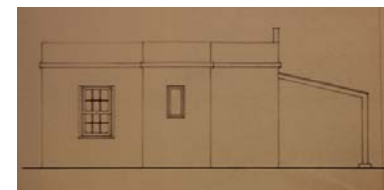
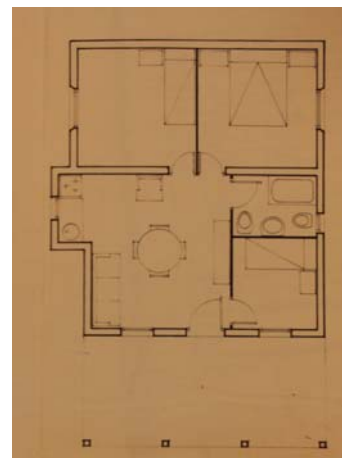

01-03 Denegació de llicència d'ampliació de 1983; conformitat de Patrimoni i la Comandància Naval, 1983. AMM

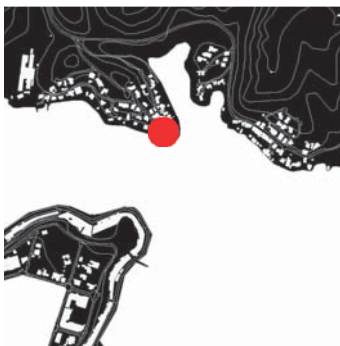
04 Façana principal del projecte de 1983, no construït. Jordi-Taltavull, arqtes. AMM

05, 06 Vistes actuals, amb l'ampliació de 2011. Fotografies de l'autor.

07, 08, 09 Plantes i alçats de l'obra original de 1920. Aïxecament de Jordi-Taltavull, arqtes. AMM

1921 VILLA MARIA ESTHER - VILLA FRANCISCA

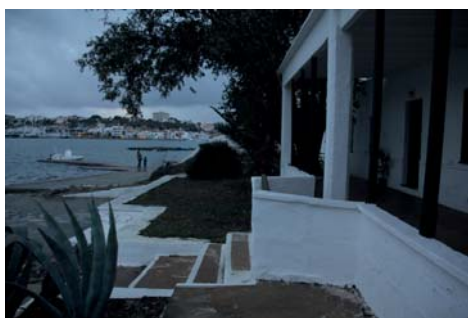
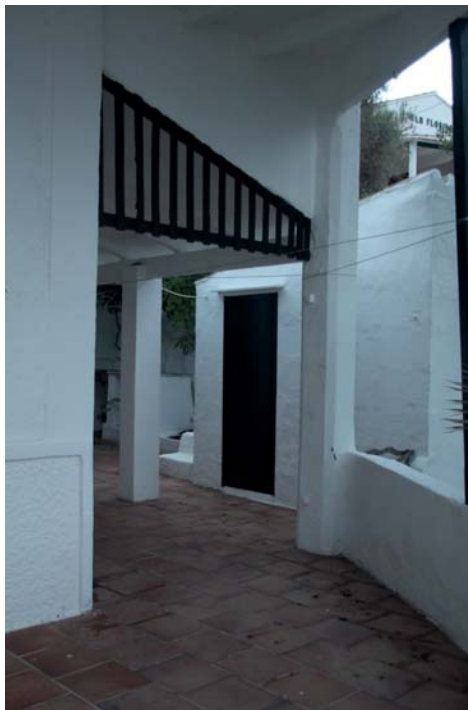
Curiós edifici dual que, sota un sol volum, aglutina dues cases de vorera a l'àmbit de La Solana. La seva contundència volumètrica, tota emblancada, fan d'elles un dels exemples de cases de vorera més interessants de tot el port de Maó.

Com en el cas anterior, la casa presenta els interessants elements de fusta, com els pilars del porxo o les encavallades, per a suportar el porxo a Sud.

96

La Solana, S'Altra Banda, MAÓ
1921, Mestre d'obres desconegut

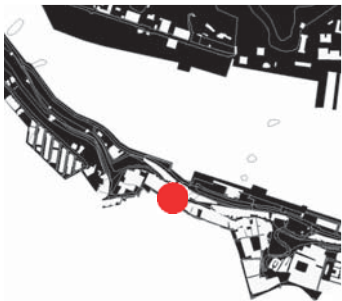
Bibliografia -
Font: -

01 - 04

Imatges generals, de la façana i detall del porxo amb l'estructura d'encavallades de fusta. Fotografia de l'autor

1925 CASA HDEZ. ANDREU

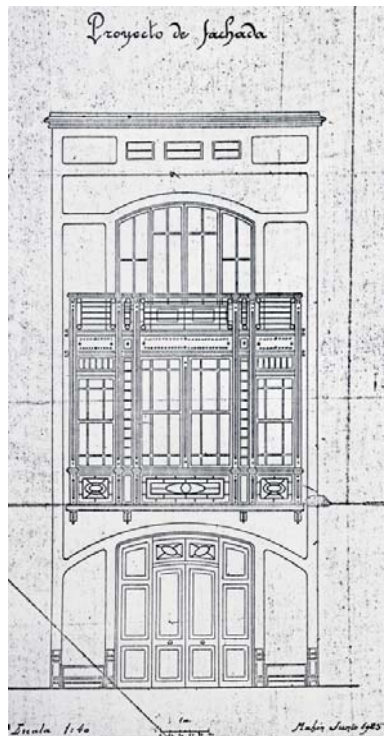
Un dels exemples més brillants en l'obra de Francesc Femenias. Es tracta d'una casa entre mitgeres a la façana portuària del c. Isabel II, de la que sembla que Femenias només en va fer un "Proyecto de Fachada".

Intensament composta, la divisió tripartita, que ens recorda altres obres contemporànies del mateix autor a Maó, com la Casa del Poble, els Magatzems Cardona, o la Farmàcia Mir, apareix en les fenestrecions de totes les plantes. Però també, en alçada, on reconeixem tres estrats ben diferenciats: la cotxeria; el boïnder i l'arc amb balcó superior sobre el propi boïnder. La delicadesa de l'obra compensa el trencament de la uniformitat formal del carrer, basat en la façana plana.

97

c. d'Isabel II 48-50, MAÓ
1925, Francesc Femenias, arqte

Bibliografia 16, 31, 33
Font: Anxiu Històric del COAIB - Menorca;
Gomila et alter.

01
Aixecament de la façana. Anxiu
Històric del COAIB - Menorca

02
Aixecament del tram de carrer
Isabel II on es troba la casa. *La
Ciutat des del Carrer*. Gomila,
Martínez, Seguí

03
Imatge de la façana exterior. Fo-
tografia de l'autor.

1926 - 1989

NOU MERCAT DEL PEIX

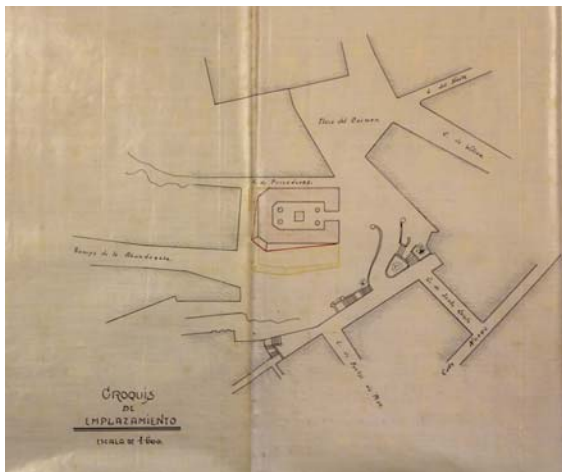
Nou mercat del peix construït sobre l'emplaçament aproximat de la peixateria anterior, obra del mestre de Pedro Orfila (veure fitxa 40). El nou projecte segueix la mateixa estructura organitzativa en U, i esdevé una operació intensament lligada a la reorganització de la nova connexió de la ciutat amb el port.

Amb la necessitat de mantenir-se a cota de la plaça Espanya, cap on s'organitza l'accés, Femenías organitzarà un gran reblert amb murs de contenció que acabaran resultant ben expressius, tot generant una plataforma sobre la que assentar la peixateria. Si un tret fa característic, també, l'edifici, és l'acurat ús de l'estructura metàl·lica, que serà rehabilitada l'any 1989 pels especialistes Buxadé i Margarit.

98

Pl. Espanya, Costa de Ses Voltes, MAÓ
1926, Projecte original, Francesc Femenías, arqte
1989, Rehabilitació, Carles Buxadé i Joan Margarit, arqtes.

Bibliografia 1, 16, 31, 38, 52
Font: Arxiu Municipal de Maó

01

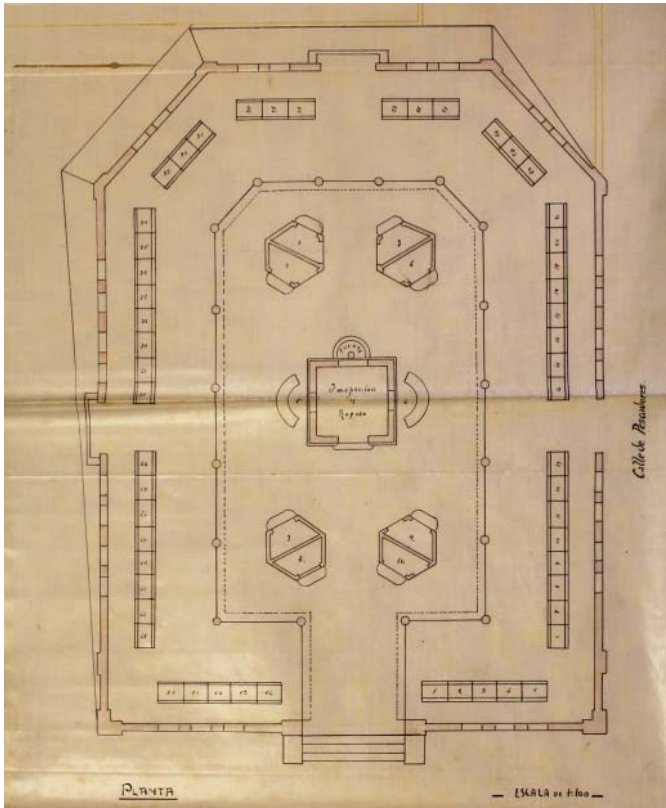
Vista general de la inserció en l'àmbit de l'antiga Rampa de l'Abundància / Ses Voltes. Fotografia de l'autor

02

Plànol d'emplaçament. 1925, Francesc Femenías, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

03

Vista de l'entrada, amb la forja del rètol. Fotografia de l'autor

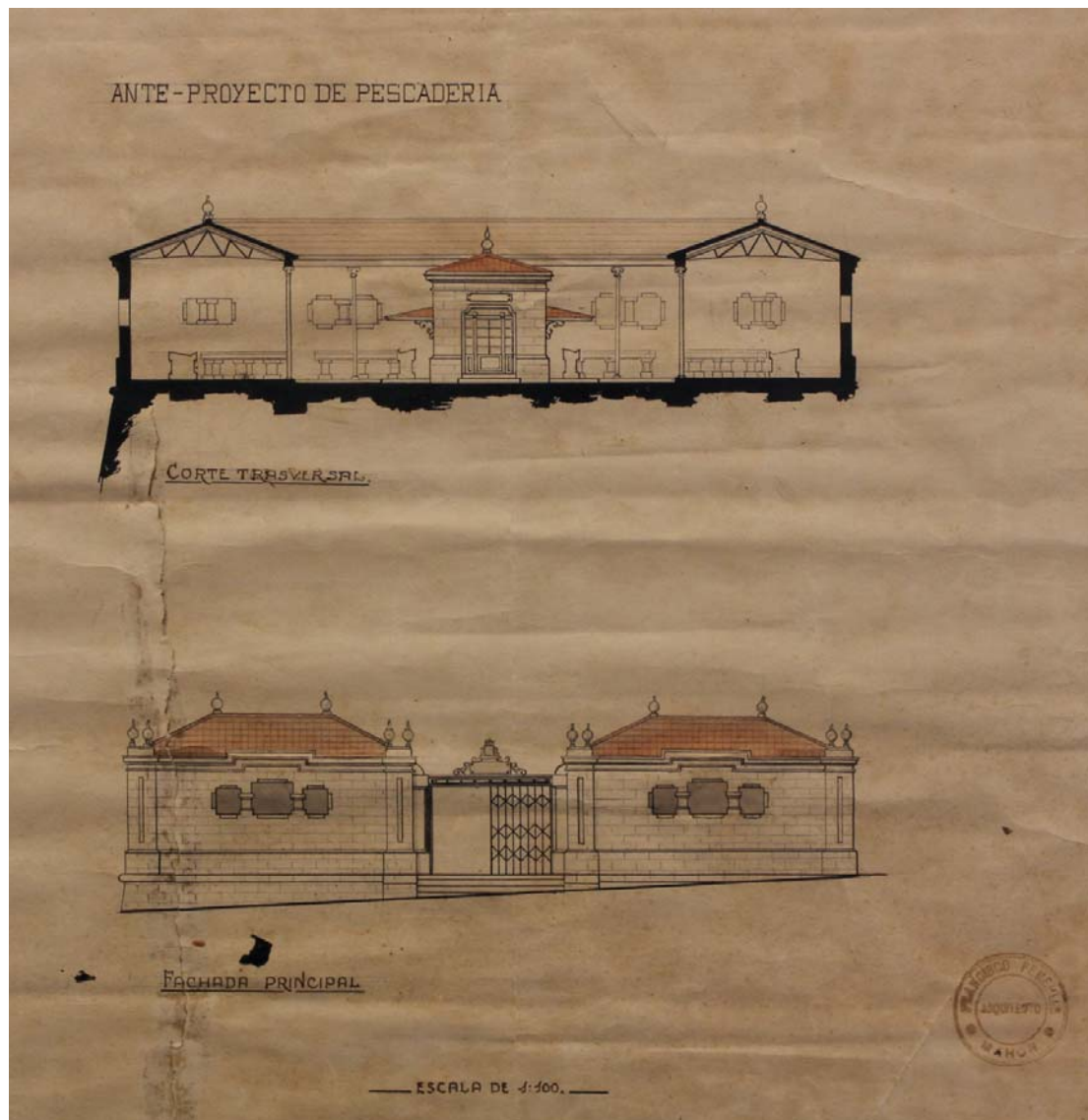

04
Planta del projecte. 1925, Frances Femenías, arqte. AMM

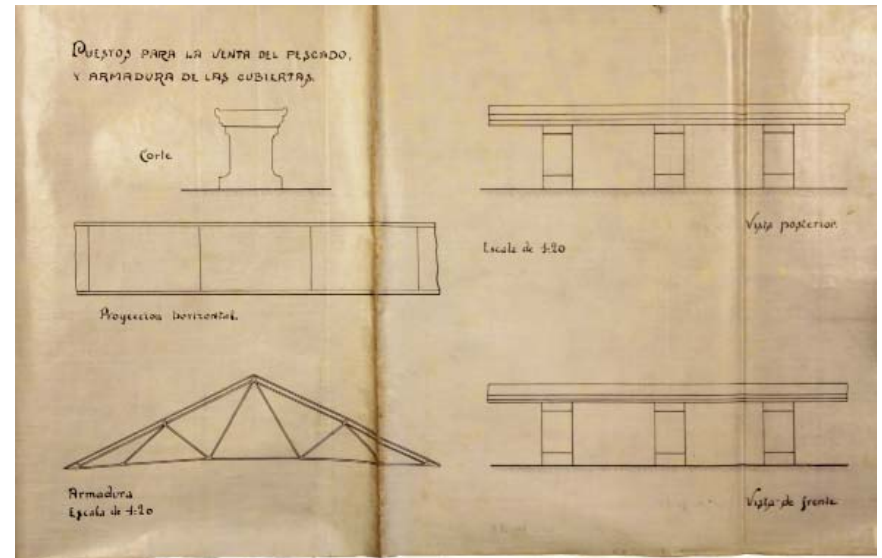
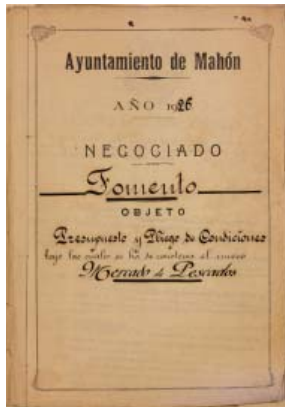
05, 06, 07
Vistes del pati i de les galeries.
Fotografies de l'autor.

08
Vista del talús d'assentament
dissenyat amb el mateix proje-
cte. Fotografia de l'autor.

09
Façana a carrer i secció trans-
versal. 1925, Francesc Ferra-
nias, arqte. AMM

10
Pliego de Condiciones. Fragment.
1925, Francesc Femenías, ar-
quite. AMM

12
Detall dels mostradors de ven-
da. 1925, Francesc Femenías,
arquitecte. AMM

11
Vista de la façana des de la Pl.
Espanya. Fotografia de l'autor

12
Vista dels mostradors de venda.
Fotografia de l'autor

1926 PLUS ULTRA

Petita casa de vorera entre Cala Llonga i Cala Lladró, molt lligada a la memòria col·lectiva del paisatge portuari.

D'una sola planta i un sol volum, cobert a dues aigües, la casa és coneguda pel dibuix al seu frontó a mar, que reproduïx la fita del primer avió espanyol que va aconseguir creuar l'Atlàntic, l'any 1926. L'hidroavió de l'exèrcit de l'aire, tripulat per Franco, Ruiz de Alda, Durán i Rada, va unir la ruta entre Huelva i Montevideo.

99

Cala Llonga, MAÓ
1926, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia -

Font: -

01, 02

Vista general i detall del frontó decorat amb l'avió característic.
Fotografia de l'autor

1927 ASCENSOR A LA MIRANDA

Projecte d'ascensor per unir els dalt de la ciutat, dalt del penya-segat, amb Baixamar, presentat l'any 1927 a l'Ajuntament de Maó per el llavors recentment titulat enginyer tècnic industrial Pedro Montañés Vilallonga, qui després fundaria Industrial Quesera Menorquina (El Caserío).

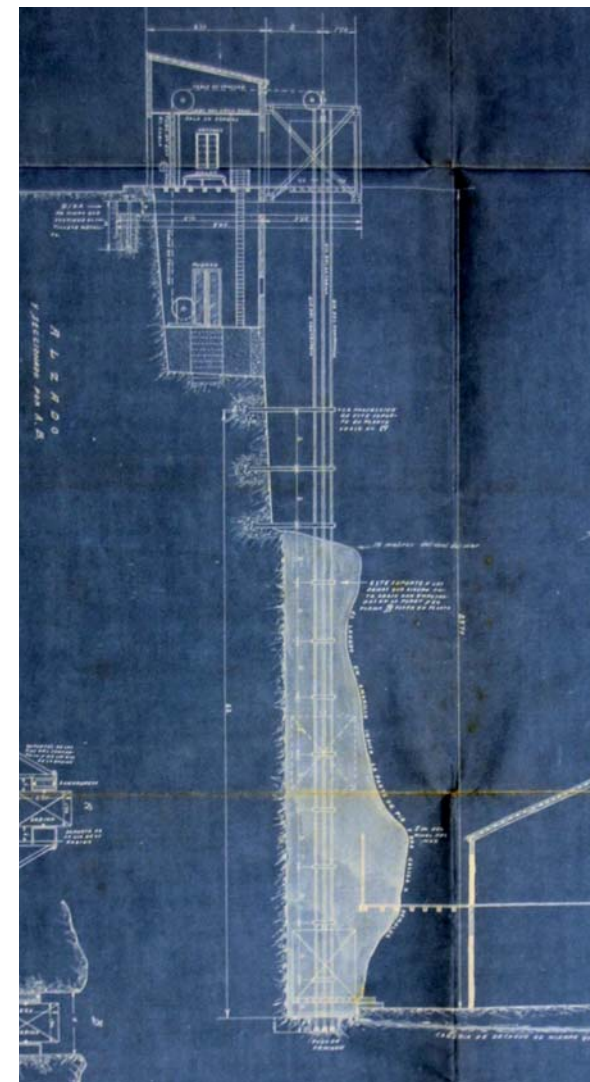
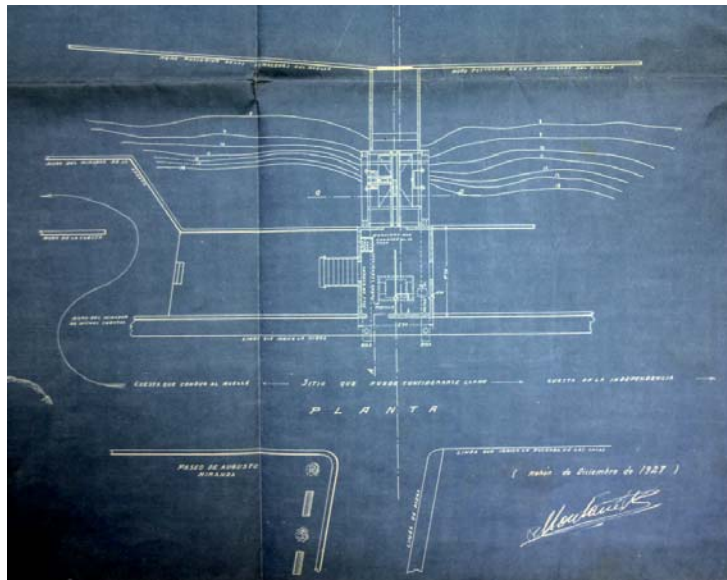
L'ascensor, concebut i dissenyat amb les llavors prou noves- tècniques del ferro, s'encasta parcialment al penya-segat per allotjar-hi parat de la maquinària. L'objecte era gairebé tot tècnica, fet aquest que provocà cert rebuig a les instàncies municipals, en considerar-lo "poco estético". El projecte anticipa un element de debat plenament vigent, els dels dispositius mecànics de connexió del port amb els dalt de la ciutat, 90 anys després.

100

Pl. de la Miranda, MAÓ
1927, Pedro Montañés Vilallonga, enginyer tècnic industrial.

Bibliografia 100

Font: Arxiu Municipal de Maó.

01

Detall de la planta. 1927, Projecte de Pedro Montañés Vilallonga, enginyer t. industrial. AMM 02, 03

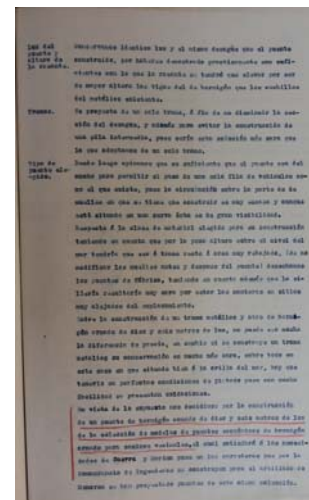
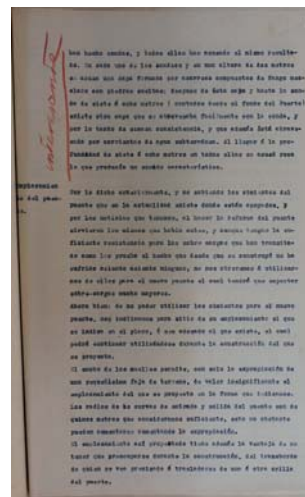
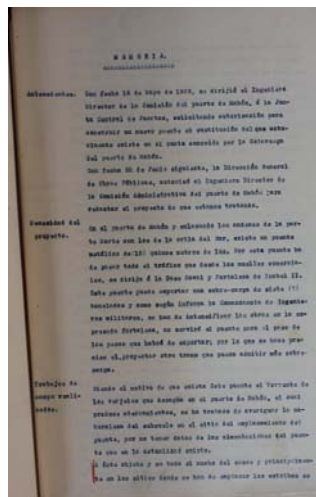
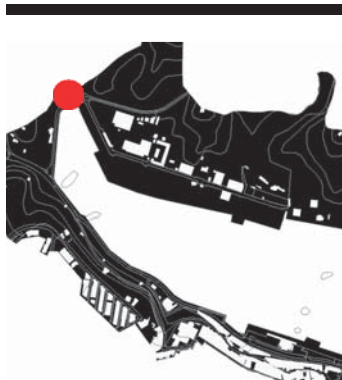
So·licitud de llicència i plànol general. 1927, Projecte de Pedro Montañés Vilallonga, enginyer t. industrial. AMM

04

Detall de seccio transversal per penya-segat. 1927, Projecte de Pedro Montañés Vilallonga, enginyer t. industrial. AMM

1929

PONT A LA COLÀRSEGA

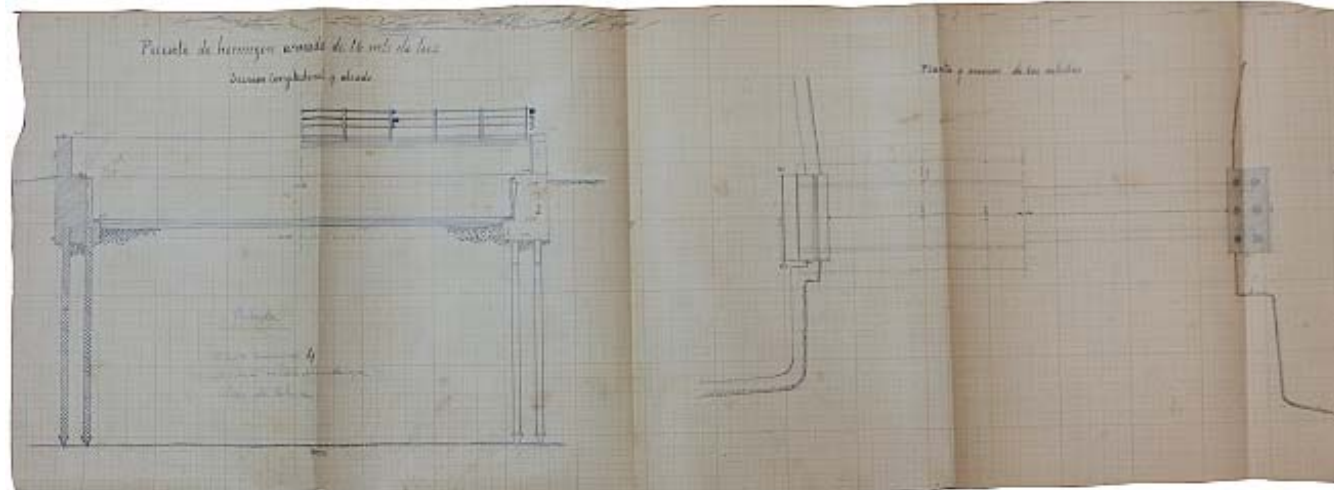

Pont de formigó projectat per Juan Seguí, primer enginyer de camins canals i ports que treballarà des de Maó per a la Junta de Obras del Puerto de Palma, i per la Comisión Administrativa del puerto de Mahón, després, això és, el gestor portuari estatal.

El pont, que creua el torrent de Sant Joan, de formigó, vindrà a substituir l'anterior pont metàl·lic. Les obres són justificades per la necessitat de reforçar el pes suportable al pont, una vegada la Comissió del port de Maó reb la notificació que es realitzaran importants obres a la Base Naval i la Fortalesa de la Mola. Tot el trànsit rodat passarà per aquest punt, fet que motiva disposar d'un nou pont amb més capacitat resistent.

101

Sa Colàrsega, MAÓ
1929, Projecte, Juan Seguí, Enginyer de camins, canals i ports
Comisión Administrativa del puerto de Mahón; Dirección General de Obras Públicas, promotora.

01-04

Memòria del projecte. 1929, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

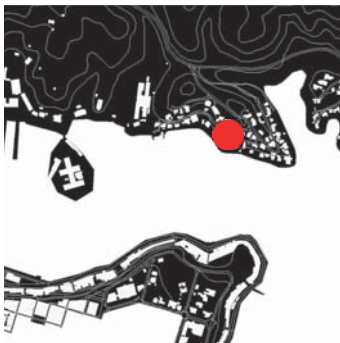
05

Plànol del projecte. 1929, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

Bibliografia 86

Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de

1930 circa CASA VIVES CAMPOMAR

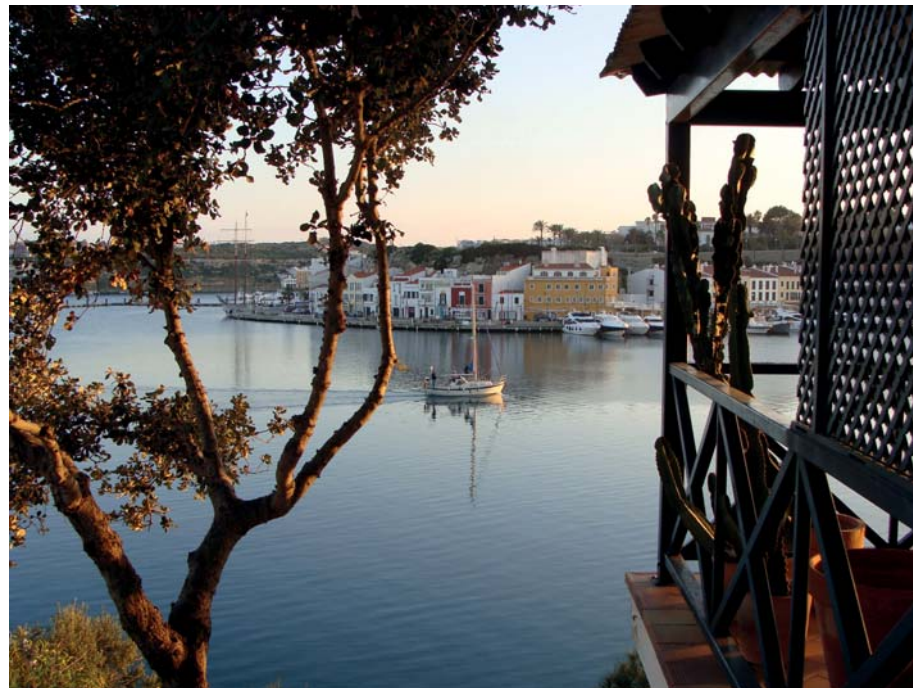
Interessant caseta a la zona de Riupla, entre la Base Naval i Cala Rata, habitada pel reconegut pintor Josep Vives Campomar, des d'on elabora la seva intensa, i intimista, obra. De volum molt compacte de tres nivells i coberta a dues aigües, la casa es caracteritza per la seva manifestació plana, com si d'un gran frontó es tractés, així com per la cura en el porxo lleuger i perimetral de fusta.

Un espai de transició interior exterior que qualifica de manera notable el conjunt, desmaterialitzant-lo i convidant la seva integració al paisatge.

102

Riupla, Cala Rata, S'Altra Banda, MAÓ
1930 circa, Mestre d'obres desconegut.
Reformes posteriors indeterminades.

Bibliografia -
Font: -

01, 02

Vista exterior i de detall de l'escala d'accés a la casa.

1930 - 2016

CASA LAS PALMAS

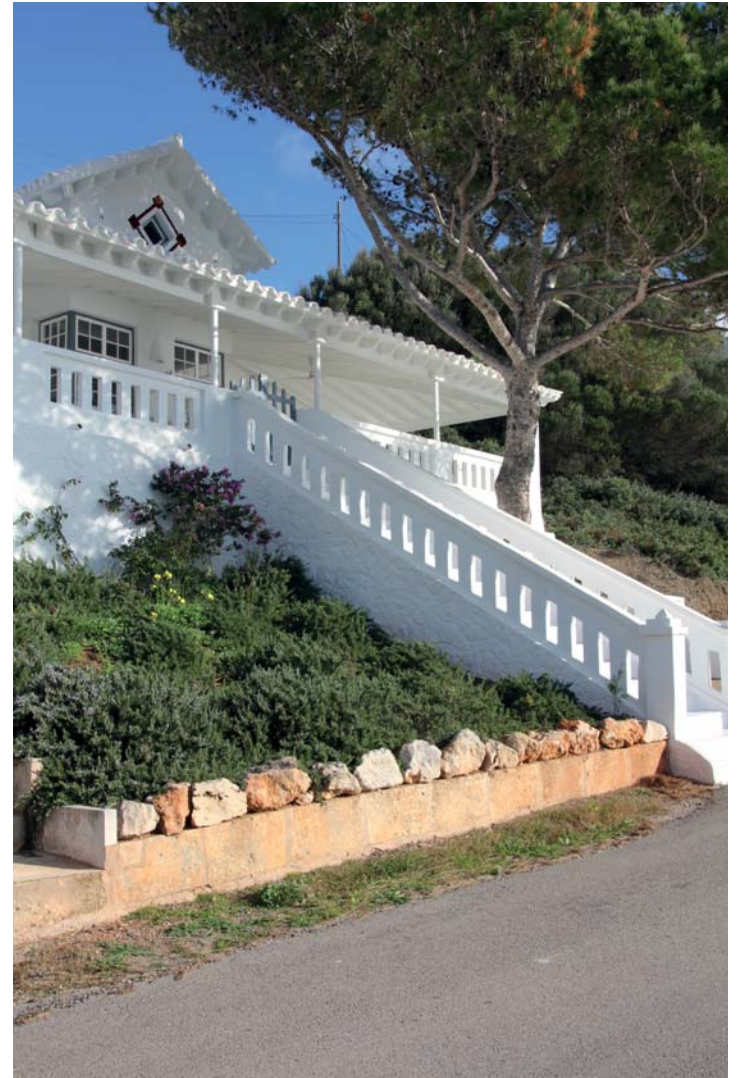
Casa de vorera situada a la vessant oriental de la Cala de Venècia, que destaca per l'ús d'un recurs habitual en l'accés d'aquest tipus de cases des del mar, o en aquest cas, des del carrer: l'escala perpendicular, d'un sol tram, a la façana principal, d'accés a una plataforma on comença l'habitatge.

La superposició de teulades, tant del volum principal com del porxo perimetral, totes emblancades, li atorguen una gran rotunditat. La presència, intel·ligent, de l'arbrat culmina el conjunt.

103

c. Venècia, 10, S'Altra Banda MAÓ
1930, Mestre d'obres desconegut
2016, Rehabilitació

Bibliografia -
Font: -

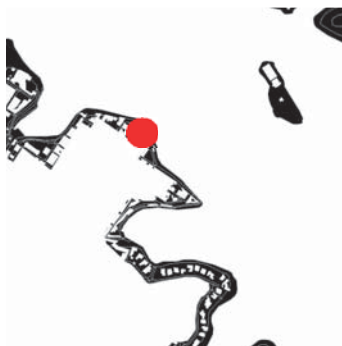

01-04

Vistes generals i de detall. Fotografies de l'autor.

1930 circa - 1999

VILLA ADELA

Casa d'esbarjo sobre la cornisa portuària des Castell, probablement per a una burgesia que va generar una arquitectura d'autor relativa. Es destacable la rotunditat volumètrica de la façana original, que amb elegància amagava la disposició posterior de les cobertes.

La rehabilitació recent com a habitatge de segona residència amb noves exigències del moment ha derivat en una solució que resta caràcter i contundència, així com romanticisme, a l'obra original.

104

c. Bellavista, 9 ES CASTELL

1930 circa, obra original. Mestre d'obres desconegut. Possible autoria de Josep Claret, arq. En aquest cas l'obra forçaosament ha de ser posterior a 1939.

1999, reforma. Vicenç Jordi, arquitecte
Mr. John Harrison i Mrs. Janet Buckingham, promotors

Bibliografia -

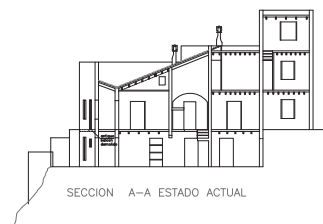
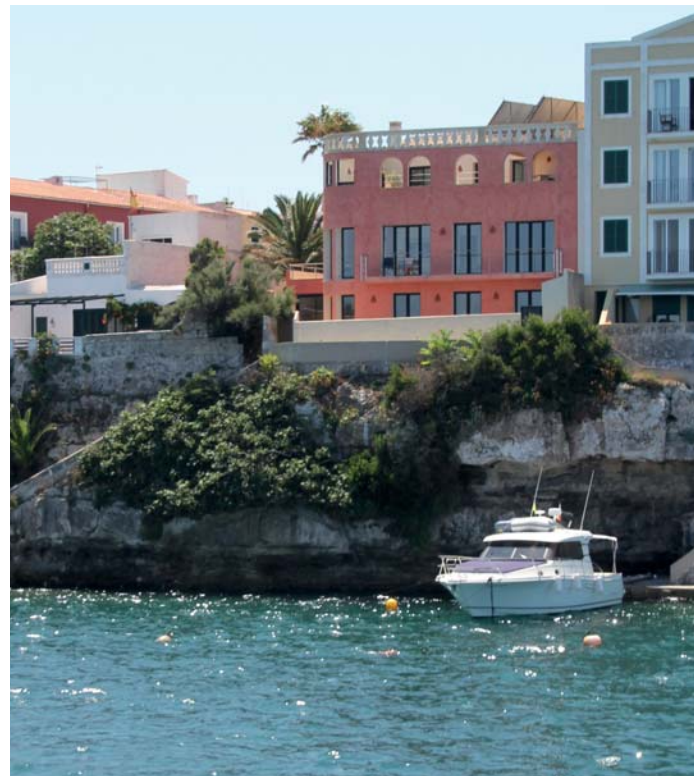
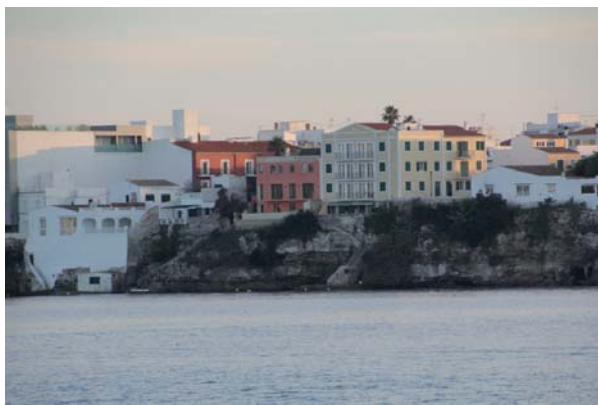
Font: Arxiu Vicenç Jordi, arquitecte.

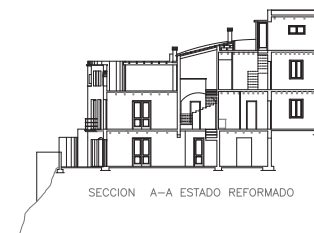
FACHADA MARITIMA ACTUAL

FACHADA MARITIMA REFORMADA

SECCION A-A ESTADO ACTUAL

SECCION A-A ESTADO REFORMADO

01

Façana marítima original i reformada. 1999, Vicenç Jordi, arquitecte.

02, 03

Vistes des del mar. Fotografies de l'autor.

04

Secció original i reformada. 1999, Vicenç Jordi, arquitecte.

1930 - 1957 CASA MIRAMAR

A la punta de Cala Apartiú amb Cala Venecia, trobem una de les cases recreatives més reeixides, i de la que, a més, en disposem més quantitat de material gràfic original.

Construïda com una concessió de la finca de Binisermenya, de la família de Vigo, la caseta, petita i d'una sola planta, destaca per l'elegant ús d'una planta en T, encaixada en una parcel·la trapezoidal, curosament implantada en el morro de la punta orogràfica.

L'avancer de la T, una mena de bellveder amb més de 180° de visió sobre el port, i el bon treball d'inserció paisatgística amb la vegetació, culminen el conjunt.W

105

c. de Sa Bassa, 12 Cala Partió - Cala Venecia, S'Altra Banda, MAÓ
1898, Obra original, Mestre d'obres desconegut
1957, Obres de construcció Mestre d'obres desconegut
Promotor, Fratemo Garcia

Bibliografia -
Font: Arxiu Família Garcia Roca

01, 02, 03

Plànols d'emplaçament, 1957 -
1958. Arxiu Família Garcia Roca.

04

Detall de fotografia d'època. Arxiu Família Garcia Roca.

1932 - 1944

“HABILITACIÓN DEL PUERTO PARA AMARRADEROS DE GRANDES BUQUES”

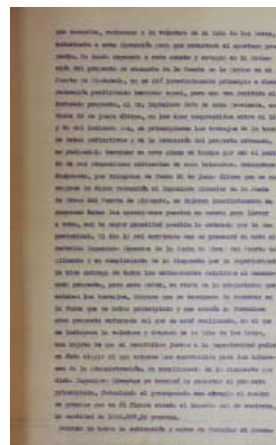
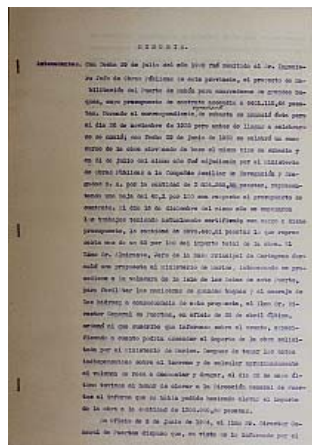
Projecte integral per a permetre l'arribada de grans vaixells integral, del que se'n faran diverses versions entre 1932 i 1944 (República i Dictadura).

El document contempla diverses obres de diferent caràcter: ja planteja la demolició de l'Illa de les Rates com a extensió del dragat; el dragat de la trobada d'aquesta illa, la del Rei, i de la Illa Pinto amb la riba Nord; el dragat de les zones properes als molls de la riba Sud, i l'eixamplament dels nous molls comercials a Baixamar.

106

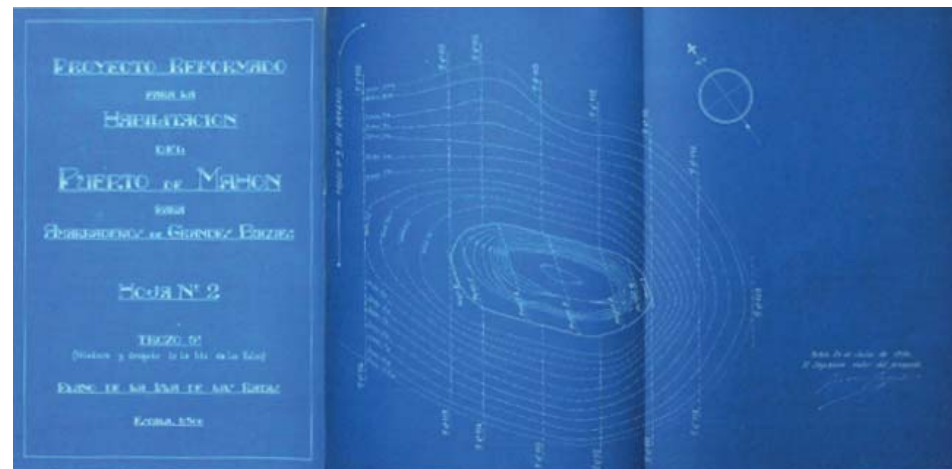
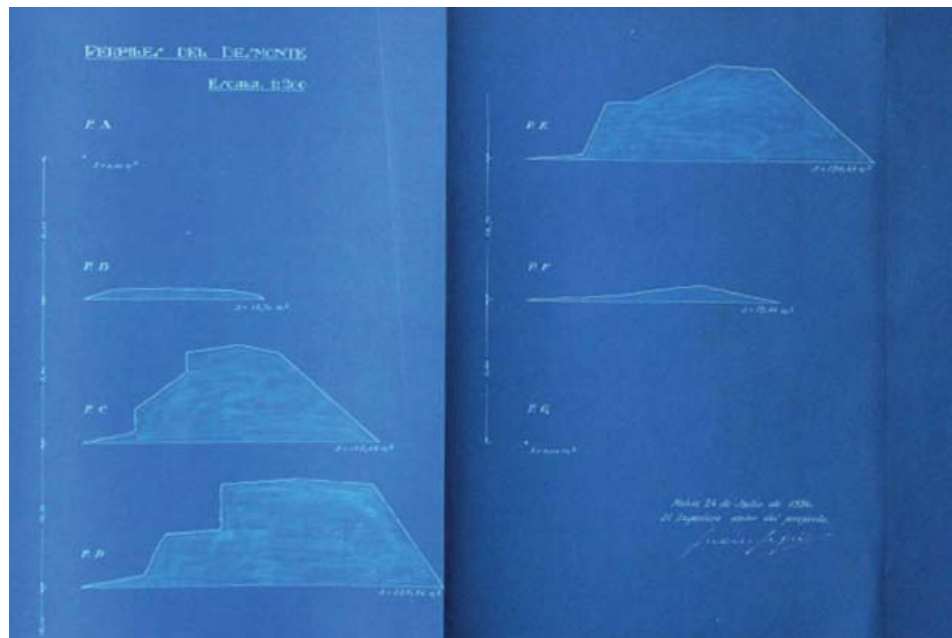
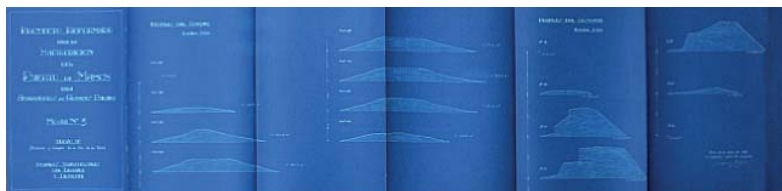
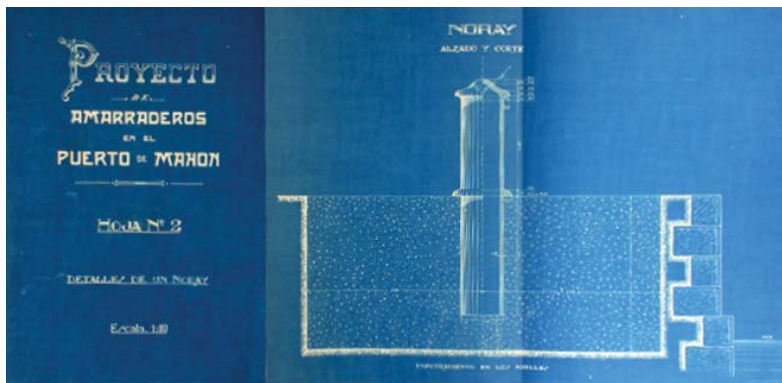
Port de Maó, abast integral
1932 Projecte original, Juan Seguí, Enginyer
1934 Projecte Reformat. Juan Seguí, Enginyer

Bibliografia 1, 86, 97
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

01- 04
Memòria del projecte original
1932 Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

05
Plànol general del projecte original, 1932. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

06-07

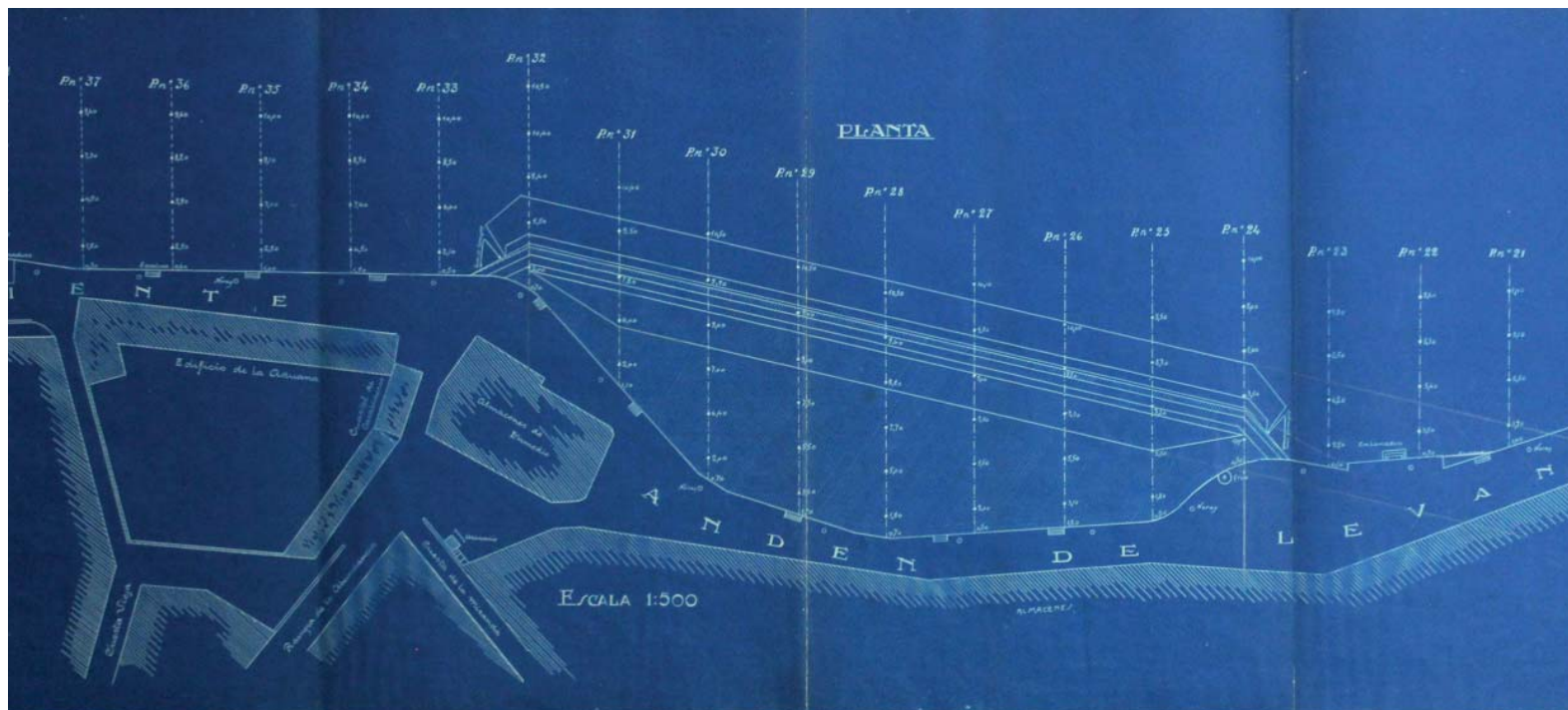
Plànols dels norais del projecte original, 1932. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

08-09

Plànols dels perfils de desmunt, inclosa l'illa de les Rates del projecte reformat 1934. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

10

Plànols de l'illa de les Rates del projecte reformat 1934. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

15

Detall de la zona reblerta, principal objecte de l'actuació. Projecte reformat, 1935. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

1932 "PROYECTO DE ENSANCHE DEL MUELLE DE PONIENTE"

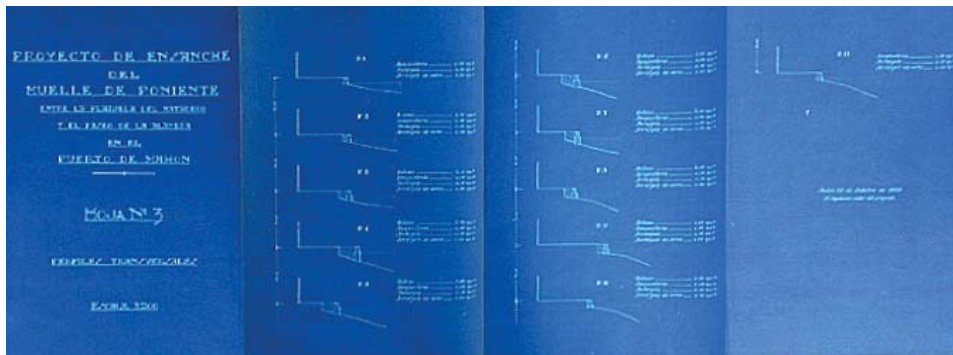
Projecte de petit eixamplament del moll de ponent, plantejat amb un mur per gravetat, com indiquen les seccions.

Es tracta d'un projecte relativament acotat i menor.

107

Moll de ponent, MAÓ
1932, Projecte, Juan Seguí, Enginyer de camins, canals i ports

Bibliografia 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

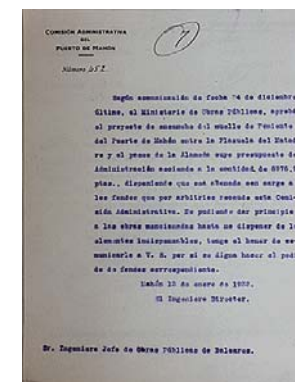
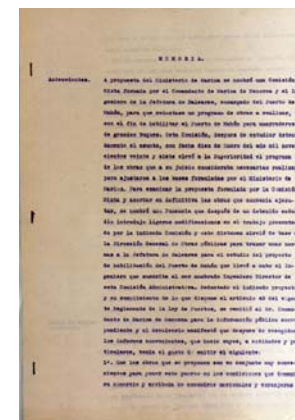

01, 02

Plànol de la zona d'actuació i perfils de l'eixamplament del moll. 1932, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

05

Memòria del projecte, i petició de dotació econòmica per a executar-lo. 1932, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

1933 CASA REYNÉS

Popular casa situada als peus de la Costa Llarga, i que es coneguda perquè, associada al "moll den Reynés" del davant, hi habitava el Sr. Reynés, un dels principals trajiners amb barca del port.

La gran façana, plana amb una contundent repetició de només 3 forats per planta, i amb el característic rètol, amaga la irregularitat triangular de la planta, entre el traçat de la costa i el penya-segat.

108

Moll de Llevant, 182, MAÓ
1933, Mestre d'obres desconegut.

Bibliografia 16

Font: -

01, 02

Vista exterior i de detall de la façana de la casa. Fotografies de l'autor

1934-1936 "PROYECTO DE VOLADURA DE LA ISLA DE LAS RATAS"

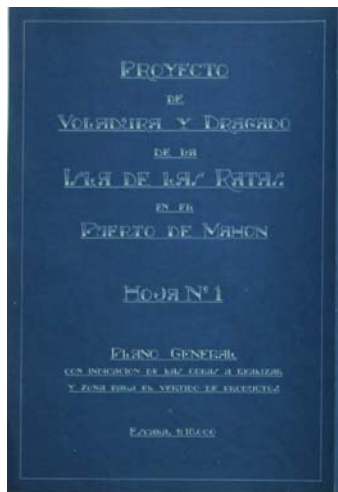
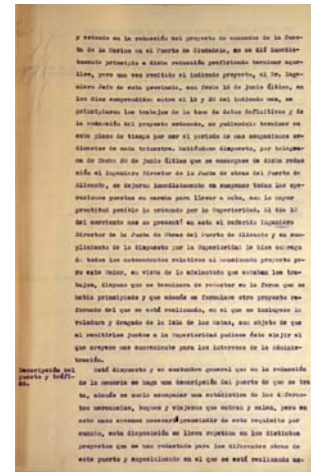
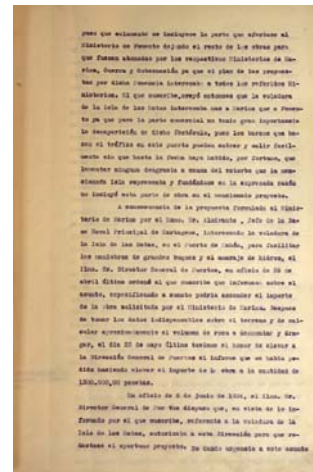
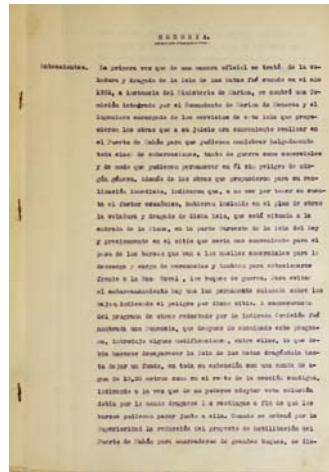
Projecte específic de voladura i dragat de l'illa de les Rates, probablement com a separata del projecte anterior.

L'illa de les Rates, entre l'Illa del Rei i el Moll del Repòs del Rei, esdevé un sorprenent exemple de com la lògica infraestructural es superposa, en un context i època, a qual-sevol altra consideració que sigui aplicable a l'entorn portuari, com l'ambiental o paisatgística. Necessari un projecte reformat l'any 1936, el projecte detall les seccions successives de l'illa per a amidar i avular tot el volum a enderrocar i, posteriorment, dragar.

109

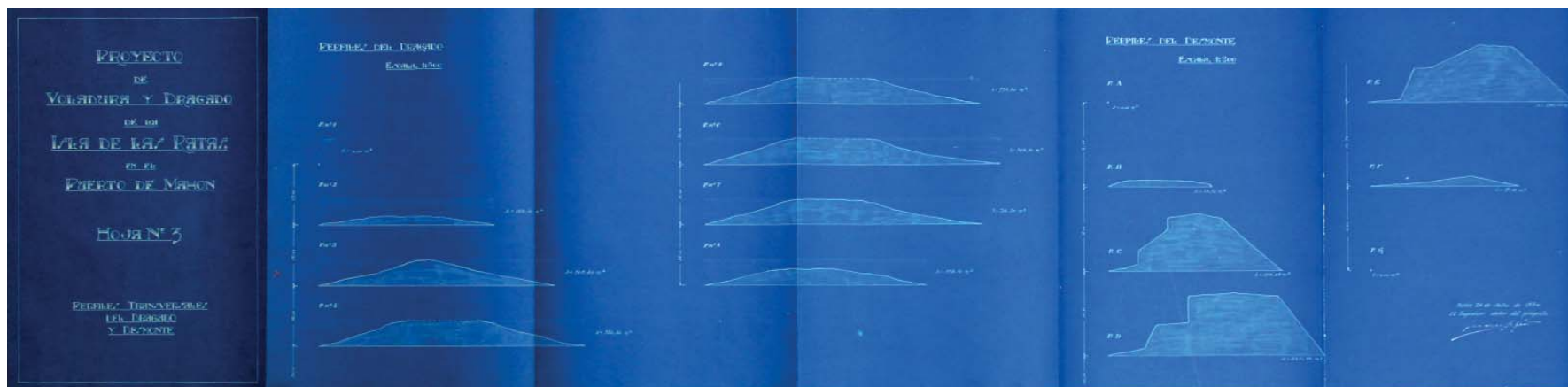
Illa de les Rates
1934 Projecte Original, Juan Seguí, enginyer
1936, Projecte Reformat. Juan Seguí, enginyer

Bibliografia 1, 86, 128
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - Delegació de Maó

01-04
Memòria del projecte original. 1934, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

05
Plànol general amb del projecte original, amb la localització de la zona on llençar el material d'enderrocament 1934, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

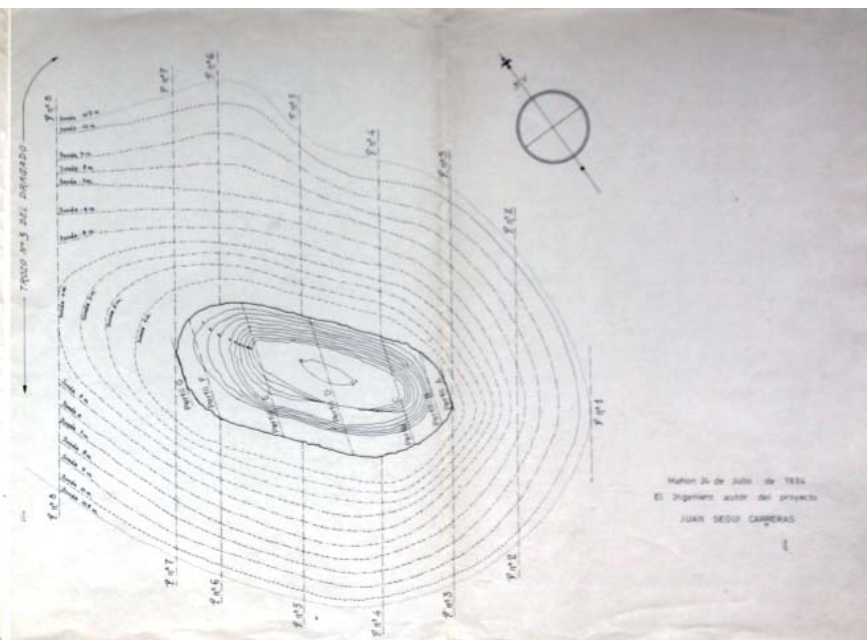

06

Perfis transversal del projecte original, 1934, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

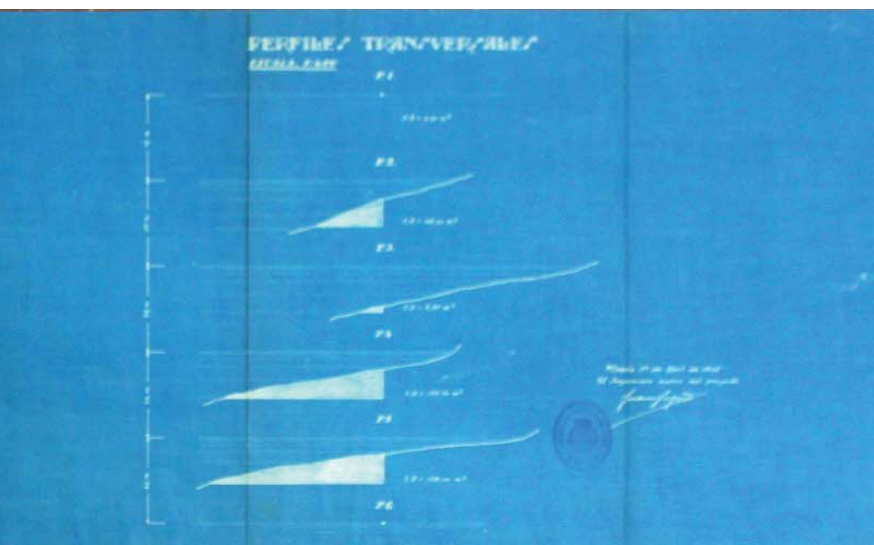
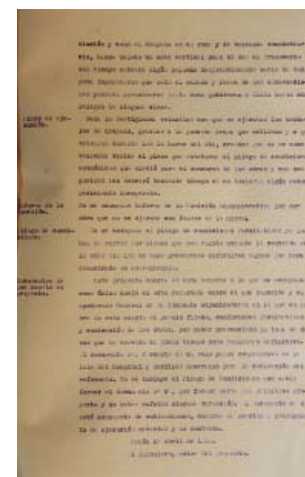
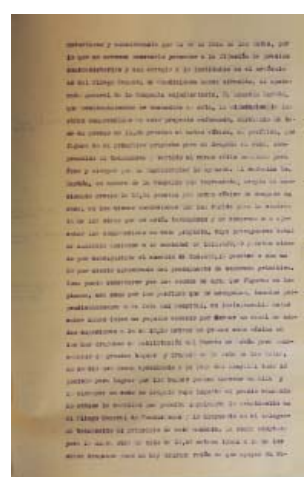
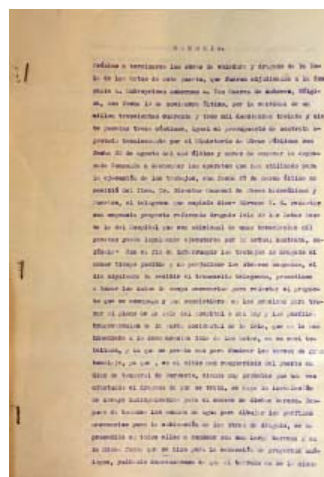
07

Imatge d'època de l'illa de les Rates. 1930 circa. Col·lecció família Garcia Roca

08 Imatge d'època de l'illa de les Rates. 1930 circa. Col·lecció família Garcia Roca

09 Plànol de detall del projecte original, 1934, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

10
Memòria del projecte reformat, 1936, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

11
Plànol de desmunt dels voltants de l'illa del Rei del projecte reformat, 1936, Juan Seguí, enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

1934-1951 COSTA DE SES VOLTES

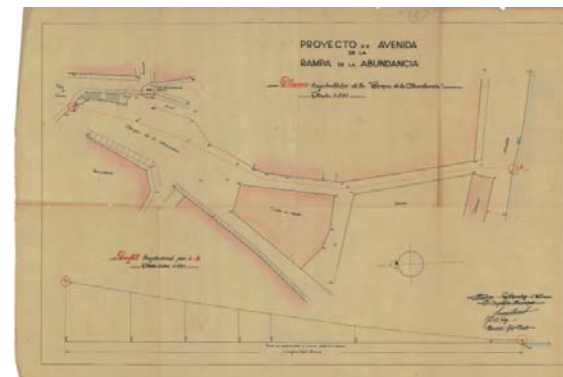
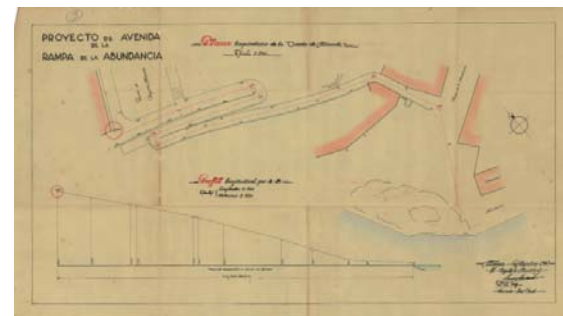

La nova comunicació del centre de la ciutat amb Baixamar obeeix a una primera intenció de l'Ajuntament de Maó que traça i insinua Francesc Femenías, com a arquitecte municipal (Gomila, 2016). Passada la Guerra Civil, serà Josep Claret, nou arquitecte municipal, qui desenvoluparà el projecte, partint d'alguns aixecaments de 1934. Claret elaborarà fins a 5 alternatives o propostes. La proposta definitiva, un sistema de 4 corbes concatenades pensades des del trànsit rodat, creuat línialment per una directriu d'escapes peatonals, representa un sistema racional i infraestructural de primer ordre, amagat darrera els detalls constructius que exigeix l'arquitectura del règim.

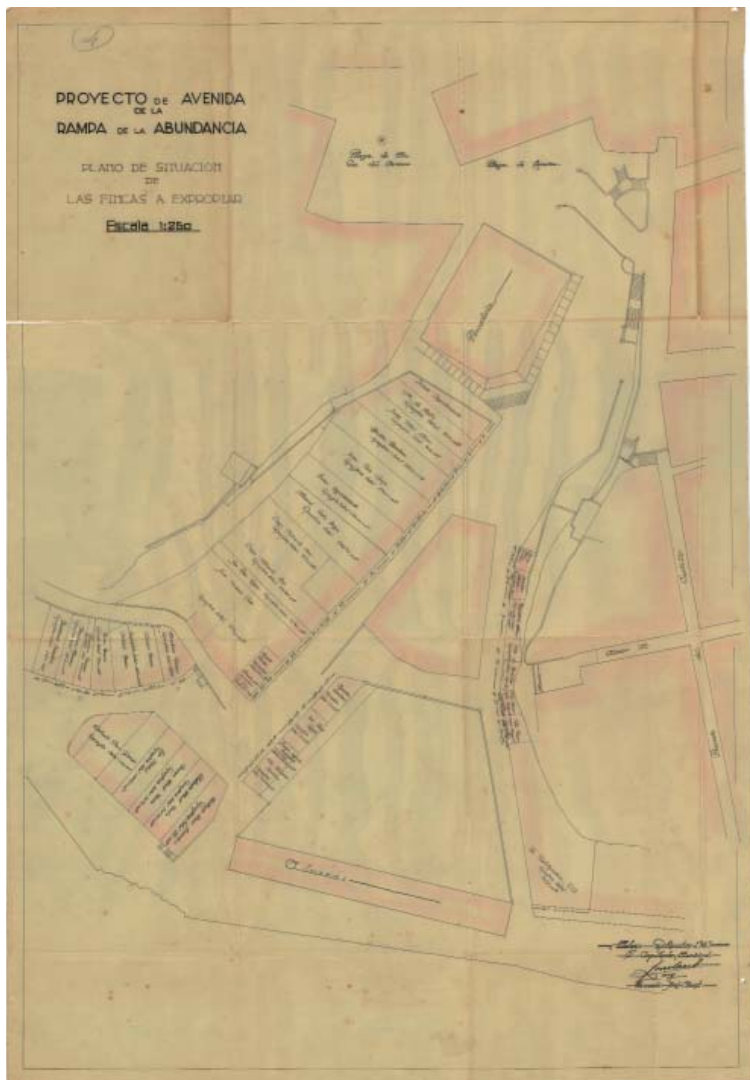
110

Costa de Ses Voltes, Parc Rochina, MAÓ
1934 Aixecament. Enginyers de la Junta de Obras del Puerto
1916 circa. Primers esbossos. Francesc Femenías, arqte municipal
1942-1944, Projecte definitiu. Josep Claret, Arquitecte municipal.

Bibliografia 1, 16, 31, 33, 38, 52
Font: Col·lecció Benjamí Carreras Font; Fons Salvador Almirall; Arxiu Municipal de Maó; Joan J. Gomila et al; Pablo Cardona Natta, Ivan Fàbregues (Fotos Antiguas de

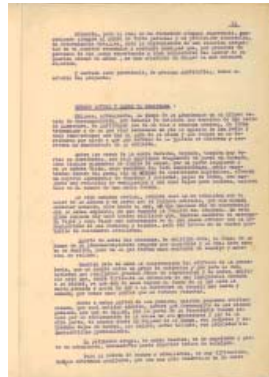
- 01 Aixecament topogràfic britànic. Public Record Office. Museo Militar de Menorca.
- 02 Aixecament de la Costa de l'Abundància. Junta d'Obres del Port, 1934. Col·lecció Benjamí Carreras Font
- 03 Fotografia de la costa de l'Abundància de Salvador Almirall, 1905 circa. Fons Salvador Almirall, Arxiu d'Imatge i So de Menorca.
- 04 Proposta de Francesc Femenías. 1916, circa. Col·lecció Alfons Méndez
- 05 Fotografia de la costa de l'Abundància. *La Ciutat des del Carrer*. 06, 07, 08 Plànols d'estat original aixecats per escometre el projecte de nova costa, 1942. Josep Claret, arquitecte municipal. Arxiu Municipal de Maó - AMM

09
Plànol d'expropiació de les finques afectades, 1943 Josep Claret, arquitecte municipal. Arxiu Municipal de Maó - AMM

10
Plànol de replanteig geomètric del traçat de la nova costa, 1943. Josep Claret, arquitecte municipal. Arxiu Municipal de Maó - AMM

2a) Necesidad de unir el muelle con la ciudad :

Puede decirse que, no existe avenida de unión o enlace entre el muelle y la ciudad, dado que las cuevas existentes, por sus extremos, del muelle, lo son para el tráfico rodado y unos puntos aislados de la población con el muelle, pero la avenida central y directa, desde el puerto en que se realizan todas sus operaciones y la de llegada y salida de viajeros, no tiene un decente acceso, tal como se merece la ciudad.

La actual Rampa de la Abundancia, con su exagerada pendiente, sus empedrados, su aspecto ruin de las casetas que la emarcan, no pasa de ser una rampa que cumplió su misión en una determinada época.

La entrada a la ciudad, al descender de los barcos, que ha de ser acogedora, decente y también agradable, dado que es un elemento importante para causar una buena impresión a los visitantes y para satisfacción de los mallorquines.

11-17
Memoria del proyecto, 1943. Josep Claret, arquitecte municipal. AMM

18
Fotografía de les obres de construcció de la costa. La ciutat des del carrer

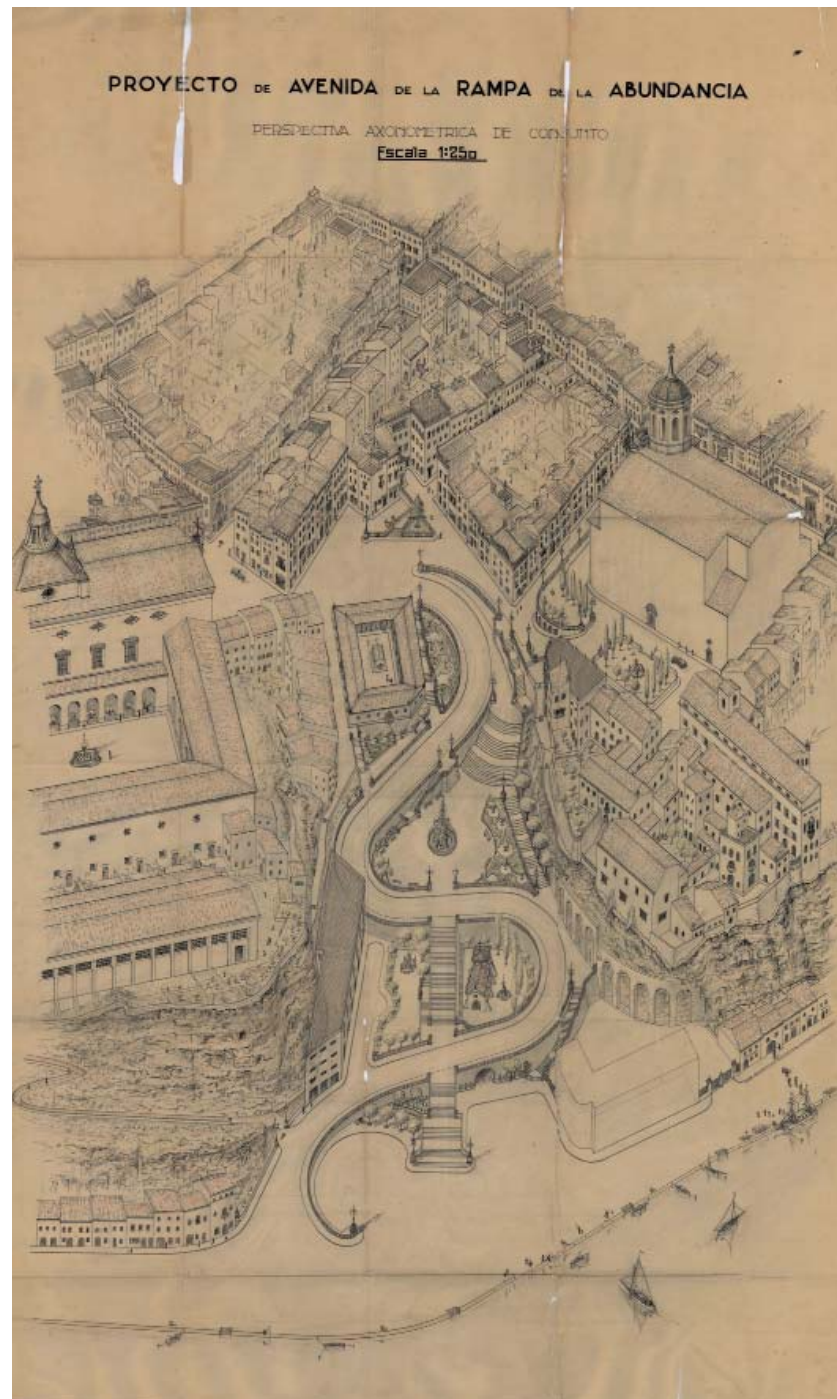
19-23
5 solucions o avantprojectes de proposta de costa. Josep Claret, arquitecte municipal. AMM

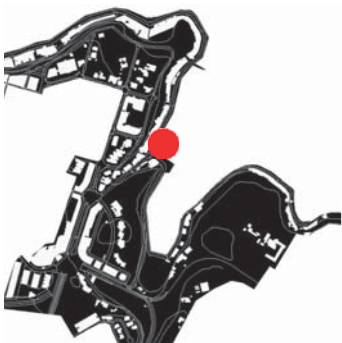
24
Postal de la costa acabada..
1955 circa. Col·leccio Pablo
Cardona Natta, Fòrum "Fotos
Antigues de Menorca".

25
Fotografia de la costa acabada.
1960 circa. Col·leccio Ivan Fà-
bregues. Fòrum "Fotos Antigues
de Menorca".

26
Axonometria del projecte defini-
tiu-, 1943. Josep Claret, archi-
tecte municipal. AMM

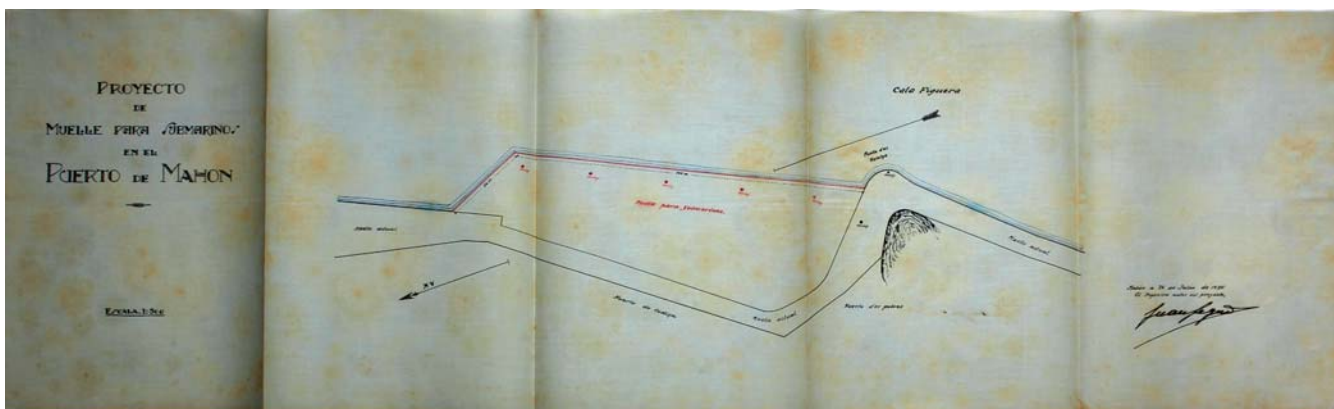
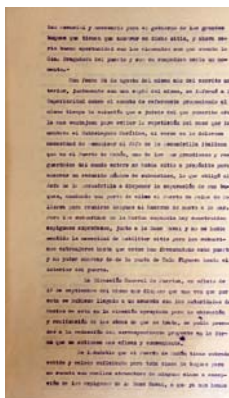
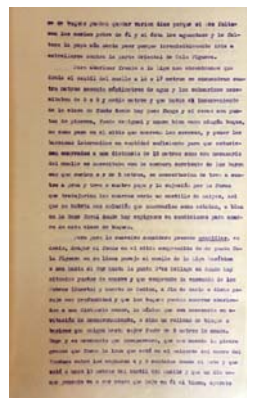
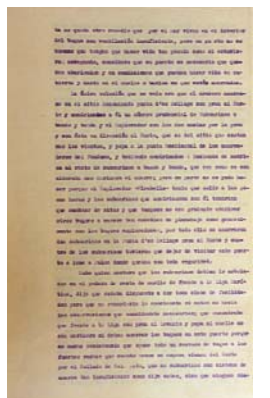
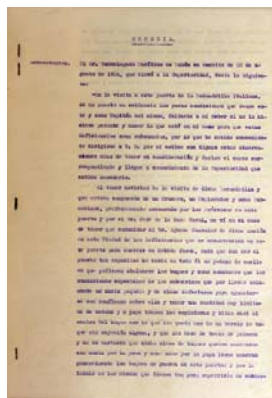

1936 "PROYECTO DE MUELLE PARA SUBMARINOS"

Projecte, no construït, d'habilitació d'un moll per a submarins a Cala Figuera, a la prolongació del moll de la Punta del Relloige, en el context de la idea de fer del port una base estatal per a submarins.

El moll passava a plantejar-se com un reblert per gravetat, reomplint el moll i aprofitant la irregularitat que ofereix la Punta del Relloige.

111

Moll de la Punta del Relloige, MAÓ 1936, Projecte. Juan Seguí, Enginyer Comisión Administrativa de Mahón, de la DG de puertos.

Bibliografía 1, 86
Fonts: Arxiu Històric APB - Maó, Col·lecció Benjamí Carreras Font

01 - 05
Memòria del projecte. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autortat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

06
Plànol de detall de la zona del moll. Juan Seguí, Enginyer. Col·lecció Benjamí Carreras
07
Plànol general. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autortat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

1936 CASA GOMILA

Casa d'esbarjo situada entre Cala Apartió i Cala Venecia. Es tracta d'un cas diferent a la de moltes altres cases d'estiueig - folrada de pedra- i mostra, en canvi, la recurrent solució constructiva de les encavellades de fusta, pintades de verd i amb petits enllistonnats verticals, per a suportar el porxo a Sud.

L'ús intel·ligent del l'arbrat, al pati avançar, completa l'arquitectura i la relació amb el paisatge.

112

C. de Sa Bassa, 8, Cala Apartió, S'Altra Banda, MAÓ
1936, Mestre d'obres desconegut.

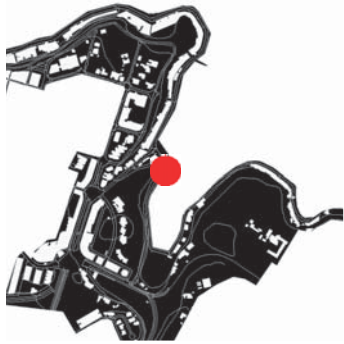
Bibliografia -
Font: -

01, 02

Vista exterior de la façana de la casa, amb detall de la pergòla de fusta. Fotografies de l'autor.

1936 "PROYECTO DE VARADERO EN CALA FIGUERA"

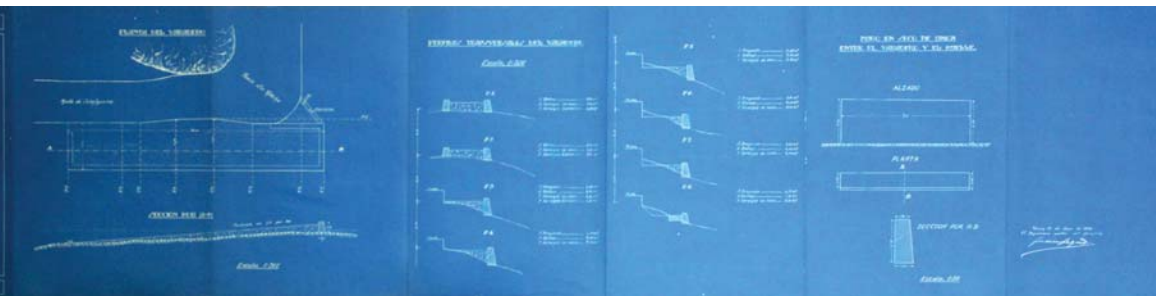
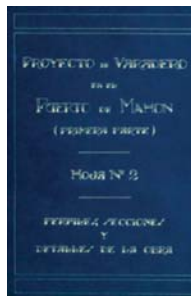
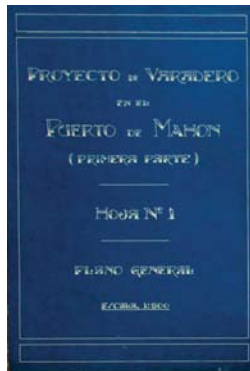
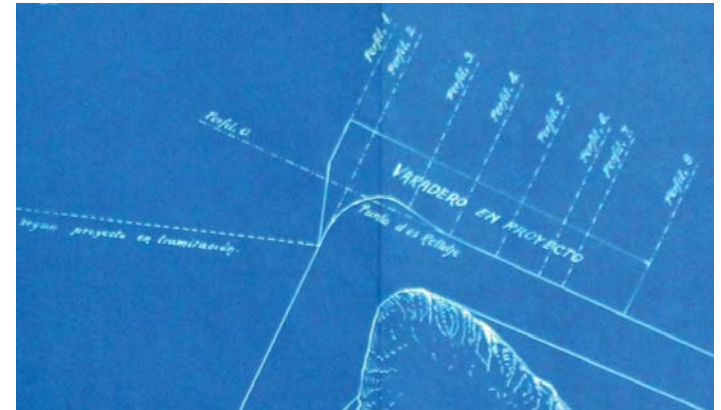
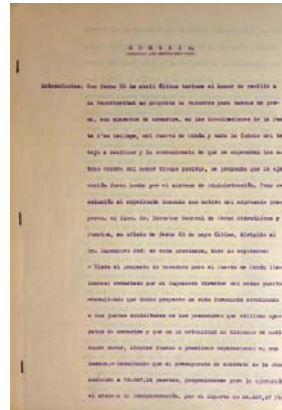

Un rampa o llengall a la punta del Relloje, es projecta al mateix temps, amb un projecte independent, a l'anterior moll per a atracament de submarins, redactat pel mateix enginyer, Juan Seguí, el mateix any. El projecte preveu totes les seccions de l'arribada de la plataforma inclinada al mar.

113

Moll de la Punta del Relloje, MAÓ
1936, Projecte. Juan Seguí, Enginyer
Comisión Administrativa de Mahón, de la
DG de puertos.

Bibliografía 86
Fonts: Arxiu Històric APB - Maó

01, 02 Memòria del projecte. Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó.

03-05 Plànol generals i de detall Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

1936

VILLA MARGARITA

Casa de vorera a Cala Venecia, que explora la relació entre l'habitual volum de dues plantes que, amb coberta a dues aigües, es manifesta com una mena de frontó al mar; i amb el cos del porxo avançat, a Sud.

El conjunt, més gran que altres exemples semblants, s'aixeca, a més, dalt d'una plataforma d'alçada d'una planta, tot generant una terrassa vinculada al porxo i delimitada per un mur circular. El desnivell permet allotjar-hi un magatzem per a embarcacions.

114

C.Vencia, 5, Sa Bassa, S'Altra Banda,
MAÓ
1936, Mestre d'obres desconegut.

Bibliografia -
Font: -

01, 02

Vista exterior de la façana de la casa, Fotografies de l'autor.

1940

1955

1941 CASA MIR DÍAZ

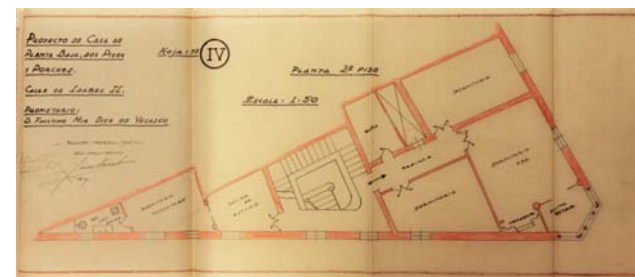
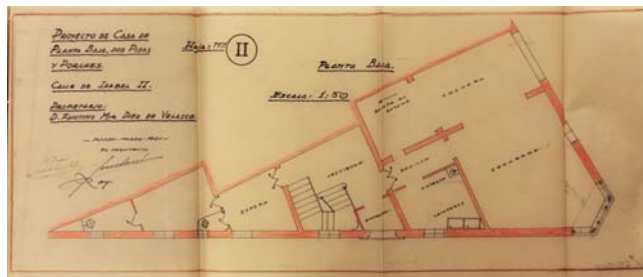
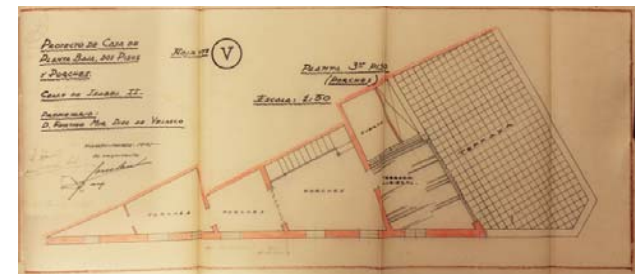
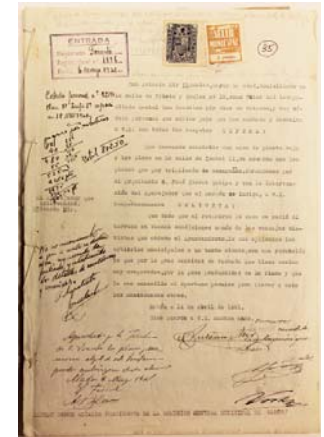
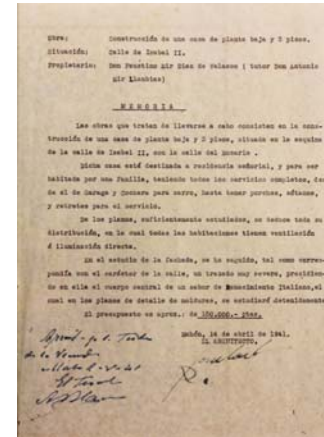
Primer cas d'arquitectura portuària documentat després de l'aturada de la Guerra Civil. En aquest cas, i com serà una constant durant els propers 15 anys, responsabilitat de Josep Claret, únic arquitecte a Maó a l'època, i arquitecte municipal, alhora.

La casa, en cantonada amb el carrer del Rosari, adopta el llenguatge d'un nou classicisme de postguerra, que amaga els recursos del racionalista Claret. Amb una manifestació monumental, a l'obra, hàbilment, Claret inverteix la posició d'alguns forats i la volumetria, fent créixer l'edifici a la cantonada, respecte el projecte original.

115

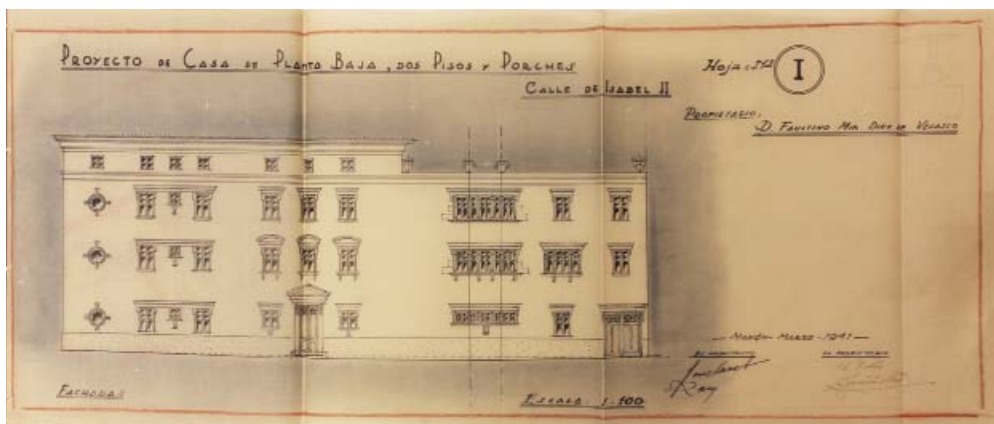
c. d'Isabel II, 1 MAÓ
1941, Projecte. Josep Claret, arquitecte.

Bibliografia 44
Font: Arxiu Municipal de Maó

01_02 Memòria del projecte, i sol·licitud de llicència. 1941, Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

03-06 Plantes Baixa, Primera, Segona i Porxos del projecte. 1941, Josep Claret, arquitecte. AMM

07
Façana al c. d'Isabel II. Josep Claret, arqte. AMM

08..09
Imatges de detall dels frontons i ornaments de les finestres, i vista general de la façana al c. d'Isabel II, cantonada amb el c. del Rosari. AMM

1941 - 1944 PLAÇA DE LA CONQUESTA

Una de les primeres operacions urbanes de Josep Claret, com a arquitecte municipal, consistirà en buidar l'illa de cases de darrera el Pla de la Parròquia, en ple pont del Castell, tot generant un espai obert davant de la nova seu de la Biblioteca Municipal i Casa de Cultura, a Can Mercadal (veure fitxa 18).

L'operació es contextualitza amb l'esforç de l'Ajuntament de connectar amb la ciutat amb la reformulació en curs de la Rampa de l'Abundància (Costa de Ses Voltes, veure fitxa 110). Són ressenyables alguns grans dibuixos de Claret, que farà de l'axonometria d'elements urbans un vehicle important de comunicació de les seves propostes.

116

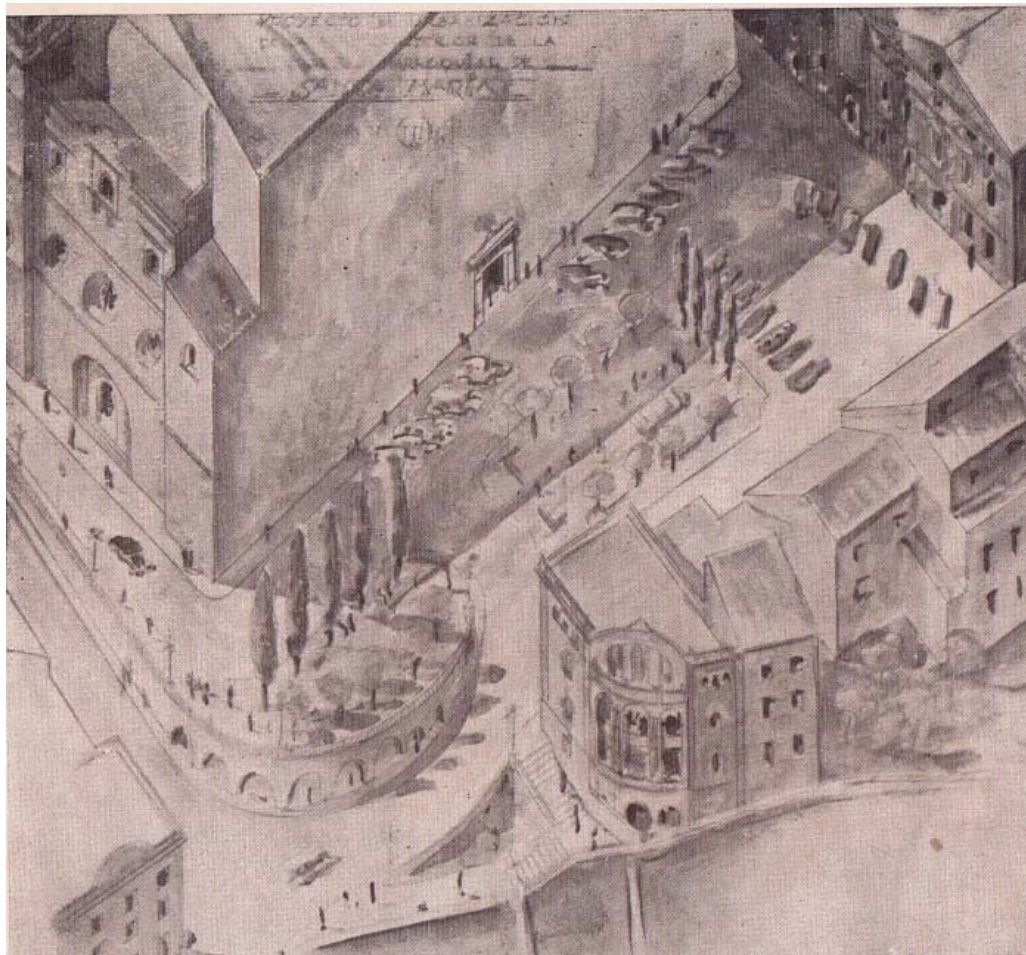
Pl. de la Conquesta, MAÓ
1941, Projecte d'enderroc. Josep Claret,
arquitecte municipal

Bibliografia 16, 33, 38, 44, 50, 52
Font: *Bloc Imatges den primer*, Magda Florit.

01
Fotografia de - l'encara - futura
plaça durant l'enderroc de l'illa
de cases central. Bloc *Imatges
d'en primer*, Magda Florit

02
Fotografia de la Pl. de la Con-
questa acabada. Bloc *Imatges
d'en primer*, Magda Florit

03, 04

Vistes actuals de la plaça. Fotografies de l'autor

05

Axonometria del projecte de la plaça. 1941, Josep Claret, arqte.

1942 VERGER DES PLA

Petita obra d'ampliació, amb llicència municipal i projecte de Josep claret, d'una de les cases més arrelades al paisatge d'un dels sistemes portuari, la casa Verger des pla, dels Vergers de Sant Joan.

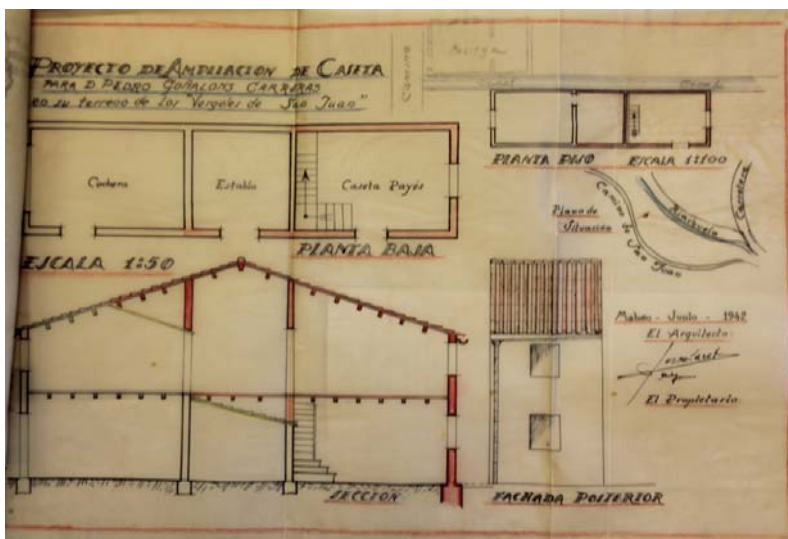
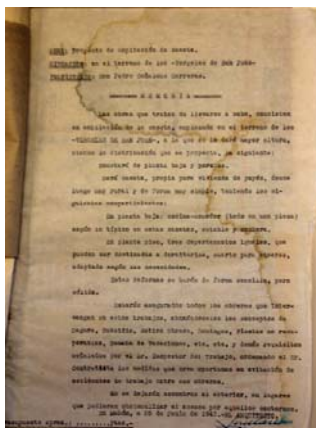
Es tracta d'un projecte que explora, bàsicament, la secció. Claret passarà a configurar una casa de volumetria clara i contundent, accentuant les possibilitats de la coberta i l'espai interior partint de la mateixa amplada original.

117

Camí de baix de St. Joan, Vergers de St. Joan, MAÓ
1942, Projecte. Josep Claret, Arquitecte.
Pedro Goñalons Carreras, Promotor

Bibliografia -

Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02

Memòria del projecte i Sol·licitud de Llicència. 1942. Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

03

Plànol del projecte, 1942. Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

04

Vista de la façana. Fotografia de l'autor.

1942

REFORMA DE LA CASA CLAR

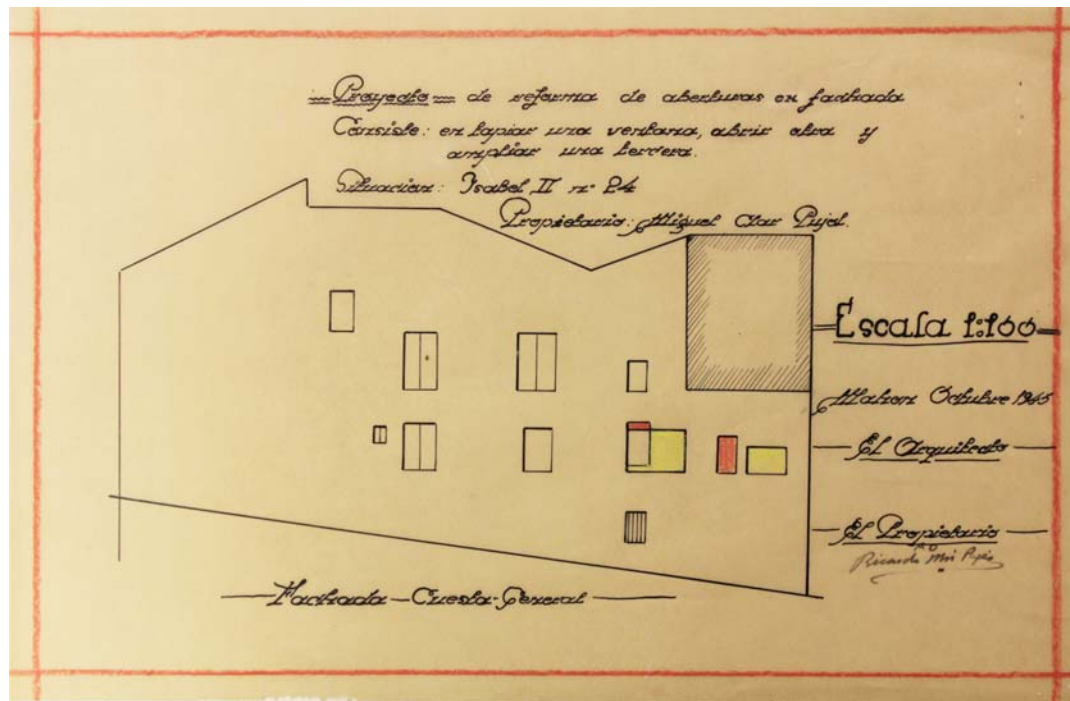
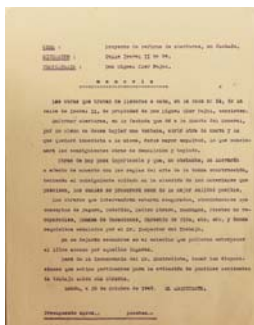

Reforma d'una de les cases de la façana portuària del carrer Isabel II.

La intervenció de Claret consisteix, precisament, en practicar noves obertures al port, en un reconeixement de la presència del fet marítim des de l'habitatge. Una pràctica, nova.

118

c. d'Isabel II, 24 MAÓ
1942, Josep Claret, Arquitecte
Miguel Clar Pujol, Promotor

01, 02

Vista exterior de la façana de la casa, Fotografies de l'autor.

1943 - 1964 circa

ANTIC HOTEL HAMILTON

Antiga fonda, o hotel de caràcter gairebé romàntic, en un moment de turisme pràcticament inexistent, situat al mateix emplaçament on avui s'hi allotja "el nou" Hotel Hamilton de la cadena Barceló.

L'edifici, compacte i net volumètricament, de dues plantes i un àtic, es manifesta elegant sobre el final del Moll den Pons. Immortalitzat per Toni Vidal Miquel, fotògraf, el rètol n'és un tret característic.

Desconeixent l'origen concret d'aquest ús de l'edifici com a hotel, el situem en el moment en què en tenim notícia de les reformes dirigides per Josep Claret i per en càrrec de Rafael Roselló

119

Ps. de Sta. Àgueda, ES CASTELL
1943, Projecte de reformes, Josep Claret.
Rafael Roselló, promotor

Bibliografia 99, 128
Font: Arxiu Municipal des Castell - AMEC;
Arxiu Sturla; Arxiu Toni Vidal Miquel; Col·lecció Joan Estelrich, Fòrum Fotos Antiguas de Menorca

01, 02, 03

Expedient de sol·licitud de llicència per a reformes. 1943, Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal d'Es Castell - AMEC

04

Fotografia d'època. 1950 circa. Menorca, record d'un temps, Arxiu Sturla.

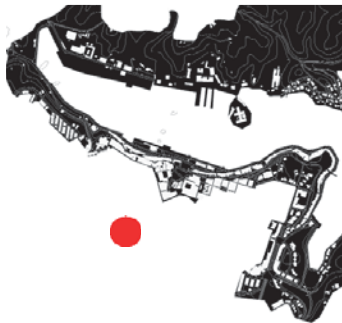

05

Fotografia d'època. 1960 circa. Toni Vidal Miquel, fotògraf. Col·lecció Joan Estelrich, Fòrum Fotos Antigas de Menorca

1944

PLA D'EIXAMPLE DE MAÓ

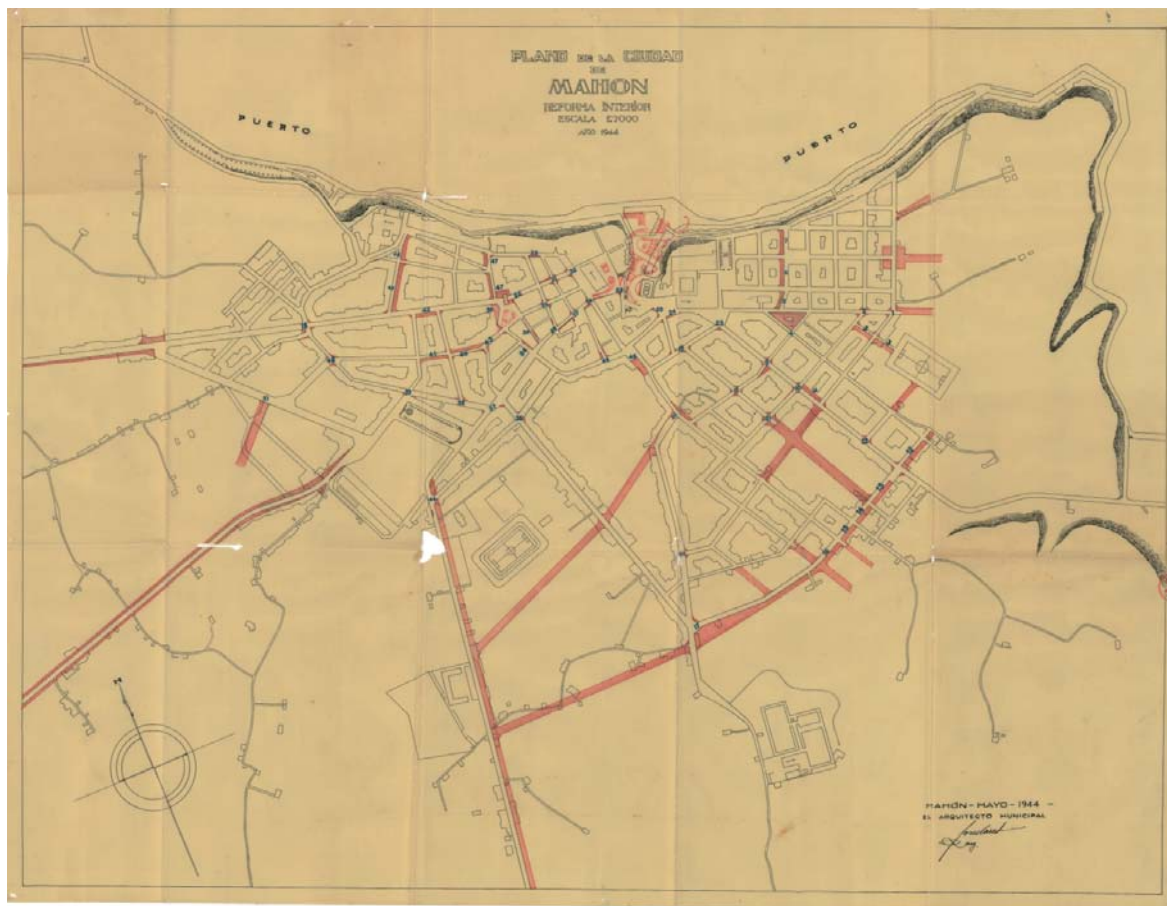
Primer document de planificació global de la ciutat, redactat per Josep Claret des de l'Ajuntament de Maó.

El pla d'eixample preveu potenciar els diversos ravals de sortida de la ciutat, lligar-ne alguns d'ells transversalment (c. Verge de Gràcia - Cos de Gràcia; c. de St. Manuel), reconeix la nova arribada al mar mitjançant el projecte de la Costa de Ses Voltes, i insinua noves connexions cap al sector de Sa Punta.

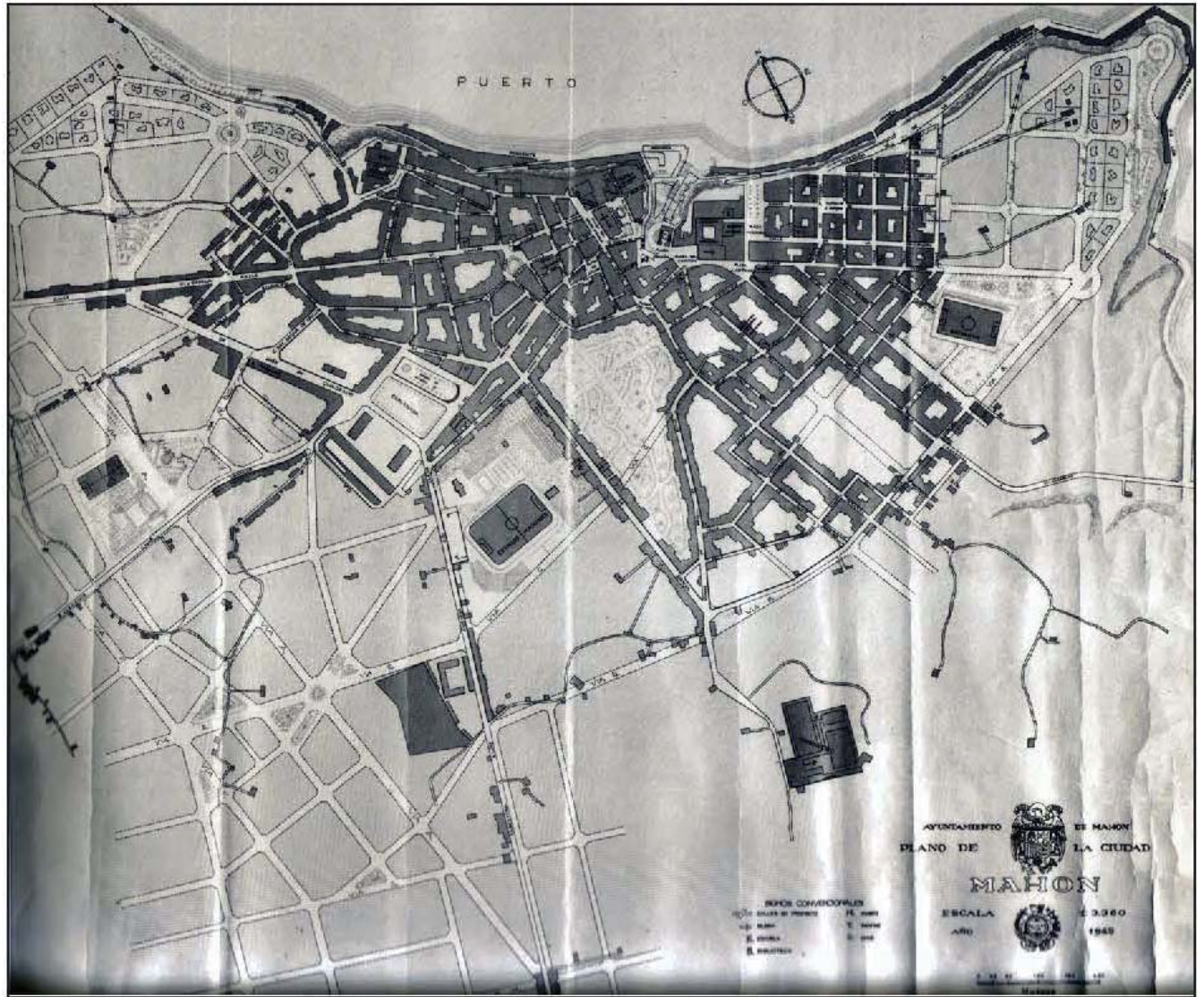
120

MAÓ
1944, Projecte d'Eixample, Josep Claret,
arquitecte municipal

Bibliografia 16, 31, 33, 38, 44,
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM; Albert
Martínez, Joan J. Gomila, Núria Seguí.

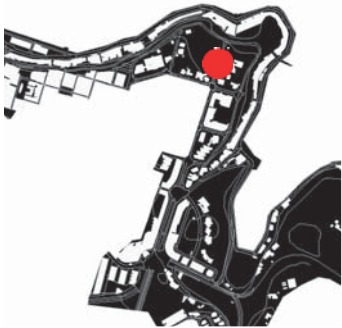
01
"Plano de la ciudad de Mahón. Reforma interior", aixecament previ al projecte. 1944, Josep Claret, arquitecte municipal. Arxiu Municipal de Maó - AMM

02

Projecte d'Eixample. 1944, Josep Claret, arquitecte. *La Ciutat des del carrer*. Gomila, Martínez, Seguí.

1944 - 1975 circa SECTOR BELLAVISTA-URB. PORT MAHÓN

Com a desenvolupament puntual del "Plan de Ciudad", Josep Claret projecta diversos "Proyectos de Ensanche". Entre ells, el del Sector Bellavista, entre el final de les tanques del Carne i la zona de Sa Punta, dalt del penya-segat, continuant els carrers que, cap aquell sector, insinua en el seu primer document.

La zona acollirà, principalment, la urbanització Port Mahon, amb habitatges reeixits de la burgesia empresarial maonesa; el mateix Hotel Port Mahon, així com la fàbrica CA-TISA

121

Sector Bellavista MAÓ
1944, Josep Claret, arquitecte

Bibliografia 16, 31, 33, 38, 44, 52
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02
Vistes generals de l'urbanització Port Mahón. Av Port Mahon. Fotografies de l'autor.
03
Planejament del Sector Bellavista. 1944, Josep Claret, arquitecte municipal. Arxiu Municipal de Maó

04

Vistes generals de l'urbanització Port Mahón. Av. Fort de l'Eau. Fotografies de l'autor.

05

Vista aèria de l'obertura de l'eix central, Av. Fort de l'Eau. Fotografia de 1973. Autor desconegut. *Mahón, Fiestas de Ntra. Sra. de Gracia*. Ed. Ajuntament de Maó

1946

VILLA SOLIMAR

Petita casa de vorera al c. Dragó, entre Cala Venecia i la punta den Gallerut. Característica per la convivència del petit volum a dues aigües de planta primera -com és habitual, manifestant-se com si d'un frontó es tractés, amb el gran porxo arcat avançer.

122

c. Dragó, 20, Sa Bassa, S'Altra Banda, MAÓ
1946 circa, obra original. Mestre d'obres desconegut

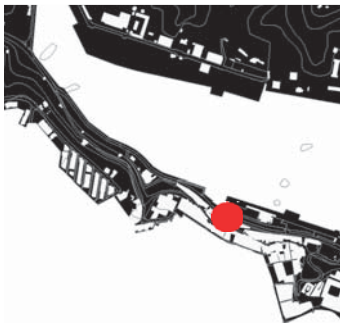
Bibliografia -
Font: -

01, 02, 03

Vistes exteriors, de detall i des del mar. Fotografies de l'autor.

1947 REFORMA DE CASA A ISABEL II

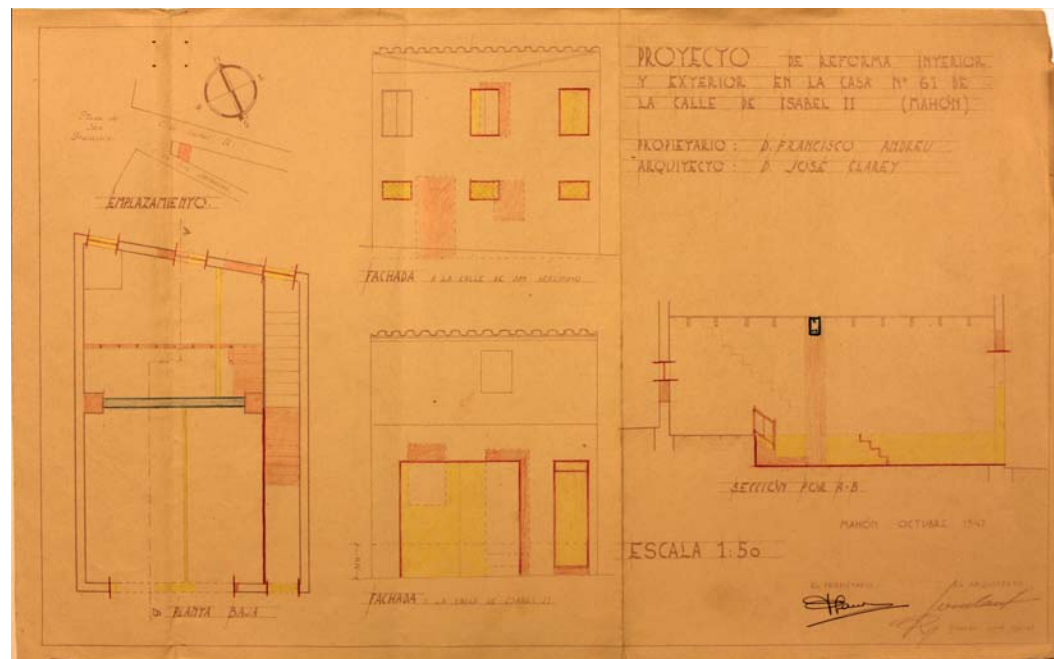
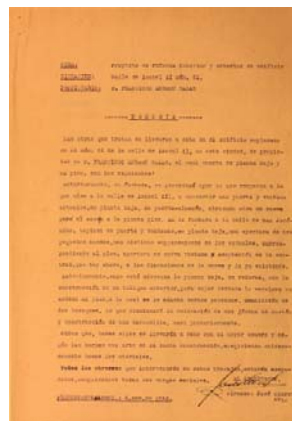

Modesta reforma dirigida per Claret al carrer Isabel II, que mostra la importància creixent del carrer, i la intensitat amb la que les seves arquitectures són sotmeses a contínues millores.

123

c. d'Isabel II, MAÓ
1947, Projecte de reforma. Josep Claret,
arquitecte
Francisco Andreu, promotor

Bibliografia -
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

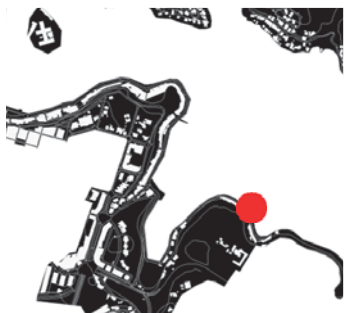

01, 02
Memòria del projecte. 1947,
Josep Claret, arquitecte. Arxiu
Municipal de Maó - AMM

03
Plànol general del projecte.
1947, Josep Claret, arquitecte.
Arxiu Municipal de Maó - AMM

1948-1961-1999

HOTEL ROCAMAR

Restaurant i hotel obert per la família Borrás l'any 1948 agafant el testimoni de l'antic Merendero Las Chumberas, i que, consolidant-se i ampliant-se successivament, acabarà esdevenint una fita de l'oferta culinària de la ciutat, i d'un turisme encara incipient.

Pedro L. Mercadal l'ampliarà en dues ocasions, per augmentar el número d'habitacions, i habilitar un gran saló restaurant que es trobarà precisament a la la tercera planta. L'arquitectura, en general, modesta, on l'agregació i l'addició de moments i forats serà característica no serà impediment perquè la zona del Fonduco gaudeixi d'un cert esplendor. Abandonat, avui es troba en una greu risc de desaparició

124

Moll del Fonduco, ES CASTELL

1948 Obertura de la pensió-restaurant

1961 Primera reforma i ampliació. Pedro L. Mercadal, arquitecte

1964 Segona reforma i ampliació. Ídem arq

1980 circa, Tercera reforma

Família Borrás, promotora

Bibliografia 55, 82, 98

Font: Anxiu Històric des Castell, Col·lecció Família Borrás, Col·lecció Diego Pons, Col·lecció Joan Bagur Truyol (Fotos Antiquas de Menorca)

260 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

01

Fotografia de la família Borrás, que reobri el Merendero Las Chumberas, el 1948, com a Pensió - Restaurant Rocamar. Col·lecció Família Borrás

02

Fotografia del Fonduco amb la Pensió - restaurant Rocamar, després de l'obertura, posterior a 1953 (presència del CMM) i abans de la reforma i ampliació de 1961. Col·lecció Diego Pons

03

Fotografia de la terrassa al moll. Col·lecció Família Borrás

04

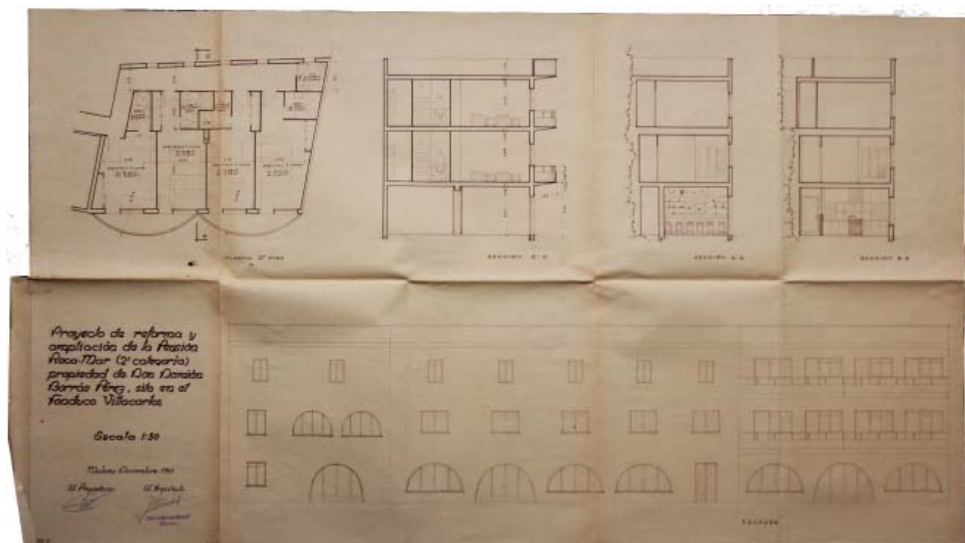
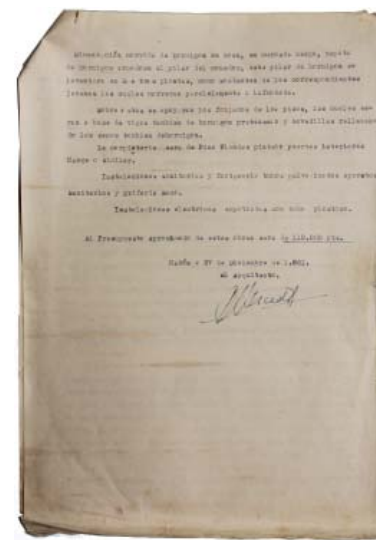
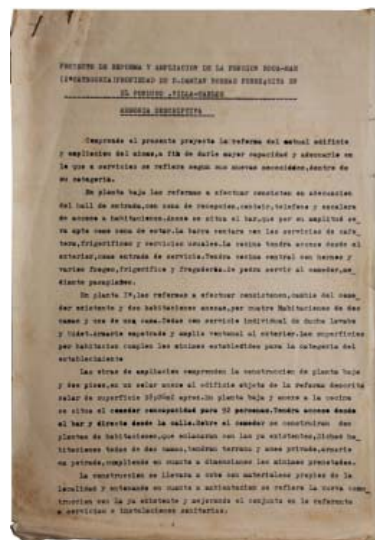
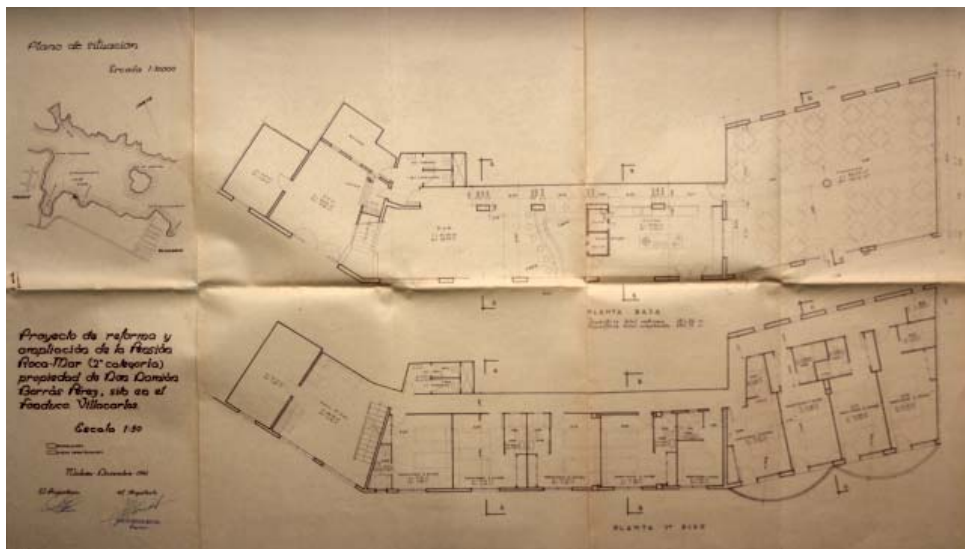
Fotografia del menjador després de la segona ampliació de 1964. Pedro L. Mercadal, arquitecte. Col Família Borrás

05
Sol·licitud de llicència de reformes. 1948. Arxiu Municipal des Castell

06
Fotografia del Fonduco amb la Pensió - restaurant Rocamar, després de la reforma i ampliació de 1961 (Pedro L. Mercadal, arq), i abans de la de 1964. Col·lecció Joan Bagur Truyol, Foro Fotos Antiguas de Menorca

07
Fotografia del Fonduco amb la Pensió - restaurant Rocamar, després de la reforma i ampliació de 1961 (Pedro L. Mercadal, arq), i abans de la de 1964. Col·lecció Família Borrás

08-09

Plànols del projecte i ampliació de 1961. Pedro L. Mercadal, arqte.

13-14

Imatges de la cuina del restaurant. Col·lecció Família Borrás.

10-11-12

Memòria del projecte i sol·licitud de llicència. 1961, Pedro L. Mercadal, arqte.

15
Vista aèria del hotel i restaurant,
després de la reforma de prin-
cipis dels anys 80. Col·lecció
Família Borrás

16-18
Vistes actuals de l'exterior, amb
l'edifici en desús, abandonat i en
avançat estat de deteriorament.
Fotografies de l'autor (Juliol
2014 - Maig 2016)

1948 CASA GABINO SINTES

Curiosa casa projectada per Josep Claret a partir de la recuperació d'un molí a la zona del c. de Sta. Eulàlia, dalt de Fort de L'Eau.

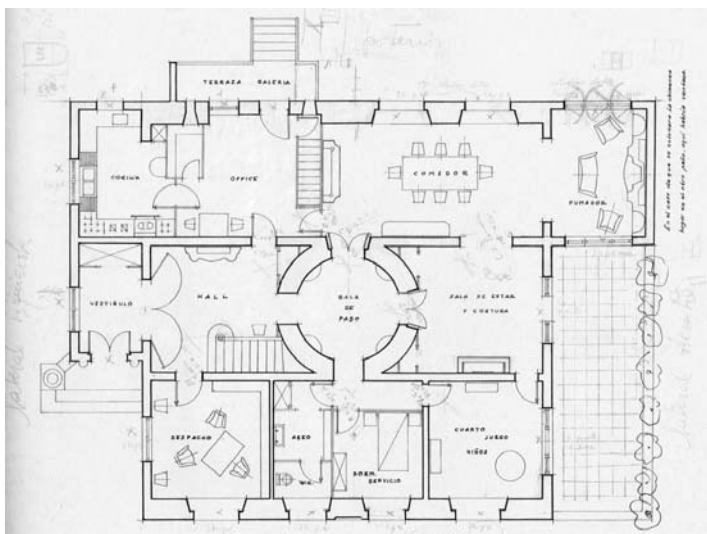
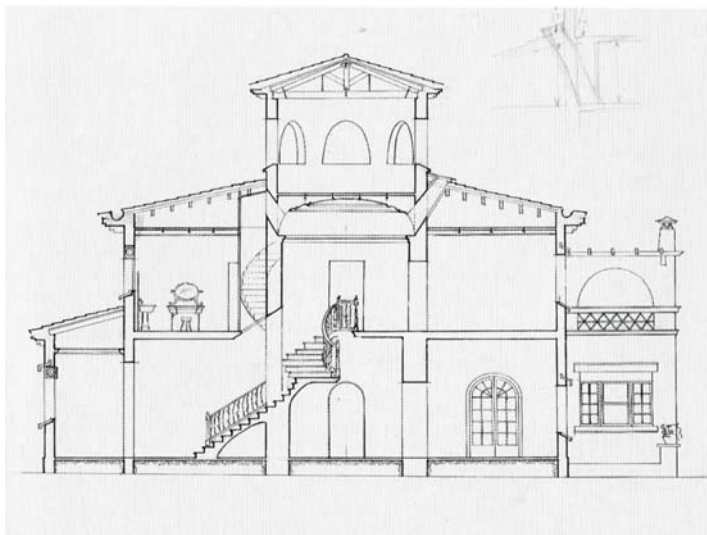
Emmascarat sota un regionalisme - que esdevé gairebé provincialisme impostat - que exigeixen els temps de potsguerra, Claret potencia la compacitat al voltant de la torre del molí, en un exercici en el que sabem distingir-li trets moderns i racionalistes, com la capacitat de jugar amb la planta de nou forats (9SG).

L'expressionisme dels vols de la teulades, que ens remet a l'arquitectura espanyola de principis de segle, dificulta la valoració d'aquest racionalisme. El mirador del molí,, atalaya sobre el port, ara torre, no s'acaba manifestant a l'interior.

125

c.de St. Eulàlia, c. St. Manuel, MAÓ
1948 Projecte. Josep Claret, arquitecte
Gabino Sintes, Promotor

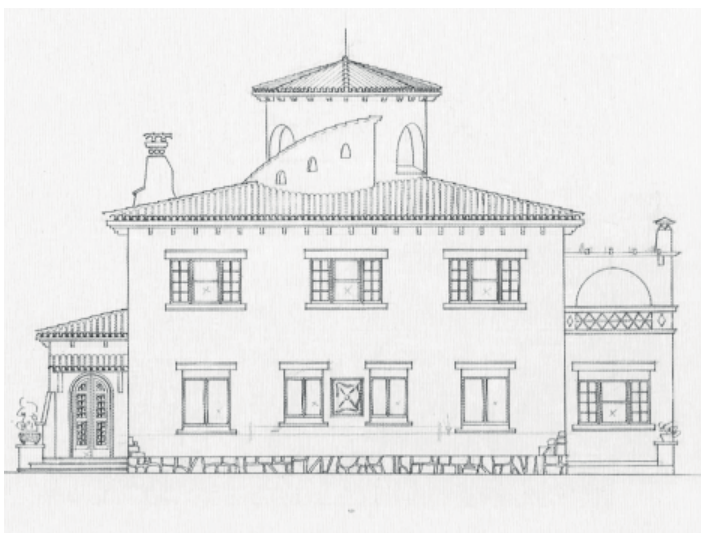
Bibliografia 33, 44, 73, 102
Font: Anxiu Històric del COAC

01
Planta del projecte. 1948, Josep Claret, arquitecte. Anxiu Històric COAC - AHCOAC

03
Vista de la façana Nord. Fotografia de l'autor.

02
Secció del projecte. 1948, Josep Claret, arquitecte. AHCOAC

04, 05

Façanes Nord i Sud del projecte
1948, Josep Claret, arquitecte.
AHCOAC

06

Vista general de la casa des de
l'accés a la parcel·la. Fotografia
de l'autor.

1948 AMPLIACIÓ DEL CEMENTIRI C. DES CASTELL

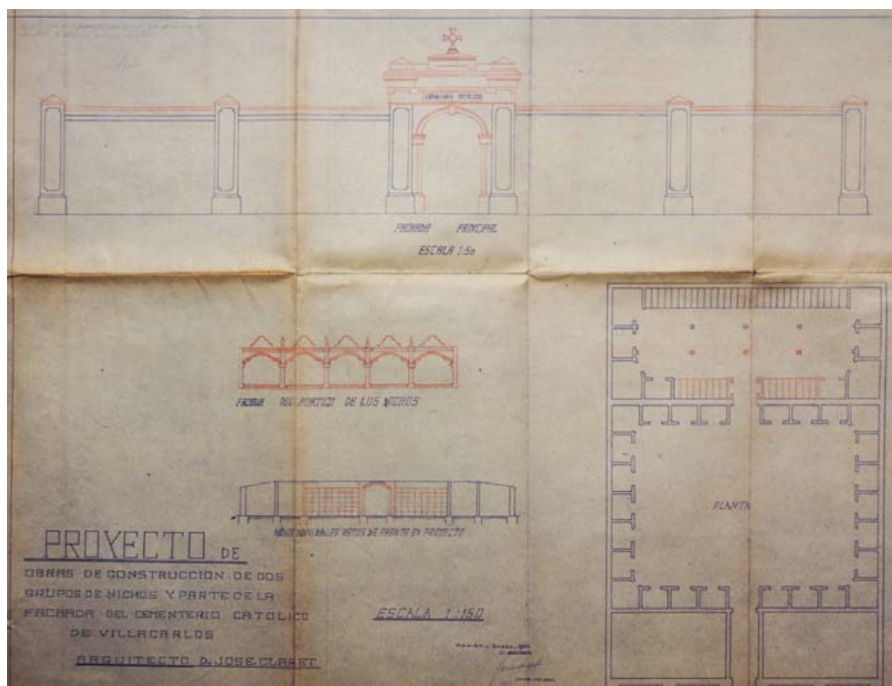
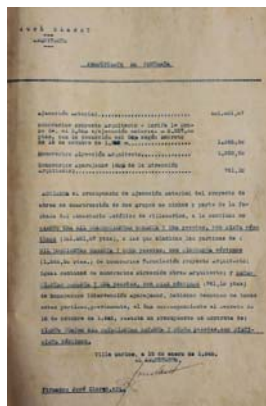
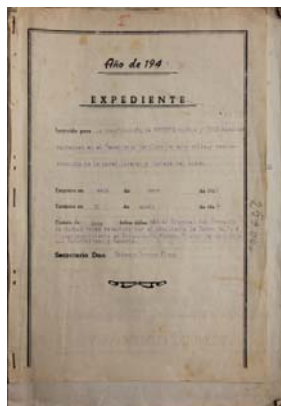

Ampliació del sector nord, cap al port, del Cementiri des Castell. L'operació es fa seva l'organització anterior del cementiri, resolent l'accés al nou sector des del corredor central.

126

Ctra. St. Feliip - Cala St. Esteve, ES CASTELL
1948, Projecte. Josep Claret, arquitecte
Ayuntamiento de Villa-carlos, promotor.

Bibliografia -
Fonts: Arxiu Històric des Castell

01, 02, 03

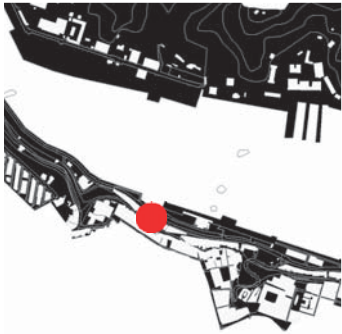
Memòria del projecte. 1948,
Josep Claret, arquitecte. Arxiu
Històric des Castell

04

Plànol general i únic de l'ampliació. 1948, Josep Claret, arquitecte. Arxiu Històric des Castell.

1948

REFORMA DE LA CASA ANDREU

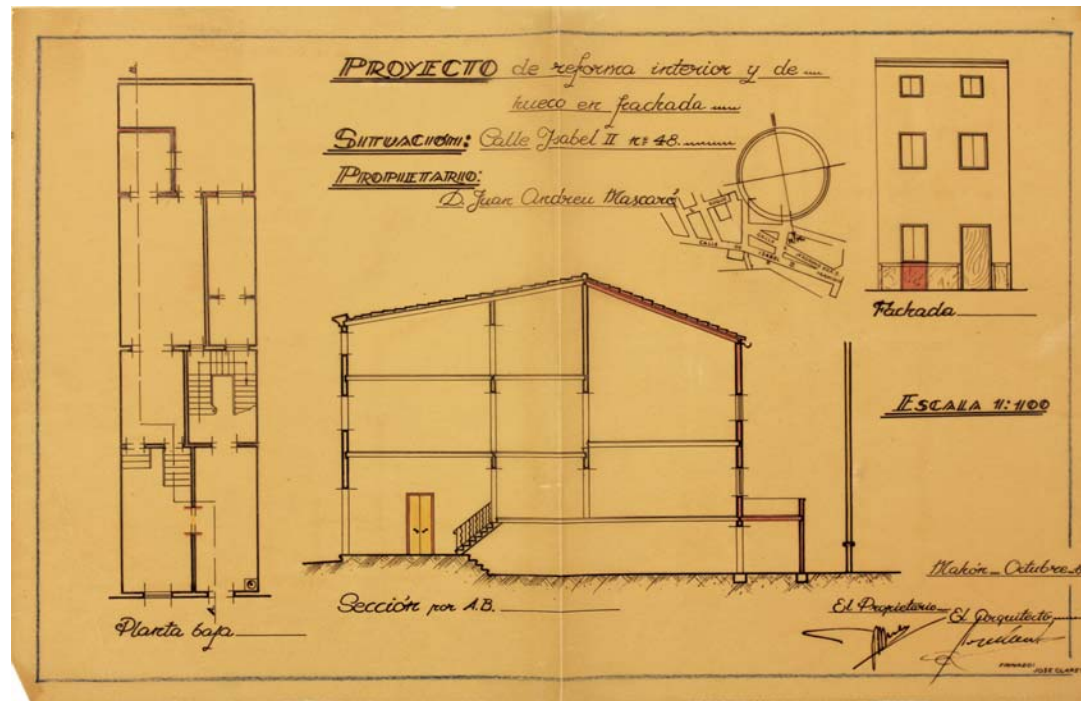
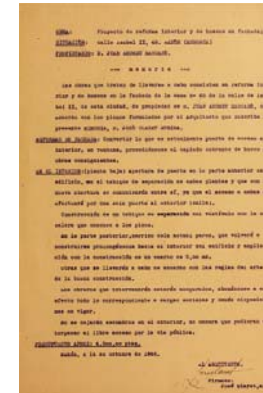

Nou projecte de Claret al carrer d'Isabel II, i nova intervenció consistent en ampliar volums i generar terrasses cap al port. L'arquitectura i la promoció semblen valorar la projecció portuària dels darreres d'aquestes cases entre mitgeres.

127

c. d'Isabel II, 48-50 MAÓ
1948, Projecte. Josep Claret, arquitecte.
Juan Andreu Mascaró, promotor

Bibliografia -
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02
Sol·licitud de llicència i memòria del projecte. 1948, Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

03
Plànol del projecte. 1948, Josep Claret, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

1950 - 1975 VERGER DES VALENCIÀ

Conjunt de petites cases i volumètries al Verger de Sant Joan, un dels darrers "sistemes port", i que es fa interessant per la rotunditat i senzillesa volumètrica, la seva posició relativa respecte siques i horts, i el paper que jugen al conjunt elements d'arbart com la palmera.

128

Verger de Sant Joan, MAÓ
1950, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia -
Fonts: -

01, 02

Vistes del verger i de la construcció principal. Fotografies de l'autor.

03

Detall del rètol de l'accés. Fotografia de l'autor.

1950 CASA MERCADAL

Peculiar habitatge, gairebé sobre el mar, a la boca de la Cala de St. Esteve, a mig camí entre els trets de la casa de vorera recreativa, un cert racionalisme modern i una afectació per un revisionisme regionalisme, gairebé vernacle, d'aquesta modernitat insinuada.

Destaca l'hàbil ús compositiu del sòcol de pedra - un sòcol d'una planta- per, alhora, separar-se garantir la millor resposta davant del mar i la humitat.

129

Cala de St. Esteve, ES CASTELL

1950, obra

Família Mercadal, promotora

Bibliografia 81

Font: Catàleg del Patrimoni Arquitectònic des Castell

01

Imatge de la casa. Façana nord.

Fotografia de l'autor.

1950

CASA AL MOLL DEN PONS

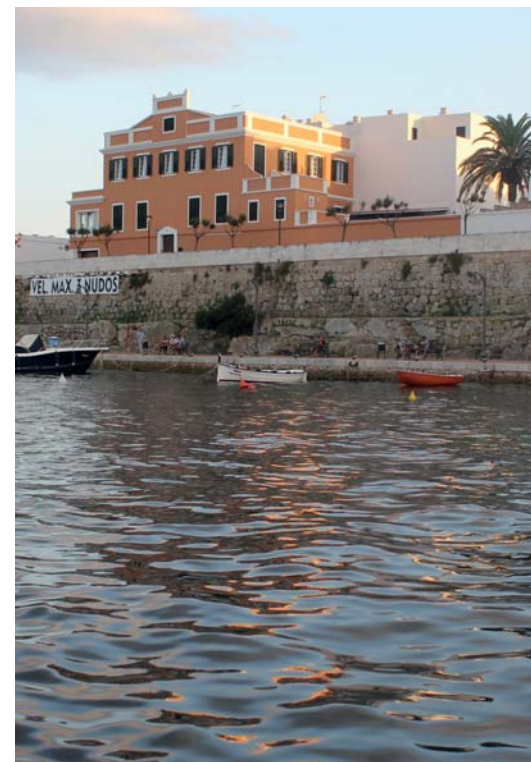
Casa al Moll den Pons des Castell que es fa interessant per entendre que, allò que tipològicament, d'acord amb una parcel·lació entre mitgeres, és una façana secundària, la portuària, esdevé la façana principal.

Ben composada, assumint el paper del dibuix de la teulada com frontó, i l'articulació dels forats, es manifesta expressivament sobre la façana del moll, on el color esdevé, alhora, un material important de projecte.

130

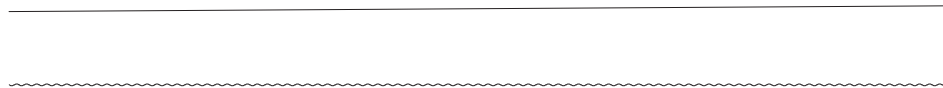
c. Bellavista, 64 Moll den Pons,
ES CASTELL
1950, Mestre d'obres desconegut

Bibliografia -
Font: -

01, 02

Vista des del mar de la façana de la casa, Fotografies de l'autor.

FACHADA MARÍTIMA REFORMADA

OPERA D'ARTS I DISENY D'ARQUITECTURA
D'ENGINYERIA DE SISTEMES I D'ACÚSTICA

03

Aixecament de la façana de la casa. Dibuix de l'autor, treballant a Jordi-Reynés, arquitectes.

04

Vista des del mar de la façana de la casa, Fotografies de l'autor.

1951 HOSPITAL VERGE DEL TORO

Molt lligat a la memòria col·lectiva. Una de les infraestructures de postguerra més importants construïdes al port de Maó. Inscrita dins el programa de Residencias Sanitarias de l'Estat, el seu responsable arquitectònic i arquitecte també d'aquesta obra, Martín José Marcide, planteja un edifici en alçada, en forma variable d'H i T.

Tipològicament molt semblant als edificis germans de l'Institut Nacional de Previsión, l'estètica del règim emmascara un edifici que, sense esser brillant, és pur racionalisme tècnic. Així, seria l'edifici més alt, fet mai de formigó a l'illa, fins l'arribada dels hotels de costa. Des de 2007 es troba en desús; es preveu el seu reús socio-sanitari.

131

c. Barcelona, MAÓ

1948 Projecte. Martín José Marcide, arquitecte

1951 Finalització de les obres

Instituto Nacional de Previsión, Promotor

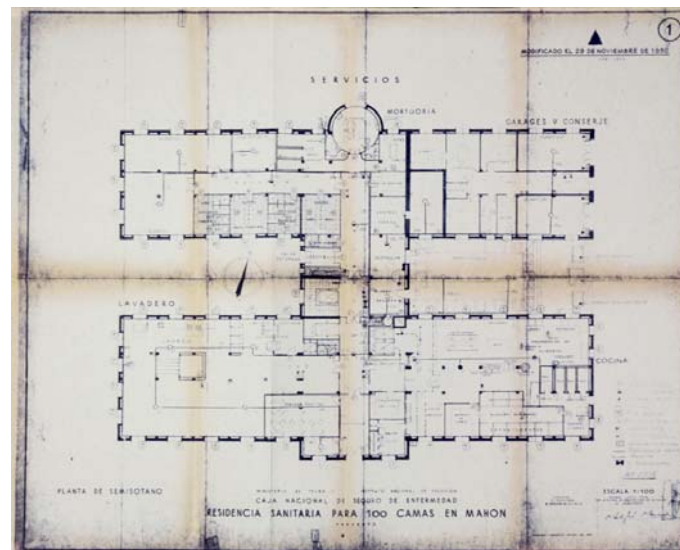
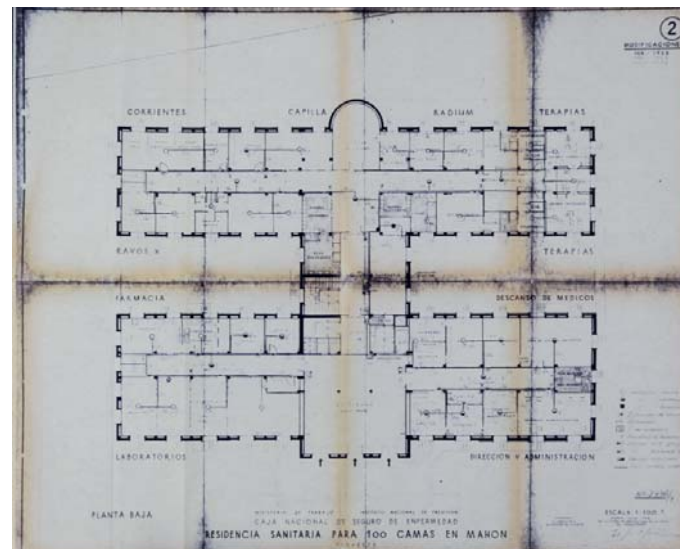
2007 Desús i abandonament

2018 Projecte de restauració d'estructura i façana. Joan E. Vilardell, arquitecte

Tesorería de la Seguridad Social, Promotora

Bibliografia 16, 33, 74, 96, 95, 98, 102

Font: Arxiu IB Salut, Roberto Victory, Col·lecció Diego Pons, Hemeroteca Diari Menorca

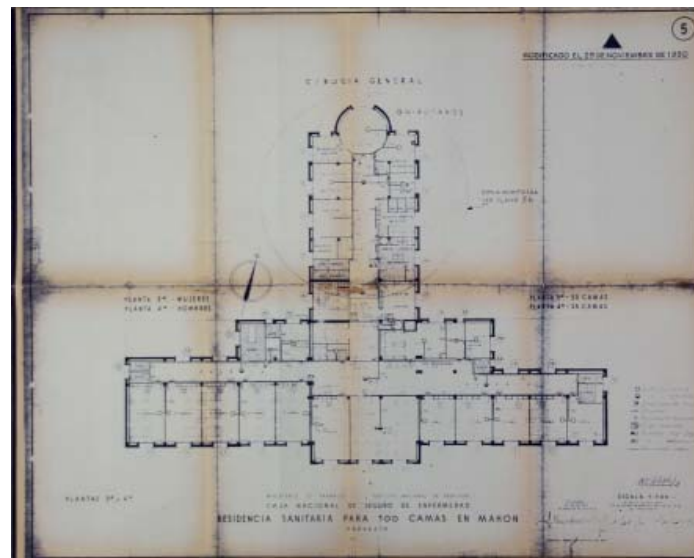
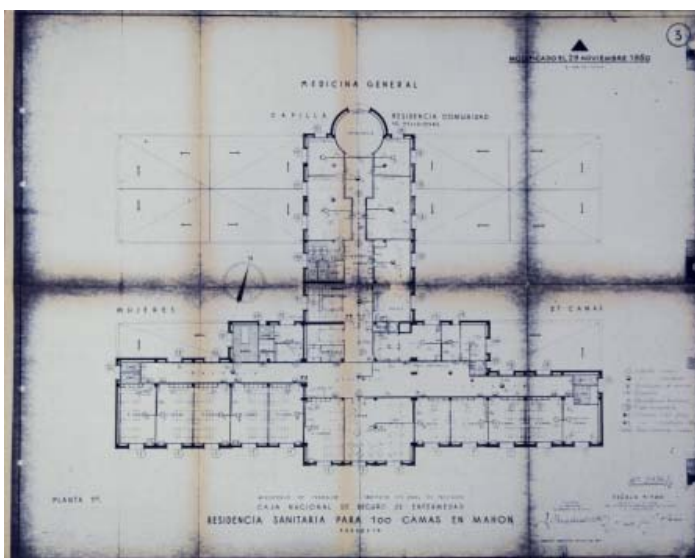
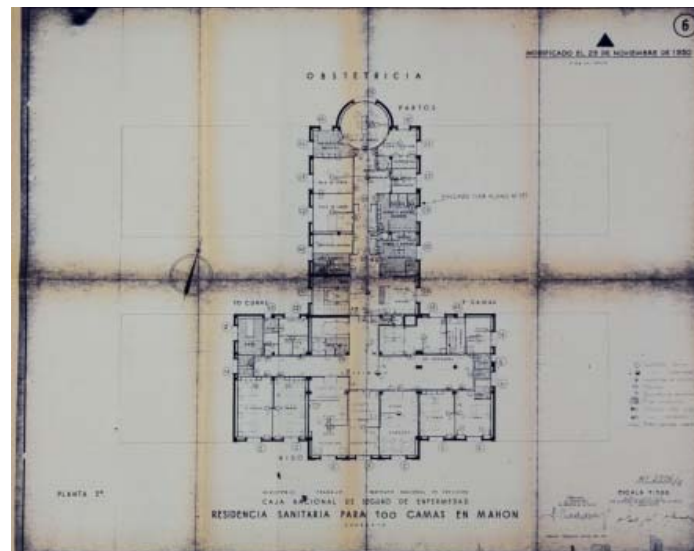
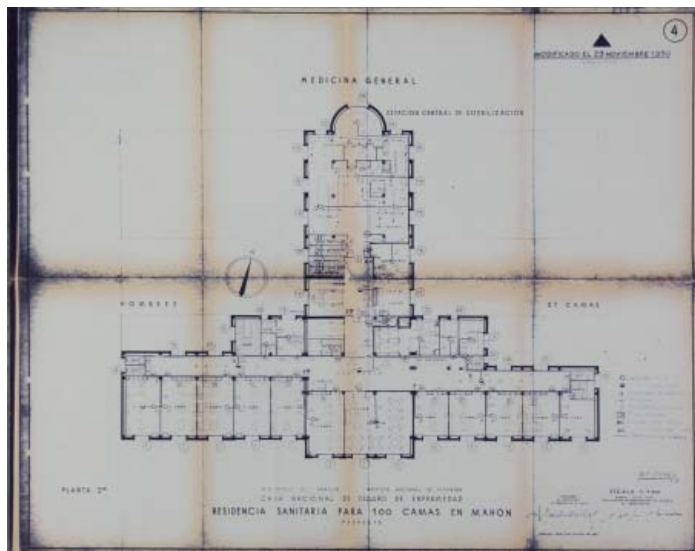

01

Fotografia del Fonduco, 1951-1955 circa, amb la Residència Sanitària al fons, sobre el penya-segat. Col·lecció Diego Pons

02-03

Plantes Semisoterrani i Baixa del Projecte. 1948, Martín José Marcide, Arquitecte. Arxiu IB Salut

04-07

Plantes Primera, Segona, Tercera, Quarta, Cinquena i Sisena del Projecte. 1948, Martín José Marcidé, Arquitecte. Arxiu IB Salut

08, 09

Vistes actuals de l'hospital en desús, des del port. Fotografies de l'autor.

10, 11

Façanes Nord i Llevant. "Proyecto Básico y de Ejecución de Reparación de Fachadas, Cubierta y Escalera de Incendios". 1993, Carlos Petrement, arquitecte. Arxiu IB Salut

12, 13

Façanes Ponent i Sud (Principal). "Projecto Básico y de Ejecución de Reparación de Fachadas, Cubierta y Escalera de Incendios". 1993, Carlos Petrement, arquitecte. Arxiu IB Salut

14

Vistes actuals de l'exterior, amb l'edifici en desús, abandonat i en avançat estat de deteriorament, des del c. Barcelona Fotografies de l'autor (Maig 2016)

15

Article de Pep Mir, periodista. Diari Menorca. Edició digital del 5 d'Agost de 2015.

Maó trata de paralizar el retorno del 'Verge del Toro' para darle un uso social

El Ayuntamiento plantea al Consell la necesidad de recuperar el proyecto del centro sociosanitario

Pep Mir | @Pmimir | 05/08/2015

Valorar:

En el interior del hospital todavía queda material abandonado

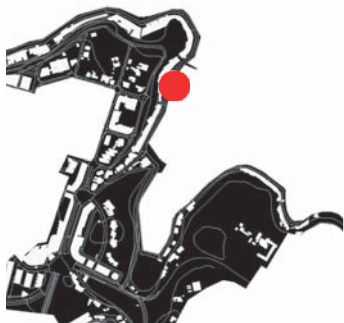
05-08-2015 | Javier Coll

El equipo de gobierno del Ayuntamiento de Maó espera contar con la colaboración del Consell para frenar la devolución del antiguo hospital Verge del Toro a la Seguridad Social y así poder retomar su reconversión en un centro sociosanitario. Así lo plantearon la alcaldesa Conxa Juanola y el teniente de alcaldía Vicenç Tur a la presidenta del Consell, Maitte Salord, y las vicepresidentas Susana Mora y Cristina Gómez, que ayer celebraron su primera reunión institucional oficial.

Juanola comenta que en estos momentos el equipo de gobierno municipal está «intentando averiguar en qué punto está el tema», porque se trata de un edificio que estructuralmente está bien, tiene un uso sanitario recogido en el PGOU y podría atender una necesidad existente en el municipio. «Es recuperable», asevera.

1953 circa - 1999

ANTIC EDIFICI CLUB MARÍTIMO DE MAHÓN-CMM

L'edifici de l'antiga seu del Club Marítim de Maó, construït a principis desl anys 50, i enderrocat l'any 1999, es presentava amb una modernitat romàntica, de moments de descobriment d'algunes vanguardades i del turisme.

Construït amb formigó sobre les dependències de l'antic edifici de la Lliga Marítima (antecessora del CMM), apareixia amb un arquitectura de formigó, blanca, de grans finestral i amb l'important imatge, per al conjunt, de la torre central.

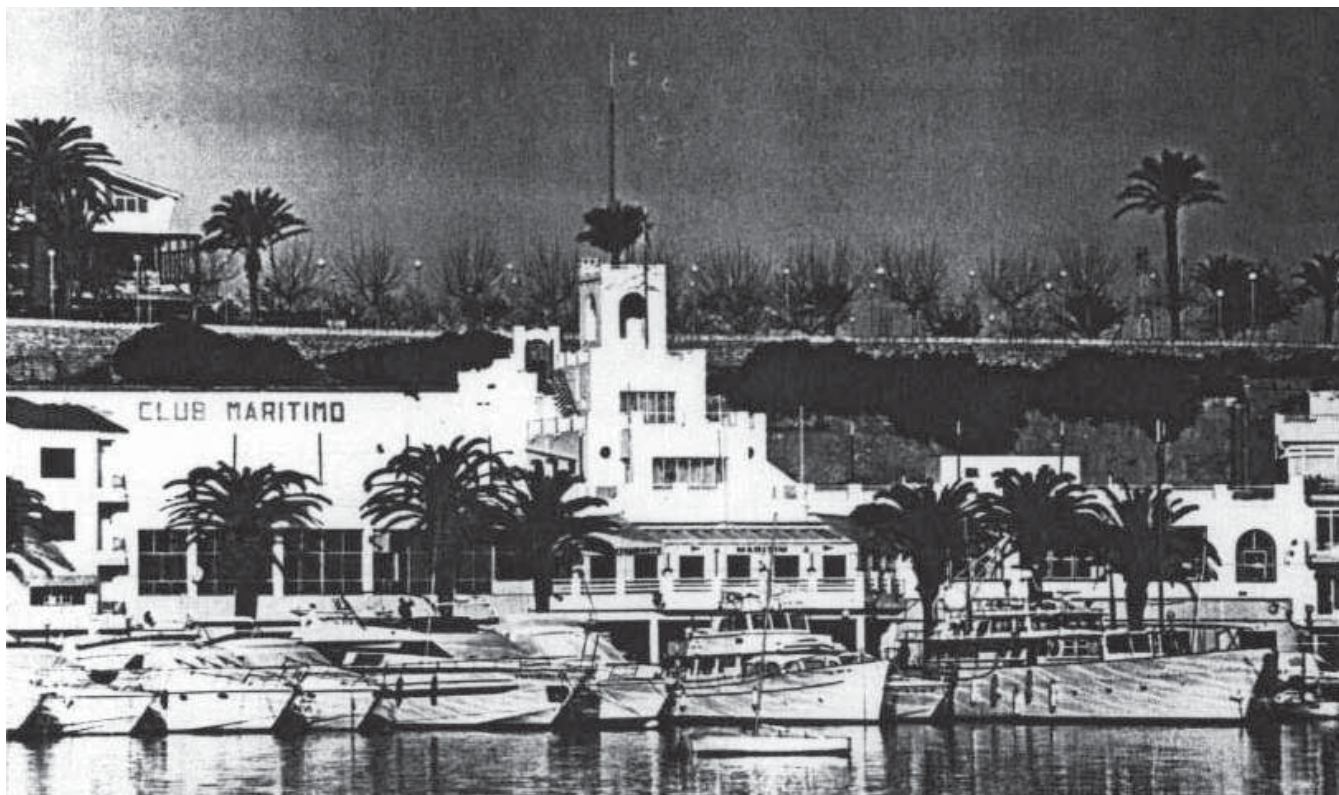
132

Moll de Llevant, MAÓ
1953 circa, Projecte original. Probable autoria de Josep Claret, arq.
Club Marítim de Mahón
1999, Projecte d'enderroc. Miguel Barca, arquitecte
Club Marítim de Mahón-, promotor

Bibliografia 128
Font: Axiu Miguel Barca, Arquitecte;
Col·lecció web del Club Marítim de Mahón

01
Fotografia del Club Marítim de Maó, 1960 circa. Arxiu Sturla
02, 03
Fotografies de l'interior i de la porxo de la primitiva Liga Marítima. 1960 circa. Col·lecció Club Marítim de Mahón (web)

04

Fotografia de la façana, 1999
circa. Col·lecció Miguel Barca,
arquitecte

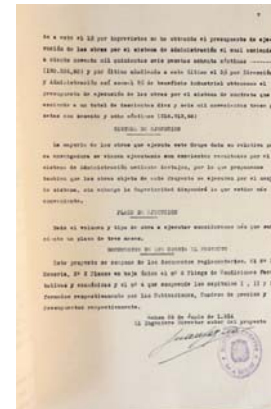
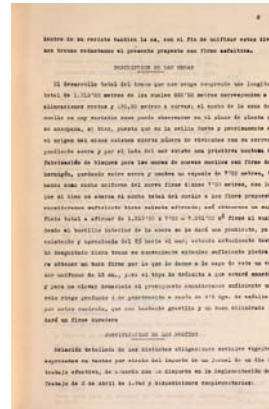
05, 06

Fotografia de l'enderroc. 1999
circa. Col·lecció Miguel Barca,
arquitecte

1954 - 2005 circa

MOLLS DEL CÓS NOU

Conjunt de successius projectes d'habilitació del Cós Nou com zona infraestructural per fer-ne l'àmbit logístic per excel·lència del port.

Des dels primers projectes de reasfaltat de la carretera que porta al Cós Nou de Juan Seguí, l'any 1954, fins als diversos projectes d'eixamplament del moll sobre la làmina d'aigua de Fernando Moscardó, Rafael Soler, als anys 70 o 80; o els més recents, amb obres acabades l'any 2005.

133

- Cós Nou MAÓ
- 1954 Projecte d'asfaltat de vial. Juan Seguí, enginyer
- 1976 Projecte de moll rollon-rolloff, Fernando Moscardó, enginyer
- 1981 Projecte d'esplanada, Fernando Moscardó, enginyer
- 1987 Projecte de terminació del muelle del Cós Nou. Rafael Soler, enginyer
- Comisión Administrativa del Grupo de puertos, Promotora

Bibliografía 86
Font: Arxiu Històric APB - Maó, IDE Menorca

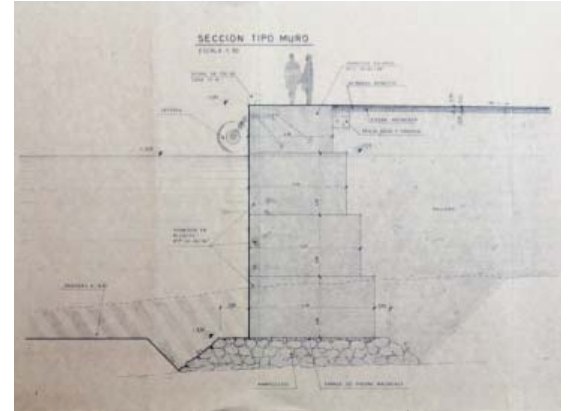
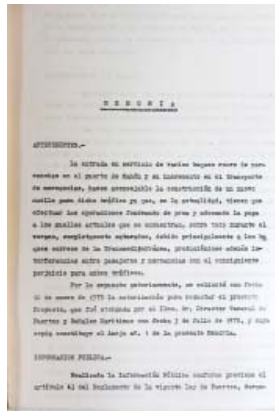

01-04

Memòria del "Proyecto de asfaltado asfáltico de una franja del muelle del Cós Nou". 1954, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó

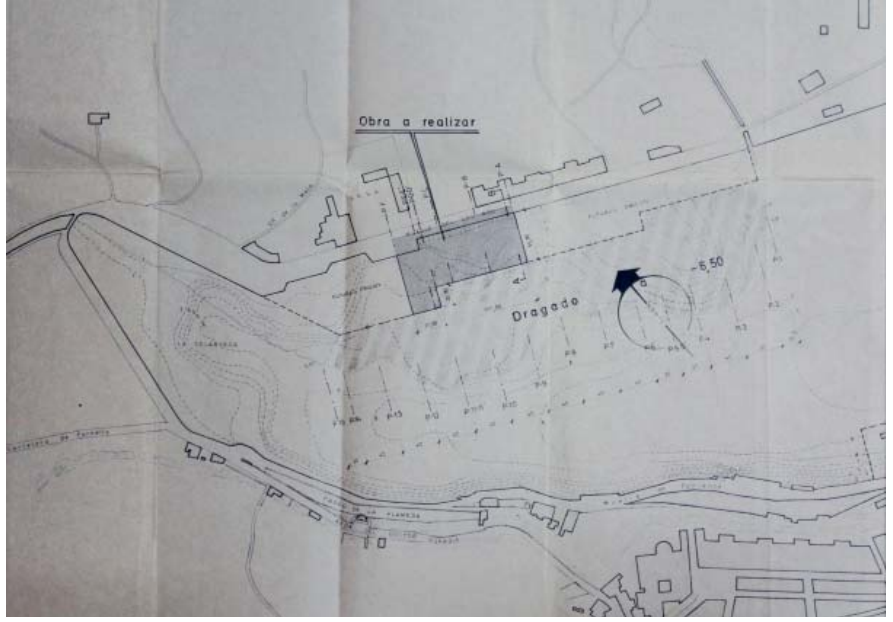
05

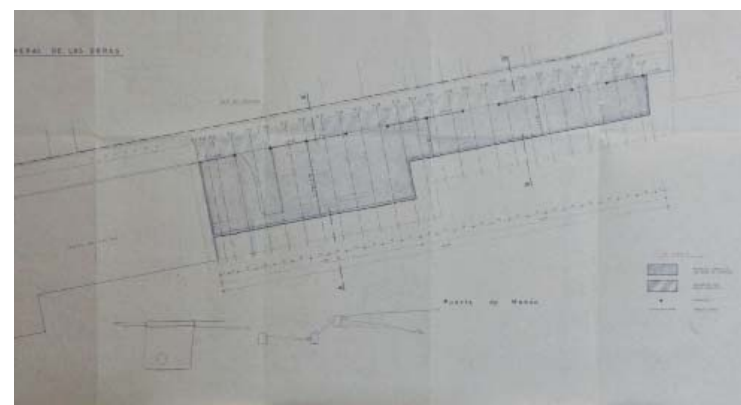
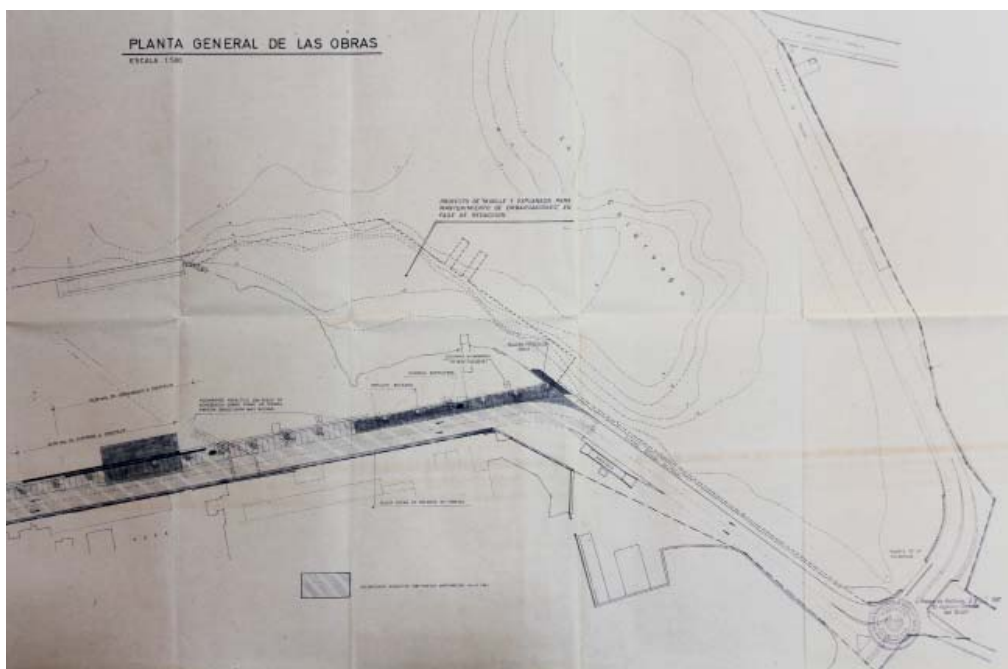
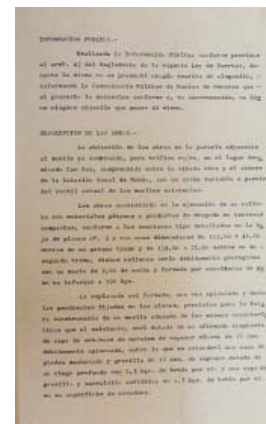
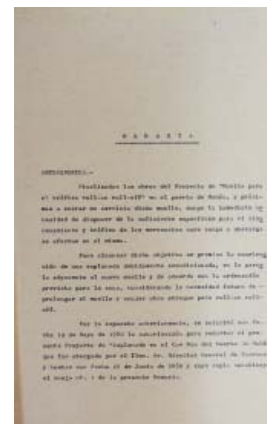
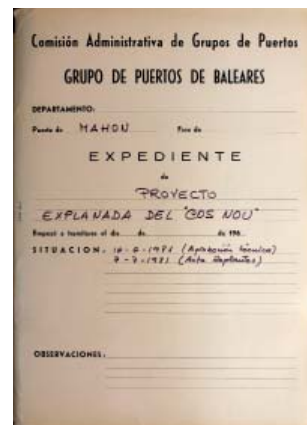
Plànol general i únic del "Proyecto de asfaltado asfáltico de una franja del muelle del Cós Nou". 1954, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

06
Detall del vol aerí nordamericà de 1956. IDE Menorca.

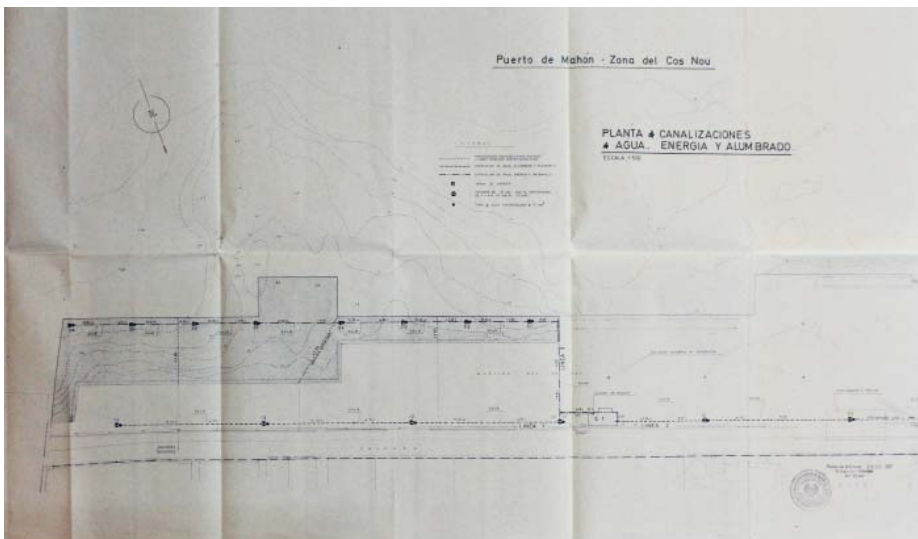
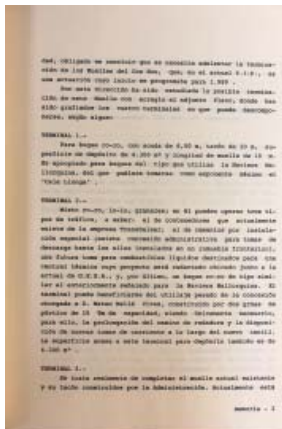
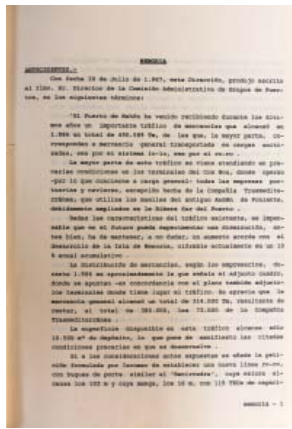
07-12
Memòria i plànols del "Proyecto de Muelle para el Tráfico de Rollon-Rolloff del puerto de Mahón". 1976, Fernando Moscardó, Enginyer. Arxivi Històric d'APB - Maó

13
Vistes actuals del moll des Cós Nou. Fotografia de l'autor

14-18
Memòria i plànols del "Proyecto de Explanada del Cós Nou". 1981, Fernando Moscardó, Ingenyier. Arxiu Històric d'APB - Maó

19-22
Memòria i plànols del "Proyecto de Terminación del Muelle del Cós Nou". 1987, Rafael Soler, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

23
Vista actual del moll. Fotografia de l'autor.

1955 circa EDIFICI DE CORREUS

Clàssic edifici de postguerra, associat al llenguatge de l'arquitectura del Règim de Franco als anys 50. Antiga seu de Correus, i avui reutilitzat com a seu de Capitania Marítima, l'edifici, per darrera, es lliura al retall practicat en la Costa de la Miranda per Josep Claret per a escurçar-la amb escales una vegada s'ha construït la costa de Ses Voltes.

Presenta un ritme ordenat d'obertures enmig de les pilastres clàssiques. Tant forta és la presència d'aquesta nova davallada, i subsidiària la façana al port, que l'edifici es pronuncia i eleva, precisament, en la trobada amb la costa i les escales, amb un volum que potencia aquesta cantonada.

134

Costa de Ses Voltes, Moll de Llevant, 1

MAÓ

1955, circa, Projecte. Arquitecte desconegut

Bibliografia 32, 33

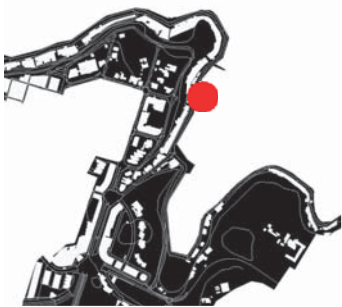
Fonts: -

01-02

Vistes exteriors de l'edifici. Fotografies de l'autor.

1955 circa ESCALES CLARET PORT MAHON

Projecte d'escales elaborat per Josep Claret per a resoldre la davallada des de la nova urbanització Port Mahón, sector Bellavista a la zona de Sa Punta, i el mateix Hotel Port Mahón (veure fitxes 121 i 136), fins a Baixamar.

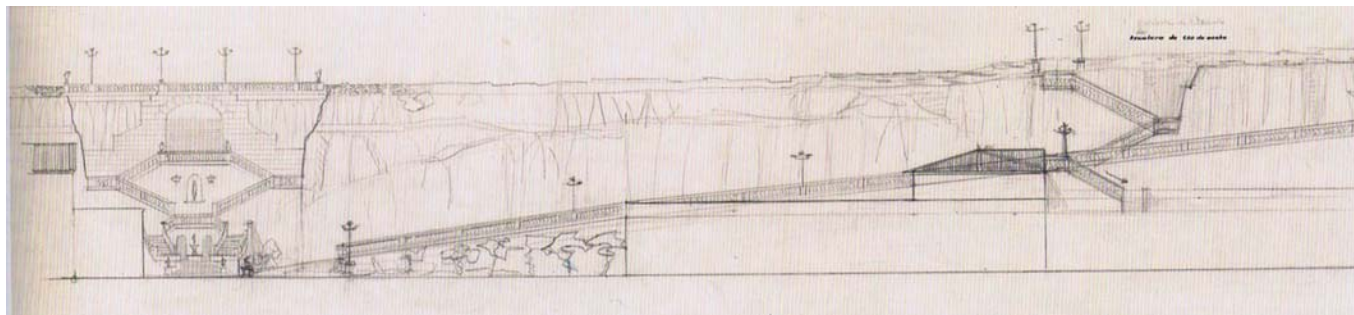
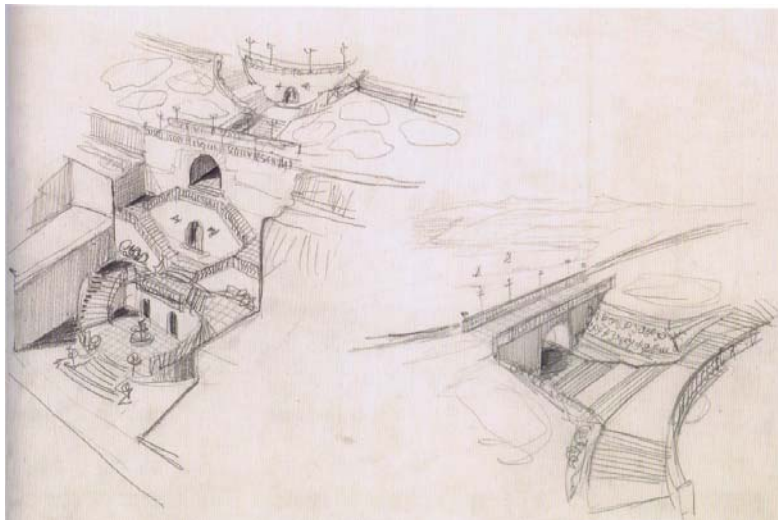
Tot i la composició clàssica i simètrica, i la càrrega formal d'elements com les baranes, el projecte -especialment als primers dibuixos- denota que Claret tenia present que resolia una infraestructura. Ponts i una costa insinuada al final no executada, així com la mateixa complexitat de les pròpies escales, demostren l'habilitat de l'arquitecte per a resoldre grans situacions infraestructurals, com ja ha quedat palès amb la nova costa de Ses Voltes, uns anys abans.

135

Moll de Llevant, Ps. de Cornisa, MAÓ
1955 circa, Execució de les escales. Josep Claret, arquitecte municipal.

Bibliografia 31, 33, 38, 44, 52, 55, 73, 82, 112

Font: Arxiu Municipal de Maó - MM; Arxiu Històric COAC

01

Axonomètrica de la vinculació entre les escales i l'hotel Port Mahón. AMM

02

Dibuixos d'axonometria i alçat general de les escales. AMM

03

Vista frontal des del moll. Fotografia de l'autor.

1955 HOTEL PORT MAHON

Segurament, el gran edifici de Josep Claret en la seva etapa menorquina. Molt lligat a l'imaginari popular de la ciutat de Maó, l'hotel, impulsat per empresaris maonesos de diversos àmbits que s'aventuren en un turisme, com a fenòmen, incipient, esdevé el primer hotel de nova planta al port de Maó, la ciutat, i Menorca.

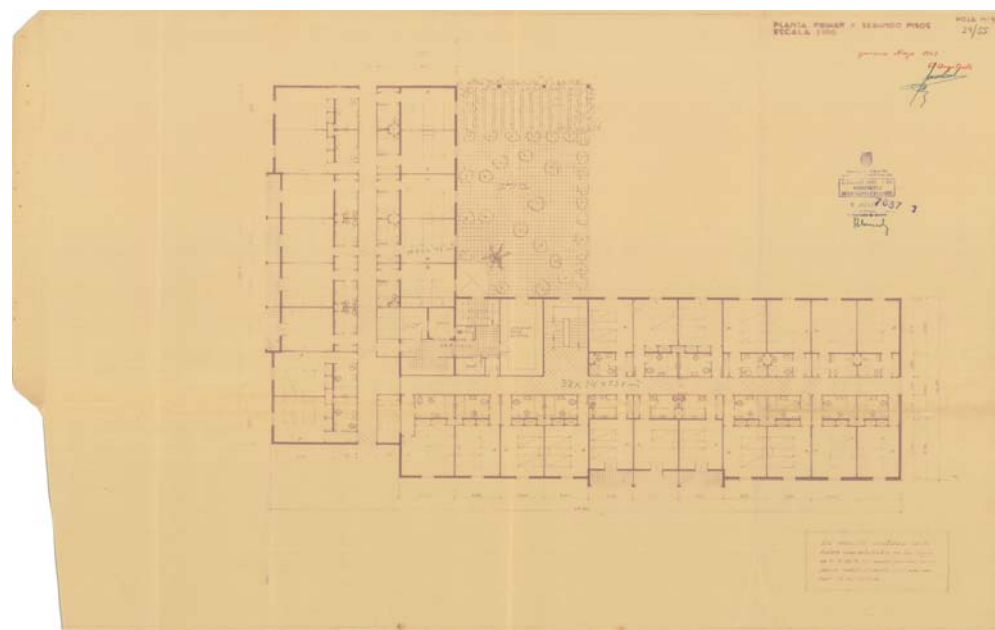
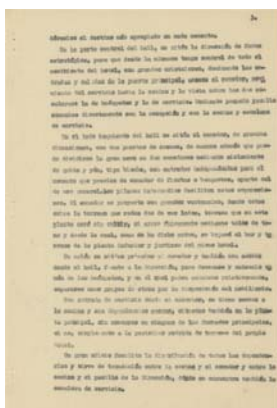
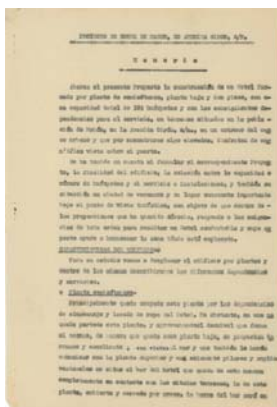
El més interessant de l'edifici sigui, per exemple, la seva gran contradicció formal: el racionalisme que, moltes vegades dissimulat, mostren les plantes, amagat darrera una façana clàssica, forçada rèplica de la imatge del lloc de Sant Antoni, com si d'una màscara superposada es tractés. Amb la seva habilitat habitual, Claret resol amb elegància el fort desnivell del carrer lateral, on s'organitza l'accés principal, tot generant un sòcol de pedra amb arcades que evidencia, fins i tot, un primer revisionisme de la mordernitat que amaga.

136

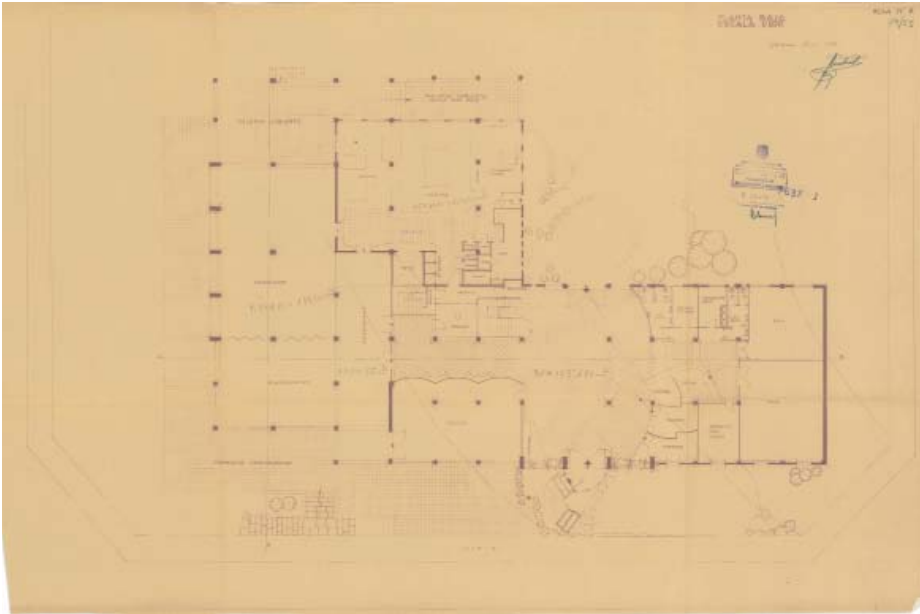
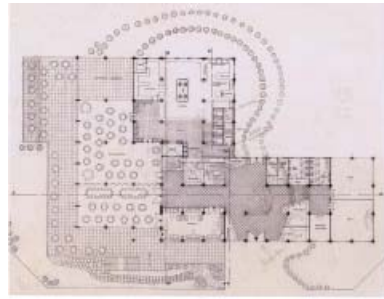
Av. Port Mahon, Ps. Marítim, MAÓ
1955 Projecte. Josep Claret, arquitecte
Juan Victory Manella, Rafael Roselló

Bibliografia 31, 33, 38, 44, 52, 55, 73, 82, 95, 102, 112

Font: Arxiu Històric del COAC, Arxiu Municipal de Maó, Arxiu Sturla

01	Fotografia d'època de l'hotel des del Moll de Llevant. 1960 circa, Arxiu Sturla.	03, 04	Memòria del projecte. 1955, Josep Claret, arquitecte
02	Postal d'època de l'hotel. 1960 circa. AHCOAC	05	Planta tipus del projecte 1955, Josep Claret, arquitecte. AHCOAC

06, 07

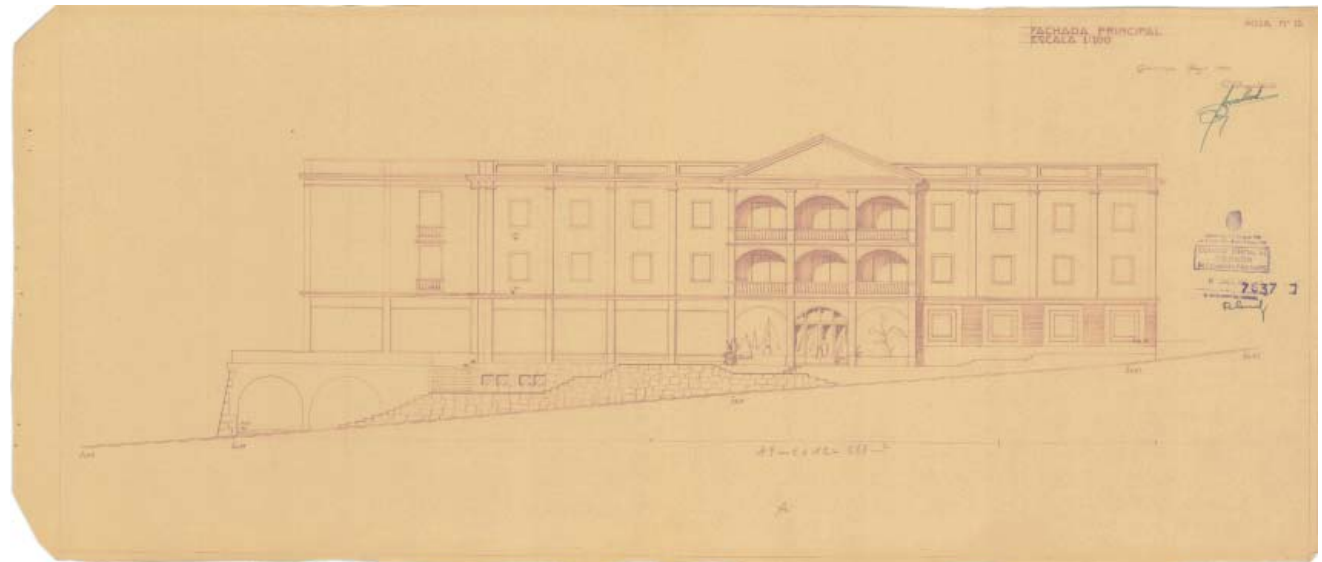
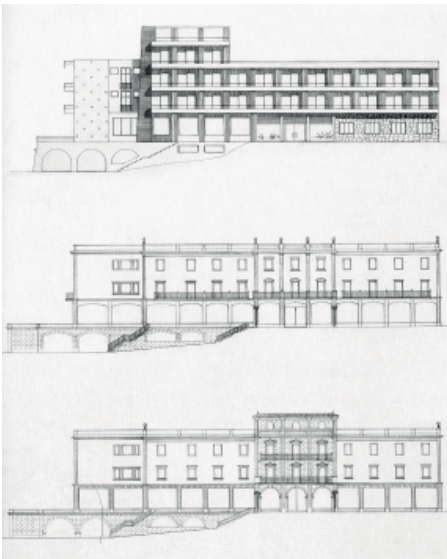
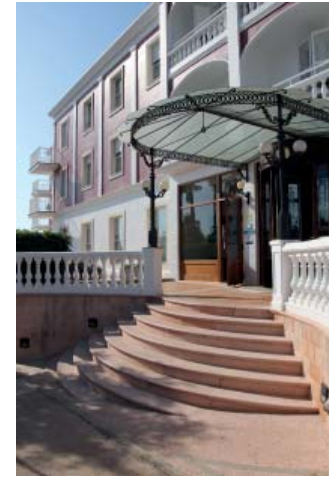
Vistes de les terrasses de les habitacions i de l'interior. Fotografies de l'autor

08, 09

Planta baixa del projecte 1955, Josep Claret, arquitecte. AH-COAC

10

Vista de la piscina i del jardí. Fotografies de l'autor

11

Vista de la façana del Moll de Llevant. Fotografia i muntatge de l'autor.

12

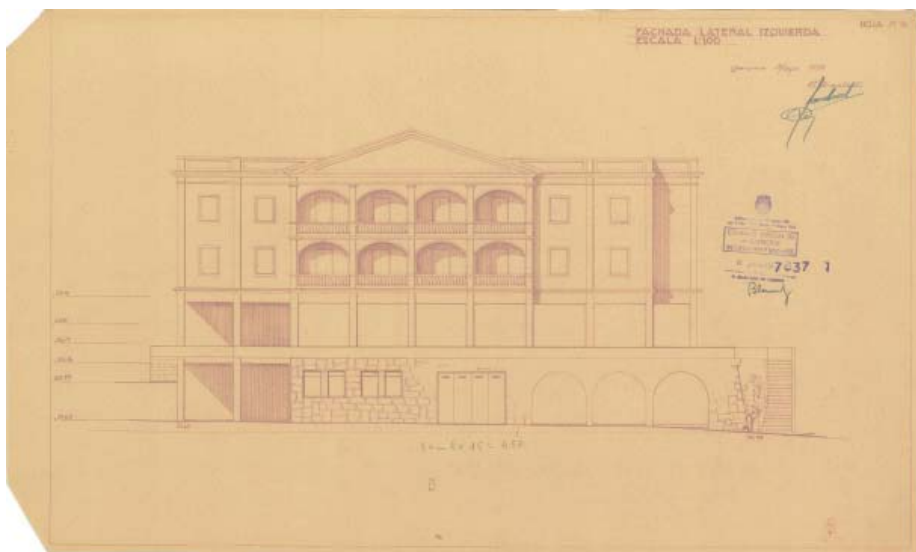
Vista de l'accés principal a l'Av. Port Mahon. Fotografia de l'autor

13

3 versions per a la façana a l'Av. Port Mahon. Josep Claret, arquitecte. AHCOAC

14

Façana definitiva a l'Av. Port Mahon. Josep Claret, arquitecte. AMM

15

Axonometria de l'hotel i les escales de connexió amb el moll. Josep Claret, arquitecte. AH-COAC

16

Façana definitiva al port. Josep Claret, arquitecte. AMM

17

Vista actual de l'exterior, des de les escales que connecten amb el port. Fotografia de l'autor.

1955 - 1969 MILLORES AL MOLL DE LLEVANT

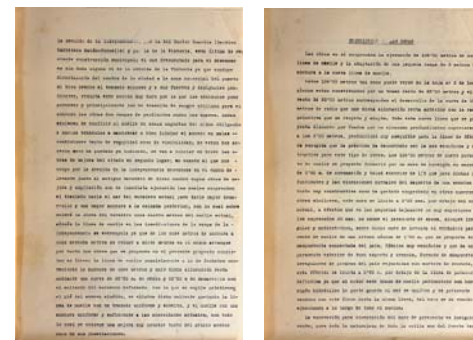
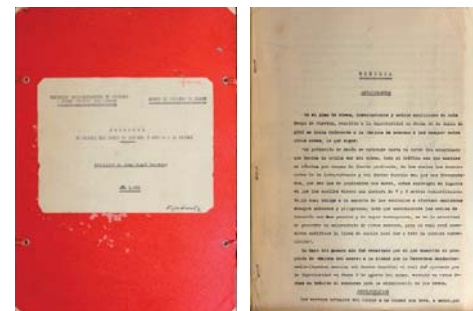
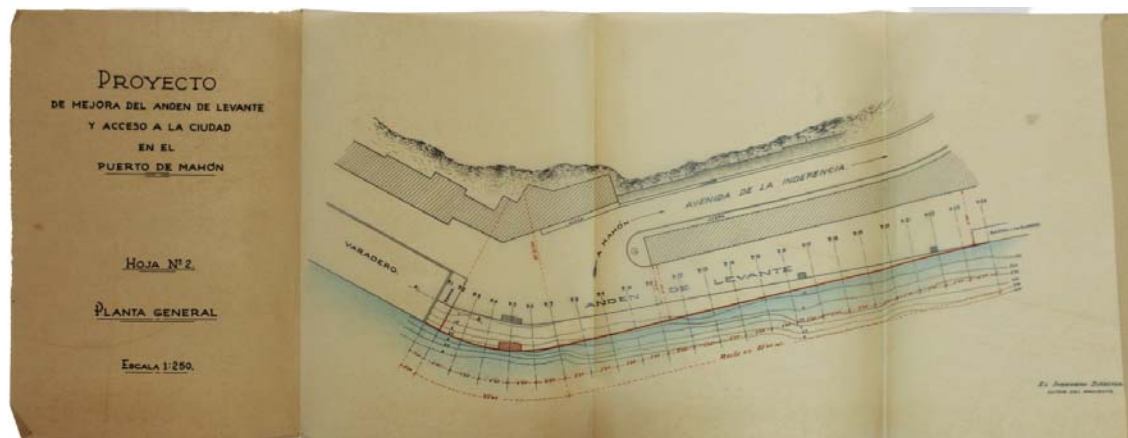
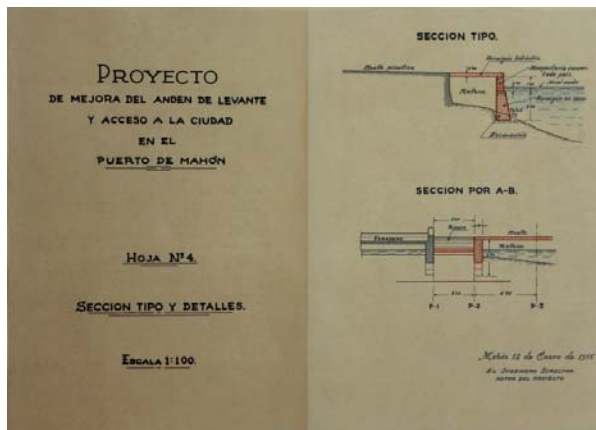

Conjunt de diversos projectes de consolidació i eixamplament del moll de levant. Mostrem projectes de Juan Seguí dels anys 50, amb consolidació i rebert de molls per gravetat, fins a projectes de gairebé 15 anys després, de Rafael Soler, on s'explorren noves tècniques, com els molls resolts amb pilons i llosa de formigó, sobre la làmina d'aigua.

137

Moll de Levant MAÓ
1955 Projecte de millora puntual, Juan Seguí, enginyer
1956 Projecte de millora puntual, Juan Seguí, Enginyer
1969, Projecte de reparació i consolidació, Rafael Soler, Enginyer
Junta de Obras del Puerto, Promotora

Bibliografia 86
Font: Arxiu Històric APB - Maó

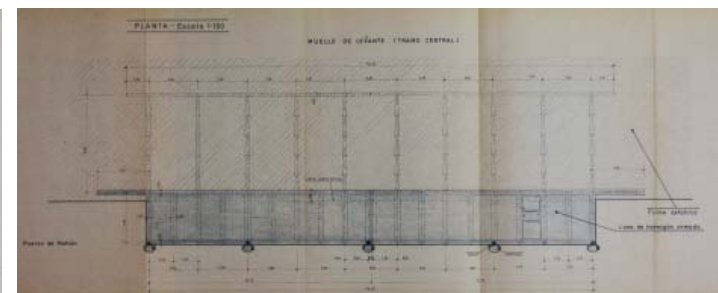
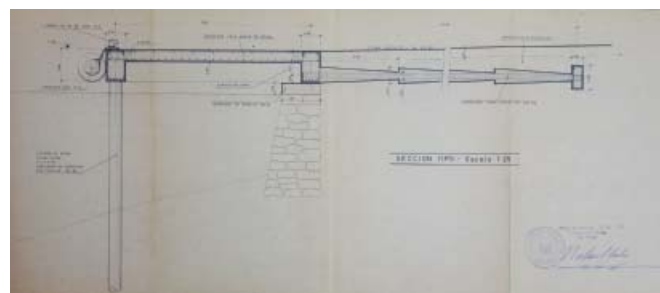
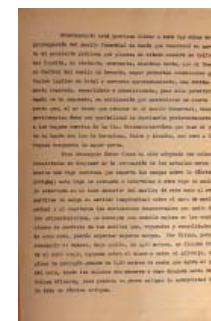
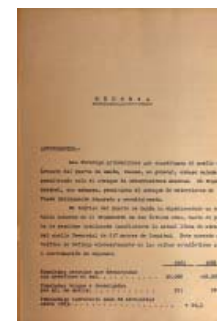
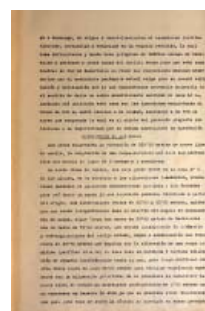
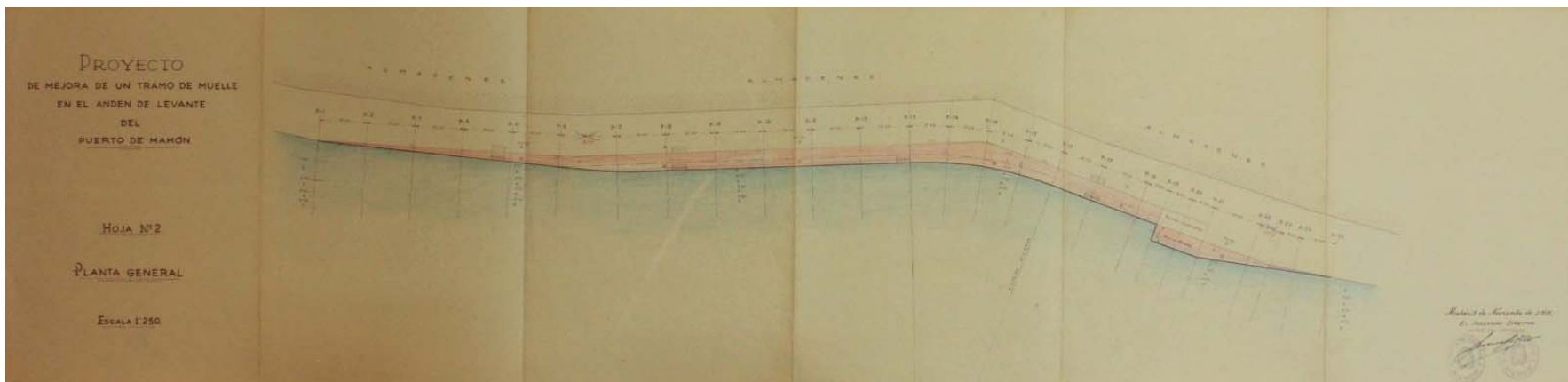

01_02

Plànols "Proyecto de mejora del andén de levante y acceso a la ciudad". 1955, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó

03-06

Memòria "Proyecto de mejora del andén de levante y acceso a la ciudad". 1955, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

07
Plànol "Proyecto de mejora del de un tramo del andén de levante del puerto de Mahón". 1956, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

08-10
Memòria del "Proyecto de mejora del de un tramo del andén de levante del puerto de Mahón". 1956, Juan Seguí, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

11-13
Memoria del "Proyecto de reparación y consolidación del tramo central del muelle de levante del puerto de Mahón". 1969, Rafael Soler, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

14-15
Plànols del "Proyecto de reparación y consolidación del tramo central del muelle de levante del puerto de Mahón". 1969, Rafael Soler, Enginyer. Arxiu Històric d'APB - Maó

1955 - 2015

EDIFICI D'HISENDA

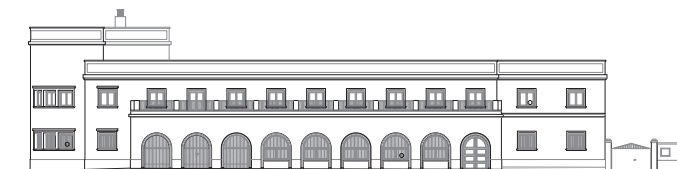
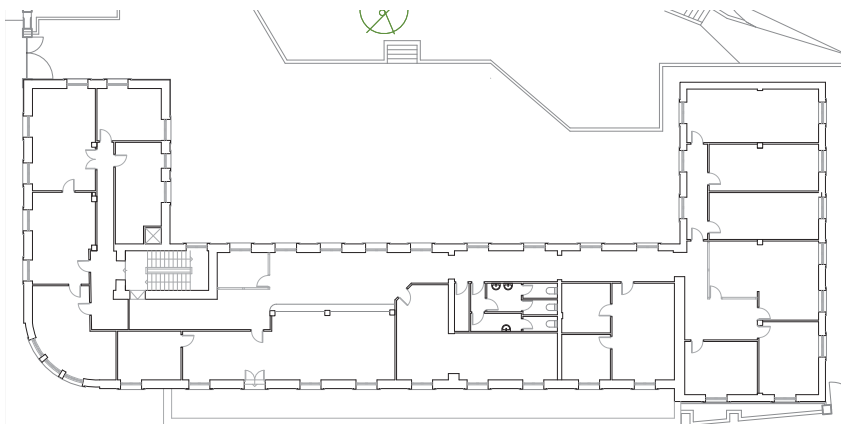
Edifici de la nova duana i seu d'Hisenda i l'Agència Tributària, des de l'enderroc de l'anterior amb motiu de la construcció de la nova davallada a mar a la Costa de Ses Voltes. En aquells documents, la seva posició i volumetria principal, com si d'un Pla Especial es tractés, ja són definits per Josep Claret.

Redactat el projecte per Miguel Ródenas, l'edifici, en forma d'U i dues plantes, respon als canons formals de l'arquitectura dels primers anys de la dictadura, tot i ésser construït, parcialment, amb noves tècniques. Sense massa interès arquitectònic, la recent intervenció d'Enric Taltavull, girant-ne l'accés, fent servir el pati posterior, dignifica i millora la proposta original.

138

Moll de Ponent, 1 MAÓ
 1955 Projecte original. M. Ródenas, arquitecte
 2015 Projecte de reforma integral per fases, Enric Taltavull, arquitecte.
 Administración Especial de la Agencia Tributaria, Promotora.

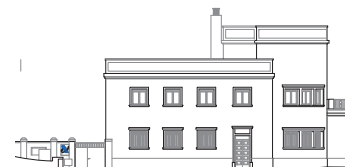
Bibliografia 32
 Font: Axiu Enric Taltavull, arqte.

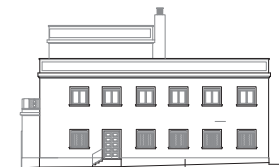
ALZADO NORTE ACTUAL

ALZADO SUR ACTUAL

ALZADO ESTE ACTUAL

ALZADO OESTE ACTUAL

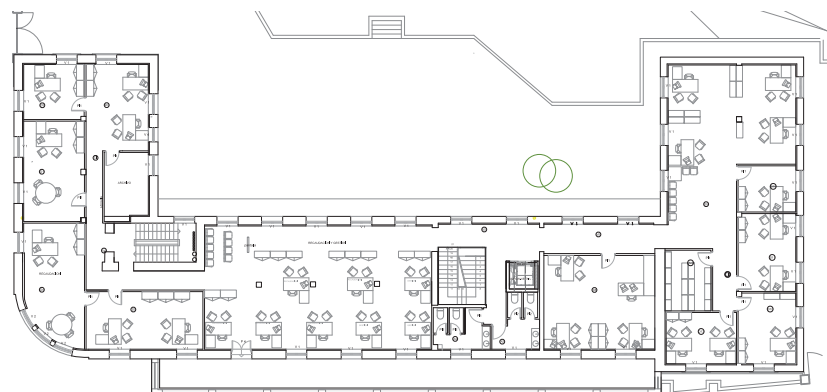
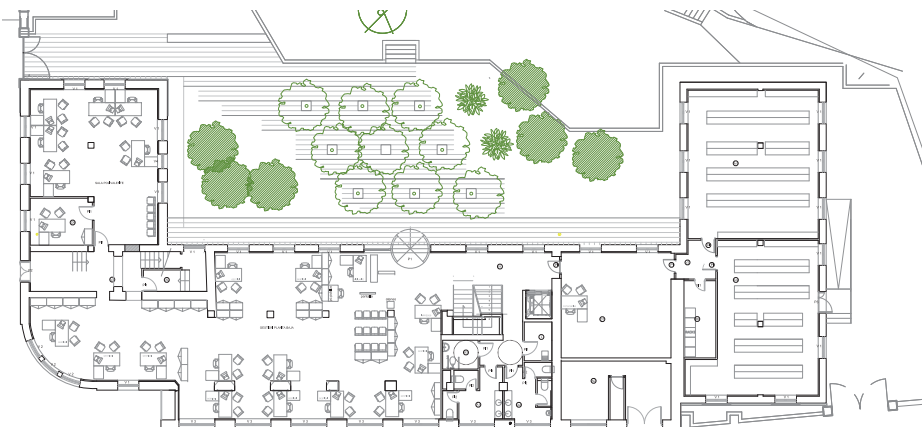
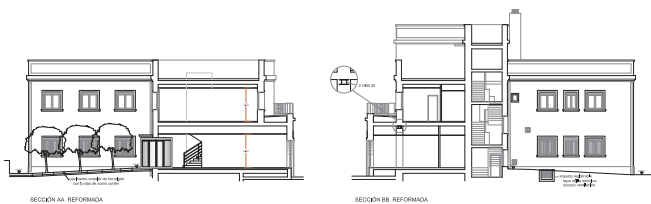

01 i 04

Vistes exteriors de l'edifici en el seu estat original, abans de la reforma de 2015. Fotografies de l'autor, 2014

02, 03

Planta primera i alzats de l'estat original. 2015, Aixecament d'Enric Taltavull, arquitecte.

04 - 06

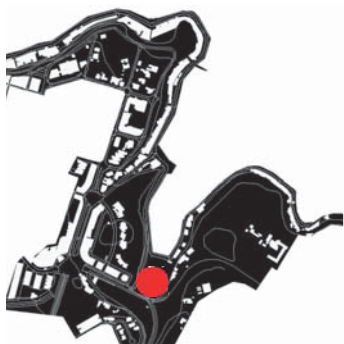
Vistes exteriors de l'edifici en el seu estat actual, després de la reforma de 2015. Fotografies de l'autor.

07, 08

Plantes Baixa i primera de l'edifici reformat. 2015, "Proyecto de Reforma Integral por fases del edificio de la administración de la AEAT en Maó", Enric Taltavull, arquitecte.

1955 circa - 2010

ESTACIÓ D'HIDROCARBURS DE CAMPSA

Cala Figuera recupera el pols industrial a mitjans dels anys 50, amb la instal·lació, a l'antic solar de La Industrial Mahonesa (veure fitxa 44), de la planta de descàrrega d'hidrocarburs de CAMPSA. El moll de ponent de Cala Figuera era el d'atrancament per a descàrrega dels vaixells petrolers.

Donant consciència a tot el port natural de la seva condició infraestructural durant 50 anys, la proximitat al nucli urbà de la instal·lació aconsella, a partir de 2007, el trasllat de la descàrrega al Cós Nou mitjançant un oleoducte que conduirà els granells a la nova planta de l'aeroport. Finalment, el 2010, CLH desmantella la instal·lació (veure fitxa xx)

139

Plana de Cala Figuera, MAÓ - ES CASTELL
CAMPSA, Compañía Arrendataria del Monopolio de Petróleos SA - CLH, Compañía Logística de Hidrocarburos
Enginyer desconegut, 1955 circa

Bibliografia -

Fonts: Arxiu CLH, Arxiu Lis Figueras i Toni Vidal arquitectes

01, 02

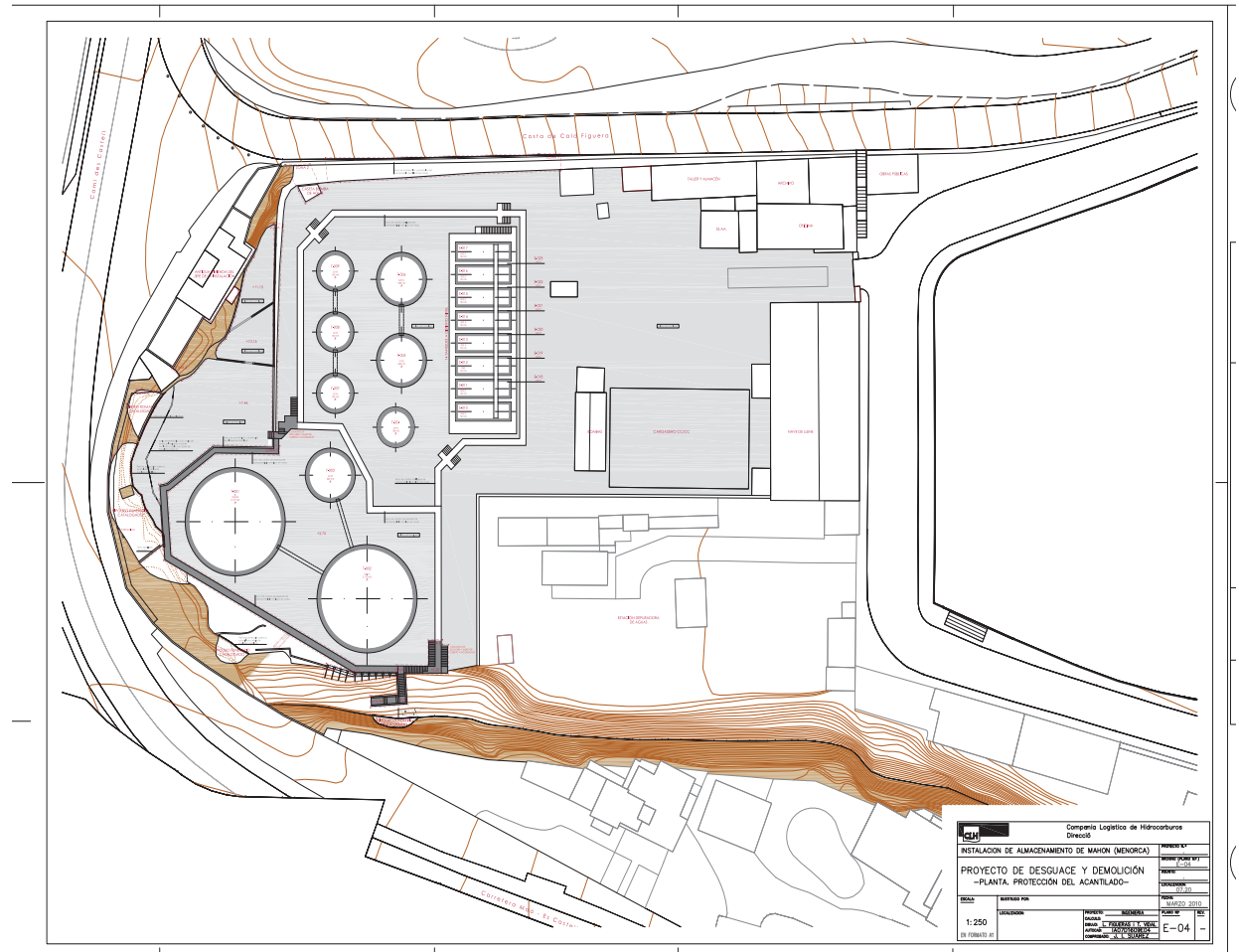
Vistes aèries del complex de CLH, encara en ús. Arxiu CLH, 2010

03

Vista aèria del complex i descàrrega de vaixell petroler. Re-vista electrònica de CLH

04

Vista frontal del complex amb descàrrega de vaixell petroler. Portal web marabierto.com

05, 06, 07

Imatges de detall del complex.
Arxiu CLH i Arxiu Lis Figueras i
Toni Vidal arquitectes

08

Aixecament de l'estat del complex
l'abri de 2010. Lis Figueras
i Toni Vidal, arquitectes.

1956

1973

1956 -1960 -1990

ANTIGA CENTRAL TÈRMICA - GESA

Trascendent edifici per a la nova seu de la Central Tèrmica de Maó que, ara gestionada per l'Institut Nacional de Indústria pren el relleu a La Eléctrica Mahonesa del Moll de Ponent (fitxa 56). Consolidant el Cós Nou com a zona logística i industrial, GESA i l'INI encarregarán el projecte al seu arquitecte de capçalera, el mallorquí José Ferragut Pou, qui farà una nova demostració d'arquitectura al servei de la indústria.

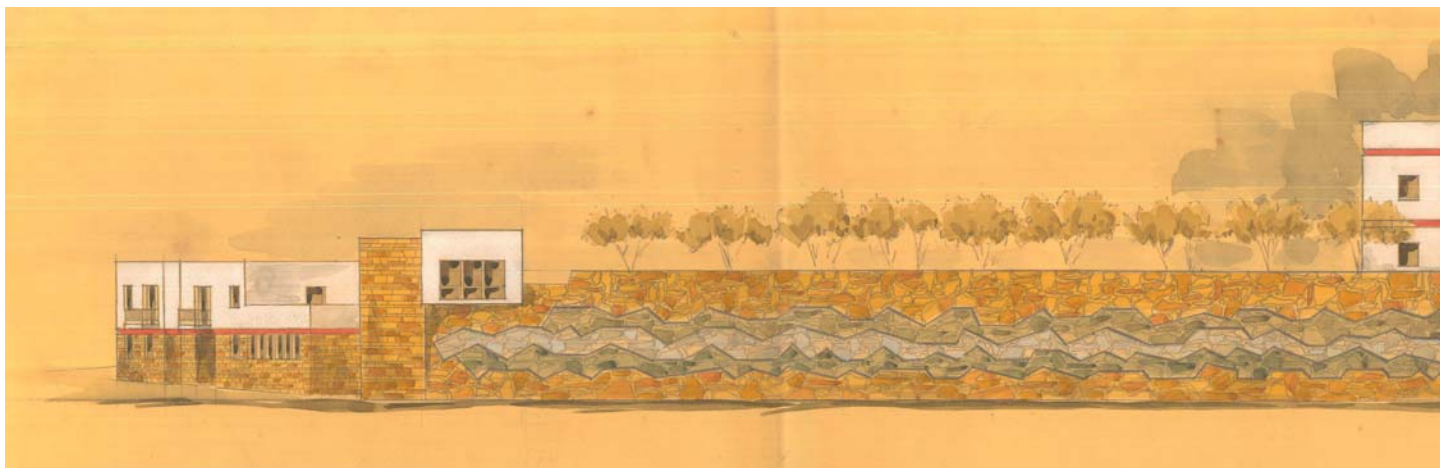
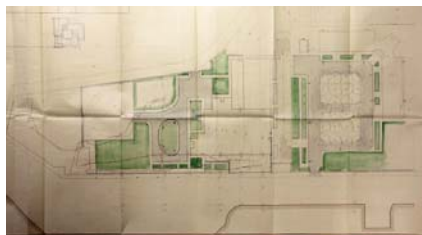
El projecte mostra, al mateix, temps, racionalisme i revisionisme. Un regionalisme crític de modernitat radical que Ferragut no pot -ni vol- amagar. El tret més característic d'això n'és l'expressionista mur que conté la fàbrica i la plataforma. Malauradament, l'ampliació de 1990 (fitxa 228), que va escaparçar bona part dels petits pabellons d'accés, i la pèrdua del color original, han malmès l'obra.

140

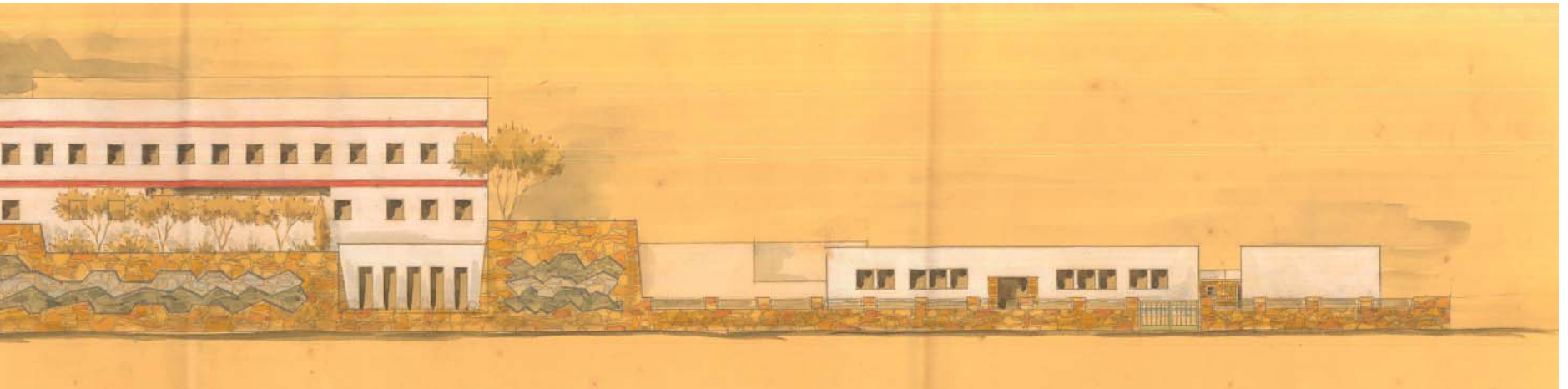
Cós Nou, MAÓ
1960 Projecte. José Ferragut Pou, arqte.
Instituto Nacional de Industria - INI; Gas y Electricidad SA - GESA, Promotors

Bibliografia 21, 95, 119
Font: Arxiu José Ferragut Pou (José Ferragut Canals, arqte) - AJFP; Arxiu Municipal de Maó - AMM; Arxiu GESA - Balears

296 ATLES DEL PORT DE MAÓ CATÀLEG

01
Primer plànol d'emplaçament.
1956, José Ferragut Pou, arqte. AJFP
02, 03
Imatges de la central tèrmica acabada. 1960 circa. Fotògraf desconegut. AJFP

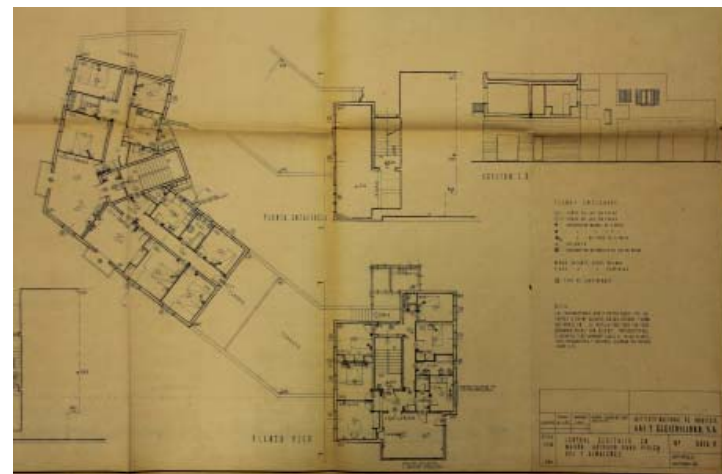
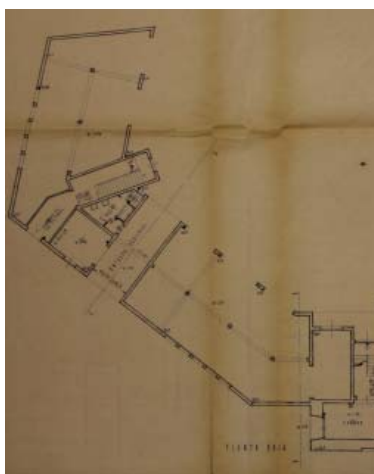
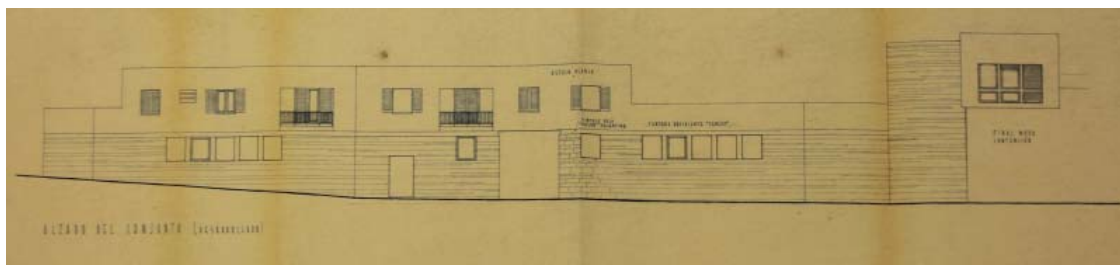

04

Aquarel·la de la façana marítima.
1958 circa, José Ferragut Pou,
arqte. AJFP

05

Vista actual de detall del mu-
ral del mur de contenció de la
façana marítima. Fotografia de
l'autor.

06
Imatges dels pavellons residen-
cials, enderrocats el 1990. 1958
circa. José Ferragut Pou, arqte.
Fotògraf desconegut. AJFP

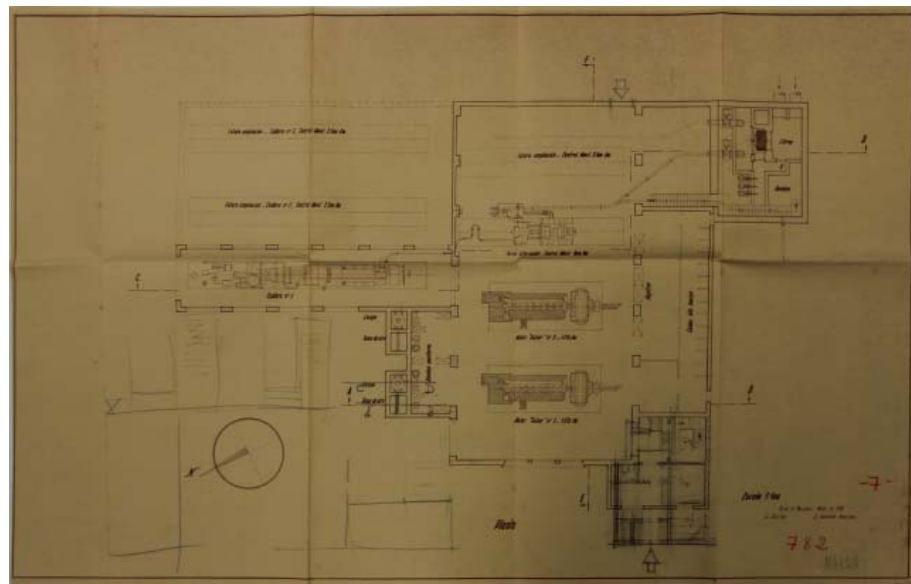
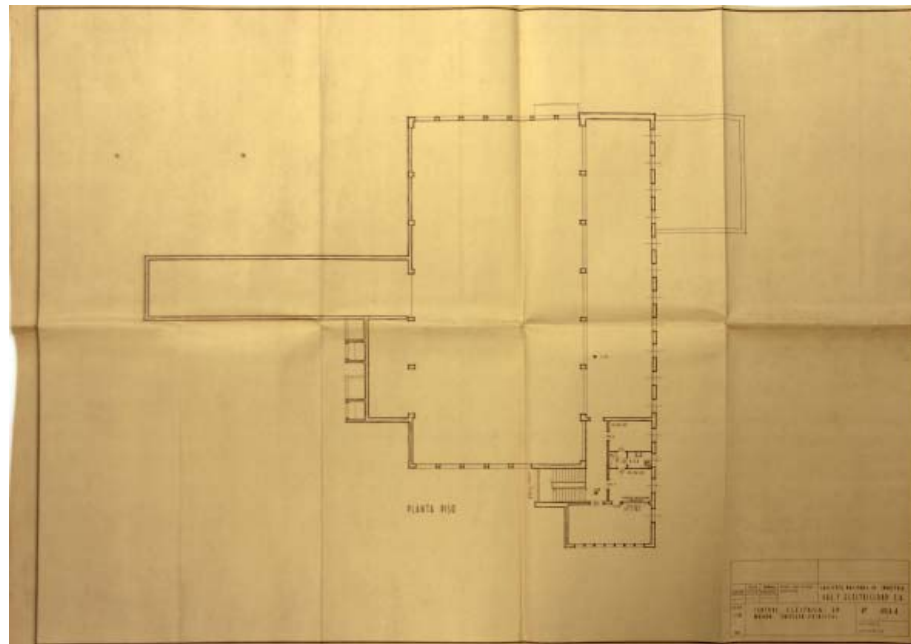
10-12
Façana, planta baixa i planta pis
dels pavellons residencials, en-
derrocats el 1990. 1958 circa.
José Ferragut Pou, arqte. AJFP

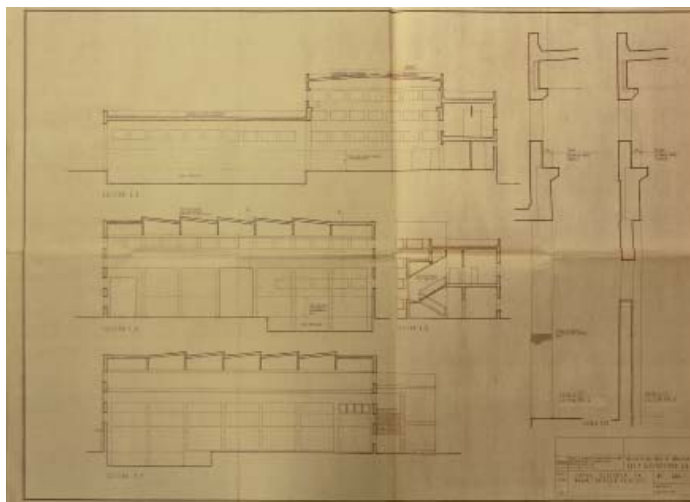
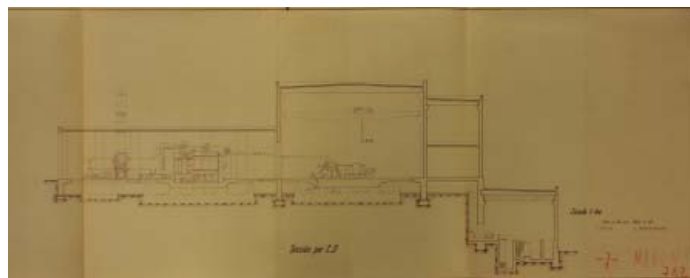
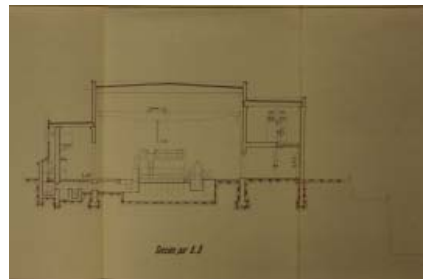
07-09
Autorització de l'Estació Naval a
GESA per a executar les obres.
1956, AJFP

13, 14
Vistes exteriors actuals de la nau principal. Fotografies de l'autor

15, 16
Planta pis i planta baixa de la nau principal. 1958 circa. José Ferragut Pou, arqte. AJFP

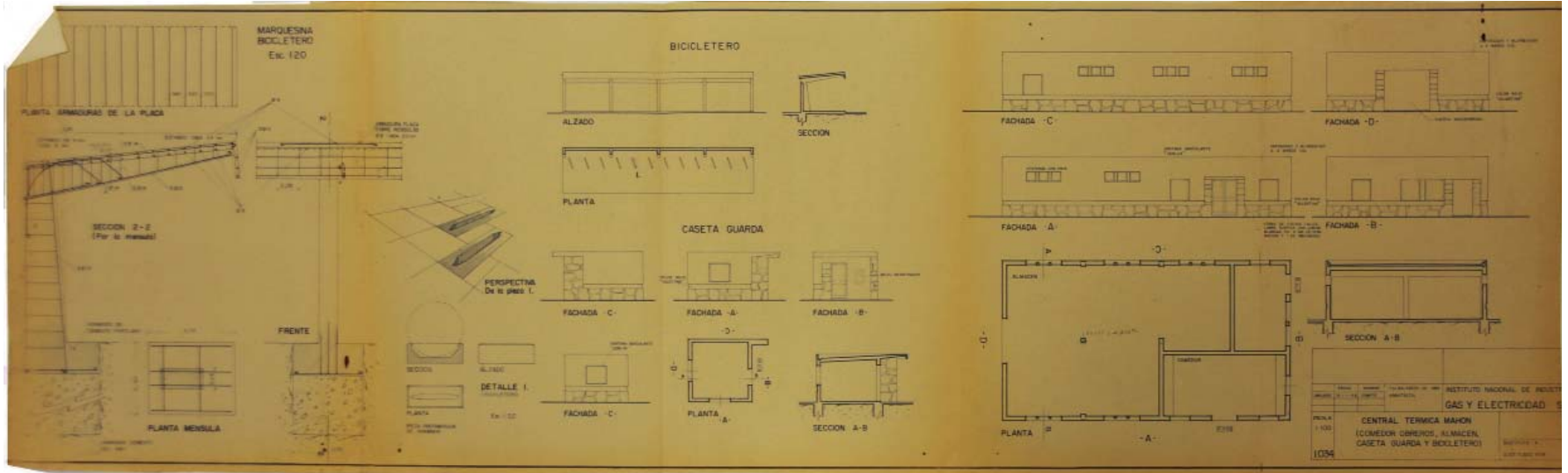
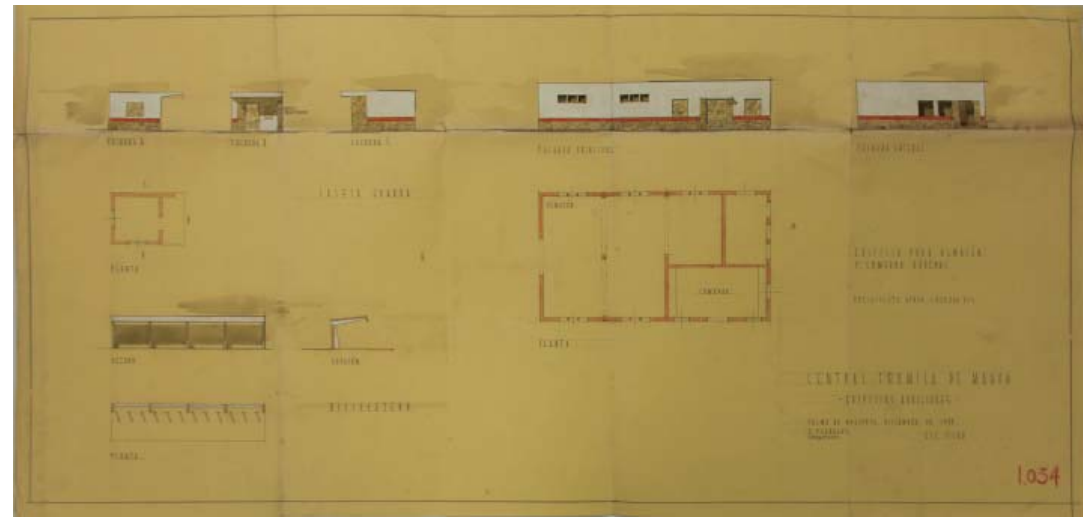

17

Vistes interior de la nau principal de la central original. Fotografia de l'autor

18-20

Seccions de la nau principal. 1958 circa. José Ferragut Pou, arqte. AJFP

21

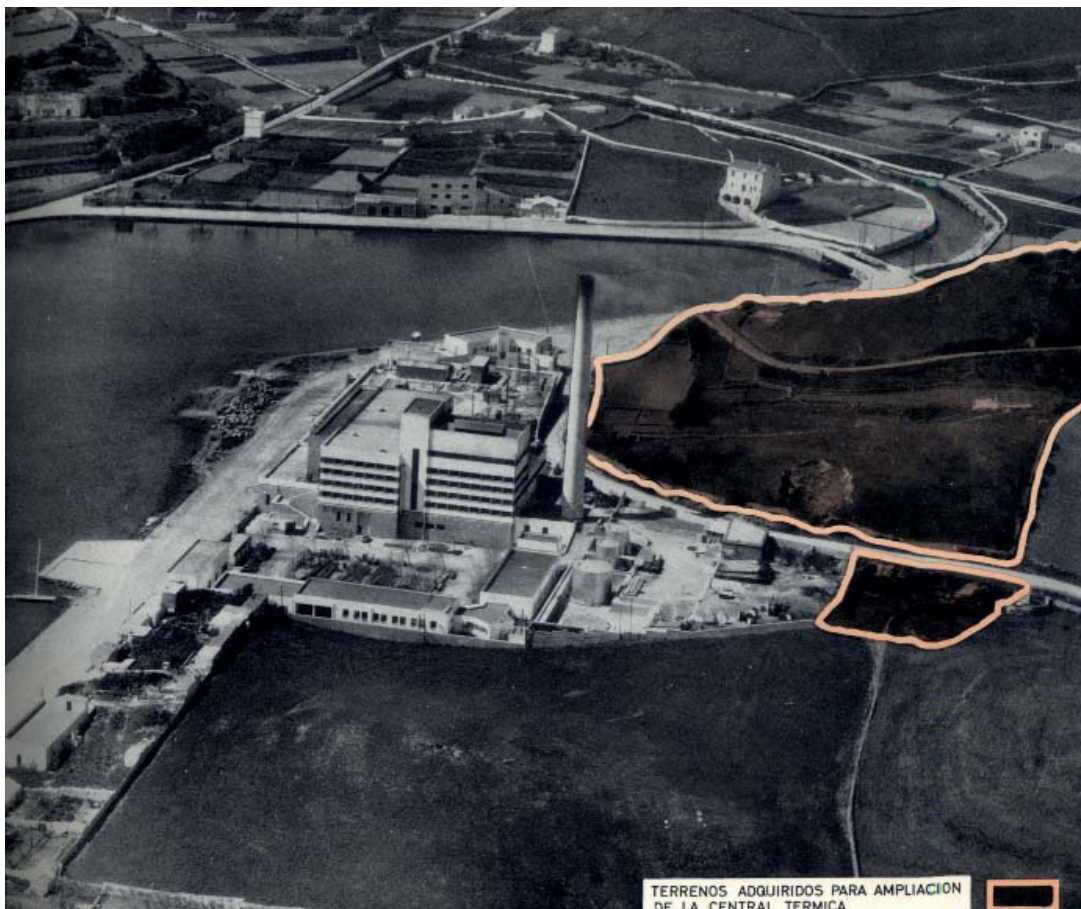
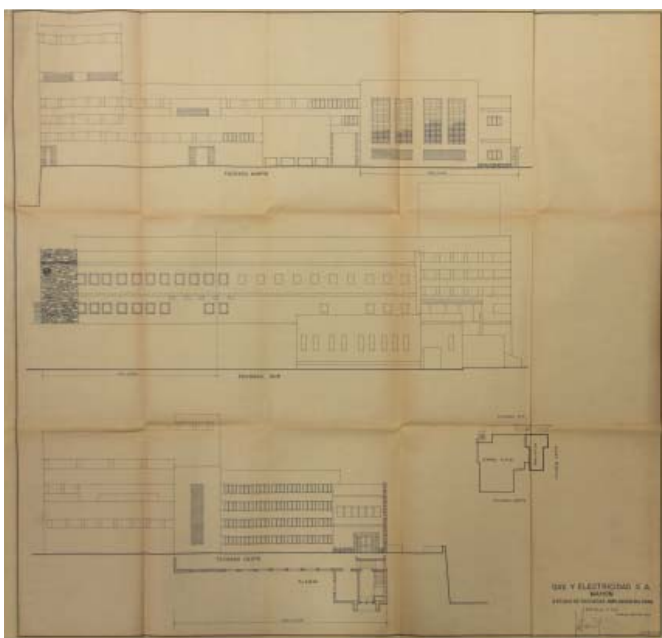
Projecte d'edificacions annexes.
1958 circa. José Ferragut Pou,
arquitecte. AJFP

22

Projecte de menjadors pels
treballadors. 1958 circa. José
Ferragut Pou, arquitecte. AJFP

23

Projecte de caseta de guarda
i porxo per a bicicletes. 1958
circa. José Ferragut Pou, arquitecte.
AJFP

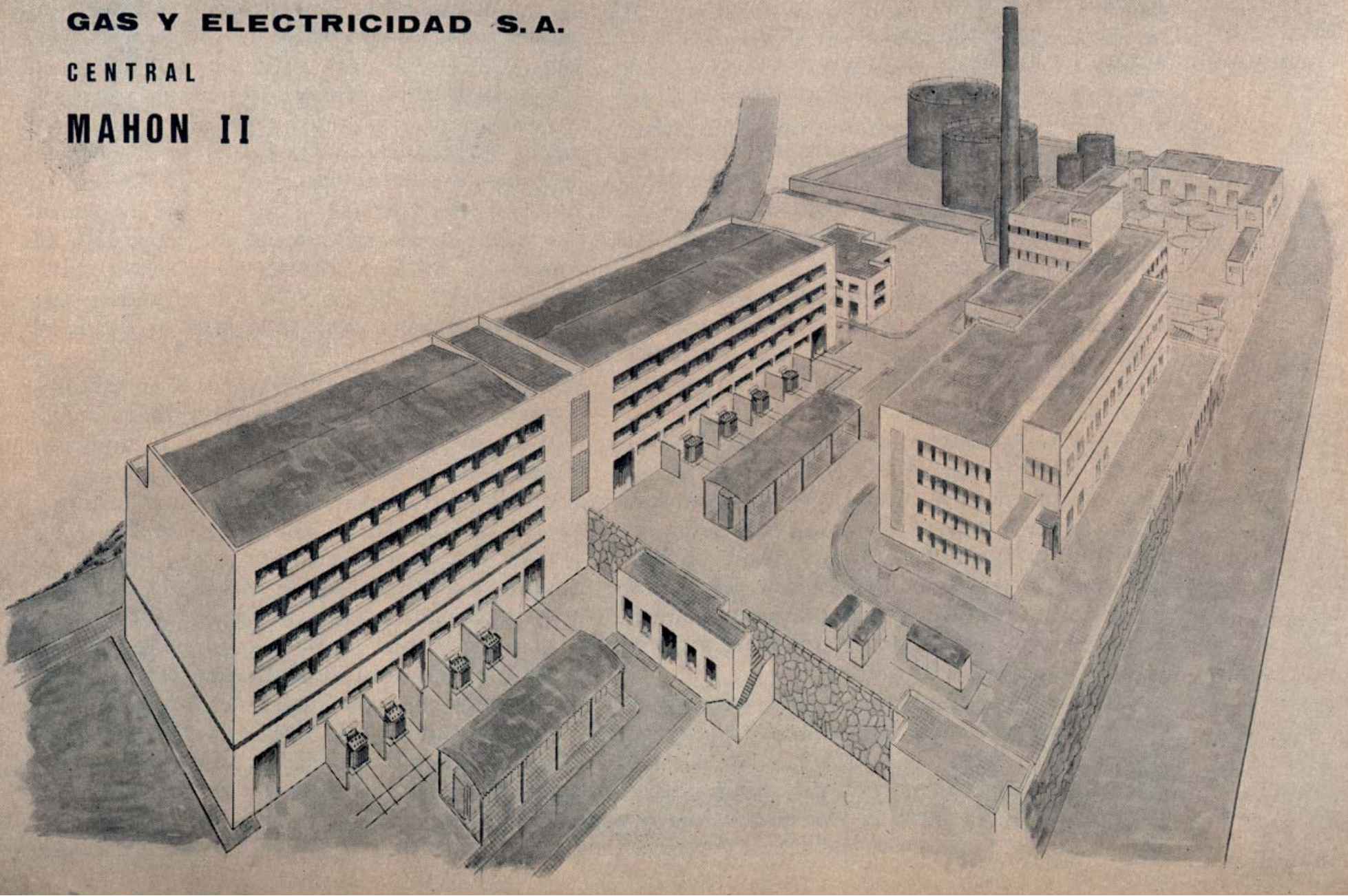
24
 Estudi de façanes d'acord amb
 l'ampliació de 1960. José Ferragut Pou, arqte. AJFP
 25
 Vista aèria del complex. 1973,
Fiestas de Ntra. Sra. de Gracia.
 Ed. Ajuntament de Maó. AMM

26
 Perspectiva de l'ampliació pre-
 vista a principis dels anys 70
 com a "Central Mahon II". 1973,
Fiestas de Ntra. Sra. de Gracia.
 Ed. Ajuntament de Maó. AMM

GAS Y ELECTRICIDAD S. A.

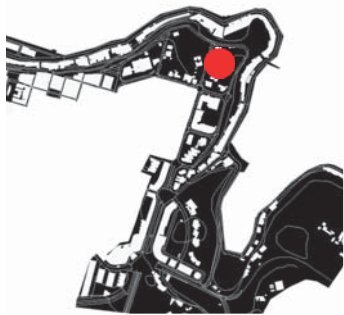
CENTRAL

MAHON II

1957 - 1966

CASA CODINA VALERI

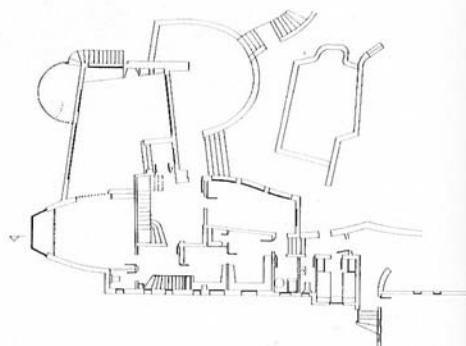
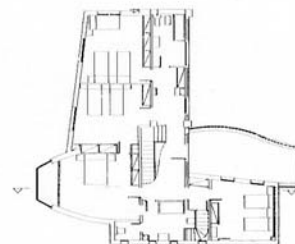
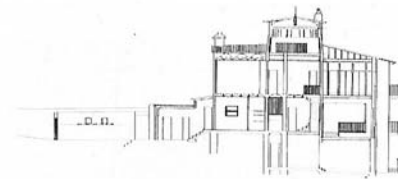
Habitatge signat per Josep Claret per a la família Codina Valeri a la recent urbanització Port Mahón. Amparant-se en el precedent de l'anterior casa per a Gabino Sintes (fitxa xx), la casa, de nova planta, emularà una torre cilíndrica com la del molí de Sta. Eulàlia.

Tot i el revisionisme constant en un munt d'elements de l'obra (forma de les teulades, la torre, l'expressivitat de la xemeneia o els murs), no deixa de tractar-se d'una racional i ben moderna organització en L.

141

Av. Fort de l'Eau, MAÓ
1957, Projecte i Execució. Josep Claret, arq
1966, Inscripció cadastral de final d'obra
Lluís Codina Valeri, Promotor

Bibliografia 44, 102, 104, 112
Fonts: Joan E. Vilardell, arqte.

01-02

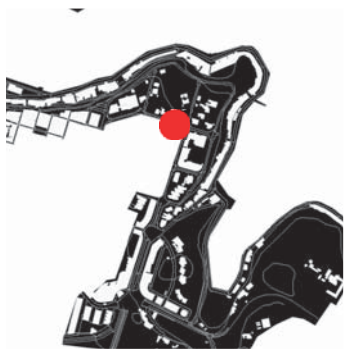
Vistes exteriors recents de la casa. 2014, Fotografies de l'autor

03-05

Secció i plantes primera i baixa de la casa. Josep Claret, arqte.
Arquitectura contemporània a Menorca. Vilardell, JE

1957 - 1965

CASA OLIVES CARDONA

Primer projecte documentat de Mateu Seguí, que aportem al catàleg. Consisteix en una casa d'una sola planta, que denota la modernitat de l'arquitecte. És ressenyable el domini dels sòcols de pedra com a recurs formal.

Desconeixem si el projecte trobat a l'AMM respon a l'obra en un principi exacta, o si aquest es va alterar d'inici. Potser, va ser una ampliació de data indeterminada la que ha configurat finalment l'arquitectura, a gran distància de l'interès del projecte original.

142

Av. Port Mahon, 7 MAÓ

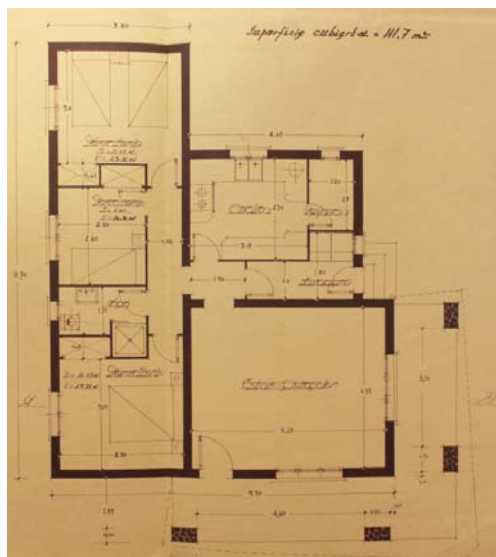
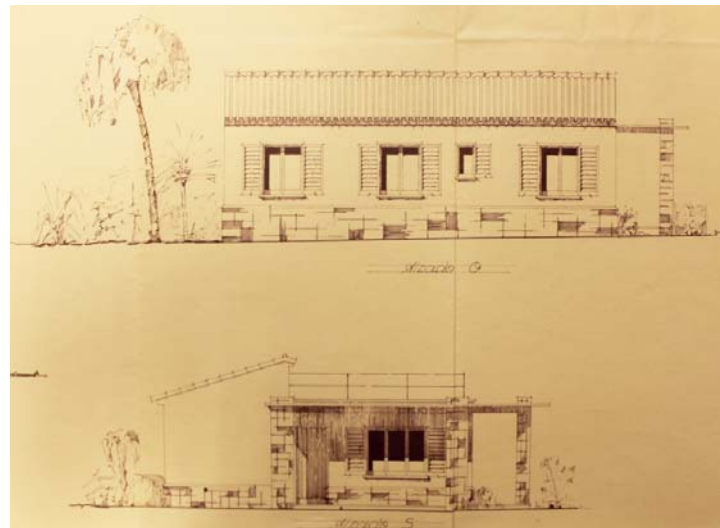
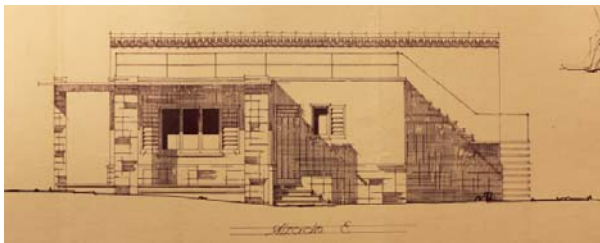
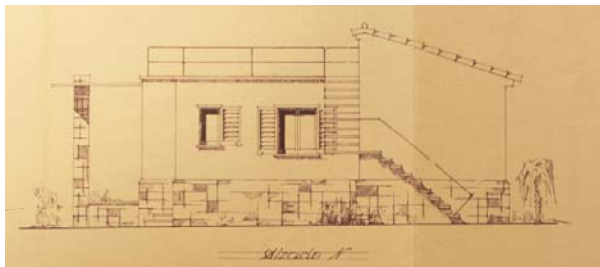
1957, Projecte original. Mateu Seguí, arquitecte.

Juan Olives Cardona, promotor

1965, Inscripció cadastral de final d'obra
Data indeterminada, Projecte d'ampliació d'una planta. Arquitecte desconegut

Bibliografia -

Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02

Alçats del projecte original.
1957, Mateu Seguí, arquitecte.
Arxiu Municipal de Maó - AMM

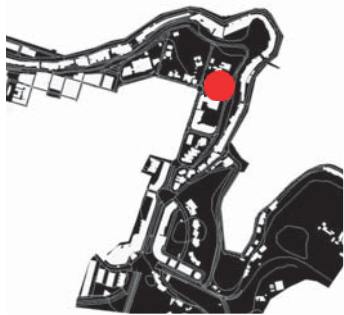
03

Planta del projecte original.
1957, Mateu Seguí, arquitecte.

04

Vista actual de la casa, després de l'ampliació. Arquitecte desconegut.

1957 CASA MONTAÑÉS

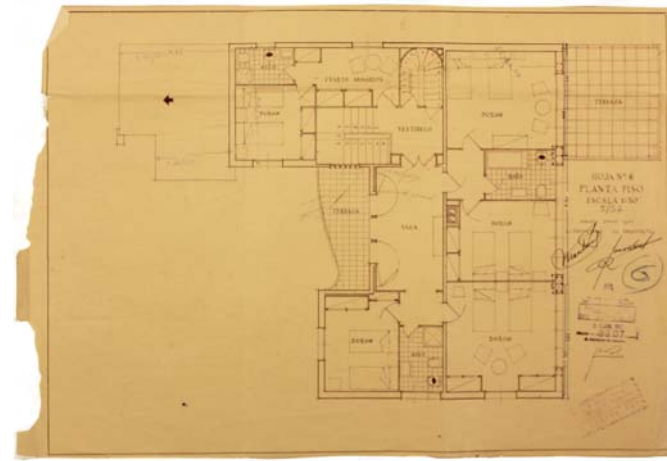
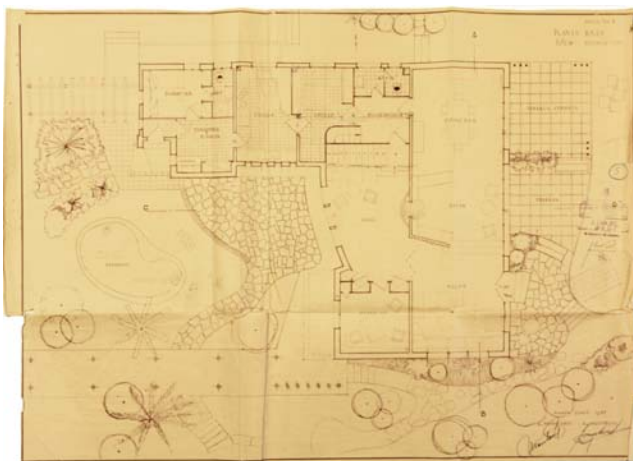
Probablement, l'habitatge unifamiliar més interessant de tots els que ofereix l'etapa menorquina de Josep Claret, just en els moments en que ja torna a treballar intensament a Girona. La casa, gairebé en L, organitza el seu accés des del ric món interior del pati posterior, des de l'Av. Port Mahon.

Convien novament racionalisme i uns primers trets de revisionisme, en una casa que recorda, i força, l'arquitectura de Frank L. Wright, o els exemples californians de Richard Neutra. Això és visible en l'ús, ben modern, dels tubs de fibrociment com a gelosies verticals, o en l'acturat treball de transició interior - exterior. És ressenyable també el treball de paisatgisme, amb un paper important del palmeral.

143

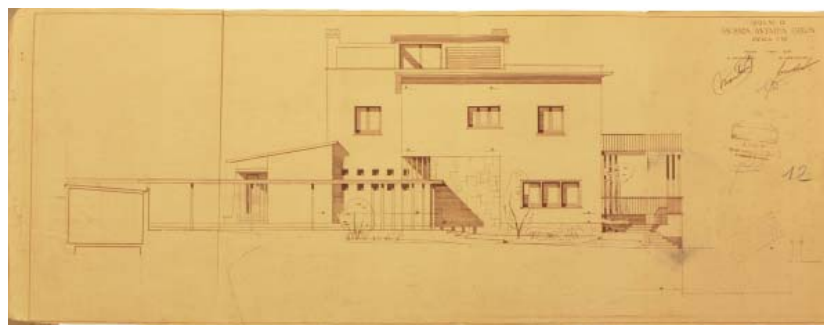
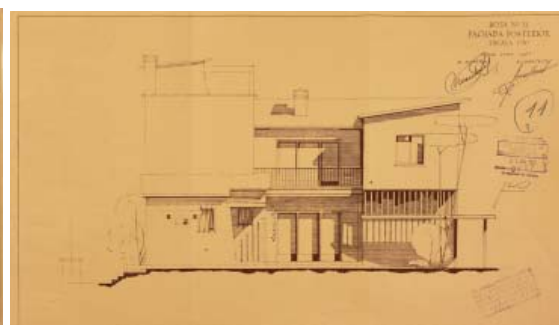
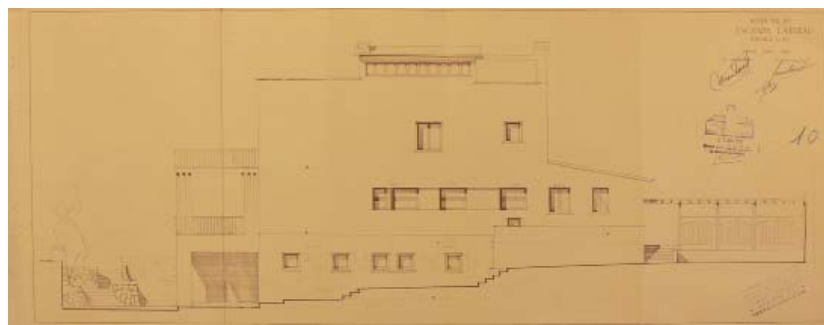
Av. Port Mahon, Ps. Marítim 11 MAÓ
1957, Projecte i Execució. Josep Claret, arqte.
1958, Final d'Obra
Pedro Montañés, Promotor

Bibliografia 31, 44, 102, 104, 112
Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM,
Arxiu Històric del COAC

01, 02
Sol·licitud de Llicència. 1957,
Arxiu Municipal de Maó - AMM
03, 04
Memòria del projecte. 1957, Jo-
sep Claret, arquitecte. AMM

05
Vistes exterior de la casa. Foto-
grafia de l'autor.
06, 07
Plantes baixa i primera del pro-
jecte. 1957, Josep Claret, arqui-
tecte. AMM

08, 09

Vista de la casa des de la cantonada, i del pati posterior. Fotografies de l'autor.

10-13

Alçats del projecte. 1957, Josep Claret, arquitecte. AMM

1958 CASA A CALA APARTIÓ

El discurs formal dels exemples anteriors (fitxes 141, 142, 143) ens remet a aquest cas, una delicada casa d'estiueig a Cala Apartió que es presenta un arquitectura molt pròpia de la modernitat dels anys cinquanta, arreu: molt cúbica, i atenta en la disposició de baranes i pilars.

Se'n desconeix l'autoria. És probable, tot i que no provada, la participació de Mateu Seguí; l'arquitectura plantejada remet a algunes obres de l'autor (fitxa 142).

144

Cala apartió, 4 MAÓ
1958, Execució. Arquitecte desconegut.
Probable autoria de Mateu Seguí, arqte.

Bibliografia -

Fonts: -

01-02

Vistes exteriors de la casa. Fotografies de l'autor.

1958 REFORMA DE LA CASA ALBERTÍ

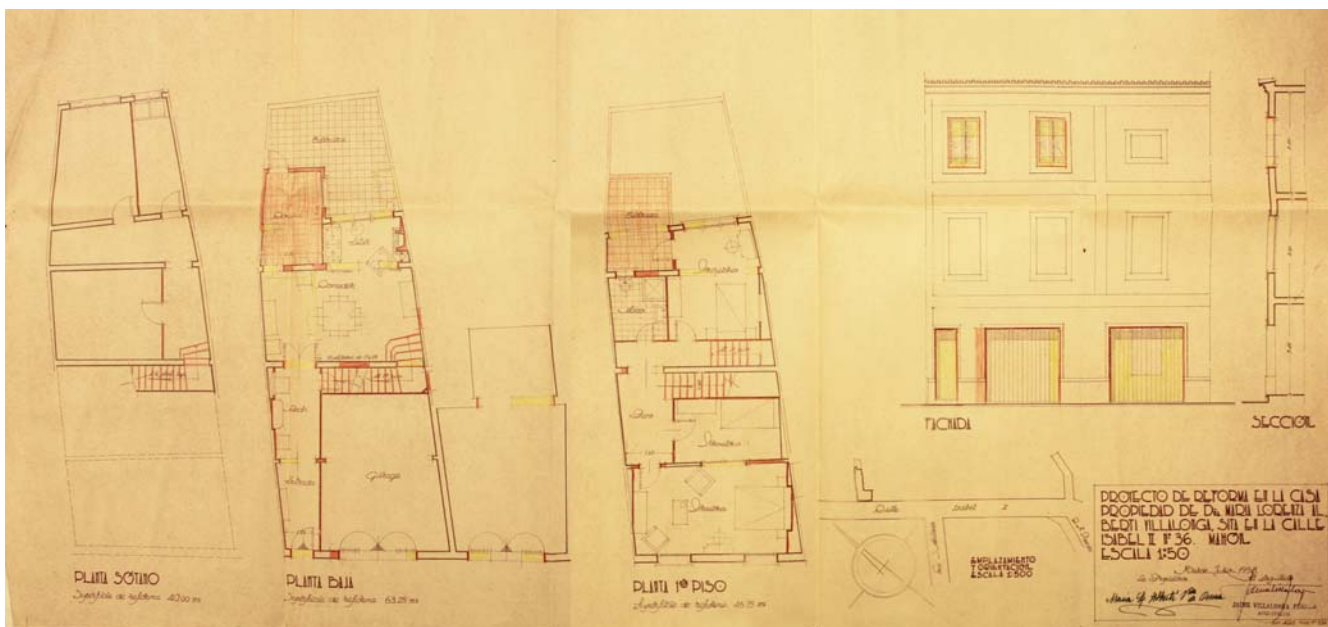
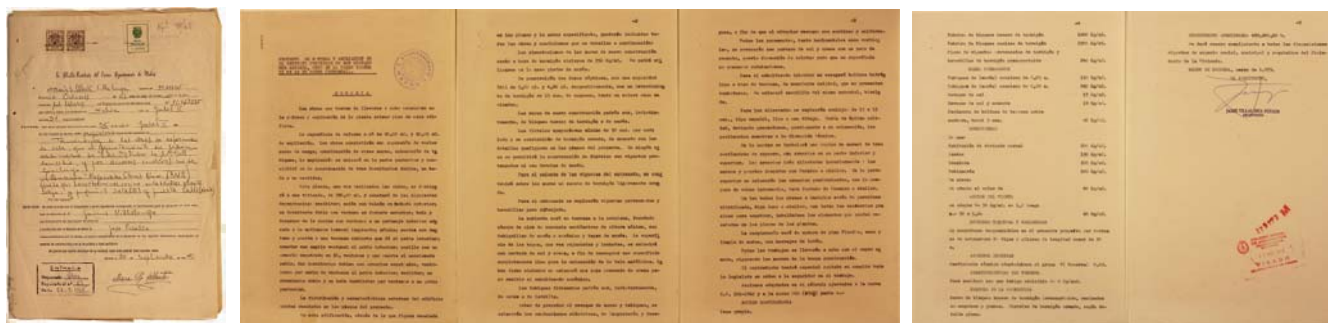
Nova intervenció en una casa del carrer Isabel II, en aquest cas promoguda per Maria Albertí, però que, a diferència de les anteriors, projectades per Claret, ara ja apareix sota un dels nous arquitectes que el rellevaran a Maó, Jaume Villalonga.

Com les anteriors, bona part de la intervenció, al marge de la reforma de les obertures de façana, consisteix en l'obertura de nous finestrals i organitzar la nova projecció de la casa cap a la façana portuària.

145

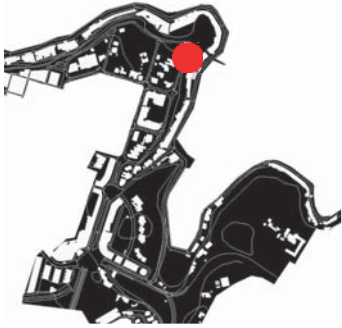
c. Isabel II, 36 MAÓ
1958, Projecte de reforma. Jaume Villalonga, arquitecte
Maria L. Albertí, promotora

Bibliografia -
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

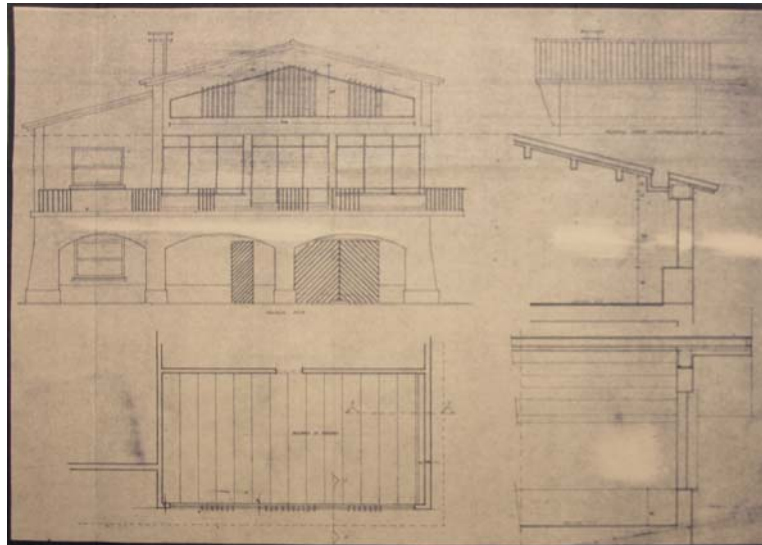
<p>01
Sol·licitud de llicència. 1958,
Arxiu Municipal de Maó - AMM
02-06
Memòria del projecte. 1958,
Jaume Villalonga, arqte. AMM</p> | <p>07
Plànol general i únic del projecte.
1958, Jaume Villalonga, arquitecte. AMM</p> |
|---|---|

1959 CASA MIR LLAMBIAS

Casa notable de la urbanització Port Mahon, en primera línia de mar, i veïna de la casa Codina Valeri. Es desconeix la seva autoria, tot i que els seus principals trets podrien fer-la atribuïble a Mateu Seguí, instal·lat a Maó des d'un parell d'anys abans.

Destaca la contundència del volum, compacte, de tres plantes d'alçada, el detall del vol de la coberta i el gir de les fusteries a la façana lateral. L'any 1980 se li amplia un porxo al cantell de la casa, així és, a la façana principal, obra dels arquitectes Miquel Barca i Borja Carreras.

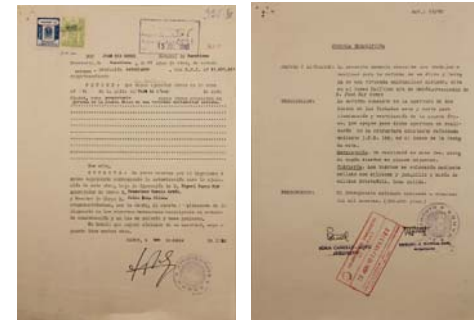

146

Ps. Marítim 17, Av. Fort de l'Eau, 5 MAÓ
1959, Projecte original. Arqte. desconegut.
Probable autoria de Mateu Seguí, arqte.
Juan Mir Llabias, Promotor.
1980, Projecte d'ampliació. Miquel Barca i
Borja Carreras, arqtes.
Juan Mir Gómez, Promotor

Bibliografia -

Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01-02

Vistes exteriors de la casa. Fotografies de l'autor.

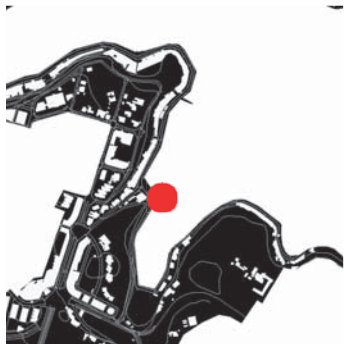
03

Plànol general de l'ampliació del porxo de la façana al Ps. Marítim. 1980, B. Carreras i M. Barca, Arqtes. Arxiu Municipal de Maó - AMM

04-05

Sol de llicència i memòria del projecte d'ampliació. 1980, B. Carreras i M. Barca, arqtes. AMM

1959 ESPIGÓ A LA PUNTA DEL RELOTGE

Després del mai executat projecte de Juan Seguí de construcció d'un moll per a submarins a la punta del Relotge, l'any 1936 (fixa 111), 23 anys després Rafael Soler, enginyer emergent del Grupo de Puertos de Baleares projectarà al mateix indret un espigó o dàrsena per a abrigar l'atrancament d'embarcacions recreatives menors.

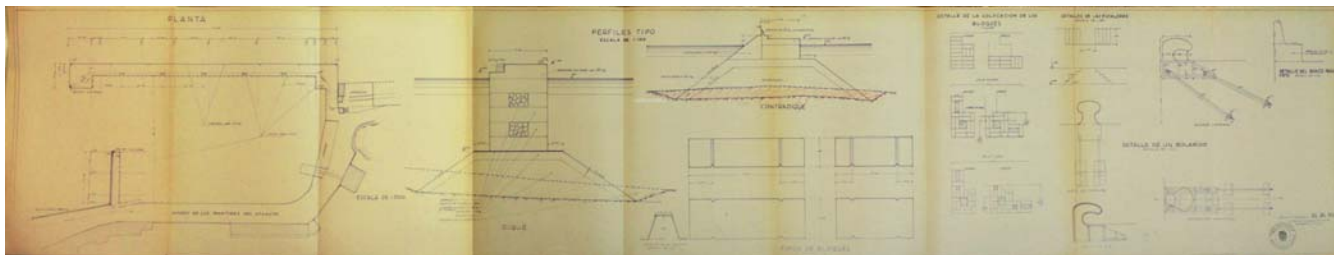
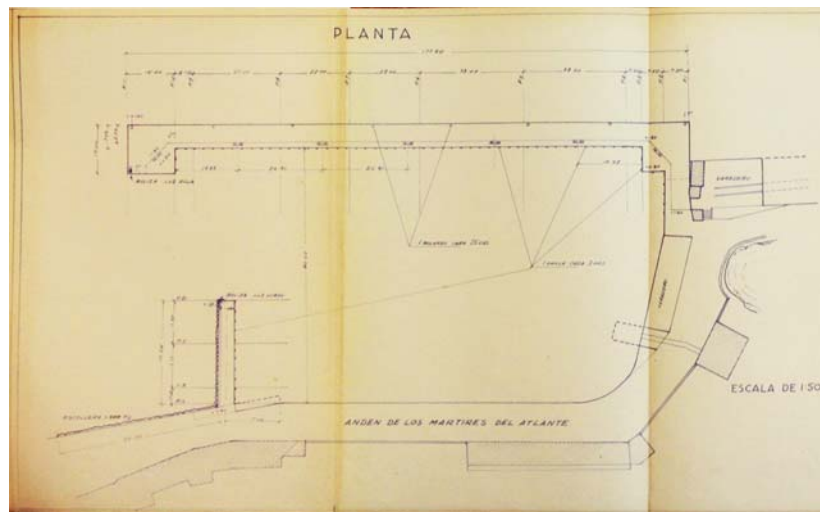
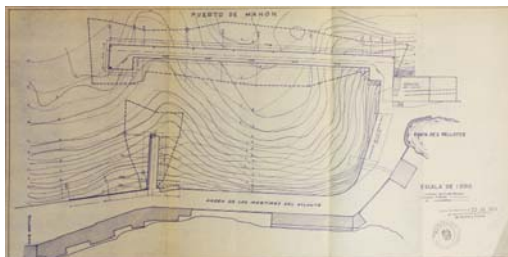
El projecte es planteja arrel de les peticions del Club Marítim de Maó per a millors d'infraestructures per a les embarcacions dels seus socis. L'espigó no s'arribarà a executar.

147

Punta des Relotge, Cala Figuera, MAÓ
1959, Projecte de dàrsena o espigó, no executat. Rafael Soler Gayà, enginyer.
Grupo de puertos de Baleares, Comisión de Mallorca y Menorca, Promotor

Bibliografia 86

Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó

01-02

Plànols de detall de l'espigó.
1959, "Proyecto de Dársena Pesqueras y de pequeñas embarcaciones en el puerto de Mahón". Rafael Soler, Enginyer, Arxiu Històric d'APB - Maó

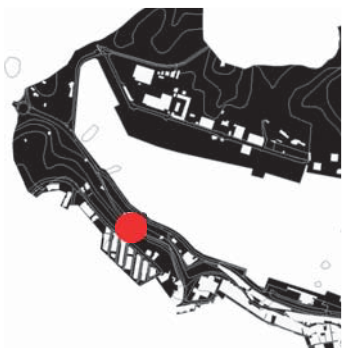
03

Plànol general. Rafael Soler, Enginyer, Arxiu Històric d'APB - Maó

04-07

Memòria del projecte Rafael Soler, Enginyer, Arxiu Històric d'APB - Maó

1960 circa CASA TRAFFORD

Aquesta estranya, però interessant i atractiva casa situada sobre la cornisa de s'Hort Nou, destaca per l'habilitat amb la que es situa. Fa de la seva col·locació extrema, mig volada sobre el penya-segat, i del treball de la seva secció, deprimint l'accés respecte el jardí de la cornisa, un exercici d'arquitectura -acurada- en vers el paisatge de primer ordre.

Sabem que va ser encarregada per el sr. Keith Trafford; desconeixem l'autoria del seu arquitecte, tot i haver consultat l'AMM. En un projecte que beu d'influències americanes com les de Rudolph Schindler o John Lautner, la responsabilitat del projecte, per generació, segurament recaigui en Seguí, Villalonga o Mercadal.

148

c. Fomells, Dalt St. Joan, MAÓ
1960 circa. Arquitecte desconegut. Mateu Seguí / Jaume Villalonga / Pedro L. Mercadal, possibles arquitectes
Keith Trafford, promotor

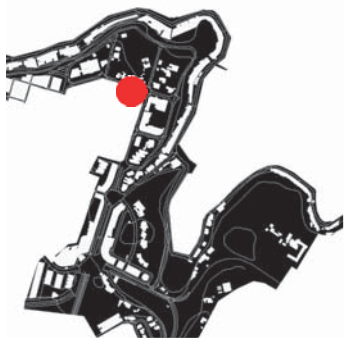
Bibliografia -
Fonts: Joan E. Vilardell, arquitecte

01-04

Vistes exteriors de la casa; des del Ps. de Cornisa a Dalt St. Joan; i des del moll. Fotografies de l'autor.

1960 - 1965 circa CASA A L'AV. PORT MAHON

Aquesta interessant casa de volumetria dual s'emmarca en el mateix context d'estil de les obres d'habitatge unifamiliar dels anys 50 a Maó (fixes 141, 142, 143, 146, 148).

Desconexim l'autoria del projecte, tot i les fonts consultades a l'AMM. La casa destaca per la radicalitat de la seva volumetria, jugant amb la coberta d'una sola vessant, l'ús de la pedra com a material expressiu, i el paper formal de la terrassa i el porxo corregut.

149

Av. Port Mahon, 5, MAÓ
1960 circa, projecte i execució. Mateu Seguí / Jaume Villalonga, possibles arquitectes.
1965, Inscripció cadastral de final d'obra

Bibliografia -
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01-03

Vistes exteriors de la casa. Fotografies de l'autor

1960 - 1964 ANTIGA ESTACIÓ MARÍTIMA

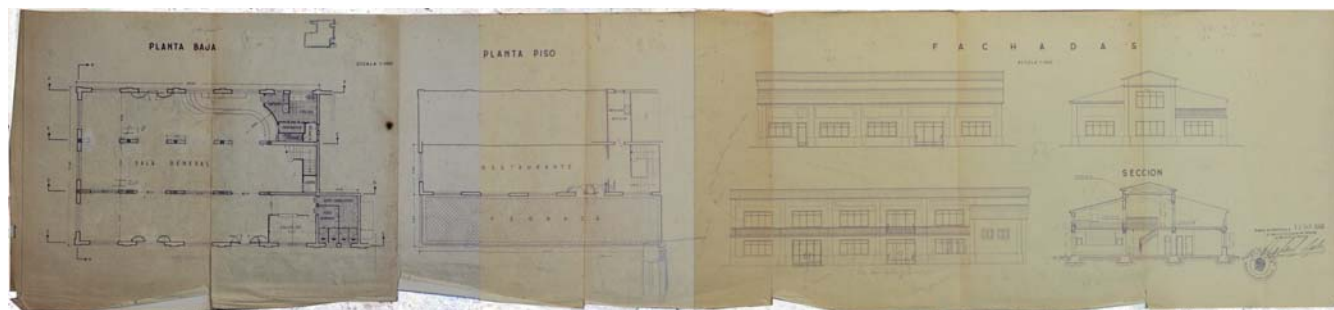
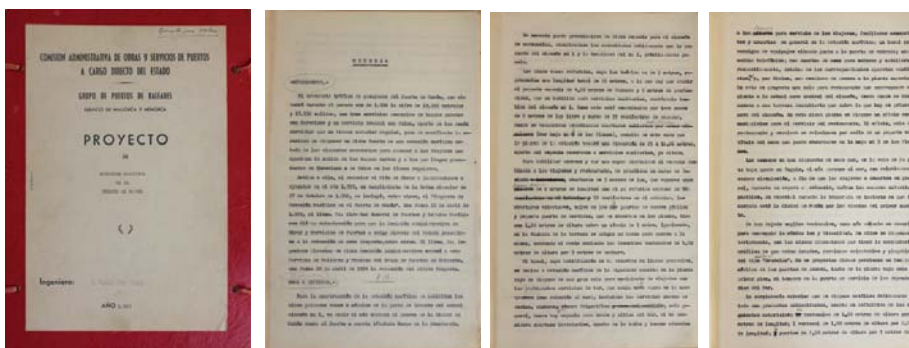
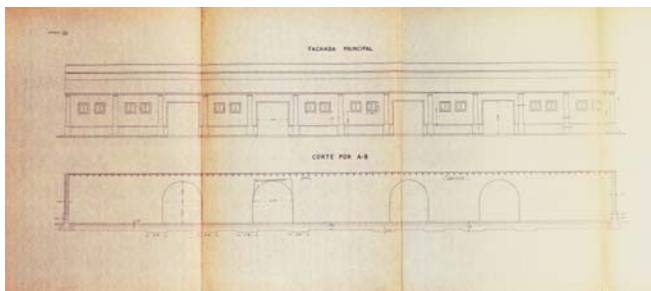
L'“Estació Marítima Antiga”, ben lligada a l'imaginari popular maonès, i que fins a 1975 acollia el passatge comercial del “correu” o ferry amb Barcelona, Palma o València, és obra de Rafael Soler, enginyer de la Comisión Administrativa del Mahón del Grupo de Puertos de Baleares, reaprofitant i rehabilitant la part de llevant existent (5 mòduls) al final de l'antiga Rampa de l'Abundancia.

Partint de l'arquitectura diafragmàtica dels murs de càrrega dels magatzems, el resultat aconseguit és un edifici força vulgar i anodí. Des de fa diversos anys acull les oficines de l'Autoritat Portuària a Maó.

150

Moll de Llevant, MAÓ
1960 - 1964 Projecte. Rafael Soler, eccp
Comisión Administrativa de Mahón del Grupo de Puertos de Baleares, promotor.
1980 circa, reformes com a oficines del Gestor Portuari

Bibliografia 86
Font: Arxiu Històric d'Autoritat Portuària de Balears - APB, Delegació de Maó..

01
Estat original, previ a la intervenció. 1960, Aixecament de Rafael Soler, enginyer. Arxiu Històric APB-Maó

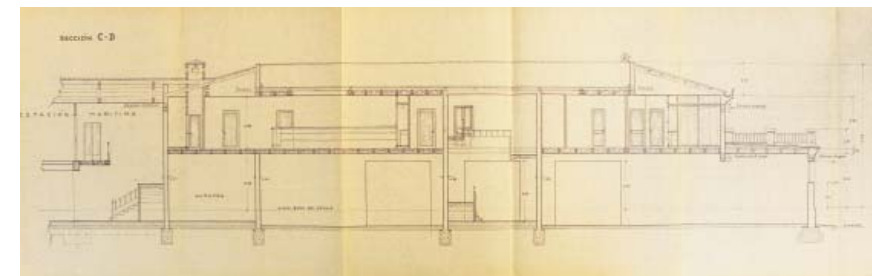
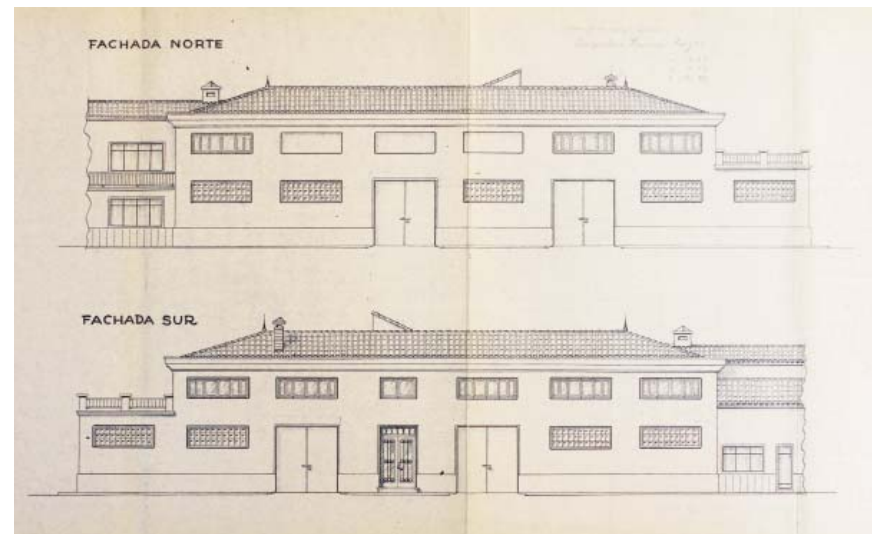
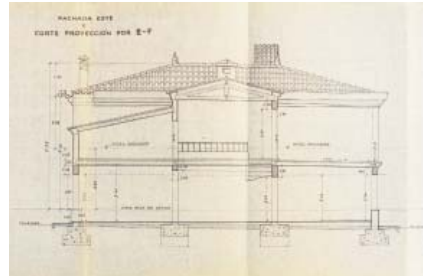
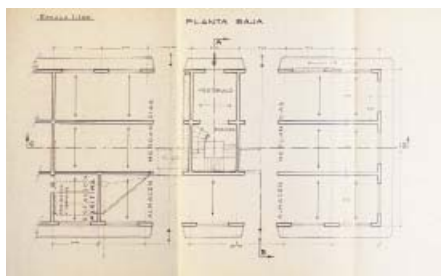
02
Vista des del mar. Fotografia de l'autor.

03-06 i 07
Memòria i plànol general del “Proyecto de Estación Marítima en el puerto de Mahón”. 1960, Rafael Soler, enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

El presente proyecto tiene por objeto, como queda expresado en el preámbulo de la memoria, la ampliación y reforma del edificio para almacén en el puerto de Mahón, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España. El terreno que ocupa el edificio a reformar y ampliar, así como el terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúan en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España. El terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúa en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España. El terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúa en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España.

El terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúa en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España. El terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúa en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España. El terreno que se pretende adquirir para la ampliación, se sitúa en el barrio de San Mateo, en el término municipal de Mahón, provincia de Mallorca, España.

08-11
Memòria del "Proyecto de Ampliación y Reforma de un edificio para almacén en el puerto de Mahón". 1964, Rafael Soler, enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

12, 13
Plantes Baixa i pis del "Proyecto de Ampliación y Reforma de un edificio para almacén en el puerto de Mahón". 1964, Rafael Soler, enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

14-16
Secciones del "Proyecto de Ampliación y Reforma de un edificio para almacén en el puerto de Mahón". 1964, Rafael Soler, enginyer. Arxiu Històric APB - Maó

1960

VILLA ELVIRA

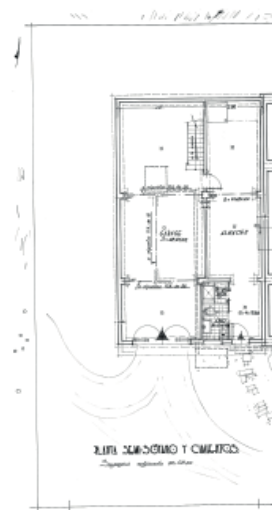
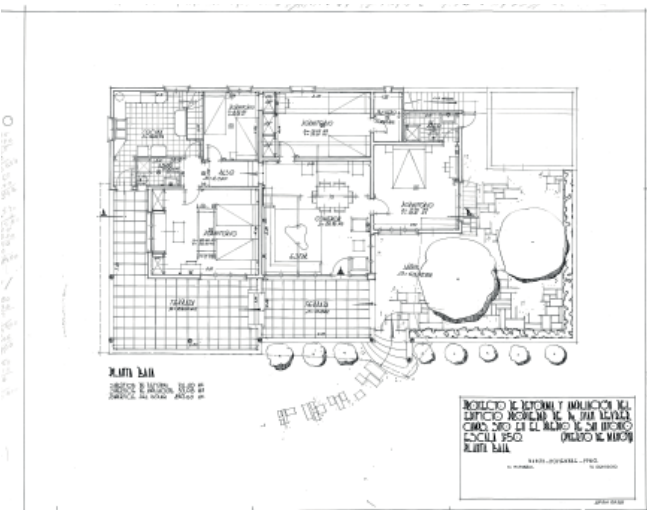
Casa d'estiueig projectada per Jaime Villalonga a la Solana, per encàrrec de l'empresari alaenc, instal·lat al país basc, Juan Reurer. Amb un repertori amplíssim de recursos arquitectònics, la casa sigui probablement una de les millors obres d'arquitecte.

Destaca l'expressivitat i lleugeresa de la llosa del porxo, i el detall dels pilars cantoners, i l'exercici interessant de situar i accedir a la casa sobre una plataforma elevada, resolta amb un també expressiu mur de pedra, que busca el mar. Com en totes les cases que hem identificat a la dècada dels cinquanta, racionalisme i primers signes de modernitat revisitada, amb dosis importants de l'arquitectura americana de l'època.

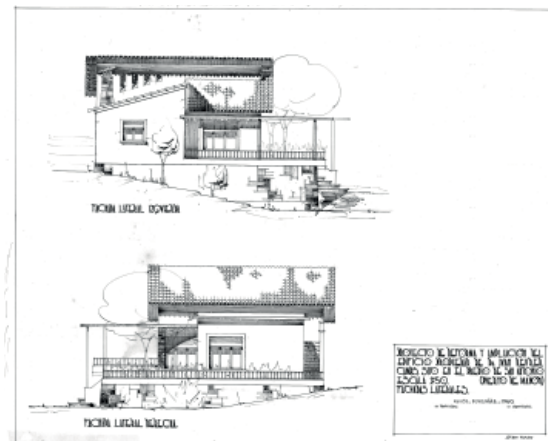
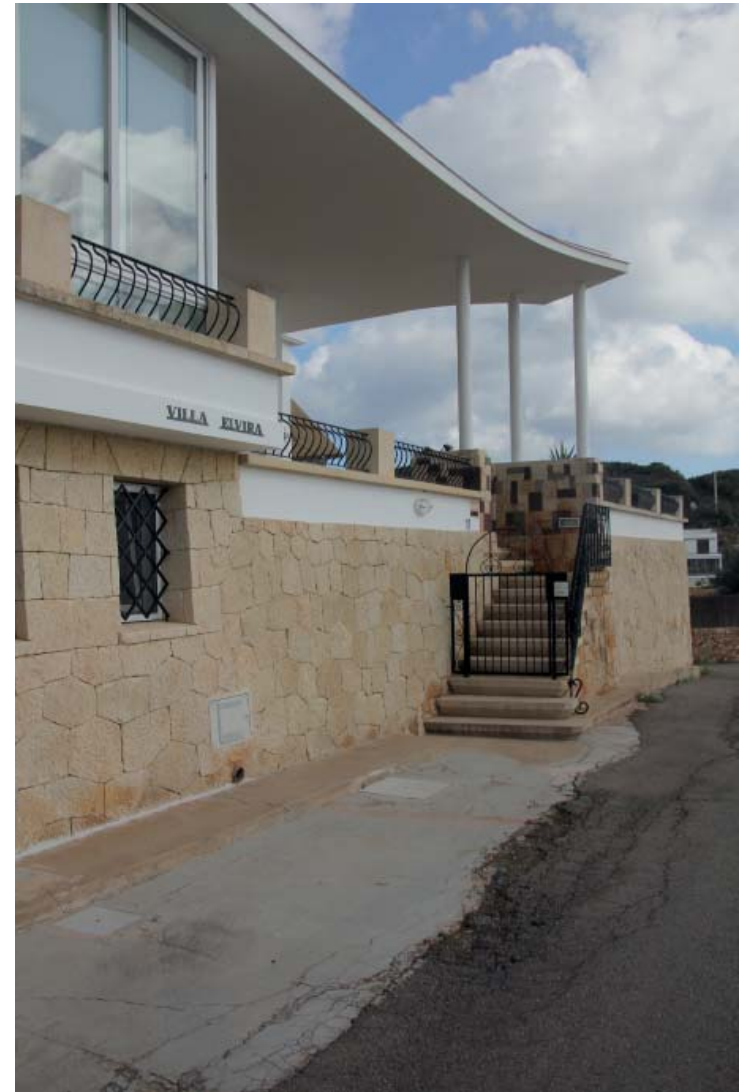
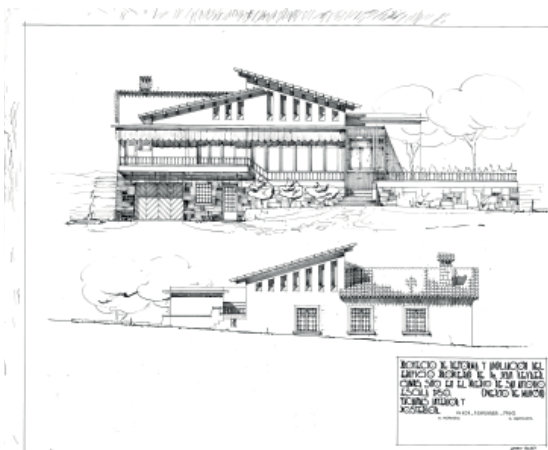
151

La Solana, S'Altra Banda, MAÓ
1960 - 1961, Projecte i Execució. Jaime Villalonga, arqte.
Juan Reurer, Promotor

Bibliografia -
Fonts: Axiu José Ma Villalonga Bordes, arqte.

- 01 Vista de la casa des del carrer. Fotografia de l'autor.
- 02 Croquis axonòmic de la casa de Jaime Villalonga, arqte. 1960
- 03, 04 Plantes baixa i semissoterrani. 1960, Jaime Villalonga, arqte.
- 05 Correspondència entre el promotor, Sr. Reurer, i l'arquitecte, Jaime Villalonga. 1960

06, 07

Alçats de la casa. 1960, Jaime Villalonga, arqte. Axiu José Ma Villalonga, arqte.

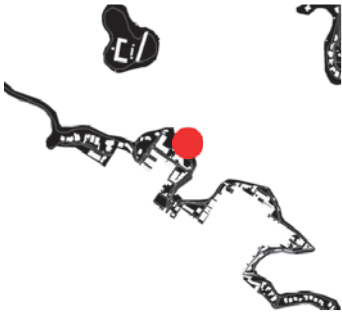
08

Dibuix de treball de la façana. 1960, Jaime Villalonga, arqte. Axiu José Ma Villalonga, arqte.

09, 10

Vistes de detall de la marquesina amb els pilars tripartits, i de l'accés. Fotografies de l'autor

1961- 1963- 2014 HOTEL CARLOS III

El segon hotel de nova planta construït al port de Maó, després del Port Mahón, es presenta promogut per la nova societat dels mateixos empresaris, amb Juan Victory Manella al capdavant. En absència de Josep Claret, ara ja tomat a Girona, s'encarrega l'edifici al jove arquitecte Mateu Seguí.

Executat en dues fases, l'edifici esdevindrà un importan exercici de racionalisme, com es manifesta amb les baranes i els balcons correguts. Amb planta d'Y grega, l'edifici es situa perpendicular al mar, buscant les orientacions de Llevant i Ponent per a les habitacions, tipològicament convencionals.. Probablement es tracti d'un dels millors edificis de l'època al port.

152

Moll de Cala Corb, ES CASTELL

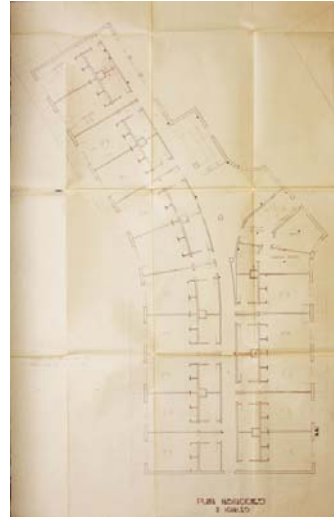
1961-1962 Projecte i Execució. Mateu Seguí, arqte

1962-1963 Primera ampliació. Mateu Seguí
Hoteles Marítimos SA, promotora

2014, reformes. Gabriel Montañés, arqte.
Artiem Hotels, Promotora

Bibliografia 55, 95

Font: Arxiu Municipal des Castell, Arxiu d'Imatge i So de Menorca, Col·lecció Juan Mercadal - Fòrum Fotos Antiques de Menorca

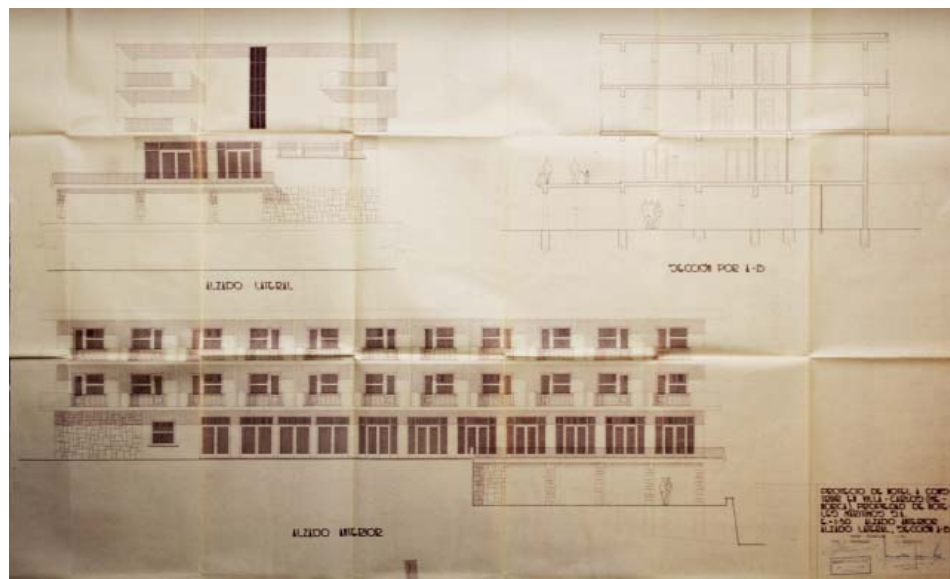
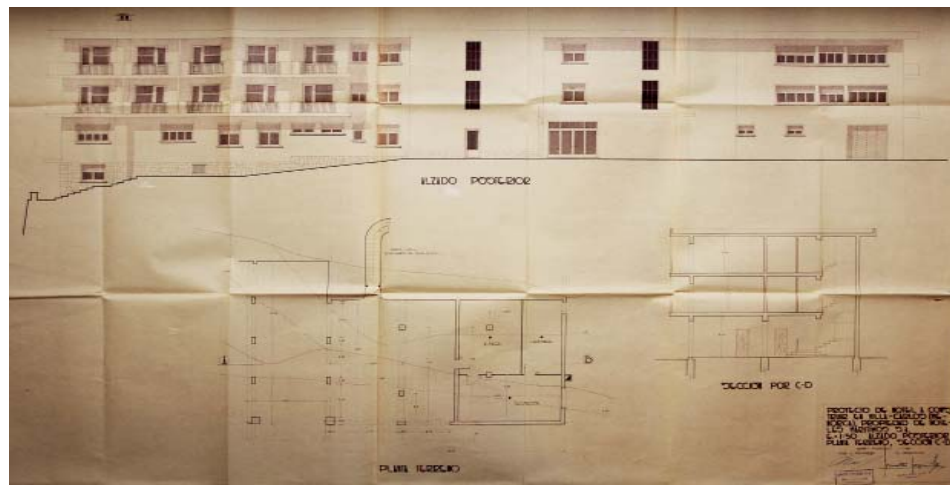
01 Postal de l'Hotel Rey Carlos III. Arxiu d'Imatge i So de Menorca.

02 Vista recent de l'hotel des del mar, després de la intervenció de 2014. Fotografia de l'autor

03 Plantes baixa i tipus del projecte original. 1961, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell.

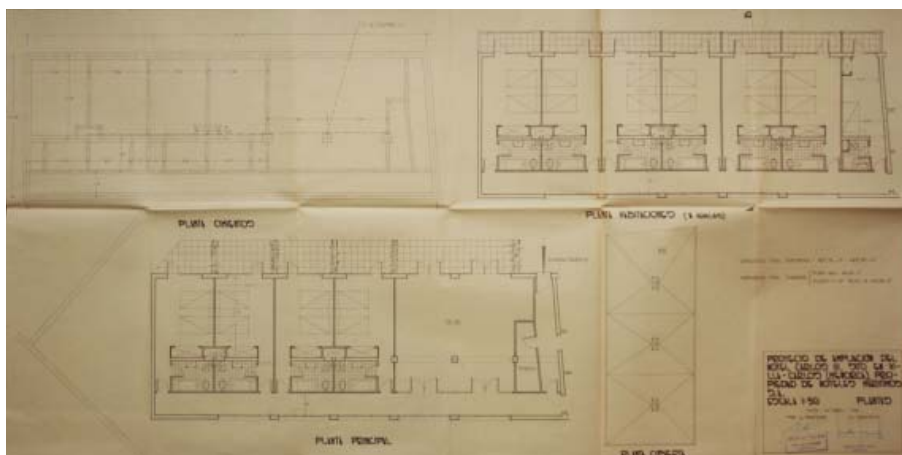
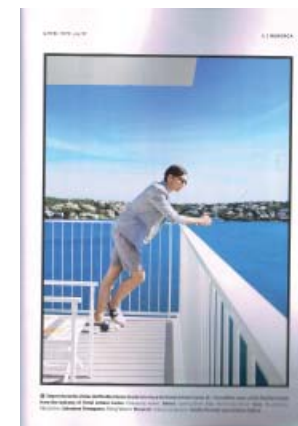
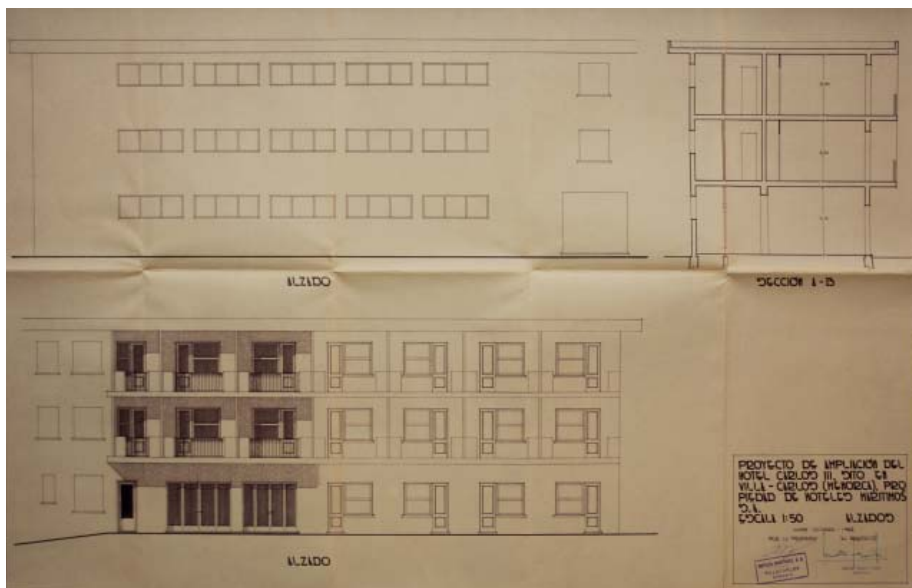
04 Fotografia de la inauguració el 17 de Maig de 1962. A la imatge, Mateu Seguí, arqte de l'obra, acompanyat de Pedro L. Mercadal i Jaume Villalonga, arqtes. Arxiu Històric COAIB - Menorca.

05 Sol·licitud de llicència. 1961. Arxiu Municipal des Castell.

06
Postal d'època de l'hotel. 1970
circa. Col·lecció Juan Mercadal,
Foro Fotos Antiguas de Menorca.

07-09
Memòria del projecte original.
1961, Mateu Seguí, arqte. Arxiu
Municipal des Castell.
10, 11
Alçats i seccions del projecte
original. 1961, Mateu Seguí, ar-
qte. Arxiu Municipal des Castell.

12, 13

Plànols de l'ampliació. Alçat i plantes. 1962, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell.

14

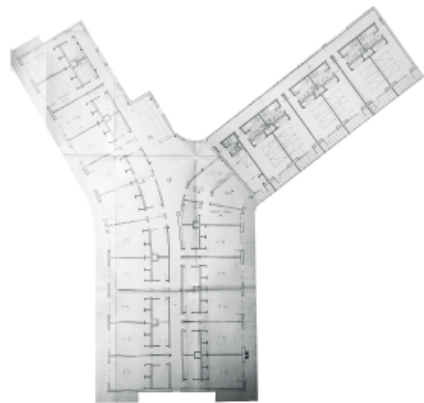
Vista de l'hotel des del moll. Fotografia de l'autor

15

Imatge publicitària aprofitant l'hotel. Revista Ling. 2014, Vueling airlines.

16

Fases de l'ampliació. Alçat i plantes. 1962, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell

16
Planta de l'edifici acabat després
de l'ampliació de 1962-1963.
Muntatge de l'autor.

17
Vista de la façana de llevant
des de la piscina. Fotografia de
l'autor.

1961 - 2012

NOU HOTEL HAMILTON

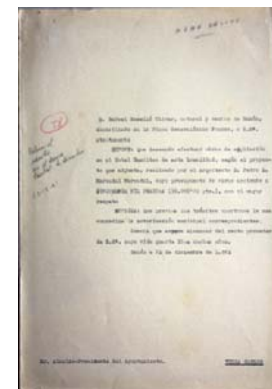
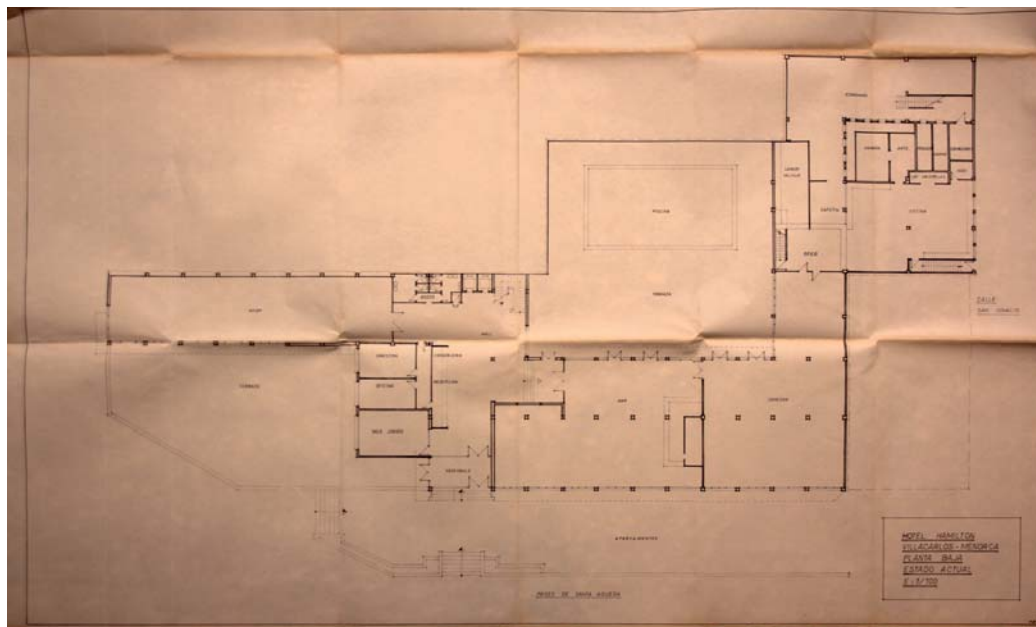
Gran hotel de nova planta promogut per Rafael Roselló, i encarregat al jove arquitecte Pedro Luís Mercadal, que ve a substituir el primigeni Hotel Hamilton dels anys 40 (fitxa 119), enderrocant-lo.

De gran presència i envergadura, la forma de la parcel·la obliga a l'organització de l'edifici en forma de barra o pantalla paral·lela a la costa, amb totes les habitacions orientades a nord-est, al mar, i el corredor per darrera. Tot i buscar el racionalisme, el resultat no revesteix l'interès del gairebé contemporani Hotel Carlos III de Seguí (fitxa 152). Diverses reformes recents, desafortunades en el color i el revestiment, han amagat l'esplendor de l'obra original.

153

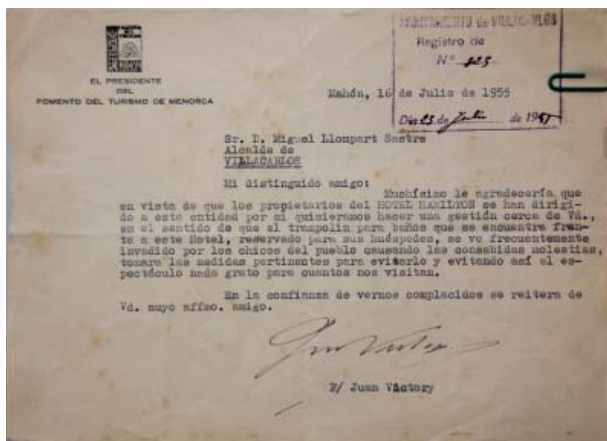
Ps. de Sta. Àgueda, ES CASTELL
 1961, Projecte i Execució. Pedro L. Mercadal, arquitecte
 Rafael Roselló, Promotor
 2012 circa, Reformes. Autor desconegut.
 Hotel Barceló Hamilton, promotor

Bibliografia 55, 95
 Fonts: Arxiu Municipal des Castell

01
 Planta baixa del projecte. 1961,
 Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu
 Municipal de Maó - AMM

02
 Sol·licitud de llicència. 1961, Arxiu
 Municipal des Castell

03

Carta enviada per Juan Victory Manella, President de Fomento del Turismo de Menorca, al Delegat del Govern, demanant que els joves del moll deixin de molestar els hostes.

04, 05

Vistes des del mar i de detall, des del passeig de Sta. Agueda. Fotografies de l'autor

1963 - 1983

URBANITZACIÓ

CALA LLONGA

Conscient del naixement d'una nova indústria emergent, el turisme, la societat Cala Llonga SA comprarà part dels terrenys de la finca de Binisemenya - Sant Antoni, per a urbanitzar la part oriental de la riba Nord, que envolta la Cala de St. Esteve, amb una fórmula de baixa densitat per a habitatge unifamiliar.

L'encàrrec el rebrà l'arquitecte Pedro Luis Mercadal, qui proposarà una urbanització completa, amb equipaments (plaça de toros inclosa). Es desenvoluparan diverses versions del traçat. El projecte final es presentarà el 1965 com a "Plan General de Ordenación Urbana. Sector Cala Llonga"

154

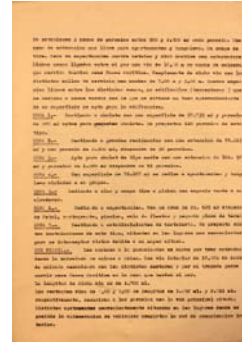
Urbanització Cala Llonga, MAÓ
1963-1968, Pla General d'Ordenació Urbana., Pedro L. Mercadal, arqte.
Cala Llonga SA, Promotora
1983, Modificació Sectorial del PGOM del Sector Cala Llonga, Ricardo Fayos, arq.

Bibliografia 55, 69, 95

Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM; Arxiu Històric COAC (Fons Cantalops Valeri)

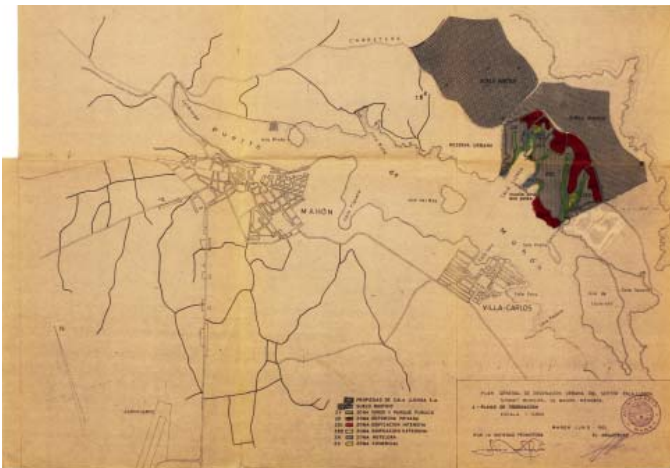
01
Plànol principal de l'Avantprojecte d'urbanització. 1963, Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM.

02
Vista de l'urbanització des del Moll den Pons, Es Castell. Fotografia de l'autor

03
Avantprojecte d'urbanització, Zonificació. 1963, Pedro L. Mercadal, arqte. AMM

04-08
Avantprojecte d'urbanització, Memòria. 1963, Pedro L. Mercadal, arqte. AMM

09

"Plan General de Ordenació Urbana. Sector Cala Llonga". 1965, Pedro L. Mercadal, arqte. AMM

10

Vista de l'urbanització i la cala des de la carena i el primer accés. Fotografia de l'autor

11-13

Memòria del "Plan General de Ordenació Urbana. Sector Cala Llonga". 1965, Pedro L. Mercadal, arqte. AMM

14-17

"Plan Parcial de los Polígonos A y B del PGOM del Sector Cala Llonga". 1968, Pedro L. Mercadal, arqte. AMM

18, 19
Fotografes de les maquetes de
l'avantprojecte. 1963, Pedro L.
Mercadal. AMM

20 i 23

Vista actual de la urbanització. Densitat resultant i escales. Fotografia de l'autor.

21 i 22

Parcel·lació existent el 1983, i zonificació proposada. "Modificació Parcial del Plan Sectorial de Cala Llonga - Mahón". Ricard Fayos, arqte. AH COAC (Fons Cantalops Valeri)

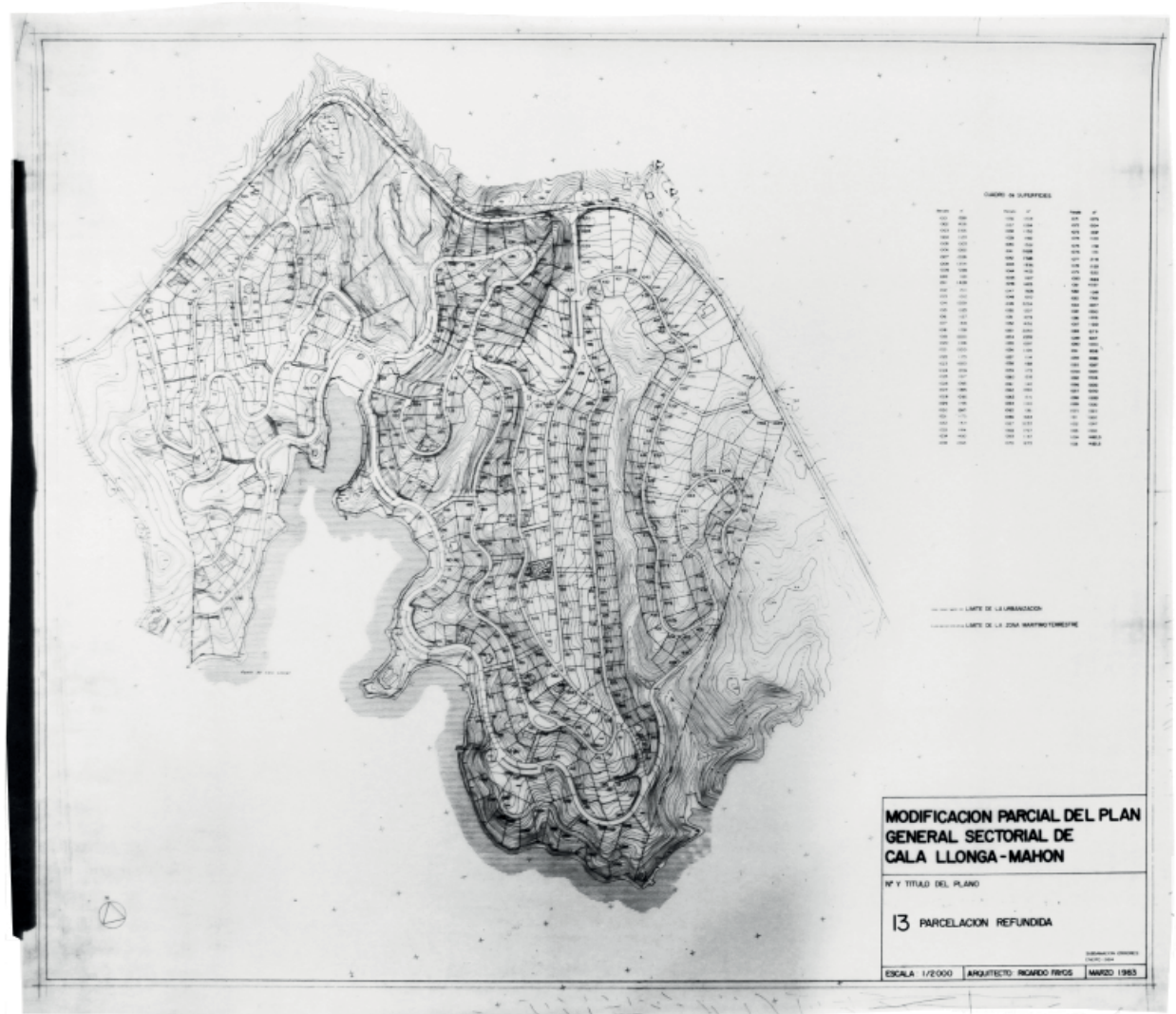

23

Vista actual de la densitat resultant després de la Modificació Sectorial de 1983. Fotografia de l'autor

24

Parcel·lació refosa proposada el 1983. "Modificació Parcial del Plan Sectorial de Cala Llonga - Mahón". Ricard Fayos, arqte. AH COAC (Fons Cantallops Valeri)

1963 CASA SALOU

Casa d'estiueig amb vocació, gairebé, de casa de vorera, situada entre la Cala de St. Antoni i Cala Apartió, que el registre cadastre situa l'any 1962-1963. És possible, així, que es tracti d'una obra de nova planta, o d'una reforma gairebé total de la preexistència.

En desconeixem l'autor. La casa és destacable per la seva compacitat, i l'ús del color blanc, absolut, de les reformes recents que potencien la seva rotunditat.

155

c. Salou, 2, Cala Partió S'Altra Banda, MAÓ 1963. Arquitecte desconegut. Mateu Seguí / Jaume Villalonga / Pedro L. Mercadal, possibles arquitectes
Promotor desconegut

Bibliografia -

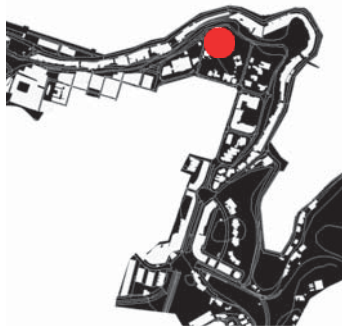
Fonts: -

01, 02, 03

Vistes exteriors de la casa. Fotografies de l'autor.

1963 CASA FLORIT FERNÁNDEZ

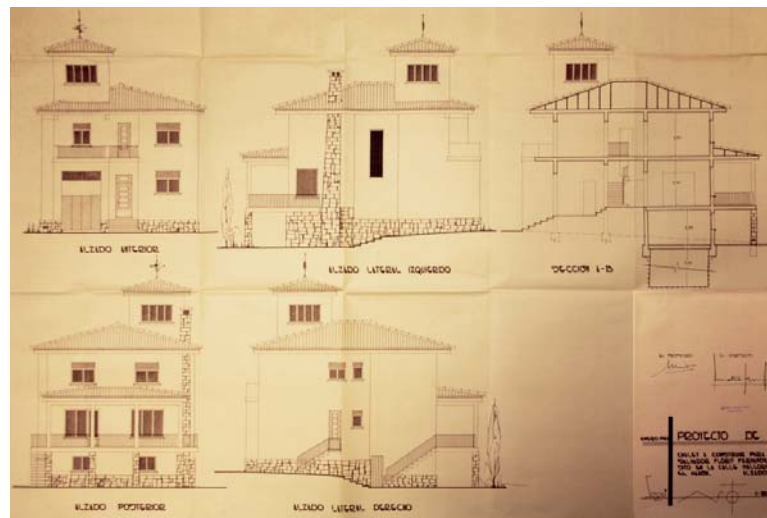
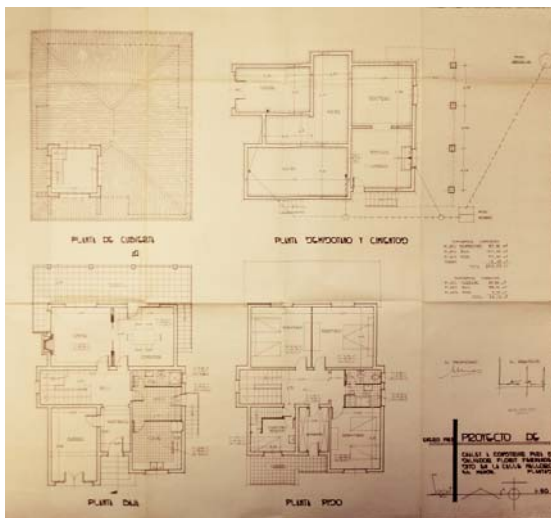

Coneguda casa sobre la cornisa portuària, aïllada, al final del c. Mallorca, que destaca per la seva compacitat i recerca de la verticalitat.

El seu autor, Mateu Seguí, treballa amb una planta gairebé quadrada que s'aixeca sobre una primera plataforma de pedra. Sobre aquesta, creixen les dues plantes principals, rematades, en un vèrtex del conjunt per una petita torre o atalaya, operació que recorda algunes de les cases de Josep Claret.

156

c. Mallorca, MAÓ
1963 projecte i execució. Mateu Seguí, arquitecte.
Salvador Florit Fernández, promotor

Bibliografía -
Font: Arxiu Municipal de Maó

- 01 Sol·licitud de Licència. Arxiu Municipal de Maó - AMM
- 02, 03 Plantas i façanes del projecte. 1963, Mateu Seguí, arqte. AMM
- 04, 05 Vistes actuals des del mar i des de la zona de Sa Punta. Fotografies de l'autor

1963 CASA VIDAL VENTURINI

Segurament, la millor obra d'habitatge unifamiliar de Mateu Seguí, d'entre totes les que es presenten en aquest catàleg. Partint d'una primera obra començada, però no acabada de 1954, Seguí es fa seva la pre-existència i culmina una casa compacta que destaca per l'enorme elegància amb que tracta la concatenació de volums, fent servir el semicilindre, o el quart de cilindre, com a recurs formal.

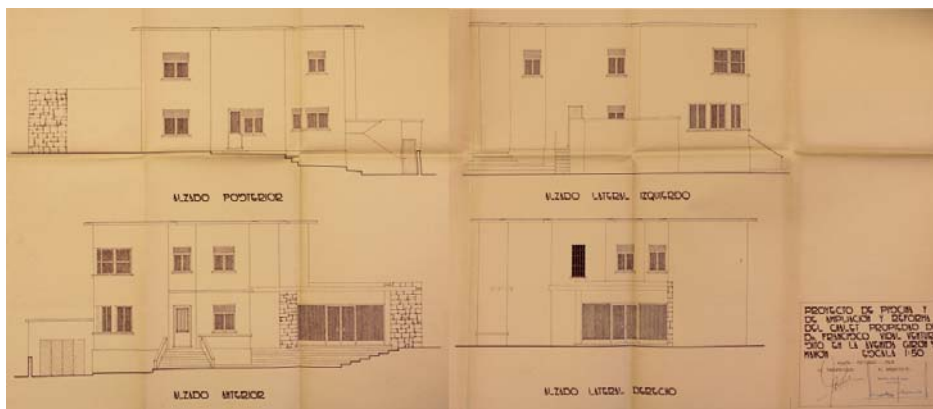
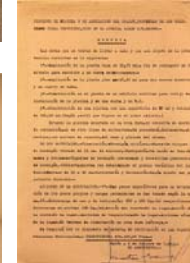
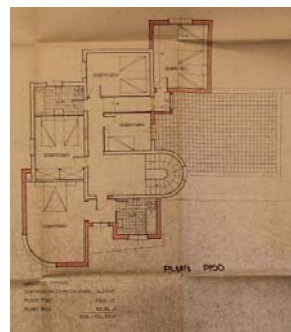
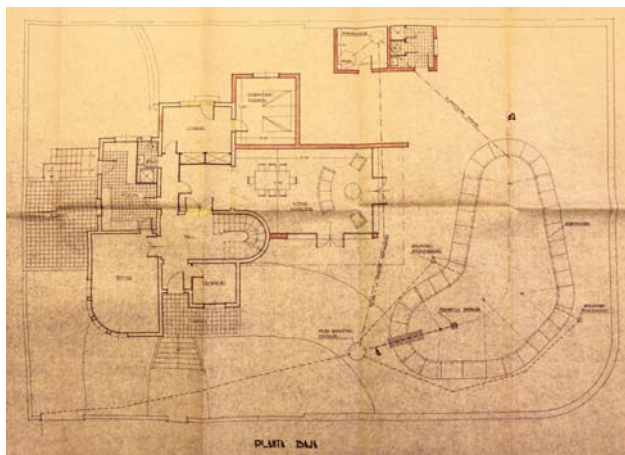
L'ús de les primes lloses de formigó arrebossades, de les persianes en gelosia, i de la vegetació, atorguen a l'obra un caràcter que la situa entre referències estrangeres-probables de Seguí en aquell temps, que podrien anar des d'Aalto fins a les americanes de Neutra.

157

Av. Port Mahon, 2, MAÓ
1963 Projecte i Execució. Mateu Seguí, arq.
Francisco Vidal Venturini, promotor

Bibliografia 102, 104

Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM, Joan E. Vilardell

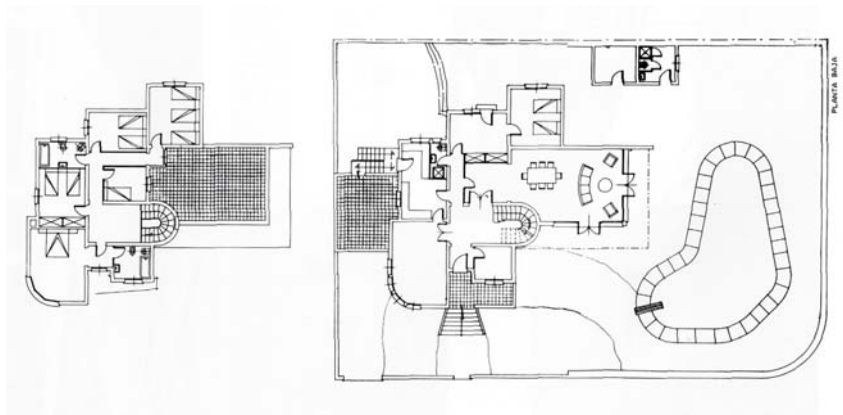

01, 02

Plantes del projecte, amb els trams d'enderroc i ampliació respecte l'original de 1954. 1963, Mateu Seguí, arquitecte. Arxiu Municipal de Maó - AMM l'autor.

03

Façanes del projecte. 1963, Mateu Seguí, arquitecte. AMM 04, 05
Sol·licitud de llicència i memòria del projecte. Mateu Seguí, arquitecte. AMM

06

Aixecament de l'obra acabada per Joan E. Vilardell, arqte. *Mostra d'Arquitectura de Menorca 1950-1990.*

07, 08, 09

Vistes de l'exterior. Fotografies de l'autor.

1963 - 1999 circa

HOSTAL MIRAMAR

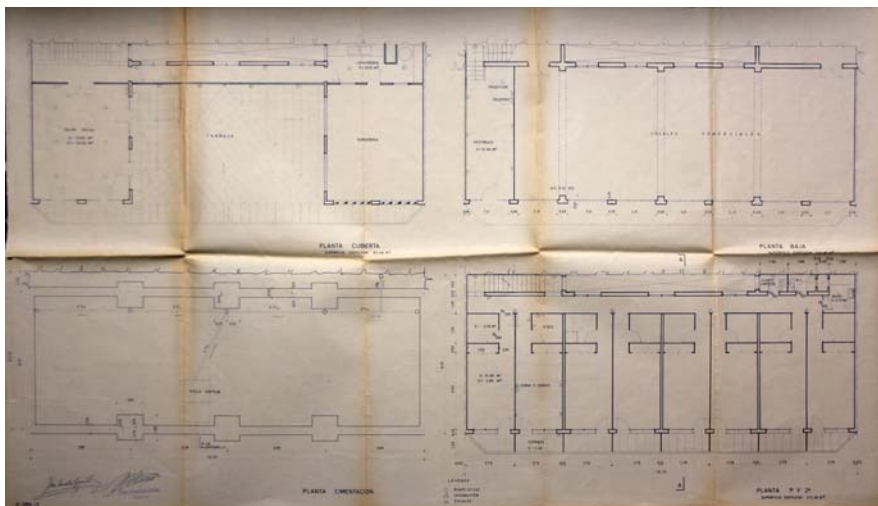
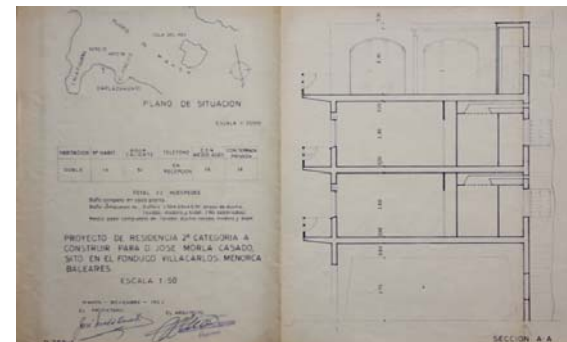
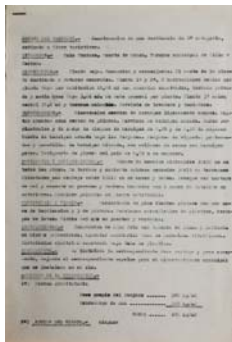
Hotel construït sota l'empenta de l'Hotel Rocamar (fixa 124) al, llavors esplèndid, racó del Fonduco. L'obra, de nova planta, serà encarregada al mateix arquitecte, Pedro L. Mercadal.

En un inici es planteja un edifici de planta baixa i dos pisos, en el poc ample de parcel·la que concedeix el penya-segat. Amb el corredor per darrera, l'edifici, mínimament serià, adopta una formalització que no estarà a la mateixa alçada d'altres projectes de Mercadal. Actualment es troba en desús, i en seriós risc d'esfondrament.

158

Moll del Fonduco, 30 ES CASTELL
1963- 1964 Projecte i Execució. Pedro L. Mercadal, arqte.
José Morlá Casado, promotor.
1980 circa, ampliacions posteriors. Arquitecte descoegut.

Bibliografia 55, 95
Font: Arxiu Municipa des Castell - AMEC

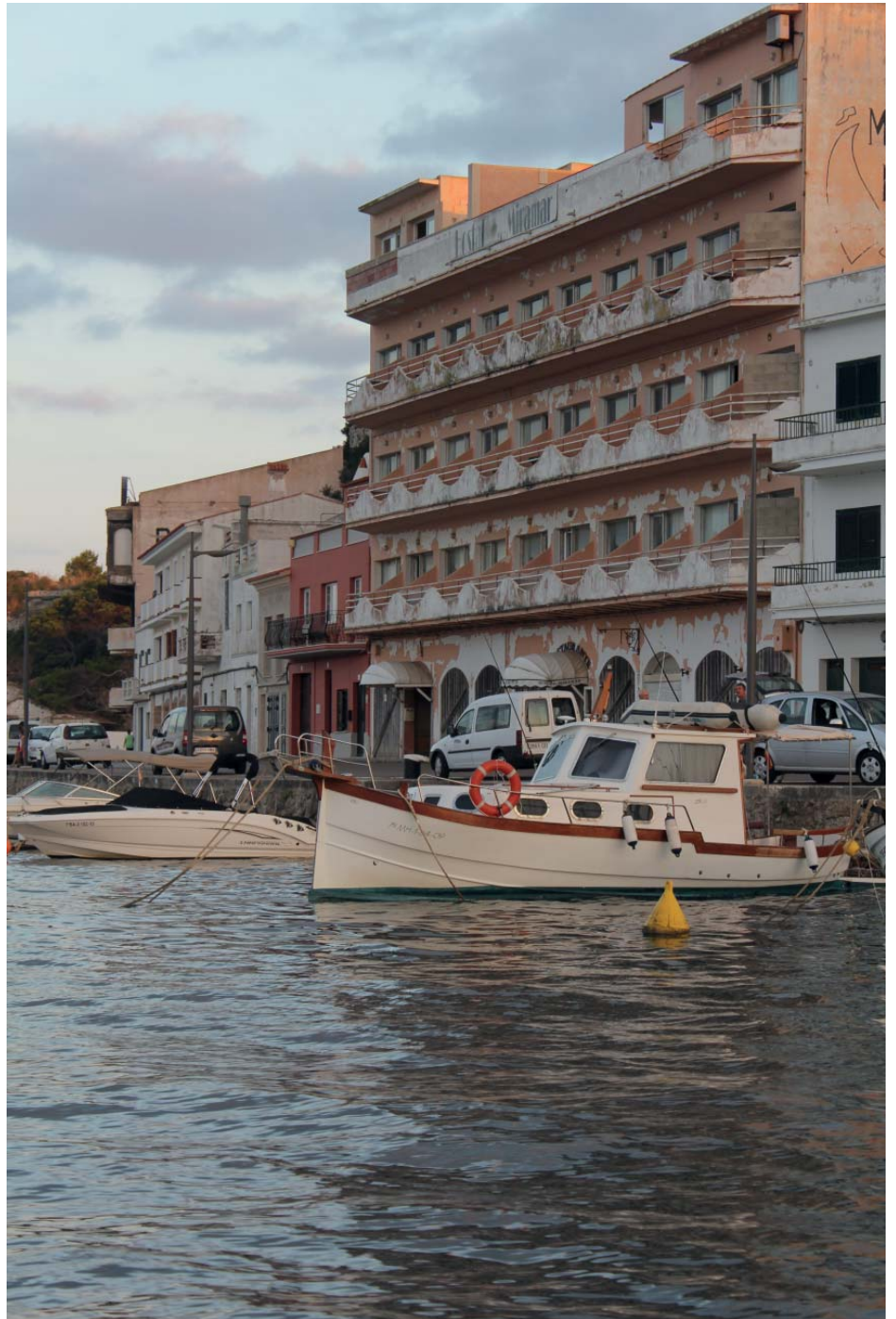

- 01 Memòria del projecte. 1963, Pedro L. Mercadal, arqte. Anxiu Municipal des Castell - AMEC
- 02, 03 Sol·licitud de llicència (1964), Resposta de la Comisión Administrativa de Mahón del Grupo de Puertos de Baleares. AMEC
- 04, 05 Plànol de plantes i secció del projecte. 1963, Pedro L. Mercadal, arqte.

06 i 07

Vistes recents de l'hostal i restaurant, abandonat, 2014. Fotografies de l'autor.

1963 CASA A LA PUNTA DEN GALLERUT

Casa d'estiueig construïda amb vocació de casa de vorera, tot i construïda els anys 60. Destaca per la curiosa elegància del seu porxo, molt ben projectat al mar, i la seva escala de davallada al mar, perfectament emblancada.

Tot i que les dades cadastrals en la situen l'any 1963, per les seves característiques podria tractar-se d'una ampliació o reforma d'aquesta data a partir d'una casa de vorera, d'autonconstrucció o anònima, dels anys 30 o 40.

159

c. de la Pta. d'en Gallerut, 4, S'Altra Banda, MAÓ
1963, Construcció. Arquitecte desconegut.

Bibliografia -
Font: -

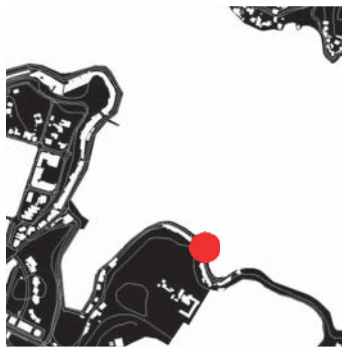

01, 02, 03

Vistes exteriors de la casa. Fotografies de l'autor.

1964

CASA PRATS ANGLADA

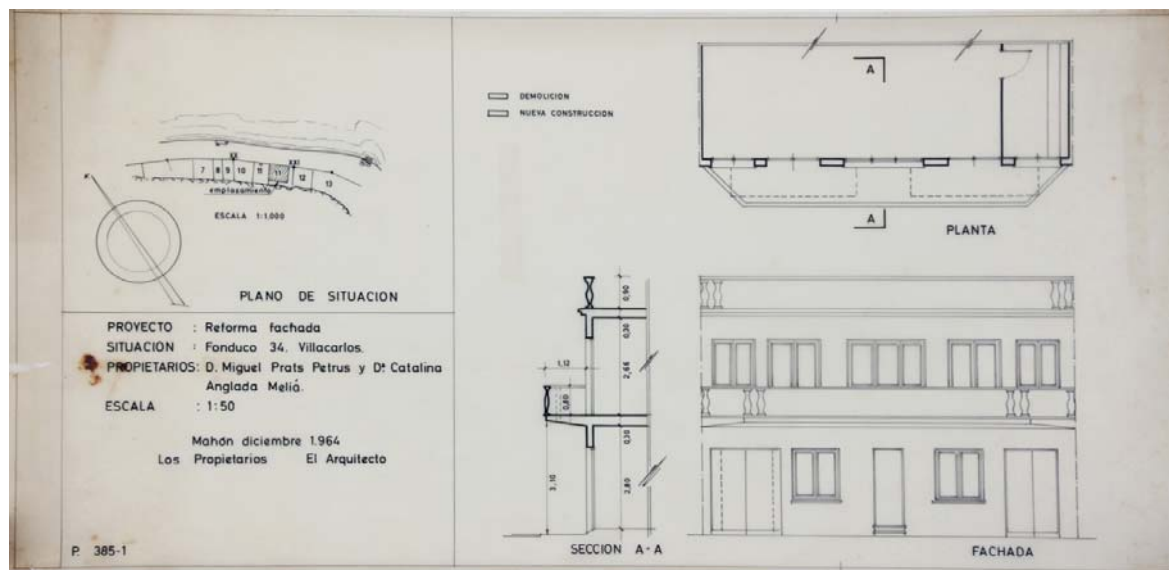
Modesta casa entre mitgeres al Fonduco, de planta baixa i primer pis, de la que Pedro L. Mercadal en reforma la façana.

El projecte aportarà una solució que no serà finalment la construïda. Amb una distorsió del número del carrer entre la realitat i el grafiat al plànol de Mercadal (34 vs 35; el 34 ja estava ocupat l'any 1960 per el restaurant i hotel Rocamar), el cas, no gaire notable, serveix per acreditar l'interès promotor a la zona del Fonduco en aquells anys.

160

Moll del Fonduco, 35 ES CASTELL
1964. Projecte. Pedro L. Mercadal, arqte.
Miguel Prats i Catalina Anglada, promotors

Bibliografia -
Fonts: Arxiu Pedro L. Mercadal, arqte (Fons José Jordà, arqte)

01

Plànol únic del "Proyecto de reforma de fachada". Arxiu Pedro L. Mercadal, arqte. (Fons José Jordà, arqte)

04, 05

Fotografia del número 34. La façana s'executà amb notables diferències respecte el projecte. Fotografia de l'autor.

1964 HOTEL AGAMENON

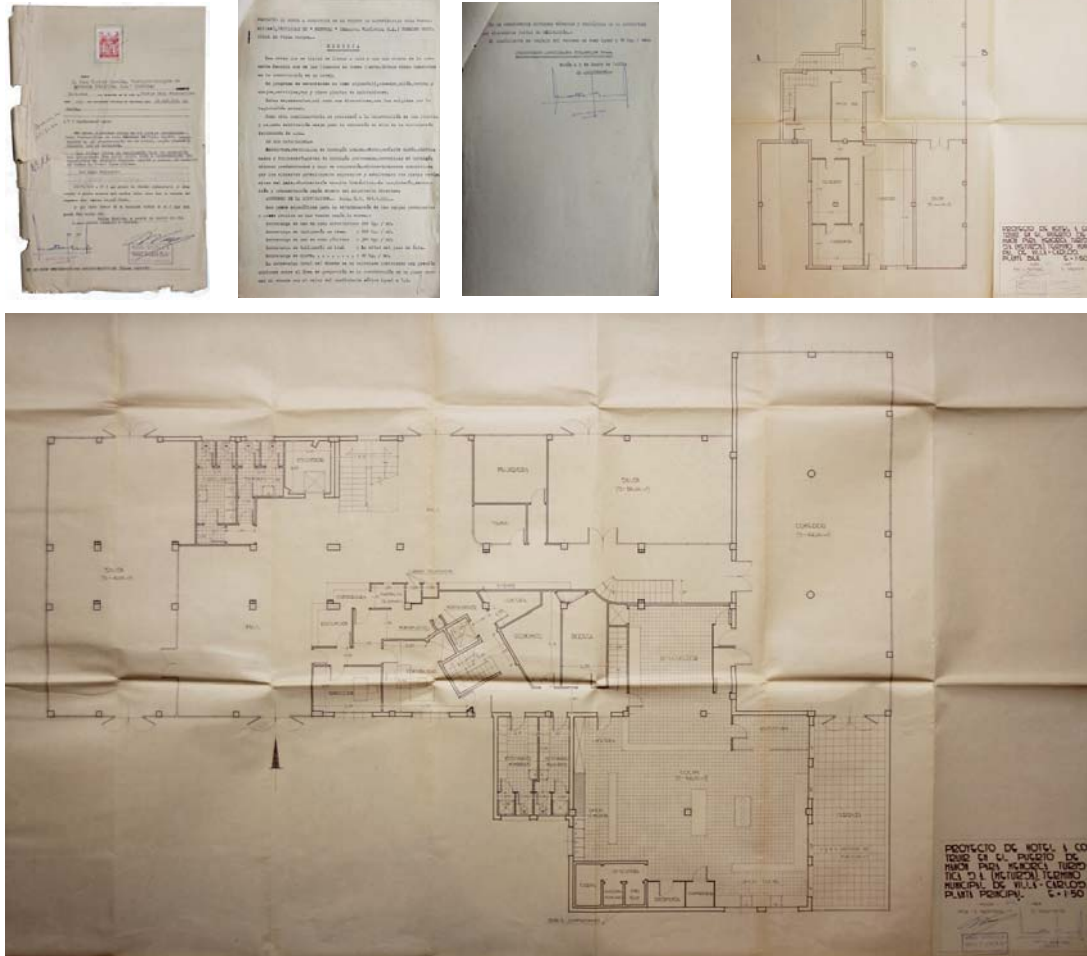
Bon exemple de racionalisme al servei, en aquest cas, d'un turisme que any rera any es consolida a Maó i Menorca. Repeteix Mateu Seguí com a arquitecte després del seu anterior Hotel Carlos III (fítxa xx), en un exercici de certa brillantor, en el que situa l'edifici en la mateixa orientació: perpendicular a la costa, per a bolcar les habitacions a llevant o a ponent; cap a la boca del port i Es Castell, o cap a la colàrsega i Maó.

De manera semblant a com fa Coderch a l'Hotel de Mar de Palma, en aquesta ocasió, Seguí experimentarà amb la tipologia, girant les habitacions 30° respecte el passadís i façanes, en un exercici d'irregularitat controlada que genera terresres dels dormitoris més amples, més privatives.

161

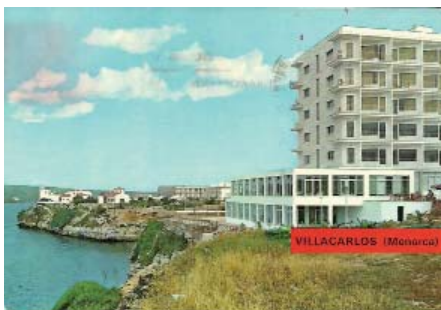
c. Agamenon, 16 ES CASTELL
1964- 1965 Projecte i Execució. Mateu Seguí, arqte
Menorca Turística SA - METURSA, promotora

Bibliografia 55, 95
Font: Arxiu Municipa des Castell, Arxiu d'Imatge i So de Menorca, Col·lecció Joan Estelrich - Fòrum Fotos Antiguas de Menorca

01
Solicitud de Licencia i Memòria del Projecte. 1964, Mateu Seguí, arquitecte. Arxiu Municipal des Castell - AMEC

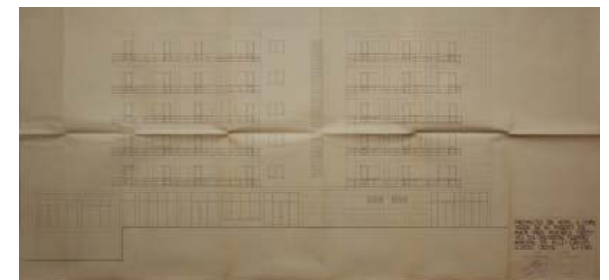
02, 03
Plantes semisstorrearni i baixa del Projecte. 1964, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell.

04 Postal d'època de l'hotel. 1970 circa. Col·lecció Joan Estelrich, Foro Fotos Antiguas de Menorca.

05 Vista de l'hotel des del mar. Fotografia de l'autor.
06 Postal d'època de l'hotel. 1970 circa. Pau Salort et alter. *La imatge de Menorca*.

07 Planta tipus del Projecte. 1964, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell.
08 Detall dels balcons. Fotografia de l'autor

09

Vista de la façana de ponent des de la piscina. Fotografia de l'autor

10

Plànol de façanes del Projecte. 1964, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Municipal des Castell.

11, 12

Vistes de la terrassa a mar i de l'escala particular de davallada al moll. Fotografia de l'autor.

13

Vista des del mar. Fotografia de l'autor.

1965 CASA ESPIAU

Un dels primers exemples d'habitatge unifamiliar aïllat construït per encàrrec sota un clar concepte de casa de vacances. Es tracta d'un primer "xalet" que apareix, però, com a cas aïllat, en extensió del carrer que s'ha obert per a l'Hotel Agamennon al Repòs del Rei. És, així, previ al fenomen de la urbanització residencial.

La casa destaca per un racionalisme contundent, caracteritzat per la rotunditat de la seva estructura de formigó i els seus voladissos. Trufat d'un aire brutalista de certa revisió, ja en aquells moments, del moviment: la gestualitat hexagonalment modulada de la seva façana interior, o l'ús de materials com la rajola. Intervencions més recents han desnaturalitzat aspectes de la seva contundència i interès original.

162

c. Agamenon 26 Repòs del Rei
ES CASTELL

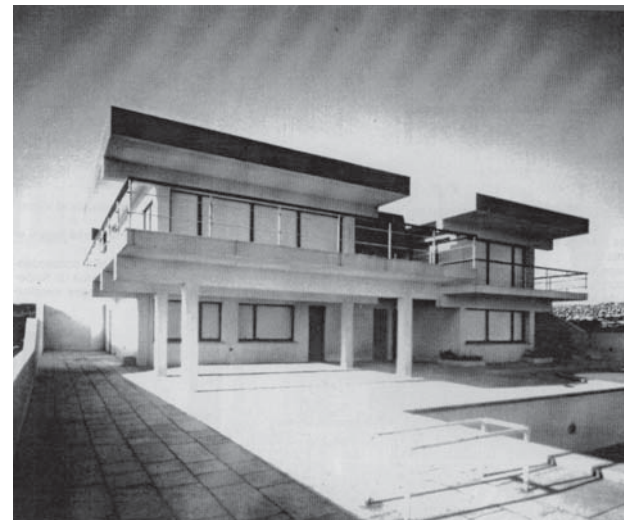
Victor Morales Mendizábal, arquitecte
Projecte, 1964 - Execució, 1965
Família Espiau, promotora

Bibliografia 104

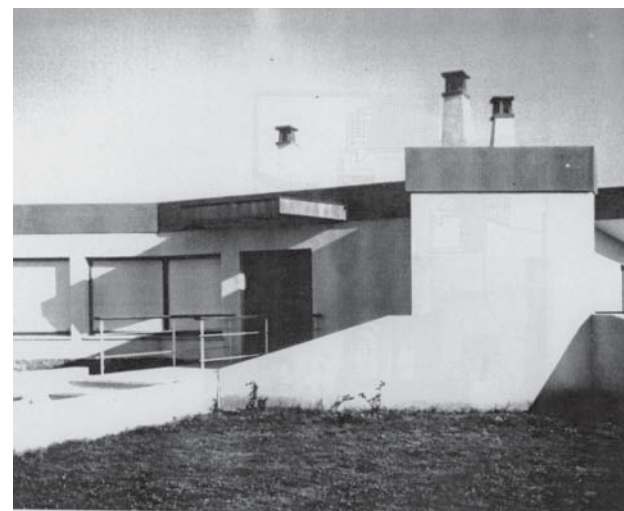
Font: Família Espiau

01
Imatge de la casa des del mar.

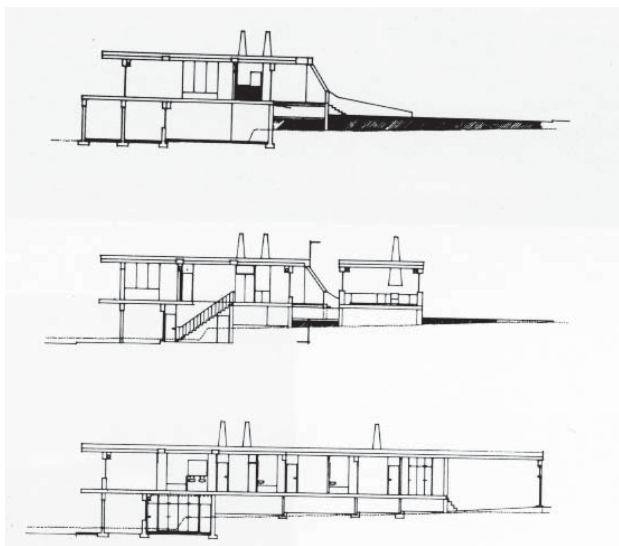
02
Imatge de la façana a mar.
Moment original de la construcció.

03
Imatge de la façana a carrer.
Moment original de la construcció.

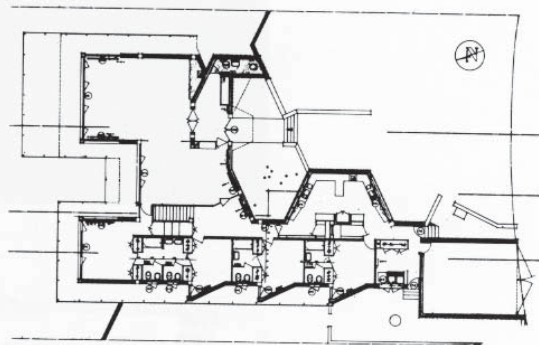
04

Seccions longitudinals de l'habitatge.

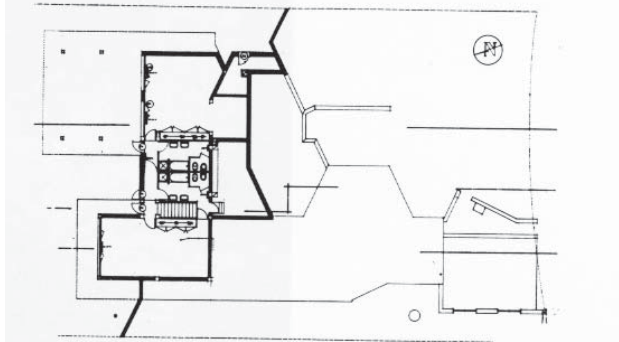
05

Planta baixa. Nivell de carrer i nivell de desenvolupament de l'habitatge

06

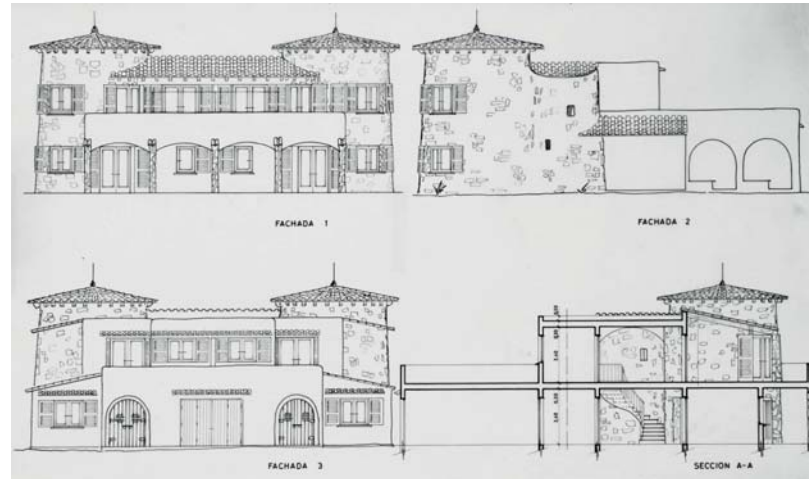
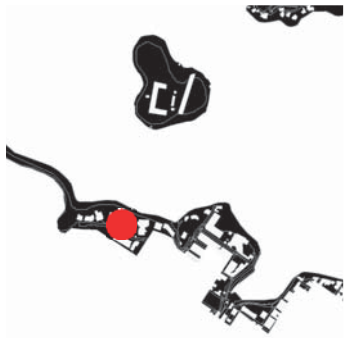
Planta semisoterrani. Nivell de piscina i serveis.

07

Imatges de la casa Espiau, avui.

1965 CASES JAMES PITT

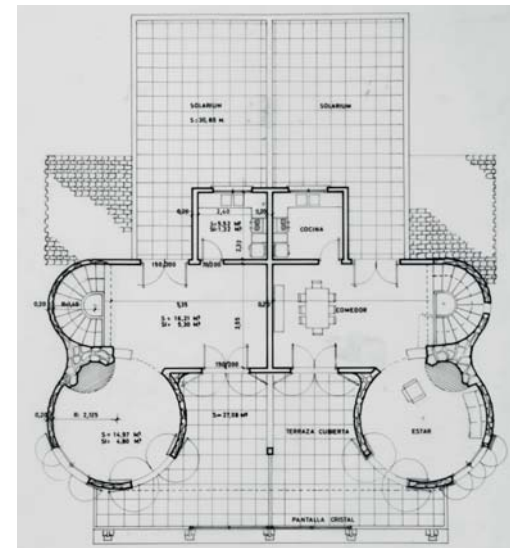
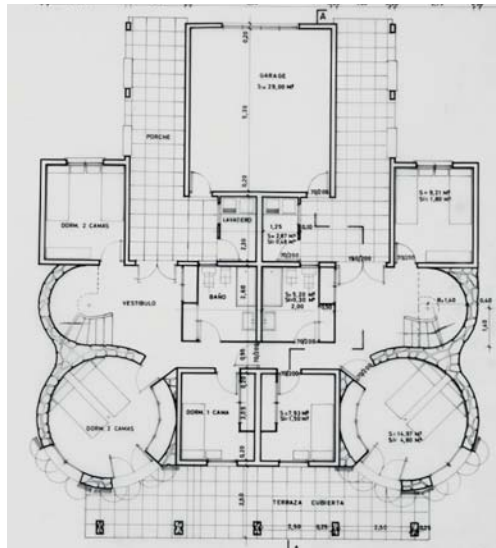

Curiosos conjunt de dues cases projectat per Pedro L. Mercadal a la zona de Fontanilles d'Es Castell, on explora amb els sistema cilíndric i lobular per a resoldre els espais i caracteritzar la casa.

D'un important racionalisme, l'arquitectura després es manifesta amb una recerca d'un llenguatge propi i, alhora potser, impostadament vernacle. El conjunt no va ser finalment construït.

163

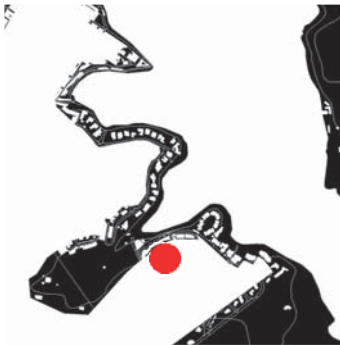
Sector Fontanilles, ES CASTELL
1965. Projecte. Pedro L. Mercadal, arqte.
John Henry James Pitt, Promotor
No construït

Bibliografia -
Fonts: Arxiu Pedro L. Mercadal, arqte (Fons José Jordà, arqte)

- 01
Alçats del projecte. 1965, Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu PLM (Fons José Jordà, arqte)
- 02
Planta baixa i planta pis del projecte. 1965, Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu PLM (Fons José Jordà, arqte)

1966 - 1992 AMPLIACIÓ DE LA FÀBRICA PLASTIFOR

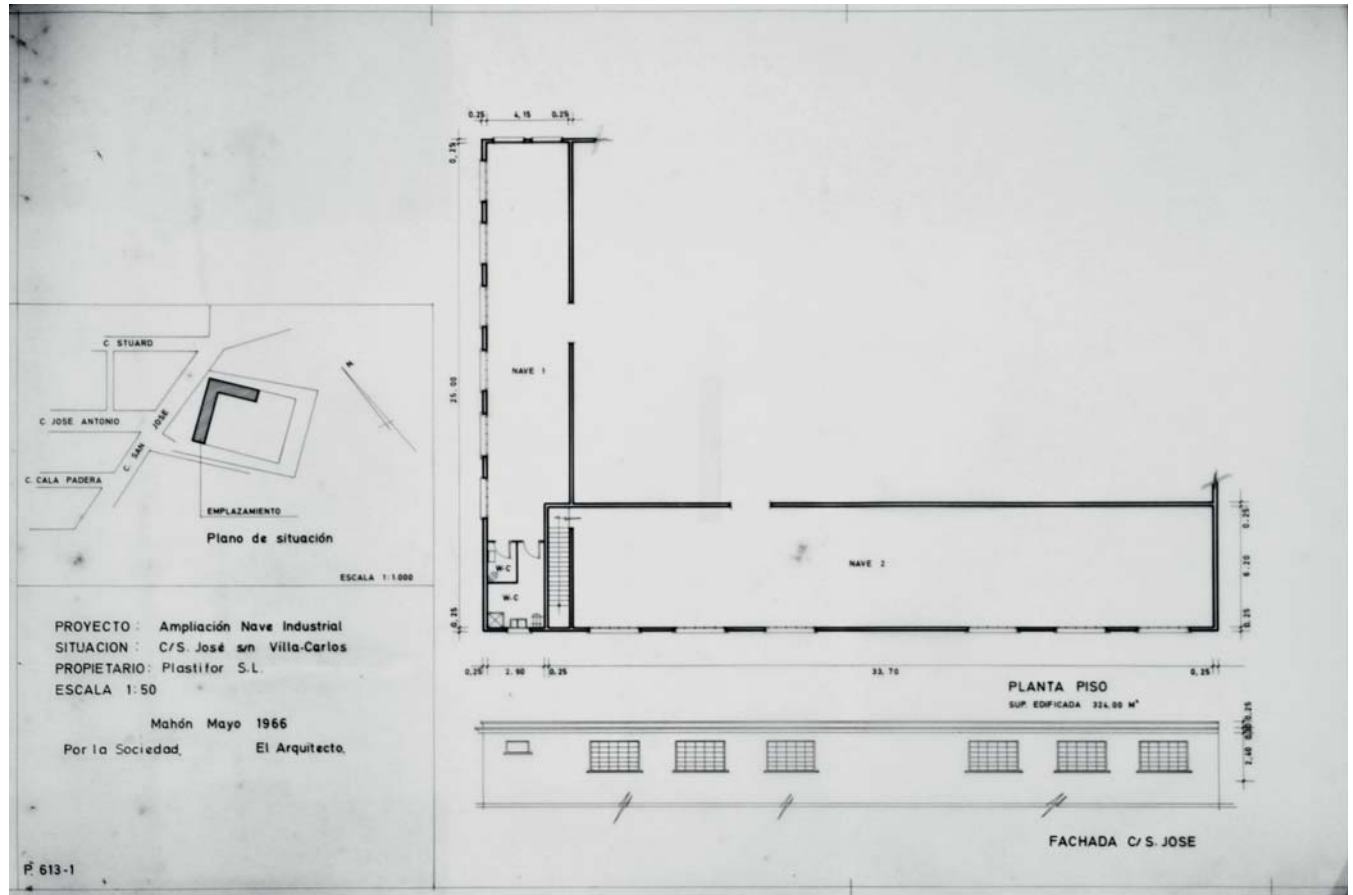
Ampliació d'una de les fàbriques d'Es Castell, al carrer de St. Josep, de davallada a Cales Fonts, gairebé arribant-hi. Es tracta d'una ampliació en L, d'una sola planta.

L'any 1992 va ser enderrocada per construir-hi una promoció d'habitatges (fitxa 229).

164

c. Sant Josep, sn, ES CASTELL
1966, Projecte. Pedro L. Mercadal, arqte
Plastifor SL, Promotora

Bibliografia -
Font: Axiu Pedro L. Mercadal, arqte (Fons José Jordà, arqte)

01
Plànol únic del "Proyecto de ampliación de nave Industrial". Axiu Pedro L. Mercadal, arqte. (Fons José Jordà, arqte)

1966 CASES DE LA GESA

L'operació de la nova Central Tèrmica de GESA anirà acompanyada d'un conjunt de nous habitatges protegits per als seus treballadors. Com a la central, el projecte serà obra de José Ferragut Pou, qui resoldrà l'urbanització sobre la cornisa de pont de la ciutat en un exercici formal recolzat en la repetició i el tranqueig.

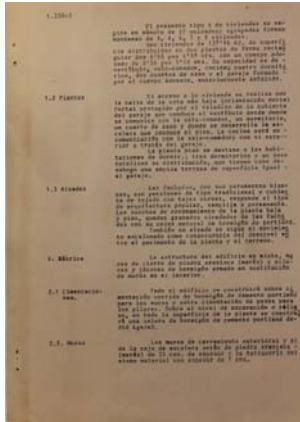
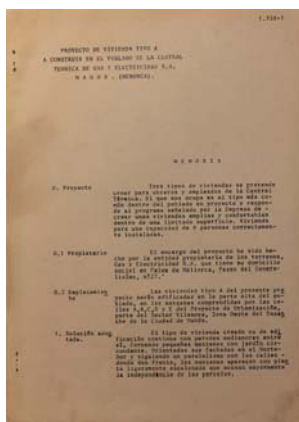
Del total de 44 habitatges executats, 32 es disposaran en 5 fileres d'habitatges adossats, de planta baixa i pis, i 12 en tres blocs independents de 3 habitatges. El conjunt respirarà un racionalisme vernacle, encaïtat de blanc i amb teulada, molt proper a les operacions de nous "poblados" arquitectònicament brillants construïts aquells anys arreu d'Espanya, com els exemples desenvolupats per Terán o Fernández Alba.

165

Camí Vell de St. Joan, Dalt Sant Joan MA0
1966 Projecte. José Ferragut Pou, arqte.
Instituto Nacional de Industria - INI; Gas y Electricidad SA - GESA, Promotors

Bibliografia 21, 95

Font: Arxiu José Ferragut Pou (José Ferragut Canals, arqte) - AJFP; Arxiu Municipal de Maó - AMM; Arxiu GESA - Balears; 1973, Fiestas de Ntra. Sra de Gracia.

01, 02, 03

Sol·licitud de Llicència, 1966,
José Ferragut Pou, arqte. Aniu
Municipal de Maó - AMM

04 - 07

Memòria del Projecte 1966,
José Ferragut Pou, arqte. Aniu
Municipal de Maó - AMM

08, 09

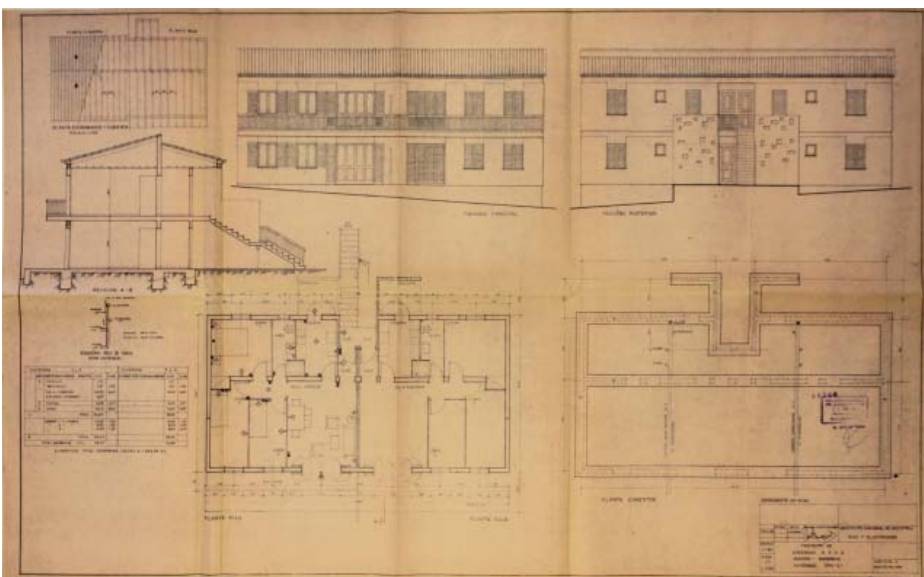
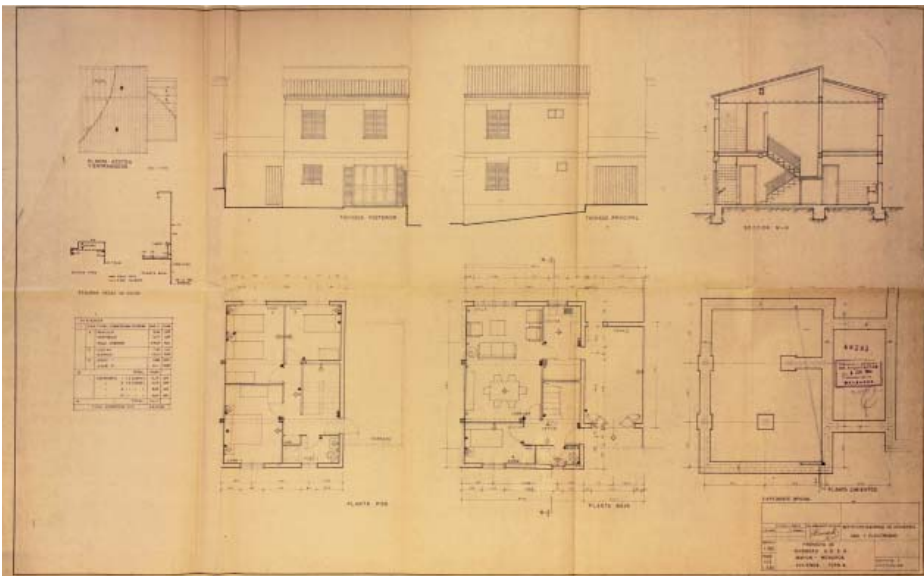
Encaixos a la topografia i primeres ordenacions. José Ferragut Pou, arqte. Arxiu JFP, Col·lecció José Ferragut Canals

10

Planta d'ordenació del conjunt. 1966, José Ferragut Pou, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

11

Vista actual d'un dels carrers del conjunt. Fotografia de l'autor.

12,13

Plànols de detall de les dues tipologies implantades. José Ferragut Pou, arqte. Arxiu JFP, Col·lecció José Ferragut Canals

14

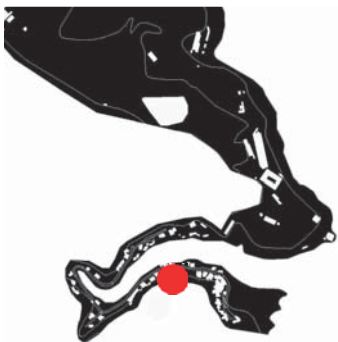
Imatge actual d'un dels carrers. Fotografia de l'autor.

15

Vista aèria del conjunt. 1970 circa. Fotògraf desconegut. 1973, *Fiestas de Ntra. Sra. de Gracia*. Ed. Ajuntament de Maó, AMM

1967 CASETA A LA CALA DE ST. ESTEVE

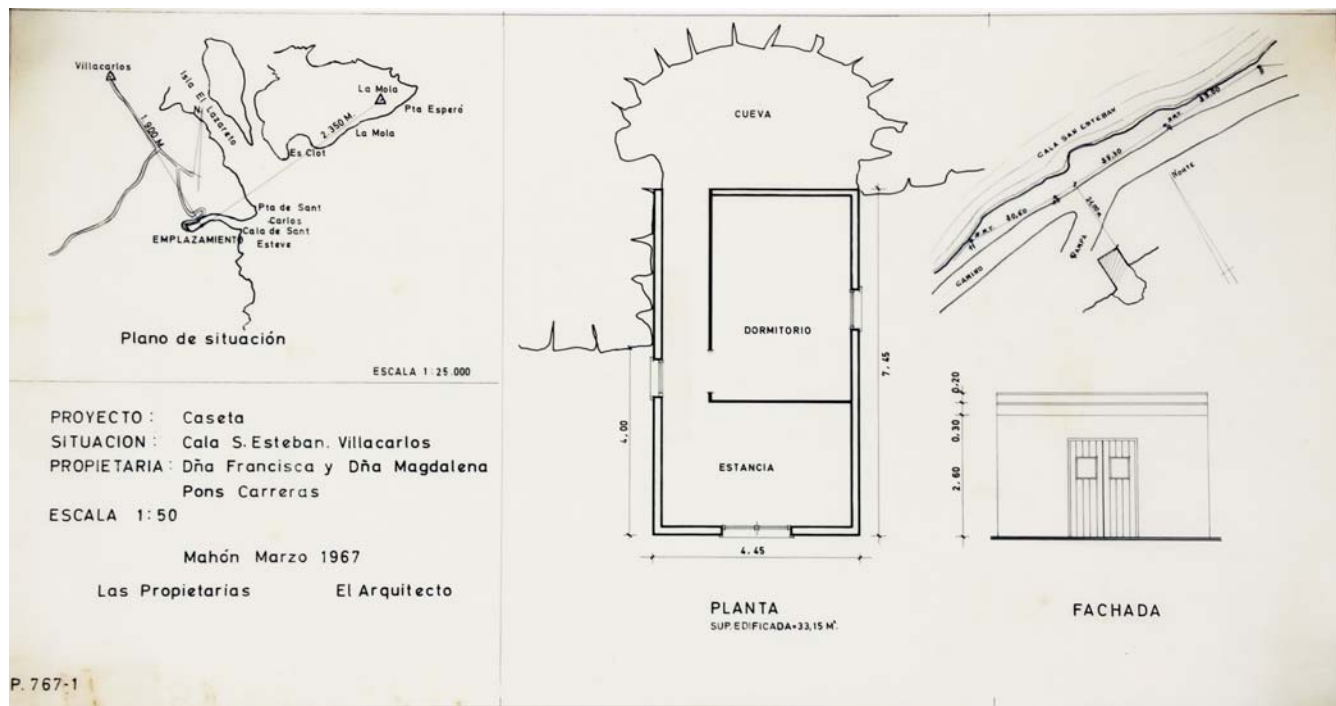
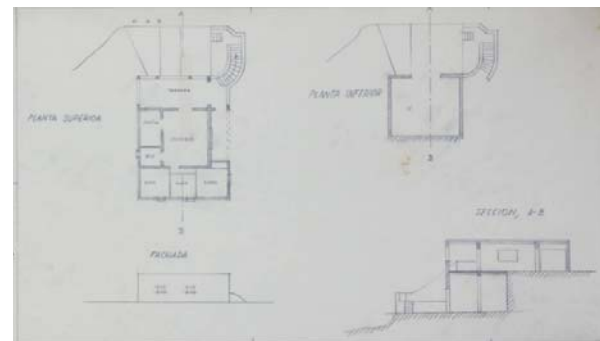
Interessant exemple de construcció d'una caseta mínima d'estiuatge a la Cala de St. Esteve, a partir de l'aprofitament d'una cova.

La caseta, segons projecte de Pedro L. Mercadal, esdevé un exercici radical per la seva simplicitat, i l'aprofitament d'una cova existent, en la que la nova construcció es recolza. Hàbilment, Mercadal situa el volum perquè les estances puguin ventilar.

166

Cala Sant Esteve, ES CASTELL
1965. Projecte. Pedro L. Mercadal, arqte.
Francisca i Magdalena Pons Carreras

Bibliografia -
Fonts: Arxiu Pedro L. Mercadal, arqte (Fons
José Jordà, arqte)

01
Avantprojecte d'ampliació com a
xalet 1967, Pedro L. Mercadal,
arqte. Arxiu PLM (Fons José
Jordà, arqte)

02
Projecte d'habilitació de la cova
com a caseta d'esbarjo d'estiu,
Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu
PLM (Fons José Jordà, arqte)

1967

CABANA AL PORT DE MAÓ

Emparentada tipològicament amb el cas anterior, Francesc Barba Corsini reb l'en-càrrec de projectar una cabana d'estiueig mínima al "port de Maó". Els documents de l'AHCOAC no especifiquen l'indret exacte on s'ubicaria.

Plantejat en tres fases de creixement, des de la mínima fins a una opció que faria de la cabana un habitatge amb totes les prestacions, el sol fet d'anomenar-lo "cabana" remet a casos d'arquitectura d'estiueig mínimes, com la cabana de Ralph Erskine o el *Cabanon* de Le Corbusier a Cap Martin.

167

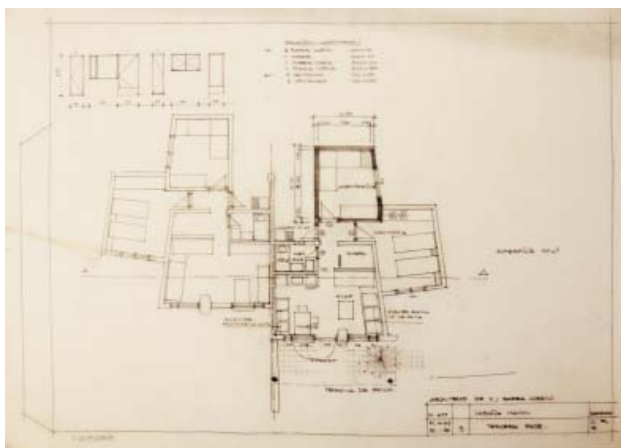
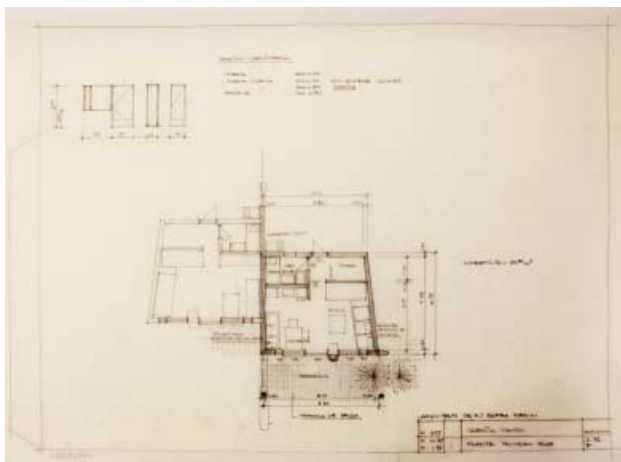
Indret indeterminat. Port de Maó

1967, Projecte. Francesc Barba Corsini, arqte

Promotor desconegut

Bibliografia -

Font: Fons Barba Corsini, Arxiu Històric COAC - AHCOAC

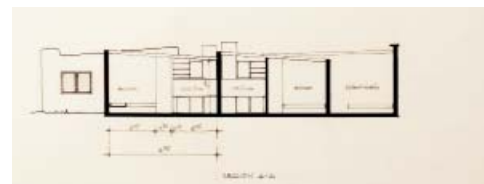
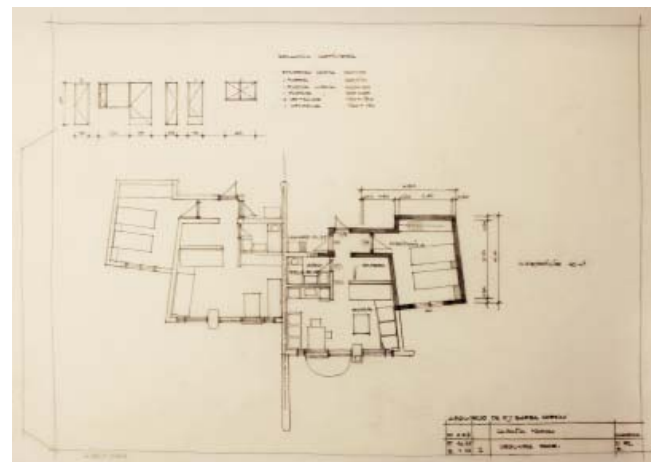

01, 02, 03

Plànols de les fases 1a, 2a i 3a de la cabana. Francesc Barba Corsini, arqte. Fons Barba Corsini, Arxiu Històric COAC - AHCOAC

04, 05

Alçat i secció. Francesc Barba Corsini, arqte. Fons Barba Corsini, Arxiu Històric COAC - AHCOAC

1967

URBANITZACIÓ

"HORIZONTE"

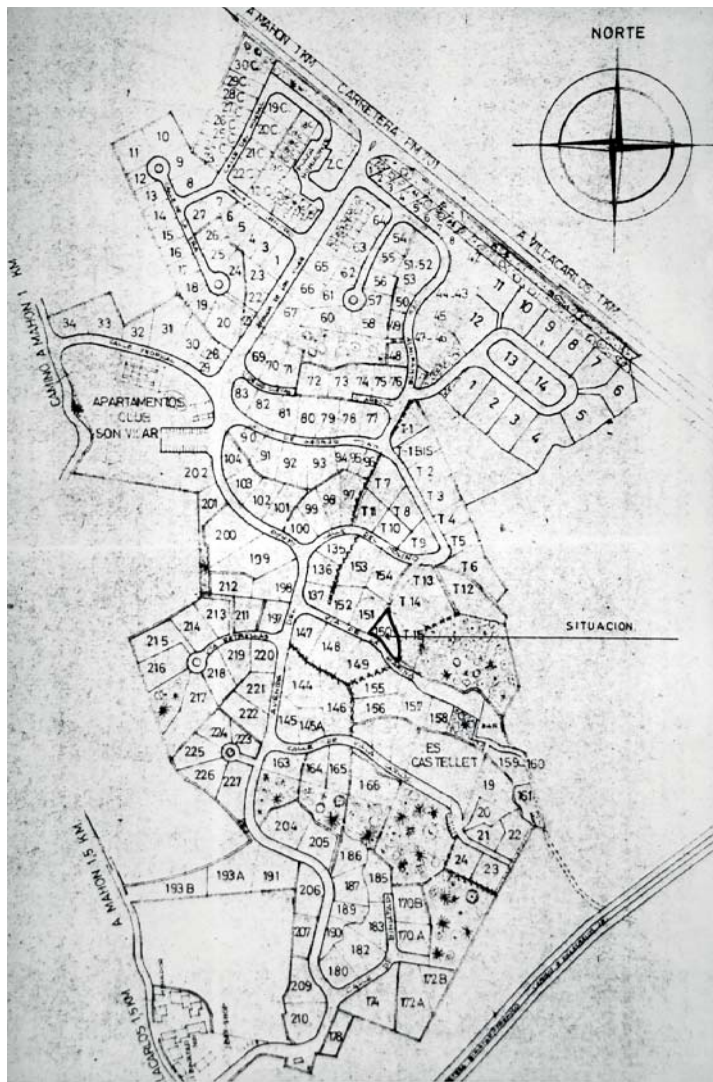
Després de Cala Llonga, el port rebrà la segona urbanització, en aquest cas, a la Riba Sud, partint del Repòs del Rei, a l'altra banda de la carretera Maó-Es Castell, i urbanitzant l'estança de Son Vilar, com avui se la coneix.

Consisteix en una urbanització d'habitatge unifamiliar que insisteix en el model del urbansprawl o ciutat jardí, però amb una densificació important. Pensat per a classes burgeses, la dimensió petita de les parcel·les i la seva orientació a Nord farà de l'experiment una urbanització de caràcter popular.

168

Urb. Son Vilar, ES CASTELL
1967, Felipe Sánchez Cuenca, arquitecte
Villa y Parcelas Menorquinas, SA - VIPAME-
SA, promotor.A

Bibliografia 55, 95
Font: Arxiu Municipal d'Es Castell - AMEC

1770 1977

5981

6778

RESOLUCION de la Dirección General de la Energía por la que se autoriza a «Villas y Parcelas Menorquinas, S. A.» (VIPAMESA), nueva industria de servicio público de suministro de agua potable en la urbanización «Horizonte», del término municipal de Villacarlos (Baleares).

Ilmo Sr.: Vista la solicitud presentada por «Villas y Parcelas Menorquinas, S. A.».

Teniendo en cuenta el informe favorable emitido por la Delegación Provincial de este Ministerio en Baleares, Esta Dirección General, de acuerdo con lo dispuesto en los Decretos 1773/1967, de 22 de julio, y 2072/1968, de 27 de julio, ha resuelto autorizar el suministro solicitado, con arreglo a las condiciones siguientes:

Primera.—La autorización únicamente es válida para «Villas y Parcelas Menorquinas, S. A.», siendo intransferible en tanto no se haya realizado el montaje, salvo autorización expresa de esta Dirección General, y en ningún caso podrá ser enajenada, con independencia de las instalaciones a que se refiere.

Segunda.—El plazo para la puesta en marcha será de un año a partir de la fecha de publicación de esta Resolución en el «Boletín Oficial del Estado». El peticionario pondrá en conocimiento de la Delegación Provincial de este Ministerio la terminación de las instalaciones, que no podrán entrar en funcionamiento hasta que se levante el acta de puesta en marcha de las mismas.

Tercera.—La instalación que se autoriza habrá de realizarse de acuerdo con el proyecto presentado, especificado en los siguientes datos básicos:

a) Capacidad aproximada de suministro, 65.000 metros cúbicos/año.

b) Descripción de las instalaciones: El agua se captará de dos sondeos mediante dos grupos motobomba de tres y 25 CV. Junto a uno de los sondeos se dispondrá de un depósito regulador de 42.078 metros cúbicos de capacidad útil. Del otro sondeo partirá una tubería de impulsión de fibrocemento de 188 metros de longitud y 125 milímetros de diámetro, que llevará el agua a un segundo depósito de la misma capacidad que el primero. La red de distribución instalada tendrá una longitud total de 3.678 metros, y diámetros que oscilan entre 80 y 125 milímetros.

c) El presupuesto de ejecución será de 4.803.330 pesetas.

Cuarta.—Para introducir modificaciones en las instalaciones que afecten a la condición tercera, será necesario obtener autorización de esta Dirección General.

Quinta.—Se faculta a esa Delegación Provincial para aprobar las condiciones concretas de aplicación del proyecto e introducir las modificaciones de detalle que pudieran ser convenientes.

Sexta.—Las condiciones sanitarias y de potabilidad del agua destinada a suministro doméstico habrán de ajustarse a las normas y disposiciones en vigor sobre esta materia.

Séptima.—Villas y Parcelaciones Menorquinas, S. A. deberá solicitar la aprobación de las tarifas de suministro de agua potable correspondiente.

Octava.—La Administración se reserva el derecho de dejar sin efecto esta autorización en el momento en que se demuestre el incumplimiento de las condiciones impuestas por la aceptación inexacta en los datos suministrados u otra causa excepcional que lo justifique.

Lo que comunico a V. I. para su conocimiento y efectos. Dios guarde a V. I.

Madrid, 5 de febrero de 1977.—El Director general, Luis Megaña Martínez.

Ilmo Sr. Delegado provincial del Ministerio de Industria en Baleares.

01

Plànol parcelari, sense datar.
Arxiu Municipal d'Es Castell - AMEC

02

Resolució 6778 del Boletín Oficial del Estado, de 15 de Març de 1977, autoritzant a VIPAMESA l'explotació d'aigua potable per a dur a terme l'urbanització

ISLA DE MENORCA
Reserva turística
del Mediterráneo

Aproveche las oportunidades de compra en nuestras playas y pueblecitos apacibles:

APARTAMENTOS
a partir de 500.000 pesetas

CASAS DE CAMPO
a partir de 900.000 pesetas

Y OTRAS GANGAS

Solicite detalles a:
VIPAMESA, Calle Deya, 2 - MAHON
Teléfono 35 26 63

03

Anunci de VIPAMESA all Diari ABC. Edició de l'11 de Novembre de 1975

04, 05

Fotoplans actuals de la urbanització. Google Earth.

1968 circa APARTAMENTS VILA

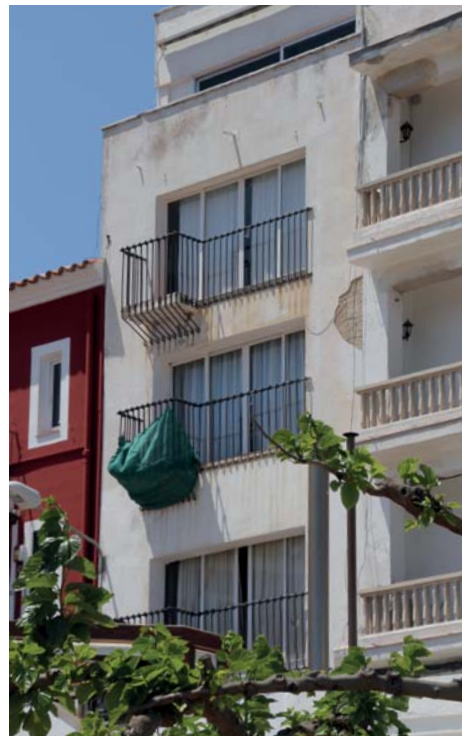
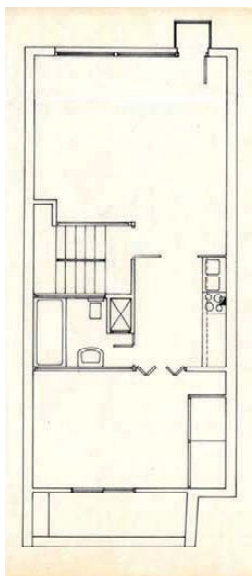
Casa d'apartaments a Cales Fonts, de planta baixa, tres pisos i àtic, atribuïda a Ricardo Bofill (Vilardell, 1991), que projectarà en els seu temps de servei militar a Menorca.

L'escala del bloc es situa al mig de l'edifici, per alliberar les façanes, amb un sol apartament per replà. Això generarà una tipologia clara i senzilla, amb els elements de servei recolzats al mig. El bany es recolza així en l'escala, i la cuina esdevé lloc de trànsit entre un costat i l'altre. Les expressives baranes de la façana a port fan la façana senzilla però ben reconeixible. El pintat recent de la façana, en una probable idea mal entesa del paper del "vermell anglès", fan malbé aquesta obra discreta però interessant.

169

Cales Fonts, ES CASTELL
1968. Ricardo Bofill, arqte.
Vila, promotor.

Bibliografia 81, 102
Fonts: Catàleg del Patrimoni Arquitectònic
des Castell

01

Planta tipus. Catàleg del patrimoni arquitectònic des Castell .
02, 03

Vista de detall i de la façana sencera, amb el seu color blanc original, i pintada de vermell el 2015. Fotografies de l'autor.

04

Vista general de Cales Fonts, amb els apartaments a l'extrem esquerra de la imatge. Fotografia de l'autor.

1968 CASA SIREROL GOMILA

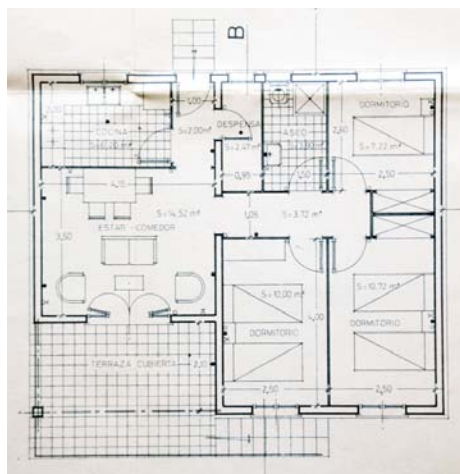
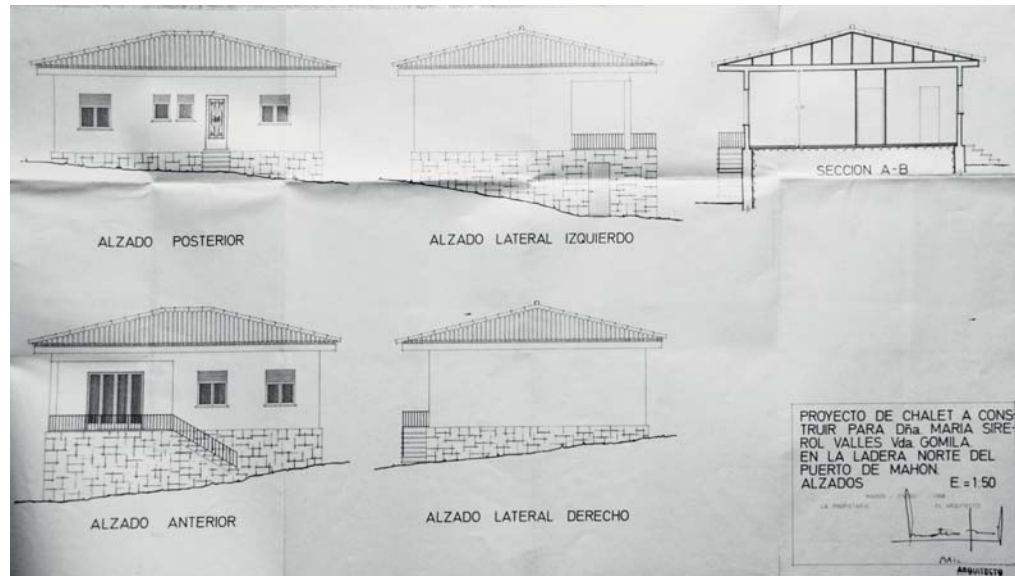
Casa d'estiueig a La Solana per a la família Sirerol Gomila, obra de Mateu Seguí, conebuda amb gran economia de mitjans.

De gran compacitat i racionalitat, la casa es presenta ben resolta, amb la sala -amb el porxo- i les habitacions principals a Sud i al mar, i els serveis al darrera. El projecte aprofita hàbilment el desnivell per situar la casa sobre una plataforma elevada que generi un magatzem a mar, per a l'embarcació. Com és habitual en l'obra de Seguí, sovinteja el recurs formal del sòcol de pedra, avui desaparegut.

170

1968, Projecte. Mateu Seguí, arqte
Maria Sirerol Vallès, promotora.

Bibliografia -
Font: Arxiu família Tutzó Gomila

01, 02, 03

Memòria del projecte. 1968, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Família Tutzó - Gomila

04

Alçats del projecte. 1968, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Família Tutzó - Gomila

05

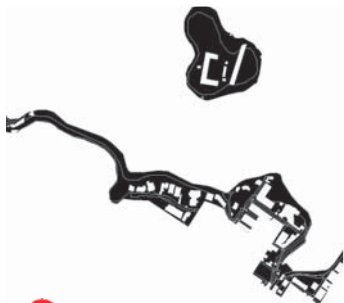
Planta del projecte. 1968, Mateu Seguí, arqte. Arxiu Família Tutzó - Gomila

06

Vista actual exterior de la casa. Fotografia de l'autor.

1968

XALET A SON VILAR

Casa unifamiliar que Pedro L. Mercadal projecta a la recent traçada Urbanització Horizonte. Al seu arxiu es documenten dues versions.

Les dues mostren la senzillesa amb la que es resol l'habitatge, d'una sola planta en dos nivells; o d'una sola a nivell amb un semisoterrani per al garatge. Es mostra una economia de mitjans i recursos formals com en moltes obres dels 50 i 60 de Seguí, Villalonga o el mateix Mercadal qui, en aquest cas o en el de les cases James Pitt (fitxa 163) s'apropa a una mena de recerca d'un llenguatge propi, empalmat amb una "tradicció" local o vernacle de nova creació.

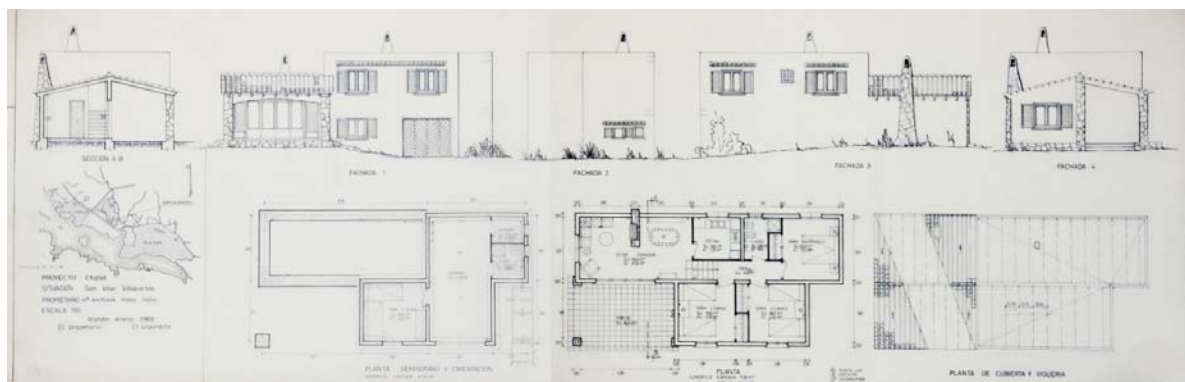
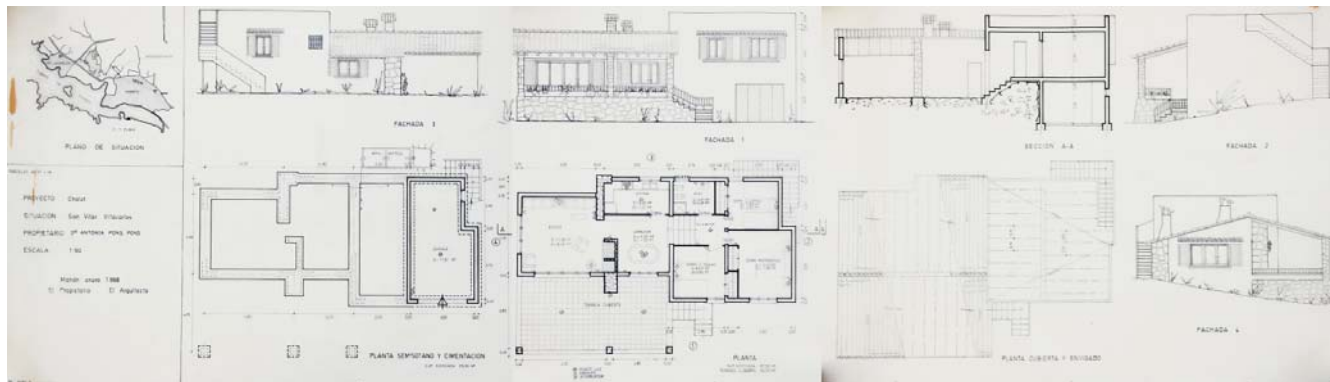
171

Son Vilar, ES CASTELL

1968. Projecte. Pedro L. Mercadal, arqte.
Antonia Pons Pons, Promotora

Bibliografia -

Fonts: Arxiu Pedro L. Mercadal, arqte (Fons José Jordà, arqte)

01, 02

Dues versions del projecte. Gener de 1968, Pedro L. Mercadal, arqte. Arxiu PLM (Fons José Jordà, arqte)

1968

CASA ROBERT

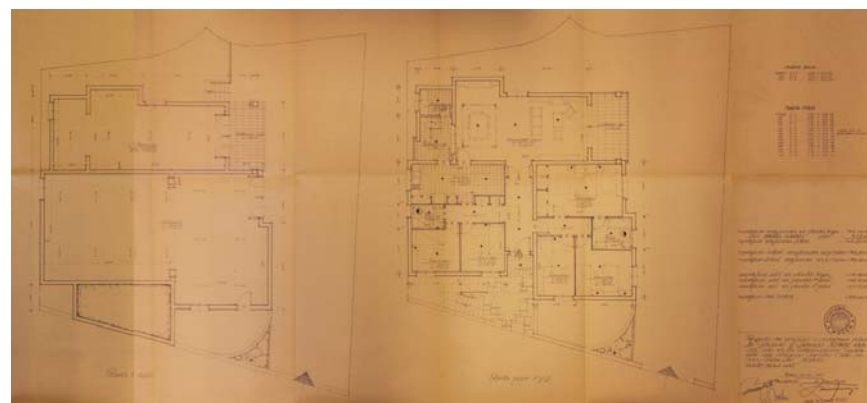
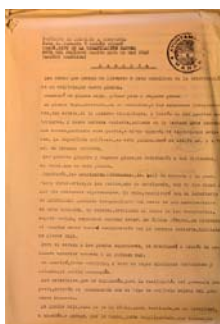
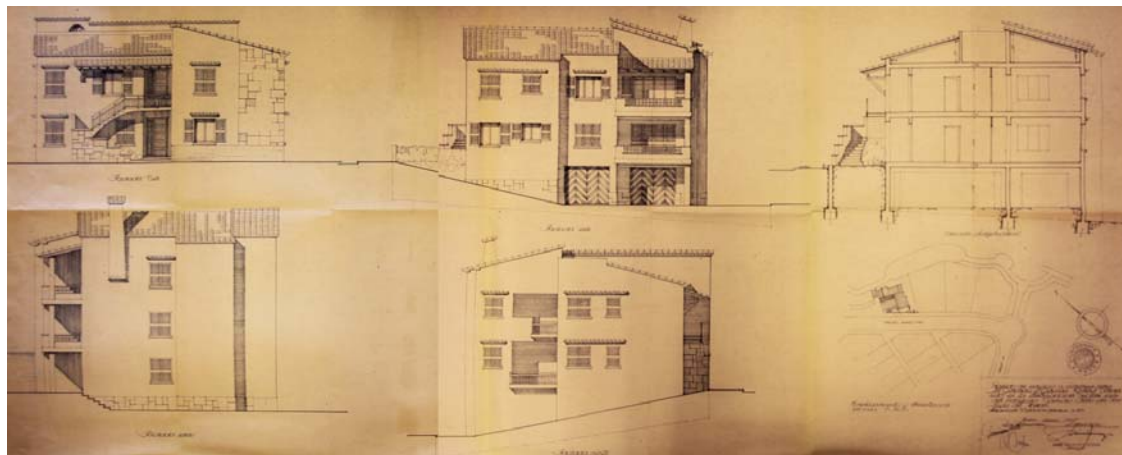
Habitatge aïllat de dimensions importants, gairebé 3 plantes, a la cornisa de ponent del port, dalt de s'Hort Nou. Un dels pocs habitatges unifamiliars de la zona, dominada per la segona promoció de "cases de la Gesa", en què Jaime Villalonga fa ús del seus recursos formals habituals, com el joc plàstic de les teulades o dels panys de pedra vista.

172

c. Fomells, Dalt Sant Joan, MAÓ
1968, Projecte. Jaume Villalonga, arqte
Germán Robert, promotor

Bibliografia -

Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02, 03

Memòria i sol·licitud de llicència del projecte. 1968, Jaume Villalonga, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

04

Planta del projecte. 1968, Jaume Villalonga, arqte. AMM

05

Façanes del projecte. 1968, Jaume Villalonga, arqte. AMM

1968 - 1974

1a AMPLIACIÓ DEL MOLL COMERCIAL

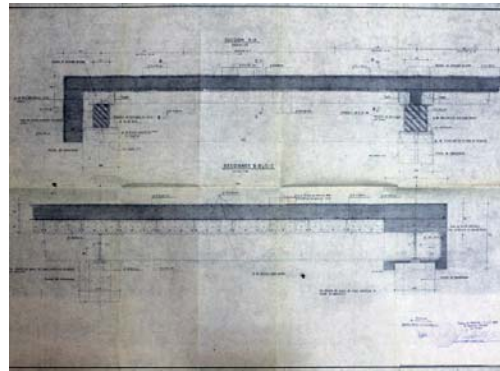
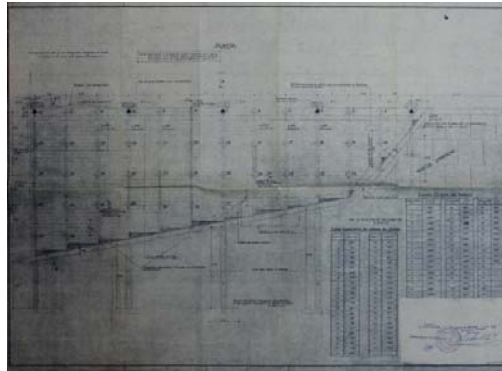
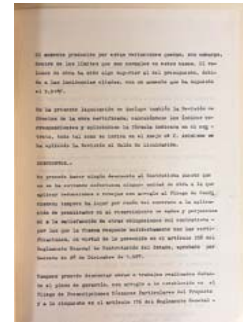
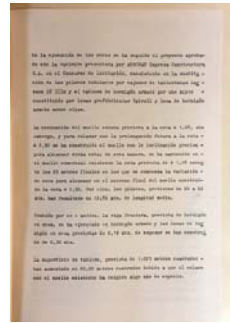

Primer moment d'ampliació del moll comercial de Baixamar, als peus de la Costa de Ses Voltes, amb un moll de llosa exempta, sostinguda sobre pòrtics i pilons, sobre el mar. El projecte, redactat per l'enginyer Rafael Soler, comportarà també la consolidació de l'existent; l'envergadura i dificultat de l'obra necessitarà també de fins a tres projectes modificats.

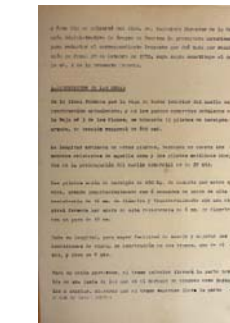
173

Moll de ponent, MAO
1968. Projecte. R. Soler, ECCP
1973. Projecte de Consolidació del moll existent. R. Soler ECCP
1974. 3er Projecte Modificat R. Soler, ECCP
Grupo de Puertos de Baleares

Bibliografía 87
Fonts: Arxíu Històric d'Autoritat Portuària -

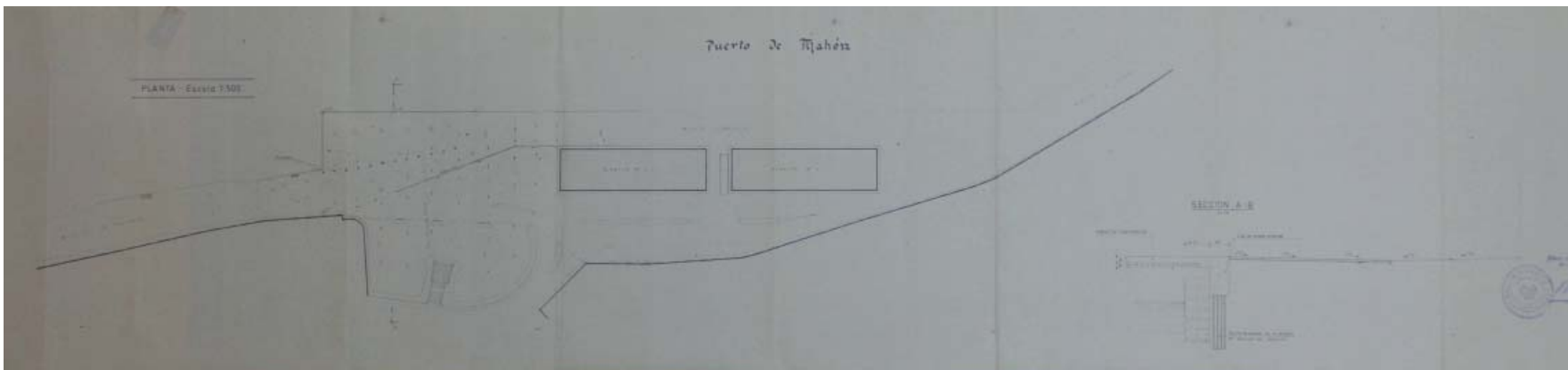
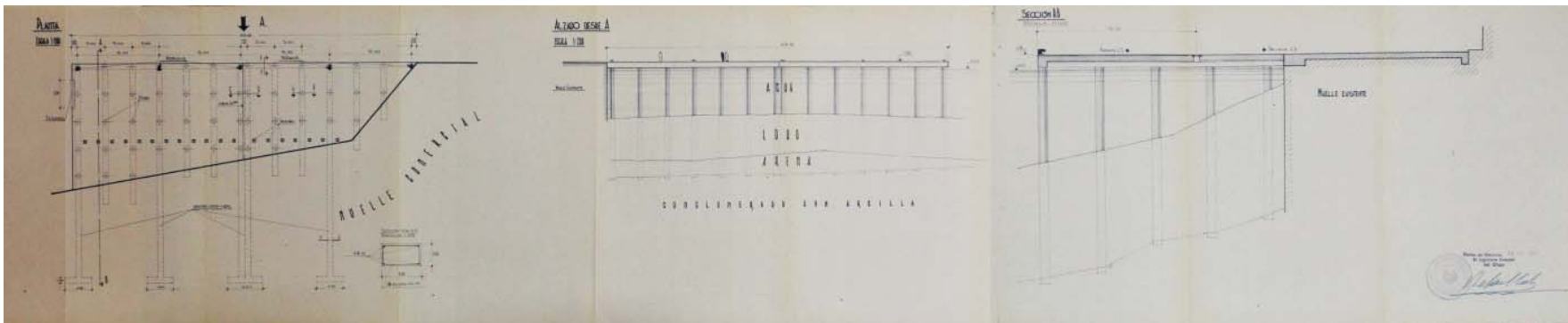
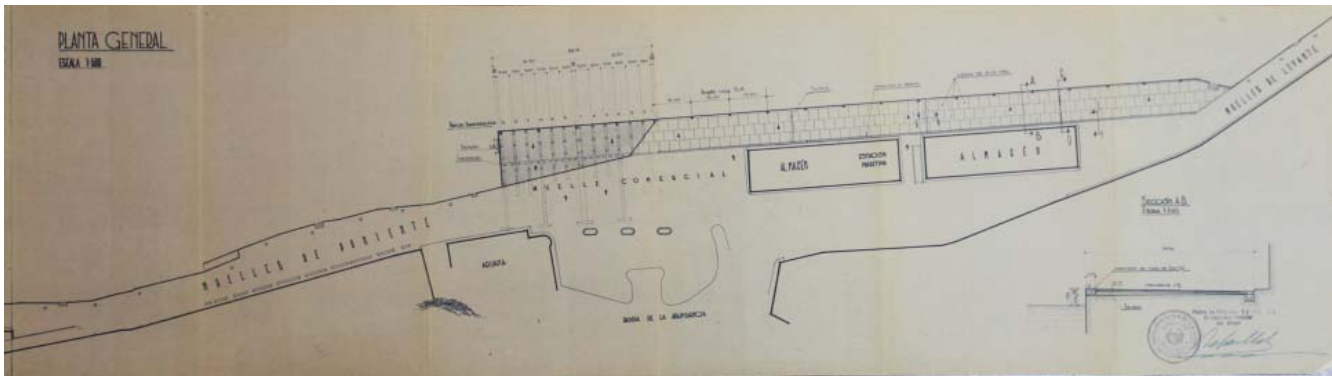
01 - 04
Memòria del projecte original.
1968. R. Soler, ECCP. Arxíu APB - Maó
05, 06
Plànols generals i de detall del projecte original. 1968. R. Soler, ECCP. Arxíu APB - Maó

11-12
Plànols generals i de detall del projecte reformat. 1974. R. Soler, ECCP. Arxíu APB - Maó

13
Plànol del projecte de consolidació de l'alineació original. 1973. R. Soler, ECCP. Arxíu APB - Maó

07-10
Memòria del projecte de consolidació de l'alineació original. 1973. R. Soler, ECCP. Arxíu APB - Maó

1969

PGO SECTOR CALA LLADRÓ

Projecte d'ampliació i definició d'un dels extrems de la urbanització Cala Llonga, en la seva vessant més oriental, tocant a Cala Lladró.

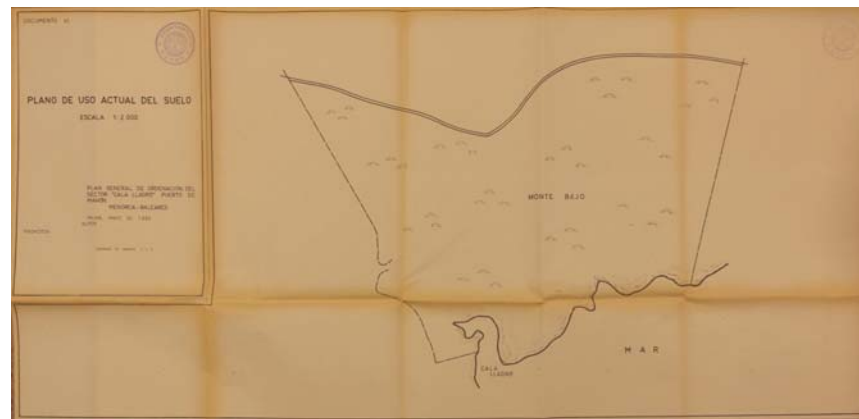
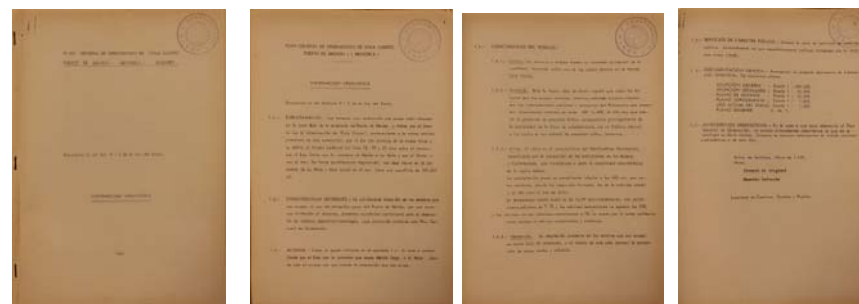
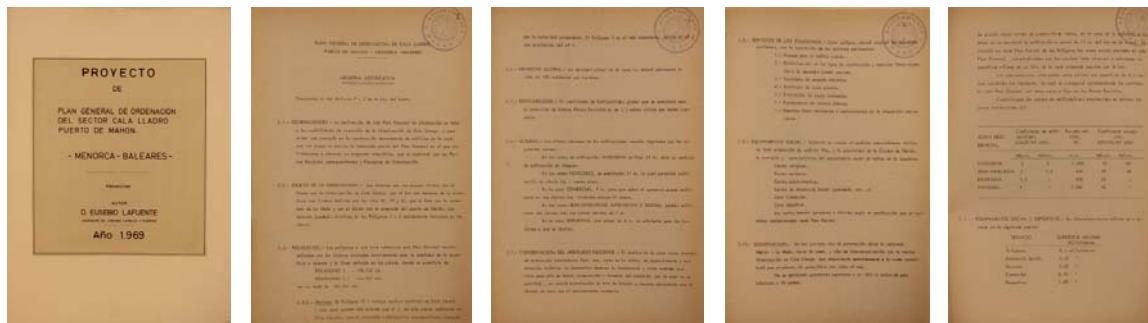
Aquest projecte concret, a diferència del pla general de la urbanització projectat per Pedro L. Mercadal, serà desenvolupat per l'enginyer de camins Eusebio Lafuente.

174

Cala Lladró, S'Altra Banda, MAÓ 1969. Projecte. Eusebio Lafuente, ECCP Societat Promotora de la Urb. Cala Llonga, promotora

Bibliografia 55, 95

Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01-09

Memòria del projecte. 1969, Eusebio Lafuente, ECCP. Arxiu Municipal de Maó - AMM

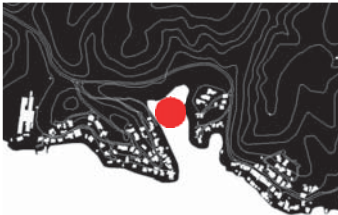
10

Imatge actual de la zona. Fotografia de l'autor.

11

Delimitació de l'àmbit de projecte 1969, Eusebio Lafuente, ECCP. AMM

1970 circa PORT ESPORTIU A CALA RATA

Projecte de port esportiu a Cala Rata, redactat per Rafael Soler, enginyer en cap de la Comisión Administrativa de Mahón del Grupo de Puertos de Baleares, que planteja la urbanització absoluta de l'enclavament.

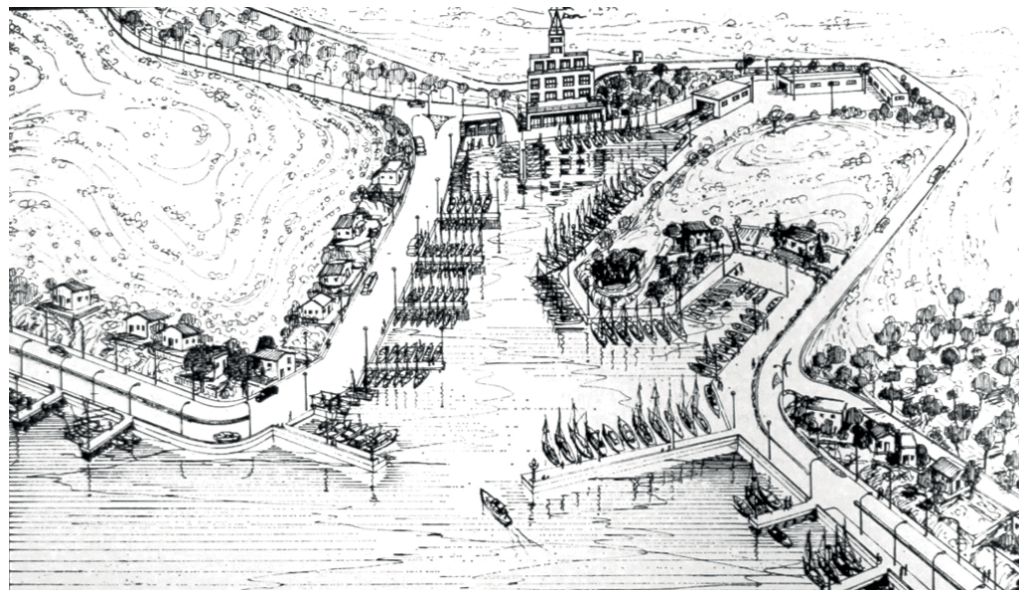
A més dels molls i passejos, el projecte insinua més habitatges i la seu d'un club nàutic. El projecte devia ser redactat amb el consens de l'Ajuntament de l'època, en esser publicitat profusament al programa de festes patronals de l'any 1970.

175

Cala Rata, S'Altra Banda, MAÓ
1970, Projecte. R. Soler, ECCP.

Bibliografia 69

Font: Fiestas de Ntra. Sra. de Gràcia. Ed. Aj. de Maó. Arxiu Municipal de Maó - AMM

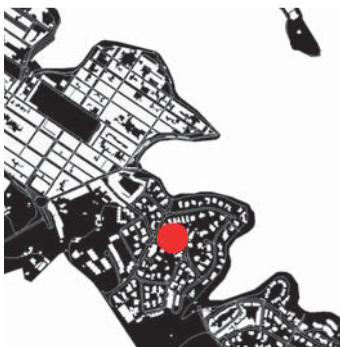
01

Axonometria del Projecte. 1970 circa, Rafael Soler, ECCP. *Fiestas de Ntra. Sra. de Gràcia*. Ed. Aj. de Maó Arxiu Municipal de Maó - AMM

02

Fotografia d'època de la zona. *Fiestas de Ntra. Sra. de Gràcia*. Ed. Aj. de Maó. Arxiu Municipal de Maó - AMM

1970 URBANITZACIÓ SANTA ANNA

Urbanització extensiva a Llevant des Castell, sobre el penya-segat de la riba sud del Port, al voltant del lloc de Santa Anna i fins arribar a Cala Padera.

Promoguda per José Riera Benach, la urbanització reproduceix els estereotips de la casa unifamiliar aïllada, amb jardí i piscina, amb l'excepció d'algun bloc d'apartaments o els habitatges a l'antiga illa Plastifor (fitxa 229)

176

Riba Sud, Santa Anna ES CASTELL
1970 Projecte. Arquitecte, desconegut
José Riera Benach, Promotor

Bibliografia 55, 56
Font: Google Earth

01
Fotoplà de l'urbanització. Google Earth

02-06

Vistes de la urbanització. Fotografies de l'autor.

1971 CASA WITCHARD

Interessant obra de Mateu Seguí a Cala Apartió, que des d'una senzillesa de plantejament important, s'erigeix amb elegància al fons de la cala, combinant volum nets, porxos que deixen veure el paisatge posterior i un sòcol empedrat característic en l'obra de l'arquitecte.

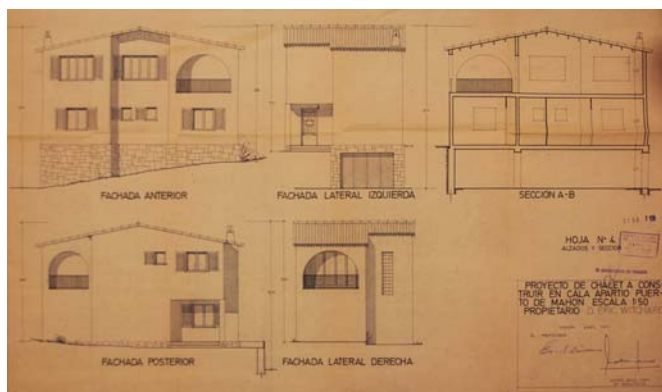
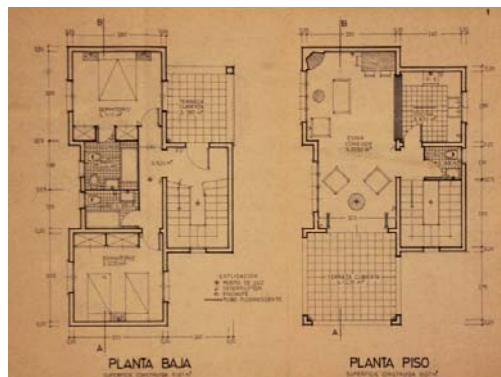
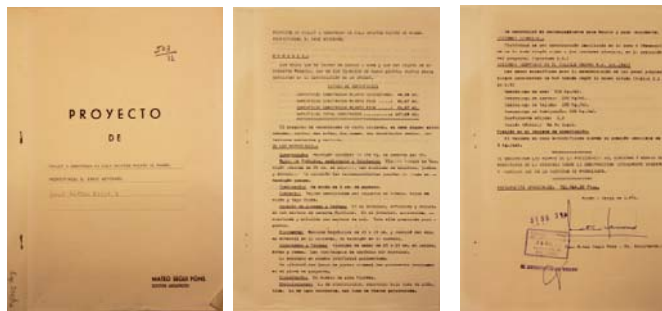
El projecte trobat a l'Arxiu Municipal de Maó divergeix de manera important de l'obra construïda. És possible que patís ampliacions o transformacions amb posteritat; la darrera, de 2016, no ha pogut ser documentada.

177

c. Sa Bassa, 2, Cala Apartió, MAÓ
1971. Projecte. Mateu Seguí, arqte.
Eric Witchard, promotor.
2016, Projecte de reforma i ampliació.
Arquitecte desconegut.
Promotor desconegut.

Bibliografia -

Fonts: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01-03

Memòria del projecte original.

1971. Mateu Seguí, arqte. AMM

04, 05

Plànols del projecte original.

1971. Mateu Seguí, arqte. AMM

06, 07

Imatges actuals amb la reforma

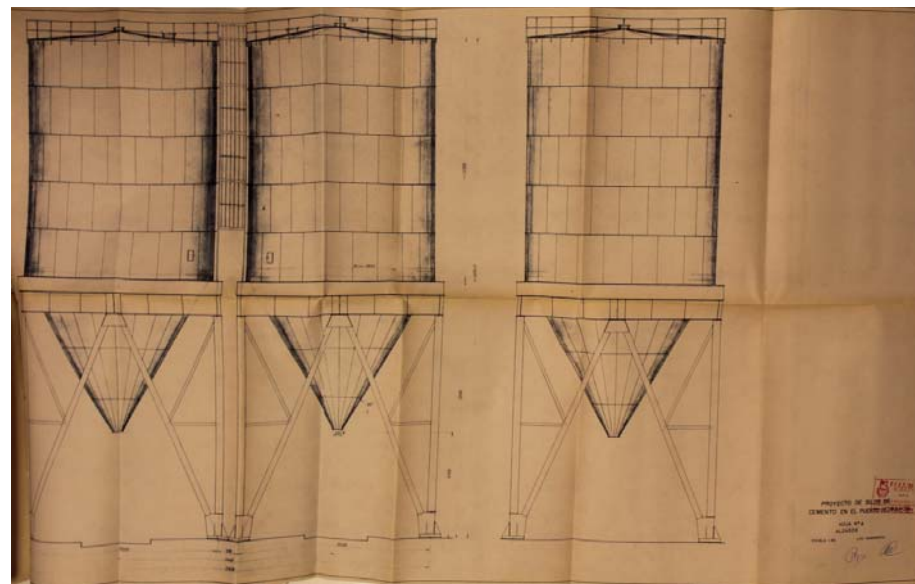
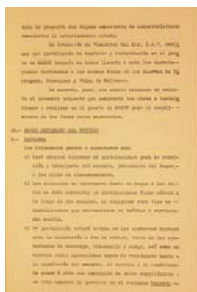
i ampliació de 2016. Fotografies

de l'autor.

1971 SILS DE CIMENT

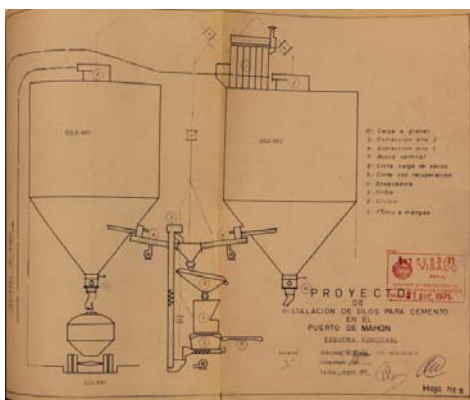
Sils d'emmagatzament de ciment, de l'empresa Cementos del Mar, avui integrada dins del grup Cemex, i que, just darrera del cobert rehabilitat com a estació marítima de ferries al Cós Nou, s'erigeixen com un element més del paisatge portuari.

178

Cós Nou, 11. MAÓ
1971 Projecte. Juan F. Viguera, ECCP; Ángel Cachán, El.
Cementos del Mar SA, Promotora.

Bibliografia -
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01 - 04
Memòria del projecte. 1971,
Juan F. Viguera, ECCP; Ángel
Cachán, El. Arxiu Municipal de
Maó - AMM

05, 06
Alçats tipus i alçats del projecte.
1971, Juan F. Viguera, ECCP;
Ángel Cachán, El. Arxiu Municipal
de Maó - AMM

07
Imatge actual. Fotografia de
l'autor.

1973 CASA VALLIRANA

Casa de vorera al fons de Cala Llonga. Destaca per la seva façana a Sud, que esdevé un frontó geometritzat de color vermell amb el nom de la casa.

Tot i la seva condició, les dades cadastrals la situen a l'any 1973.

179

Urb. Cala Llonga, MAÓ
1973. Arquitecte indeterminat
Promotor indeterminat

Bibliografia -
Fonts: -

01, 02

Imatges de la casa, amb la urbanització al fons. Fotografies de l'autor.

1973

REFORMA DE LA CASA CANO

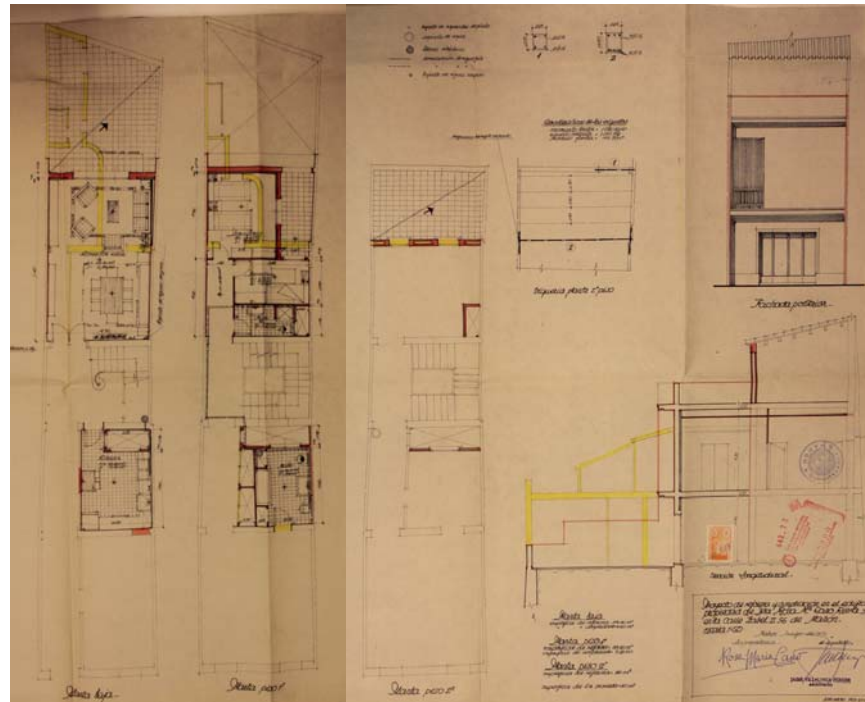
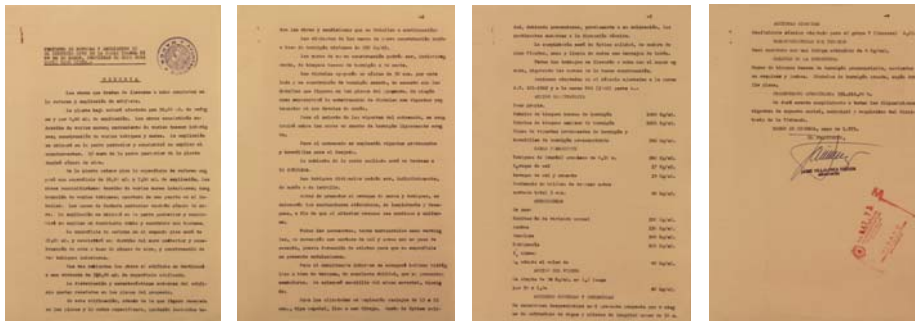
Nova rehabilitació en una casa del carrer d'Isabel II de Maó que, com en molts altres casos documentats al catàleg, consistirà en la intervenció en la façana portuària.

La reforma projectada per Jaume Villalonga, buscant el port, obrirà finestres i habilitarà terrasses.

180

c. Isabel II, 56, MAÓ
1973, Projecte. Jaume Villalonga, arqte
Rosa Maria Cano, promotora

Bibliografia (25)
Font: Arxiu Municipal de Maó - AMM

01, 02, 03, 04

Memòria del projecte. 1973, Jaume Villalonga, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

05

Sol·licitud de llicència del projecte. 1973, Jaume Villalonga, arqte. Arxiu Municipal de Maó - AMM

06

Plànol del projecte. Plantes baixa, primera i porxos; secció i alçat al port. 1973 Jaume Villalonga, arqte. AMM

1973 - 1975

URBANITZACIÓ SOL DEL ESTE

La darrera gran urbanització construïda al port de Maó també apareix a Es Castell. Projectada l'any 1973 amb capital català, es planteja a l'altra banda de Cala Pedrera, gairebé com una continuïtat natural de Santa Anna, fins arribar al començament de l'antic Raval del Castell de St Felip.

Potenciant un format d'habitatge unifamiliar dispers, de nou en la línia de l'anglosaxó model del *urbansprawl*, amb xalet, jardí i piscina, sovintegen, però, més casos de blocs d'apartaments i apartohotels, agrupats. Els propis anuncis de la urbanització als mitjans consoliden el moment del *desarrollismo* al port de Maó.

181

Urbanització Sol del Este, ES CASTELL 1975. Projecte. Nombela-Colomer-Arzabe, arquitectes
Joan Manuel Ferreres, PROTUSOL, PRO-DINSA, GESIMO, Promotora

Bibliografia 55, 85, 107, 108

Fonts: Diari *La Vanguardia*, Alfons Méndez

EN LA BAHIA DE MAHON...

CONJUNTO RESIDENCIAL SOL DEL ESTE UN REMANSO DE PAZ EN PLENA NATURALEZA

USTED en cuya agrada vida de ciudad tiene que aceptar exceso de responsabilidades, tomar altas decisiones y estar continuamente sometido a las tensiones y desgastes que le sigue el continuo avance de la técnica. Precisa, le urge nos atrevemos a señalar, un alto en el camino, un encuentro consigo mismo y con la naturaleza. Un lugar donde descansar, reponer fuerzas, donde pueda practicar todo tipo de deportes, donde la geografía, el paisaje y los costumbres sean totalmente idóneos a las habituales.

MENORCA es el lugar más indicado para ello. Por sus condiciones naturales y por la discreción de sus habitantes, es por sí sola, un paraíso indiscutible, en donde sus valores cobran una nueva dimensión.

SOL DEL ESTE En el incomparable marco del Puerto de Mahón (Menorca), a 8 minutos de la capital de la isla y a 4 minutos de su aeropuerto internacional, está situado el Conjunto Residencial SOL DEL ESTE. En un lugar donde las distancias no cuentan, donde la gran proximidad a núcleos urbanos importantes, dan una garantía de servicio y de continuidad. Un lugar que por estar en la misma bahía de la bahía le permite la práctica de toda clase de deportes náuticos.

APARTAMENTOS Actualmente en el Conjunto Residencial SOL DEL ESTE, se están construyendo 47 apartamentos, en primera fase. Algunos de ellos se hallan ya totalmente terminados. Pudiendo Vd. visitarlos para su mejor información.

Todos ellos están dotados de conexiones de agua, luz, teléfono, servicios complementarios, comerciales y deportivos. Dotados en otras fases de instalaciones similares a otros puntos del Conjunto Residencial a fin de dar el suficiente servicio y confort propios de la zona de ocio y esparcimiento. Estos confortables apartamentos disfrutan privilegiadamente de maravillosas panorámicas sobre la Bahía de Mahón y han sido estudiados con todo tipo de detalles, adaptándose a la arquitectura de la zona, conjugando el espacio y la naturaleza exterior, con una construcción de primerísima calidad, tanto en su ejecución como en los materiales que la componen.

PARCELAS El Conjunto Residencial SOL DEL ESTE, dispone de una zona dedicada exclusivamente a la construcción de chalets, rodeados de espaciosas jardines y dotados de los más amplios servicios. Aquí puede Vd. adquirir una parcela y construir su chalet adaptándolo a sus necesidades, o si lo prefiere, para su comodidad nuestro equipo técnico le asesorará y se encargará de ello.

La adquisición de estas parcelas será siempre una excelente inversión, ya que los límites de este Conjunto Residencial, no permiten proyectos a posteriores urbanizaciones que pudieran desvalorizar, por exceso de oferta, estos terrenos.

SOL DEL ESTE en la Bahía de Mahón, Puerto de Mahón (Menorca).
**DONDE SE VENDEN PARCELAS,
Y SE COMPRAN PARAISOS.**

OFICINAS DE INFORMACIÓN Y VENTAS
Balears i Mar de Canilles, C/6 1°, 1.º.
Menorca - En el núcleo "Convento de San Mateo"
SOL DEL ESTE - Villavieja. Telf. 38 23 18 - 38 17 111
SOL DEL ESTE - Telf. 38 23 18 - 38 17 111

Nombre: _____
Domicilio: _____
Población: _____
Ola: _____
Hora: _____

01

Vista actual d'un dels carrers perimetral. Fotografia de l'autor.

02

Anunci de la promoció. *La Vanguardia*, 4 de Març de 1975

UN PARAISO PARA "VIVIR DISTINTAMENTE"

CONJUNTO RESIDENCIAL SOL DEL ESTE ● BAHIA DE MAHON ●

USTED es una agitada vida de ciudad tiene que aceptar incluso de responsabilidades, tomar alias decisiones y estar continuamente sometido a las tensiones y desgastes que le obliga el continuo avance de la técnica. Precisa, le urge nos arremos a señalar, un alto en el camino, un encuentro consigo mismo y con la naturaleza. Un lugar donde descansar, reparar fuerzas, donde pueda practicar todo tipo de deportes, donde la geografía, el paisaje y los costumbres sean totalmente distintos a los habituales.

MENORCA es el lugar más indicado para ello. Por sus condiciones naturales y por la idoneidad de sus habitantes, es por el sola, un paraíso indiscutible, en donde sus valores cobran una nueva dimensión.

SOL DEL ESTE En el incomparable marco del Puerto de Mahón (Menorca), a 6 minutos de la capital de la isla y a 4 minutos de su aeropuerto internacional, está situado el Conjunto Residencial SOL DEL ESTE. En un lugar donde las distancias no cuentan, donde la gran proximidad a núcleos urbanos importantes, dan una garantía de servicio y de continuidad, un lugar que por estar en la misma ribera de la bahía le permite la práctica de todo clase de deportes náuticos.

APARTAMENTOS Actualmente en el Conjunto Residencial SOL DEL ESTE, se están construyendo 47 apartamentos, en primera fase. Algunos de ellos se hallan ya totalmente terminados. Pudiendo Vd. visitarlos para su mejor información.

Todos estos están dotados de conexiones de agua, luz, teléfono, servicios complementarios, comerciales y deportivos. Distándose en otras fases de instalaciones similares a otros puntos del Conjunto Residencial, a fin de dar el suficiente servicio y confort propios de la zona de ocio y esparcimiento. Estos confortables apartamentos, disfruten privilegio de maravillosas panorámicas sobre la Bahía de Mahón y han sido estudiados con todo tipo de detalles, adaptándose a la arquitectura de la zona consiguiendo el respeto y la naturalidad que exigen, con una construcción de premial calidad, tanto en su ejecución como en los materiales que la componen.

PARCELAS El Conjunto Residencial SOL DEL ESTE, dispone de una zona dedicada exclusivamente a la construcción de chalets, rodeados de espaciosos jardines y dotados de los más amplios servicios. Aquí puede Vd. adquirir una parcela y construir su chalet adaptándolo a sus necesidades, o si lo prefiere, para su comodidad nuestro equipo Minorca le asesorará y le encargará de ello.

La adquisición de estas parcelas será siempre una excelente inversión, ya que los límites de este Conjunto Residencial, no permiten proyectos a posteriores urbanizaciones que pudieran desvalorizar, por exceso de oferta, estas tierras.

SOL DEL ESTE en la Bahía de Mahón, Puerto de Mahón (Menorca).

DONDE SE VENDEN PARCELAS, Y SE COMPRAN PARAISOS.

OFICINAS DE INFORMACIÓN Y VENTAS **GESIMO**
 Barcelona: Infanta Carlota, 104, 1.º, 1.º. Tels. 250 34 95 + 301 36 94
 Menorca: En el mismo Conjunto Residencial SOL DEL ESTE
 Villacarlos. Tels. 35 23 50 + 35 17 11

Solicito, sin compromiso alguno, la visita de un informador:

NOMBRE _____
 Domicilio _____
 Población _____
 Día _____ Hora _____

03

Anunci de la promoció, *La Vanguardia*, 25 de Febrer de 1975

04

Vista actual des de la mar. Fotografia de l'autor